

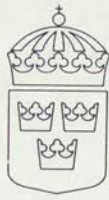
Konkurs för- valtning

Betänkande av
Konkurslagskommittén

SOU 1977:29

52
11

Statens offentliga utredningar
1977:29
Justitiedepartementet

Konkursförvaltning

Betänkande av konkurslagskommittén
Stockholm 1977

Omslag Håkan Lindström
ISBN 91-38-03123-X
ISSN 0375-250X
Gotab, Stockholm 1977

Till Statsrådet och chefen för justitiedepartementet

Genom beslut den 4 juni 1971 bemyndigade Kungl. Maj:t dåvarande chefen för justitiedepartementet att tillkalla högst fyra sakkunniga för att se över konkurslagstiftningen. Med stöd av bemyndigandet tillkallades den 30 augusti 1971 som sakkunniga numera hovrättslagmannen Bengt Rydin, ordförande, numera expeditionschefen/rättschefen Edmund Gabrielsson, verkställande direktören i Stockholms Köpmannaförening och Ackordscentralen Sven Åvall samt advokaten Anders R. Öhman.

De sakkunniga har antagit namnet konkurslagskommittén.

Att som experter biträda kommittén förordnades den 1 november 1971 numera hovrättslagmannen Åke Asp, numera rådmannen Tord Eneström och nuvarande statssekreteraren i justitiedepartementet Henry Montgomery samt den 10 februari 1972 rådmannen Arne Wilhelmsson. Montgomery entledigades på egen begäran den 29 mars 1974.

Till sekreterare i kommittén fr. o. m. den 8 november 1971 förordnades hovrättsassessorn Magnus Åkerdahl och till biträdande sekreterare fr. o. m. den 1 oktober 1975 numera hovrättsassessorn Lars-Göran Jerrstedt.

Kommittén har avgett remissyttranden över

1. promemorian (Ds In 1972:2) angående statligt stöd för tidsbegränsad fortsatt drift vid nedläggningshotade företag,
2. betänkandet (SOU 1971:56) Ny moratorielag,
3. promemorian (Ds Ju 1972:1) angående vissa ändringar i rättegångsbalken m. m.,
4. betänkandet (SOU 1972:79) Kreditupplysning och integritet,
5. betänkandet (SOU 1973:39) God inkassosed,
6. betänkandet (SOU 1973:56) Trygghet i anställningen II,
7. betänkandet (SOU 1973:22) Utsökningsbalk,
8. betänkandet (SOU 1973:57) Förslag till bokföringslag,
9. promemorian (Ds Ju 1974:2) Effektivare kungörande,
10. framställning från länsstyrelsen i Västernorrlands län beträffande 17 § 2 mom. förordningen (1940:910) angående yrkesmässig automobiltrafik m. m.,
11. betänkandet (SOU 1974:28) Räntelag,
12. betänkandet (SOU 1974:55) Utsökningsrätt XIII,
13. lagförslaget (Ds Ju 1975:4) Löneprivilegium och förmånsrätt för företagsinteckning,
14. promemorian (Ds Ju 1975:3) med förslag till vissa ändringar i brottsbalkens bestämmelser om gäldenärsbrott,

15. promemorian (Ds A 1975:4) Översyn av lönegarantisystemet vid konkurs,
16. promemorian (Ds Ju 1975:11) Preskription med förslag till preskriptionslag,
17. betänkandet (SOU 1975:55) Bötesverkställighet,
18. promemorian (Ds A 1977:1) med förslag till särskilt avvecklingsstöd för teko- och skoindustrin samt
19. statens industriverks utredning (SIND 1976:2) Etableringar och konkurser i byggnadsindustrin.

Den 24 oktober 1973 avgav kommittén delbetänkandet (SOU 1974:6) För-
enklad konkurs m. m. med förslag bl. a. till nytt förfarande i mindre konkurser.

Kommittén får nu överlämna delbetänkandet Konkursförvaltning. I detta föreslås nya regler för förvaltning och tillsyn i konkurser. Gällande bestämmelser om konkursgäldenärs skyldigheter har också setts över. Betänkandet innefattar i fråga om mindre konkurser samtidigt en på uppdrag av regeringen gjord överarbetning av det förslag till lag om ändring i konkurslagen som lades fram i prop. 1975/76:210.

Kommitténs ledamöter är eniga om framlagda förslag och experterna har anslutit sig till förslagen. I ett par avsnitt (2.4.4.2 och 6.2.2.2) har ledamöterna Öhman och Gabrielsson gjort särskilda uttalanden.

Av kommitténs uppdrag återstår i huvudsak att se över bestämmelserna om bevakning och utdelning i ordinära konkurser samt att utreda frågan, hur man från konkursrättsliga utgångspunkter kan motverka missbruk av konkursinstitutet.

Stockholm den 31 maj 1977

Bengt Rydén

Edmund Gabrielsson

Sven Åvall

Anders R. Öhman

/Magnus Åkerdahl

Lars-Göran Jerrstedt

Innehåll

<i>Förkortningar</i>	11
<i>Sammanfattning</i>	13
<i>Författningsförslag</i>	
Lag om ändring i konkurslagen (1921:225)	19
Lag om ändring i jordabalken	80
Lag om ändring i brottsbalken	81
Lag om ändring i lagen (1921:244) om utmätningssed	82
Lag om ändring i lagen (1956:217) om vissa kreditinrättingars konkurs	83
Lag om ändring i lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs	85
Lag om ändring i lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom	88
Lag om ändring i lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m.	88
Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429)	89
1 Inledning	91
1.1 Genomförda reformer	91
1.2 De nordiska grannländerna	91
1.3 Kommitténs uppdrag	92
1.4 Kommittén	95
1.4.1 Kommitténs förslag i detta betänkande	95
1.4.2 Återstoden av kommitténs uppdrag	95
2 Förvaltning och tillsyn (3 kap. KL)	97
2.1 Översikt över gällande bestämmelser	97
2.1.1 Förvaltnings- och tillsynsorgan	97
2.1.2 Förvaltningens bedrivande	98
2.1.3 Tillsynen över förvaltningen	101
2.1.4 Övriga bestämmelser	102
2.2 Kommitténs direktiv	103
2.3 Allmän motivering beträffande förvaltningen	104
2.3.1 Förvaltningen i stort	104
2.3.2 Samråd och information	105

2.3.3	Vissa frågor angående försäljning	110
2.3.4	Förvaltarens tvångsmedel	111
2.3.5	Antalet förvaltare	113
2.3.6	Sakkunnigt biträde	116
2.3.7	Bokföring	117
2.3.7.1	Nuvarande rättsläge	117
2.3.7.2	Finns behov av att tillämpa bokföringslagen i konkurs?	118
2.3.7.3	Överväganden och förslag	120
2.3.8	Arvodesprövning	123
2.4	Allmän motivering beträffande tillsynen	125
2.4.1	Tillsynen i stort	125
2.4.2	Tillsynens utövande	126
2.4.3	Rättens ombudsman	127
2.4.4	Nytt tillsynsorgan	129
2.4.4.1	Allmänna överväganden	129
2.4.4.2	Kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan	131
2.4.4.3	Skadeståndsskyldighet	134
2.4.4.4	Fullföljd och klander	136
2.4.4.5	Offentlighet och sekretess m. m.	137
2.4.4.6	Prövning av gäldenärens beneficium m. m.	140
2.4.4.7	Organisations- och kostnadsfrågor	141
2.4.5	Granskningsmän	143
2.4.6	Arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen	146
2.4.6.1	Olika samhällsintressen i företagskonkurser	146
2.4.6.2	Uppföljning och bevakning av statens fordringar i företag som fått statligt stöd	150
2.4.6.3	Vissa reformönskemål	152
2.4.6.4	Överväganden och förslag	154
2.5	Specialmotivering	159
41 §	159
42 §	159
43 §	160
43 a §	161
44 §	162
45 §	162
46 §	162
47 §	163
48 §	163
49 §	163
50 §	163
51 §	164
51 a §	164
51 b §	165
52 §	170
53 §	170
54 §	171
55 §	172
56 §	173

57 §	174
58 §	174
59 §	175
60 §	176
61 §	177
62 §	178
(64 och 65 §§)	178
66 §	179
67 §	180
(69 §)	180
70 och 71 §§	180
(72 §)	181
76 §	181
77 §	182
78 §	183
(79 §)	183
80 §	184
81 §	185
82-86 a §§	185
(87 §)	186
3 Gälldenärens skyldigheter m. m. (4 kap. KL)	187
3.1 Gällande rätt m. m.	187
3.2 Allmän motivering	189
3.2.1 Inledande anmärkningar	189
3.2.2 Gälldenärens rörelsefrihet	190
3.2.2.1 Under konkursen	190
3.2.2.2 Före konkursen	193
3.2.3 Bouppteckningsed	195
3.2.3.1 Obligatorisk edgång.	195
3.2.3.2 Fakultativ edgång	197
3.2.4 Tvångsmedel	198
3.2.5 Ersättning för inställelse	201
3.3 Specialmotivering	201
88 §	201
89 §	202
90 §	203
91 §	203
92 §	203
93 §	203
94 §	204
95 §	205
96 §	205
98 §	206
99 §	206
4 Tvistiga fordringar	207
4.1 Inledning	207
4.2 Gällande rätt	207

4.3	Statistiska uppgifter	210
4.4	Allmän motivering	210
4.4.1	Inledning	210
4.4.2	Anmärkningstiden	210
4.4.3	Ökade befogenheter för förvaltaren	211
4.4.4	Förlikningssammanträde	211
4.4.5	Rättens handläggning av hänskjutna tvistefrågor	213
4.5	Specialmotivering	216
	102 §	216
	103 §	217
	107 §	217
	108 §	218
	108 a §	220
	111 §	220
	(112 §)	220
	113 §	220
	118 §	220
	120 §	220
	123 §	221
5	<i>Borgenärssammanträden</i>	223
5.1	Inledning	223
5.2	Gällande rätt m. m.	224
5.2.1	Översikt över borgenärssammanträden enligt KL	224
5.2.2	Bestämmelserna i 8 kap. KL	225
5.3	Kommittén	227
5.3.1	Inledning	227
5.3.2	8 kap. KL	227
	(175 och 177 §§)	227
	(176 §)	228
	(178 §)	228
	(179 och 180 §§)	228
	(181 §)	228
	(182 §)	228
	(183 §)	229
	(184 §)	229
6	<i>Mindre konkurser</i>	231
6.1	Inledning	231
6.1.1	Gällande rätt	231
6.1.2	Prop.-förslaget	231
6.1.3	Kommitténs överarbetning av prop.-förslaget	233
6.2	Allmän motivering	233
6.2.1	Gränsdragningen mellan mindre och ordinär konkurs	233
6.2.2	Förvaltningsorgan i mindre konkurser	234
	6.2.2.1 Vem skall vara förvaltare?	234
	6.2.2.2 Behövs förvaltare i alla mindre konkurser?	236
6.2.3	Bestämmande av handläggningsform	238
6.2.4	Förvaltning och tillsyn	241

6.2.5	Taxor i mindre konkurser	242
6.3	Specialmotivering	245
	185 §	245
	185 a §	245
	185 b §	246
	185 c §	247
	185 d §	247
	185 e §	247
	185 f §	247
	185 g §	248
	185 h §	248
	186 §	250
	187 §	250
	188 §	251
7	Övriga ändringar i KL	253
	13 §	253
	14 a §	253
	14 b §	253
	18 a §	254
	19 §	255
	27 §	256
	40 b §	257
	126 och 127 §§	257
	128 §	258
	129 §	258
	130 §	259
	132 §	259
	137 §	259
	140 §	260
	144 §	260
	145 a §	260
	146 §	260
	148 §	260
	149 §	260
	152 §	261
	159 §	261
	189 §	261
	190 §	261
	191 §	262
	(197 §)	262
	(199 §)	262
	200 §	262
	201 §	263
	202 §	263
	203 §	263
	205 §	264
	206 §	264
	207 §	266

208 §	267
209 §	267
210 §	267
210 a §	268
211 §	268
211 a §	270
(214 §)	270
(218 §)	270
219 §	270
8 Övergångsbestämmelser till KL-förslaget och följdändringar i vissa andra lagar	
8.1 Övergångsbestämmelser till KL-förslaget	271
8.2 Jordabalken	273
8.3 Brottsbalken	273
8.4 Lagen (1921:244) om utmätningssed	273
8.5 Lagen (1956:217) om vissa kreditinrättningars konkurs	273
8.6 Lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs	274
8.7 Lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom och lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m.	274
8.8 Rättshjälpslagen (1972:429)	275
Bilaga 1 Statistisk undersökning av ordinära konkurser	277
Bilaga 2 Tillsynsmyndighetens uppgifter enligt KL-förslaget	287
Bilaga 3 Galdenärens skyldigheter enligt vissa utländska konkurslagar	289
Bilaga 4 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1921:225) enligt prop. 1975/76:210 (prop.-förslaget)	295

Förkortningar

Lagar, lagförslag o. d.

AckL	ackordslagen (1970:487)
BrB	brottsbalken
FRL	förmånsrättslagen (1970:979)
KF	konkursförordningen (1975:256)
KL	konkurslagen (1921:225)
KLförslaget	förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1921:225) enligt detta betänkande
KKL I	konkurslagskommitténs betänkande (SOU 1974:6) För-enklad konkurs m. m.
LGL	lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs
prop.-förslaget	förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1921:225) enligt proposition 1975/76:210
propositionen	proposition 1975/76:210
RB	rättegångsbalken
U VII	Utsökningsrätt VII, ackordsförhandling, förslag av lagberedningen (SOU 1968:41)
U VIII	Utsökningsrätt VIII, fastighetsexekution m. m., förslag av lagberedningen (SOU 1968:64)
U IX	Utsökningsrätt IX, förmånsrättsordning m. m., förslag av lagberedningen (SOU 1969:5)
U X	Utsökningsrätt X, konkursgrunderna, galdenärens legitimation, återvinning, kvittning, solidariska skuldförhållanden m. m., förslag av lagberedningen (SOU 1970:75)
U XII	Utsökningsrätt XII, utsökningsbalk, förslag av lagberedningen (SOU 1973:22)
U XIII	Utsökningsrätt XIII, promulgationslag till utsökningsbalk m. m., lösöreköp, förslag av lagberedningen (SOU 1974:55)
UBförslaget	lagberedningens förslag till utsökningsbalk enligt Utsökningsrätt XII (SOU 1973:22)
UL	utsökningslagen (1877:31 s. 1)
ÄB	ärvdabalken
1911 års be-tänkande	förslag till konkurslag och till lag om ackordsförhandling utan konkurs m. m. avg. 14.11.1911
1919 års be-tänkande	förslag till konkurslag och till lag om ackordsförhandling utan konkurs m. m. avg. 7.7.1919

Riksdagstryck, tidskrifter m. m.

AD	arbetsdomstolen
AU	arbetsmarknadsutskottets betänkande
Ds	departementsserierna
InU	inrikesutskottets betänkande
JK	justitiekanslern
JO	justitieombudsmannen resp. ämbetsberättelsen
LU	lagutskottets betänkande
NJA	Nytt juridiskt arkiv. Avd. I
NJA II	Nytt juridiskt arkiv. Avd. II
NOU	Norges offentlige utredninger
NU	näringsutskottets betänkande
prop.	proposition
rskr	riksdagens skrivelse
SFS	Svensk författningssamling
SOU	statens offentliga utredningar
SvJT	Svensk Juristtidning
TSA	Tidskrift för Sveriges Advokatsamfund

Annan litteratur

Bengtsson	Bengtsson, Skadestånd vid myndighetsutövning I. Stockholm 1976
Ekdahl	Ekdahl, Om fordran i konkurs. Stockholm 1935
Elwing	Elwing, Konkurslagstiftningen. Stockholm 1973
Hassler	Hassler, Utsökningsrätt. 2 uppl. Stockholm 1960
Lawski	Lawski, Konkurs- och ackordslagarna jämte dithörande författningar. 13 uppl. Stockholm 1947
Lunning	Lunning, Anställningsskydd. 2 uppl. Stockholm 1975.
Nordenson- Bengtsson- Strömbäck	Nordenson, Bengtsson och Strömbäck, Skadestånd. 2 uppl. Stockholm 1976
Walin-Rydin	Walin och Rydin, Förmånsrättslag, lönegaranti, kvittning mot lön m. m. Stockholm 1972
Welamson I	Welamson, Konkursrätt. Stockholm 1961
Welamson II	Welamson, Konkurs. 5 uppl. Stockholm 1976

Sammanfattning

Inledning

Tyngdpunkten i betänkandet ligger i förslag till nya regler om konkursförvaltning och tillsyn över den.

I kommitténs tidigare delbetänkande (SOU 1974:6) Förenklad konkurs m. m. föreslogs ett nytt förfarande för mindre konkurser. Dessutom framlades förslag till nya regler bl. a. om konkursförvaltares kvalifikationer och om utseende av förvaltare i ordinära konkurser samt om ansvaret för konkurskostnaderna. Det nämnda betänkandet låg till grund för prop. 1975/76:210. På vissa punkter – främst i fråga om vem som skulle vara förvaltare i de mindre konkurserna – avvek emellertid propositionsförslaget från kommitténs förslag. Sedan propositionen avslagits av riksdagen gav regeringen genom tilläggsdirektiv kommittén i uppdrag att ytterligare pröva frågan om förvaltningen i mindre konkurser med beaktande av vad riksdagen hade anfört. Denna prövning borde samordnas med kommitténs arbete på förslag till ändrade regler om förvaltning och tillsyn i ordinära konkurser. Kommittén har i nu förevarande betänkande tagit upp propositionsförslaget beträffande de mindre konkurserna med de ändringar som har föranletts av den begärda överarbetningen och av kommitténs förslag angående ordinära konkurser.

I betänkandet ingår också förslag till nya regler om konkursgäldenärs skyldigheter.

Dessutom föreslås vissa följdändringar i konkurslagen och andra författningar.

Ordinära konkurser

Nuvarande ordning för konkursförvaltning och tillsyn över förvaltningen har gällt i huvudsak oförändrad sedan konkurslagen trädde i kraft år 1922. Förfarandet kan inte anses uppfylla de krav som bör ställas i dagens samhälle. Ett mindre formbundet förfarande som medger en snabb och rationell avveckling bör eftersträvas. Tillsynen över förvaltningen bör göras effektiv. De särskilt berörda borgenärerna bör få komma till tals i viktigare angelägenheter. Arbetstagare hos gäldenären bör ha rätt till samråd och information i förvaltningsfrågor som är väsentliga för dem. I förekommande fall bör det också vara möjligt att inom konkursens ram beakta arbets-

marknads- och regionalpolitiska intressen.

Kommitténs förslag i fråga om de ordinära konkurserna innebär beträffande de *organ* som skall medverka följande.

Förvaltningen skall handhas av en eller, om det behövs med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet, flera förvaltare. Beträffande förvaltares kvalifikationer och utseende av förvaltare skall gälla vad som föreslogs i propositionen. Kvalifikationskraven innebär att i allmänhet advokater som är specialiserade på konkursförvaltning skall förordnas till förvaltare. Förvaltare skall utses av konkursdomaren.

Förvaltaren skall kunna anlita sakkunnigt biträde för olika åtgärder.

Tillsynen över förvaltarens verksamhet ankommer f. n. på en för varje konkurs utsedd rättens ombudsman och, i sista hand, på konkursdomaren. Rättens ombudsman har även andra uppgifter än att utöva tillsyn. Han skall ta del i avgörandet av åtskilliga förvaltningsfrågor och ge råd till förvaltaren. En annan uppgift för rättens ombudsman är att försöka åstadkomma förlikning beträffande tvistiga fordringsanspråk i konkursen.

Kommittén har enligt direktiven haft att pröva om kontrollen över förvaltningen bör ligga hos domstol – med eller utan biträde av rättens ombudsman – eller om den bör anförtros åt annat organ. Som tänkbart sådant organ nämner direktiven kronofogdemyndigheten.

Enligt en av kommittén gjord undersökning av de ordinära konkurser som avslutades år 1974 var rättens ombudsman advokat i nära 75 % av konkurserna. I större delen av de återstående konkurserna anlätades pensionerade statstjänstemän (främst domare, högre polistjänstemän, kronofogdar och åklagare) som rättens ombudsman. I drygt 60 % av konkurserna var både rättens ombudsman och förvaltaren advokat.

Det kan i linje med ett uttalande av justitiekanslern göras principiella invändningar mot att både förvaltaren och den som har tillsyn över hans verksamhet är advokater. Framför allt bör emellertid enligt kommitténs mening inrättas ett permanent och mera utbyggt kontrollorgan med resurser att utöva tillsynen på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Genom förslagen om förvaltares kvalifikationer och om utseende av förvaltare skapas ökade förutsättningar för att bara väl kvalificerade förvaltare utses i konkurserna. Förvaltarens allmänna ställning kommer enligt kommitténs förslag att bli mera självständig än f. n. samtidigt som bestämmelser om skyldighet för förvaltaren att samråda med bl. a. tillsynsorgan och särskilt berörda borgenärer införs. Förslaget ger också möjlighet att vid behov utse mer än en förvaltare. Mot bakgrund av det sagda har kommittén ansett att medverkan av en rättens ombudsman inte behövs vid förvaltningen av konkursbo. Att behålla rättens ombudsman enbart för förlikningsuppgifterna skulle enligt kommitténs mening innebära en överorganisation. Dessa uppgifter bör i stället kunna anförtros åt konkursdomaren.

Kommittén föreslår att tillsynen över konkursförvaltningen läggs på ett stadigvarande allmänt organ. Detta organ bör samtidigt överta konkursdomarens nuvarande uppgift att kontrollera konkursförvaltningen men inte ha judiciella uppgifter. Som nytt tillsynsorgan föreslås kronofogdemyndigheten, vilken i sådan funktion kallas tillsynsmyndighet.

Varje borgenär i ordinär konkurs skall ha rätt att få en granskningsman utsedd. Denne skall övervaka förvaltningen på borgenärens vägnar.

I företagskonkurser skall vid behov ett allmänt ombud kunna förordnas med uppgift att verka för att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen beaktas.

Konkursdomstolen (inbegripet konkursdomaren) skall i det nya systemet ha judiciella uppgifter. En ny syssla för konkursdomaren blir som nämnts att försöka uppnå förlikning av tvistiga fordringar.

Vad angår själva *förvaltningen* skall förvaltaren i princip på eget ansvar besluta om olika åtgärder. Han skall därvid inte vara bunden av tyngande detaljföreskrifter. Detta innebär bl. a. att nuvarande beslutanderätt för borgenärskollektivet i förvaltningsfrågor avskaffas. Den större självständighet för förvaltaren som förslaget medför skall ses mot bakgrund av att ökade kvalifikationskrav skall gälla för förvaltare och att han skall utses av konkursdomaren.

I gengäld skall förvaltningen stå under en för det nya systemet avpassad tillsyn. Dessutom ges bestämmelser om samråd och information vid förvaltningens bedrivande. Förvaltaren skall, som redan har framgått, i viktigare förvaltningsfrågor höra tillsynsmyndigheten och de borgenärer som särskilt berörs. När det lämpligen kan ske, bör han i sådana frågor också inhämta gäldenärens mening. Om allmänt ombud har förordnats, skall förvaltaren höra honom i frågor som berör arbetsmarknads- eller regionalpolitiska intressen. Tillgodoseendet av sådana intressen får inte medföra att borgenärernas ställning försämrats.

Kommittén har utgått från att medbestämmandelagen liksom annan arbetsrättslig lagstiftning – t. ex. lagen om anställningsskydd – i princip är tillämplig även när ett företag har gått i konkurs. På den punkten föreslås ingen ändring. Med hänsyn till den speciella och ingripande betydelse som en konkurs har för arbetstagarna föreslår kommittén emellertid att särskilda kompletterande regler om samråd och information införs i konkurslagen. De innebär att, om arbetstagare tillhör arbetstagarorganisation, förvaltaren skall höra organisationen – oavsett om gäldenären har kollektivavtal med denna eller ej – innan han vidtar åtgärd som väsentligt inverkar på arbetstagarens anställning. I första hand skall lokal arbetstagarorganisation höras. Innan förvaltaren vidtar åtgärd som nu sagts skall han dessutom underrätta berörd arbetstagare, vare sig denne är organiserad eller ej.

Förvaltaren får befogenheter att använda tvång mot gäldenär t. ex. för att kunna ta hand om egendom. Nya regler föreslås om förvaltarens bokföringsskyldighet och om arkivering av gäldenärens bokföring. Beträffande arkivering skall gälla att förvaltaren får överlämna handlingar för förvaring hos tillsynsmyndigheten.

Förvaltaren får också ökade förutsättningar för att åstadkomma förlikning, när tvistiga fordringar föreligger.

Vad beträffar *tillsynen* skall tillsynsmyndigheten övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och i överensstämmelse med konkurslagen och andra författningar, t. ex. arbets- och skatterättslig lagstiftning. Myndigheten skall lägga särskild vikt vid att avvecklingen av konkursen inte fördröjs i onödan. Förslaget innehåller olika bestämmelser som möjliggör kontroll över förvaltningen. Bl. a. skall revisor kunna utses för granskning av förvaltarens verksamhet.

Tillsynsmyndigheten skall genom råd och upplysningar främja en riktig

och enhetlig tillämpning av gällande föreskrifter som rör konkursförvaltning. Myndigheten skall inte ge bindande direktiv i det enskilda fallet. Den skall höras i viktigare frågor men inte – som rättens ombudsman enligt nuvarande ordning – besluta i olika förvaltningsangelägenheter. Tillsynsmyndigheten bör genom lämpliga åtgärder verka för att förvaltningen blir effektiv och ändamålsenlig. En riktning för myndigheten skall vara att underlätta förvaltarens arbete.

Kommittén förordar att kurser anordnas för dem som har att göra med konkursförvaltning.

Mindre konkurser

Enligt det nu framlagda förslaget, vari det nämnda propositionsförslaget i grundläggande delar har inarbetats, skall systemet med s. k. fattigkonkurser ersättas av en ny ordning för handläggning av mindre konkurser. Denna handläggningsform skall dessutom tillämpas i åtskilliga konkurser som nu handläggs i ordinär ordning. Det enklare förfarandet har i propositionen beräknats komma till användning i omkring 80 % av alla konkurser.

Den nya handläggningsformen skall tillämpas om det finns anledning anta 1. att gäldenärens bo inte räcker till betalning av de konkurskostnader som annars skulle följa eller 2. att konkursboet med hänsyn till dess omfattning och övriga förhållanden är av enkel beskaffenhet och att konkursen med fördel kan genomföras utan att bevakningsförfarande anordnas.

Konkursdomaren skall bestämma handläggningsform i samband med konkursbeslutet. Om han beslutar att konkursen skall handläggas som mindre konkurs, skall han utse en förvaltare av boet. Denne skall – i överensstämmelse med vad kommitténs majoritet föreslog i det förra betänkandet – i princip ha samma kvalifikationer som förvaltare i ordinär konkurs. Detta innebär att advokater i allmänhet kommer i fråga. Förvaltningen skall stå under tillsyn av tillsynsmyndigheten. Allmänt ombud kan förordnas även i mindre konkurs.

Som ett alternativ redovisar kommittén en lösning enligt vilken förvaltare inte behöver utses i de mindre konkurser där det är uppenbart att tillgångar helt saknas. Förvaltaruppgifterna i sådana konkurser ankommer enligt detta alternativ i stället på tillsynsmyndigheten. Kommittén anger vissa fördelar med en sådan lösning men utvecklar samtidigt olika invändningar som kan göras mot den.

Beträffande förvaltarens åligganden och verksamhet i övrigt skall i stort sett gälla samma regler som vid ordinär konkurs. Förvaltaren skall sålunda bl. a. utreda orsakerna till gäldenärens obestånd samt undersöka om det finns återvinningsmöjligheter och om gäldenären kan antas ha gjort sig skyldig till gäldenärsbrott. Han skall i viktigare förvaltningsfrågor höra tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer. Vidare gäller bestämmelserna om samråd med och information till arbetstagare även i mindre konkurser.

När det finns egendom i boet, skall förvaltaren sälja den. Om gäldenären har drivit rörelse, kan förvaltaren låta denna fortsättas tills vidare för boets räkning. Sedan all boets egendom har förvandlats till pengar skall, i den

mån medlen inte behövs för betalning av konkurskostnaderna eller massafordringar, utdelning till borgenärerna äga rum. Dessa behöver inte bevaka sina fordringar för att få rätt till utdelning.

Förslag till utdelning upprättas av förvaltaren. Efter ett kungörelseförfarande skall konkursdomaren pröva utdelningsförslaget. När konkursdomaren har fastställt utdelningen i konkursen skall förvaltaren tillstålla borgenärerna de medel som tillkommer dem.

Om det under den enklare handläggningen visar sig att förutsättningar för denna konkursform saknas, skall övergång till ordinär konkurs kunna äga rum i enlighet med vad kommittén föreslog i sitt tidigare betänkande.

Tillsynen över förvaltningen i mindre konkurser skall i huvudsak utövas på samma sätt som i ordinära konkurser.

Arvode och kostnadsersättning till förvaltaren skall bestämmas av konkursdomaren. I sådana konkurser som avskrivs på grund av att tillgångarna inte räcker till betalning av konkurskostnaderna och massaskulder skall arvodet som regel utgå enligt fastställd taxa.

Kostnaderna för en konkurs, bl. a. ersättning till förvaltaren, skall i första hand utgå ur boets egendom. Om konkursen har uppstått på ansökan av annan borgenär än staten och konkurskostnaderna inte kan tas ut ur boet, skall borgenären svara för dessa intill ett visst belopp. Staten skall stå för de kostnader som inte kan betalas av boet eller ansvarig borgenär.

Konkurskostnader skall ur boet utgå med företrädesrätt framför massafordringar.

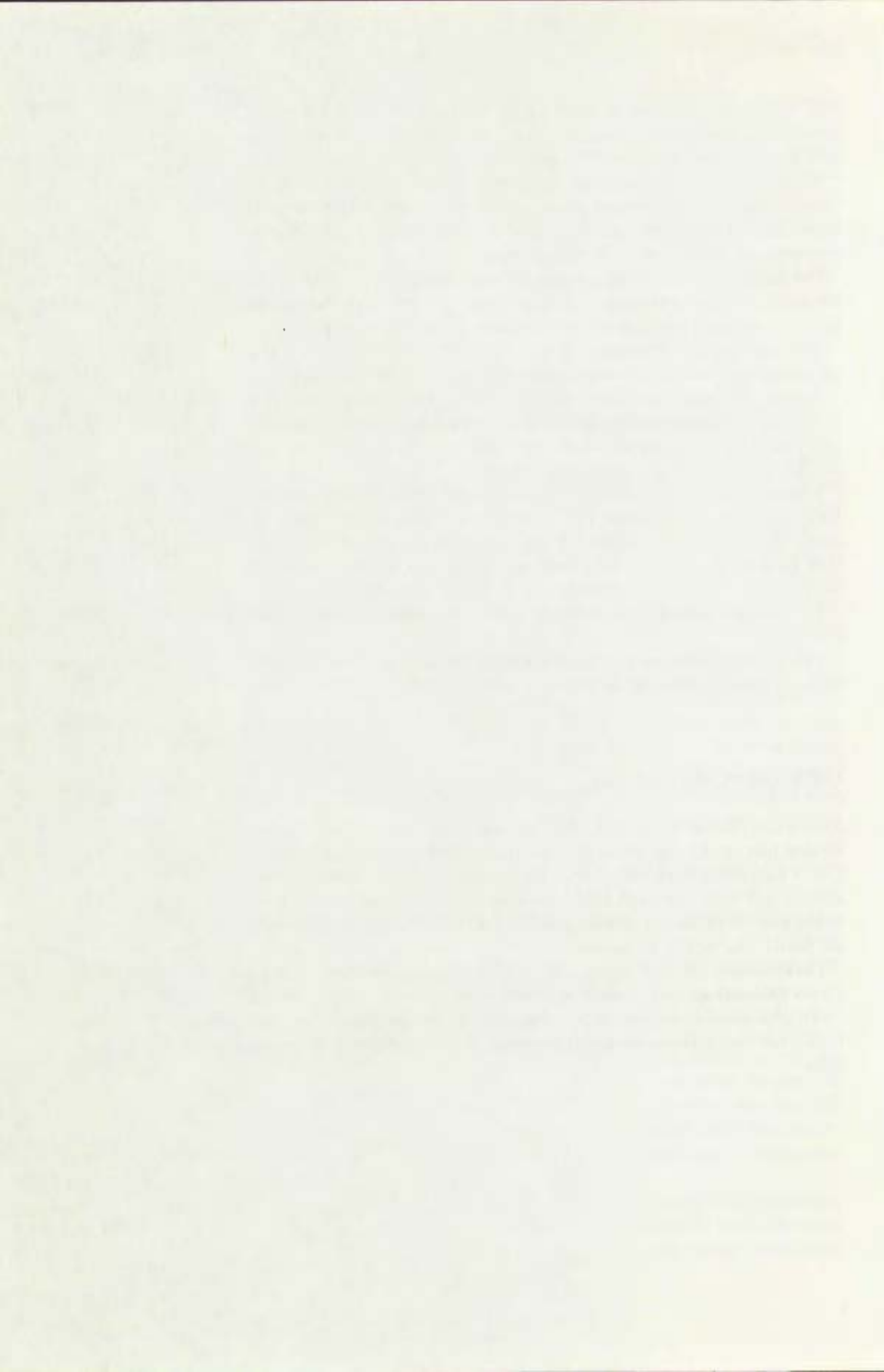
Hur det av kommittén framlagda förslaget förhåller sig till propositionsförslaget framgår närmare av kap. 6 i betänkandet.

Gäldenärens skyldigheter

Kommittén föreslår skärpningar i syfte att gäldenärer effektivare skall kunna hindras från att dra sig undan sina skyldigheter i samband med konkurs. Under konkursen skall gälla förbud för gäldenären att lämna landet utan tillstånd och hans pass skall kunna tas ifrån honom. Förbud att resa inom landet kan vid behov också åläggas honom. Vidare utvidgas möjligheterna att hämta eller häkta gäldenären.

I kvalificerade fall skall gäldenären redan när konkursansökan har gjorts kunna förbjudas att lämna landet och fråntas sitt pass eller, ytterst, häktas.

Om gäldenären är juridisk person, skall även förutvarande ställföreträdare i vissa fall vara underkastade bestämmelser som rör gäldenärens skyldigheter.

Författningsförslag

Förslag till Lag om ändring i konkurslagen (1921:225)

Härigenom föreskrives i fråga om konkurslagen (1921:225)

dels att 64, 65, 69, 72, 79, 87, 112, 175–184, 197, 199, 214 och 218 §§¹ skall upphöra att gälla,

dels att rubriken ”8 kap. Om borgenärssammanträden” skall utgå,

dels att 13, 19, 27, 40 b, 41–62, 66, 67, 70, 71, 76–78, 80–86 a, 88–96, 98, 99, 102, 103, 107, 108, 111, 113, 118, 120, 123, 126–130, 132, 137, 140, 144, 145 a, 146, 148, 149, 152, 185–191, 200–203, 205–207, 209–211 och 219 §§ samt rubrikerna till 3, 4 och 9 kap. skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas nitton nya paragrafer, 14 a, 14 b, 18 a, 43 a, 51 a, 51 b, 108 a, 159, 185 a, 185 b, 185 c, 185 d, 185 e, 185 f, 185 g, 185 h, 208, 210 a och 211 a §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §²

Upptages borgenärs konkursansökan, skall konkursdomaren genast förelägga gäldenären att inkomma med förklaring inom viss tid, högst en vecka, från det han fått del av ansökningshandlingarna. Om det behövs för att gäldenären skall få skäligt rådrom, kan dock tiden utsträckas till högst en månad.

Upptages borgenärs konkursansökan, skall konkursdomaren genast förelägga gäldenären att inom viss tid, högst en vecka, från det han fått del av ansökningshandlingarna inkomma med förklaring *jämte kortfattad redogörelse för sin ekonomi*. Om det behövs för att gäldenären skall få skäligt rådrom, kan dock tiden utsträckas till högst en månad.

Ansökningshandlingarna och föreläggandet skola delges gäldenären. Delgivning enligt 12 § delgivningslagen (1970:428) får ske endast om anledning förekommer att gäldenären avvikit eller eljest håller sig undan. Delgivning enligt 15 § första stycket delgivningslagen får ske även när gäldenären vistas på känd ort utom riket, om delgivning eljest ej kan ske här i riket och konkursdomaren med hänsyn till omständigheterna finner det icke skäligen

¹ Senaste lydelse av 79 § 1946:809, 176 § 1975:244, 183 § 1970:848, 199 § 1975:244 och 214 § 1942:384.

² Senaste lydelse 1975:244.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

böra krävas att delgivningen verkställs utom riket.

Om delgivning sker enligt 15 § delgivningslagen, skall konkursdomaren tillse, att gäldenärens egendom sättes under säker vård. Kostnaden därför skall betalas av borgenären.

14 a §³

Om konkursansökan ej genast bifalles, kan konkursdomaren eller rätten på begäran av borgenär förbjuda gäldenären att sälja eller skingra sin egendom eller viss del därav, om särskilda skäl föreligga till sådant förbud. Därvid skall vad som enligt 15 kap. rättegångsbalken gäller om skingringsförbud i rättegång äga motsvarande tillämpning. Konkursdomaren eller rätten får medgiva undantag från skingringsförbudet eller överlämna åt lämplig person att medgiva sådant undantag, om det behövs. Ersättning till denne skall betalas av borgenären.

Finnes lös egendom, som ställes under skingringsförbud enligt första stycket, hos tredje man, kan denne förbjudas att utgiva egendomen.

14 b §

Bifalles konkursansökan ej genast och är det sannolikt att gäldenären under en konkurs kommer att undandraga sig skyldighet eller överträda förbud som föreskrives i denna lag, kan konkursdomaren eller rätten, om särskilda skäl föreligga, på begäran av borgenär förbjuda gäldenären att i avvaktan på prövning av ansökningsbegiven från riket. Med reseförbud kan förenas skyldighet för gäldenären att lämna ifrån sig sitt pass till konkursdomaren. Finnes reseförbud uppenbart otillräckligt, får gäldenären häktas.

Om gäldenären är juridisk person, äger första stycket tillämpning även på styrelseledamot, verkställande direktör

³ Paragrafen motsvarar 14 § i lagberedningens förslag till lag om ändring i konkurslagen (1921:225) enligt betänkandet (SOU 1970:75) Utsökningsrätt X.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

tör och likvidator som avgått eller entledigats senare än ett år före dagen då konkursansökan kom in till konkursdomaren.

Beträffande reseförbud och häktning äga bestämmelserna i 15 kap. 5 § och 6 § första stycket rättegångsbalken motsvarande tillämpning. Sådan åtgärd får dock ej hävas på grund av att säkerhet ställes. I fråga om häktning skola dessutom 94 § tredje stycket och 95 § andra stycket tillämpas.

18 a §

Meddelas beslut om konkurs skall konkursdomaren i samband därmed bestämma, om konkursen skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs eller om den enligt 185 § första stycket skall handläggas med tillämpning av de särskilda bestämmelserna i 185 a–185 g §§. Konkursdomaren skall därjämte bestämma den eller de ortstidningar i vilka kungörelser om konkursen skola införas.

Konkursbeslutet jämte vad konkursdomaren i samband därmed bestämt om handläggningsformen kungöres i Post- och Inrikes Tidningar och i ortstidning som avses i första stycket.

19 §⁴

Meddelas beslut om konkurs skall konkursdomaren genast utsätta första borgenärssammanträdet att hållas inför konkursdomaren tidigast tre och senast fem veckor från dagen för konkursbeslutet. Sammanträdet får dock hållas senare än som har sagts nu, om det är nödvändigt med hänsyn till konkursboets omfattning och beskaffenhet. Konkursdomaren skall även bestämma den tid, minst

Beslutas att konkursen skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs, skall konkursdomaren genast utsätta första borgenärssammanträdet att hållas inför konkursdomaren tidigast tre och senast fem veckor från dagen för konkursbeslutet. Sammanträdet får dock hållas senare än som har sagts nu, om det är nödvändigt med hänsyn till konkursbo-

⁴ Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

fyra och högst tio veckor från dagen för konkursbeslutet, inom vilken bevakning av fordran skall äga rum. *Han skall därjämte bestämma den eller de ortstidningar i vilka kungörelser om konkursen skola införas.*

Konkursbeslutet jämte vad konkursdomaren bestämt enligt första stycket kungöres i Post- och Inrikes Tidningar och i ortstidning som avses i nämnda stycke.

Gäldenären skall kallas till första borgenärssammanträdet och därvid erinras om sin skyldighet enligt 92 § att vid sammanträdet avlägga bouppteckningsed. I fråga om delgivning av kallelsen gäller vad som är föreskrivet om stämning i tvistemål.

Föreslagen lydelse

ets omfattning och beskaffenhet. Konkursdomaren skall även bestämma den tid, minst fyra och högst tio veckor från dagen för konkursbeslutet, inom vilken bevakning av fordran skall äga rum.

Vad konkursdomaren *har* bestämt enligt första stycket *skall intagas i kungörelse som avses i 18 a § andra stycket.*

27 §⁵

Till konkursbo räknas, i den mån ej annat följer av 21 §, all egendom, som tillhörde gäldenären när konkursbeslutet meddelades eller tillfaller honom under konkursen och som är av beskaffenhet att kunna utmätas. Till konkursbo räknas även den egendom som kan tillföras boet genom återvinning.

Avlöning eller därmed vid utmätning jämställd arbetsinkomst som inestår vid konkursens början och arbetsinkomst som gäldenären därefter förvärvar får dock behållas av honom, i den mån den ej, sedan skatteavdrag skett enligt vad därom är föreskrivet, uppenbart överstiger vad som åtgår för hans och hans familjs försörjning samt till fullgörande av underhållsskyldighet som i övrigt åvilar honom. Vad som sagts om avlöning äger motsvarande tillämpning i fråga om periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant och beträffande belopp vilka utgå som pension eller livränta. Om rättigheten till pension eller livränta är av beskaffenhet att kunna utmätas, får dock konkursboet förfoga över den.

Gäldenären är skyldig att underätta förvaltaren om inkomst som avses i andra stycket. *Vill förvaltaren göra anspråk på inkomsten, skall han därom underrätta arbetsgivare eller annan som skall utgiva förmånen. Innan sådan underrättelse lämnats får förfallet belopp betalas ut till gäldenären.*

Twist huruvida någon del av inkomsten skall tillkomma konkursboet, prö-

Gäldenären är skyldig att underätta förvaltaren om inkomst som avses i andra stycket. *Tillsynsmyndigheten prövar på ansökan av förvaltaren hur mycket av sådan inkomst som skall tillkomma konkursboet. Myndigheten skall därvid inhämta yttranden i den omfattning som anses behövlig för prövningen. Myndighetens beslut länder till efter rättelse, även om talan föres däremot. Beslutet skall*

⁵ Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

vas av rätten på ansökan av förvaltaren, borgenär, gäldenären eller underhållsberättigad. Konkursdomaren skall inhämta yttrande av rättens ombudsman och, om förvaltaren ej är sökande, av denne samt skyndsamt utsetta tid och plats för rättens sammanträde och om detta underrätta gäldenären, förvaltaren och rättens ombudsman samt, om borgenär eller underhållsberättigad är sökande, denne. Rättens beslut länder till efterrättelse, även om talan föres däremot. Beslutet skall på ansökan ändras, om senare upplysta omständigheter eller ändrade förhållanden föranleder det.

Föreslagen lydelse

ändras, om anledning förekommer till det. Beslut som avses i detta stycke skall delgivas med arbetsgivaren eller annan som skall utgiva förmånen.

Mot tillsynsmyndighetens beslut i ärende som avses i tredje stycket får den vars rätt berörs av beslutet föra talan genom besvär. I fråga om sådan besvärstalan äga bestämmelserna i utskökningslagen (1877:31 s. 1) om klagan över utmätning av avlöning motsvarande tillämpning.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter till ledning för tillsynsmyndighetens bedömning i ärende som avses i tredje stycket.

40 b §⁶

Återvinning påkallas av förvaltaren genom väckande av talan vid allmän domstol, genom anmärkning mot bevakning eller genom invändning mot annat yrkande som framställs mot konkursboet. Om förvaltaren icke vill påkalla återvinning och ej heller ingår förlikning i saken, får borgenär som bevakat fordran i konkursen påkalla återvinning genom väckande av talan vid allmän domstol. För återgång av förmånsrätt som vunnits genom utmätning är särskild åtgärd ej behövlig.

Återvinning påkallas av förvaltaren genom väckande av talan vid allmän domstol, genom anmärkning mot bevakning eller genom invändning mot annat yrkande som framställs mot konkursboet. Om förvaltaren icke vill påkalla återvinning och ej heller ingår förlikning i saken, får borgenär påkalla återvinning genom väckande av talan vid allmän domstol. För återgång av förmånsrätt som vunnits genom utmätning är särskild åtgärd ej behövlig.

⁶ Senaste lydelse 1975:244.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Talan vid allmän domstol väckes inom ett år från fristdagen. Dock får talan väckas inom tre månader från det att anledning därtill blev känd för konkursboet. Har gäldenären avhänt sig fast egendom eller är fråga om återgång av bodelning, kan talan även väckas inom tre månader från den dag då lagfart söktes eller bodelningshandlingen ingavs till rätten.

Borgenär som för talan svarar för rättegångskostnaden men har rätt att få ersättning därför av boet, i den mån kostnaden täckes av vad som kommit boet till godo genom rättegången.

3 kap.

3 kap.

*Förvaltning av egendom som ingår i konkurs⁷**Förvaltning och tillsyn*

41 §

Gäldenärs till konkurs avträdna bo skall omhändervhas av en eller flere förvaltare, som utses i den ordning nedan stadgas. Antalet förvaltare bestämmas av konkursdomaren. Ej må mer än en förvaltare finnas, där ej konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser förvaltningen oundgängligen böra delas eller det eljest i särskilt fall vara oundgängligen nödvändigt, att mer än en förvaltare utses.

Då fråga är om utseende av förvaltare enligt 45 eller 48 §, må konkursdomaren ej fatta beslut rörande antalet förvaltare innan borgenärerna erhållit tillfälle att yttra sig därom.

Konkursboet skall stå under förvaltning av en eller flera förvaltare. Antalet förvaltare bestämmas av konkursdomaren. Ej må mer än en förvaltare finnas, där ej konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser det erforderligt att förvaltningen delas eller att den handhas odelad av flera förvaltare.

Då fråga är om utseende av förvaltare enligt 46 eller 47 §, må konkursdomaren ej fatta beslut rörande antalet förvaltare innan tillsynsmyndigheten och borgenärerna erhållit tillfälle att yttra sig därom.

44 §⁸

42 §

Konkursdomaren skall ock så snart ske kan efter det beslutet om konkurs meddelats förordna en ärlig och förståndig man att i konkursen vara rättens ombudsman med den befogenhet, som i denna lag sägs. Vid befattningens tillsättande skall iakttagas, att densamma icke anförtros annan än den, som äger ej mindre erforderlig insikt i gällande lag för bedömande av de frågor av rättslig

Förvaltningen skall stå under tillsyn. Tillsynsmyndigheten är kronofogdemyndigheten i den ort, där gäldenären bör svara i tvistemål som angå gäld i allmänhet.

⁷ Senaste lydelse 1975:244.

⁸ Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

innebörd, som ankomma på ombudsmannens prövning, än ock nödig erfarenhet och sakkunskap för fyllande av de åligganden beträffande tillsyn över konkursutredningen och avgörande av förvaltningsfrågor, som tillhöra befattningen.

Den som är anställd vid domstol må ej förordnas till rättens ombudsman.

Har den, som till ombudsman förordnas, ej förut avlagt domareed, gånge sådan ed inför konkursdomaren, innan han tillträder befattningen.

På konkursdomaren ankomme att, när så skäligen prövas, entlediga ombudsmannen och förordna annan i hans ställe.

Uppstår för ombudsmannen laga förfall, äge konkursdomaren förordna annan, att under den tid förfallet varar uppehålla befattningen.

46 §

Sedan förvaltarevalet ägt rum, skola borgenärerna å första borgenärs-sammanträdet, så framt någon av dem gör framställning därom, välja granskningsmän att med den befogenhet i denna lag sägs å borgenärernas vägnar övervaka förvaltningen. Granskningsmännens antal bestämmes av konkursdomaren. Valet skall ske så, att en varav de närvarande borgenärerna röstar å en granskningsman. Till granskningsmän anses valde, i första rummet den, om vilken borgenärer, vilkas fordringar sammanräknade utgöra största beloppet, förenat sig, och därefter den eller de, som efter huvudtalet erhållit de flesta rösterna.

För varje granskningsman äge de borgenärer, med vilkas röster han valts, utse en suppleant. Rösterna beräknas vid val av suppleant för den i första rummet utsedde gransknings-

43 §

På begäran av borgenär skall konkursdomaren förordna granskningsman att med de befogenheter som sägs i denna lag övervaka förvaltningen på borgenärens vägnar. Till granskningsman skall utses den som borgenären föreslår, om han är lämplig.

Om det begärs, skall även ersättare för granskningsmannen utses.

Granskningsman skall entledigas, om han eller borgenären gör framställning därom eller han finnes icke vara lämplig.

Ersättning till granskningsman skall betalas av borgenären.

Nuvarande lydelse

mannen efter fordringsbeloppen och vid val av suppleant för annan granskningsman efter huvudtalet.

Erhålla vid val, som i denna paragraf sägs, två eller flere lika röstetal, skilje lotten dem emellan.

Har val av granskningsmän ej skett å första borgenärssammanträdet och utses därefter förvaltare jämlikt 48 eller 49 §, må å det sammanträde, å vilket förvaltare tillsättes, val av granskningsmän äga rum efter ty ovan är stadgat.

Föreslagen lydelse

43 a §

I näringsidkares konkurs får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer förordna ett allmänt ombud med uppgift att verka för att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen beaktas.

Ombudet har samma befogenheter som granskningsman. Beträffande skyldighet för förvaltaren att höra ombudet finnes bestämmelse i 51 a § tredje stycket.

Ersättning till ombudet utgår av allmänna medel enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

42 §⁹

I fråga om utseende av konkursförvaltare gälla, att den eller de, åt vilka förvaltningen anförtros, skola äga sådan insikt och erfarenhet, som med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet erfordras för förvaltningens behöriga handhavande.

Konkursförvaltare må ej den vara, som står under förmynderskap eller är i konkurstillstånd; ej den, som är förklarad ovärdig att vidare nyttjas i rikets tjänst eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning; ej den, som genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga

44 §

Konkursförvaltare skall ha den insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, åtnjuta borgenärernas förtroende samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget.

Den som är anställd vid domstol får ej vara förvaltare.

⁹ Senaste lydelse 1970:848.

Nuvarande lydelse

kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; ej heller den, som blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.

Den som är anställd vid domstol må ej förordnas till konkursförvaltare.

43 §

Då konkurs uppstått, skall konkursdomaren utan dröjsmål utse förvaltare att *omhändervaha* boet till dess vid första borgenärssammanträdet förvaltare utsetts och, där annan utsetts, denne tillträtt befattningen.

45 §

Vid första borgenärssammanträdet välje borgenärerna förvaltare att i stället för den enligt 43 § utsedde förvaltaren *omhändervaha* konkursboet. Har konkursdomaren efter vad i 52 § är stadgat förordnat, att konkursboets förvaltning skall vara delad, skall förvaltare väljas särskilt för varje del av förvaltningen. *Såsom borgenärernas beslut gälla den mening, varom bland närvarande borgenärer de förena sig, vilkas fordringar sammanräknade utgöra största beloppet, så framt dessa borgenärer därjämte utgöra minst en tredjedel av de röstande. Kan beslut på sådant sätt ej åstadkommas, gälla den mening konkursdomaren biträder.*

Konkursdomaren skall tillse, att icke någon, på vilken borgenärernas val fallit, är obehörig att vara förvaltare jämlikt 42 § andra eller tredje stycket eller i saknad av sådan insikt och erfarenhet, som avses i 42 § första stycket, eller eljest icke lämplig att handhava förvaltningen. Där sådant fall föreligger, åligger det konkursdomaren att utse annan förvaltare i stäl-

Föreslagen lydelse

45 §

Då konkurs uppstått, skall konkursdomaren utan dröjsmål utse förvaltare att *handha förvaltningen* av boet till dess vid första borgenärssammanträdet förvaltare utsetts och, där annan utsetts, denne tillträtt befattningen.

46 §

Vid första borgenärssammanträdet skall konkursdomaren, sedan han hört tillsynsmyndigheten och närvarande borgenärer, utse förvaltare att i *fortsättningen handha förvaltningen* av konkursboet. Har konkursdomaren efter vad i 50 § är stadgat förordnat, att konkursboets förvaltning skall vara delad, skall förvaltare *uses* särskilt för varje del av förvaltningen.

Nuvarande lydelse

*let för den av borgenärerna valde.
Kommer icke någon borgenär till-
städes, varde förvaltare tillsatt av kon-
kursdomaren.*

47 §

*Borgenär, som utsetts till förvaltare
eller granskningsman, må ej utan gil-
tigt skäl undandraga sig uppdraget.*

48 §

Finner konkursdomaren efter första borgenärssammanträdet erforderligt, att antalet förvaltare ökas, skola borgenärerna av konkursdomaren kallas att sammanträda inför honom *för att utse* det antal förvaltare, som ytterligare erfordras; och skall därvid vad i 45 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Rättens ombudsman, förvaltare, granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om ökning av antalet förvaltare.

49 §

Avgår förvaltare efter första borgenärssammanträdet *eller avgår granskningsman, för vilken suppleant ej finnes*, skall konkursdomaren kalla borgenärerna att sammanträda inför honom *för att utse* efterträdare till den avgångne, och skola därvid i fråga om *val* av förvaltare bestämmelserna i 45 § *och i fråga om val av granskningsman bestämmelserna i 46 § om val av suppleant för granskningsman* äga motsvarande tillämpning.

Vad sålunda är stadgat gälle dock ej, där flere förvaltare *eller granskningsmän* äro och någon av dem av-

Föreslagen lydelse

Finner konkursdomaren efter första borgenärssammanträdet erforderligt, att antalet förvaltare ökas, skola borgenärerna av konkursdomaren kallas att sammanträda inför honom. *Vid sammanträdet skall konkursdomaren utse* det antal förvaltare, som ytterligare erfordras; och skall därvid vad i 46 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Tillsynsmyndigheten, förvaltare, granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om ökning av antalet förvaltare.

47 §

48 §

Avgår förvaltare efter första borgenärssammanträdet, skall konkursdomaren kalla borgenärerna att sammanträda inför honom. *Vid sammanträdet skall* efterträdare till den avgångne *uteses*, och skola därvid i fråga om *utseende* av förvaltare bestämmelserna i 46 § äga motsvarande tillämpning.

Vad sålunda är stadgat gälle dock ej, där flere förvaltare äro och någon av dem avgår samt konkursdomaren

Nuvarande lydelse

går samt konkursdomaren efter *rättens ombudsmans* hörande finner det ej vara nödigt, att annan utses i den avgångnes ställe.

50 §

Har förvaltare avgått och skall efterträdare åt honom utses, äge konkursdomaren, där så erfordras, förordna om befattningens upprätthållande tills *nytt val ägt rum*.

Har förvaltare laga förfall eller är han efter ty i 80 § *tredje* stycket stadgas försatt ur tjänstgöring, må konkursdomaren utse annan att under tiden fullgöra hans åligganden.

52 §

Där konkursdomaren finner delning av konkursboets förvaltning emellan flere förvaltare böra äga rum, ankomme på honom att därom förordna; och bestämme konkursdomaren därvid tillika, efter vilka grunder delningen skall ske. *Rättens ombudsman*, förvaltare, granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om delning av förvaltningen.

Hava flere förvaltare förvaltningen odelad, må de ej annorledes än samfällt avhända boet någon rättighet eller vidtaga åtgärd, som kan för boet medföra någon förpliktelse.

Äro förvaltarne två och kunna de ej enas beträffande åtgärd eller beslut, som enligt denna lag på dem ankommer, eller äro förvaltarne flere

Föreslagen lydelse

efter *tillsynsmyndighetens* hörande finner det ej vara nödigt, att annan utses i den avgångnes ställe.

Avgår förvaltare sedan fråga uppkommit om avskrivning av konkursen enligt 186 §, skall borgenärssammanträde som avses i första stycket ej ut sättas, så länge frågan är under prövning.

49 §

Har förvaltare avgått *efter första borgenärssammanträdet* och skall efterträdare åt honom utses, äge konkursdomaren, där så erfordras, förordna om befattningens upprätthållande tills *ny förvaltare utsetts i föreskriven ordning*.

Har förvaltare laga förfall eller är han efter ty i 80 § *andra* stycket stadgas försatt ur tjänstgöring, må konkursdomaren utse annan att under tiden fullgöra hans åligganden.

50 §

Där konkursdomaren finner delning av konkursboets förvaltning emellan flere förvaltare böra äga rum, ankomme på honom att därom förordna; och bestämme konkursdomaren därvid tillika, efter vilka grunder delningen skall ske. *Tillsynsmyndigheten*, förvaltare, granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om delning av förvaltningen.

Hava flere förvaltare förvaltningen odelad, må de ej annorledes än samfällt avhända boet någon rättighet eller vidtaga åtgärd, som kan för boet medföra någon förpliktelse.

Äro förvaltarne två och kunna de ej enas beträffande åtgärd eller beslut, som enligt denna lag på dem ankommer, eller äro förvaltarne flere

Nuvarande lydelse

än två och föreligger ej flertal för viss mening, skall saken hänskjutas till *ombudsmannen*, och gälla den mening *han* biträder.

Då flere förvaltare utsetts, skola de bland sig välja en att i fall, som avses i denna lag, mottaga meddelanden eller handlingar, som skola tillställas förvaltaren, ävensom förvara handlingar, som böra hållas tillgängliga. Om val, som nu sagts, skola konkursdomaren och *ombudsmannen* underrättas.

51 §

För förvaltare skall förordnande utfärdas av konkursdomaren.

53 §

Förvaltaren åligger att med iakttagande av de i denna lag meddelade bestämmelser besörja de ärenden, som röra borgenärernas gemensamma rätt och bästa, samt vidtaga alla åtgärder, som främja en förmånlig och snabb utredning av boet.

Föreslagen lydelse

än två och föreligger ej flertal för viss mening, skall saken hänskjutas till *tillsynsmyndigheten*, och gälla den mening *denna* biträder.

Då flere förvaltare utsetts, skola de bland sig välja en att i fall, som avses i denna lag, mottaga meddelanden eller handlingar, som skola tillställas förvaltaren, ävensom förvara handlingar, som böra hållas tillgängliga. Om val, som nu sagts, skola konkursdomaren och *tillsynsmyndigheten* underrättas.

51 §

Förvaltaren åligger att med iakttagande av de i denna lag meddelade bestämmelser besörja de ärenden, som röra borgenärernas gemensamma rätt och bästa, samt vidtaga alla åtgärder, som främja en förmånlig och snabb utredning av boet.

51 a §

I viktigare frågor skall förvaltaren höra tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer.

Förvaltaren bör i viktigare frågor även inhämta gäldenärens mening, när det lämpligen kan ske.

Har allmänt ombud förordnats enligt 43 a §, skall förvaltaren höra honom i frågor som beröra arbetsmarknads- eller regionalpolitiska intressen.

51 b §

Om i gäldenärens rörelse anställd arbetstagare tillhör arbetstagarorganisation, skall förvaltaren höra organi-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

sationen innan han vidtager åtgärd som väsentligt inverkar på arbetstagens anställning. Finnes lokal arbetstagarorganisation, skall skyldigheten fullgöras mot denna.

Innan förvaltaren vidtager åtgärd som väsentligt inverkar på arbetstagens anställning skall han underrätta arbetstagen.

52 §

Om förvaltaren finner det nödvändigt, får han anlita sakkunnigt biträde för viss förvaltningsåtgärd.

54 §¹⁰

Den enligt 43 § utsedde förvaltaren skall så snart ske kan *ej mindre* omhändertaga gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar, som röra boet, samt, där gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringskyldig, i *hans handelsböcker* å lämpligt ställe göra anteckning om dagen för omhändertagandet *än* även förätta uppteckning av tillgångar och skulder i boet med uppgift å varje borgenärs namn, boningsort och postadress *så ock* å nämnda böcker och handlingar. *Där så befinnes nödigt, må förvaltaren för bouppteckningsförrättningen anlita sakkunnigt biträde.* I bouppteckningen skola tillgångarna upptagas till de värden, som de efter noggrann uppskattning prövas äga. Vid bouppteckningsförrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet. Har av gäldenären under edsförpliktelse underskriven bouppteckning förut ingivits till konkursdomaren och finner förvaltaren densamma tillförlitlig, vare

53 §

Den enligt 45 § utsedde förvaltaren skall så snart ske kan omhändertaga gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar, som röra boet, samt, där gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringskyldig, i *omhändertaget räkenskapsmaterial* å lämpligt ställe göra anteckning om dagen för omhändertagandet. *Förvaltaren skall* även förätta uppteckning av tillgångar och skulder i boet med uppgift å varje borgenärs namn, boningsort och postadress, *samt* å nämnda böcker och handlingar. I bouppteckningen skola tillgångarna upptagas till de värden, som de efter noggrann uppskattning prövas äga, *och beträffande skulderna angivas, i vad mån de avse lön eller pension.* Vid bouppteckningsförrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet. *Är gäldenären juridisk person, gäller denna skyldighet dock icke för sådan ställföreträdare vars uppgifter förvaltaren anser sakna betydelse för boutredning-*

¹⁰ Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

upprättande av ny bouppteckning ej av nöden.

Då bouppteckning upprättas av förvaltaren, skall ett exemplar därav tillställas konkursdomaren inom en vecka från det beslutet om konkurs meddelades. Möter i något fall hinder härför, åligge förvaltaren att inom nämnda tid tillställa konkursdomaren förteckning å borgenärerna, upptagande varje borgenärs namn, boningsort och postadress samt att därefter så snart ske kan inkomma med bouppteckningen. Godkänner förvaltaren till konkursdomaren förut ingiven bouppteckning, göre anmälan därom inom tid, som nyss sagts.

Föreslagen lydelse

en. Har av gäldenären under edsförpliktelse underskriven bouppteckning förut ingivits till konkursdomaren och finner förvaltaren densamma tillförlitlig, vare upprättande av ny bouppteckning ej av nöden.

Då bouppteckning upprättas av förvaltaren skall ett exemplar därav tillställas konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten* inom en vecka från det beslutet om konkurs meddelades. Möter i något fall hinder härför, åligge förvaltaren att inom nämnda tid tillställa konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten* förteckning å borgenärerna, upptagande varje borgenärs namn, boningsort och postadress samt att därefter så snart ske kan inkomma med bouppteckningen. Godkänner förvaltaren till konkursdomaren förut ingiven bouppteckning, göre anmälan därom inom tid, som nyss sagts.

54 §

Förvaltaren får använda tvång för att omhändertaga eller eljest taga befattning med gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som röra boet, i den mån det med hänsyn till omständigheterna framstår som befogat.

Förvaltaren får dock ej bereda sig tillträde till bostad i innehavarens frånvaro annat än om denne underrättats om tiden för åtgärden och håller sig undan eller om eljest särskilda skäl föreligga.

55 §¹¹

Förvaltaren skall *under rättens ombudsmans inseende* så snart ske kan upprätta skriftlig berättelse om boets tillstånd, så ock om orsakerna till gäldenärens obestånd, så vitt de

Förvaltaren skall så snart ske kan upprätta skriftlig berättelse om boets tillstånd, så ock om orsakerna till gäldenärens obestånd, så vitt de kunnat utrönas. I berättelsen skall upptagas

¹¹ Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

kunnat utrönas. I berättelsen skall upptagas en översikt över tillgångar och gäld av olika slag ävensom särskilt anmärkas, huruvida skälig anledning förefinnes till antagande, att gäldenären gjort sig skyldig till brottsligt förhållande mot sina borgenärer. Förefinnes anledning till antagande, som nyss sagts, skall grunden därför angivas. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, varde i berättelsen tillika anmärkt, *vilka handelsböcker han hållit och huru de blivit förda*; och skall i sådant fall vid berättelsen fogas den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen. *Berättelsen skall underskrivas av förvaltaren.*

Avskrift av berättelsen med den balansräkning, som må vara därvid fogad, skall av förvaltaren utan dröjsmål tillställas konkursdomaren *ävensom hållas tillgänglig för borgenärer, som vilja taga del av densamma; och äge varje borgenär, som det begär, att mot ersättning för kostnaden få avskrift av berättelsen sig tillsänd.*

Föreslagen lydelse

en översikt över tillgångar och gäld av olika slag ävensom särskilt anmärkas, *huruvida egendom frångått gäldenären under sådana förhållanden att återvinning till konkursboet kan ske och* huruvida skälig anledning förefinnes till antagande att gäldenären gjort sig skyldig till brottsligt förhållande mot sina borgenärer. Förefinnes anledning till antagande, som nyss sagts, skall grunden därför angivas. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, varde i berättelsen tillika anmärkt, *vilket bokföringssystem han har tillämpat och hur bokföringsskyldigheten har fullgjorts*; och skall i sådant fall vid berättelsen fogas den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen.

Avskrift av berättelsen med den balansräkning, som må vara därvid fogad, skall av förvaltaren utan dröjsmål tillställas konkursdomaren *och tillsynsmyndigheten samt* varje borgenär, som det begär.

56 §¹²

Är konkursen icke avslutad vid utgången av näst efter första borgenärssammanträdet infallande juni eller december månad, skall förvaltaren inom *fjorton dagar* därefter till *rättens ombudsman* avlämna berättelse, vari alla de åtgärder noggrant angivas, som vidtagits för förvaltningens bringande till slut; åliggande det förvaltaren att sedermera under konkursens fortgång för varje halvår inom *fjorton dagar* från utgången därav avgiva sådan berättelse. Har, då berättelse avgives, mer än ett år förflutit från det beslutet

Är konkursen icke avslutad vid utgången av näst efter första borgenärssammanträdet infallande juni eller december månad, skall förvaltaren inom *två veckor* därefter till *tillsynsmyndigheten* avlämna berättelse, vari alla de åtgärder noggrant angivas, som vidtagits för förvaltningens bringande till slut; åliggande det förvaltaren att sedermera under konkursens fortgång för varje halvår inom *två veckor* från utgången därav avgiva sådan berättelse. Har, då berättelse avgives, mer än ett år förflutit från det beslutet om konkurs

¹² Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

om konkurs meddelades, skall berättelsen tillika innehålla fullständig upplysning om orsakerna till att konkursen icke avslutats.

Berättelsen skall av ombudsmannen granskas och inom två veckor från mottagandet ingivas till konkursdomaren jämte de anmärkningar, till vilka ombudsmannen må hava funnit fog.

Föreslagen lydelse

meddelades, skall berättelsen tillika innehålla fullständig upplysning om orsakerna till att konkursen icke avslutats.

57 §

Förvaltaren skall föra bok, vari boets inkomster och utgifter i penningar dag efter dag antecknas.

Vad sålunda är stadgat må ej lända till inskränkning i den bokföringsskyldighet, som särskilt kan vara föreskriven.

Förvaltaren skall på sätt som överensstämmer med god redovisningssed löpande bokföra boets inkomster och utgifter så, att erforderlig kontroll över förvaltningen möjliggöres. Han skall bevara räkenskapsmaterialet under minst tio år från utgången av det kalenderår då konkursen avslutades.

Bestämmelserna i första stycket medföra ej inskränkning i den bokföringsskyldighet som kan vara särskilt föreskriven för viss verksamhet.

Beträffande skyldighet att sörja för underlag för deklara- och uppgiftsskyldighet och för kontroll därav finnas särskilda bestämmelser.

58 §¹³

Penningar, som inflyta under förvaltningen av konkursbo, skola, i den mån de icke äro erforderliga till bestridande av löpande utgifter, av förvaltaren inom en vecka från det de influtit å konkursboets räkning mot ränta insättas i bank, *som av rätstens ombudsman godkännes. Till bestridande av löpande utgifter må ej mer innehållas än av ombudsmannen medgives.*

Försummar förvaltaren att inom ovan föreskrivna tid insätta influtna medel, vare han skyldig att å belopp, som obehörigen innehållits, erlægga ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den dag insättning bort ske.

Så länge konkursen pågår, avlämne förvaltaren inom *en vecka* från ut-

Penningar, som inflyta under förvaltningen av konkursbo, skola, i den mån de icke äro erforderliga till bestridande av löpande utgifter, av förvaltaren inom en vecka från det de influtit å konkursboets räkning mot ränta insättas i bank.

Så länge konkursen pågår, avlämne förvaltaren inom *två veckor* från

¹³ Senaste lydelse 1975:646.

Nuvarande lydelse

gången av mars, juni, september och december månader varje år till *ombudsmannen* räkning över boets inkomster och utgifter i penningar under det gångna kvartalet. Har under någon del av kvartalet penningar inestått i bank, skall vid räkningen fogas av banken till riktigheten bestyrkt uppgift å de insättningar och uttagningar, som må hava under kvartalet förekommit. *Räkningarna skola av ombudsmannen granskas ävensom hållas tillgängliga för borgenärerna och gäldenären.*

Även efter konkursens avslutande skall förvaltaren hava boets medel insatta i bank, till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Förvaltaren skall underrätta *konkursdomaren*, i vilken bank medlen inestå, och inom *en vecka* från utgången av varje kalenderår till *rättens ombudsman* för granskning avgiva redovisning som i tredje stycket sägs. När medel ej vidare finnas att lyfta, skall *ombudsmannen* göra anmälan därom hos *konkursdomaren*.

59 §

Rättens ombudsman skall göra sig noga underrättad om boets tillstånd samt under konkursen hålla noggrann uppsikt över förvaltningen. När helst han finner det lämpligt, äge han verkställa inventering av boets kassa och övriga tillgångar ävensom fordra redovisning av förvaltaren.

Föreslagen lydelse

utgången av mars, juni, september och december månader varje år till *tillsynsmyndigheten* räkning över boets inkomster och utgifter i penningar under det gångna kvartalet. Har under någon del av kvartalet penningar inestått i bank, skall vid räkningen fogas av banken till riktigheten bestyrkt uppgift å de insättningar och uttagningar, som må hava under kvartalet förekommit.

Även efter konkursens avslutande skall förvaltaren hava boets medel insatta i bank, till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Förvaltaren skall underrätta *tillsynsmyndigheten*, i vilken bank medlen inestå, och inom *två veckor* från utgången av varje kalenderår till *myndigheten* för granskning avgiva redovisning som i tredje stycket sägs. När medel ej vidare finnas att lyfta, skall *förvaltaren* göra anmälan därom hos *tillsynsmyndigheten*.

59 §

Tillsynsmyndigheten skall övervaka att förvaltningen bedrives på ett ändamålsenligt sätt i överensstämmelse med denna lag och andra författningar. Därvid skall särskilt tillses att avvecklingen av konkursen icke fördröjes i onödan. När *myndigheten* finner det lämpligt, äger den inventera konkursboets kassa och övriga tillgångar samt fordra redovisning av förvaltaren. Om särskilda omständigheter föranleda det, äger *myndigheten* utse en eller flera revisorer för granskning av boets räkenskaper och förvaltningen i övrigt.

Tillsynsmyndigheten skall genom råd och upplysningar främja en riktig

Nuvarande lydelse

Rättens ombudsman ävensom granskningsman skall hava tillgång till böcker och andra handlingar, som röra boet; äge ock av förvaltaren på begäran erhålla upplysningar om boet och dess förvaltning.

Av redovisningshandlingar, som förvaltaren ingivit till rättens ombudsman, äge borgenär, så ock gäldenären taga del.

Rättens ombudsman och förvaltare vare skyldiga att meddela upplysningar om boet och dess förvaltning ej mindre då konkursdomaren det begär än även på begäran av borgenär eller gäldenären.

60 §

Har gäldenär idkat rörelse, äge förvaltaren *efter gäldenärens hörande* låta den rörelse, där sådant enligt lag kan ske, fortsättas för konkursboets räkning i den mån det är nödvändigt för en ändamålsenlig utredning av boet; *inhänte dock rättens ombudsmans samtycke till rörelsens fortsättande*. Samma lag vare, där förvaltaren sedan rörelsen nedlagts vill ånyo öppna densamma. *Vägrar ombudsmannen sitt samtycke eller yrkar någon borgenär eller gäldenären, att rörelse, som med ombudsmannens samtycke fortgår, skall nedläggas, skola borgenärerna kallas till sammanträde för att besluta i ärendet*. Ej må rörelsen fortsättas längre tid än ett år från första borgenärssammanträdet, där ej *borgenärer, vilkas ford-*

Föreslagen lydelse

och enhetlig tillämpning av gällande föreskrifter som röra konkursförvaltning.

60 §

Tillsynsmyndigheten ävensom granskningsman skall hava tillgång till böcker och andra handlingar, som röra boet; äge ock av förvaltaren på begäran erhålla upplysningar om boet och dess förvaltning.

Tillsynsmyndigheten och förvaltare vare skyldiga att meddela upplysningar om boet och dess förvaltning ej mindre då konkursdomaren det begär än även på begäran av borgenär eller gäldenären. *Granskningsman äger också på begäran erhålla sådana upplysningar av tillsynsmyndigheten.*

61 §

Har gäldenär idkat rörelse, äge förvaltaren låta den rörelse, där sådant enligt lag kan ske, fortsättas för konkursboets räkning i den mån det *be- finnes ändamålsenligt*. Samma lag vare, där förvaltaren sedan rörelsen nedlagts vill ånyo öppna densamma. Ej må rörelsen fortsättas längre tid än ett år från första borgenärssammanträdet, där ej *särskilda skäl föreligga*.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

ringar uppgå till minst fyra femtedelar av de i ärendets prövning deltagande borgenärernas fordringar, därom äro ense samt dessa borgenärer därjämte utgöra minst en fjärdedel av de röstande.

62 §¹⁴

Efter första borgenärssammanträdet skall boets egendom säljas så snart ske kan, där ej annat föranledes av bestämmelserna i 60, 63, 64 och 66 §§, 70 § andra stycket, 71 § femte stycket samt 149 § andra stycket.

Boets egendom skall säljas så snart det lämpligen kan ske, där ej annat föranledes av bestämmelserna i 61, 63 och 66 §§, 70 § andra stycket, 71 § femte stycket samt 149 § andra stycket.

66 §¹⁵

Inkommer gäldenären med ackordsförslag, må egendomen i boet ej säljas utan rättens ombudsmans samtycke, innan ackordsfrågan blivit avgjord. Vad som sagts nu utgör ej hinder mot försäljning, om sådan är förenlig med ackordsförslaget eller behövs för ändamål som angives i 171 §.

Inkommer gäldenären med ackordsförslag, må egendomen i boet ej säljas, innan ackordsfrågan blivit avgjord. Vad som sagts nu utgör ej hinder mot försäljning, om sådan är förenlig med ackordsförslaget eller behövs för ändamål som angives i 171 § eller särskilda skäl eljest föreligga.

61 §

Före första borgenärssammanträdet må ej försäljning av egendom i boet äga rum utöver vad av bestämmelserna i 23, 24, 60 och 73 §§ kan föranledas.

Vad sålunda stadgats äge dock ej tillämpning beträffande lös egendom, som är utsatt för förskämning eller snar förstörelse eller hastigt fallande i värde eller erfordrar allt för kostsam vård. Saknas medel till bestridande av utgifter för boet, må ock under tid, som avses i första stycket, försäljning av annan lös egendom äga rum, dock ej utöver vad för ändamålet prövas nödigt; och bör, om gäldenären därtill anvisar viss egendom, den egendom i främsta rummet uttagas, så vitt det lämpligen kan ske.

67 §

Utan hinder av vad som föreskrives i 63 och 66 §§ får försäljning av egendom i boet äga rum, om det föranledes av bestämmelserna i 23, 24, 61 och 73 §§. Vidare får lös egendom säljas, om den är utsatt för förskämning eller snar förstörelse eller hastigt faller i värde eller kräver alltför kostsam vård. I den mån medel saknas till betalning av utgifter för boet, får även annan lös egendom säljas.

¹⁴ Senaste lydelse 1955:236.

¹⁵ Senaste lydelse 1970:848.

Nuvarande lydelse

Till försäljning, varom i andra stycket förmäles, inhänte förvaltaren samtycke av rättens ombudsman, som ock äge bestämma, om försäljningen skall ske å auktion eller under hand. Innan ombudsmannen meddelar sitt beslut, skall han höra gäldenären, där det lämpligen kan ske.

67 §¹⁶

Vad i 63, 64 och 66 §§ är stadgat om uppskov med försäljning av egendom i boet utgöre ej hinder för sådan försäljning, som enligt 61 § må äga rum jämväl före första borgenärssammanträdet.

Påyrkar inteckningshavare eller annan borgenär, som för sin fordran har förmånsrätt i viss egendom, att den egendom, vari förmånsrätten gäller, skall säljas genom förvaltarens försorg, och har hans rätt till betalning ur egendomen efter bevakning i konkursen lämnats obestridd eller fastställt genom dom, som äger laga kraft, må anstånd med försäljning äga rum endast om *rättens ombudsman och förvaltaren anse* detta nödvändigt för att förhindra att avsevärd förlust vållas konkursboet eller genomförandet av ackord väsentligt försvåras samt anstånd ej är obilligt mot borgenären.

Föreslagen lydelse

Påyrkar inteckningshavare eller annan borgenär, som för sin fordran har förmånsrätt i viss egendom, att den egendom, vari förmånsrätten gäller, skall säljas genom förvaltarens försorg, och har hans rätt till betalning ur egendomen efter bevakning i konkursen lämnats obestridd eller fastställt genom dom, som äger laga kraft, må anstånd med försäljning äga rum endast om förvaltaren *anser* detta nödvändigt för att förhindra att avsevärd förlust vållas konkursboet eller genomförandet av ackord väsentligt försvåras samt anstånd ej är obilligt mot borgenären.

70 §¹⁷

Finnes i boet fast egendom, äge förvaltaren hos vederbörande myndighet begära försäljning därav i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Egendomen må jämväl säljas i annan ordning, så framt förvaltaren finner det för boet fördelaktigare *och rättens ombudsman till försäljningen lämnar bifall; vägrar han bifall, begäre förvaltaren borgenä-*

Finnes i boet fast egendom, äge förvaltaren hos vederbörande myndighet begära försäljning därav i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. Egendomen må jämväl säljas i annan ordning, så framt förvaltaren finner det för boet fördelaktigare.

¹⁶ Senaste lydelse 1970:848.

¹⁷ Senaste lydelse 1971:1045.

Nuvarande lydelse

rernas samtycke. När det lämpligen kan ske, skall förvaltaren inhämta gäldenärens mening beträffande försäljningen.

Har auktion å fast egendom, som hör till boet, hållits i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom utan att försäljning kommit till stånd, må förvaltaren underlåta att vidtaga ytterligare åtgärder för egendomens försäljning. Har auktion i nyssnämnda ordning ej ägt rum, men föreligger anledning till antagande, att sådan auktion ej kommer att leda till försäljning, äge förvaltaren *med samtycke av ombudsmannen* underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande, där de borgenärer som i konkursen bevakat fordringar, vilka skola utgå med särskild förmånsrätt ur egendomen, samtycka därtill.

Varder auktion å boets fasta egendom utsatt att hållas i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom, åligger det förvaltaren att före bevakningssammanträdet avlämna behållning, som under konkursen av egendomen uppkommit. Behållning som ej avlämnas före bevakningssammanträdet skall, om egendomen säljes, avlämnas före tillträdesdagen och i annat fall innan slututdelning i konkursen sker.

Förvaltaren skall även senast vid bevakningssammanträde för auktion på fast egendom anmäla arvode, annan kostnad och i konkursen bevakade fordringar som böra beaktas vid egendomens försäljning. Förvaltaren skall genom brev underrätta borgenär om anmälan som han gör på dennes vägnar.

71 §¹⁸

Vill förvaltaren efter första borgenärssammanträdet låta försäljning av lös egendom, som icke sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse, äga rum annorledes än å auktion, begäre samtycke därtill av rättens ombudsman eller, om han vägrar, av borgenärerna. Innan ombudsmannen meddelar sitt beslut, skall han höra gäldenären, där det lämpligen kan ske.

Försäljning av lös egendom, som icke sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse, *skall äga rum på auktion eller i annan ordning efter vad förvaltaren finner vara mest fördelaktigt för boet.*

Lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt,

¹⁸ Senaste lydelse 1975:1251.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

må ej i något fall utan hans samtycke säljas annorledes än å auktion, så framt hans rätt är av försäljningen beroende.

Samtycke som avses i *första och andra styckena* fordras icke, när förvaltaren vill genom fondkommissionär sälja på fondbörs noterat värdepapper till gällande börspris. *Samtycke enligt andra stycket fordras ej heller för försäljning av lös egendom genom fortsättande av gäldenärens rörelse.*

Samtycke som avses i *andra stycket* fordras icke, när förvaltaren vill genom fondkommissionär sälja på fondbörs noterat värdepapper till gällande börspris *eller när fråga är om försäljning av lös egendom genom fortsättande av gäldenärens rörelse.*

Skall fartyg, som ej är infört i skeppsregistret eller i motsvarande utländska register, gods i fartyg eller gods i luftfartyg säljas, äge förvaltaren, där egendomen finnes inom riket, begära försäljning i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom.

Är fråga om försäljning av registrerat skepp, av luftfartyg eller av in-tecknade reservdelar till luftfartyg och finnes egendomen inom riket, skall vad i 70 § första och andra styckena sägs äga motsvarande tillämpning.

Skall gäldenären tillkommande rätt till andel i in-teckning som belastar hans luftfartyg eller till sådant fartyg hörande reservdelar säljas, låte förvaltaren innan försäljning sker anskaffa särskild in-teckningshandling å det gäldenären tillkommande beloppet, där laga hinder däremot icke möter. Skall försäljning ske av in-teckningshandling, som innehaves av gäldenären och för vilken han är personligen ansvarig, vare förvaltaren pliktig att, där ej gäldenären medger, att handlingen må försäljas med bibehållande av hans ansvarighet, förse handlingen med påskrift, varigenom gäldenären frikallas från ansvarighet.

Bestämmelserna i 70 § sista stycket äga motsvarande tillämpning, när gäldenären tillhörig lös egendom under konkursen skall säljas i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom. I sådant fall skall förvaltaren dessutom, i den mån det är påkallat, i ärendet föra talan för borgenärer som ha förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970:979) samt genom brev underrätta borgenär om yrkande som han framställer på dennes vägnar.

76 §¹⁹

Finner förvaltaren det i 74 § föreskrivna kungörelsesätt icke vara ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, ankomme på honom att vidtaga de ytterligare åtgärder, som må anses erforderliga. *Skulle han i något fall anse tillfyllest, att auktionen kungöres i mindre utsträckning än i nämnda paragraf stadgas, begäre samtycke därtill av rättens ombudsman.* Inskränkning i fråga om

Finner förvaltaren det i 74 § föreskrivna kungörelsesätt icke vara ägnat att bereda kungörelsen nödig offentlighet, ankomme på honom att vidtaga de ytterligare åtgärder, som må anses erforderliga. *Auktionen kan i särskilt fall kungöras i mindre utsträckning än i nämnda paragraf stadgas, om förvaltaren anser det tillfyllest.* Inskränkning i fråga om kungörande av auktion å fast egen-

¹⁹ Senaste lydelse 1973:1132 (jfr 1975:918).

Nuvarande lydelse

kungörande av auktion å fast egendom, registrerat skepp, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har pant rätt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970:979), med mindre den borgenär samtycker därtill.

Föreslagen lydelse

dom, registrerat skepp, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg må dock icke äga rum utan gäldenärens samtycke; ej heller må sådan inskränkning ske beträffande kungörande av auktion å annan lös egendom, vari borgenär har pant rätt eller annan särskild förmånsrätt, som avses i förmånsrättslagen (1970:979), med mindre den borgenär samtycker därtill.

77 §²⁰

Förvaltaren vare pliktig att så snart ske kan vidtaga nödiga åtgärder för indrivning av utestående fordringar; dock må i den ordning, som i 64 § är stadgad beträffande uppskov med försäljning av boets egendom, beslutas uppskov med indrivning av boets fordringar, och skall, om sådant uppskov beslutits, vad i 65 § för där avsett fall föreskrives äga motsvarande tillämpning. Kan fordran ej indrivnas utan att rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande anhängiggöres eller skiljedom påkallas, gälla vad i 79 § finnes stadgat. Anhängiggöres ej rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande eller påkallas ej skiljedom och kommer ej heller förlikning till stånd på sätt nedan sägs, må fordringen föryttras såsom annan lös egendom.

Förvaltaren skall så snart det lämpligen kan ske vidtaga nödiga åtgärder för indrivning av utestående fordringar. Anhängiggöres ej rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande eller påkallas ej skiljedom och kommer ej heller förlikning till stånd på sätt nedan sägs, må fordringen föryttras såsom annan lös egendom.

78 §²¹

Har förlikningsanbud gjorts angående osäker eller tvistig tillgång och finner förvaltaren fördelaktigt för konkursboet att anbudet antages, skall han inhämta samtycke därtill av borgenärerna, när tillgången utgöres av fast egendom, och eljest av rättens ombudsman. Godkänner denne ej an-

Har förlikningsanbud gjorts angående osäker eller tvistig tillgång, får förvaltaren antaga anbudet, om han finner det fördelaktigt för konkursboet. Motsätter sig gäldenären förlikningen och ställer han säkerhet för vad som bjudes genom den, har han rätt att själv utföra tvisten.

²⁰ Senaste lydelse 1946:809.

²¹ Senaste lydelse 1971:498.

Nuvarande lydelse

budet, äger förvaltaren hänskjuta frågan till borgenärerna. När det lämpligen kan ske, skall förvaltaren inhämta gäldenärens mening innan förlikning ingås. Motsätter sig gäldenären förlikningen och ställer han säkerhet för vad som bjudes genom den, har han rätt att själv utföra tvisten.

Föreslagen lydelse

80 §

Visar förvaltare motvilja, oskicklighet eller försummelse vid fullgörandet av sitt uppdrag, må rättens ombudsman, granskningsman, borgenär eller gäldenären hos konkursdomaren göra anmälan om förhållandet.

Göres sådan anmälan eller finner konkursdomaren eljest anledning till anmärkning mot förvaltare, äge konkursdomaren efter omständigheterna tillhålla honom att fullgöra sina åligganden eller skilja honom från befattningen.

Innan förvaltare må skiljas från befattningen, inhämta konkursdomaren, där ej anmälan, som ovan sägs, gjorts av ombudsmannen, yttrande från denne. Efter första borgenärssammanträdet må förvaltare ej entledigas förrän borgenärerna vid sammanträde, som av konkursdomaren utlysts, erhållit tillfälle att inför honom yttra sig i ärendet. Konkursdomaren äge likväl, om han finner skäl därtill, i avbidan på borgenärernas yttrande försätta förvaltare ur tjänstgöring; dock må det ej ske innan yttrande från ombudsmannen, där sådant skall avgivas, inkommit till konkursdomaren.

Förvaltare skall på egen begäran entledigas av konkursdomaren, om han visar skäl till det. Förvaltare som finnes icke vara lämplig eller av annan orsak bör skiljas från uppdraget skall av konkursdomaren entledigas efter framställning av tillsynsmyndigheten, granskningsman, borgenär eller gäldenären.

Förvaltare får ej entledigas utan att tillsynsmyndigheten erhållit tillfälle att yttra sig. Efter första borgenärssammanträdet må förvaltare ej entledigas förrän borgenärerna vid sammanträde, som av konkursdomaren utlysts, erhållit tillfälle att inför honom yttra sig i ärendet. Konkursdomaren äge likväl, om han finner skäl därtill, i avbidan på borgenärernas yttrande försätta förvaltare ur tjänstgöring; dock må det ej ske innan tillsynsmyndigheten erhållit tillfälle att yttra sig.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

81 §²²

Finnes i boet egendom, vari särskild förmånsrätt äger rum, skall, så vitt det inverkar på de borgenärsers rätt, som icke i den egendom hava sådan förmånsrätt, av egendomens avkastning och köpeskillning gäldas kostnaden för egendomens vård och försäljning ävensom det arvode till *rättens ombudsman och* förvaltare, som enligt vad i 82 och 83 §§ stadgas skall utgå för egendomen.

Då särskild förmånsrätt äger rum i boet tillhörig egendom, må ej till förfång för någon, som äger sådan förmånsrätt eller förmånsrätt, som skall beaktas framför den särskilda, av egendomens avkastning och köpeskillning gäldas annan konkurskostnad än ovan sagts; dock att, där den särskilda förmånsrätten grundar sig på företagsinteckning, av egendomen må bestridas jämväl övriga konkurskostnader, i den mån boet eljest ej lämnar tillgång därtill.

Finnes i boet egendom, vari särskild förmånsrätt äger rum, skall, så vitt det inverkar på de borgenärsers rätt, som icke i den egendom hava sådan förmånsrätt, av egendomens avkastning och köpeskillning gäldas kostnaden för egendomens vård och försäljning ävensom det arvode till förvaltare, som enligt vad i 82 och 83 §§ stadgas skall utgå för egendomen.

82 §

Arvode till *rättens ombudsman och till* förvaltare bestämmes av rätten; äro flere förvaltare, skall för envar bestämmas särskilt arvode.

Sådant arvode må icke sättas till högre belopp än som med avseende å det arbete uppdraget krävt, den omsorg och skicklighet, varmed det utförts, samt boets omfattning må anses utgöra skälig ersättning för uppdraget. Ej må arvode efter tid räknas.

Arvode till förvaltare bestämmes av rätten; äro flere förvaltare, skall för envar bestämmas särskilt arvode.

83 §

Arvode till *rättens ombudsman ävensom arvode till* förvaltare skall bestämmas till visst belopp i ett för allt, utan så är att jämlikt 81 § må anses erforderligt, att för egendom, som avses i sagda paragraf, beräknas särskilt arvode. Sådant särskilt arvode må kunna bestämmas innan arvodesfrågan i övrigt avgöres.

Vid bestämmandet av särskilt arvode, som ovan sägs, skall vad i 82 § stadgas om de grunder, efter vilka arvode skall beräknas, äga motsvarande tillämpning.

Arvode till förvaltare skall bestämmas till visst belopp i ett för allt, utan så är att jämlikt 81 § må anses erforderligt, att för egendom, som avses i sagda paragraf, beräknas särskilt arvode. Sådant särskilt arvode må kunna bestämmas innan arvodesfrågan i övrigt avgöres.

²² Senaste lydelse 1967:229.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

84 §

Arvode till *rättens ombudsman och till* förvaltare bestämmes efter därom hos konkursdomaren gjord framställning från den till arvode berättigade; och bör, där det lämpligen kan ske, arvode på en gång bestämmas för samtliga därtill berättigade. Framställning, som nyss sagts, skall ange det belopp, som i arvode fordras, och, där bestämmande av särskilt arvode för viss egendom kan ifrågakomma, jämväl det belopp, som i sådant avseende äskas. Vid framställningen skall fogas ej mindre redogörelse för det arbete uppdraget medfört än även specificerad räkning, utvisande det fordrade beloppets fördelning på de olika förvaltningsåtgärderna. Har förvaltare *för viss förvaltningsåtgärd, såsom förrättande av bouppteckning, utförande av rättegång, hållande av auktion eller dylikt, anlitat annan och har gottgörelse därför tillgodoförts denne eller har ersättning för utgifter tillgodoförts rättens ombudsman eller förvaltare*, skall sådant angivas i redogörelsen.

Kan fråga uppkomma om bestämmande av särskilt arvode för viss egendom, åligger förvaltaren att tillhandahålla konkursdomaren förteckning över kända rättsägare, som hava särskild förmånsrätt i egendomen.

85 §

Då framställning om bestämmande av arvode inkommit, utsatte konkursdomaren dag för ärendets handläggning vid rätten. Avser framställning allenast bestämmande av särskilt arvode för viss egendom, äge dock konkursdomaren pröva, huruvida skäl att företaga frågan därom innan arvode i övrigt bestämmes må anses föreligga.

Sedan dag för ärendets handläggning vid rätten blivit utsatt, skall konkursdomaren *genom kungörelse, som minst tio dagar före den utsatta dagen införes en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidning-*

Arvode till förvaltare bestämmes efter därom hos konkursdomaren gjord framställning från den till arvode berättigade; och bör, där det lämpligen kan ske, arvode på en gång bestämmas för samtliga därtill berättigade. Framställning, som nyss sagts, skall ange det belopp, som i arvode fordras, och, där bestämmande av särskilt arvode för viss egendom kan ifrågakomma, jämväl det belopp, som i sådant avseende äskas. Vid framställningen skall fogas ej mindre redogörelse för det arbete uppdraget medfört än även specificerad räkning, utvisande det fordrade beloppets fördelning på de olika förvaltningsåtgärderna. Har förvaltare anlitat *biträde som avses i 52 § och gottgörelse därför tillgodoförts detta eller har ersättning för utgifter tillgodoförts förvaltare*, skall sådant angivas i redogörelsen.

Sedan dag för ärendets handläggning vid rätten blivit utsatt, skall konkursdomaren *i god tid före den utsatta dagen till borgenär, som hos konkursdomaren begärt att bli under rättad, samt till den, för vilken ar-*

Nuvarande lydelse

ar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, utfärda kallelse å vederbörande rättsägare att vid rätten utföra sin talan; och skall därjämte särskild kallelse meddelas den, för vilken arvode skall bestämmas, så ock gäldenären. Kallelse skall innehålla underrättelse om belopp, som i arvode fordras. I fall, som omförmäles i 84 § andra stycket, äge den, som har panträtt i den egendom, varom fråga är, föra talan i ärendet, ändå att han ej i konkursen bevakat sin fordran; skolande konkursdomaren i god tid till envar, som har särskild förmånsrätt i egendomen och vars adress är känd, översända kallelse, som nyss sagts. Är sådant fall för handen, att frågan om arvode ej inverkar på borgenärernas rätt, skall kungörelse, varom ovan stadgats, ej utfärdas, men varje särskild kallelse meddelad den, för vilken arvode skall bestämmas, så ock gäldenären.

Då fråga är om bestämmande av arvode till förvaltare, skall konkursdomaren inhämta yttrande i ärendet av rättens ombudsman.

Föreslagen lydelse

vode skall bestämmas, och gäldenären sända underrättelse om tid och plats för handläggningen vid rätten. Underrättelse skall innehålla uppgift om belopp, som i arvode fordras. I fall, som omförmäles i 84 § andra stycket, äge den, som har panträtt i den egendom, varom fråga är, föra talan i ärendet, ändå att han ej i konkursen bevakat sin fordran; skolande konkursdomaren i god tid till envar, som har särskild förmånsrätt i egendomen och vars adress är känd, översända underrättelse, som nyss sagts.

Konkursdomaren skall inhämta yttrande i ärendet av tillsynsmyndigheten.

86 §

Rättens ombudsman äge ej uppbära arvode förrän slutredovisning avgivits i konkursen, utan så är att han därförinnan avgår; och må ej arvode uppbäras av förvaltare förrän han avgivit slutredovisning för sin förvaltning.

Förvaltare får ej uppbära arvode förrän han avgivit slutredovisning för sin förvaltning.

86 a §²³

Utän hinder av vad i 82–86 §§ finnes stadgat häremot stridande må rättens ombudsman och förvaltare, om det med hänsyn till omfattningen av det arbete uppdraget medfört, den tid under vilken konkursen varat och ytterligare beräknas pågå

Utän hinder av vad i 82–86 §§ finnes stadgat häremot stridande må förvaltare, om det med hänsyn till omfattningen av det arbete uppdraget medfört, den tid under vilken konkursen varat och ytterligare beräknas pågå samt övriga förhållan-

²³ Senaste lydelse 1959:181.

Nuvarande lydelse

samt övriga förhållanden finnes påkallat av synnerliga skäl, av konkursdomaren tillerkännas skäligt belopp att utgå i avbidan på att arvode slutligen bestämmas. Framställning därom skall angiva det belopp som fordras ävensom de skäl vilka åberopas för erhållande av sådan betalning. Vid framställningen skall fogas redogörelse för det arbete uppdraget medfört samt uppgift om boets ekonomiska ställning. *Över framställning, som gjorts av förvaltare, skall konkursdomaren inhämta yttrande av rättens ombudsman.*

4 kap.

Om gäldenärs skyldigheter under konkursen samt rätt till underhåll, så ock om bouppteckningsed av annan än gäldenären

Föreslagen lydelse

den finnes påkallat av synnerliga skäl, av konkursdomaren tillerkännas skäligt belopp att utgå i avbidan på att arvode slutligen bestämmas. Framställning därom skall angiva det belopp som fordras ävensom de skäl vilka åberopas för erhållande av sådan betalning. Vid framställningen skall fogas redogörelse för det arbete uppdraget medfört samt uppgift om boets ekonomiska ställning. *Konkursdomaren skall inhämta yttrande över framställningen av tillsynsmyndigheten.*

4 kap.

Gäldenärens skyldigheter m. m.

88 §

Gäldenär må ej efter det beslut om hans försättande i konkurs meddelats och innan han avlagt den i 91 § föreskrivna bouppteckningsed utan samtycke av rättens ombudsman begiva sig från den ort, där han är bosatt. Senare under konkursen må gäldenären ej utan samtycke av ombudsmannen begiva sig längre bort än att han kan en vecka efter kallelse personligen infinna sig inom rättens domsaga å ort, där hans närvaro påkallas; vare ock gäldenären skyldig att för ombudsmannen och förvaltaren uppgiva stället, där han vistas, och, om det är utom domsagan, viss därinom bosatt person, till vilken kallelse å honom må lämnas.

Gäldenären får under konkursen icke begiva sig från riket utan samtycke av förvaltaren. Han får ej heller begiva sig från den ort där han är bosatt, om förvaltaren förbjuder det. Byter gäldenären vistelseort, skall han för förvaltaren uppgiva var han vistas.

Kan det skäligen befaras att gäldenären utan samtycke begiver sig från riket, får förvaltaren omhändertaga hans pass. Bestämmelserna i 54 § om användning av tvång äga därvid motsvarande tillämpning. Pass som gäldenären enligt 14 b § första stycket lämnat ifrån sig till konkursdomaren skall av denne överlämnas till förvaltaren så snart sådan utsetts.

89 §

Gäldenär vare pliktig giva konkursdomaren, rättens ombudsman, för-

Gäldenären skall lämna konkursdomaren, tillsynsmyndigheten, förval-

Nuvarande lydelse

valtare och granskningsman *även-
som, vid borgenärssammanträde, bor-
genärerna* de upplysningar om boet,
som de begära.

Vid borgenärssammanträde skall
gäldenären vara tillstades, så fram-
t han ej är hindrad av laga förfall. Vill
gäldenären, utan att sådant hinder
föreligger, från sammanträde utebli-
va, tage konkursdomarens *eller, om
sammanträdet skall hållas inför rät-
tens ombudsman, dennes* samtycke
därtill. Utebliver gäldenären från
sammanträde, vare hans utemå ej
hinder för handläggning av de ären-
den, som där skola förekomma.

Föreslagen lydelse

tare och granskningsman de upplys-
ningar om boet, som de begära.

Vid borgenärssammanträde skall
gäldenären vara tillstades, så fram-
t han ej är hindrad av laga förfall. Vill
gäldenären, utan att sådant hinder
föreligger, från sammanträde utebli-
va, tage konkursdomarens samtycke
därtill. Utebliver gäldenären från
sammanträde, vare hans utemå ej
hinder för handläggning av de ären-
den, som där skola förekomma.

90 §

*Innan rättens ombudsman medde-
lar beslut i fall, som i 88 och 89 §§
avses, skall han över gäldenärens
framställning höra förvaltaren. Nöjes
ej förvaltaren eller gäldenären åt om-
budsmannens beslut, må frågan hän-
skjutas till konkursdomarens prövning.*

*Är gäldenären missnöjd med förval-
tarens beslut eller åtgärd i fall, som
avses i 88 §, får frågan hänskjutas till
konkursdomarens prövning. Innan
konkursdomaren meddelar beslut,
skall han höra tillsynsmyndigheten.*

91 §

*Gäldenär vare pliktig att inför konkur-
sdomaren med ed fästa den i an-
ledning av konkursen upprättade bo-
uppteckningens riktighet. Då eden
skall avläggas, göra gäldenären först
de tillägg till bouppteckningen eller de
ändringar däri, som han må finna på-
kallade, och betyge därefter med ed,
att bouppteckningen (med däri av
honom gjorda tillägg eller ändringar)
är riktig, så att honom vederligen icke
någon tillgång eller skuld uteläm-
nats, ej heller någon tillgång eller
skuld, som ej hör till boet, upptagits.*

*Gäldenären skall inför konkurso-
maren avlägga bouppteckningsed.
Han skall därvid i den med anledning
av konkursen upprättade bouppteck-
ningen göra de tillägg eller ändringar
som han finner påkallade och med ed
betyga att bouppteckningen med
gjorda tillägg eller ändringar är riktig,
så att det ej honom vederligen har
oriktigt utelämnats eller upptagits nå-
gon tillgång eller skuld.*

*Är gäldenären juridisk person, be-
höver bouppteckningsed ej avläggas av
sådan ställföreträdare vars edgång för-
valtaren anser sakna betydelse för bo-
utredningen.*

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

92 §

Den i 91 § föreskrivna bouppteckningsed skall avläggas vid första borgenärssammanträdet. Är gäldenären av laga förfall hindrad att då avlägga eden eller är till följd av särskilda omständigheter bouppteckningen då ännu ej till konkursdomaren inkommen, kalle konkursdomaren, sedan förfallet upphört eller bouppteckningen inkommit, så snart ske kan gäldenären att infinna sig för edgångens fullgörande; och varde *rättsens ombudsman* och förvaltaren under rättade därom.

Är gäldenären häktad eller avlägset boende, må konkursdomaren tillåta honom att fullgöra edgången inför den domstol eller konkursdomare, som är närmast; är gäldenären sjuk, äge konkursdomaren låta honom hemma i sin bostad avlägga eden.

Den i 91 § föreskrivna bouppteckningsed skall avläggas vid första borgenärssammanträdet. Är gäldenären av laga förfall hindrad att då avlägga eden eller är till följd av särskilda omständigheter bouppteckningen då ännu ej till konkursdomaren inkommen, kalle konkursdomaren, sedan förfallet upphört eller bouppteckningen inkommit, så snart ske kan gäldenären att infinna sig för edgångens fullgörande; och varde *tillsynsmyndigheten* och förvaltaren under rättade därom.

När anledning förekommer, får konkursdomaren tillåta gäldenären att avlägga eden inför annan konkursdomare. Är gäldenären sjuk, får eden avläggas där han vistas.

93 §²⁴

I fall, då det åligger förmyndare att avlägga *sådan ed, som omförmäles i 91 §*, vare jämväl den omyndige, om han fyllt femton år, pliktig att avlägga eden, så framt förvaltaren eller borgenär det yrkar samt ej sådana särskilda omständigheter föreligga, att anledning till edgången saknas. *Är gäldenär gift, åligger samma skyldighet hans make.*

Gäldenärs barn eller, där gäldenären är död, hans stärbhusdelägare, så ock gäldenärens husfolk och tjänare vare, om det kan antagas, att de äga kunskap om boet, pliktige att på yrkande av förvaltaren eller borgenär avlägga ed, som nyss nämnts. Har någon haft egendom, som hör till boet, om händer, vare han pliktig att uppge vad han omhänderhaft och med ed fästa uppgiften, så framt förvaltare eller borgenär det yrkar.

I fall, då det åligger förmyndare att avlägga *bouppteckningsed*, vare jämväl den omyndige, om han fyllt femton år, pliktig att avlägga eden, så framt förvaltaren eller borgenär det yrkar samt ej sådana särskilda omständigheter föreligga, att anledning till edgången saknas.

Annan än gäldenären är skyldig att på yrkande av förvaltaren eller borgenär avlägga bouppteckningsed eller beediga viss uppgift i bouppteckningen, om det kan antagas att sådan edgång är av betydelse för boutredningen.

²⁴ Senaste lydelse 1971:878.

Nuvarande lydelse

Edgångsyrkande, som ovan i denna paragraf avses, skall göras hos konkursdomaren. Har sådant yrkande framställts, kalle konkursdomaren den, av vilken edgång äskas, att infinna sig inför konkursdomaren å tid och ställe, som av honom bestämmas; underrätte ock därom *rättens ombudsman* och förvaltaren samt, där edgångsyrkandet framställts av borgenär, denne. Medgives yrkandet, varde, om det kan ske, edgången genast fullgjord; kan det ej ske vid tillfället, meddele konkursdomaren beslut om tid och ställe, då eden skall inför honom avläggas. Medgives ej yrkandet, varde frågan om edgång skall äga rum hänskjuten till rätten; och vare, där rätten bifaller edgångsyrkandet, om edgångens fullgörande inför konkursdomaren lag, som nyss sagts. Bestämmelserna i 92 § andra stycket skola i fall, varom här är fråga, äga motsvarande tillämpning.

Föreslagen lydelse

Edgångsyrkande, som ovan i denna paragraf avses, skall göras hos konkursdomaren. Har sådant yrkande framställts, kalle konkursdomaren den, av vilken edgång äskas, att infinna sig inför konkursdomaren å tid och ställe, som av honom bestämmas; underrätte ock därom *tillsynsmyndigheten* och förvaltaren samt, där edgångsyrkandet framställts av borgenär, denne. Medgives yrkandet, varde, om det kan ske, edgången genast fullgjord; kan det ej ske vid tillfället, meddele konkursdomaren beslut om tid och ställe, då eden skall inför honom avläggas. Medgives ej yrkandet, varde frågan om edgång skall äga rum hänskjuten till rätten; och vare, där rätten bifaller edgångsyrkandet, om edgångens fullgörande inför konkursdomaren lag, som nyss sagts. Bestämmelserna i 92 § andra stycket skola i fall, varom här är fråga, äga motsvarande tillämpning.

94 §

Undandrager sig *gäldenär* att fullgöra vad honom enligt 54, 88, 89, 91 eller 93 § åligger eller överträder *gäldenär* förbud, varom stadgas i 88 §, må han efter omständigheterna hämtas eller genom häkte tillhållas att fullgöra sin skyldighet.

Undandrager sig *gäldenären* att fullgöra vad honom enligt 53, 88, 89, 91 eller 93 § åligger eller överträder *han* förbud, varom stadgas i 88 §, må han efter omständigheterna hämtas eller genom häkte tillhållas att fullgöra sin skyldighet. *Detsamma gäller, om det är sannolikt att gäldenären kommer att undandraga sig skyldighet eller överträda förbud som nu sagts och särskilda skäl till hämtning eller häkting föreligga.*

Undandrager sig annan att fullgöra edgång, som blivit honom enligt 93 § förelagd, varde hämtad eller genom föreläggande av vite eller genom häkte tillhållen att fullgöra sin skyldighet.

Varder någon efter ty nu är stadgat hållen i häkte, skall kostnaden härför gäldas av allmänna medel.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*95 §²⁵

På konkursdomaren ankomme att förordna om vidtagande av åtgärd enligt 94 § och att utdöma förelagt vite. Har någon för tredska insatts i häkte, skall konkursdomaren, då anledning till hans kvarhållande ej längre är för handen, genast förordna om hans lösgivande. Den, som insatts i häkte, skall senast var fjortonde dag inställas för konkursdomaren.

På konkursdomaren ankomme att förordna om vidtagande av åtgärd enligt 94 § och att utdöma förelagt vite.

Har någon insatts i häkte, skall konkursdomaren, då anledning till hans kvarhållande ej längre är för handen, genast förordna om hans lösgivande. Den, som insatts i häkte, skall senast var fjortonde dag inställas för konkursdomaren. *Ej får någon under konkursen hållas häktad längre än tre månader.*

96 §

Har reseförbud meddelats gäldenär, förfalle förbudet, så snart gäldenären avlagt den i 91 § föreskrivna bo-uppteckningsed.

Om gäldenären är juridisk person, äga 88 §, 89 § första stycket och 90 § tillämpning även på sådan förutvarande ställföreträdare som avses i 14 b § andra stycket.

Den som avses i första stycket får genom hämtning eller häktning tillhållas att fullgöra skyldighet som följer av samma stycke. Härvid äga 94 § första och tredje styckena samt 95 § motsvarande tillämpning.

98 §²⁶

Förvaltaren skall i samråd med rättsens ombudsman handlägga fråga om vad som får utgå enligt 97 §. Uppkommer tvist, äger 27 § fjärde stycket motsvarande tillämpning.

Tillsynsmyndigheten prövar på ansökan av gäldenären, om denne skall få ut egendom av boet enligt 97 § första stycket, och på ansökan av gäldenären eller underhållsberättigad, om underhåll skall utgå av boet enligt 97 § andra stycket. Härvid gälla 27 § tredje och fjärde styckena i tillämpliga delar.

99 §

Gäldenär vare berättigad att av konkursboet erhålla vad som erfordras för resa och uppehälle, när han enligt vad i denna lag stadgas har

Gäldenär vare berättigad att av konkursboet erhålla vad som erfordras för resa och uppehälle, när han enligt vad i denna lag stadgas har

²⁵ Senaste lydelse 1946:809.

²⁶ Senaste lydelse 1968:625.

Nuvarande lydelse

att inställa sig hos konkursdomaren eller annorstädes, dock ej mera, om han vistas utom rättens domsaga, än som tarvades, om han uppehölle sig därinom å ort, där han sist vistades.

Angående ersättning till gäldenären för inställelse vid sammanträde i anledning av anmärkning mot efterbevakning stadgas i 111 §.

Föreslagen lydelse

att inställa sig hos konkursdomaren eller annorstädes, dock ej mera, om han vistas utom rättens domsaga, än som tarvades, om han uppehölle sig därinom å ort, där han sist vistades. *Vad nu sagts gäller även beträffande sådan förutvarande ställföreträdare som avses i 14 b § andra stycket.*

Annan än den som avses i första stycket är berättigad att av konkursboet erhålla ersättning för inställelse enligt 93 § andra stycket efter vad konkursdomaren prövar skäligt.

102 §

Så snart bevakningstiden gått till ända, överlämne konkursdomaren det ena exemplaret av de inkomna bevakningshandlingarna till *rättens ombudsman*, som har att skyndsamt upprätta en förteckning, utvisande för varje bevakad fordran dess belopp och, om förmånsrätt yrkats, den åberopade grunden därför samt den plats i förmånsrättsordningen, som enligt det framställda yrkandet skulle tillkomma fordringen. Förteckningen skall upprättas i två exemplar, av vilka det ena skall biläggas de till *ombudsmannen* överlämnade bevakningshandlingarna och det andra tillställas konkursdomaren för att jämte det andra exemplaret av handlingarna vara att tillgå hos honom.

Så snart bevakningstiden gått till ända, överlämne konkursdomaren det ena exemplaret av de inkomna bevakningshandlingarna till *förvaltaren*, som har att skyndsamt upprätta en förteckning, utvisande för varje bevakad fordran dess belopp och, om förmånsrätt yrkats, den åberopade grunden därför samt den plats i förmånsrättsordningen, som enligt det framställda yrkandet skulle tillkomma fordringen. Förteckningen skall upprättas i två exemplar, av vilka det ena skall biläggas de till *förvaltaren* överlämnade bevakningshandlingarna och det andra tillställas konkursdomaren för att jämte det andra exemplaret av handlingarna vara att tillgå hos honom.

103 §²⁷

Efter bevakningstidens utgång bestämme konkursdomaren utan dröjsmål efter samråd med *rättens ombudsman* och förvaltaren ej mindre viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot de bevakade

Efter bevakningstidens utgång bestämme konkursdomaren utan dröjsmål efter samråd med förvaltaren ej mindre viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot de bevakade fordringarna, och ställe,

²⁷ Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

fordringarna, och ställe, varest de till *ombudsmannen* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning, än även tid och ställe för det borgenärssammanträde, som enligt 108 § skall hållas inför *ombudsmannen*, därest anmärkningar framställas.

Anmärkningstiden skall bestämmas till minst två, högst fyra veckor från bevakningstidens utgång; *dock må konkursdomaren, där det prövas oundgängligen nödigt, fastställa längre anmärkningstid än nu sagts.* Det i 108 § omförmälda sammanträde må icke hållas tidigare än två eller senare än fyra veckor från utgången av anmärkningstiden.

Konkursdomaren bestämme och viss dag inom fjorton dagar från nyssnämnda sammanträde, å vilken, därest förlikning ej träffas, målet angående de tvistiga fordringarna skall vid rätten förekomma. Där det i särskilt fall befinnes nödvändigt, må målet ut sättas till senare tidpunkt.

De avgöranden som avses i första och tredje styckena får träffas före utgången av bevakningstiden, om det lämpligen kan ske.

Föreslagen lydelse

varest de till *förvaltaren* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning, än även tid och ställe för det borgenärssammanträde, som enligt 108 § skall hållas inför *konkursdomaren*, därest anmärkningar framställas. *Avgörandet får träffas före utgången av bevakningstiden, om det lämpligen kan ske.*

Anmärkningstiden skall bestämmas till minst två, högst fyra veckor från bevakningstidens utgång. *Om det med hänsyn till förhållandena i konkursen är erforderligt, får dock längre anmärkningstid fastställas.* Det i 108 § omförmälda sammanträde må icke hållas tidigare än två eller senare än fyra veckor från utgången av anmärkningstiden.

107 §

Efter anmärkningstidens utgång varde, där anmärkning gjorts, *det ena exemplaret av anmärkningsskriften genast av konkursdomaren överlämnat till rättens ombudsman; och skall ombudsmannen ofördröjligen till varje borgenär, mot vars bevakning anmärkning är framställd och vars adress är känd, med posten översända avskrift av anmärkningsskriften i vad den rör hans bevakning med erinran om tid och ställe för det i*

Efter anmärkningstidens utgång skall *konkursdomaren* ofördröjligen till varje borgenär, mot vars bevakning anmärkning är framställd och vars adress är känd, med posten översända avskrift av anmärkningsskriften i vad den rör hans bevakning med erinran om tid och ställe för det i 108 § omförmälda borgenärssammanträde.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

108 § omförmälda borgenärssammanträde.

108 §²⁸

De tvistefrågor, som uppkommit därigenom att anmärkningar framställt, skola företagas till handläggning vid borgenärssammanträde inför rättsens ombudsman. Därvid äga förvaltaren, borgenärerna och gäldenären föra talan; och böra de borgenärer, mot vilkas bevakningar anmärkning gjorts, ingiva skriftliga svaromål och bifoga de handlingar, som styrka deras talan.

Förvaltaren skall vara tillstådes vid laga förfall; dock vare hans utelämnande ej hinder för ärendets handläggning.

På ombudsmannen ankomme att söka genom förhör med de närvarande utreda tvistefrågorna och däri åstadkomma förlikning. Medgiva samtliga närvarande, att anmärkning må förfalla, eller inskränka de densamma, äge ej den, som uteblivit, därå tala.

Finnes anmärkning, varom förlikning ej blivit träffad, skall frågan hänskjutas till rätten.

Efter borgenärssammanträdet tillställe ombudsmannen så snart ske kan konkursdomaren protokoll över sammanträdet, innehållande om och i vad mån förlikning skett och vilka anspråk såsom stridiga återstå. Vid protokollet skola fogas å sammanträdet ingivna handlingar.

De tvistefrågor, som uppkommit därigenom att anmärkningar framställt, skola företagas till handläggning vid borgenärssammanträde inför konkursdomaren. Därvid äga förvaltaren, borgenärerna och gäldenären föra talan; och böra de borgenärer, mot vilkas bevakningar anmärkning gjorts, ingiva skriftliga svaromål och bifoga de handlingar, som styrka deras talan.

Finnes anmärkning, varom förlikning ej blivit träffad, skall frågan hänskjutas till rätten. Konkursdomaren skall vid sammanträdet utreda tvistefrågorna och söka åstadkomma förlikning. Om alla närvarande medgiva att anmärkning förfaller eller inskränka den eller uppdraga åt förvaltaren att sluta förlikning med borgenär mot vars bevakning anmärkning gjorts, gäller det även för den som uteblivit.

Finnes anmärkning, varom förlikning ej blivit träffad, skall frågan hänskjutas till rätten. Konkursdomaren skall vid sammanträdet slutbestämma när rättens handläggning av tvistefrågorna skall äga rum. Om det är möjligt, skall handläggningen ske omedelbart i anslutning till sammanträdet. Tvistefrågor som ej behandlas omedelbart av rätten skall sättas ut att förekomma viss dag inom fyra veckor efter sammanträdet eller, om särskilda skäl föreligga, senare dag.

Över sammanträdet skall föras protokoll, innehållande om och i vad mån förlikning skett och vilka anspråk såsom stridiga återstå samt huruvida uppdrag som avses i tredje stycket lämnats.

Över sammanträdet skall föras protokoll, innehållande om och i vad mån förlikning skett och vilka anspråk såsom stridiga återstå samt huruvida uppdrag som avses i tredje stycket lämnats.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

108 a §

Kunna borgenär och borgensman eller annan som förutom gäldenären ansvarar för borgenärens fordran icke enas i fråga som avses i 108 § tredje stycket andra punkten, gäller borgenärens mening, om ej de andra lösa ut honom eller ställa betryggande säkerhet för fordringen.

111 §²⁹

Vill borgenär efter utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tid anmäla fordran, må det ske i den ordning, som i 101 § är stadgad angående bevakning.

Då efterbevakning sålunda gjorts, överlämna konkursdomaren genast det ena exemplaret av bevakningshandlingarna till *rättens ombudsman*; låte ock en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att efterbevakning skett, så ock viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot bevakningen, ställe, varest de till *ombudsmannen* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning, tid och ställe för sammanträde inför *ombudsmannen*, därest i anledning av anmärkning sammanträde varder erforderligt, *samt viss dag, å vilken, om förlikning ej träffas, målet angående den tvistiga fordringen skail vid rätten förekomma.*

Anmärkningstiden må ej utgöra mindre än två eller mera än fyra veckor från den dag ovanberörda kungörelse infördes i allmänna tidningarna. Sammanträdet inför *ombudsmannen* skall hållas inom fyra veckor från anmärkningstidens utgång.

Om innehållet i kungörelsen åligge konkursdomaren att med posten avsända meddelande till gäldenären och, där den efterbevakandes adress

Då efterbevakning sålunda gjorts, överlämna konkursdomaren genast det ena exemplaret av bevakningshandlingarna till *förvaltaren*; låte ock en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att efterbevakning skett, så ock viss tid, inom vilken anmärkningar må framställas mot bevakningen, ställe, varest de till *förvaltaren* överlämnade bevakningshandlingarna skola hållas tillgängliga för granskning *samt* tid och ställe för sammanträde inför *konkursdomaren*, därest i anledning av anmärkning sammanträde varder erforderligt.

Anmärkningstiden må ej utgöra mindre än två eller mera än fyra veckor från den dag ovanberörda kungörelse infördes i allmänna tidningarna. Sammanträdet inför *konkursdomaren* skall hållas inom fyra veckor från anmärkningstidens utgång.

Om innehållet i kungörelsen åligge konkursdomaren att med posten avsända meddelande till gäldenären och, där den efterbevakandes adress

²⁹ Senaste lydelse 1957:97.

Nuvarande lydelse

är känd, till denne ävensom särskilt underrätta *ombudsmannen och förvaltaren*.

I övrigt lände beträffande efterbevakning i tillämpliga delar till efterrättelse vad ovan stadgats om bevakning.

Hava flere efterbevakningar gjorts, skola de, såvitt ske kan, handläggas gemensamt.

Ersättning till *rättens ombudsman*, förvaltare och gäldenären för inställelse vid sammanträde i anledning av anmärkning mot efterbevakning skall gäldas av borgenär, som gjort efterbevakningen; och vare borgenären jämväl skyldig att gottgöra kostnaden för kungörelse och annan underrättelse om efterbevakningen. Hava flere borgenärer gjort efterbevakning, svare de en för alla och alla för en för kostnad, som är gemensam för efterbevakningarna.

Föreslagen lydelse

är känd, till denne ävensom särskilt underrätta förvaltaren.

Ersättning till förvaltare och gäldenären för inställelse vid sammanträde i anledning av anmärkning mot efterbevakning skall gäldas av borgenär, som gjort efterbevakningen; och vare borgenären jämväl skyldig att gottgöra kostnaden för kungörelse och annan underrättelse om efterbevakningen. Hava flere borgenärer gjort efterbevakning, svare de en för alla och alla för en för kostnad, som är gemensam för efterbevakningarna.

113 §

Talan mot dom, varigenom anmärkning mot bevakning ogillats, må fullföljas ej mindre av förvaltaren än av borgenär och gäldenären. *I fråga om sådan talans fullföljande av förvaltaren skall vad i 79 § för där avsedda fall stadgas äga motsvarande tillämpning.*

Talan mot dom, varigenom anmärkning mot bevakning ogillats, må fullföljas ej mindre av förvaltaren än av borgenär och gäldenären.

118 §

Då edgångsföreläggande, som avses i 117 §, blivit meddelat, skall konkursdomaren ofördröjligen underrätta *rättens ombudsman och förvaltaren* därom.

Bevis, att borgenär fullgjort honom förelagd edgång, skall så snart det inkommit till konkursdomaren av honom överlämnas till *ombudsmannen*. Har edgångsbevis inkommit till konkursdomaren i fall, som avses i 116 § andra stycket, varde ock det bevis överlämnat till *ombudsmannen*.

Då edgångsföreläggande, som avses i 117 §, blivit meddelat, skall konkursdomaren ofördröjligen underrätta förvaltaren därom.

Bevis, att borgenär fullgjort honom förelagd edgång, skall så snart det inkommit till konkursdomaren av honom överlämnas till *förvaltaren*. Har edgångsbevis inkommit till konkursdomaren i fall, som avses i 116 § andra stycket, varde ock det bevis överlämnat till *förvaltaren*.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

120 §

Försummar borgenär att inom föreskriven tid till konkursdomaren inkomma med bevis, att borgenären fullgjort honom förelagd edgång, må innan sådant bevis inkommit fordringen ej komma i betraktande såsom bevakad i konkursen; dock varde, där anmärkning mot bevakningen är gjord, tvistefrågan prövad i laga ordning, och gälle om utdelning för fordringen vad därom är i 6 kap. stadgat.

Å borgenärssammanträde, som hålles inför rättens ombudsman efter utgången av den för ingivande av edgångsbevis föreskrivna tid, må fordringen icke komma i betraktande, med mindre edgångsbeviset genom konkursdomarens försorg kommit ombudsmannen tillhanda eller borgenären hos ombudsmannen styrkt, att beviset tillställts konkursdomaren.

123 §³⁰

Borgenär, som till säkerhet för fordran har panträtt i fast eller lös egendom, vare för tillgodonjutande av rätt till betalning ur den egendom, som sålunda häftar för fordringen, icke skyldig att bevaka fordringen i konkursen.

Borgenär, varom i första stycket förmåles, vare, där det äskas, pliktig att fästa sin fordran med sådan ed, som i 116 § sägs. Å edgången skola föreskrifterna i 116–119 §§ äga motsvarande tillämpning; dock skall beträffande tiden för edgångsyrkandes framställande gälla, att det må väckas intill dess borgenären uppburit betalning för sin fordran, och må delgivning av edgångsföreläggande ej ske enligt 15 § delgivningslagen. Edgångsyrkandet vare förfallet, där ej underrättelse, som i 118 § första stycket sägs, eller annat bevis, att edgångsföreläggande meddelats, kommit *rättens ombudsman* tillhanda innan kungörelse om framläggande av slututdelningsförslag utfärdats.

Borgenär, varom i första stycket förmåles, vare, där det äskas, pliktig att fästa sin fordran med sådan ed, som i 116 § sägs. Å edgången skola föreskrifterna i 116–119 §§ äga motsvarande tillämpning; dock skall beträffande tiden för edgångsyrkandes framställande gälla, att det må väckas intill dess borgenären uppburit betalning för sin fordran, och må delgivning av edgångsföreläggande ej ske enligt 15 § delgivningslagen. Edgångsyrkandet vare förfallet, där ej underrättelse, som i 118 § första stycket sägs, eller annat bevis, att edgångsföreläggande meddelats, kommit *förvaltaren* tillhanda innan kungörelse om framläggande av slututdelningsförslag utfärdats.

Försummar borgenären att inom föreskriven tid till konkursdomaren inkomma med bevis, att borgenären fullgjort honom förelagd edgång, varde den egendom, vari panträtten äger rum, såsom annan konkursboets egendom av förvaltaren omhändertagen; och gälle angående borgenärens rätt till betalning vad därom är i 6 kap. stadgat.

³⁰ Senaste lydelse 1970:444.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

126 §³¹

På förvaltaren ankomme att bestämma, när utdelning skall äga rum. Finnes tillgång till gäldande av tio för hundra av bevakade fordringar, som ej utgå med förmånsrätt, må dock förvaltaren ej låta med utdelning för dessa fordringar anstå, med mindre *rättens ombudsman samtycker därtill.*

Kan utdelning till borgenärer, som hava förmånsrätt och icke jämlikt 143 § lyft betalning för sina fordringar, lämpligen äga rum, må sådan utdelning ej uppskjutas i avbidan på utdelning till andra borgenärer.

Sedan all konkursboets tillgängliga egendom blivit förvandlad i penningar, skall slututdelning ske; dock må ej kungörelse om sådan utdelning utfärdas före utgången av tid, inom vilken borgenär har att ingiva bevis därom att honom förelagd edgång, som i 116 eller 123 § sägs, blivit fullgjord. I fall, varom i 70 § andra stycket eller 71 § femte stycket förmäles, utgöre den omständigheten, att där avsedd egendom icke blivit försäld, ej hinder för slututdelning.

127 §³²

Är ackordsförslag beroende på prövning, kan förvaltaren, i den mån det föranledes av förslaget, *med samtycke av rättens ombudsman* låta anstå med utdelning till dess ackordsfrågan blivit avgjord.

Är ackordsförslag beroende på prövning, kan förvaltaren, i den mån det föranledes av förslaget, låta anstå med utdelning till dess ackordsfrågan blivit avgjord.

128 §

Då utdelning skall ske, åligge förvaltaren att *i samråd med rättens ombudsman* uppgöra utdelningsförslag. *Uppstå därvid skiljaktiga meningar emellan ombudsmannen och förvaltaren, varde förslaget upprättat efter ombudsmannens mening.*

Då utdelning skall ske, åligge förvaltaren att uppgöra utdelningsförslag.

Utdelningsförslag skall för varje däri upptagen borgenär angiva beloppet av hans fordran med den ränta, varå utdelning må vara att beräkna, den förmånsrätt, som må vara med fordringen förenad, samt den utdelning, som belöper på fordringen. Föreligger omständighet, som jämlikt 141 § andra stycket medför inskränkning i borgenärs rätt att lyfta på hans fordran belöpande utdelning, eller har borgenär enligt 143 § uppburit betalning, varde det ock anmärkt i förslaget.

Utdelningsförslag skall vara åtföljt av redogörelse för förvaltningen av egendom, för vilken till utdelning avsedda medel influtit. Av redogörelsen skall framgå, huru mycket genom försäljning eller annorledes influtit för egendomen, samt, där ej hela detta belopp enligt förslaget utdelas, för vilka

³¹ Senaste lydelse 1955:236.

³² Senaste lydelse 1970:848.

Nuvarande lydelse

andra ändamål återstoden tagits i anspråk. Hava medel, som avses i förslaget, influtit för egendom, vari särskild förmånsrätt funnits, skola nu föreskrivna uppgifter lämnas särskilt för den egendom.

129 §

Sedan utdelningsförslag upprättats, skall förslaget med därtill hörande förvaltningsredogörelse hållas tillgängligt för granskning å ställe, som bestämmes av *rättens ombudsman* efter samråd med *förvaltaren*. *Ombudsmannen* låte en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att utdelningsförslag upprättats, så ock från och med vilken dag samt var det kommer att hållas tillgängligt. I kungörelsen skall ock nämnas, att den, som vill klandra förslaget, har att anmäla sitt klander på sätt och inom tid, som stadgas i 130 §.

Det åligger *ombudsmannen* att ofördröjligen efter utfärdandet av ovan nämnda kungörelse dels tillställa konkursdomaren ett exemplar av utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen, dels ock till gäldenären och varje i förslaget upptagen borgenär, vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen; och varde borgenär tillika underrättad om den utdelning, som är för honom beräknad i förslaget.

Ombudsmannen har därjämte att så snart ske kan tillställa konkursdomaren ett exemplar av de tidningar, i vilka kungörelsen varit införd.

Då kungörelse om slututdelning utfärdas, skall underrättelse därom samtidigt meddelas konkursdomaren.

Föreslagen lydelse

Sedan utdelningsförslag upprättats, skall förslaget med därtill hörande förvaltningsredogörelse hållas tillgängligt för granskning å *tid och ställe* som bestämmes av *förvaltaren*, när fråga är om förslag till slututdelning efter samråd med *tillsynsmyndigheten*. *Förvaltaren* låte en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, att utdelningsförslag upprättats, så ock från och med vilken dag samt var det kommer att hållas tillgängligt. I kungörelsen skall ock nämnas, att den, som vill klandra förslaget, har att anmäla sitt klander på sätt och inom tid, som stadgas i 130 §.

Det åligger *förvaltaren* att ofördröjligen efter utfärdandet av ovan nämnda kungörelse dels tillställa konkursdomaren och *tillsynsmyndigheten* ett exemplar av utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen, dels ock till gäldenären och varje i förslaget upptagen borgenär, vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen; och varde borgenär tillika underrättad om den utdelning, som är för honom beräknad i förslaget.

Förvaltaren har därjämte att så snart ske kan tillställa konkursdomaren och *tillsynsmyndigheten* ett exemplar av de tidningar, i vilka kungörelsen varit införd.

Då kungörelse om slututdelning utfärdas, skall underrättelse därom samtidigt meddelas konkursdomaren och *tillsynsmyndigheten*.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

130 §³³

Klander mot utdelningsförslag skall skriftligen anmälas hos konkursdomaren inom trettio dagar från den dag, då förslaget enligt kungörelsen därom först varit tillgängligt för granskning. I klanderskriften skall angivas, i vilket avseende ändring i förslaget yrkas; är sådant ej iakttaget, må klandret ej upptagas.

Varder klander upptaget, utsätte konkursdomaren dag för målets handläggning vid rätten samt låte den utsatta dagen minst tio dagar förut kungöras en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen; underrätte ock särskilt *rättens ombudsman*, förvaltaren och den, som anmält klandret, samt, där klandret avser utdelning till viss borgenär, som icke anmält klandret, denne.

Vid målets handläggning *böra ombudsmannen och* förvaltaren vara tillstädes.

De för målets prövning nödiga handlingar skola genom *ombudsmannens* försorg tillställas konkursdomaren för att tillhandahållas rätten.

Varder klander upptaget, utsätte konkursdomaren dag för målets handläggning vid rätten samt låte den utsatta dagen minst tio dagar förut kungöras en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen; underrätte ock särskilt *tillsynsmyndigheten*, förvaltaren och den, som anmält klandret, samt, där klandret avser utdelning till viss borgenär, som icke anmält klandret, denne.

Vid målets handläggning *bör* förvaltaren vara tillstädes.

De för målets prövning nödiga handlingar skola genom *förvaltarens* försorg tillställas konkursdomaren för att tillhandahållas rätten.

132 §

Har borgenär bevakat fordran efter utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tid, skall utdelning för den fordran beräknas i utdelningsförslag, om vars framläggande kungörelse utfärdas sedan bevakningsinlagan genom konkursdomarens försorg kommit *rättens ombudsman* tillhanda eller borgenären hos *ombudsmannen* visat, att bevakning skett.

Av medel, som ej äro upptagna i äldre utdelningsförslag än i första stycket avses, varde först, såvitt de förslå, tilldelat borgenären så mycket, som skulle hava tillagts honom, därest han bevakat sin fordran inom den utsatta bevakningstiden; och tage han därefter med övriga borgenärer del i vad som kan återstå.

Har borgenär bevakat fordran efter utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tid, skall utdelning för den fordran beräknas i utdelningsförslag, om vars framläggande kungörelse utfärdas sedan bevakningsinlagan genom konkursdomarens försorg kommit *förvaltaren* tillhanda eller borgenären hos *denne* visat, att bevakning skett.

³³ Senaste lydelse 1946:809.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

137 §

Utdelning för fordran, i avseende å vilken borgenären förelagts sådan edgång, som i 116 eller 123 § sägs, skall, ändå att edgången ej fullgjorts, beräknas i utdelningsförslag, som ej avser slututdelning i konkursen. Då slututdelning företages, må sådan fordran ej komma i betraktande, med mindre innan kungörelse om framläggande av utdelningsförslaget utfärdats bevis, att eden avlagts, genom konkursdomarens försorg kommit *rättens ombudsman* tillhanda eller borgenären hos *ombudsmannen* styrkt, att sådant bevis tillställts konkursdomaren; och skall, där fordringen enligt vad nu sagts icke må komma i betraktande, vad vid tidigare utdelning må hava beräknats för fordringen gå till fördelning emellan andra borgenärer.

Har i fall, då edgångsföreläggande meddelats borgenär, som till säkerhet för sin fordran har panträtt i fast eller lös egendom, borgenären föranstaltat om egendomens försäljning, äge han ej uppbära betalning ur egendomen, innan föreläggandet fullgjorts; och skall förty vad av köpeskillingen å borgenärens fordran belöper intill dess föreläggandet fullgjorts eller den därför föreskrivna tid tilländagått insättas i riksbanken eller annan bank, varom borgenären och förvaltaren enas.

140 §

Varder galdenär, som i konkurs erhållit ackord, ånyo försatt i konkurs innan ackordet fullgjorts, vare borgenär, vars fordran nedsatts genom ackordet, berättigad till utdelning för fordringens hela ursprungliga belopp med avdrag av vad han redan må hava uppburit; dock äge han icke uppbära mer än vad enligt ackordet tillkommer honom.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning där galdenären erhållit ackord enligt *lagen om ackordsförhandling utan konkurs*.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning där galdenären erhållit ackord enligt *ackordslagen (1970:847)*.

144 §

Lyftning enligt 143 § må ej medgivas borgenär, med mindre han bevakat sin fordran i konkursen, där det enligt denna lag åligger honom, ävensom ställer borgen för att med-

Lyftning enligt 143 § må ej medgivas borgenär, med mindre han bevakat sin fordran i konkursen, där det enligt denna lag åligger honom, ävensom ställer borgen för att med-

Nuvarande lydelse

len återbäras i händelse han finnes ej vara berättigad att i utdelning behålla vad han fått lyfta. Förvaltaren må dock *med samtycke av rättens ombudsman* eftergiva borgen, om skäl därtill finnas; och vare kronan ej skyldig att ställa borgen.

Vad i 141 § tredje stycket är stadgat om skyldighet att gälda ränta å medel, som återbäras, skall äga motsvarande tillämpning vid återbäring av medel, som borgenär enligt 143 § fått lyfta.

Föreslagen lydelse

len återbäras i händelse han finnes ej vara berättigad att i utdelning behålla vad han fått lyfta. Förvaltaren må dock eftergiva borgen, om skäl därtill finnas; och vare kronan ej skyldig att ställa borgen.

145 a §³⁴

Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, skall *rättens ombudsman*, sedan tiden för klander mot framlagt utdelningsförslag gått till ända eller väckt klander avgjorts genom beslut som vunnit laga kraft, göra anmälan därom till *inskrivningsdomaren* och därvid insända utdelningsförslaget eller annan handling som visar fördelningen. Kan det antagas att ytterligare betalning kommer att tilläggas inteckningshavaren, skall dock med anmälan anstå till dess det blivit avgjort, om sådan betalning skall utgå.

När innehavare av inteckning som avses i första stycket lyfter betalning, skall anteckning härom göras på inteckningshandlingen.

Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, skall *förvaltaren*, sedan tiden för klander mot framlagt utdelningsförslag gått till ända eller väckt klander avgjorts genom beslut som vunnit laga kraft, göra anmälan därom till *inskrivningsmyndigheten* och därvid insända utdelningsförslaget eller annan handling som visar fördelningen. Kan det antagas att ytterligare betalning kommer att tilläggas inteckningshavaren, skall dock med anmälan anstå till dess det blivit avgjort, om sådan betalning skall utgå.

146 §³⁵

Då förslag till slututdelning enligt utfärdad kungörelse först är att tillgå för granskning, anses konkursen avslutad, ändå att tvist om bevakad fordran eller fråga om underhåll åt gäldenären eller om arvode till *rättens ombudsman* eller förvaltare ännu ej är slutligen avgjord eller någon ytterligare tillgång, i följd av rättegång eller annorledes, sedermera kan uppkomma för konkursboet.

Utan hinder av att konkursen avslutats må ackordsförslag som ingivits tidigare prövas enligt vad som stadgas i 7 kap.

Då förslag till slututdelning enligt utfärdad kungörelse först är att tillgå för granskning, anses konkursen avslutad, ändå att tvist om bevakad fordran eller fråga om underhåll åt gäldenären eller om arvode till förvaltare ännu ej är slutligen avgjord eller någon ytterligare tillgång, i följd av rättegång eller annorledes, sedermera kan uppkomma för konkursboet.

³⁴ Senaste lydelse 1967:144.

³⁵ Senaste lydelse 1970:848.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

148 §

Varda efter konkursens avslutande medel tillgängliga för utdelning, åligge förvaltaren att utdela dem till borgenärerna, så ock att avgiva redovisning för förvaltningen av medlen; skolande därvid de i denna lag om utdelning ävensom om redovisning vid slututdelning givna stadganden lända till efterrättelse. Efter framställning av *rättens ombudsman* och förvaltaren äge dock konkursdomaren, om han med hänsyn till de med en utdelning förenade kostnaderna finner sådan icke lämpligen böra äga rum, förordna, att medlen i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären.

Varda efter konkursens avslutande medel tillgängliga för utdelning, åligge förvaltaren att utdela dem till borgenärerna, så ock att avgiva redovisning för förvaltningen av medlen; skolande därvid de i denna lag om utdelning ävensom om redovisning vid slututdelning givna stadganden lända till efterrättelse. Efter framställning av förvaltaren äge dock konkursdomaren, om han med hänsyn till de med en utdelning förenade kostnaderna finner sådan icke lämpligen böra äga rum, förordna, att medlen i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären.

149 §

Har gäldenären om betalningen av sin gäld träffat skriftlig överenskommelse med alla borgenärer, som bevakat fordran i konkursen, eller har han andra bevis, att nämnda borgenärer blivit förnöjda, varde, sedan den för bevakning av fordringar utsatta tid gått till ända, konkursen nedlagd, om gäldenären gör ansökning därom hos konkursdomaren. Innan konkursdomaren meddelar beslut i anledning av ansökningen, skall han höra *rättens ombudsman* och förvaltaren.

Är sådan ansökning gjord, äge konkursdomaren, om han finner skäl därtill, förordna, att medan ansökningen är beroende på prövning boets egendom ej må säljas, så vitt det ej påkallas av anledning, som avses i 61 § *andra stycket*.

Har gäldenären om betalningen av sin gäld träffat skriftlig överenskommelse med alla borgenärer, som bevakat fordran i konkursen, eller har han andra bevis, att nämnda borgenärer blivit förnöjda, varde, sedan den för bevakning av fordringar utsatta tid gått till ända, konkursen nedlagd, om gäldenären gör ansökning därom hos konkursdomaren. Innan konkursdomaren meddelar beslut i anledning av ansökningen, skall han höra *tillsynsmyndigheten* och förvaltaren.

Är sådan ansökning gjord, äge konkursdomaren, om han finner skäl därtill, förordna, att medan ansökningen är beroende på prövning boets egendom ej må säljas, så vitt det ej påkallas av anledning, som avses i 67 § *första stycket andra och tredje punkterna*.

Varder konkursen nedlagd, låte konkursdomaren införa tillkännagivande därom en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

152 §³⁶

Ingives ackordsförslag i rätt tid, skall konkursdomaren inhämta yttrande av *rättens ombudsman* och förvaltaren huruvida förslaget bör föreläggas borgenärerna. *Avstyrka de* att så sker, må förslaget upptagas endast om konkursdomaren finner synnerliga skäl därtill.

Ingives ackordsförslag i rätt tid, skall konkursdomaren inhämta yttrande av förvaltaren huruvida förslaget bör föreläggas borgenärerna. *Avstyrker denne* att så sker, må förslaget upptagas endast om konkursdomaren finner synnerliga skäl därtill.

159 §

Om både borgenär och borgensman eller annan som förutom gäldenären ansvarar för borgenärens fordran vilja rösta för denna i ackordsfrågan, ha de tillsammans en röst, vilken beräknas efter borgenärens fordran. Kunna de icke enas, gäller borgenärens mening, om ej de andra lösa ut honom eller ställa betryggande säkerhet för fordringen.

9 kap.

Huru förfaras skall, då konkursbo ej förslår till bestridande av konkurskostnaderna

Särskilda bestämmelser om handläggning av mindre konkurser

185 §³⁷

Finner konkursdomaren, då beslut om konkurs meddelas, anledning till antagande, att gäldenärens bo icke förslår till bestridande av konkurskostnaderna, och ställes ej genast säkerhet för sagda kostnader, skall vad förut i denna lag är stadgat om vidtagande av åtgärder då konkurs uppstått icke äga tillämpning, utan gälle vad här nedan föreskrives:

1) *Konkursdomaren skall om kursen genast utfärda kungörelse med uppgift om dagen, då konkursansökningen ingivits; och varde i kungörelsen dessutom anmärkt, att anledning finnes till sådant antagande, som ovan sagts. Kungörelsen skall ofördröjligen anslås i rättens kansli samt genast eller nästa postdag avsändas för att en gång*

Konkurs skall handläggas enligt 185 a–185 g §§, om det finnes anledning antaga

1) *att gäldenärens bo ej räcker till betalning av de konkurskostnader som eljest skulle följa, eller*

2) *att boet med hänsyn till dess omfattning och övriga förhållanden är av enkel beskaffenhet och att konkursen med fördel kan genomföras utan att bevakningsförfarande enligt 5 kap. anordnas.*

När konkurs handlägges enligt vad som sägs i första stycket, skola föreskrifterna om handläggning av konkurs i 3 och 5–7 kap. äga tillämpning endast om det särskilt angives i detta kapitel.

³⁶ Senaste lydelse 1970:848.

³⁷ Senaste lydelse 1975:1263.

Nuvarande lydelse

införas i allmänna tidningarna ävensom en eller två tidningar inom orten; varjämte konkursdomaren har att om konkursen genast underrätta allmänna åklagaren i orten samt, om gäldenären är ämbets- eller tjänsteman, hans närmaste förman.

2) Konkursdomaren skall, där det prövas erforderligt, förordna en god man att taga vård om gäldenärens bo. Har icke till konkursdomaren ingivits av gäldenären under edsförpliktelse underskriven förteckning över hans tillgångar och skulder med uppgift om dels varje borgenärs namn och postadress, dels i vad mån skuld avser lön eller pension och dels de böcker och andra handlingar, som röra boet, skall god man alltid förordnas. Det åligger i sådant fall gode mannen att ofördröjligen upprätta och till konkursdomaren inkomma med förteckning, som nyss sagts, samt att så snart kunskap vunnits om löne- eller pensionskulden genast anmäla detta till kronofogdemyndigheten i gäldenärens hemortskommun. Finnes ej löne- eller pensionskulda skall detta anmärkas i förteckningen. Vid bouppteckningsföretningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet.

*Föreslagen lydelse*185 a §³⁸

Beslutas att konkursen skall handläggas enligt 185 a–185 g §§, skall konkursdomaren genast utse en förvaltare att handha förvaltningen av boet. I fråga om förvaltare gäller 44 §.

Är gäldenären dödsbo, behöver förvaltare utses endast om bouppteckning enligt 20 kap. ärvdabalken ej har upprättats eller eljest särskilda skäl föreligga.

Beträffande tillsyn över förvaltningen äga 42, 59 och 60 §§ motsvarande tillämpning. Vidare gäller vad som i 43 a § sägs om allmänt ombud.

I fråga om entledigande av förvaltare gäller 80 § i tillämpliga delar. Avgår förvaltaren innan konkursen avslutas, skall redovisning för förvaltningen snarast tillställas konkursdomaren och tillsynsmyndigheten.

185 b §

I fråga om förvaltarens allmänna åligganden och verksamhet i övrigt äga 51–52 §§, 53 § första stycket, 54 och 57 §§, 58 § första och andra styckena samt 60 § andra stycket motsvarande tillämpning.

Förvaltaren skall lämna konkursdomaren och tillsynsmyndigheten skriftlig uppgift om orsakerna till gäldenärens obestånd, såvitt de kunnat utrönas. Samtidigt skall anmärkas, om egendom har frångått gäldenären under sådana förhållanden att återvinning till konkursboet kan ske och om det finnes skäligen anledning antaga att gäldenären gjort sig skyldig till brott mot sina borgenärer. Finnes anledning till sådant antagande, skall grunden där-

³⁸ Betr. alternativ utformning av denna paragraf se avsnitt 6.2.2.2.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

för angivas.

Så snart kunskap har vunnits om löne- eller pensionsskuld skall förvaltaren genast anmäla detta till kronofogdemyndigheten i den ort, där gäldenären bör svara i tvistemål som angå gäld i allmänhet. Finnes ej löne- eller pensionsskuld skall förvaltaren anmärka detta i bouppteckningen.

Bouppteckningen skall jämte uppgifter i de hänseenden som anges i andra stycket tillställas konkursdomaren och tillsynsmyndigheten snarast och senast en månad från konkursbeslutet. När särskilda omständigheter föreligga, får konkursdomaren bevilja uppskov.

185 c §

Om ej annat är föreskrivet skall egendom som finnes i boet säljas så snart det lämpligen kan ske.

Beträffande försäljning av egendom, fortsättande eller återupptagande av rörelse, indrivning av fordringar och förlikning angående osäker eller tvistig tillgång under konkursen gälla 61, 63, 67, 70, 71 och 73-78 §§ i tillämpliga delar. Fordran som kan göras gällande i konkursen skall anses som bevakad fordran. Den tid av fyra veckor som enligt 73 § första stycket skall räknas från första borgenärssammanträdet skall i stället räknas från konkursbeslutet.

185 d §

Så snart bouppteckning har tillställts konkursdomaren skall denne kalla gäldenären att inställa sig för att avlägga sådan ed som avses i 91 §. Är gäldenären dödsbo och har förvaltare ej utsetts, skall vad som i andra stycket i nämnda paragraf sägs om förvaltaren i stället gälla konkursdomaren. Edgången får ej äga rum tidigare än en vecka från konkursbeslutet.

3) Framgår ej av bouppteckningen, att tillgång finnes till bestridande av konkurskostnaderna, kalle konkursdomaren genast gäldenären att inställa sig för att fästa bouppteckningens riktighet med sådan ed, som i 91 § sägs. Edgången må ej utsättas att äga rum tidigare än en vecka efter det beslutet om konkurs meddelades. Har konkursansökningen gjorts av borge-

Nuvarande lydelse

när, varde underrättelse om tiden för edgången med posten översänd till honom.

Edgångsyrkande, varom stadgas i 93 §, må jämväl i fall, varom nu är fråga, av borgenär framställas.

Vad 4 kap. i övrigt föreskriver i avseende å edgång likasom ock vad i samma kapitel stadgas om påföljd för gäldenär av tredska att vid bouppteckningsförrättning vara tillstådes och uppgiva boet skall i fall, som här avses, äga motsvarande tillämpning.

4) Varder ej genom tillägg vid bouppteckningens beedigande eller eljest ådagalagt, att tillgång finnes till bestridande av konkurskostnaderna, och ställes ej heller säkerhet för sagda kostnader, meddele konkursdomaren beslut om avskrivning av konkursen. Innan gäldenären beedigat bouppteckningen eller annan fullgjort edgång, som må hava förelagts honom, må konkursen ej avskrivas, där ej hinder föreligger för edgångs fullgörande inom skälig tid och konkursdomaren finner anledning saknas till antagande, att genom edgången tillgång till kostnadernas bestridande skulle yppas.

Föreslagen lydelse

Finner konkursdomaren, sedan bouppteckningen har beedigats, efter tillsynsmyndighetens hörande att tillgångarna ej räcka till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig, skall han besluta om avskrivning av konkursen. Sådant beslut får dock ej meddelas förrän förvaltaren har fullgjort vad som åligger honom enligt 185 b § andra stycket. Avskrives konkursen, skall redovisning för förvaltningen snarast tillställas konkursdomaren och tillsynsmyndigheten.

Föreligger hinder mot att bouppteckningsed avlägges av gäldenären eller annan inom skälig tid och saknas anledning antaga att genom sådan edgång skulle yppas tillgång till betalning av kostnader och skuld som sägs i andra stycket, äger vad som föreskrives där motsvarande tillämpning trots att edgång som sagts nu icke har fullgjorts.

185 e §

Avskrives ej konkursen enligt 185 d § skall boets medel, sedan all tillgänglig egendom har förvandlats till pengar, delas ut till borgenärerna i den mån medlen ej behövas för betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig. Utdelningen skall äga rum i enlighet med den rätt till betalning som tillkommer

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

borgenärerna. I fall som avses i 70 § andra stycket eller 71 § femte stycket utgör den omständigheten, att där avsedd egendom icke har blivit såld, ej hinder för utdelning.

Förslag till utdelning upprättas av förvaltaren. Förslaget skall för varje däri upptagen borgenär ange beloppet av hans fordran med den ränta varpå utdelning skall beräknas, den förmänsrätt som följer med fordringen och den utdelning som belöper på denna. Vid förslaget skall fogas sådan förvaltningsredogörelse som sägs i 128 § tredje stycket.

Vid tillämpning av 138 eller 139 § skall vad som sägs där om den dag, från vilken tiden för klander mot utdelningsförslag är att räkna, i stället avse dagen för utdelningsförslagets upprättande.

185 f §

Förvaltaren skall genast tillställa konkursdomaren och tillsynsmyndigheten utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen. Han skall samtidigt tillställa konkursdomaren och tillsynsmyndigheten redovisning för förvaltningen samt därvid bifoga de handlingar som kunna vara av betydelse för kontroll av redovisningen.

Konkursdomaren skall genast på det sätt som sägs i 18 a § andra stycket kungöra att utdelningsförslag upprättats. Den som vill framställa invändning mot utdelningsförslaget skall göra detta hos konkursdomaren senast två veckor efter det att kungörelsen var införd i Post- och Inrikes Tidningar.

Sedan tiden för invändning mot utdelningsförslaget har utgått, skall konkursdomaren fastställa utdelning i konkursen enligt förslaget, om det ej genom invändning eller på annat sätt framgår att fel eller brist som inverkat på någons rätt föreligger. Finner kon-

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

kursdomaren sig icke böra fastställa utdelning enligt förslaget, skall han antingen göra behövliga ändringar i det och fastställa utdelning enligt det sålunda ändrade förslaget eller återförvisa ärendet till förvaltaren. Mot beslut om återförvisning får särskild talan ej föras. Att nytt utdelningsförslag har upprättats skall kungöras endast om skäl äro därtill.

När beslut om fastställelse av utdelning meddelas, skall konkursdomaren samtidigt besluta om avskrivning av konkursen.

185 g §

Sedan beslut om fastställelse av utdelning i konkursen har vunnit laga kraft, skall förvaltaren snarast tillställa borgenär de medel som tillkomma denne. Detta gäller dock ej beträffande fordran som är beroende av villkor, som avses i 136 §, eller är föremål för rättegång. Borgenär är berättigad till den ränta som har upplupit på medlen från dagen för utdelningsförslagets upprättande. När medlen ha tillställts borgenärerna, skall förvaltaren anmäla det hos konkursdomaren och tillsynsmyndigheten. Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, gäller 145 a §.

Bli medel tillgängliga för utdelning sedan konkursen avskrivits, skall förvaltaren utdela dem till borgenärerna och avge redovisning för förvaltningen av medlen. Bestämmelserna i 185 e och 185 f §§ om utdelning och redovisning skola därvid tillämpas. Att nytt utdelningsförslag har upprättats skall kungöras endast om skäl äro därtill. Om konkursdomaren med hänsyn till de med en utdelning förenade kostnaderna finner att sådan icke lämpligen bör ske, äger han efter framställning av förvaltaren förordna att med-

Nuvarande lydelse

5) Finnes boet förslå till konkurskostnadernas bestridande eller ställes säkerhet för desamma, skall konkursdomaren iakttaga vad som omförmäles i 19 §, därvid likväl de tider, som enligt sagda paragraf skola räknas från det beslutet om konkurs meddelades, i stället skola räknas från dagen för utfärdandet av kungörelse enligt paragrafen. Med konkursen skall jämväl i övrigt så förhållas som i allmänhet är beträffande konkurser föreskrivet; dock att, där bouppteckningsed redan avlagts, det ej åligger gäldenären eller annan, som gått eden, att ånyo fullgöra sådan edgång.

Föreslagen lydelse

len i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären.

185 h §

Om förvaltaren i konkurs som handlägges enligt 185 a–185 g §§ finner att i 185 § första stycket 2) angivna förutsättningar för sådan handläggning icke föreligga samt att boet räcker till betalning av de konkurskostnader, som följa med att konkursen handlägges i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs, och av annan boets skuld, skall han genast göra anmälan därom hos konkursdomaren. Finner konkursdomaren efter tillsynsmyndighetens hörande anmälingen vara befogad eller har på annat sätt framgått att angivna omständigheter föreligga, äger 19 § motsvarande tillämpning. Därvid skall likväl iakttagas att de tider som enligt 19 § skola räknas från det beslutet om konkurs meddelades i stället skola räknas från dagen för utfärdandet av kungörelse enligt samma paragraf.

Konkursen skall även i övrigt handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet om konkurs. Förvaltaren skall därvid anses vara utsedd enligt 45 §. Bouppteckning som sägs i 53 § behöver icke ånyo upprättas. Ej heller behöver gäldenären eller annan som avlagt bouppteckningsed eller beedigat viss uppgift i bouppteckningen åter fullgöra sådan edgång.

186 §

Varder efter utfärdandet av den i 19 § omförmälda kungörelsen uppenbart, att tillgång ej finnes till bestridande av konkurskostnaderna, åligger förvaltaren att utan dröjsmål göra anmälan därom hos konkursdomaren. Vid sådan anmälan skall fogas redovisning för förvaltningen.

Om förvaltare som har utsetts enligt 46 § finner anledning antaga att tillgångarna i boet ej räcka till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig, skall han genast göra anmälan därom hos konkursdomaren. Han skall samtidigt tillställa konkursdomaren och tillsynsmyndigheten redovisning för förvalt-

Nuvarande lydelse

Finner konkursdomaren efter rätts ombudsmans hörande anmälningen vara befogad, låte han kungöra densamma en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. Ställes inom trettio dagar från det kungörelsen infördes i allmänna tidningarna säkerhet för konkurskostnaderna, vare anmälningen förfallen. Vill borgenär eller gäldenären annorledes visa, att tillgång finnes till bestridande av sagda kostnader, göra anmälan därom hos konkursdomaren inom tid, som nyss nämnts, och äge konkursdomaren giva honom det rådruum, som prövas nödigt. Där säkerhet ej ställes eller anmälan, som sist sagts, ej föranleder till antagande, att medel till gäldande av nämnda kostnader finnas, meddele konkursdomaren beslut om avskrivning av konkursen.

Föreslagen lydelse

ningen.

Finner konkursdomaren efter tillsynsmyndighetens hörande anmälningen vara befogad eller har han annan grund för antagande att tillgångarna äro så otillräckliga som sägs i första stycket, skall han kungöra detta på det sätt som angives i 18 a § andra stycket. Vill borgenär eller gäldenären visa att tillgång finnes till betalning av nämnda kostnader och skuld, skall han anmäla detta hos konkursdomaren inom en månad från den dag då kungörelse var införd i Post- och Inrikes Tidningar. Konkursdomaren äger ge borgenären eller gäldenären behöfligt rådruum. Föranleder anmälan som sagts nu eller annan inträffad omständighet ej antagande att tillgång finnes till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig, skall konkursdomaren besluta om avskrivning av konkursen. Har förvaltaren icke avgivit redovisning för förvaltningen, skall han tillställa konkursdomaren och tillsynsmyndigheten sådan redovisning innan beslut om avskrivning meddelas.

187 §

Avgår förvaltare eller granskningsman sedan jämlikt 186 § anmälan skett därom att tillgång ej finnes till bestridande av konkurskostnaderna, skall borgenärssammanträde, som omförmäles i 49 §, ej utsättas, så länge anmälningen är beroende på prövning.

Avskrivs konkursen enligt 185 d, 185 f eller 186 §, skall konkursdomaren efter hörande av tillsynsmyndigheten bestämma arvode till förvaltaren och ersättning för kostnad som uppdraget har medfört. I fråga om arvode äga 82 och 83 §§, 84 § första stycket samt 86 § motsvarande tillämpning.

I fråga om kostnader för konkurs som har handlagts enligt 185 a–185 g §§ gäller 81 §.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer fastställer taxa som skall tillämpas vid bestämmande av arvode till förvaltaren, när konkurs avskrivs enligt 185 d §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

188 §

Varder konkurs, som uppstått efter ansökning av borgenär, avskriven jämlikt 185 §, vare borgenären pliktig att vidkännas de av förfarandet föranleda kostnaderna, däri inbegripen gottgörelse, efter konkursdomarens beprövande, till god man, som omförmäles i nämnda paragraf under 2). Beslutet om konkursens avskrivande skall innehålla åläggande för borgenären att gälda nämnda kostnader, därvid varje kostnadsbelopp skall särskilt angivas.

Har konkurs upphört annorledes än genom slututdelning, äge konkursdomaren, i den mån konkursboet ej lämnar tillgång till gäldande av vad konkursdomaren förskjutit för kungörelser, kallelser och underrättelser, som bort gäldas av boet, och kostnaderna ej heller kunnat uttagas av borgenär, vilken jämlikt första stycket är ansvarig för desamma, att av allmänna medel undfå ersättning för vad sålunda förskjutits.

Kostnaderna för konkurs som har avskrivits enligt 185 d § skola utgå ur konkursboet framför annan skuld som boet har ådragit sig. Har konkursen uppstått på ansökan av annan borgenär än staten och kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet, skall borgenären betala dessa, dock högst ett belopp som motsvarar en tiondel av det vid tiden för konkursbeslutet gälande basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Äro flera borgenärer betalningsskyldiga, svara de solidariskt. Beslutet om avskrivning skall, i den mån boet befinnes otillräckligt, innehålla åläggande för ansvarig borgenär att betala kostnaderna med angivna begränsning. Kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet eller av borgenären, skola de utgå av allmänna medel.

Kostnaderna för konkurs som har avskrivits enligt 186 § skola utgå ur konkursboet framför annan skuld som boet har ådragit sig. Kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet, skola de utgå av allmänna medel.

Har konkurs upphört på annat sätt än som har angivits i första eller andra stycket, äger andra stycket motsvarande tillämpning.

189 §

Avgår förvaltare före konkursens avslutande, skall redovisning för förvaltningen, evad denna handhafs av den avgående ensam eller av honom jämte annan, ofördröjligen avgivas. Har förvaltningen varit delad, såsom i 52 § första stycket är stadgat, skall redovisningen avse allenast den del av förvaltningen, som varit åt den avgående förvaltaren uppdragen.

Avgår förvaltare som har utsetts enligt 45 eller 46 § före konkursens avslutande, skall redovisning för förvaltningen, evad denna handhafs av den avgående ensam eller av honom jämte annan, ofördröjligen avgivas. Har förvaltningen varit delad, såsom i 50 § första stycket är stadgat, skall redovisningen avse allenast den del av förvaltningen, som varit åt den avgående förvaltaren uppdragen.

Nuvarande lydelse

Då förslag till slututdelning framlägges eller, där ackord kommit till stånd, egendomen i boet återställes till gäldenären, skall ock redovisning för förvaltningen av boet avgivas.

Rättens ombudsman har att granska redovisning, varom ovan förmäles, och däröver avgiva utlåtande. Redovisningen och nämnda utlåtande skola därefter hållas tillgängliga för dem, som önska taga del av handlingarna. Avgives redovisning i sammanhang med framläggande av förslag till slututdelning, skola redovisningshandlingarna vara att tillgå för granskning från och med samma dag och å samma ställe som utdelningsförslaget; och varde underrättelse därom intagen i den kungörelse, som omförmäles i 129 §. Då redovisning eljest avgives, äge *ombudsmannen* efter samråd med förvaltaren bestämma ställe, där redovisningshandlingarna skola hållas tillgängliga; låte ock en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, från och med vilken dag samt var handlingarna komma att hållas tillgängliga.

I kungörelse angående redovisningsframläggande skall ock nämnas, att den, som vill klandra redovisningen, har att anhängiggöra sin talan på sätt och inom tid, som stadgas i 191 §.

Då kungörelse, som ovan sägs, utfärdas, skola redovisningshandlingarna i styrkt avskrift genom *ombudsmannens* försorg tillställas konkursdomaren för att hos honom vara att tillgå; äro räkenskaper eller andra handlingar, som bifogats redovisningen, av vidlyftigare beskaffenhet, vare dock ej nödigt, att avskrifter därav överlämnas. Det åligger därjämte *ombudsmannen* att ofördröjli-

Föreslagen lydelse

Då förslag till slututdelning framlägges *enligt 129 §* eller, där ackord kommit till stånd, egendomen i boet återställes till gäldenären, skall ock redovisning för förvaltningen av boet avgivas.

Tillsynsmyndigheten har att granska redovisning, varom ovan förmäles, och däröver avgiva utlåtande. Redovisningen och nämnda utlåtande skola därefter hållas tillgängliga för dem, som önska taga del av handlingarna. Avgives redovisning i sammanhang med framläggande av förslag till slututdelning, skola redovisningshandlingarna vara att tillgå för granskning från och med samma dag och å samma ställe som utdelningsförslaget; och varde underrättelse därom intagen i den kungörelse, som omförmäles i 129 §. Då redovisning eljest avgives, äge *tillsynsmyndigheten* efter samråd med förvaltaren bestämma ställe, där redovisningshandlingarna skola hållas tillgängliga; låte ock en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, från och med vilken dag samt var handlingarna komma att hållas tillgängliga.

Då kungörelse, som ovan sägs, utfärdas, skola redovisningshandlingarna i styrkt avskrift genom *tillsynsmyndighetens* försorg tillställas konkursdomaren för att hos honom vara att tillgå; äro räkenskaper eller andra handlingar, som bifogats redovisningen, av vidlyftigare beskaffenhet, vare dock ej nödigt, att avskrifter därav överlämnas. Det åligger därjämte *tillsynsmyndigheten* att oför-

Nuvarande lydelse

gen efter kungörelsens utfärdande till gäldenären och varje borgenär, som i konkursen bevakat fordran men icke erhållit full betalning och vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen angående redovisningen; dock att, där ackord kommit till stånd, dylikt meddelande ej skall avsändas till borgenär, som för sin bevakade fordran icke äger förmånsrätt.

Föreslagen lydelse

dröjligen efter kungörelsens utfärdande till gäldenären och varje borgenär, som i konkursen bevakat fordran men icke erhållit full betalning och vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehållet i kungörelsen angående redovisningen; dock att, där ackord kommit till stånd, dylikt meddelande ej skall avsändas till borgenär, som för sin bevakade fordran icke äger förmånsrätt.

190 §³⁹

Varder beslut om konkurs upphävt av högre rätt eller varder konkurs avskriven jämlikt 124 § eller nedlagd jämlikt 149 §, skall förvaltaren ofördröjligen till gäldenären avgiva redovisning för förvaltningen av boet. Har konkursdomaren jämlikt 148 § förordnat, att konkursboet tillhöriga medel skola överlämnas till gäldenären, skall ock redovisning ofördröjligen avgivas till honom.

Varder beslut om konkurs upphävt av högre rätt eller varder konkurs avskriven jämlikt 124 § eller nedlagd jämlikt 149 §, skall förvaltaren ofördröjligen till gäldenären och tillsynsmyndigheten avgiva redovisning för förvaltningen av boet. Har konkursdomaren jämlikt 148 § eller 185 g § andra stycket förordnat, att konkursboet tillhöriga medel skola överlämnas till gäldenären, skall ock redovisning ofördröjligen avgivas till honom och tillsynsmyndigheten.

Avskrivs konkurs enligt 186 §, gälla den redovisning, som enligt samma paragraf skall avgivas av förvaltaren, såsom slutredovisning.

Redovisning som skall avges av förvaltaren enligt 185 a, 185 d eller 185 f § gäller som slutredovisning.

191 §

Vill gäldenären klandra redovisning, varom stadgas i 189 eller 190 §, eller vill i fall, som avses i 189 §, borgenär, vars rätt kan vara beroende av redovisningen, klandra densamma, skall talan instämmas till den rätt, där konkursen är eller varit anhängig, inom tre månader, räknat i fall, som avses i 189 §, från den dag,

Vill gäldenären klandra redovisning, varom stadgas i 189 eller 190 §, eller vill i fall, som avses i 189 § eller 190 § tredje stycket, borgenär, vars rätt kan vara beroende av redovisningen, klandra densamma, skall talan instämmas till den rätt, där konkursen är eller varit anhängig, inom tre månader, räknat i fall, som avses

³⁹ Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

då redovisningen enligt vad kungjort blivit först varit för granskning tillgänglig, i fall, som avses i 190 § första stycket, från det redovisningen tillställdes gäldenären *och* i fall, som i 190 § andra stycket sägs, från det beslutet om avskrivning av konkursen vann laga kraft.

Föreslagen lydelse

i 189 §, från den dag, då redovisningen enligt vad kungjort blivit först varit för granskning tillgänglig, i fall, som avses i 190 § första stycket, från det redovisningen tillställdes gäldenären, i fall, som i 190 § andra stycket sägs, från det beslutet om avskrivning av konkursen vann laga kraft *och i fall, som avses i 190 § tredje stycket, från det redovisningen inkom till konkursdomaren.*

Tillsynsmyndigheten får klandra redovisning som avses i 189 eller 190 §. Härvid äga bestämmelserna i första stycket ovan om gäldenärens klander-talan motsvarande tillämpning. I fall som avses i 190 § första stycket skall dock klandertiden räknas från det redovisningen tillställdes tillsynsmyndigheten.

200 §

Vad i denna lag stadgas därom att förvaltningsåtgärd ej må vidtagas, med mindre gäldenären lämnat sitt samtycke *eller fått tillfälle att yttra sig*, skall icke äga tillämpning, då gäldenären rymt eller eljest ej kan anträffas med kallelse.

Vad i denna lag stadgas därom att förvaltningsåtgärd ej må vidtagas, med mindre gäldenären lämnat sitt samtycke, skall icke äga tillämpning, då gäldenären rymt eller eljest ej kan anträffas med kallelse.

201 §⁴⁰

Om det, sedan konkursbeslut meddelats, finnes föreliggande skäl att konkursen handlägges på annan ort, kan konkursdomaren efter samråd med konkursdomaren på den andra orten bestämma att konkursen skall handläggas av denne.

Om det, sedan konkursbeslut meddelats, finnes föreliggande skäl att konkursen handlägges på annan ort, kan konkursdomaren efter samråd med konkursdomaren på den andra orten bestämma att konkursen skall handläggas av denne *och, när det finnes påkallat, att tillsynen över förvaltningen skall handhas av kronofogdemyndigheten på den nya handläggningsorten.*

202 §

Erfordras under konkursen änd-

Erfordras under konkursen änd-

⁴⁰ Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

rad föreskrift, i vilken eller vilka ortstidningar kungörelser angående konkursen skola införas, ankomme på konkursdomaren att meddela och låta kungöra sådan föreskrift; under- rättte ock ofördröjligen *rättens ombudsman* därom.

Möter hinder för införande av kungörelse om konkursen i ortstidning, som i sådant avseende bestämts, skall kungörelsen anses behörigen of- fentliggjord, ändå att den ej intagits i den tidning.

Kungörelse om konkursmåls handläggning vid rätten må utan hinder av föreskrift, att densamma skall införas i ortstidning minst tio dagar före den, som utsatts för handläggningen, i sådan tidning införas senare, om konkursdomaren finner särskilda omständigheter därtill föranleda.

Föreslagen lydelse

rad föreskrift, i vilken eller vilka ortstidningar kungörelser angående konkursen skola införas, ankomme på konkursdomaren att meddela och låta kungöra sådan föreskrift; under- rättte ock ofördröjligen *tillsynsmyndigheten och förvaltaren* därom.

203 §

I stället för att i enlighet med vad förut i denna lag finnes stadgat genom kungörelse kalla borgenärer till rätten, då konkursmål skall där handläggas, bör konkursdomaren tillämpa annat kallelse sätt, om det kan ske utan ökning av kallelsekostnaden. Kungörelse må dock ej utbytas mot särskilda kallelser, så framt ej alla borgenärer, som i målet äga talan, underrättas så tidigt, att de kunna själva eller genom ombud infinna sig. Där kallelse sist tio dagar före den för handläggningen utsatta dagen med posten avsänts till borgenär, vars adress är känd, skall den borgenär anses behörigen under- rättad.

Å kallelse till borgenärssammanträ- de, som hålles efter bevakningstidens utgång och icke avser prövning av ac- kordsförslag, skall vad i första stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

205 §

Byter gäldenären hemvist under konkursen, skall rättens ombudsman hos konkursdomaren göra anmälan om gäldenärens nya hemvist.

För kostnader hos tillsynsmyndighe- ten utgår ersättning till staten enligt bestämmelser som regeringen medde- lar. Sådana kostnader utgöra kon- kurskostnader.

206 §

Där ej av bestämmelserna i denna lag annat föranledes, skola till rättens ombudsman överlämnade handlingar rörande konkursen så snart lämpligen kan ske tillställas förvaltaren för att

Föreligger vid konkursens avslutan- de hinder mot att till gäldenären åter- ställa de böcker och andra handlingar rörande boet, vilka förvaltaren tagit hand om, skola de överlämnas till till-

Nuvarande lydelse

av honom förvaras. Behöver förvaltaren tillgång till handling, som av ombudsmannen innehaves, ombesörje ombudsmannen avskrift därav för förvaltarens räkning.

207 §

Protokollen vid alla inför rättens ombudsman hållna borgenärssammanträden skola efter konkursens upphörande av honom överlämnas till konkursdomaren för att förvaras i rättens arkiv.

183 §⁴¹

Menar någon borgenär, att omröstning rörande val av förvaltare eller granskningsman eller suppleant för granskningsman icke lagligen skett eller att beslut av borgenärerna i annan fråga, vars avgörande på dem ankommer, icke lagligen tillkommit, äge han däröver anföra besvär.

Är beslut, varöver enligt första stycket klagan må föras genom besvär, fattat vid sammanträde inför rättens ombudsman, skall klagan föras hos den rätt, där konkursen är anhängig. Besvären skola i sådant fall inom fjorton dagar ingivas till konkursdomaren; och förordne han, där det prövas nödigt, att övriga rättsägare skola vid borgenärssammanträde erhålla del av besvären för att å viss dag avgiva förklaring däröver inför rätten vid äventyr, att målet ändock företages. Har beslutet fattats vid sammanträde inför konkursdomaren, gälle i fråga om klagan däröver vad om klagan över konkursdomarens beslut är stadgat.

Vill gäldenären föra klagan i fall, där det enligt vad ovan stadgas är borgenär medgivet, have lov därtill, så framt hans rätt kan vara beroende av beslutet. Anser gäldenären, att genom

Föreslagen lydelse

synsmyndigheten, om ej förvaltaren anser att han bör bevara dem. Handlingarna skola bevaras i enlighet med vad som i varje särskilt fall gäller om arkivering.

207 §

Om borgenär anser att beslut av borgenärerna i fråga som avses i 108 § tredje stycket andra punkten icke har tillkommit på lagligt sätt, får han anföra besvär däröver.

Anser borgenär eller gäldenären att beslut varigenom ackordsförslag förkastats av borgenärerna icke har tillkommit på lagligt sätt, får besvär anföras mot beslutet, av gäldenären dock endast om hans rätt kan vara beroende därav.

I fråga om besvär som avses ovan äga bestämmelserna i 210 § om klagan över konkursdomarens beslut motsvarande tillämpning.

⁴¹ Senaste lydelse 1970:848.

Nuvarande lydelse

borgenärernas beslut om fortsättande av gäldenärens rörelse längre än ett år från första borgenärssammanträdet eller om uppskov utöver nämnda tid med försäljning av boets egendom eller med indrivning av dess fordringar konkursutredningen oskäligt förlänges, äge han ock över sådant beslut föra klagan. I fråga om klagan, varom i detta stycke förmåles, skall vad ovan är föreskrivet om klagan av borgenär äga motsvarande tillämpning.

Borgenärsbeslut gånge utan hinder av klagan i verkställighet, där ej förbud däremot meddelas av konkursdomaren, då besvären ingivits till honom, eller av den rätt, där målet är anhängigt.

Föreslagen lydelse

208 §

Mot tjänsteman vid tillsynsmyndigheten gälla samma jäv som i 4 kap. rättegångsbalken föreskrivas i fråga om domare. Sådant tjänsteman skall dock ej anses jävig därför att han på tjänstens vägnar har vidtagit exekutiv åtgärd eller tagit befattning med indrivning hos gäldenären eller därför att gärning har förövats mot honom i eller för hans tjänst.

209 §⁴²

Konkursdomaren äge, ändå att han är jävig, meddela de beslut eller vidtaga de åtgärder, som omförmålas i 6 § tredje stycket, 7 och 10 §§, 12 § andra stycket samt 13, 15, 19 och 201 §§; finner konkursdomaren, då konkurs uppstått, anledning till antagande, att gäldenärens bo icke förslår till bestridande av konkurskostnaderna, äge han ock, utan hinder av jäv, vidtaga de åtgärder, som för sådant fall föreskrivas i 185 § under 1) och 2). Är konkursdomaren av jäv hindrad

Mot tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får talan ej föras utom i fall som avses i 27 eller 98 §.

⁴² Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

att utse konkursförvaltare enligt 43 §, skall han uppdraga åt lämplig person att taga vård om boet intill dess förvaltare varder av ojävig domare utsedd.

Föreslagen lydelse

210 §⁴³

Över beslut, som konkursdomaren meddelat i fall, där sådant enligt denna lag på honom ankommer, må klagan föras i hovrätten; dock må ej klagas däröver att rättens ombudsman entledigats eller att förvaltare tillhållits att fullgöra sina åligganden.

Vill någon klaga däröver att konkurs blivit nedlagd jämlikt 149 §, varde tiden för besvärns anförande räknad från det kungörelsen om konkursens nedläggande infördes i allmänna tidningarna.

Beslut av konkursdomaren i frågor, som omförmäles i 3, 4 eller 6 kap., eller om förordnade eller entledigande av tillsynsman enligt 171 b § länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas; dock att vad sålunda stadgats icke skall äga tillämpning å beslut, varigenom förelagt vite utdömts.

Över beslut, som konkursdomaren meddelat i fall, där sådant enligt denna lag på honom ankommer, må klagan föras i hovrätten.

Beslut av konkursdomaren i de hänseenden som avses i 3, 4 eller 6 kap., eller om förordnade eller entledigande av tillsynsman enligt 171 b § eller om utseende eller entledigande av förvaltare enligt 185 a § länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas; dock att vad sålunda stadgats icke skall äga tillämpning å beslut, varigenom förelagt vite utdömts.

210 a §

Talan mot konkursdomarens beslut i fråga om utseende eller entledigande av förvaltare, om antalet förvaltare, om delning av förvaltningen mellan flera förvaltare eller om arvode eller kostnadsersättning till förvaltare enligt 187 § första stycket får föras även av tillsynsmyndigheten.

211 §⁴⁴

Mål, som avses i 16, 27, 85, 93, 98, 164 eller 183 §, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rät-

Mål, som avses i 16, 85, 93 eller 164 §, skall utan förberedelse företagas till huvudförhandling. Utsättes målet till fortsatt eller ny huvudförhandling, äge rätten, om det erford-

⁴³ Senaste lydelse 1970:848.

⁴⁴ Senaste lydelse 1973:243.

Nuvarande lydelse

ten, om det erfordras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom. *Vid huvudförhandling i mål som avses i 16 § eller 85 § är rätten domför med en lagfaren domare.*

Mål, som avses i 109 eller 130 §, må ej företagas till huvudförhandling, med mindre sammanträde för muntlig förberedelse hållits. Lämna samtliga närvarande sitt samtycke därtill eller finnes saken uppenbar, må huvudförhandlingen hållas i omedelbart samband med förberedelsen. Hålles ej huvudförhandlingen i omedelbart samband med förberedelsen, skall envar som närvarit och vars adress är känd erhålla särskild underrättelse om tid och ställe för huvudförhandlingen, så framt ej besked därom lämnats under förberedelsen.

Uteblir i mål, som avses i denna paragraf, part eller annan, som äger komma tillstådes vid förhandling, utgöre det ej hinder för målets handläggning och avgörande, om ej annat är stadgat.

Beträffande talan mot avgörande i mål, som nu sagts, gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot beslut i mål, som väckts vid underrätt. *Över underrätts eller hovrätts beslut, varigenom sådan av galdenären förd talan, som avses i 183 § tredje stycket andra punkten, blivit bifallen, må klagan ej föras.*

Föreslagen lydelse

ras för att målet vid denna skall kunna slutföras, förordna, att förberedelse skall äga rum, samt meddela erforderliga föreskrifter därom.

I mål, som avses i 109 eller 130 §, skall huvudförhandling föregås av förberedelse, om det behövs. Hålles sammanträde för muntlig förberedelse och lämna samtliga närvarande sitt samtycke därtill eller finnes saken uppenbar, må huvudförhandlingen hållas i omedelbart samband med förberedelsen.

Vid huvudförhandling i mål som avses i denna paragraf är rätten domför med en lagfaren domare.

Beträffande talan mot avgörande i mål, som nu sagts, gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot beslut i mål, som väckts vid underrätt.

211 a §

Talan mot avgörande i mål som avses i 85 § får föras även av tillsynsmyndigheten.

219 §⁴⁵

Åtal mot galdenär för brottsligt förhållande mot borgenärer, så ock

Åtal mot galdenär för brottsligt förhållande mot borgenärer, så ock

45 Senaste lydelse 1957:97.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

åtal för förbrytelse, som omförmäles i 213 eller 214 §, må väckas vid den rätt, där konkursen är eller varit anhängig.

åtal för förbrytelse, som omförmäles i 213 §, må väckas vid den rätt, där konkursen är eller varit anhängig.

Talan, som avses i 216 §, skall anhängiggöras vid den rätt, dit målet om gäldenärens försättande i konkurs hänskjutits eller skolat hänskjutas, och må i nämnda mål utan stämning väckas, ändå att den, mot vilken sådan talan föres, är tillstådes genom ombud.

1. Denna lag träder i kraft den
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före ikraftträdandet.
3. Förekommer i annan lag eller författning bestämmelse om att åtgärd skall ha vidtagits viss tid efter första borgenärssammanträdet i konkurs eller att viss rättsverkan skall inträda viss tid efter detta sammanträde skall, om konkursen handlägges enligt 185 a–185 g §§, fristen i stället räknas från tidpunkten för konkursbeslutet.
4. Åtgärd som enligt föreskrift i lag eller annan författning ankommer på rättens ombudsman skall i stället vidtagas av förvaltaren.
5. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

Förslag till Lag om ändring i jordabalken

Häri genom föreskrives att 12 kap. 31 § jordabalken¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

12 kap.
31 §

Försättes hyresgästen i konkurs, får konkursboet uppsäga avtalet. Beträffande bostadslägenhet fordras dock att gäldenären samtycker till uppsägningen eller att rättens ombudsman godkänner denna.

Försättes hyresgästen i konkurs, får konkursboet uppsäga avtalet. Beträffande bostadslägenhet fordras dock att gäldenären samtycker till uppsägningen.

Har lägenheten ej tillträtts när konkursen inträffar och har ej hyresvärden säkerhet för avtalets fullgörande med vilken han skäligen kan nöjas, får

¹ 12 kap. jordabalken omtryckt 1974:1083.

hyresvärden uppsäga avtalet, om han ej erhåller sådan säkerhet inom en vecka efter anfordran.

Inträffar i fråga om annan lägenhet än bostadslägenhet konkursen efter tillträdet och har ej hyresvärden säkerhet för avtalets fullgörande med vilken han skäligen kan nöjas, får hyresvärden uppsäga avtalet, om ej sådan säkerhet ställes inom en månad efter anfordran eller inom samma tid konkursboet förklarar sig vilja svara för hyresgästens skyldigheter under hyrestiden eller, när hyresrätten får överlätas, överlåtelse sker i enlighet med avtalet.

Uppsäges avtalet enligt första-tredje stycket, har hyresvärden rätt till ersättning för skada.

Denna lag träder i kraft den

Förslag till Lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrives att 17 kap. 13 § brottsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 kap.
13 §

Den som bryter mot förbud att sälja eller skingra gods eller att utgiva annans gods, rubbar gods som blivit satt i kvarstad, utmätt eller beslagttaget, skadar eller borttager myndighets anslag eller försegling eller eljest olovligen öppnar vad myndighet tillslutit eller ock överträder annat dylikt av myndighet meddelat förbud, dömes för överträdelse av myndighets bud till böter eller fängelse i högst ett år.

Vägrar någon inträde som förrättningsman äger fordra, dömes för hindrande av förrättning till böter.

Vägrar någon inträde som förrättningsman äger fordra, dömes för hindrande av förrättning till böter. *Detsamma gäller om någon vägrar konkursförvaltare inträde som han äger fordra enligt konkurslagen (1921:225).*

Denna lag träder i kraft den

**Förslag till
Lag om ändring i lagen (1921:244) om utmättningsed**

Häri genom föreskrives att 13 § lagen (1921:244) om utmättningsed skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Har gäldenär avlagt utmättningsed, vare han ej pliktig att innan tre år förflutit ånyo avlägga sådan ed, där det ej göres sannolikt, att ny tillgång efter edgången tillfallit honom.

Samma lag vare, då gäldenären avlagt bouppteckningsed i konkurs, som avskrivits jämlikt 185 eller 186 § konkurslagen eller avslutats genom *slututdelning* utan att icke förmånsberättigade borgenärer erhållit full betalning. I nu sagda fall skall tiden räknas från det konkursen upphörde.

Samma lag vare, då gäldenären avlagt bouppteckningsed i konkurs som avskrivits jämlikt 185 *d* eller 186 § konkurslagen (1921:225) eller avslutats *på annat sätt* utan att icke förmånsberättigade borgenärer erhållit full betalning. I nu sagda fall skall tiden räknas från det konkursen upphörde.

Denna lag träder i kraft den

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före nämnda dag.

Förslag till Lag om ändring i lagen (1956:217) om vissa kreditinrättningskonkurs

Häri genom föreskrives, dels att 4 § skall upphöra att gälla, dels att 3 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Konkursdomaren äger att utan hinder av vad som stadgats i 19 § konkurslagen bestämma att kungörelser angående konkursen skola införas i flera än två tidningar i den ort, varest kreditinrättningens styrelse har sitt säte, samt en eller flera tidningar på annan ort, där den har kontor.

Förvaltarna åligger att upprätta förteckning över de borgenärer, vilka enligt kreditinrättningens räkenskaper hava fordran hos kreditinrättningen på grund av insättning på räkning eller enligt sparbanksbok. Förteckningen skall för varje borgenär upptaga beloppet av hans fordran. Är ränta på fordringen utfäst, skall tillika upptagas den dag, från vilken räntan är ogulden, jämte räntefoten.

Förteckningen skall i huvudskrift av förvaltarna så fort ske kan ingivas till konkursdomaren. Vid huvudskriften bör fogas avskrifter till det antal, som påkallas av vad här efteråt stadgas. Sedan avskrifternas överensstämmelse med huvudskriften blivit av konkursdomaren bekräftad, skall förteckningen i sålunda styrkt avskrift under de trettio sista dagarna före utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tiden för envar, som vill taga del av densamma, hållas tillgänglig hos konkursdomaren, hos *rättens ombudsman* samt vid vart och ett av kreditinrättningens kontor.

Förteckningen skall i huvudskrift av förvaltarna så fort ske kan ingivas till konkursdomaren. Vid huvudskriften bör fogas avskrifter till det antal, som påkallas av vad här efteråt stadgas. Sedan avskrifternas överensstämmelse med huvudskriften blivit av konkursdomaren bekräftad, skall förteckningen i sålunda styrkt avskrift under de trettio sista dagarna före utgången av den för bevakning av fordringar utsatta tiden för envar, som vill taga del av densamma, hållas tillgänglig hos konkursdomaren, hos *förvaltarna* samt vid vart och ett av kreditinrättningens kontor.

Forrdan, som upptagits på förteckningen, skall anses vara bevakad i konkursen som om borgenären själv hade anmält densamma inom den för fordringars bevakning utsatta tiden.

Till borgenärer, varom ovan i denna paragraf förmåles, skola kallelsebrev enligt 20 § konkurslagen icke utsän-

Vad konkursdomaren bestämt enligt 103 § konkurslagen (1921:225) skall kungöras en gång i Post- och

¹ Senaste lydelse 1970:855.

Nuvarande lydelse

das. Erinran därom skall intagas i kungörelse, som sägs i 19 § samma lag. Meddelanden enligt 103 § konkurslagen skola ej heller utsändas till sådana borgenärer, utan skall i stället vad konkursdomaren enligt sistnämnda paragraf bestämt kungöras en gång i *allmänna tidningarna* och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. Utan hinder av vad i 129, 155, 161 och 189 §§ konkurslagen föreskrives om utsändande av meddelanden samt avskrifter av ackordsförslag och yttranden må innehålllet i nämnda meddelanden och handlingar i annan ordning, som av konkursdomaren bestämmes efter samråd med *rättens ombudsman och förvaltarna*, bringas till ifrågavarande borgenärens kännedom. Underrättelse om vad sålunda bestämts skall genom *rättens ombudsmans* försorg kungöras i de tidningar, som nyss sagts.

Denna lag träder i kraft den

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före ikraftträdandet.

Föreslagen lydelse

Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. Utan hinder av vad i 129, 155, 161 och 189 §§ konkurslagen föreskrives om utsändande av meddelanden samt avskrifter av ackordsförslag och yttranden må innehålllet i nämnda meddelanden och handlingar i annan ordning, som av konkursdomaren bestämmes efter samråd, när 189 § konkurslagen är tillämplig med tillsynsmyndigheten i konkursen och eljest med förvaltarna, bringas till ifrågavarande borgenärens kännedom. Underrättelse om vad sålunda bestämts skall, när avsteg gjorts från föreskrifterna i 189 § genom tillsynsmyndighetens och i övriga fall genom förvaltarnas försorg, kungöras i de tidningar, som nyss sagts.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs**

Härigenom föreskrives att 2, 3, 6, 7 och 8 §§ lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*2 §¹

Betalning enligt garantin utgår för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Har någon på grund av fordran som omfattas av garantin ansökt om gäldenärens försättande i konkurs, utgår betalning även för kostnaden härför och, om konkursen avskrivits enligt 185 § konkurslagen (1921:225), för kostnad som han ålagts att utge enligt 188 § samma lag.

Har någon på grund av fordran som omfattas av garantin ansökt om gäldenärens försättande i konkurs, utgår betalning även för kostnaden härför och, om konkursen avskrivits enligt 185 d § konkurslagen (1921:225), för kostnad som han ålagts att utge enligt 188 § samma lag.

Beträffande fordran med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen gäller garantin för varje arbetstagare högst ett belopp som motsvarar tolv gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Betalning utgår därvid för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader framför annan fordran.

3 §²

Betalning enligt garantin utgår endast för fordran som bevakats i konkursen eller, i fall som avses i 7 §, blir känd för myndighet som där sägs inom ett år från det att beslut om avskrivning av konkursen vunnit laga kraft. Har arbetsgivaren tidigare varit försatt i konkurs, utgår icke betalning för fordran som gjorts eller kunnat göras gällande i den konkursen.

Betalning enligt garantin utgår endast för fordran som bevakats i konkursen eller, i fall som avses i 8 § *första stycket*, blir känd för myndighet som där sägs inom ett år från det att beslut om avskrivning av konkursen vunnit laga kraft. Har arbetsgivaren tidigare varit försatt i konkurs, utgår icke betalning för fordran som gjorts eller kunnat göras gällande i den konkursen.

6 §³

Konkursförvaltaren skall snarast efter konkursbeslutet underrätta myndighet som avses i 5 § om fordran på lön för uppsägningstid i den mån fordringen enligt förvaltarens bedömande är klar. Underrättelse

Förvaltare i konkurs, som handlägges i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs, skall snarast efter konkursbeslutet underrätta myndighet som avses i 5 § om fordran på lön för uppsägningstid i

¹ Senaste lydelse 1975:1250.² Senaste lydelse 1975:1261.³ Senaste lydelse 1975:1261.

Nuvarande lydelse

bör lämnas även om annan fordran som omfattas av garantin under samma förutsättning. I övrigt skall underrättelse lämnas utan dröjsmål när fordran som omfattas av garantin efter bevakning blivit utdelningsgill.

Underrättelse som avses i första stycket behöver icke lämnas i den mån arbetstagaren får lyfta betalning för sin fordran enligt 143 § konkurslagen (1921:225), beträffande fordran på lön för uppsägningstid på fordringens förfallodag och beträffande annan fordran utan dröjsmål sedan fordringen blivit utdelningsgill.

När underrättelse lämnas enligt första stycket första eller andra meningen skall konkursförvaltaren samtidigt för arbetstagarens räkning bevaka fordran som avses med underrättelsen. Bevakning sker genom att förvaltaren tillställer konkursdomaren två kopior av underrättelsen med angivande av att denna avser bevakning. Förvaltaren skall i sådant fall genast underrätta arbetstagaren om bevakningen.

Föreslagen lydelse

den mån fordringen enligt förvaltarens bedömning är klar. Underrättelse bör lämnas även om annan fordran som omfattas av garantin under samma förutsättning. I övrigt skall underrättelse lämnas utan dröjsmål när fordran som omfattas av garantin efter bevakning blivit utdelningsgill.

7 §⁴

Handlägges konkurs enligt 185 § konkurslagen (1921:225) och finnes anledning antaga att fordran, som omfattas av garantin, kan göras gällande, skall konkursdomaren genast sända underrättelse därom till kronofogdemyndigheten i *gäldenärens hemortskommun*. Sedan tid för gäldenärens edgång har bestämts, skall myndigheten underrättas därom. Myndigheten har behörighet som borgenär, även om staten icke innehar fordran hos gäldenären.

Första stycket gäller i tillämpliga delar, när konkursdomaren mottagit anmälan som avses i 186 § konkurslagen (1921:225) utan att underrättelse som avses i 6 § lämnats dessförinnan.

Handlägges konkurs enligt 185a–185g §§ konkurslagen (1921:225) och finnes anledning antaga att fordran, som omfattas av garantin, kan göras gällande, skall konkursdomaren genast sända underrättelse därom till kronofogdemyndigheten i *den ort, där gäldenären bör svara i tvistemål som angår gäld i allmänhet*. Sedan tid för gäldenärens edgång har bestämts, skall myndigheten underrättas därom. Myndigheten har behörighet som borgenär, även om staten icke innehar fordran hos gäldenären.

Första stycket gäller i tillämpliga delar, när konkursdomaren *från konkursförvaltaren* mottagit anmälan som avses i 186 § konkurslagen *eller fråga på annat sätt uppkommit om avskrivning av konkursen enligt nämnda paragraf* utan att underrättelse som avses i 6 § lämnats dessförinnan.

⁴Senaste lydelse 1975:1261.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §⁵

Det åligger kronofogdemyndighet som får underrättelse enligt 7 § att skyndsamt pröva i vad mån betalning enligt garantin skall utgå för fordran i konkursen. Detta gäller även när fordran i konkursen på annat sätt blir känd för myndigheten.

Det åligger kronofogdemyndighet som får underrättelse enligt 7 § eller *anmälan enligt 185b § konkurslagen (1921:225)* att skyndsamt pröva i vad mån betalning enligt garantin skall utgå för fordran i konkursen. Detta gäller även när fordran i konkursen på annat sätt blir känd för myndigheten.

Arbetsgivare är skyldig att vid kronofogdemyndighetens prövning enligt första stycket på anfordran lämna uppgift om arbetstagares anställnings- och avlöningsförhållanden eller pensionsförhållanden. Undandrager sig arbetsgivaren att fullgöra detta, kan han efter omständigheterna hämtas eller häktas.

Beslut om hämtning eller häktning meddelas av konkursdomaren efter framställning från kronofogdemyndigheten. Kostnaden för hämtning eller häktning utgår av allmänna medel. I övrigt gäller beträffande sådan åtgärd 95 § konkurslagen (1921:225) i tillämpliga delar.

Beslut om hämtning eller häktning meddelas av konkursdomaren efter framställning från kronofogdemyndigheten. Kostnaden för hämtning eller häktning utgår av allmänna medel. I övrigt gäller beträffande sådan åtgärd 95 § konkurslagen i tillämpliga delar.

Kronofogdemyndigheten skall utan dröjsmål underrätta den i 5 § avsedda myndigheten angående fordran som vid prövning enligt första stycket funnits vara betalningsgrundande. Förekommer anledning därtill får kronofogdemyndigheten återkalla sitt beslut, om det sker innan utbetalning har ägt rum.

Denna lag träder i kraft den

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före nämnda dag.

⁵ Senaste lydelse 1975:1261.

**Förslag till
Lag om ändring i lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom**

Härigenom föreskrives att 13 § lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Hör fastigheten till konkursbo, kan borgenär som *i konkursen bevakat* fordran med panträtt eller bättre förmånsrätt i fastigheten begära att fastigheten säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur fastigheten är ostridig eller styrkes.

Hör fastigheten till konkursbo, kan borgenär som *har* fordran med panträtt eller bättre förmånsrätt i fastigheten begära att fastigheten säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur fastigheten är ostridig eller styrkes.

Borgenär som vill ansluta sig enligt första stycket skall anmäla detta hos överexekutor senast två veckor före bevakningssammanträdet.

Bestämmelserna i 12 § äger motsvarande tillämpning i fråga om rätt att utlösa den som anslutit sig enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före nämnda dag.

**Förslag till
Lag om ändring i lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m.**

Härigenom föreskrives att 5 § lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Hör egendomen till konkursbo, kan borgenär, som *i konkursen bevakat* fordran varmed är förenad luftpanträtt eller för vilken egendomen svarar på grund av inteckning eller

Hör egendomen till konkursbo, kan borgenär, som *har* fordran varmed är förenad luftpanträtt eller för vilken egendomen svarar på grund av inteckning eller varmed är för-

¹ Senaste lydelse 1975:1252.

varmed är förenad retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970:979), begära att egendomen säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur egendomen är ostridig eller styrkes.

enad retentionsrätt eller förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970:979), begära att egendomen säljes för hans fordran, om hans rätt till betalning ur egendomen är ostridig eller styrkes.

Bestämmelserna i 4 § äger motsvarande tillämpning i fråga om rätt att utlösa den som anslutit sig enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före nämnda dag.

Förslag till Lag om ändring i rättshjälpslagen (1972:429)¹

Härigenom föreskrives, att 10 § rättshjälpslagen (1972:429) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Skall den rättssökande ställa säkerhet för att få till stånd kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning enligt rättegångsbalken eller utskökningslagen (1877:31 s. 1), får rättshjälpsnämnden, om den beviljat allmän rättshjälp, utfärda ansvarsförbindelse på statens vägnar.

Skall den rättssökande ställa säkerhet för att få till stånd kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning enligt rättegångsbalken, utskökningslagen (1877:31 s. 1) eller *konkurslagen* (1921:225), får rättshjälpsnämnden, om den beviljat allmän rättshjälp, utfärda ansvarsförbindelse på statens vägnar.

Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om verkställighet enligt 41 eller 42 § utskökningslagen, om rättshjälpsnämnden beviljat allmän rättshjälp i verkställighetsärendet.

Föranleder ansvarsförbindelsen utgift för staten, anses utgiften såsom kostnad för rättshjälpen.

Denna lag träder i kraft den

¹ Lagen omtryckt 1976:626.

1 Inledning

1.1 Genomförda reformer

På senare tid har betydelsefulla reformer genomförts inom konkursrätten. Efter förslag av lagberedningen har sålunda den materiella konkurslagstiftningen, som innefattar bl. a. konkursgrunderna och återvinning, omgestaltats. Samtidigt har även förfarandet i samband med prövning av konkursansökan reviderats. Nu angivna ändringar, som trädde i kraft den 1 juli 1975, innebär att 1 och 2 kap. konkurslagen (1921:225, KL) har fått helt ny lydelse.

I fråga om nyare lagstiftning vid sidan av KL men med nära anknytning till konkursförfarandet kan nämnas lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs (LGL) och ackordslagen (1970:847, AckL), vilka båda lagar trädde i kraft den 1 januari 1971, samt förmånsrättslagen (1970:979, FRL), som trädde i kraft den 1 januari 1972. I samband med genomförandet av AckL sågs även 7 kap. KL över såvitt angår ackord i konkurs. LGL och FRL har efter hand ändrats på flera punkter.

1.2 De nordiska grannländerna

Beträffande reformarbetet på konkursrättens område i de övriga nordiska länderna hänvisas till lagberedningens betänkande (SOU 1970:75) Utsökningsrätt X s. 53 ff och kommitténs betänkande (1974:6) Förenklad konkurs m. m. (KLK I) s. 45 f och 236 ff. Här kan tilläggas följande.

I *Danmark* har på grundval av den danska konkurslagskommitténs betänkande (1971:606) Konkurs og tvangsakkord i oktober 1976 lagts fram en proposition med förslag till ny konkurslag. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1978. En del förslag av den danska kommittén har efter partiella reformer redan genomförts. Sålunda gäller sedan år 1969 ändrade regler om förmånsrätt. År 1975 fick konkursgrunderna ny utformning. Samtidigt infördes ett nytt institut, kallat betalingsstandsning (betalningsinställelse), i konkurslagstiftningen. Bestämmelserna härom ger gäldenären och borgenärerna ökade möjligheter att göra upp i godo.

Våren 1974 tillsattes i *Finland* en kommitté med uppgift att utarbeta riktlinjer för en reformering av den finska konkurslagen. Kommittén avser att lägga fram ett betänkande senast under hösten 1977.

Under år 1975 infördes i *Norge* på grundval av den norska konkurs-

lagskommitténs betänkande (NOU 1972:20) Gjeldsforhandling og konkurs nye regler om utmåtningsfrihet och beneficium, vilka i stor utsträckning skall tillämpas även vid konkurs. En proposition med förslag till ny konkurslag på grund av den norska kommitténs betänkande är att vänta under stortingssessionen 1977–78.

1.3 Kommitténs uppdrag

Kommitténs uppdrag framgår av grundläggande direktiv den 4 juni 1971 och tilläggsdirektiv den 3 februari 1977. Enligt 1971 års direktiv, som finns intagna i KLK I s. 46 ff, skall kommittén göra en allmän översyn av konkursförfarandet från det att beslut om konkurs har meddelats. Översynen bör inriktas på sådana frågor där det finns ett påtagligt reformbehov. Någon fullständig genomgång av konkursrättsliga spörsmål är ej avsedd. Tilläggsdirektiven, vilka återges i det följande, ändrar inte de allmänna riktlinjerna för utredningen enligt de ursprungliga direktiven.

Kommittén lade i sitt första delbetänkande KLK I fram förslag om en ny, enklare form för handläggning av mindre konkurser. Förslaget innebar en fullständig omarbetning av 9 kap. KL. Samtidigt föreslog kommittén nya regler bl. a. om ansvaret för konkurskostnaderna samt om kvalifikationer för och utseende av förvaltare i ordinära konkurser.

Förslagen i KLK I togs i huvudsak upp i prop. 1975/76:210 (härefter kallad propositionen). På en omdiskuterad punkt avvek emellertid förslaget till ändring i KL enligt propositionen (prop.-förslaget) från kommitténs förslag. Kommittén föreslog att i allmänhet advokater eller andra juridiskt utbildade personer skulle utses till förvaltare i de mindre konkurserna. En av kommitténs ledamöter föreslog emellertid i en reservation att kronofogdemyndigheterna skulle ha hand om förvaltningen i dessa konkurser. Enligt prop.-förslaget skulle kronofogdemyndighet som regel vara förvaltare.

I propositionen föreslogs också att kronofogdemyndighet kunde få i uppdrag av konkursdomaren att inom en kortare tid efter konkursbeslutet särskilt utreda, om konkursen borde handläggas som ordinär konkurs eller enligt den enklare ordningen. KLK I innehöll inte något förslag om sådant utredningsförfarande. I gengäld var det enligt kommitténs förslag – i motsats till prop.-förslaget – möjligt att gå över från mindre till ordinär konkurs.

Under riksdagsbehandlingen av propositionen kallades företrädare för kommittén till lagutskottet för att lämna upplysningar om kommitténs arbete med översynen av de ordinära konkurserna. I sitt betänkande (LU 1976/77:11) med anledning av propositionen redogjorde utskottet för vad som därvid hade upplysts (s. 35) och fortsatte därefter:

Mot bakgrund av vad sålunda upplysts anser utskottet det tveksamt om kronofogdemyndighet som regel bör förordnas till förvaltare i mindre konkurser. Ett genomförande av förslaget i propositionen och det förslag som konkurslagskommittén kommer att framlägga skulle nämligen innebära att kronofogdemyndighet i vissa konkurser skulle vara förvaltare och i andra tillsynsorgan. Enligt utskottets mening måste en sådan ordning anses mindre tillfredsställande. Detta gäller särskilt i sådana fall då kronofogdemyndighet från början förordnats till förvaltare men annan sedermera utsetts att i myndighetens ställe vara förvaltare. Kronofogdemyndigheten skulle då

kunna få pröva riktigheten och lämpligheten av åtgärder som myndigheten själv vidtagit i sin tidigare egenskap av förvaltare och som fortfarande har aktualitet i konkursen. Även från andra principiella utgångspunkter framstår det enligt utskottets mening som mindre lämpligt att kronofogdemyndighet skall handha konkursförvaltningen. Utskottet vill härutöver framhålla att ett genomförande av förslaget i propositionen i inte oväsentlig mån måste komma att påverka ett ställningstagande till kommitténs nästa betänkande och därigenom försvåra en helhetslösning av problemen med konkursförvaltningen. Utskottet vill också peka på att resultatet av kommitténs nu pågående arbete kan komma att medföra att de föreslagna förfarandereglerna beträffande de mindre konkurserna måste ändras inom en snar framtid. Att en lag på detta sätt med täta mellanrum skall underkastas genomgripande förändringar är enligt utskottets mening inte tillfredsställande från rättssäkerhetssynpunkt.

Enligt utskottets mening finns det även andra omständigheter som bör beaktas i detta sammanhang. Sålunda framstår det som önskvärt att förfarandereglerna beträffande mindre och ordinära konkurser blir så enhetliga som möjligt. En annan omständighet är att det i propositionen uttalade behovet av ökade möjligheter till samhällelig insyn i konkursförvaltningen och av ett hänsynstagande till arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen enligt utskottets uppfattning kan tillgodoses lika väl inom ramen för ett sådant system som kommittén avser att föreslå som genom den i propositionen föreslagna ordningen.

De anförda skälen talade enligt utskottets mening starkt för att frågorna om förvaltnings- och tillsynsorgan i såväl mindre som ordinära konkurser borde tas upp och lösas i ett sammanhang. Utskottsmajoriteten hemställde att riksdagen skulle avslå propositionen.

Riksdagen beslutade den 14 december 1976 (med 154 röster mot 140) att bifalla utskottets hemställan om avslag på propositionen (rskr 1976/77:63).

Regeringen gav därefter den 3 februari 1977 kommittén de förut berörda tilläggsdirektiven (Dir 1977:09). I dessa anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Romanus, efter att ha redogjort för lagstiftningsärendets gång följande:

Med anledning av riksdagens beslut förordar jag att konkurslagskommittén ytterligare prövar frågan om förvaltningen i mindre konkurser med beaktande av vad utskottet har anför i sitt av riksdagen godkända betänkande. Prövningen bör samordnas med kommitténs fortsatta arbete på ett förslag till reviderade regler om förvaltning och tillsyn i ordinära konkurser. Till ledning för det vidare arbetet vill jag anför följande.

Den övergripande behandling av frågorna om förvaltning och tillsyn i konkurs som riksdagen har förutsatt bör i första hand avse kronofogdemyndigheternas roll i konkursförfarandet. Härvid bör beaktas att den framtida organisationen av exekutionsväsendet f. n. undersöks av kronofogdemyndighetsutredningen (Kn 1974:03). Utredningen beräknas redovisa resultatet av sina överväganden till sommaren 1977. Konkurslagskommittén bör hålla kontakt med denna utredning.

De bärande principerna i propositionens förslag till en ny och enklare handläggningsform för mindre konkurser har bortsett från förvaltarfrågan i stort sett lämnats utan erinran under riksdagsbehandlingen. Jag delar riksdagens mening att det från skilda utgångspunkter föreligger betänkligheter mot att kronofogdemyndigheterna skall handha konkursförvaltningen. Kommittén bör alltså utgå från att förvaltningen i princip skall ankomma på advokat eller motsvarande. Ett ändrat synsätt i fråga om valet av förvaltningsorgan i de mindre konkurserna ger emellertid anledning att se över också vissa andra sakliga lösningar som propositionen innehåller. Jag vill särskilt peka på följande frågor.

Förutsättningarna för att den enklare handläggningsformen skall få användas har

i propositionen utformats mot bakgrund av att kronofogdemyndighet skall vara förvaltare i flertalet mindre konkurser. Om man väljer att låta förvaltnings- och tillsynsfrågorna få en i princip likartad lösning för alla konkurser, kommer spørsmålet om lämpligt tillämpningsområde för det enklare konkursförfarandet i ett nytt läge beträffande sådana konkurser där det med hänsyn till tillgångarnas storlek finns utrymme för ett val mellan stor eller liten konkurs. Kommittén bör undersöka om förutsättningarna för att det enklare förfarandet skall få användas bör revideras med tanke härför.

Det särskilda utredningsförfarande genom kronofogdemyndighet, som enligt propositionsförslaget i tveksamma fall skall föregå konkursdomarens val av handläggningsform, bygger på att kronofogdemyndighet i flertalet fall också skall bli förvaltare i konkursen. Om regelmässigt annan än kronofogdemyndighet skall vara förvaltare, försvinner flera av fördelarna med ett sådant utredningsförfarande. Onödigt dubbelarbete kan bli följderna och brådskande förvaltningsåtgärder i vissa fall fördröjas. Kommittén bör därför undersöka även andra möjligheter att ge konkursdomaren ett tillfredsställande underlag för valet av handläggningsform i tveksamma fall.

Förslaget i propositionen upptar ingen möjlighet till övergång från liten till stor konkurs. Detta hänger samman med att man genom det nyss berörda utredningsförfarandet sökt skapa garantier för ett gott beslutsunderlag för valet av handläggningsform. Kommittén bör med hänsyn till det nya läget överväga om möjlighet bör finnas till övergång mellan handläggningsformerna.

Vad gäller konkurskostnadernas bestämmande förutsätts i propositionen att i flertalet mindre konkurser någon form av taxesystem skall kunna tillämpas. Jag vill betona angelägenheten av att konkurskostnaderna såvitt möjligt hålls nere, framför allt när det gäller mindre konkursbon. Kommittén bör utreda i vilken omfattning en taxesättning av bl. a. förvaltararvode är möjlig vid en ny lösning av förvaltarfrågan i mindre konkurser.

Det är angeläget att det nuvarande, bristfälliga systemet med fattigkonkurs snarast avlöses av en mer effektiv ordning. Den av riksdagen önskade överarbetningen av förslaget om handläggning av mindre konkurser bör därför ske skyndsamt. Ett förslag till gemensam lösning av förvaltnings- och tillsynsfrågorna i såväl stora som små konkurser och därmed sammanhängande frågor bör läggas fram i det av kommittén planerade delbetänkandet.

Under den fortsatta översynen av konkurslagstiftningen bör uppmärksammas att det under senare år har gett sig till känna ett behov av att motverka missbruk av konkursinstitutet från gäldenärens sida genom upprepade konkurser. Saken har tagits upp bl. a. av riksdagens näringsutskott (NU 1975/76:54 s. 48). Förekomsten av upprepade konkurser har vidare påvisats i t. ex. rapporten Företagskonkurser (statens industriverks utredningar SIND 1975:2) och i rapporten Etableringar och konkurser i byggnadsindustrin (SIND 1976:2). Vad som främst kommer i blickfältet är en utvidgning av det i 199 a § konkurslagen upptagna förbudet för gäldenären att under konkursen driva bokföringspliktig rörelse. En tänkbar lösning är att meddela sådant förbud också för viss tid efter konkursens upphörande (s. k. konkurskarantän). Också andra alternativ är emellertid möjliga. Fördjupade undersökningar i fråga om de upprepade konkurserna är nödvändiga för att man skall kunna ta ställning till vilka åtgärder som krävs. Kommittén bör närmare överväga hur man från konkursrättsliga utgångspunkter kan stävja missbruk av konkursinstitutet.

1.4 Kommittén

1.4.1 *Kommitténs förslag i detta betänkande*

Den nuvarande ordningen för konkursförvaltning och tillsyn över förvaltningen har gällt väsentligen oförändrad sedan KL:s ikraftträdande år 1922. Förfarandet uppfyller i många hänseenden inte de krav som kan ställas i dagens samhälle. En brist är att avvecklingen ofta inte sker så snabbt och rationellt som är önskvärt. Förvaltningsförfarandet bör därför göras mindre formbundet. I gengäld behövs en effektivare tillsyn över förvaltarens verksamhet. Genom regler om samråd och information bör vidare borgenärer och anställda ges insyn i förvaltningen. Arbetsmarknads- och regionalpolitiska synpunkter bör också beaktas inom konkursförfarandets ram. Slutligen krävs ökade möjligheter att ingripa mot tredskande konkursgäldenärer.

Kommittén har funnit att reformbehovet i de angivna hänseendena är angeläget och att förslag till lösningar bör läggas fram i ett delbetänkande. En sådan ordning har också förutsatts i kommitténs tilläggsdirektiv. Detta betänkande upptar sålunda i första hand förslag till omarbetning av 3 kap. KL om förvaltning och tillsyn samt av 4 kap. KL om gäldenärens skyldigheter m. m.

Som framgått har kommittén genom tilläggsdirektiv fått i uppdrag att på vissa punkter överarbeta prop.-förslaget, här intaget som *Bilaga 4*. Så har nu skett och resultatet läggs också fram i detta betänkande.

Kommittén har – efter samråd med företrädare för justitiedepartementet – i de lagförslag som nu läggs fram byggt in propositionens förslag i sin helhet med de ändringar som har föranletts av den begärda överarbetningen. I den mån kommitténs förslag inte avviker från förslagen i propositionen hänvisas i betänkandet till de ställen i propositionen där motivuttalanden till de olika bestämmelserna står att finna.

Kommittén har i denna etapp gjort en statistisk undersökning av alla ordinära konkurser som avslutats under år 1974. Resultatet redovisas i *Bilaga 1*. Ytterligare undersökningar, bl. a. en enkät hos landets konkursdomare, har företagits.

Vid två tillfällen har kommittén sammanträtt med företrädare för bl. a. Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Centralorganisationen SACO/SR. Dessutom har företrädare för Sveriges advokatsamfund vid ett sammanträde inför kommittén redovisat synpunkter och erfarenheter i fråga om tillsyn över konkursförvaltning i ordinära konkurser.

1.4.2 *Återstoden av kommitténs uppdrag*

Av kommitténs översyn av konkursförfarandet återstår i huvudsak att gå igenom reglerna om bevakning och vad som hör därtill samt om utdelning i ordinära konkurser (5 och 6 kap. KL). Något hinder möter inte att behandla dessa delar för sig i en senare etapp.

En särskild fråga som enligt tilläggsdirektiven skall utredas är, hur man från konkursrättsliga utgångspunkter kan motverka missbruk av konkursinstitutet.

Av reformarbetet återstår också vissa övergripande frågor av närmast teknisk natur. Sålunda är det meningen att systemet med en särskild konkursdomare skall avskaffas (se KLK I s. 97 samt prop. 1975:6 s. 149 och 414). Sedan alla kapitel i KL har reviderats i sak bör vidare en samlad redaktionell översyn av lagen företas. Härvid bör eftersträvas att ge KL en modernare och mera enhetlig språkdräkt. Dessutom krävs ny paragrafnumrering (jfr prop. 1975:6 s. 149 f samt propositionen s. 304 och 315). Även spörsmålet vad som skall regleras i KL och i konkursförordningen (1975:256, KF) måste få sin slutgiltiga lösning (jfr prop. 1975:6 s. 149 och 402 ff samt propositionen s. 148). Det synes lämpligt att nu berörda frågor tas upp senare i särskild ordning.

2 Förvaltning och tillsyn (3 kap. KL)

2.1 Översikt över gällande bestämmelser

Följande framställning omfattar 3 kap. (41–87 §§) KL, som avser förvaltningen och tillsynen i ordinära konkurser. Beträffande mindre konkurser hänvisas till kap. 6 nedan.¹

2.1.1 Förvaltnings- och tillsynsorgan

Enligt 41 § KL skall en eller flera förvaltare ha hand om gäldenärens bo. Flera förvaltare kan ha förvaltningen odelad men konkursdomaren kan enligt 52 § också förordna att förvaltningen av boet skall delas mellan dem. I regel tillsätts bara en förvaltare.

I 42 § prop.-förslaget anges vilka kvalifikationer en konkursförvaltare skall ha. Förvaltaren skall ha den insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, åtnjuta borgenärernas förtroende samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget. Den som är anställd vid domstol får inte vara förvaltare.

När konkurs har inträffat skall konkursdomaren enligt 43 § KL utan dröjsmål utse s. k. interimsförvaltare med uppgift att ha hand om boet fram till dess slutlig förvaltare utsetts och trätt i funktion.

Vid första borgenärssammanträdet, som normalt hålls tre–fem veckor efter konkursutbrottet, skall konkursdomaren enligt 45 § i prop.-förslaget, sedan han hört närvarande borgenärer, utse slutlig förvaltare. Motsvarande ordning tillämpas när tillsättande av slutlig förvaltare blir aktuellt senare under kursen, 48 och 49 §§ i prop.-förslaget.

Konkursdomaren skall enligt 44 § KL snarast möjligt efter konkursbeslutet utse en rättens ombudsman i konkursen. Denne skall enligt lagrummet vara ärlig och förständig samt ha erforderlig insikt i gällande lag. Han skall också ha nödig erfarenhet och sakkunskap för sina uppgifter. Rättens ombudsman utövar den närmaste tillsynen över förvaltningen och medverkar i viss utsträckning i denna. En annan uppgift för honom är att som ordförande vid förlikningssammanträde söka åstadkomma förlikning, om bevakade fordringar blivit föremål för tvist.

Enligt 46 § skall granskningsmän tillsättas, om borgenär begär det. De väljs vid första borgenärssammanträdet av borgenärerna och har till uppgift att i viss utsträckning övervaka förvaltningen på deras vägnar. Gransknings-

¹ Ang. utländsk lagstiftning se KLK I s. 236 ff. Det aktuella läget inom reformarbetet på konkursrättens område i Danmark, Finland och Norge har redovisats i avsnitt 1.2 ovan.

män kan väljas även senare under konkursen i samband med att ny förvaltare utses.

Den yttersta tillsynen över förvaltningen i dess helhet utövas av konkursdomaren.

2.1.2 *Förvaltningens bedrivande*

Förvaltningen av konkursboet ankommer i första hand på konkursförvaltaren, som också företräder boet utåt. Förvaltarens uppgift beskrivs allmänt i 53 § KL så, att han "skall besörja de ärenden, som röra borgenärernas gemensamma rätt och bästa, samt vidtaga alla åtgärder, som främja en förmånlig och snabb utredning av boet".

I konkursens inledningsskede handhas förvaltningen av interimsförvaltaren. Han har enligt 54 § att så snart som möjligt ta hand om gäldenärens egendom jämte böcker och andra handlingar som rör boet. Samtidigt skall han vidta olika åtgärder för att bereda sig själv och borgenärerna överblick över boets ställning. Bl. a. skall han förrätta bouppteckning. Därvid skall gäldenären vara närvarande och uppge boet under ed. Vid förrättningen får förvaltaren anlita sakkunnigt biträde, om det behövs. Bouppteckningen skall ges in till konkursdomaren inom en vecka från konkursbeslutet. Möter hinder häremot, skall förvaltaren i stället ge in en borgenärsförteckning och därefter så snart som möjligt komma in med bouppteckningen. Om av gäldenären under edsförpliktelse underskriven bouppteckning förut getts in och förvaltaren finner den tillförlitlig, krävs inte någon ny bouppteckning.

Enligt 55 § i prop.-förslaget skall förvaltaren under inseende av rättsens ombudsman snarast möjligt upprätta en skriftlig berättelse om boets tillstånd och om orsakerna till obeståndet, om de kunnat utrönas. Berättelsen skall innehålla en översikt över tillgångar och skulder av olika slag. Särskilt skall anmärkas, om egendom frångått gäldenären under sådana förhållanden att den kan bli föremål för återvinning och om det finns skälig anledning att anta att gäldenären gjort sig skyldig till gäldenärsbrott.¹ Föreligger misstanke om brott, skall grunden härför anges. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, skall förvaltaren ange vilket bokföringssystem gäldenären har tillämpat och hur bokföringsskyldigheten har fullgjorts samt till berättelsen foga den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen. Avskrift av berättelsen med eventuellt bifogad balansräkning skall utan dröjsmål tillställas konkursdomaren och även hållas tillgänglig för borgenärerna.

Har gäldenären idkat rörelse, kan denna enligt 60 § KL drivas vidare för konkursboets räkning, om det är nödvändigt för en ändamålsenlig utredning av boet och fortsatt drift får ske enligt lag. Om förvaltaren efter gäldenärens hörande finner att rörelsen bör fortsättas, skall han inhämta rättsens ombudsmans medgivande. Vägrar rättsens ombudsman att lämna samtycke eller yrkar borgenär eller gäldenären att rörelse som fortsätter med rättsens ombudsmans samtycke skall läggas ned, skall frågan hänskjutas till borgenärerna för att avgöras av dem vid sammanträde. Borgenärernas samtycke skall under alla förhållanden inhämtas, om rörelsen skall fortsättas längre än ett år från första borgenärssammanträdet. Det fordras härvid att

¹ Uppges misstanke om brott föreligga, skall konkursdomaren underrätta åklagaren. Se 218 § KL, jfr propositionen s. 227.

en kvalificerad majoritet bland borgenärerna röstar för att rörelsen skall fortsätta.

I 58 § enligt prop.-förslaget föreskrivs att förvaltaren skall sätta in influtna pengar mot ränta på konkursboets räkning i bank, i den mån de inte behövs till löpande utgifter. Insättningen skall göras inom en vecka från det de flutit in. Till betalning av löpande utgifter får inte hållas inne mer än vad rättens ombudsman medger. Försummar förvaltaren att sätta in influtna medel, skall han till boet betala ränta bestämd enligt 6 § räntelagen (1975:635) på det som obehörigen hållits inne. Även efter konkursens slut skall förvaltaren ha boets medel insatta på bank till dess utdelningsberättigad borgenär påkallar lyftning.

Av förvaltarens allmänna behörighet att företräda boet följer att det är han som säljer boets tillgångar och driver in dess fordringar. Han har dock inte fria händer att bestämma när och hur realisationen skall ske utan är – som framgår närmare i det följande – bunden av ett flertal detaljerade bestämmelser i KL. I olika hänseenden måste han inhämta samtycke av rättens ombudsman eller borgenärskollektivet. Även gäldenären är tillförsäkrad visst inflytande. I vissa fall skall försäljning av konkursboets egendom ske genom annan än förvaltaren. Om ett utmätningsförfarande inleds eller fortgår under konkurs (se 23 § andra st. och 24 §), sker försäljning genom exekutiv myndighets försorg. Exekutiv försäljning av fast egendom, skepp och luftfartyg m. m. kan även ske utan samband med utmätning på begäran av konkursförvaltaren. En panthavare har rätt att under vissa förutsättningar själv sälja lös egendom som han har som pant eller "eljest under panträtt i handom".

Som huvudregel gäller enligt 61 § första stycket att boets egendom inte får säljas före första borgenärssammanträdet. Undantag föreskrivs dock. Försäljning före nämnda sammanträde kan sålunda äga rum i samband med utmätning eller fortsatt drift av gäldenärens rörelse. Handpantavare som själv får sälja panten kan också tänkas göra bruk av denna sin rätt före första borgenärssammanträdet. Vidare får enligt 61 § andra stycket försäljning av lös egendom ske före sammanträdet, när det är nödvändigt för att undvika hastig värdeminskning och liknande. Lös egendom kan också säljas, om medel behövs till betalning av utgifter för boet. I fall som avses i 61 § andra stycket krävs tillstånd till försäljningen av rättens ombudsman. Denne, som skall höra gäldenären när det lämpligen kan ske, får bestämma om försäljningen skall ske på auktion eller under hand.

Efter första borgenärssammanträdet skall enligt 62 § boets egendom som regel säljas så snart som möjligt. Enligt 69 § skall förvaltaren underrätta rättens ombudsman innan han vidtar åtgärd för försäljning. Även från regeln i 62 § gäller vissa undantag.

Enligt 64 § kan sålunda förvaltaren och rättens ombudsman gemensamt besluta om uppskov med försäljning under viss tid, dock högst sex månader från första borgenärssammanträdet. Kan förvaltaren och rättens ombudsman inte enas i frågan eller är borgenär eller gäldenären missnöjd med deras beslut eller önskas längre uppskov än sex månader, skall avgörandet hänskjutas till borgenärssammanträde. För uppskov längre än ett år fordras beslut av en kvalificerad majoritet bland borgenärerna. Rättens ombudsman kan förordna att försäljning skall anstå i avvaktan på att uppskofsfrågan

avgörs. Om borgenärerna har beslutat om uppskov men nya omständigheter påkallar försäljning före anståndstidens utgång, skall enligt 65 § frågan åter underställas borgenärerna.

I 63 och 66 §§ ges regler om uppskov med försäljning av egendom i sådana fall då gäldenären överklagat konkursbeslutet till hovrätten resp. kommit in med ackordsförslag.²

Uppskovsreglerna i 63, 64 och 66 §§ utgör enligt 67 § första stycket inte hinder mot sådan försäljning som enligt 61 § får ske före första borgenärs-sammanträdet. En särskild anståndsregel i 67 § andra stycket avser det fallet att borgenär, som har förmånsrätt i viss egendom, yrkar att förvaltaren skall sälja egendomen i fråga och borgenärens rätt till betalning ur denna efter bevakning i konkursen lämnats obestridd eller fastställts genom lagkraftvunnen dom.

I 70–76 §§ ges regler om hur försäljning av boets egendom skall ske. De är olika beträffande fast och lös egendom.³

Den huvudsakliga regleringen i fråga om fast egendom finns i 70 §. Förvaltaren får hos vederbörande myndighet begära försäljning av sådan egendom i den ordning som gäller för utmätt fast egendom.⁴ Sådan försäljning sker normalt på exekutiv auktion men kan också ske under hand. Om förvaltaren anser det vara fördelaktigare för konkursboet att egendomen säljs genom hans egen försorg, kan detta ske. Samtycke krävs då av rättens ombudsman eller, om han motsätter sig, av borgenärerna. Försäljning i förvaltarens regi kan ske under hand eller på auktion. Om det lämpligen kan ske skall förvaltaren inhämta gäldenärens mening beträffande försäljningen.

Har exekutiv auktion på fast egendom hållits utan att försäljning kommit till stånd, får förvaltaren underlåta att vidta ytterligare åtgärder för egendomens försäljning. Om det utan att exekutiv auktion hållits finns anledning att anta att sådan auktion inte kommer att leda till försäljning, kan förvaltaren underlåta att föranstalta om egendomens avyttrande. Härför krävs dock samtycke både av rättens ombudsman och av de borgenärer som i konkursen bevakat fordringar med särskild förmånsrätt i egendomen.

Enligt 70 § sista stycket skall förvaltaren senast vid bevakningssammanträde för auktion på fast egendom anmäla arvode, annan kostnad och i konkursen bevakade fordringar som bör beaktas vid egendomens försäljning.

I 71 § meddelas bestämmelser om försäljning av lös egendom. Sådan egendom skall förvaltaren sälja på auktion eller under hand. För den senare försäljningsformen krävs samtycke av rättens ombudsman eller, om han vägrar, av borgenärerna. Rättens ombudsman skall höra gäldenären, när det lämpligen kan ske. Beträffande lös egendom som belastas av särskild förmånsrätt gäller dessutom att den inte får säljas under hand utan samtycke av den förmånsberättigade borgenären, om hans rätt är beroende av försäljningen. För försäljning av lös egendom i samband med att gäldenärens rörelse drivs vidare krävs inga samtycken. Beträffande försäljning av aktier m. m. gäller särskilda regler.

I fråga om försäljning av registrerat skepp, luftfartyg eller intecknade reservdelar till luftfartyg skall, om egendomen finns inom riket, reglerna om försäljning av fast egendom i huvudsak ha motsvarande tillämpning. Skall fartyg, som inte är registrerat, gods i fartyg eller gods i luftfartyg säljas,

² Se även 149 § andra st. betr. det fallet att gäldenären ansökt om nedläggning av konkursen.

³ Tomträtt behandlas i detta sammanhang som fast egendom, se 13 kap. 26 § jordabalken.

⁴ Jfr 2 § första st. lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom.

får förvaltaren begära exekutiv försäljning om egendomen finns inom landet.⁵

Bestämmelserna i 70 § sista stycket har motsvarande tillämpning, när gäldenären tillhörig lös egendom skall säljas under konkursen i exekutiv ordning. I sådant fall skall förvaltaren dessutom vid behov föra talan för borgenärer med förmånsrätt enligt 10 § FRL.⁶

Om rättens ombudsman eller borgenärerna samtycker till underhandsförsäljning av fast eller lös egendom, skall enligt 72 § – när inte visst anbud föreligger och antas – även meddelas föreskrifter till förekommande av försäljning till underpris.

Som berörts tidigare kan handpanthavare själv sälja panten. Detta skall enligt 73 § ske på auktion. Panthavaren måste dock först hembjuda panten åt konkursboet. Vill panthavaren inte föranstalta om försäljningen, får förvaltaren ombesörja denna.

I 74–76 §§ finns föreskrifter om kungörelser och underrättelser, när förvaltaren skall sälja konkursboets egendom på auktion.

I 77 § ges särskilda regler om indrivning av utestående fordringar. Dessa skall drivas in av förvaltaren så snart som möjligt. Uppskov kan dock beslutas under samma förutsättningar som enligt 64 § gäller beträffande försäljning. I vissa fall får fordran avyttras som annan lös egendom.

Förvaltarens rätt att träffa förlikning angående osäker eller tvistig tillgång regleras i 78 §. Om förvaltaren finner det fördelaktigt för boet att förlikningsanbud antas, skall han inhämta samtycke därtill av borgenärerna i fråga om fast egendom och i övrigt av rättens ombudsman. Godkänner inte denne anbudet, får förvaltaren hänskjuta frågan till borgenärernas prövning. När det lämpligen kan ske, skall förvaltaren inhämta gäldenärens mening innan förlikning ingås. Motsätter sig gäldenären förlikningen och ställer han säkerhet för vad som bjuds genom den, har han rätt att själv utföra tvisten.

Förvaltaren är behörig ställföreträdare för boet som part i rättegång. Enligt 79 § får han dock inte väcka eller föra talan i rättegång för konkursboets räkning utan samtycke av rättens ombudsman. Detsamma gäller beträffande lagsökning, betalningsföreläggande och skiljeförfarande. Underlåter förvaltaren att inhämta erforderligt samtycke, har detta ingen verkan i målet. Förvaltaren ansvarar emellertid för skada som kan uppkomma för boet genom rättegången.

2.1.3 Tillsynen över förvaltningen

Är konkursen inte avslutad vid utgången av näst efter första borgenärs-sammanträdet infallande juni eller december, skall förvaltaren enligt 56 § KL inom fjorton dagar därefter till rättens ombudsman avlämna berättelse, vari alla åtgärder som vidtagits för att få förvaltningen bringad till slut noggrant anges. Senare under konkursens gång skall sådan berättelse avges varje halvår. Om det gått mer än ett år från konkursbeslutet, skall berättelsen också innehålla fullständig upplysning om orsakerna till att konkursen inte avslutats. Berättelsen skall granskas av rättens ombudsman, som därefter skall ge in den till konkursdomaren med eventuella anmärkningar.

⁵ Med fartyg likställs enligt 195 a § fartyg under byggnad.

⁶ Se även lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m. och lagen (1973:1130) om exekutiv försäljning av registrerat skepp m. m.

Enligt 57 § är förvaltaren skyldig att föra bok, vari boets inkomster och utgifter dag efter dag antecknas. Härav följer enligt paragrafen dock inte någon inskränkning i den bokföringsskyldighet, som kan vara särskilt föreskriven.

Så länge konkursen pågår skall förvaltaren enligt 58 § tredje stycket inom en vecka efter utgången av varje kvartal till rättens ombudsman lämna räkning över boets inkomster och utgifter under det gångna kvartalet. Vid sådan kvartalsräkning skall i förekommande fall fogas kontoutdrag från bank. Kvartalsräkningarna skall granskas av rättens ombudsman och hållas tillgängliga för borgenärerna och gäldenären.

Som nämnts förut är det rättens ombudsman som utövar den närmaste tillsynen över förvaltningen. Hans åligganden i detta hänseende anges allmänt i 59 §, enligt vilken han skall göra sig noga underrättad om boets tillstånd och hålla noggrann uppsikt över förvaltningen.

Till grund för tillsynen ligger inte bara halvårsberättelser och kvartalsräkningar. Rättens ombudsman har dessutom befogenhet att, när han finner det lämpligt, inventera boets kassa och övriga tillgångar samt fordra redovisning av förvaltaren.

Rättens ombudsman skall också ha tillgång till böcker och andra handlingar rörande boet samt äger av förvaltaren erhålla upplysningar om boet och dess förvaltning. Samma befogenheter tillkommer granskningsman.

Borgenär och gäldenären får ta del av redovisningshandlingar som förvaltaren gett in till rättens ombudsman. De har också rätt att av ombudsmannen och förvaltaren erhålla upplysningar om boet och dess förvaltning.

Konkursdomaren fullgör sin tillsynsuppgift i första hand genom granskning av de berättelser som förvaltaren skall upprätta. Härutöver kan konkursdomaren begära upplysningar om boet av rättens ombudsman och förvaltaren. Om konkursdomaren efter anmälan av rättens ombudsman, granskningsman, borgenär eller gäldenären eller på annat sätt får kännedom om brister i förvaltningen, kan han enligt 80 § efter omständigheterna tillhålla förvaltaren att fullgöra sina åligganden eller entlediga honom.

2.1.4 *Övriga bestämmelser*

I 81 § KL ges bestämmelser om hur konkurskostnader, däribland arvoden till rättens ombudsman och förvaltare, skall fördelas på olika slags egendom i konkursboet.

Enligt 82 § bestäms arvode till rättens ombudsman och förvaltaren av rätten. Finns flera förvaltare, skall arvode bestämmas för var och en. Arvode får inte sättas högre än som med hänsyn till det arbete uppdraget krävt, den omsorg och skicklighet varmed det utförts samt boets omfattning kan anses utgöra skäligen ersättning för uppdraget. Arvode får inte beräknas efter tid.

Arvode skall enligt 83 § bestämmas till visst belopp i ett för allt, om inte reglerna i 81 § föranleder att särskilt arvode skall bestämmas för viss egendom. Sådant särskilt arvode kan fastställas innan arvodesfrågan i övrigt avgörs.

Arvode bestäms efter framställning från den arvodesberättigade hos konkursdomaren, 84 §. När det lämpligen kan ske bör arvode bestämmas sam-

tidigt för alla som är berättigade. Arvodesframställningen skall ange det belopp som yrkas, i förekommande fall med uppgift om vad som begärs i särskilt arvode för viss egendom. Vid framställningen skall fogas redogörelse för det arbete som uppdraget har medfört och specifikation av hur det yrkade beloppet fördelar sig på olika förvaltningsåtgärder. Har förvaltaren anlitat annan för viss förvaltningsåtgärd och ersättning därför tillgodoförts denne eller har den arvodesberättigade tillgodogjort sig ersättning för utgifter, skall detta uppges i redogörelsen.

När framställning om arvode kommit in, skall konkursdomaren enligt 85 § sätta ut tid för rättens handläggning av ärendet. Han skall genom kungörelse utfärda kallelse på rättsägarna att utföra sin talan.¹ Särskilda kallelser förekommer också. Om arvodesfrågan ej inverkar på borgenärernas rätt, behöver kungörelse inte utfärdas.

I 86 § föreskrivs att rättens ombudsman inte får uppbära arvode förrän slutredovisning har avgetts i konkursen, om han inte avgår dessförinnan. Förvaltaren får inte ta ut arvode innan han har avgett slutredovisning för sin förvaltning.

Genom bestämmelser i 86 a § har öppnats möjlighet för rättens ombudsman och förvaltare att i undantagsfall erhålla förskott på arvode. Sådant förskott beslutas av konkursdomaren.

Om flera förvaltare ansvarar för skada, är de enligt 87 § solidariskt ersättningsskyldiga. Motsvarande gäller när rättens ombudsman och förvaltaren är ansvariga för skada.

2.2 Kommitténs direktiv

I 1971 års grundläggande direktiv – såvitt de avser förvaltning och tillsyn – påpekas att samhällsutvecklingen sedan KL:s tillkomst år 1921 i betydande grad har ändrat förutsättningarna för konkursförfarandet. Förändringar inom näringslivet har bl. a. medfört att konkursförvaltningen i vissa fall kan vara avsevärt mera komplicerad än tidigare. Det är inte ovanligt att förvaltningen pågår under flera år och föranleder betydande kostnader. Rådande system för betalning av skatter och avgifter till det allmänna innebär vidare att staten vanligen är borgenär i konkurs, ofta med betydande fordringar. Ett rationellt konkursförfarande är sålunda av stort intresse också från det allmännas synpunkt. Enligt direktiven bör utredas, om ett enklare och mera flexibelt konkursförfarande kan ge möjlighet till en snabbare och mindre kostnadskrävande avveckling utan att rimliga garantier för säkerhet och objektivitet åsidosätts.

Vidare sägs i direktiven att den bästa garantin för en effektiv och objektiv förvaltning är att förvaltaruppdragen anförtros åt kvalificerade personer med tillräckliga resurser för verksamheten. I anslutning härtill anges vilka krav som bör kunna ställas på en konkursförvaltare. Även frågan om utseende av förvaltare berörs.

Därefter framhålls att konkursförvaltaren bör kunna ges en mera självständig ställning, om man får tillräckliga garantier för att uppdragen som förvaltare endast anförtros åt väl kvalificerade personer. Behovet av särskilda bestämmelser om godkännande av vissa förvaltningsåtgärder torde då min-

¹ Av 203 § följer att kungörelse i vissa fall kan bytas ut mot annat kallelse sätt.

ska. Härigenom skulle en snabb och därmed billigare avveckling kunna i hög grad befordras. I mera komplicerade konkurser kan flera förvaltare utses. Givetvis måste förvaltningen vara underkastad viss kontroll men denna skulle kunna i huvudsak inriktas på en fortlöpande revision av förvaltningen på grundval av en regelbunden granskning av verksamheten. En sådan revision skall ge möjlighet till en materiell kontroll av förvaltarens verksamhet. Det bör enligt direktiven också finnas möjlighet att för den formella granskningen utnyttja automatisk databehandling.

Mot den här antydda bakgrunden finns det, fortsätter direktiven, skäl att förutsättningslöst pröva, om kontrollen över förvaltningen bör ligga hos domstol med eller utan biträde av rättens ombudsman eller om den lämpligen bör anförtros åt annat organ. Bl. a. kan kronofogdemyndigheterna komma i fråga. Ett annat alternativ som bör övervägas är om kontrollfunktionerna kan förläggas centralt till domstolsverket. Ett skäl som talar för den lösningen är att denna myndighet har tillgång till revisionsteknisk expertis.

2.3 Allmän motivering beträffande förvaltningen

2.3.1 *Förvaltningen i stort*

Enligt kommitténs statistiska undersökning uppgick den genomsnittliga avvecklingstiden i de ordinära konkurser som avslutades år 1974 genom slututdelning enligt 146 § KL till drygt 21 månader. De genomsnittliga arvodena till förvaltaren och rättens ombudsman i dessa konkurser var 16 251 resp. 4 346 kr. Dessa belopp motsvarar 6,6 resp. 1,8 % av de medel som delats ut till borgenärerna i genomsnittskonkursen eller 244 547 kr.¹ För åtskilliga konkurser redovisades mycket höga siffror i fråga om såväl avvecklingstid som arvoden. Det är angeläget att möjligheterna till förenkling och effektivisering av konkursförfarandet tillvaratas. Genom åtgärder i sådan riktning bör nuvarande avvecklingstider kunna förkortas och kostnaderna hållas nere. Samtidigt torde bättre utbyte av konkurserna kunna uppnås till fördel både för borgenärerna och för gäldenären själv. Från samhällelig synpunkt är det ett intresse att konkurserna inte blir onödigt långdragna och kostsamma.

Kommitténs direktiv utgår från att förvaltaren i ordinära konkurser skall kunna få en mera självständig ställning, om bara väl kvalificerade personer anlitas för förvaltarssysslän. Behovet av föreskrifter om att förvaltarens åtgärder i viss utsträckning skall godkännas i förväg har då ansetts minska. I överensstämmelse med prop.-förslaget (42 och 45 §§) har i KL-förslaget (44 och 46 §§) upptagits nya bestämmelser om förvaltarens kvalifikationer och om utseende av förvaltare. Till följd av de nya kvalifikationskraven skall som konkursförvaltare regelmässigt utnyttjas specialister, företrädesvis advokater.² Vidare gäller att förvaltaren skall utses av konkursdomaren och inte, som enligt KL, av borgenärerna.

Med hänsyn till de nya reglerna jämte anslutande motivuttalanden i propositionen har förutsättningarna för att frigöra förvaltaren från förhandsgodkännanden ökat.³ Även bortsett härifrån kan det nuvarande förvaltningssystemet i ordinära konkurser enligt kommitténs mening göras smi-

¹ Se Bilaga 1 tab. 2 och 8–10a. Jfr även KLK I s. 63.

² Jfr betr. nuvarande förhållanden avsnitt 2.4.3 vid not 6.

³ Se propositionen s. 181 ff och 192 f.

digare och effektivare utan att rättssäkerheten blir lidande.⁴ Det är då viktigt att tillsynen över förvaltarens verksamhet ordnas på ett ändamålsenligt sätt. I anslutning här till kan inskjutas att staten i princip inte har något skadeståndsansvar för förvaltarens åtgärder.⁵ Förvaltningen måste dessutom vara så utformad att rimliga krav på samråd och information under förvaltningen tillgodoses. När arbetsmarknads- eller regionalpolitiska intressen berörs bör det allmänna beredas möjlighet att medverka under förvaltningen.

Det i oktober 1976 framlagda danska regeringsförslaget syftar till att åstadkomma en mera verksam och handlingskraftig förvaltning. Förvaltaren skall i princip handla självständigt men stå under vederbörlig kontroll.⁶ Enligt det norska kommittéförslaget gäller bl. a. att förvaltaren själv får bedöma, om en fråga är av sådan vikt att det s. k. borgenärsutskottet bör delta i avgörandet. Vidare förstärks kontrollen t. ex. genom att revisor skall granska boets räkenskaper.⁷

2.3.2 Samråd och information

Förvaltaren skall enligt KL i en rad hänseenden inhämta samtycke av eller fatta beslut gemensamt med det särskilda *tillsynsorganet* i konkursen, dvs. rättens ombudsman. Detta är fallet i fråga om fortsättande eller återupptagande av gäldenärens rörelse, försäljning av boets egendom, indrivning av utestående fordringar, förlikning angående osäker eller tvistig tillgång samt beträffande talan i rättegång. Bestämmelserna härom upptas i 60, 61, 64 (jfr 65), 66, 67, 70–72 och 76–79 §§.¹

Enligt vad kommittén föreslår i det följande skall ett särskilt organ för tillsyn över förvaltningen finnas även i fortsättningen. Mot bakgrund av vad som sagts i det föregående avsnittet anser kommittén att förvaltaren bör få ta ställning till och besluta i nyss angivna frågor utan att i förväg behöva utverka samtycke av tillsynsorganet. Däremot bör förvaltaren vara skyldig att inhämta detta organs mening i viktigare förvaltningsfrågor. Förvaltaren ställs inte sällan inför svåra avgöranden och det kan då vara en fördel för honom att i samrådets form få del av tillsynsorganets erfarenheter och synpunkter. Beträffande den närmare utformningen av tillsynen hänvisas till avsnitt 2.4. Som framgår där föreslår kommittén att tillsynen skall utövas av en tillsynsmyndighet.

För en del åtgärder förutsätts enligt KL att *borgenärerna* samfällt lämnar sitt samtycke eller beslutar i saken. Detta gäller i vissa lägen beträffande fortsättande eller återupptagande av rörelse, försäljning av egendom, indrivning av utestående fordringar och förlikning angående osäker eller tvistig tillgång. Här avsedda föreskrifter finns i 60, 64, 65, 70–72, 77 och 78 §§ (jfr även 67 § första st.). Kraven på samtycke eller beslut av borgenärskollektivet gör förfarandet tungrott och motverkar många gånger en

⁴ Jfr propositionen s. 141.

⁶ Förslaget bygger på den danska konkurslagskommitténs betänkande. Se om detta närmare KKK I s. 237 f.

⁷ Se närmare KKK I s. 241 f.

⁵ Konkursförvaltarens verksamhet är enligt förarbetena till skadeståndslagen (1972:207) inte att hänföra till myndighetsutövning. Se prop. 1972:5 s. 506 f och 510 f, jfr Bengtsson s. 122 och Nordenson-Bengtsson-Strömbäck s. 133. Att konkursförvaltare framdeles skall tillsättas av konkursdomaren har inte ansetts ändra rättsläget. Se propositionen s. 192, jfr KKK I s. 179. Som framgår i avsnitt 2.3.4 medför kommitténs förslag dock att staten i viss omfattning kan bli skadeståndsskyldig för fel eller försummelse av förvaltaren.

¹ Dessutom gäller att förvaltarberättelsen enligt 55 § skall upprättas under inseeende av rättens ombudsman. I 69 § föreskrivs skyldighet för förvaltaren att underrätta rättens ombudsman om åtgärd för försäljning.

ändamålsenlig avveckling av boet. Inte sällan visar borgenärerna ringa intresse för förvaltningens närmare bedrivande. Detta kan delvis ha sin förklaring i de otympliga former under vilka borgenärerna kopplas in enligt nuvarande ordning. Föreskrifterna om krav på borgenärernas medverkan lär i verkligheten sällan aktualiseras. Kommittén anser i linje med direktiven att reglerna kan undvaras.

I praktiken är det vanligt att förvaltaren i viktigare angelägenheter samråder under hand med särskilt berörda borgenärer. Enligt kommitténs mening är det lämpligt att i KL föra in en uttrycklig bestämmelse av innebörd att förvaltaren i viktigare frågor skall höra sådana borgenärer som särskilt berörs av den aktuella frågan. En liknande regel har efter förslag av kommittén tagits upp i prop.-förslaget beträffande mindre konkurser, se 185 b § första stycket tredje punkten. Bland särskilt berörda borgenärer ingår i första hand de som kan komma i fråga för utdelning av någon betydenhet. Till denna kategori hör huvudsakligen borgenärer med förmånsrätt, t. ex. innehavare av företagsinteckning, skatteborgenär och löne- eller pensionsborgenär.² Det bör erinras om att borgensman eller annan innehavare av villkorlig fordran också är att anse som borgenär och därför kan behöva höras av förvaltaren.³ Genom den nu föreslagna regleringen får borgenär insyn i och inflytande på de frågor som är väsentliga för honom.

Förvaltaren måste ofta vidta viktigare förvaltningsåtgärder före bevakningstidens utgång, t. ex. sådana som gäller konkursbos rörelse. Man kan räkna med att han normalt känner till de mera betydande borgenärerna i konkursen även om de ännu inte hunnit bevaka sina fordringar. Beträffande vissa fordringar, exempelvis de som är förenade med panträtt, föreligger f. ö. inte någon bevakningsskyldighet utan det förutsätts att borgenärerna ändå skall få sin rätt beaktad i konkursen. Denna grupp av fordringar kan framdeles komma att utökas bl. a. med skatter och allmänna avgifter. Med hänsyn till det nu sagda torde det i fråga om kravet på hörande av berörda borgenärer inte behövas särskilda regler om vad som skall gälla före resp. efter bevakningstidens utgång.

KL innehåller enstaka bestämmelser om att speciella grupper av borgenärer skall ge sitt medgivande till vissa åtgärder. Enligt 71 § andra stycket gäller sålunda att lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, inte utan hans medgivande får säljas på annat sätt än på auktion, om hans rätt är beroende av försäljningen (jfr undantag i paragrafens tredje st.). I 76 § föreskrivs att inskränkning i fråga om kungörande av auktion på vanlig lös egendom, vari borgenär har panträtt eller annan särskild förmånsrätt, inte får äga rum utan borgenärens medgivande. Enligt 75 § gäller också att förvaltaren bör underrätta borgenär om auktion på lös egendom vari denne har särskild förmånsrätt. Det saknas anledning att upphäva kravet på medgivande i nu berörda fall. Borgenärens bestämmanderätt kan här ses som ett moment i panträten eller den särskilda förmånsrätt som eljest är aktuell.

Med åberopande av det ovan anförda föreslår kommittén att i en ny 51 a § som ett första stycke upptas bestämmelser om att förvaltaren i viktigare frågor skall höra tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer.

Vilka frågor som kan anses vara "viktigare" får förvaltaren bedöma med hänsyn till omständigheterna i den föreliggande konkursen. Som exempel

² Jfr betr. löne- eller pensionsborgenärer 10 § LGL och 16 § kungörelsen (1970:745) om statlig lönegaranti vid konkurs.

³ Se KLK I s. 123.

kan nämnas fråga om den vidare driften av gäldenärens rörelse, om försäljning av värdefull egendom eller om väckande av återvinningstalan eller annan talan.

Förvaltaren bör som ett led i samrådsförfarandet även informera borgenärerna om förhållanden som kan vara av särskilt intresse för dem. Borgenärerna är givetvis oförhindrade att själva ta initiativ till samråd med förvaltaren eller att begära information från denne (jfr 60 § andra st. i förslaget).

Särskilda föreskrifter om formerna för samrådet mellan förvaltaren, å ena, samt tillsynsmyndigheten och de berörda borgenärerna, å andra sidan, torde inte behövas. I enklare angelägenheter kan det räcka med telefonkontakter. Skriftväxling och personliga sammanträffanden kan naturligtvis också förekomma. Beträffande mer invecklade eller kontroversiella förhållanden kan det ibland vara lämpligt att förvaltaren låter borgenärerna eller deras företrädare komma till tals vid informellt sammanträde. Ett lämpligt tillfälle till diskussioner mellan förvaltaren och borgenärer ges i anslutning till första borgenärssammanträdet. Förvaltaren får vid behov se till att han genom anteckningar, brevkopior, protokoll eller dylikt kan belägga vilka kontakter som har tagits och vad som därvid i huvudsak har avhandlats.

Föreskriften att tillsynsmyndigheten och borgenärerna skall höras beträffande vissa förvaltningsfrågor innebär ej att förvaltaren kan undandra sig ansvaret för avgörandet av dessa. Beslutanderätten ligger sålunda hos förvaltaren. Samrådet ger honom emellertid ett bredare och säkrare underlag för bedömningen och kan dessutom vara till fördel för honom när det gäller att bemöta kritik. Finner förvaltaren sig inte böra handla enligt tillsynsmyndighetens eller berörda borgenärsers rekommendationer, bör han informera dem om detta.

Om förvaltaren har åsidosatt sin skyldighet att samråda innan han företagit viss rättshandling, medför detta ej att rättshandlingen blir ogiltig. Förvaltaren är nämligen behörig att företräda konkursboet. Han kan emellertid ådra sig skadeståndsansvar och löper även risken att bli entledigad.

Beträffande vissa förvaltningsåtgärder föreskrivs i KL att *gäldenären* skall höras, när det lämpligen kan ske. Sådana bestämmelser finns i 61 § om försäljning av viss lös egendom före första borgenärssammanträdet, 70 § om försäljning av fast egendom, 71 § om försäljning av lös egendom och 78 § om förlikning angående osäker eller tvistig tillgång. Enligt 60 § gäller att gäldenären skall höras i samband med fortsättande eller återupptagande av hans rörelse. Det är naturligt och lämpligt att förvaltaren i viktigare förvaltningsfrågor rådgör med gäldenären, om inte denne är ovillig att samarbeta eller svår att nå. Gäldenären är i regel insatt i de bakomliggande förhållandena och kan lämna uppgifter till vägledning för avvecklingen av boet. I praktiken lär förvaltaren i stor utsträckning fortlöpande samråda med gäldenären i olika förvaltningsangelägenheter. Kommittén har ansett det motiverat att föreslå en generell regel av innebörd att förvaltaren i viktigare frågor bör inhämta gäldenärens mening, när det lämpligen kan ske. En sådan bestämmelse återfinns i 51 a § andra stycket i förslaget. Som framgår av lagtexten uppställs inte något ovillkorligt krav på att gäldenären skall höras. Till följd av den föreslagna generella bestämmelsen kan de nyss angivna särskilda föreskrifterna om gäldenärens hörande på olika håll i KL utgå.

I några frågor har gäldenären enligt KL ett avgörande inflytande. Sålunda gäller enligt 63 § (jfr 67 § första st.) att, om gäldenären har överklagat konkursbeslut i hovrätten, egendom i boet inte får säljas mot hans bestridande förrän hovrätten tagit ställning i saken. Enligt 76 § får kungörande av auktion på fast egendom, registrerat skepp eller luftfartyg m. m. ej inskränkas utan gäldenärens samtycke. Om gäldenären motsätter sig förlikning angående osäker eller tvistig tillgång och ställer säkerhet för vad som bjuds genom den, har han enligt 78 § sista punkten rätt att själv utföra tvisten. Även 71 § sjätte stycket innehåller en regel enligt vilken gäldenärens medgivande är av betydelse.⁴ De bestämmelser som nu nämnts bör enligt kommitténs mening stå kvar.

Kommittén föreslår nedan i avsnitt 2.4.6 att en särskild företrädare för arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen, benämnd *allmänt ombud*, skall kunna tillsättas i näringsidkares konkurs (43 a § i förslaget). Det bör åligga förvaltaren att höra det allmänna ombudet i frågor som denne är satt att bevaka, dvs. frågor som har samband med arbetsmarknads- eller regionalpolitiska intressen. En bestämmelse i enlighet med det sagda återfinns i 51 a § tredje stycket i förslaget.

Samrådsskyldigheten innebär att förvaltaren i konkurser, där allmänt ombud har tillsatts, inte får besluta om nedläggning eller fortsättning av driften vid företaget eller om friställning av personal utan att ha samrått med ombudet. Förvaltaren skall ta initiativ till samråd med ombudet så snart beslut eller åtgärd som inverkar på de angivna allmänna intressena aktualiseras. Ombudet kan påkalla överläggningar med förvaltaren. I skyldigheten att samråda ligger också att förvaltaren skall orientera ombudet om olika förvaltningsåtgärder som kan vara av betydelse för de intressen ombudet har att tillvarata.

Det ankommer på tillsynsmyndigheten att se till att förvaltaren iakttar sin skyldighet att samråda med det allmänna ombudet. Fall kan tänkas då förvaltaren i strid mot vad som åligger honom företar rättshandling utan föregående samråd. Kommittén har beträffande underlåtenhet av förvaltaren att samråda med tillsynsmyndigheten och borgenärerna sagt att rättshandlingens giltighet ej påverkas. Motsvarande bör gälla i nu förevarande fall.

När ett företag har gått i konkurs är det viktigt att förvaltningen bedrivs i nära kontakt med *arbetstagarna* och deras fackliga organisationer. Enligt vad som påpekats av LO i remissyttrande över KLL I lär det f. n. brista i detta hänseende.

Den av kommittén föreslagna bestämmelsen om skyldighet för förvaltaren att höra särskilt berörda borgenärer omfattar i princip även arbetstagare, som är eller har varit anställda hos gäldenären och som har fordringsanspråk mot denne. Samrådsbestämmelsen kommer dock inte att få så stor praktisk betydelse beträffande arbetstagarna. Det kan nämligen förutsättas att de i regel får sina fordringar betalda genom den statliga lönegarantin. Utbetalning från staten sker på ett tidigt stadium av konkurserna. Med hänsyn härtill torde samråd med arbetstagarna i deras egenskap av borgenärer ofta komma att sakna aktualitet.

För de arbetstagare som är anställda i gäldenärens rörelse kan emellertid åtskilliga förvaltningsåtgärder vara av betydelse, även om deras fordringsanspråk är tryggade. Detta är särskilt fallet beträffande frågan om rörelsen

⁴ Jfr undantagsregeln i 200 § som behandlas i kap. 7 nedan.

skall fortsättas, läggas ned eller säljas. Arbetstagarna har då ett givet intresse av samråd och information från förvaltarens sida. Huruvida föreskrifter behövs i KL för att tillgodose detta intresse måste bedömas mot bakgrund av reglerna om arbetsgivares förhandlings- och informationsskyldighet i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet (medbestämmandelagen).

Arbetsgivarens angivna skyldighet enligt medbestämmandelagen torde i princip gälla även när arbetsgivaren är försatt i konkurs och åvilar då konkursförvaltaren. Man skulle därför kunna mena att arbetstagarnas behov av samråd och information är tillgodosett genom medbestämmandelagen. De rättigheter som arbetstagarorganisation tillförsäkras genom nämnda lag är emellertid i huvudsak förbehållna arbetstagarorganisation i förhållande till vilken arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal. Den enskilde arbetstagaren har ej rätt till förhandling eller information. Vidare gäller vissa undantag från förhandlingsskyldigheten enligt medbestämmandelagen. Kommittén anser att en konkurs har en så speciell och ingripande betydelse för arbetstagarna att en kompletterande reglering om samråd med och information till arbetstagare, som är anställda i gäldenärens rörelse, bör införas i KL.

Reglerna bör kunna utformas enligt följande. Förvaltaren skall alltid höra vederbörande arbetstagarorganisation innan han vidtar förvaltningsåtgärd som väsentligt inverkar på medlems anställning. Om det finns lokal arbetstagarorganisation, skall förvaltaren fullgöra sin skyldighet mot denna. Det skall härvid inte ha någon betydelse om den i konkurs försatte arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal med organisationen eller ej. Enskild arbetstagare – vare sig han är organiserad eller ej – behöver inte höras i vidare mån än som följer av 51 a § första stycket i förslaget. Däremot skall han informeras av förvaltaren innan denne vidtar åtgärd som väsentligt inverkar på arbetstagarens anställning. Härigenom får arbetstagaren också möjlighet att lägga fram synpunkter för förvaltaren.

Kommittén föreslår att bestämmelser av nu angivna innebörd tas in i en ny 51 b §.

Förslaget ger till stor del samma resultat som den samtidigt tillämpliga medbestämmandelagen i fråga om arbetstagarnas ställning men sträcker sig på vissa punkter längre. På dessa punkter blir 51 b § i förslaget tillämplig vid konkurs. Jfr 3 § medbestämmandelagen enligt vilken specialreglering i annan lagstiftning, som avviker från medbestämmandelagen, har företräde framför denna. Se vidare avsnitt 2.5 vid 51 b §.

Aktiebolag eller ekonomisk förening som råkar i konkurs företräds som konkursgäldenär bl. a. av styrelsen. Detta sägs i 13 kap. 20 § andra stycket aktiebolagslagen (1975:1385) och 93 § andra stycket lagen (1951:308) om ekonomiska föreningar.⁵ Om arbetstagarna på grund av lagen (1976:351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar är företrädna i ett konkursdrabbat företags styrelse, åligger det dessutom förvaltaren att samråda med arbetstagarledamöterna i den omfattning som följer av föreskriften om hörande av gäldenären i 51 a § andra stycket i förslaget. Lagregler om styrelserepresentation för de anställda kan komma att införas även beträffande vissa handelsbolag.⁶

Enligt 29 § i lagen (1974:12) om anställningsskydd skall arbetsgivare varsla arbetstagarorganisation om bl. a. tilltänkt uppsägning och permittering av arbetstagare inom vissa i paragrafen angivna frister (varseltider). Föreligger

⁵ Se prop. 1975:103 s. 516 f.

⁶ Jfr direktiven för över synen av lagstiftningen om handelsbolag m. m. i 1975 års kommittéberättelse Ju:74. Se även lagen (1976:355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag.

hinder mot varsel inom föreskriven tid om bl. a. uppsägning på grund av arbetsbrist, skall enligt 30 § samma lag varslat i stället lämnas så snart det kan ske. Vid konkurs kan uppsägning behöva göras omedelbart. Med stöd av undantagsbestämmelsen i 30 § kan förvaltaren varsla samtidigt med uppsägningen.⁷ Regler om varsel finns också i lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Enligt denna lag skall arbetsgivare som avser att genomföra driftsinskränkning varsla länsarbetsnämnden. Det är förutsatt att denna lag skall tillämpas vid konkurs. Sålunda har 4 § i lagen, som anger vid vilken tidpunkt varsel skall lämnas när driftsinskränkning inte kunnat förutses i tid, ansetts tillämplig när rörelse skall avvecklas vid konkurs. Vidare finns i 17 § en bestämmelse att, ifall varsel om driftsinskränkning underlåts under tid då arbetsgivaren är i konkurs, föreskriven varselavgift skall utges av den som företräder konkursboet, dvs. förvaltaren.⁸

Vissa andra frågor som rör anställningsförhållandena m. m. när en arbetsgivare har gått i konkurs behandlas nedan i avsnitt 2.5 vid 51 b §.

Vad som ovan föreslagits om hörande av tillsynsmyndigheten, borgenärerna, gäldenären, allmänt ombud och arbetstagarorganisation samt om information till arbetstagarna bör göras tillämpligt även vid mindre konkurser.

2.3.3 *Vissa frågor angående försäljning*

Enligt 61 § KL gäller att egendom i konkursboet med vissa undantag inte får säljas före första borgenärssammanträdet. I 62 § föreskrivs som huvudregel att boets egendom skall säljas så snart som möjligt efter nämnda sammanträde. Regleringen har motiverats av två omständigheter. Dels kan gäldenären tänkas lägga fram ackordsförslag före första borgenärssammanträdet och han bör då ha möjlighet att få tillbaka egendomen oförvandlad. Dels har realisationen ansetts böra ankomma på den slutlige förvaltaren, som enligt hittills gällande ordning normalt tillsätts av borgenärerna.¹

För att intresset av en snabb avveckling av boet skall tillgodoses bör enligt kommitténs mening som princip gälla att boets egendom skall säljas så snart det lämpligen kan ske. Detta innebär att interimsförvaltaren kan få ta ställning till försäljningsfrågorna före första borgenärssammanträdet. Här ligger bl. a. även befogenhet att godkänna preliminärt försäljningsavtal som tidigare träffats inför gäldenärens förestående konkurs. Det finns ej anledning att befara några praktiska olägenheter av en sådan ordning.

Ackord i konkurs förekommer sällan² och möjligheten att ackordsförslag läggs fram före första borgenärssammanträdet bör inte hindra en uppmjukning av försäljningsreglerna. Som framgår nedan kan denna möjlighet ändå bli beaktad. Vidare gäller att interimsförvaltaren i regel blir utsedd också till slutlig förvaltare i konkursen.³ Enligt 45 § i prop.-förslaget skall även den slutlige förvaltaren utses av konkursdomaren, dock först efter hörande av borgenärerna vid första borgenärssammanträdet.

På grund av det anförda föreslår kommittén att i 62 § föreskrivs som huvudregel att boets egendom skall säljas så snart det lämpligen kan ske. Försäljningen ankommer i princip på förvaltaren. Regleringen innebär att han kan låta försäljningen anstå en kortare tid, om förmånligare villkor

⁷ Se betr. varsel i samband med konkurs prop. 1975/76:19 s. 67 samt AD 1976 nr 3. Jfr prop. 1973:129 s. 175 och 271.

⁸ Se prop. 1973:129 s. 211 och 305, jfr s. 379.

¹ Se 1911 års betänkande s. 301 f, jfr Welamson I s. 368.

² Enligt statistiska centralbyråns publikation *Domstolarna fastställdes under åren 1967–1973 följande antal ackord i konkurs: 1, 0, 2, 0, 3, 12 och 4.* Enligt Rättsstatistisk årsbok 1975 var antalet ackord år 1974 7. Från centralbyrån har upplysts att motsvarande antal för år 1975 var 4 och för år 1976 23.

³ Se KLK I s. 164 och 176.

för boet kan uppnås därigenom. Även ett längre uppskov med realisation bör kunna äga rum, om det finns goda skäl att anta att detta leder till bättre resultat. En anledning till anstånd kan också vara att gäldenären kan väntas komma in med ackordsförslag (jfr 66 § i förslaget). Ordet "lämpligen" i den föreslagna lagtexten ger utrymme för uppskov som nu sagts.⁴

Försäljning av lös egendom,⁵ som inte sker genom fortsättaridé av gäldenärens rörelse, förutsätts enligt 71 § första stycket KL normalt äga rum på offentlig auktion. Även försäljning under hand kan förekomma men denna försäljningsform kräver särskilt samtycke av rättens ombudsman eller borgenärerna (se betr. samtycke även 71 § andra och tredje st. samt 72 §). Som framgått i avsnitt 2.3.2 anser kommittén att nämnda krav på samtycke kan utgå. I övrigt bör förvaltaren få avgöra vilket försäljnings sätt som med hänsyn till egendomens beskaffenhet och andra omständigheter är mest fördelaktigt för konkursboet i det aktuella fallet. Försäljning på auktion och underhandsförsäljning bör med andra ord vara likställda. I praktiken är försäljning under hand mycket vanlig och sådan försäljning torde ofta ge bättre resultat än auktionsförsäljning.⁶

Kommittén föreslår i enlighet med det sagda att i 71 § första stycket ges bestämmelse om att försäljning av ifrågavarande lösa egendom skall äga rum på offentlig auktion eller i annan ordning enligt vad förvaltaren finner vara mest fördelaktigt för boet. Jfr i detta sammanhang 70 § första stycket i förslaget beträffande fast egendom och 10 kap. 1 och 8 §§ UB-förslaget angående försäljning av utmätt lös egendom.

På grund av bestämmelsen i 51 a § första stycket i förslaget kan förvaltaren böra höra tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer angående det lämpligaste försäljnings sättet. I nämnda borgenärskategori kan t.ex. innehavare av företagsinteckning ingå.

Reglerna om exekutiv försäljning av fast egendom, skepp och luftfartyg m. m. under konkurs har nyligen reviderats och är under övervägande i justitiedepartementet i samband med behandlingen av lagberedningens betänkande (SOU 1973:22) Utsökningsrätt XII.

2.3.4 Förvaltarens tvångsmedel

Enligt 54 § KL, som motsvarar 53 § i kommitténs förslag, åligger det interimförvaltaren att ta hand om gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som rör boet. Gällande lag innehåller emellertid inte några bestämmelser om vilka befogenheter förvaltaren har att ta ifrån gäldenären besittningen till boets egendom. Inte heller förarbetena eller rättspraxis ger någon egentlig ledning. Frågan har däremot behandlats i litteraturen. Det har sålunda – bl. a. med tanke på att förvaltaren inte varit underkastad det numera avskaffade ämbetsansvaret – bedömts som uteslutet att ge honom lika vidsträckta befogenheter som en utmätningsman. Förvaltaren torde sålunda inte få utöva våld på person. Vidare har det ansetts knappast vara troligt att förvaltaren får bryta upp lås till gäldenärens lokaler och förvaringsutrymmen. Förvaltarens normala befogenhet att förvara boets egendom under lås har däremot befunnits möjligen innefatta rätt att anbringa ytterligare lås på en av gäldenären tillsluten lokal. Mot bakgrund av det

⁴ Jfr KLK I s. 130 f.

⁵ Tomträtt räknas vid tillämpning av KL som fast egendom, jfr avsnitt 2.1.2 not 3. Betr. skepp och luftfartyg m. m. gäller enligt 71 § särskilda regler.

⁶ Betr. valet mellan auktion och underhandsförsäljning i fråga om vanlig lös egendom se Welamson I s. 395.

nu sagda har uttalats att förvaltaren uppenbarligen måste ha rätt att påkalla biträde av myndighet för att komma i besittning av egendom.¹ Förvaltaren är då hänvisad till att begära handräckning hos överexekutor enligt 191 § utsökningslagen (1877:31 s. 1, UL)² eller att utverka dom på utlämnande av viss egendom eller, om gäldenären förfarit brottsligt, att vända sig till polismyndighet.

Frågan om förvaltarens befogenheter i nu berörda hänseenden aktualiseras emellanåt i praktiken. Föreningen Sveriges kronofogdar har i remissyttrande över betänkandet Utsökningsrätt X anmärkt att lagstiftaren bör uppmärksamma frågan, vilka befogenheter en förvaltare har att skilja gäldenären från besittningen till egendom som ingår i konkursboet. F. n. uppkommer enligt föreningen inte så sällan förlustbringande dröjsmål för boet på grund av att förvaltaren tvingas begära handräckning efter beslut av överexekutor enligt 191 § UL. Enligt kommitténs mening bör en särskild bestämmelse i ämnet införas. Själva existensen av en klar regel, som kan åberopas av förvaltaren, kan många gånger medföra att gäldenären avstår från att sätta sig på tvären.

Enligt 54 § KL gäller vidare att interimsförvaltaren skall förrätta konkursbouppteckning. Han måste då få tillfälle att uppteckna och värdera gäldenärens egendom. Av praktiska skäl torde förvaltaren ibland vara nödsakad att låta gäldenärens tillgångar t. v. stanna kvar hos denne. Det kan emellertid tänkas att gäldenären, när bouppteckningen skall upprättas, vägrar förvaltaren tillträde till de lokaler där egendomen finns. I litteraturen har det ansetts att sådan vägran kan motivera tvångsmedel enligt 94 § KL, dvs. hämtning eller häktning.³ Även om dessa tvångsmedel står till buds är det enligt kommitténs mening önskvärt att förvaltaren får rätt att tillgripa tvång också för att bereda sig tillträde hos gäldenären för bouppteckningsförrättning. Också när förvaltaren i andra fall vill ha tillgång till egendom som lämnats kvar hos gäldenären bör han få begagna tvång. Som exempel kan nämnas att förvaltaren vill visa egendomen för spekulanter.

I 19 kap. 14 § UBförslaget föreskrivs att kronofogdemyndighet får använda tvång för genomförande av förrättning enligt samma förslag i den mån det med hänsyn till förrättningens ändamål och omständigheterna i övrigt framstår som befogat. Myndigheten får dock inte bereda sig tillträde till bostad i innehavarens frånvaro annat än om denne underrättats om tiden för förrättningen och håller sig undan eller om eljest särskilda skäl föreligger. Man kunde överväga att låta det särskilda tillsynsorgan som föreslås nedan i avsnitt 2.4.4, dvs. kronofogdemyndigheten, få i huvudsak samma rätt att använda tvångsmedel under konkurs som tillkommer sådan myndighet enligt 19 kap. 14 § UBförslaget. Att lägga rätten till tvångsmedel hos tillsynsmyndigheten medför emellertid en stel och opraktisk ordning som äventyrar effektiviteten.

Kommittén anser att man bör kunna tillerkänna förvaltaren rätt att använda tvångsmedel i viss utsträckning. Förvaltaren har visserligen tidigare inte handlat under ämbetsansvar. Inte heller synes han böra föras in under det disciplinansvar som numera föreskrivs i lagen (1976:600) om offentlig anställning och som delvis har trätt i stället för det avskaffade ämbetsansvaret.⁴ Dessa omständigheter bör likväl inte utgöra något hinder mot att ge förvaltaren en rätt att begagna tvångsmedel. Härvid bör följande beaktas.

¹ Se Welamson I s. 361 f, även s. 302 f och 344. Jfr Walin i SvJT 1962 s. 720, Nilsson-Stjernquist, Om handräckningsutslag s. 131 och Hassler s. 408.

² 191 § UL motsvaras i UBförslaget av 17 kap. 17 och 20 §§.

³ Welamson I s. 344.

⁴ Jfr KLK I s. 51, 165 och 178.

Som framgått i avsnitt 2.3.1 anses det allmänna f. n. ej kunna bli skadeståndsskyldigt i fråga om fel eller försummelse i konkursförvaltarens verksamhet. Skälet härtill är att konkursförvaltarens åtgärder ej anses hänförliga till sådan myndighetsutövning som avses i 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207). Enligt kommitténs mening bör emellertid förvaltarens utnyttjande av här avsedd befogenhet – om hänsyn samtidigt tas till att förvaltaren framdeles alltid skall utses av konkursdomaren – bedömas som myndighetsutövning i skadeståndslagens mening och sålunda kunna ge upphov till skadeståndsansvar för det allmänna.⁵ Förvaltaren torde också i detta fall kunna ådra sig straffansvar för myndighetsmissbruk eller vårdslös myndighetsutövning enligt 20 kap. 1 § brottsbalken (BrB), om han handlar felaktigt vid utövande av tvångsmedelsrätten. Dessutom riskerar han personligt ansvar.⁶

Det synes inte påkallat att göra användningen av tvångsmedel beroende av tillsynsmyndighetens medgivande. Om det är aktuellt med grövre ingrepp eller om förvaltaren är tveksam, bör han emellertid i enlighet med 51 a § första stycket i förslaget inhämta tillsynsmyndighetens mening. Myndigheten bör vid behov även kunna biträda förvaltaren vid genomförandet av tvångsåtgärd.

Till följd av det sagda föreslår kommittén att i 54 § i förslaget – efter förebild av 19 kap. 14 § UBförslaget och i anslutning till 53 § i kommitténs förslag – tas upp bestämmelsen att förvaltaren får använda tvång för att ta hand om eller eljest ta befattning med gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som rör boet, i den mån det med hänsyn till omständigheterna framstår som befogat. Förvaltaren får dock inte bereda sig tillträde till bostad i innehavarens frånvaro annat än om denne underrättats om tiden för åtgärden och håller sig undan eller om eljest särskilda skäl föreligger. Bestämmelsen bör göras tillämplig även vid mindre konkurser.

2.3.5 Antalet förvaltare

Enligt 41 § första stycket KL skall i ordinär konkurs en eller flera förvaltare ha hand om gäldenärens bo. Antalet förvaltare bestäms av konkursdomaren. Mer än en förvaltare får inte utses, om inte konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser att förvaltningen oundgängligen bör delas eller att det eljest i särskilt fall är oundgängligen nödvändigt med mer än en förvaltare. I fråga om utseende av slutlig förvaltare enligt 45 eller 48 § får konkursdomaren enligt 41 § andra stycket inte besluta om antalet förvaltare förrän borgenärerna fått tillfälle att yttra sig.

Om konkursdomaren finner att förvaltningen av boet bör delas mellan flera förvaltare, skall han enligt 52 § förordna om sådan delning. Han skall därvid bestämma efter vilka grunder delningen skall ske. Rättens ombudsman, förvaltare, granskningsman eller borgenär kan hos konkursdomaren göra framställning om delning av förvaltningen. Om flera förvaltare har förvaltningen odelad, får de endast samfällt avhända boet någon rättighet eller vidta åtgärd som kan medföra förpliktelse för boet. I nämnda paragraf ges ytterligare regler om vad som skall gälla, när mer än en förvaltare har utsetts.

Av den lämnade redogörelsen framgår att KL är mycket restriktiv i fråga

⁵ Jfr prop. 1972:5 s. 321 och 506, Nordenson-Bengtsson-Strömbäck s. 128 f och Bengtsson s. 116 ff.

⁶ Jfr prop. 1975:78 s. 141 ff. Det personliga skadeståndsansvaret torde dock kunna jämkas genom analog tillämpning av 4 kap. 1 § skadeståndslagen.

om möjligheten att utse flera förvaltare i en konkurs. Som princip gäller att mer än en förvaltare inte får tillsättas, om det ej med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet framstår som oundgängligen nödvändigt. Borgenärerna har ingen bestämmanderätt rörande antalet förvaltare utan avförandet ligger i konkursdomarens hand. Regleringen skall ses mot bakgrund av de förhållanden som rådde före KL:s tillkomst. Då utsågs vanligen onödigt många förvaltare i konkurserna, vilket medförde att konkurskostnaderna i form av förvaltararvoden blev oskäligt höga. I verkligheten sköttes förvaltningen ofta av endast en bland de utsedda. Genom KL ville man komma till rätta med det rådande missbruket i syfte att begränsa kostnaderna.¹

Den restriktiva hållning som KL intar återspeglas i rättstillämpningen. Kommitténs statistiska undersökning av alla ordinära konkurser som avslutats år 1974 visar att mer än en förvaltare utsågs i endast 0,5 % av konkurserna. Flera än två förvaltare förekom inte.²

När det gäller särskilt omfattande och invecklade konkurser kan förvaltaren under den fortlöpande förvaltningen behöva samråda med någon opartisk person med erforderliga kunskaper och erfarenheter. Enligt nuvarande ordning har rättens ombudsman ibland i praktiken fungerat som medförvaltare. I avsnitt 2.4 nedan föreslår kommittén emellertid att rättens ombudsman avskaffas och ersätts med ett annat allmänt tillsynsorgan, som företrädesvis skall ha kontrollerande ehuru i viss utsträckning även konsulterande uppgifter. De som numera utses till förvaltare är i allmänhet knutna till advokatbyråer med flera advokater. Härigenom ges möjligheter till samråd. Att bygga på denna förutsättning synes dock vanskligt. Därtill kommer att utvecklingen inom näringslivet har medfört behov av ökade möjligheter att dela upp förvaltningsuppgifterna mellan flera förvaltare. I en stor företagskonkurs visar det sig kanske inte vara tillräckligt med en lagfaren förvaltare, utan någon med speciell sakkunskap inom ett visst område, t. ex. rörande tekniska eller ekonomiska frågor, bör lämpligen tillföras förvaltningsorganisationen. Om gäldenären exempelvis drivit rörelse eller har betydande egendom på två skilda håll i landet, kan det tänkas vara påkallat med en förvaltare på varje ort.

Frågan om flera förvaltare har berörts i kommitténs direktiv. I anslutning till uttalanden om att förvaltaren bör kunna ges större självständighet har sålunda pekats på att flera förvaltare kan utses i komplicerade konkurser.

Enligt kommitténs mening bör liksom nu i regel endast en förvaltare utses i en konkurs. För denna ordning talar framför allt intresset att hålla konkurskostnaderna nere. På grund av vad som sagts ovan och då det numera inte finns anledning att befara missbruk förordar kommittén emellertid viss uppmjukning av de i 41 § KL föreskrivna villkoren för att flera förvaltare skall få utses. Sålunda föreslås en reglering av innebörd att mer än en förvaltare inte får utses, om ej konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser det erforderligt att förvaltningen delas eller att den handhas odelad av flera förvaltare.³ Antalet förvaltare skall fortfarande bestämmas av konkursdomaren. Bestämmelsen avser såväl antalet interimförvaltare som antalet slutliga förvaltare.⁴ Meningen är att mer än en förvaltare som regel kan komma i fråga endast i verkligt omfattande och samtidigt komplicerade konkurser. Som framgår i avsnitt 2.3.6 kan behovet av särskild sakkunskap i stor utsträckning tillgodoses genom att

¹ Se NJA II 1921 s. 473 ff, Lawski s. 117 f och Welamson I s. 169 f. Ang. allmänt ombud i banks och försäkringsbolags konkurs se KLK I s. 165 f.

² Se Bilaga 1 tab. 3. Betr. tidigare förhållanden se SOU 1940:13 s. 24 och Welamson I s. 170.

³ Jfr betr. flera boutredningsmän 19 kap. 4 § ärvdabalken och i anslutning därtill Walin, Komment. till ärvdabalken, del II s. 68.

⁴ Jfr Lawski s. 118.

förvaltaren med stöd av 52 § i förslaget anlitar sakkunnigt biträde för viss förvaltningsåtgärd.

I mindre konkurser kan enligt prop.-förslaget endast en förvaltare utses (185 a § första st.).⁵ På denna punkt föreslår kommittén inte någon ändring. Det bör påpekas att möjligheten för förvaltaren att anlita sakkunnigt biträde enligt förslaget skall stå öppen även i mindre konkurser.

Gällande föreskrift i 41 § andra stycket att borgenärerna skall få tillfälle att yttra sig om antalet slutliga förvaltare bör stå kvar. Dock bör även tillsynsorganet ges yttranderätt. I regel avgörs saken slutgiltigt vid första borgenärssammanträdet. Ökning av antalet förvaltare därefter – som förutsätter extra borgenärssammanträde – blir sålunda sällan aktuell.

I andra hänseenden än som nu har berörts innebär förslaget inte någon avvikelse från nuvarande ordning. Liksom f. n. får alltså flera förvaltare inte utses enbart av den anledningen att de skall kunna företräda stridande borgenärsintressen. Detta följer av den föreslagna lagtexten jämförd med gällande lydelse samt av förarbetena till KL⁶ och rättsfallet NJA 1934 s. 636. Inte heller åsyftas någon principiell ändring i vad som gäller om själva be drivandet av delad resp. odelad förvaltning (se 50 § i förslaget).⁷

Det har hänt att vid förvaltningen av större konkursbo har anlåtats ett särskilt bildat *kommissionärsbolag*. KL innehåller inte några bestämmelser om konkursförvaltning genom sådant bolag. I kommitténs direktiv har påpekats att konkursförvaltning med hjälp av kommissionärsbolag kan ge upphov till rättsliga problem av skilda slag. Enligt direktiven borde undersökas, om det föreligger något praktiskt behov av lagreglering på denna punkt.

Kommittén har i sin enkät år 1975 frågat konkursdomarna i landet, om förvaltning genom kommissionärsbolag veterligen har förekommit vid tingsrätten under senare år och om det finns något praktiskt behov av särskild lagreglering i ämnet. Av de inkomna svaren framgår att bland landets samtliga tingsrätter förvaltning med biträde av kommissionärsbolag har förekommit endast vid Stockholms tingsrätt, där man under de senaste tio åren haft inemot tio sådana fall. Så gott som genomgående ansåg konkursdomarna att det inte fanns något behov av en lagreglering rörande konkursförvaltning genom kommissionärsbolag. Enligt konkursdomarna vid Stockholms tingsrätt syntes särskilda lagregler dock önskvärda.

Kommissionärsbolag har i konkurssammanhang använts som en sammanfattande benämning på aktiebolag, som bildats med uppgift att driva konkursgäldenärens rörelse vidare. Till grund för sådant bolags verksamhet har legat ett avtal mellan konkursboet och bolaget. I några fall har konkursboets tillgångar överlämnats i kommission till det särskilt bildade bolaget men det har också förekommit att boets tillgångar överlåtits med äganderätt till bolaget. Om gäldenären har bytt firma före konkursen, har kommissionärsbolaget kunnat utnyttja gäldenärens gamla firma, vilket haft den fördelen att goodwillvärden inte behövt gå förlorade. Bolaget kan ha varit färdigbildat och avtal om överföring av gäldenärens egendom ha träffats redan före konkursbeslutet. Det avtal som träffats inför den förestående konkursen har varit beroende av förvaltarens och rättens ombudsmans godkännanden och gett förvaltaren rätt

⁵ Jfr KLK I s. 119 och propositionen s. 201.

⁶ Se NJA II 1921 s. 379 (lagrådet) och 381 f (chefen för justitiedepartementet). Jfr Welamson I s. 170 f.

⁷ Jfr härom Welamson I s. 171 f.

att säga upp eller ändra avtalet. Sedan bolaget avvecklat tillgångarna har överskottet redovisats till förvaltaren, som sedan på sedvanligt sätt verkställt utdelning.

De konkurser där kommissionärsbolag anlitas har varit mycket omfattande och komplicerade. I dessa konkurser har det från affärsmässig synpunkt ansetts fördelaktigare att genomföra avvecklingen med hjälp av ett för ändamålet bildat bolag. Med denna lösning har det varit möjligt att anlita särskilt kvalificerade personer för att leda avvecklingsarbetet. En ytterligare fördel med bolagsformen har varit att ett i gång varande bolag kunnat erbjudas till spekulanter.

Avtalet mellan bolaget och konkursboet har tillförsäkrat förvaltaren och rättens ombudsman kontroll över och inflytande på bolagets verksamhet. Förvaltaren och/eller rättens ombudsman har dessutom ingått i bolagets styrelse. Avtalet har också upptagit föreskrifter om den tid under vilken rörelsen skulle få drivas, om redovisning till konkursboet och om allmänna riktlinjer för inköp och försäljning, allt med utgångspunkt i KL:s bestämmelser. Om konkursboets egendom har överlåtit på bolaget, har avtalet även innehållit en klausul om rätt för konkursboet att få tillbaka egendom som inte sålts.

Som framgått har konkursförvaltning genom kommissionärsbolag förekommit endast i mycket begränsad utsträckning. I de fall där förvaltning med biträde av sådant bolag förekommit har, enligt den erfarenhet som finns företrädd inom kommittén, avsaknaden av lagregler inte gett upphov till större problem. En särskild lagstiftning på området skulle kräva omfattande bestämmelser som inte står i proportion till det värde regleringen skulle kunna ha. Det bör i detta sammanhang beaktas att konkursförvaltningen och kontrollen över den avses bli effektivare, om KL-förslaget genomförs. Bl. a. skall enligt 51 a § i förslaget förvaltaren i alla viktigare angelägenheter samråda med tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer. I den mån förvaltningsformen väsentligt inverkar på arbetstagares anställning skall enligt 51 b § vederbörande arbetstagarorganisation medverka. Det torde inte komma i fråga att förvaltning genom kommissionärsbolag äger rum i strid mot t. ex. tillsynsmyndighetens mening. För den händelse förvaltning med hjälp av ett av konkursboet ägt kommissionärsbolag någon gång skulle te sig ändamålsenligt måste tillses att avtalet mellan boet och bolaget inte sätter KL:s bestämmelser om tillsyn ur spel.

Med hänsyn till det anförda finner kommittén att en särskild lagreglering beträffande kommissionärsbolag inte är påkallad.

2.3.6 *Sakkunnigt biträde*

I 54 § KL föreskrivs att förvaltaren (interimsförvaltaren) får anlita sakkunnigt biträde för bouppteckningsförrättningen, om det befinnas nödvändigt. Bestämmelsen torde närmast avse sådana fall där värderingen av boet fordrar sakkunskap som förvaltaren saknar. Det förekommer likväl ofta att särskilda värderingsmän anlitas för att förrättningen härigenom skall bli billigare. Mot denna ordning har i litteraturen ansetts ej kunna riktas någon erinran, under förutsättning att förvaltaren ger tillräckliga direktiv för och kontrollerar

förrättningsmännens verksamhet.¹

En förvaltare kan ibland behöva anlita sakkunnigt biträde även för andra uppgifter än sådana som har samband med bouppteckningsförrättningen. Som exempel kan nämnas att en revisor granskar gäldenärens bokföring eller att försäljning av speciellt slags egendom anförtros åt fackman eller att annan än förvaltaren för boets talan i rättegång. Vid fortsatt drift av gäldenärens rörelse kan det tänkas vara påkallat att ta hjälp av någon sakkunnig i ekonomiska eller tekniska frågor.² Av ersättningsreglerna i 84 § första stycket (fjärde punkten) KL framgår att biträde i gällande lag förutsatts kunna tas i anspråk även för annan förvaltningsåtgärd än förrättande av bouppteckning.³ Enligt kommitténs mening bör införas en generell bestämmelse som ger förvaltaren rätt att för viss förvaltningsåtgärd anlita biträde av sakkunnig, om han finner det nödvändigt. En sådan bestämmelse återfinns i förslaget under 52 §. Till följd av den föreslagna paragrafen blir föreskriften i 54 § KL om anlåtande av sakkunnig för upprättande av bouppteckning obehövlig.

Den föreslagna befogenheten att anlita sakkunnigt biträde tillkommer såväl interimsförvaltaren som den slutlige förvaltaren.

Kostnaden för sakkunnigt biträde är att hänföra till konkurskostnad⁴ och skall utgå enligt reglerna i 188 § i KL-förslaget.

Liksom beträffande 54 § KL får förvaltaren i princip själv avgöra i vilken utsträckning det är nödvändigt att ta sakkunnigt biträde i anspråk. Vid bedömningen bör han beakta att han inte belastar boet med opåkallade utgifter. Förvaltaren bör vara oförhindrad att anlita sakkunnig, t. ex. värderingsman vid boutredningen, även av den anledningen att det ställer sig billigare för boet. En sådan åtgärd kan framstå som motiverad för att borgenärernas bästa skall tillgodoses och för att en förmånlig och snabb utredning av boet skall främjas (jfr 51 § i förslaget). Är förvaltaren tveksam om huruvida sakkunnigt biträde bör anlitas för viss uppgift, bör han samråda med tillsynsmyndigheten eller med särskilt berörda borgenärer.

Ett företags personal, som sagts upp med anledning av konkurs, bör i viss omfattning kunna tas i anspråk för medverkan i bouppteckningsförrättningen liksom i verksamhetens bedrivande utan att boet belastas med extra förvaltningskostnader. För att vara bevarad vid rätten till uppsägningslön är en arbetstagare nämligen i princip skyldig att utföra arbete under uppsägningsstiden.⁵

Den här föreslagna paragrafen bör göras tillämplig även vid mindre konkurs. Det praktiska behovet av att anlita särskild sakkunnig i sådan konkurs är dock begränsat.

2.3.7 Bokföring

2.3.7.1 Nuvarande rättsläge

Enligt 57 § första stycket KL skall förvaltaren föra bok vari boets inkomster och utgifter i pengar dag efter dag antecknas. Vad sålunda är stadgat får enligt andra stycket av samma paragraf ej lända till inskränkning i den bokföringsskyldighet som kan vara föreskriven särskilt. Paragrafens lydelse är oförändrad sedan KL:s tillkomst år 1921. Närmare bestämmelser om

¹ Se Welamson I s. 343. Jfr 1911 års betänkande s. 293 och 326.

² Jfr Kedner, Företagskonkurser s. 498 ff.

³ Jfr 1911 års betänkande s. 326 och Lawski s. 169.

⁴ Jfr KLK I s. 104 och propositionen s. 175.

⁵ Jfr prop. 1973:129 s. 27 och 138.

beskaffenheten av förvaltarens bokföring saknas i KL. Den enklaste sortens kassabok torde motsvara det i första stycket uppställda bokföringskravet. Av andra stycket torde, såsom påpekats inom doktrinen, följa att konkursförvaltaren har haft bokföringsplikt enligt den numera upphävda bokföringslagen (1929:117) inte bara när konkursförvaltningen i det enskilda fallet har drivit verksamhet som varit bokföringspliktig enligt samma bokföringslag (jfr 60 § KL) utan även när gäldenären har varit sådant rättssubjekt som generellt varit bokföringsskyldigt.¹

Frågan vilken bokföringsskyldighet som åvilar konkursbo har inte berörts under de senaste årens arbete på en ny bokföringslagstiftning (SOU 1973:57, prop. 1975:104 och LU 1975/76:15). Det är emellertid anledning att anta att den nya bokföringslagen (1976:125), som trätt i kraft den 1 januari 1977, i fråga om konkursbo principiellt är tillämplig i samma utsträckning som 1929 års bokföringslag var tidigare. Att för viss verksamhet särskilt föreskrivna redovisningsregler är tillämpliga även beträffande konkursbo råder det inte någon tvekan om.²

Jordbrukare har en speciell ställning i bokföringshänseende. I 1 § första stycket bokföringslagen föreskrivs att enskild person, som driver jordbruk eller skogsbruk, inte på grund därav är bokföringsskyldig enligt lagen. Enligt en år 1972 beslutad ändring i kommunalskattelagen skall inkomst av jordbruk efter en successiv övergångsperiod om fem år från den 1 januari 1973 beräknas enligt bokföringsmässiga grunder. Övergångsperioden har förlängts med två år.³ Redovisningen skall ske i enlighet med bestämmelserna i jordbruksbokföringslagen (1951:793). Enligt 1 § sistnämnda lag är bestämmelserna avsedda att skapa underlag för taxeringen.

¹ Se Walin i SvJT 1962 s. 721 och Welamson II s. 116 not 1. Jfr Welamson I s. 422 not 4.

² Se t. ex. 24 § andra st. förordningen (1949:341) om explosiva varor och 57 § 2 mom. rusdrycksförsäljningslagen (1954:521).

³ Se NJA II 1929 s. 103. Jfr prop. 1975:104 s. 130 och Hemberg-Sillén, Bokföringslagen, 8 uppl., s. 9.

² Se prop. 1975:104 s. 130 f.

³ Se prop. 1975:104 s. 177.

⁴ Enligt 1 § fjärde st. i den nya bokföringslagen äger lagens bestämmelser om årsbokslut ej tillämpning på enskild näringsidkare som driver sin verksamhet utan biträde av flera än två årsanställda personer och i vars rörelse den årliga bruttoomsättningssumman understiger 200.000 kr. Se i anslutning härtill LU 1975/76:15 s. 22 f.

2.3.7.2 Finns behov av att tillämpa bokföringslagen i konkurs?

Under förarbetena till 1929 års bokföringslag uttalades att ändamålet med lagen i första hand var att bereda skydd åt den bokföringsskyldiges fordringsägare samtidigt som bokföringsskyldigheten var ägnad att befordra ordning och reda samt att för näringsidkaren själv möjliggöra kontroll över rörelsens gång och över den egna ekonomiska ställningen.¹ I förarbetena till den nya bokföringslagen framhålls att dessa synpunkter i dag gör sig gällande med än större styrka och att den utveckling som skett i samhället gör att bokföringsskyldigheten måste tillgodose även andra intressen. I detta avseende nämns särskilt skatteintresset och det växande samarbetet mellan näringsliv och samhälle. Utvecklingen skapar, påpekas det, behov av vederhäftig information om företagets ekonomiska ställning och resultat.² Den nya bokföringslagen är också med hänsyn till de ovan angivna intressena i högre grad än 1929 års lag inriktad på resultatredovisning.

Årsboksluten har enligt gängse synsätt främst till uppgift att mäta resultatet av ett räkenskapsårs verksamhet hos ett fortlevande företag.³ Bestämmelserna i såväl 1929 års som 1976 års bokföringslag beträffande den löpande bokföringen är utformade bl. a. med sikte på att skyldigheten att upprätta dylika bokslut skall kunna fullgöras.⁴

Konkursförvaltaren har inte någon skyldighet att rekonstruera en bristfällig bokföring för tiden före konkursutbrottet och det är – i synnerhet om konkursen inträffar mitt under en redovisningsperiod – förenat med

betydande svårigheter och kostnader att få en riktig utgångspunkt för bokföring i bokföringslagens mening under konkursen.

Om förvaltaren beslutar sig för att tills vidare fortsätta konkursgäldenärens rörelse och dennes bokföring är godtagbar, skulle man kunna tänka sig att förvaltaren använder sig av denna. I de konkurser där gäldenärens rörelse drivs vidare torde konkursgäldenärens bokföring nämligen inte sällan vara i sådant skick att förvaltaren utan svårigheter kan fortsätta redovisningen av affärshändelserna i denna. Är bokföringen däremot bristfällig, kan det som nämnts ovan vara förenat med stora svårigheter och kostnader att få en riktig utgångspunkt för bokföring i bokföringslagens mening under konkursen. En metod skulle då kunna vara att man i princip låter konkursbouppteckningen tjäna som utgångspunkt för bokföringen. Emellertid förekommer det knappast i praktiken att förvaltaren fortsätter redovisningen i gäldenärens bokföring eller att konkursbouppteckningen får tjäna som utgångspunkt för bokföringen i konkursboet. Det vanligaste torde vara att förvaltaren såvitt avser den löpande redovisningen i boet "nollställer" detta. Någon ingående balans från vilken den löpande redovisningen utgår förekommer således inte. Behov av en sådan balans, vilken främst har betydelse för resultatredovisningen, torde inte heller föreligga.

De ändamålssynpunkter som ligger till grund för bokföringslagstiftningen gör sig inte gällande med samma styrka vid förvaltningen av konkursbo som vid driften av ett i gång varande företag. Konkursens egentliga syfte är att bereda en insolvent gäldenärs samtliga borgenärer möjlighet att i viss inbördes ordning få betalt ur hans tillgångar så långt dessa räcker. Konkursförvaltningen går sålunda ut på att avveckla gäldenärens tillgångar och redovisningen i konkursen måste ha till främsta syfte att spegla denna avveckling. Det är alltså från förvaltarens synpunkt fråga om en avvecklingsredovisning och inte om en resultatredovisning. Bokföring i enlighet med bokföringslagens bestämmelser synes inte vara erforderlig för förrättande av bouppteckning enligt 54 § KL (53 § i förslaget) eller för upprättande av berättelser enligt 55 och 56 §§ KL samt kvartalsräkningar enligt 58 § tredje stycket KL. Enligt vad kommittén inhämtat förekommer det i praktiken inte heller annat än i undantagsfall att konkursbo tillämpar de i bokföringslagen föreskrivna reglerna. Några olägenheter av denna praxis har kommittén veterligt inte påtalats.

En fråga är om skatteintressena påkallar bokföring enligt bokföringslagens föreskrifter. Av betydelse härvid är efter vilka normer inkomst under konkurs tas upp till beskattning. Några bestämmelser som särskilt reglerar konkursgäldenärs och konkursbos skattskyldighet för inkomst finns inte f. n. Överväganden om en sådan reglering, vilka dock inte lett till lagstiftning, har gjorts av uppborädsutredningen i betänkandet (Stencil Fi 1969:13) Skattskyldighet under konkurs. I betänkandet har lämnats en redogörelse för rättsfall och praxis på området.

Av ett prejudicerande rättsfall från år 1955 (regeringsrättens årsbok 1955 ref. 21) följer att skattskyldighet för inkomst inte åligger konkursbo. Beskattningsfrågan gällde inkomst av annan fastighet, tillfällig förvärvsverksamhet (realisationsvinst) och inkomst av kapital. Enligt uppborädsutredningen bör man emellertid med hänsyn till utslagets motivering ("enär skattskyldighet för inkomst icke åligger konkursbo") kunna utgå från att

konkursbo är befriat från skattskyldighet i fråga om varje slag av inkomst och sålunda exempelvis även beträffande inkomst som uppkommer genom att gäldenärens rörelse fortsätts för konkursboets räkning.⁵

Enligt uppberdsutredningen kan av 1955 års rättsfall inte dras några bestämda slutsatser om för vilka inkomster gäldenären skall beskattas i samband med konkurs. Utredningen nöjer sig med att konstatera att utvecklingen medfört att inkomst, som kan uppkomma i konkurs, inte blir inkomstbeskattad. Inkomst som boet erhåller genom att exempelvis fortsätta gäldenärens rörelse eller avverka och försälja skog från gäldenärens fasta egendom beskattas sålunda inte hos vare sig konkursboet eller gäldenären. I praktiken torde konkursgäldenär inte heller bli beskattad för realisationsvinst, som kan uppkomma vid avyttring av hans tillgångar. Utredningen framhåller att gäldenär i samband med konkurs endast synes bli beskattad för inkomst som han själv förvärvar och som enligt 27 § KL med viss begränsning är förbehållen under konkursen, dvs. i huvudsak arbetsinkomst, periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant och belopp vilka utgår som pension eller livränta.

Frågan om mervärdeskatt har inte berörts i uppberdsutredningens betänkande. Enligt 3 § lagen (1968:430) om mervärdeskatt är konkursbo skyldigt att erlagga sådan skatt. Oavsett om konkursboet vid redovisningen av mervärdeskatten tillämpar kontantmetoden eller faktureringsmetoden⁶ behöver redovisningen dock inte ske i överensstämmelse med bokföringslagens bestämmelser.

Kommittén har mot bakgrunden av här redovisade förhållanden på skatteområdet svårt att se att konkursbos räkenskaper skulle behöva läggas upp och föras enligt bokföringslagens eller – i förekommande fall – jordbruksbokföringslagens bestämmelser med särskild tanke på inkomstbeskattningen. Räkenskaperna skall ju inte ligga till grund för beskattning av konkursboet, och de inkomster för vilka gäldenären blir beskattad har inte någon påtaglig anknytning till de förvärvskällor som konkursboet övertagit.

Sammanfattningsvis kan sägas att de ändamålssynpunkter som bär upp bokföringslagstiftningen gör sig svagt gällande i konkursituationen.

2.3.7.3 Överväganden och förslag¹

Vad som anförts i föregående avsnitt ger vid handen att frågan om förvaltarens bokföringsskyldighet torde kunna lösas helt med utgångspunkt i vad som är ändamålsenligt ur konkursrättslig synvinkel. Avgörande bör vara att bokföringen sker på sådant sätt att en betryggande kontroll av konkursförvaltningen kan äga rum. Samtidigt bör tillses att konkursförfarandet inte belastas med onödiga kostnader.

Redovisning enligt kontantmetoden synes vara tillräcklig vare sig konkursgäldenärens rörelse drivs vidare eller ej, om man har ett ordentligt utbyggt kontosystem. Denna redovisningsmetod användes före den nya bokföringslagens ikraftträdande den 1 januari 1977 i stor utsträckning beträffande vissa affärshändelser vid den löpande bokföringen, framför allt i små företag. Om endast ett mindre antal fakturor eller andra handlingar som tillkännager anspråk på vederlag förekommer i rörelsen och fordringarna

⁵ Se nämnda betänkande s. 20.

⁶ Se 4 § lagen om mervärdeskatt.

¹ Kommittén har betr. konkursbos bokföring samrått med auktoriserade revisorn Bengt Bångstad, Stockholm.

eller skulderna enligt dessa verifikationer ej uppgår till avsevärda belopp, kan bokföring av sådana fordringar och skulder även framdeles anstå tills betalning sker, under förutsättning att detta är förenligt med god redovisningssed.²

När det gäller utformningen av förvaltarens bokföringsskyldighet bör beaktas att de grundläggande bestämmelserna i 42 § KL om förvaltares kvalifikationer i ordinär konkurs har i prop.-förslaget omarbetats med sikte på att förvaltningen skall anförtros åt sådana advokater eller andra personer, som har tillräckliga kvalifikationer för uppgiften.³ Principen har angetts vara att inga andra än de som är särskilt inriktade på affärsjuridik och har praktiska erfarenheter av det ekonomiska livet skall komma i fråga som konkursförvaltare. I denna kategori bör den som specialiserat sig på och har erfarenhet av konkursförvaltning i första hand utses. Ett grundläggande krav bör vara att vederbörande har resurser att sköta bokföring och redovisning på ett effektivt och tillförlitligt sätt. I dessa kvalifikationskrav ligger enligt kommitténs mening en viss garanti för att redovisningen i konkursen sker på ett ändamålsenligt sätt och med beaktande av alla intressen som kan göra sig gällande i konkursen.

Mot bakgrunden av det anförda har kommittén funnit att en ny reglering i fråga om konkursbos bokföringsskyldighet bör införas. Kommittén föreslår till en början sålunda att som huvudregel skall gälla att förvaltaren skall vara skyldig att på sätt som överensstämmer med god redovisningssed löpande bokföra boets inkomster och utgifter så att erforderlig kontroll över förvaltningen möjliggörs (57 § första st. första p. i förslaget). Bokföringslagen blir således inte i något fall direkt tillämplig på konkursbos bokföring. Möjligheten att meddela avvikande bestämmelser från bokföringslagen framgår av dess 3 §. Det är naturligtvis inte något som hindrar att förvaltaren lägger upp bokföringen i enlighet med bokföringslagens regler om han finner detta mera praktiskt eller ändamålsenligt, t. ex. när gäldenärens rörelse drivs vidare och dennes bokföring är i sådant skick att förvaltaren kan fortsätta redovisningen av affärshändelserna i denna.

Det ankommer närmast på tillsynsmyndigheten att övervaka att bokföringen bedrivs i enlighet med den föreslagna regleringen. Om tillsynsmyndigheten med anledning av vad den själv kunnat iaktta vid genomgång av kvartalsräkningar m. m. eller efter påpekanden från annat håll finner skäl att närmare granska bokföringen, har myndigheten enligt 59 § i förslaget befogenhet att begära redovisning och företa inventering. En annan åtgärd kan vara att utse revisor med uppgift att granska förvaltarens räkenskaper.

Enligt 51 a § första stycket i förslaget skall förvaltaren i viktigare frågor höra tillsynsmyndigheten. Åtminstone när boet är omfattande eller fortsättning av gäldenärens rörelse är aktuell bör förvaltaren i bokföringsfrågan samråda med tillsynsmyndigheten och inhämta dennas synpunkter på hur bokföringen bör läggas upp för att en tillfredsställande kontroll skall kunna åstadkommas. Det är angeläget att tillsynsmyndigheten tillfrågas på ett så tidigt stadium av konkursen som möjligt.

Vidare bör i detta sammanhang uppmärksammas 52 § i förslaget enligt vilken förvaltaren får anlita biträde av sakkunnig för viss förvaltningsåtgärd (se avsnitt 2.3.6). Om boet exempelvis är av vidlyftig beskaffenhet, kan det vara skäl att förvaltaren anlitar revisor att biträda vid bokföringen.

² Se 8 § tredje st. bokföringslagen.

³ Se KLLK I s. 168 f och propositionen s. 181 ff.

En särskild myndighet, bokföringsnämnden, har inrättats från den 1 juli 1976. Nämnden skall främja utvecklingen av god redovisningssed i företagens bokföring och offentliga redovisning. Därvid skall nämnden bl. a. lämna råd och anvisningar för hur bokföringsskyldigheten skall fullgöras i rörelser av olika slag och storlek, se förordningen (1976:377) med instruktion för bokföringsnämnden.⁴ Det synes lämpligt att i instruktionen för nämnden särskilt ange att den skall utarbeta rekommendationer samt lämna råd och anvisningar beträffande bokföring i konkurs. Konkursförvaltare bör även i det enskilda fallet kunna samråda med nämnden beträffande bokföringen.

Enligt 22 § första stycket bokföringslagen skall allt räkenskapsmaterial samt avtal och andra handlingar av särskild betydelse för att belysa rörelsens ekonomiska förhållanden bevaras i ordnat skick inom landet under minst tio år från utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades. Arkiveringsskyldigheten är ett huvudmoment i bokföringsskyldigheten. I förarbetena till lagen motiveras skyldigheten att arkivera räkenskapshandlingar av hänsyn i första hand till behovet av en ordentlig revision av företagens räkenskaper. Också det allmännas intresse av en effektiv skattekontroll gör sig enligt motiven gällande.⁵ Arkiveringstidens längd, som är lika med den i 1929 års bokföringslag, motiveras med önskemål att få samstämmighet med de regler som gäller enligt skatteförfattningarna.⁶ Även om konkursboet, såsom framgått, inte torde vara skattskyldigt för inkomstskatt kan bokföringen i konkursen vara av betydelse för annans taxering. Också från andra synpunkter kan man behöva ha tillgång till olika handlingar. Den föreslagna bokföringsregeln bör därför kompletteras med en föreskrift om arkiveringsskyldighet. I praktiken förekommer det att konkursboets bokföring ingår som en integrerad del av förvaltarens egen bokföring. Arkiveringstidens längd bör därför överensstämma med vad som gäller beträffande denna. Även i övrigt är det önskvärt att överensstämmelse nås med vad som i allmänhet gäller om arkivering av räkenskapsmaterial. Att direkt anknyta till 22 § bokföringslagen går emellertid inte, eftersom några bestämmelser om räkenskapsår inte föreslås i fråga om konkursbos bokföring. Kommittén föreslår därför en föreskrift enligt vilken förvaltare skall bevara räkenskapsmaterialet under minst tio år räknat från utgången av det kalenderår då konkursen avslutades. Bestämmelsen bör tas in i anslutning till föreskriften om hur bokföring skall ske i konkurs (57 § första st. andra p.).

Vid sidan av bokföringslagen gäller särskilda bestämmelser om hur bokföringsskyldigheten skall fullgöras bl. a. i den associationsrättsliga lagstiftningen. Det är dock uppenbart att dessa särbestämmelser, t. ex. om aktiebolags årsredovisning⁷, inte behöver tillämpas vid konkursförvaltarens redovisning. Annorlunda förhåller det sig med bestämmelser om bokföring som syftar till att möjliggöra kontroll över viss verksamhet. Här kan nämnas 24 § förordningen (1949:341) om explosiva varor, 12–14 §§ förordningen (1949:723) ang. handel med skrot, lump och begagnat gods samt 57 § 2 mom. rusdrycksförsäljningslagen (1954:521). Dessa bokföringsregler måste iakttagas även i konkurs. Detsamma är förhållandet med särbestämmelser i skattelagstiftningen vilkas ändamål är att skapa underlag för deklarations- och uppgiftsskyldighet. Deklarationsskyldighet åvilar boet enligt t. ex. 24 § lagen om mervärdesskatt. Uppgiftsskyldighet föreligger enligt olika författ-

⁴ Jfr prop. 1975:104 s. 199 f samt även prop. 1975/76:100 Bil. 4 s. 82 ff och LU 1975/76:15 s. 36 ff.

⁵ Se prop. 1975:104 s. 193.

⁶ Se prop. 1975:104 s. 195.

⁷ Se 11 kap. aktiebolagslagen.

ningar, bl. a. för annans taxering. Som exempel kan nämnas kontrolluppgifter enligt 37 § (jfr 20 §) taxeringslagen (1956:623).

Enligt kommitténs förslag gäller att nyssnämnda bestämmelser skall tillämpas av förvaltaren (se 57 § andra och tredje st.). Tillsynsmyndigheten har enligt 59 § första stycket första punkten i förslaget att övervaka tillämpningen.

När konkursen handläggs i den för mindre konkurser föreskrivna ordningen är förvaltaren på grund av hänvisning i 185 b § första stycket i förslaget underkastad bestämmelserna om bokföringsskyldighet i 57 §.

Den av kommittén föreslagna regleringen beträffande bokföring har i viss mån försökskaraktär och den praktiska tillämpningen bör därför följas med särskild uppmärksamhet.

2.3.8 Arvodesprövning

I 85 § KL ges regler om sättet för bestämmande av arvode till bl. a. förvaltare. Sådant arvode skall prövas av rätten efter huvudförhandling. Enligt 211 § första stycket är rätten domför med en lagfaren domare. Mera omfattande och krävande arvodesmål avses emellertid skola handläggas av rätten i samsättningen tre lagfarna domare.¹ Av 211 § tredje stycket följer att parts eller annan rättsägares utevaro från huvudförhandlingen inte hindrar att målet avgörs.

Rättens prövning av förvaltarens arvodesframställning skall föregås av en "kallelse" (dvs. underrättelse) på vederbörande rättsägare att utföra sin talan vid rätten. Kallelsen sker i form av en kungörelse som minst tio dagar före den utsatta dagen skall tas in i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. Dessutom skall särskild kallelse utgå till den förvaltare som arvodet avser och till gäldenären. Kallelse skall innehålla underrättelse om det belopp som fordras i arvode. Kan fråga uppkomma om bestämmande av särskilt arvode för viss egendom, gäller särskilda kallelseregler (jfr 84 § andra st.). För den händelse att frågan om arvode ej inverkar på borgenärernas rätt skall kungörelse inte utfärdas. Även i sådant fall skall emellertid särskild kallelse utgå till förvaltaren och gäldenären. Konkursdomaren skall inhämta yttrande av rättens ombudsman beträffande förvaltararvodet.

Av 203 § KL följer att kungörandet kan ersättas av särskilda kallelser till vederbörande borgenärer, om kostnaderna inte ökas därigenom.

I mindre konkurs bestäms enligt 187 § första stycket i KL-förslaget förvaltararvodet av konkursdomaren utan föregående kungörelseförfarande.² Detsamma gäller vid avskrivning av ordinär konkurs enligt 186 § samma förslag.

Det finns enligt kommitténs mening inte någon anledning att frånga den nuvarande ordningen att rätten – i regel bestående av en domare – skall pröva förvaltararvodet efter särskild förhandling. Inte sällan är det av värde för förvaltaren eller annan rättsägare att ha tillfälle att lägga fram sin sak inför rätten. Som framgått är parts eller annans närvaro vid förhandlingen inte obligatorisk för prövning av arvodesmålet.

Enligt de erfarenheter som finns representerade inom kommittén har

¹ Se prop. 1973:30 s. 88.

² Jfr 187 § andra st. i prop.-förslaget.

emellertid det kungörande som f. n. föregår rättens prövning av förvaltararvodet begränsad praktisk betydelse. I stor utsträckning torde borgenärerna inte ta del av eller vidta någon åtgärd med anledning av kungörelsen. Denna byts ofta ut mot separata kallelser till vederbörande borgenärer med stöd av 203 § KL. Redan i KLK I (s. 156) påpekade kommittén att skyldigheten att kungöra arvodesprövningen i ordinära konkurser borde kunna inskränkas. Hovrätten över Skåne och Blekinge har i remissyttrande över betänkandet framhållit att kungörelseförfarandet knappast längre tillgodoser något behov. Enligt hovrättens uppfattning bör kungörelseskyldigheten kunna reduceras eller helt slopas. Med åberopande av det sagda förordar kommittén nu att systemet med kungörelse i anslutning till arvodesprövningen avskaffas.

Man kan likväl inte bortse från att viss eller vissa borgenärer kan vara närmare intresserade av hur arvodesfrågan löses.³ Under förarbetena till KL framhölls vikten av att borgenärerna fick tillfälle att bevaka sina intressen med avseende på konkursarvodena. För sådant ändamål ansågs det nödvändigt att låta dem få underrättelse om fordrade arvodesbelopp. Det skulle enligt kommitténs mening – åtminstone beträffande större konkurser – föra för långt att ersätta kungörandet med särskilda underrättelser till samtliga borgenärer. Att låta underrättelser utgå endast till sådana borgenärer vilkas rätt påverkas av arvodesfrågans lösning skulle i många fall innebära en svår-tillämpad ordning. En godtagbar utväg synes vara att göra underrättelse beroende av att borgenär i konkursen hos konkursdomaren särskilt begärt att bli underrättad om handläggningen av arvodesfrågan vid rätten. Sådan underrättelse bör även innehålla uppgift om det fordrade arvodet. Borgenärs begäran bör kunna göras skriftligen eller muntligen. Självfallet kan borgenär även under hand höra efter hos konkursdomstolen, när och var arvodesprövningen skall äga rum och vilket arvodesbelopp som yrkats. Lämpligen bör föreskrivas att i den kallelse som konkursdomaren enligt 12 § KF skall tillställa borgenärerna även skall anges att borgenär, som vill bli underrättad om tid och plats för arvodesfrågans handläggning vid rätten, skall framställa begäran därom hos konkursdomaren.

Enligt gällande lag skall rättens ombudsman yttra sig över förvaltarens arvodesframställning. I det blivande systemet bör på motsvarande sätt gälla att tillsynsmyndigheten skall höras beträffande förvaltarens arvodesanspråk. Tillsynsmyndigheten har goda möjligheter att överblicka det arbete som förvaltaruppdraget krävt samt med vilken omsorg och skicklighet det utförts. Myndigheten är också förtrogen med konkursboets omfattning (jfr 82 § andra st. KL).

Kommittén föreslår att 85 § ändras på sätt som sagts ovan. Anledning saknas att inskränka konkursdomarens nuvarande skyldighet att i fall som avses i 84 § andra stycket självmant underrätta de kända borgenärer som har särskild förmånsrätt i viss egendom.⁴

Rätten skall ex officio pröva arvodets storlek. Det begärda arvodesbeloppet kan alltså sättas ned även om ingen borgenär inställer sig vid rätten och yrkar nedsättning.⁵

Enligt 187 § första stycket i KL-förslaget skall konkursdomaren i mindre konkurs och vid avskrivning av ordinär konkurs enligt 186 § pröva inte bara förvaltarens arvode utan även de kostnader som förvaltaruppdraget har

³ Se första lagutskottet 1921:22 s. 17.

⁴ Ang. sådana underrättelser se 1911 års betänkande s. 326 f, 1919 års betänkande s. 225 och Lawski s. 171 f.

⁵ Se 1919 års betänkande s. 225, Lawski s. 171 och Welamson I s. 643.

medfört. I det ovan nämnda remissyttrandet av hovrätten över Skåne och Blekinge har ifrågasatts, om inte motsvarande ordning kan genomföras beträffande förvaltarens kostnader vid ordinära konkurser över lag. Med anledning härav vill kommittén anföra följande.

Vid ordinär konkurs gäller att förvaltarens kostnader för uppdragets fullgörande prövas av domstol efter klander av den som är missnöjd. Regleringen beror bl. a. på att kostnadsposten har ansetts normalt inte vara lika svårbedömd och ömtålig som arvodesposten. Det är att märka att medel som behövs för betalning av omkostnader i regel måste tas ut ur konkursboet av förvaltaren allt eftersom betalningen aktualiseras. De förs sedan upp i slutredovisningen, som kan klandras.

Att konkursdomaren skall pröva kostnadsersättningen till förvaltaren i fall som avses i 187 § första stycket i KLförslaget har främst motiverats av att statsverket i sådana fall ofta kan få träda in och betala på grund av det subsidiära ansvaret enligt 188 § i prop.-förslaget.⁶ Detta ansvar blir i princip inte aktuellt vid sådana ordinära konkurser som avses i förevarande sammanhang, dvs. de som avslutas genom slututdelning. Man kan naturligtvis ändå tänka sig att låta domstolen granska och pröva alla kostnadsbelopp även i slututdelningskonkurserna. Kommittén har emellertid ej ansett att det finns tillräckliga praktiska skäl att frångå den gällande ordningen. Härvid bör beaktas att det nya tillsynsorganet enligt 189 § tredje stycket KLförslaget skall granska förvaltarens slutredovisning och avge utlåtande över den. Genom detta utlåtande, som jämte redovisningen skall hållas tillgängligt, får rättsägarna i konkursen vägledning för bedömningen av om de bör klandra redovisningen. Vidare får tillsynsorganet klandra slutredovisningen (191 § andra st. KLförslaget).

2.4 Allmän motivering beträffande tillsynen

2.4.1 Tillsynen i stort

Förvaltningen måste stå under tillsyn. Denna bör omfatta såväl den formella som den materiella sidan av förvaltningen. Den materiella kontrollen bör, som framgått i det föregående, ej innefatta krav på förhandsmedgivande till olika förvaltningsåtgärder. Att däremot ett samspel med tillsynsorganet och borgenärerna skall äga rum i den löpande verksamheten har berörts i avsnitt 2.3.2.

Den yttersta kontrollen över konkursförvaltningen utövas f. n. av konkursdomstolen (konkursdomaren). Den närmare tillsynen över förvaltaren ankommer på ett särskilt kontrollorgan, rättens ombudsman. Enligt kommitténs mening bör ett särskilt tillsynsorgan fortfarande finnas. För att onödigt dubbelarbete skall undvikas bör konkursdomstolen helt befrias från kontrollerande uppgifter. Att utöva tillsyn över konkursförvaltning passar f. ö. inte så väl för domarverksamheten. Det särskilda tillsynsorganet bör med andra ord självständigt ansvara för den löpande kontrollen över förvaltningen. Domstolens nuvarande befattning med judiciella frågor inom konkursens ram bör däremot ej inskränkas. Utseende av förvaltare bör också fortfarande ankomma på konkursdomaren. Liksom f. n. bör det vidare vara konkursdomarens uppgift att entlediga försumlig förvaltare. Den nuvarande

⁶ Se KLK I s. 157 och 159 samt propositionen s. 175 och 224.

skyldigheten för konkursdomaren att självmant ingripa mot sådan förvaltare bör dock utgå. Konkursdomstolen bör alltså bestämma förvaltarens arvode.

I det följande behandlar kommittén frågorna hur tillsynen bör utformas (avsnitt 2.4.2) och vilket organ som enligt kommitténs mening bör svara för tillsynen (2.4.3 och 2.4.4). Ett särskilt avsnitt (2.4.5) avser granskningsmännen och deras funktion i ett blivande kontrollsystem. Slutligen (2.4.6) behandlas arbetsmarknads- och regionalpolitiska frågor.

2.4.2 *Tillsynens utövande*

Tillsynsorganets huvudsakliga uppgift bör vara att övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt i överensstämmelse med KL och andra författningar. Organet bör med andra ord se till att förvaltaren iakttar gällande bestämmelser och att han inom denna ram vidtar de åtgärder som påkallas för att ge bästa möjliga resultat av konkursen. Här ligger t. ex. att kontrollera att de i avsnitt 2.3.2 föreslagna reglerna om samråd och information inte förbises. Bland andra författningar än KL vilkas efterlevnad bör övervakas kan särskilt framhållas de som hör till arbetslivets och skattelagstiftningens områden.

Såväl från borgenärernas och gäldenärens som från samhällelig synpunkt är det angeläget att avvecklingstiderna hålls nere så mycket som möjligt. Kommitténs ändringsförslag angående konkursförvaltningen och tillsynen över den syftar bl. a. till att främja ett snabbare förfarande. Även genom en mera strikt tillämpning av nuvarande regler i KL bör tidsvinster kunna uppnås. Detta gäller t. ex. beträffande föreskriften i 126 § fjärde stycket att slututdelning skall ske sedan all boets egendom förvandlats i pengar.¹ Tillsynsorganet bör särskilt se till att avvecklingen av konkursen inte fördröjs i onödan.²

Vad nu sagts om tillsynsorganets uppgifter bör jämföras med förvaltarens åligganden enligt 51 § i förslaget.

Tillsynsorganet bör, när det finner lämpligt, få inventera konkursboets kassa och övriga tillgångar samt även fordra särskild redovisning av förvaltaren (jfr betr. rättens ombudsman 59 § första st. andra p. KL). Konkurserna är numera inte sällan så vidlyftiga och invecklade att det behövs bokföringsexpertis för granskning av boets räkenskaper och förvaltningen i övrigt. Tillsynsorganet bör därför ges möjlighet att, om särskilda omständigheter föranleder det, utse en eller flera revisorer för sådan granskning.³ Jfr angående revisor 149 § lagen (1955:183) om bankrörelse.

En viktig uppgift för tillsynsorganet bör vara att genom råd och upplysningar främja en riktig och enhetlig tillämpning av gällande föreskrifter som rör konkursförvaltning. Det är således inte fråga om att ge bindande direktiv om hur förvaltaren skall handla i det enskilda fallet. Som framgått tidigare skall tillsynsorganet visserligen höras i viktigare frågor men det skall inte besluta i olika förvaltningsangelägenheter på samma sätt som rättens ombudsman enligt nuvarande ordning. Tillsynsorganet bör emellertid genom lämpliga åtgärder, bl. a. genom informationer, verka för att förvaltningen blir effektiv och rationell. I förvaltningen inbegrips härvid

¹ Jfr prop. 1975:6 s. 129.

² Enligt hittills gällande ordning har denna uppgift ansetts ankomma på konkursdomaren. Se KLIK I s. 97 med not 5 och Elwing s. 102 f.

³ I 74 § tredje st. och 86 § i det norska förslaget till lag om gjeldsforhandling og konkurs ges särskilda regler om revisor i konkurs.

förvaltarens uppgifter t. ex. enligt arbetsrättslig och skatterättslig lagstiftning. En ordning i enlighet med vad som nu förordats medför exempelvis att förvaltarberättelserna kan göras mer enhetliga än f. n. Tillsynsorganets verksamhet bör också syfta till att underlätta förvaltarens arbete. Bl. a. bör det kunna medverka när förvaltaren har anledning att ta kontakt och överlägga med myndigheter eller organisationer av skilda slag. Praktiskt betydelsefullt är att blanketter och formulär kan utarbetas.

Genom tillsynsorganet bör även kunna anordnas kursverksamhet för dem som i olika egenskaper har att göra med konkursförvaltning.

De huvudsakliga uppgifterna och befogenheterna för tillsynsorganet i enlighet med vad som sagts ovan regleras genom 59 § i förslaget.

I nära anslutning till 59 § andra-fjärde styckena i KL föreskrivs dessutom i 60 § i förslaget att tillsynsorganet skall ha tillgång till böcker och andra handlingar som rör boet. Det skall också på begäran få upplysningar av förvaltaren om boet och dess förvaltning. Tillsynsorganet skall vidare på begäran av konkursdomaren och andra meddela sådana upplysningar.

Om borgenär, gäldenären eller annan rättsägare anser att förvaltaren handlar felaktigt eller olämpligt, bör han kunna vända sig till tillsynsorganet som får undersöka saken och vid behov inskrida med lämplig åtgärd. Normalt räcker det med att tillsynsorganet under hand anmanar förvaltaren att fullgöra sina skyldigheter eller att vidta rättelse. I mera kvalificerade fall kan organet göra framställning till konkursdomaren enligt 80 § i förslaget.

På tillsynsorganet bör ankomma att yttra sig till konkursdomaren i olika avseenden. Denne bör bl. a. höra tillsynsorganet innan slutlig förvaltare tillsätts (se 46-48 §§ i förslaget) samt inhämta yttrande från organet beträffande entledigande av förvaltare (80 § andra st.) och förvaltares arvodesanspråk (85 § tredje st.).

2.4.3 Rättens ombudsman

Enligt 44 § KL skall konkursdomaren i varje ordinär konkurs särskilt förordna en rättens ombudsman. Denne skall vara "ärlig och förständig" samt ha erforderlig insikt i gällande lag för bedömning av rättsliga frågor. Han skall dessutom ha nödig erfarenhet och sakkunskap för sina uppgifter rörande tillsyn över konkursutredningen och avgörande av olika förvaltningsfrågor. Den som är anställd vid domstol får inte vara rättens ombudsman. Vidare krävs att rättens ombudsman har avlagt domared. Under laga förfall för ombudsmannen kan ersättare förordnas. Rättens ombudsman hade tidigare ämbetsansvar men är inte underkastad det nya disciplinansvaret.¹

Rättens ombudsman fyller många funktioner i det nuvarande systemet. Hans främsta uppgift är att i ordinära konkurser övervaka förvaltarens verksamhet. Han skall bl. a. granska kvartalsräkningar, halvårsberättelser och annan redovisning från förvaltaren.² Förvaltarberättelsen skall upprättas under rättens ombudsmans inseyende. Han bistår också förvaltaren med råd i juridiska och affärsmässiga frågor. I praktiken kan ombudsmannen många gånger sägas ha ställningen av medförvaltare i konkursen. Flera viktigare förvaltningsåtgärder kräver samtycke av rättens ombudsman och i en del fall har han självständig beslutanderätt. Vid sidan av kontrollfunktionen tjänstgör rättens ombudsman som ordförande vid förlikningsammansamtråde

¹ Se KLK I s. 52 med not 5. Jfr prop. 1975:78 s. 154 ff.

² Se om rättens ombudsmans tillsyn JO 1975/76 s. 119 ff.

i konkursen. Han skall därvid söka utreda föreliggande tvistefrågor angående bevakade fordringar och åstadkomma förlikning.

I mindre konkurser enligt prop.-förslaget förekommer inte någon rättens ombudsman.³

Rättens ombudsman har rätt till arvode ur konkursboet. För det sällsynta fallet att boet inte räcker till ombudsmannens arvode utgår detta enligt prop.-förslaget (se 188 §) av allmänna medel. Totalt uppgick arvoden till rättens ombudsmän i de år 1974 avslutade ordinära konkurserna enligt kommitténs undersökning till cirka 5 miljoner kr.⁴

I allmänhet anlitas en och samma person eller några få personer som rättens ombudsman vid varje särskild domstol. Oftast utses advokater. Kommitténs statistiska undersökning visar att av de år 1974 upphörda konkurserna rättens ombudsman var advokat i 73,7 % (vid Stockholms och Malmö tingsrätter 100 %) av konkurserna. I större delen av de återstående konkurserna anlidades pensionerade tjänstemän – däribland främst domare, högre polistjänstemän, kronofogdar och åklagare – som rättens ombudsman. Andra yrken som fanns representerade var bl. a. kommunalborgmästare, hypoteksdirektör och ombudsman.⁵

De advokater som tas i anspråk för uppdrag som rättens ombudsman har i allmänhet särskilda kunskaper och erfarenheter inom det konkursrättsliga området. De är i sådana fall väl kvalificerade för uppgiften. Advokater utnyttjas i regel också som konkursförvaltare. Enligt kommitténs undersökning var förvaltaren advokat i 82,2 % och "jur. kand." i 14,4 % av konkurserna.⁶ I 60,6 % av konkurserna var både rättens ombudsman och förvaltaren advokat. I 13,0 % var rättens ombudsman advokat och förvaltaren "jur. kand." eller hade annat yrke.⁷

Justitiekanslern (JK) har i samband med inspektion av en tingsrätt år 1973 tagit upp frågan om lämpligheten att förordna advokat som rättens ombudsman i konkurs, där även förvaltaren är advokat. Enligt JK kunde det vara ägnat att minska ombudsmannainstitutionens effektivitet som kontrollorgan, om advokat hade uppgiften att öva tillsyn över en kollegas förvaltarskap. JK påpekade att konkursdomaren borde överväga att, när någon av de advokater som anlidades som rättens ombudsman upphörde med verksamheten, söka få någon lämplig person utanför advokatkretsen som rättens ombudsman.⁸

Kommittén anser att det med nuvarande system inte är onaturligt att advokater i stor utsträckning anlitas som rättens ombudsman även i sådana konkurser där förvaltaren är advokat.⁹ Med hänsyn till de uppgifter som f. n. ankommer på rättens ombudsman är det nämligen svårt att utanför advokatkåren hitta tillräckligt antal personer med erforderlig kompetens. Mot en ordning enligt vilken både förvaltaren och den som skall kontrollera hans verksamhet är advokater kan emellertid – i linje med det återgivna uttalandet av JK – riktas invändningar av principiell art.

Rättens ombudsman förekommer numera inte vid förhandling om ackord utan konkurs. I samband med att rättens ombudsman på förslag av lagberedningen genom lagstiftning år 1970 avskaffades vid ackordsförhandling gjordes uttalanden om ombudsmannens betydelse i konkurser. Lagberedningen påpekade sålunda att institutet rättens ombudsman syntes väl grundat i konkurs och att beredningen inte hade några planer på att föreslå

³ Jfr KLK I s. 96.

⁴ Se Bilaga 1 tab. 9.

⁵ Se Bilaga 1 tab. 5. Jfr Kedner, Konkurs och ackord, en studie av insolventa företag genomförd år 1972 på uppdrag av delegationen för de mindre och medelstora företagen s. 238 samt SOU 1940:13 s. 10 och 24.

⁶ Se Bilaga 1 tab. 4. Jfr Kedner a. a. s. 240.

⁷ Se Bilaga 1 tab. 6.

⁸ JK:s inspektionsprotokoll 2.10 1973, AD 288/73.

⁹ Att advokater omväxlande utses till rättens ombudsman och förvaltare är emellertid olämpligt. Enligt kommitténs enkät har detta förekommit i ringa omfattning i ung. femton tingsrätter. Jfr TSA 1974 s. 279.

ändring i den delen. Konkursförfarandet med dess realisation av tillgångarna och prövning av rätt till utdelning m. m. hade enligt beredningen en annan omfattning och innebörd än ackordsförhandling. Denna ledde inte som konkursförfarandet till att borgenärernas betalningsrätt i boet fastställdes. Förlikningsförfarandet spelade därför inte på långt när samma roll vid sådan förhandling som i konkurs. I konkurs hade rättens ombudsman också bl. a. att övervaka hela förvaltningen.¹⁰

Som framgått anser kommittén att det fortfarande bör finnas ett särskilt organ för tillsyn över förvaltningen. Det kan alltså inte bli fråga om att – som har skett beträffande ackord – i konkurs avskaffa rättens ombudsman i nuvarande gestaltning utan att sätta något annat kontrollorgan i stället.

Genom de med prop.-förslaget överensstämmande bestämmelserna i KL-förslaget om förvaltares kvalifikationer och om utseende av förvaltare skapas ökade förutsättningar för att endast väl kvalificerade förvaltare utses i konkurserna. Bl. a. gäller att förvaltaren skall tillsättas av konkursdomaren. Dessutom kommer förvaltarens allmänna ställning enligt kommitténs förslag i avsnitt 2.3 ovan framdeles att bli mera självständig än f. n. Vidare skall, när konkursdomaren med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet anser det behövt, mer än en förvaltare kunna tillsättas. Därigenom kan vid behov samråd äga rum vid förvaltningens bedrivande. Även sakkunnigt biträde skall kunna anlitas. Samråd skall också ske med tillsynsorganet och de borgenärer som särskilt berörs av den aktuella förvaltningsåtgärden.

Det sagda innefattar skäl mot att ha kvar det nuvarande institutet rättens ombudsman i ett nytt förvaltningssystem. Därtill kommer att det enligt kommitténs mening behövs ett permanent och mera utbyggt kontrollorgan, som har resurser att utöva tillsynen effektivt och ändamålsenligt efter de linjer som angetts i avsnitt 2.4.2.

Kommittén anser alltså att tillsynen och därmed besläktade uppgifter bör anförtros åt annat organ än rättens ombudsman. Frågan är då, om man vid sidan av ett nytt tillsynsorgan bör ha kvar rättens ombudsman för fullgörande av förlikningsuppgifterna. Det är tydligt att rättens ombudsman i detta avseende har en viktig funktion. Allmänt sett torde nuvarande system med rättens ombudsman som förlikningsorgan fungera väl.¹¹ Ett bibehållande av rättens ombudsman med enda uppgift att leda förlikningssammanträdet innebär emellertid en överorganisation. Enligt kommitténs mening kan ombudsmannens roll som förlikningsorgan såvitt angår tvistiga fordringar övertas av konkursdomaren. I den delen hänvisas till avsnitt 4.4.4.

Sammanfattningsvis föreslår kommittén att rättens ombudsman avskaffas och ersätts med ett annat allmänt tillsynsorgan.¹²

2.4.4 Nytt tillsynsorgan

2.4.4.1 Allmänna överväganden

Frågan om lämpligt tillsynsorgan i ett nytt konkursförfarande skall i enlighet med direktiven för kommittén prövas förutsättningslöst.

Tillsynen över förvaltningen i ordinära konkurser handhas f. n. av kon-

¹⁰ Se U VII s. 77 f (jfr s. 68). Jfr även departementschefen i prop. 1970:136 s. 82 f.

¹¹ Se den i avsnitt 4.3 redovisade statistiken.

¹² Jfr preliminära uttalanden i sådan riktning KLK I s. 92, 95 och 166. Advokatsamfundet har i remissyttrande över nämnda betänkande motsatt sig tanken att avskaffa institutet rättens ombudsman.

kursdomaren och rättens ombudsman. Kommittén har tidigare (avsnitten 2.4.1 och 2.4.3) förordat att tillsynsuppgifterna skall läggas på ett särskilt tillsynsorgan men att någon rättens ombudsman inte vidare skall finnas. Konkursdomstolen skall fortfarande ha till uppgift att entlediga förvaltare och pröva förvaltarens arvode. Som framgår i det följande (avsnitt 2.4.5) skall möjlighet till ytterligare kontroll över förvaltningen ges genom granskningsmän.

Till grund för valet av lämpligt tillsynsorgan har man att lägga de uppgifter som skall ankomma på organet i fråga (jfr avsnitt 2.4.2). Tillsynsorganets huvudsakliga uppgift enligt den tänkta ordningen är att övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Särskilda uppgifter – som kan sägas ingå i huvuduppgiften – är att tillse att avvecklingen inte fördröjs i onödan, att inventera konkursboets tillgångar och granska förvaltarens redovisning, att genom råd och upplysningar främja en riktig och enhetlig rättstillämpning samt att yttra sig i fråga om tillsättande av slutlig förvaltare och om förvaltarens arvodesanspråk.

Kommittén vill till en början understryka vikten av att tillsynen stadigvarande får ankomma på ett och samma organ eller på en krets av likartade organ. Uppgifterna är av så speciellt slag och förekommer i så begränsad omfattning att de inte bör fördelas på organ med skiftande kompetens och utan inbördes samband. Om tillsynen läggs på ett permanent organ eller i vart fall på en viss typ av organ, kan detta samla de erfarenheter som behövs för att tillsynen skall utövas på bästa sätt.

Med hänsyn till samhällets alltmer ökade intresse av insyn i konkursförfarandet bör det allmänna fortfarande svara för kontrollen.¹ Ett statligt organ har möjligheter att skaffa sig de resurser som enligt vad kommittén tidigare (avsnitt 2.4.2) utvecklat är önskvärda för att tillsynen skall bli effektiv. Allmänt ombud som förordnas enligt 43 a § i förslaget skall tillse att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen beaktas i konkursen. Det ligger i sakens natur att i tillsynsorganets uppgifter ingår att bevaka att sådana intressen främjas. Tillsynsorganet bör sålunda ha uppsikt över att allmänt ombud förordnas när anledning till det förekommer (jfr avsnitt 2.5 under 43 a §).

I första hand bör undersökas om man som tillsynsorgan kan utnyttja ett redan existerande samhällsorgan, vars uppgifter har anknytning till konkursförvaltning.

Tillsynsorganets uppgifter enligt kommitténs förslag förutsätter ett lokalt samband mellan förvaltaren och tillsynsorganet. Det geografiska avståndet bör inte vara större än att förvaltaren och företrädare för tillsynsorganet utan större besvär skall kunna komma i personlig kontakt med varandra. Detta innebär att tillsynen inte bör förläggas centralt till ett enda organ för hela landet. Den i direktiven antydda lösningen att anlita domstolsverket som tillsynsorgan bör redan på grund härav inte komma i fråga. Möjligen kunde man tänka sig att tillsynen i varje konkurs fick ankomma på ett regionalt organ. Härvid kommer främst länsstyrelsen i åtanke. Emellertid har länsstyrelsen ringa anknytning till konkursförvaltning. Med hänsyn till länsstyrelsens ordinarie verksamhet ter det sig också främmande att lägga tillsynen på denna myndighet. På det lokala planet däremot finns ett statligt organ med nära anknytning till konkursförvaltning. Här avses

¹ Jfr lagutskottet i LU 1976/77:11 s. 36, jfr s. 35.

kronofogdemyndigheten. Denna myndighet har i direktiven särskilt framhållits som tänkbart tillsynsorgan.

Kommittén vill mot bakgrund av det sagda närmare undersöka lämpligheten av att anlita kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan.

2.4.4.2 Kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan

Till förmån för kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan talar främst att myndigheten i sin vanliga verksamhet har uppgifter som nära anknyter till konkursförvaltning. En redovisning av kronofogdemyndighetens verksamhet har lämnats i KLK I och kommittén kan nu inskränka sig till att hänvisa till vad som sagts där.¹

Kronofogdemyndigheten har vidare den lokala förankring som utgör en förutsättning för att tillsynen skall kunna utövas på ett ändamålsenligt sätt. Mellan förvaltaren och kronofogdemyndigheten bör ett väl fungerande samspel kunna utvecklas. Den lokala förankringen är särskilt markerad i nu gällande indelning i kronofogdedistrikt.

Kommittén har hållit kontakt med kronofogdemyndighetsutredningen (Kn 1974:03), som har till uppgift att utreda den framtida indelningen av landet i kronofogdedistrikt. Utredningen beräknas vara klar med sitt arbete sommaren 1977. Enligt vad som upplysts avser utredningen att föreslå att antalet distrikt minskas från nuvarande 81 till högst 65.

I flertalet av de nya distrikten kommer enligt utredningens blivande förslag att finnas minst två kronofogdar. De distrikt där endast en kronofogde skall tjänstgöra – ungefär 15 stycken – skall vid behov kunna få tillfälliga förstärkningar från annat distrikt, i första hand i vederbörande län.

Såvitt kommittén kan bedöma kommer kronofogdemyndigheternas lokala förankring inte att rubbas i högre grad genom kronofogdemyndighetsutredningens förslag. En ombildning till större distrikt enligt samma förslag bör ge effektivitetsvinster och vara till fördel även för fullgörande av tillsynsuppgifter i konkurs. Kronofogdemyndighetsutredningens förslag utgår från nuvarande förhållanden. Enligt vad som uppgetts behöver den tänkta distriktsindelningen emellertid inte påverkas av att kronofogdemyndigheterna tillförs uppgiften att vara tillsynsorgan i konkurser.

En särskild fördel med kronofogdemyndigheten som tillsynsorgan är att man kan utnyttja ett centralorgans resurser. Exekutionsväsendet på central nivå administreras av riksskatteverket. På samma sätt som riksskatteverket biträder kronofogdemyndigheten vid specialeksekution torde verket kunna lämna myndigheten betydande service och information för dess uppgift som tillsynsorgan vid konkurs. Förutsättningar skapas också för att tillsynen blir likformig över hela landet. Bl. a. kan större enhetlighet i bedömningen av arvodesfrågor åstadkommas.

Enligt direktiven för kommittén bör det vid den formella granskning som ingår i kontrollen över konkursförvaltning finnas möjlighet att utnyttja automatisk databehandling (ADB). Under nuvarande förhållanden är dock, enligt vad kommittén har sig bekant, de praktiska möjligheterna att utnyttja ADB i detta sammanhang små. Behovet av ADB vid granskning av kvar-talsräkningar och övrig redovisning synes åtminstone f. n. inte heller vara så stort. Skulle det framdeles skapas tekniska förutsättningar för användning

¹ Se KLK I s. 84 ff. Jfr samma betänkande s. 208 ff.

av ADB, torde emellertid kronofogdemyndigheterna med hänsyn till sina resurser vara särskilt lämpliga att ingå i ett ADB-system. Till förmån för kronofogdemyndigheten talar också att den revisionstekniska expertis som finns på länsstyrelserna bör kunna ställas till myndigheternas förfogande vid tillsynen.

Det är svårt att närmare bedöma vilka kostnadseffekter ett alternativ med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan skulle få i jämförelse med rådande ordning, enligt vilken konkursdomaren och rättens ombudsman svarar för tillsynen. Det nya systemet ställer större krav på arbetsinsatser än nuvarande tillsyn. Samtidigt måste beaktas de möjligheter till rationalisering i olika avseenden som finns hos kronofogdemyndigheterna. Kommittén gör den bedömningen att kostnaderna för den nya ordningen med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan kommer att hålla sig på ungefär samma nivå som nuvarande kostnader. En viss kostnadsökning kan inte uteslutas men bör emellertid kunna godtas med hänsyn till de fördelar som i övrigt ligger i alternativet med kronofogdemyndighet som tillsynsorgan.

Goda skäl kan sålunda åberopas för att kronofogdemyndigheten skall anlitas som tillsynsorgan. Innan kommittén tar ställning i denna fråga måste emellertid utredas, om ett förslag härom är förenligt med kronofogdemyndighetens fiskala funktion.

I KLK I (s. 82 ff., jfr reservation s. 206 ff) diskuterade kommittén ingående frågan om lämpligheten av att anlita kronofogdemyndighet som förvaltare i de mindre konkurserna. En sådan lösning avvisades emellertid av kommittémajoriteten. Ett grundläggande skäl härtill var att det mötte principiella betänkligheter att låta kronofogdemyndigheten i samma konkurs uppträda både som förvaltare och som företrädare för staten i egenskap av konkursborgenär.

När det gäller att bedöma kronofogdemyndighetens lämplighet som tillsynsorgan i ett blivande system är läget ett annat än beträffande förvaltarskapet i mindre konkurser. Det ankommer sålunda inte på tillsynsorganet utan på förvaltaren att i första hand pröva vilka fordringar som skall ge utdelning i konkursen. Denna prövning omfattar frågor om fordringars existens, storlek och förmånsrätt. Om det föreligger tvistiga anspråk, är det närmast förvaltaren som skall verka för uppgörelse. Vid behov kan förlikningsfrågan tas upp vid särskilt sammanträde inför konkursdomaren (se avsnitt 4.4.4). Även vad angår försäljning av egendom, fortsättande av rörelse, indrivning av fordringar, inledande av rättegång och förlikning angående osäker eller tvistig tillgång ligger ansvaret på förvaltaren. Frågor om orsakerna till gäldenärens insolvens, om eventuella återvinningsmöjligheter och om misstanke angående gäldenärsbrott prövas av förvaltaren. Denne skall också sköta kontakten med borgenärerna och gäldenären i viktigare förvaltningsfrågor, se 51 a § första och andra styckena i förslaget. Tillsynsorganet har enligt förslaget – till skillnad från rättens ombudsman enligt gällande ordning – inte någon självständig beslutanderätt rörande förvaltningens bedrivande.² Organet skall endast liksom särskilt berörda borgenärer höras av förvaltaren i viktigare frågor.

Även mot nu angivna bakgrund finns ett visst utrymme för principiella invändningar mot att kronofogdemyndigheten anlitas som tillsynsorgan. Den är sålunda fortfarande företrädare för staten som borgenär, främst som

² Betr. sådana speciella fall som avses i 50 § tredje st. se motiven till nämnda paragraf i avsnitt 2.5.

skatteborgenär.³ Kommittén anser emellertid att det inte föreligger något avgörande hinder mot att kronofogdemyndigheten anlitas som tillsynsorgan i det nya systemet. Kronofogdemyndigheten har i direktiven för kommittén angetts som tänkbart tillsynsorgan. Vidare kan av uttalanden, som gjorts i samband med riksdagens ställningstagande till propositionen, dras den slutsatsen att riksdagen inte har ansett några principiella hinder föreligga mot att tillsynen i konkurser läggs på kronofogdemyndigheten.⁴ Till saken hör också att varje borgenär enligt förslaget skall kunna få granskningsman utsedd med uppgift att övervaka förvaltningen på borgenärens vägnar (se nedan avsnitt 2.4.5).

En ordning enligt vilken kronofogdemyndighet är tillsynsorgan behöver enligt kommitténs mening inte föranleda inskränkningar i kronofogdemyndighets befogenheter att företräda staten såsom konkursborgenär. Det synes emellertid lämpligt att kronofogdemyndighetens uppgifter enligt KL-förslaget inte handläggs av samma tjänstemän som sköter indrivningsuppgifterna, inbegripet tillvaratagande av statens rätt i samband med konkurs. Se vidare avsnitt 2.4.4.7 där kommittén förordar att det hos varje kronofogdemyndighet om möjligt inrättas en särskild enhet eller liknande för tillsynsuppgifter.

Med åberopande av det anförda föreslår kommittén att kronofogdemyndighet skall vara tillsynsorgan i ordinär konkurs. När det gäller frågan, vilken kronofogdemyndighet som skall vara behörig tillsynsmyndighet, föreslår kommittén att kronofogdemyndigheten i den ort, där gäldenären har att svara i tvistemål som angår gäld i allmänhet, skall utöva tillsynen över förvaltningen. Denna ordning överensstämmer med vad som enligt prop.-förslaget (18 a och 185 a §§) skulle gälla i fråga om kronofogdemyndighets utrednings- och förvaltningsuppgifter.

Kommittén övergår härefter till frågan hur tillsynen i mindre konkurser bör anordnas.

Enligt prop.-förslaget skulle konkursdomaren utöva en allmän tillsyn över förvaltningen i sådana konkurser, oavsett om kronofogdemyndigheten eller annan var förvaltare. Kontrollen skulle i huvudsak ske i efterhand på grund av redovisning till konkursdomaren vid konkursens slut. Enligt uttalande i propositionen kunde frågan om kontrollen i de mindre konkurserna komma i ett annat läge, om tillsynsfunktionen i större konkurser ändrades.⁵

I avsnitt 6.2.2.1 nedan föreslår kommittén att förvaltningen i mindre konkurser skall anförtros någon som uppfyller de kvalifikations- och behörighetskrav som gäller för förvaltare i ordinära konkurser. Detta innebär att advokater och andra enskilda personer skall tjänstgöra som förvaltare.

Som framgått skall konkursdomaren enligt kommitténs förslag befrias från tillsynen i de ordinära konkurserna. Motsvarande bör gälla beträffande de mindre konkurserna. Även förvaltningen i mindre konkurser bör stå under tillsyn av ett särskilt tillsynsorgan. Praktiska skäl talar för att kronofogdemyndigheten får utöva tillsynen också i de mindre konkurserna. I detta sammanhang kan erinras om det av lagutskottet framförda önskemålet att förfarandet vid de båda konkursformerna blir så enhetligt som möjligt.⁶

Kronofogdemyndighetens tillsyn i mindre konkurser behöver av naturliga skäl inte sträcka sig lika långt som vid ordinära konkurser. Redovisning

³ Advokatsamfundet har i remissyttrande över KLLK I – dock med utgångspunkt i nu gällande förvaltningssystem – motsatt sig att kronofogdemyndigheten såsom företrädare för statliga borgenärsintressen skall fungera som rättens ombudsman.

⁴ Se LU 1976/77:11 s. 36, jfr s. 35.

⁵ Se propositionen s. 170. Jfr liknande uttalande i KLLK I s. 95 f.

⁶ Se LU 1976/77:11 s. 36. Jfr avsnitt 6.2.2.2 nedan.

över förvaltningen skall givetvis lämnas. Kvartalsräkningar och halvårsberättelser bör dock – i överensstämmelse med vad som skulle gälla enligt prop.-förslaget – kunna undvaras.⁷ Vid behov kan kronofogdemyndigheten begära redovisning och fordra in andra uppgifter av förvaltaren. I huvudsak föreslår kommittén emellertid att kronofogdemyndighetens tillsyn i mindre konkurser skall utövas på samma sätt som vid ordinära konkurser.

I avsnitt 6.2.4 behandlar kommittén den närmare utformningen av tillsynen i mindre konkurser.

Ledamoten *Öhman* anser för sin del att det nuvarande systemet med rättens ombudsman, sådant det huvudsakligen tillämpas, har visat sig fungera tillfredsställande och att i och för sig tillräckligt bärande skäl icke andragits för att avskaffa detsamma. *Öhman* anser vidare att det finns anledning antaga att man med en myndighet (kronofogden) som tillsynsorgan löper risk att en del av den smidighet och snabbhet, som i många konkurser icke sällan är av väsentlig betydelse för en gynnsam avveckling, går förlorad. Mest ändamålsenligt vore därför att bibehålla rättens ombudsmannafunktionen i dess nuvarande form.

Öhman har ändock av två skäl ansett sig kunna biträda den helhetslösning kommittén framlagt:

1. Kommittén har fått sig förelagt uppgiften att utreda andra alternativ i fråga om tillsyn och riksdagsbehandlingen av propositionen ger, enligt *Öhmans* bedömning, uttryck för att det nuvarande systemet med rättens ombudsman anses lämpligen böra ersättas med en annan form av tillsyn.
2. Den omorganisation, som i kommitténs förslag görs av konkursförvaltningen och som ger förvaltaren en betydligt mera aktiv och stark ställning än tidigare, innebär, enligt *Öhmans* uppfattning, att de negativa effekter, som avskaffandet av det nuvarande institutet rättens ombudsman kan förväntas medföra, i någon mån kompenseras. De principiella invändningar, som enligt kommittémajoritetens mening omöjliggjorde tanken på kronofogdemyndigheten som förvaltare i mindre konkurser, står visserligen kvar men gör sig, enligt *Öhmans* uppfattning, i mindre grad gällande när myndigheten fungerar som tillsynsmyndighet. Även om lösningen inte är idealisk – också därför att praktiska och affärsmässiga skäl talar för att uppdraget inte bör knytas till en myndighet – bedömer *Öhman* dock de andra alternativ som, förutom det nuvarande institutet rättens ombudsman, står till buds för utövande av kontrollfunktionen såsom ännu mindre lämpliga, inte minst ur praktisk synvinkel.

Trots att *Öhman* från principiella och praktiska utgångspunkter helst skulle se att kontrollfunktionen överlämnas till person, som, oavsett om vederbörande är kronofogde, advokat eller har annat yrke, av konkursdomaren bedöms ha de kvalifikationer, vilka gör honom särskilt lämplig att fullgöra ifrågakvarande åligganden, anser *Öhman* alltså att det kontrollsystem, varom kommitténs ledamöter enats, rätt hanterat bör kunna fungera tillfredsställande.

2.4.4.3 Skadeståndsskyldighet

Staten ansvarar enligt gällande rätt för skada som kan uppkomma genom fel eller försummelse av konkursdomaren eller rättens ombudsman i samband med tillsyn över konkursförvaltning. Detta följer av 3 kap. 2 § i 1972 års skadeståndslag.¹ Personligt skadeståndsansvar för konkursdomare eller rättens ombudsman förutsätter att oaktsamhet föreligger och – beträffande ren förmögenhetsskada – att skadan har vållats genom brott (2 kap. 1 och 4 §§ skadeståndslagen). Jämkning av skadeståndsansvaret genom analog till-

⁷ Jfr KLK I s. 97 och propositionen s. 169.

¹ Ang. det allmänna ansvar för rättens ombudsmans verksamhet se prop. 1972:5 s. 511. Betr. praxis före skadeståndslagens tillkomst rörande fel eller försummelse vid kontroll över konkursförvaltning kan hänvisas till Bengtsson s. 308 f.

lämpning av 4 kap. 1 § skadeståndslagen kan dock tänkas.² Regeln i 197 § KL att skadeståndstalan mot rättens ombudsman – med undantag för talan om skadestånd på grund av brottslig handling – inte får väckas efter utgången av den tid som gäller för klander av slutredovisning (dvs. i normalfallet tre månader efter det att redovisningen blivit tillgänglig) torde inte ha någon betydelse i fråga om statens ansvar.³

Vad nu sagts om statens skadeståndsansvar för brister i tillsynen över konkursförvaltning har motsvarande tillämpning även sedan kontrollfunktionerna, såsom kommittén föreslagit, har flyttats från konkursdomaren och rättens ombudsman till kronofogdemyndigheten.⁴ Det allmännas ansvar för försumlighet eller felaktighet vid kontrollen över konkursförvaltning torde även i fortsättningen få följa de principer som i allmänhet gäller beträffande statens ansvar för fel eller försummelse vid kontrollverksamhet. Särskild betydelse i detta sammanhang har den s. k. standardregeln i 3 kap. 3 § skadeståndslagen. Enligt denna regel föreligger ersättningsskyldighet för staten endast vid åsidosättande av krav som med hänsyn till verksamhetens art och ändamål skäligen kan ställas på dess utövning.⁵ Av förarbetena till skadeståndslagen framgår att standardregeln generellt sett leder till att det allmännas skadeståndsansvar för kontrollverksamhet är mer begränsat än för myndighetsutövning av annat slag. Förarbetena och litteraturen i ämnet ger vid handen att flera omständigheter kan inverka på bedömningen. Bl. a. är skadans art av betydelse. Ansvaret är mer omfattande vid person- och sakskador än vid ren förmögenhetsskada.

Praxis före skadeståndslagens tillkomst synes ha ställt tämligen stränga krav på effektivitet i fråga om kontrollen över konkursförvaltning.⁶ Det saknas anledning att sänka kraven med anledning av att kronofogdemyndigheterna övertar tillsynsuppgifterna.

I tillsynsmyndighetens uppgifter ingår förutom att vidta rena kontrollåtgärder även att ge råd till förvaltaren i viktigare förvaltningsfrågor. Förvaltaren är enligt 51 a § första stycket i förslaget skyldig att höra tillsynsmyndigheten i sådana frågor. Någon skyldighet att följa tillsynsmyndighetens uppfattning har förvaltaren dock inte utan han skall ensam besluta. Frågan är då om det allmänna kan ådra sig ansvar för felaktiga förvaltningsåtgärder, vilka förvaltaren har vidtagit i överensstämmelse med råd som han fått av tillsynsmyndigheten. Den rådgivning varom här är fråga hänger nära samman med själva tillsynsuppgiften och bör därför ses som en myndighetsutövning.⁷ Även om det är förvaltaren som normalt har de bästa förutsättningarna att bedöma uppkommande frågor kan det inte uteslutas att skadeståndsansvar för det allmänna – i förening med eller utan skadeståndsansvar för förvaltaren – kan uppkomma i här avsedda fall. Omständigheterna i det enskilda fallet får vara avgörande.

Om både staten och konkursförvaltaren är skadeståndsskyldiga, svarar de solidariskt enligt 6 kap. 3 § skadeståndslagen. Hur den slutliga ansvarsfördelningen skall ske får avgöras efter allmänna principer.

Frågan vem som företräder staten när anspråk framställs mot denna på grund av skadeståndslagen besvaras genom kungörelsen (1972:416) om statsmyndigheternas skadereglering i vissa fall (skaderegleringskungörelsen). Enligt 2 § i kungörelsen skall anspråk som grundas på påstående om felaktigt beslut eller underlåtenhet att meddela beslut framställas hos JK. Anspråk

² Enligt 4 kap. 1 § skadeståndslagen är arbetstagare ansvarig för skada som han vållat genom fel eller försummelse i tjänsten endast i den mån synnerliga skäl föreligger. Betr. analog tillämpning av 4 kap. 1 § se prop. 1972:5 s. 565 f.

³ 197 § KL upphävs enligt kommitténs förslag, se kap. 7 nedan. – Av 191 § KL följer att även skadeståndstalan mot förvaltare skall väckas inom klandertiden. Jfr Welamson I s. 434 och II s. 195.

⁴ Enligt propositionen (s. 162 och 201) kunde det allmänna bli skadeståndsskyldigt för fel eller försummelse vid kronofogdemyndighets förvaltning av konkursbo m. m. Frågan huruvida det allmänna kan bli ansvarigt för konkursförvaltarens åtgärder har behandlats ovan i avsnitten 2.3.1 och 2.3.4.

⁵ Se om standardregelns tillämpning vid kontrollverksamhet prop. 1972:5 s. 331 ff och 519 ff. Jfr Bengtsson s. 303 ff och Nordenson – Bengtsson – Strömbäck s. 135 ff.

⁶ Se Bengtsson s. 308 f.

⁷ Av annat slag är den rådgivning som utgör ett led i det allmännas serviceverksamhet. Jfr prop. 1972:5 s. 333 f och 522, Bengtsson s. 299 ff och 313 f samt Nordenson – Bengtsson – Strömbäck s. 129 f.

på annan grund väcks hos den centrala förvaltningsmyndighet, inom vars verksamhetsområde skada har inträffat eller, om sådan myndighet ej finns, hos JK. Eftersom det inte finns någon central förvaltningsmyndighet för exekutionsväsendet, medför bestämmelsen att anspråk på grund av påstå-ende om felaktigheter vid kronofogdemyndighetens verksamhet i samband med tillsyn alltid skall framställas hos JK.⁸

Kronofogdemyndighetens verksamhet som tillsynsorgan är att hänföra till sådan myndighetsutövning som avses i 20 kap. 1 § BrB.⁹ Om tjänsteman vid myndigheten åsidosätter de regler som gäller för tillsynen, kan han alltså dömas för myndighetsmissbruk eller vårdslös myndighetsutövning under förutsättning att övriga rekvisit i nämnda lagrum föreligger. Vidare är kronofogdemyndighetens tjänstemän på samma sätt som andra offentliga tjänstemän underkastade disciplinansvar enligt lagen (1976:600) om offentlig anställning.¹⁰

2.4.4.4 Fullföljd och klander

Enligt prop.-förslaget (209 §) fick talan inte föras mot kronofogdemyndighets beslut enligt KL. Förbudet hade närmast betydelse för beslut som myndigheten meddelade vid förvaltning i mindre konkurser. Som skäl för fullföljdsförbudet angavs bl. a. att syftet med det i propositionen föreslagna förfarandet i mindre konkurser – att få till stånd en snabb procedur – kunde motverkas, om besvär över skilda beslut under förvaltningen skulle tillåtas.¹

Flertalet av kronofogdemyndighetens åtgärder och ställningstaganden vid utövande av tillsyn enligt KL-förslaget är sådana att fullföljd över huvud inte är tänkbar. Yttranden och framställningar i olika frågor till konkursdomaren hör till denna kategori. Ett fåtal avgöranden är emellertid sådana att de i och för sig skulle kunna överklagas. Som exempel kan nämnas beslut varigenom tillsynsmyndigheten biträder viss mening vid tvist mellan flera förvaltare (50 § tredje st. i förslaget) och förordnande av revisor för granskning av boets räkenskaper (59 § första st. fjärde p. i förslaget). Samma effektivitetshänsyn som åberopades i propositionen mot fullföljdsrätt vid en ordning med kronofogdemyndighet som förvaltare talar mot att tillåta överklagande av kronofogdemyndighets beslut i samband med tillsynsverksamheten. Kommittén föreslår därför att sådana beslut inte skall få överklagas. Beslut som kronofogdemyndighet meddelar i frågor som åsyftas i 27 och 97 §§ KL har inte direkt samband med tillsynen och bör undantas från fullföljdsförbudet (se nedan 2.4.4.6). En reglering i ämnet har tagits upp i 209 § i förslaget.

En annan fråga är i vad mån kronofogdemyndigheten i egenskap av tillsynsorgan bör ges behörighet att överklaga beslut av konkursdomaren eller rätten.

Både från principiell och från praktisk synpunkt bör en fullföljdsrätt för tillsynsmyndigheten begränsas till undantagsfall. Tillsynsmyndigheten bör ha rätt att överklaga konkursdomarens beslut beträffande utseende av förvaltare och likartade frågor samt rättens beslut i ordinär konkurs i fråga om förvaltararvode resp. konkursdomarens beslut i mindre konkurs rörande arvode och kostnadsersättning till förvaltare.² Talerätten ligger i linje med den yttranderätt som föreslås tillkomma tillsynsmyndigheten i dessa frågor.

⁸ Riksskatteverket är endast centralmyndighet för administration av exekutionsväsendet.

⁹ Jfr prop. 1975:78 s. 141 ff.

¹⁰ Jfr avsnitt 2.4.3 not 1.

¹ Se propositionen s. 168, 303 och 316.

² Jfr KLLK I s. 158.

En bestämmelse om fullföljdsrätt för tillsynsmyndigheten i enlighet med det anförda återfinns i förslaget i fråga om konkursdomarens beslut i 210 a § och beträffande rättens beslut i 211 a §.

Ett med fullföljdsfrågan närbesläktat spørsmål är huruvida tillsynsmyndigheten bör ha rätt att klandra utdelningsförslag (130 § KL) och slutredovisning (191 § KL). Vad gäller utdelningsförslag föreligger inga skäl för en sådan klanderrätt. Frågan om utdelningens storlek berör endast borgenärerna. I den mån kronofogdemyndigheten företräder staten, t. ex. som skatteborgenär, kan myndigheten i egenskap av borgenär klandra utdelningsförslag.

Saken är mer tveksam beträffande slutredovisningen. Denna kan enligt gällande rätt klandras av gäldenären och borgenär vars rätt kan vara beroende av redovisningen.³ Borgenär är dock betagen klanderrätt i ett par fall, bl. a. vid avskrivning enligt 186 § KL. Av betydelse i detta sammanhang är hur omkostnader för konkursförvaltningen debiteras. I ordinära konkurser med undantag för sådana som avskrivs enligt 186 § KL (se 187 § första st. i förslaget) införs dessa i slutredovisningen och den som är missnöjd med debiteringen får klandra redovisningen. Som framhållits i avsnitt 2.3.8 bör detta inte ändras. I mindre konkurser gäller en annan ordning. Förvaltare skall i sådana konkurser inte ta upp kostnaderna i slutredovisningen utan ange dem samtidigt som han framställer sina arvodesanspråk. Såväl arvode som kostnader fastställs sedan av konkursdomaren (187 § i förslaget). Konkursdomarens beslut i ärendet får enligt kommitténs förslag överklagas av tillsynsmyndigheten. Vad nu sagts om mindre konkurser gäller även i 186 §-fallen.

Med hänsyn särskilt till intresset av att omkostnaderna för förvaltningen skall kunna prövas anser kommittén det vara motiverat att ge tillsynsmyndigheten behörighet att klandra slutredovisningen i ordinära konkurser (betr. 186 §-fallen se dock nedan).

Vad gäller mindre konkurser och konkurser som avses i 186 § finns inte motsvarande anledning att ge tillsynsmyndigheten klanderrätt. Ett annat skäl ligger emellertid i följande. Med hänsyn till att staten kan få betala konkurskostnaderna, om boet är otillräckligt (se 188 § i prop.-förslaget), är det av betydelse för staten att redovisningen omfattar samtliga tillgångar.⁴ I KLK I har kommittén pekat på att staten med hänsyn till sitt subsidiära kostnadsansvar i undantagsfall kan vilja göra invändningar mot redovisningen, oavsett om staten är borgenär i konkursen eller ej.⁵ Tillsynsmyndigheten synes därför böra ges behörighet att klandra redovisningen även i nu berörda konkurser.

Konkursdomarens beslut om arvode eller kostnadsersättning i mindre konkurser kan ej angripas genom klander av redovisningen.⁶

En bestämmelse om klanderrätt för tillsynsmyndigheten har tagits in som ett nytt andra stycke i 191 § KL.

2.4.4.5 Offentlighet och sekretess m. m.

I egenskap av tillsynsorgan enligt gällande ordning förvarar konkursdomaren och rättens ombudsman åtskilliga konkurshandlingar. De handlingar som finns i konkursdomarens akt, t. ex. förvaltarberättelser och redovisnings-

³ Rättens ombudsman har däremot ej befogenhet att klandra slutredovisning. Se Welamson I s. 428 not 14.

⁴ Jfr Welamson I s. 433.

⁵ KLK I s. 188.

⁶ Se KLK I s. 158 och propositionen s. 224.

handlingar, är allmänna handlingar och därmed offentliga i den mån bestämmelser om domstolssekretess ej föranleder annat. Se 36 § lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar (sekretesslagen). Av de handlingar som förvaras hos rätts ombudsman finns en del bara hos denne, således inte hos konkursdomaren. Dessa handlingar, t. ex. kvartalsräkningar och korrespondens med förvaltaren, är inte allmänna handlingar. Enligt särskild föreskrift i 59 § tredje stycket KL är borgenär och gäldenären tillförsäkrade rätt att ta del av de redovisningshandlingar som förvaltaren har gett in till rätts ombudsman.

Även enligt kommitténs förslag kommer åtskilliga handlingar rörande konkurs att ges in till konkursdomaren, t. ex. redovisningshandlingar. Dessa handlingar får behandlas på samma sätt som tidigare. Kommitténs förslag innebär också att en offentlig tillsynsmyndighet träder i stället för rätts ombudsman och att följaktligen alla handlingar som kommer in till myndigheten är allmänna. Var och en som vill ta del av sådan handling har grundlagsenlig rätt till detta under förutsättning att inskränkningar i denna rätt inte är särskilt föreskrivna. Med hänsyn härtill behövs ej längre någon bestämmelse i KL om rätt för borgenär och gäldenären att ta del av till tillsynsmyndigheten ingivna redovisningshandlingar. Till följd härav kan förut berörda föreskrift i 59 § tredje stycket KL utgå.

En annan fråga är om inskränkningar i offentlighetsprincipen är motiverade beträffande de konkurshandlingar som finns hos tillsynsmyndigheten. Saken har praktisk betydelse särskilt med tanke på att samrådet mellan förvaltare och tillsynsmyndigheten enligt 51 a § första stycket i förslaget kan leda till att olika affärshandlingar ges in till myndigheten.

Lagberedningen har i betänkandet (1974:55) Utsökningsrätt XIII (s. 18 och 125 ff) föreslagit vissa inskränkningar i rätten att få ut allmän handling i ärende angående verkställighet eller handräckning enligt UBförslaget. Enligt beredningens förslag skall sådan handling, i den mån den om enskild innehåller upplysning vars röjande medför intrång i privatlivets helgd eller risk för personlig säkerhet, ej utan hans samtycke lämnas ut till annan förrän 70 år från handlingens datum. Innehåller handling i ärende som nu sagts upplysning om näringsidkares affärs- eller driftförhållanden, vars offentlighöjande kan vara till men för honom, får handlingen ej utan hans samtycke lämnas ut förrän efter 20 år. Den nu angivna regleringen upptas i förslag till ändring i sekretesslagen. Lagberedningens förslag har vid remissbehandlingen föranlett kritik från en del håll, bl. a. från offentlighets- och sekretesskommittén (OSK) som avstyrkt lagstiftning på grundval av förslaget.

En genomgripande revision av sekretesslagstiftningen har föreslagits i OSK:s betänkande (SOU 1975:22) Lag om allmänna handlingar. I betänkandet föreslås bl. a. en lag om allmänna handlingar avsedd att ersätta nuvarande sekretesslag.¹ Den föreslagna lagen utgår från att allmänna handlingar skall vara offentliga. Lagen innehåller specificerade undantag från denna huvudregel bl. a. till skydd för enskilda intressen av ekonomiskt eller personligt slag. Dessa undantagsregler omfattar inte handlingar som upprättats hos kronofogdemyndighet. För sådana handlingar skall således huvudregeln om offentlighet gälla och sekretess principiellt vara utesluten.

¹ På grundval av OSK:s förslag har i prop. 1975/76:160 lagts fram förslag till nya grundlagsregler om allmänna handlingars offentlighet. Jfr rskr 1975/76:324.

Enligt OSK bör dock övervägas om inte uppgifter ur rättsväsendets informationssystem (RI-systemet) bör sekretessbeläggas i viss omfattning.²

I propositionen (s. 169 f) berördes frågan om offentlighetsprincipens tillämpning vid kronofogdemyndighets förvaltning av konkursbo. Det framhölls att grundprincipen givetvis måste vara att handlingarna hos kronofogdemyndigheten är offentliga. Handlingar i konkursärende kunde emellertid enligt propositionen innehålla uppgifter som inte borde komma till utomståendes kännedom. Sekretessfrågan sades dock böra övervägas först i samband med den slutgiltiga prövningen av SOU 1975:22.

Frågan om offentlighet och sekretess hos kronofogdemyndigheten som tillsynsmyndighet bör enligt kommitténs mening lösas i samband med ett allmänt ställningstagande till sekretessfrågorna.³ Kommittén avstår därför för sin del från att lägga fram något förslag i saken. Det bör dock anmärkas att skälen för sekretess synes vara starkare beträffande handlingar i ärende angående tillsyn över konkursförvaltning än beträffande handlingar i ärende om utmätning och annan verkställighet enligt UBFörslaget. Handlingar rörande försäljning av ett konkursföretag och liknande transaktioner, som saknar motsvarighet vid tillämpning av UBFörslaget, kan t. ex. vara känsliga från konkurrenssynpunkt.

En viktig fråga är i vad mån förvaltningslagen (1971:290) skall vara tillämplig på kronofogdemyndighets tillsynsverksamhet. I den lagrådsremiss som föregick propositionen uttalade departementschefen (s. 201) att nämnda lag inte var tillämplig på kronofogdemyndighets förvaltning av konkursbo. Härvid hänvisades till 2 § tredje punkten förvaltningslagen enligt vilken lagen inte gäller ärende hos överexekutor eller utmätningssman, om ärendet avser myndighetens exekutiva verksamhet. Lagrådet vände sig mot detta uttalande och menade att förvaltningslagen i princip var tillämplig på kronofogdemyndighetens förvaltning (propositionen s. 302 f). Lagrådet tillade emellertid att förfarandereglerna i KL med stöd av föreskriften i 1 § andra stycket förvaltningslagen i betydande utsträckning trädde i stället för förvaltningslagens bestämmelser. Med anledning av lagrådets yttrande framhöll departementschefen (propositionen s. 316) att 2 § tredje punkten förvaltningslagen hade till syfte att från förvaltningslagen avskilja sådana ärenden hos kronofogdemyndighet, som inte utgörs av personalärenden, organisatoriska ärenden och andra ärenden angående exekutionsväsendets administration. Enligt departementschefen kunde det diskuteras om uttrycket "exekutiv verksamhet" tillräckligt tydligt gav uttryck åt den bakomliggande tanken. En uttrycklig föreskrift rörande förvaltningslagens tillämplighet i detta fall skulle i tydlighetens intresse meddelas senare.

Enligt kommitténs mening kan kronofogdemyndighets tillsyn över konkursförvaltning knappast hänföras till "exekutiv verksamhet".⁴ Det ligger därför närmast till hands att anse förvaltningslagen vara principiellt tillämplig på tillsynsverksamheten. KL:s särskilda förfaranderegler torde dock i allt väsentligt träda i stället för motsvarande bestämmelser i förvaltningslagen. Några praktiska problem behöver således inte uppstå vid tillämpningen. Skulle det anses att förvaltningslagen inte bör vara tillämplig på tillsynen, bör föreskrift härom meddelas.

En ytterligare fråga är, vilka jäv som bör gälla för tjänstemän vid kro-

² Se SOU 1975:22 s. 131.

³ En departementspromemoria ang. handlingssekretess och tystnadsplikt är att vänta under sommaren 1977.

⁴ Som en jämförelse kan nämnas att förvaltningslagen torde vara tillämplig vid kronofogdemyndighets handläggning av lönegarantiärenden. Jfr Svea hovrätts beslut 20.4.1976, 9:SÖ 30.

nofogdemyndighet såvitt angår deras befattning med tillsynen.

Enligt prop.-förslaget (185 a § tredje st.) skulle beträffande kronofogdemyndighet som konkursförvaltare gälla samma jäv som i 4 kap. RB föreskrivs i fråga om domare (se 4 kap. 13 § RB). Jäv skulle dock inte anses föreligga därför att tjänsteman på tjänstens vägnar förut vidtagit exekutiv åtgärd eller tagit befattning med indrivning hos gäldenären eller därför att gärning förövats mot tjänstemannen i eller för hans tjänst.

Kommittén anser att jävsbestämmelser för kronofogdemyndighets tillsynsverksamhet bör utformas i överensstämmelse med vad som föreslogs i propositionen för kronofogdemyndighets förvaltning. Att en tjänsteman gjort utmätning hos konkursgäldenären synes inte rimligen böra hindra att tjänstemannen handlägger tillsynsuppgifter i en konkurs.

Regler om jäv återfinns i 208 § i KL-förslaget.

2.4.4.6 Prövning av gäldenärens beneficium m. m.

Tvist huruvida någon del av gäldenärens arbetsinkomst skall tillkomma konkursboet prövas enligt 27 § fjärde stycket KL av rätten på ansökan av förvaltaren, borgenär, gäldenären eller underhållsberättigad. Samma ordning gäller på grund av hänvisning i 98 § KL vid tvist i frågor som avses i 97 §, dvs. frågor om gäldenärens beneficium och underhåll till denne m. fl.

De i 27 och 97 §§ avsedda frågorna har direkta motsvarigheter på det specialexecutiva området. Se 67 b § UL om utmätningfritt belopp vid löneutmätning och 10 § införsellagen (1968:621) om förbehållsbelopp vid införsel samt 65 § UL om gäldenärens beneficium vid sakutmätning. Prövningen ankommer i dessa sammanhang på kronofogdemyndigheterna. Den synes ganska främmande för domstolarna och deras dömande verksamhet. Det är därför naturligt att, när nu kronofogdemyndigheterna görs till tillsynsorgan i konkurs, utnyttja dessas sakkunskap på detta område även vid konkurser. En annan fördel med kronofogdemyndighet som beslutande organ i här avsedda frågor är att förutsättningar kan skapas för en enhetlig bedömning av existensminimum över hela det exekutiva fältet. Det är lämpligt att riksskatteverket – på samma sätt som exempelvis beträffande beräkningen av utmätningfritt belopp vid löneutmätning – får meddela närmare föreskrifter om beräkningen av det konkursfria beloppet enligt 27 § KL.¹

Med åberopande av det anförda föreslår kommittén att prövningen av de i 27 och 97 §§ avsedda frågorna flyttas från rätten till tillsynsmyndigheten, dvs. kronofogdemyndigheten i den ort där gäldenären bör svara i tvistemål som angår gäld i allmänhet (se 42 § i förslaget).

Detta förslag aktualiserar en omprövning av förfarandet i övrigt. Ett ytter-

¹Se 67 b § 3 UL jfrd med 3 § instruktionen (1970:752) för riksskatteverket samt prop. 1975/76:91 s. 32 ff. Även vid kvittning enligt lagen (1970:215) om arbetsgivares kvittningsrätt fastställs ett förbehållsbelopp med ledning av riksskatteverkets föreskrifter. Vid införsel är förfaringssättet något annorlunda. Då tillämpas, liksom vid beskattning och uppbörd, av riksskatteverket fastställda normalbelopp för existensminimum. Till grund för beräkningen läggs viss procent av basbeloppet. Se 10 § andra st. införsellagen jfrt med 50 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928:370) och anvisningarna till sistnämnda paragraf.

ligare skäl härför är att förfarandet lätt skall kunna göras tillämpligt på mindre konkurser. Förutsättningen för att kronofogdemyndigheten skall kopplas in bör inte vara att tvist uppkommit. Systemet bör i stället utformas så, att konkursboet inte kan få del i gäldenärens arbetsinkomster utan beslut av myndigheten. Motsvarande bör gälla beträffande gäldenärens rätt till beneficium eller underhåll. Beslut bör få meddelas endast på begäran, i fråga om 27 § av förvaltaren och beträffande 97 § av gäldenären eller underhållsberättigad. Borgenär bör sålunda inte behöva ta initiativ i fråga som avses i 27 § utan det synes tillräckligt att förvaltaren på denna punkt tillvaratar boets intressen.

Tillsynsmyndighetens beslut bör liksom f. n. beträffande rättsens beslut kunna överklagas. Eftersom prövningen är av mera exekutiv än judiciell natur, föreslås att besvaren skall föras i exekutiv ordning. Som nyss framgått har enskild borgenär enligt förslaget ingen initiativrätt i här avsedda frågor. Detta hindrar inte att borgenär bör ha rätt att överklaga tillsynsmyndighetens beslut. Kommittén föreslår att alla vilkas rätt berörs av beslutet får överklaga detta.

Kommitténs förslag medför behov av ändringar i 27 och 98 §§. Den nya regleringen är avsedd även för mindre konkurser. Saken behandlas närmare i specialmotiveringen till resp. paragrafer.

2.4.4.7 Organisations- och kostnadsfrågor

Som berörts i avsnitt 2.4.4.2 kan man räkna med att riksskatteverket ger omfattande service och information till kronofogdemyndigheterna i deras verksamhet som tillsynsmyndighet.

Ehuru riksskatteverkets uppgift som centralorgan för exekutionsväsendet endast är av administrativ natur, har verket stor betydelse för den exekutiva verksamheten på det lokala planet. Förhållandet hänger samman med att riksskatteverket utfärdar föreskrifter och anvisningar och fastställer formulär för den exekutiva verksamheten samt att verket fortlöpande bedriver grund- och vidareutbildning av tjänstemän vid kronofogdemyndigheterna. Därtill kommer att det numera är riksskatteverket som för statens talan i exekutiva mål i överinstanserna, t. ex. konkursansökningsmål, mål om återvinning och mål enligt 69 § UL eller 77 a § uppbördslagen (1953:272). Allmänt sett gäller att riksskatteverket genom de nämnda arbetsuppgifterna besitter så stor sakkunskap på det exekutiva området att verket i avsevärd mån kan stå kronofogdemyndigheterna till tjänst med information och annat. Det bör vara ganska enkelt att inom riksskatteverket bygga ut verksamheten så, att den i viss omfattning kommer att gälla även exekutionsformen konkurs.

I fråga om organisationen hos kronofogdemyndigheten kräver effektiviteten att tillsynsuppgifterna får ankomma på en enda enhet eller grupp av tjänstemän inom myndigheten. Enligt vad kommittén har inhämtat från kronofogdemyndighetsutredningen finns det planer på att hos de tre största kronofogdemyndigheterna inrätta enheter för bl. a. bevakning av statens borgenärsintressen i samband med konkurser. Det synes enligt kommitténs mening lämpligt att hos dessa myndigheter skapa särskilda, från nämnda enheter åtskilda enheter för tillsyn över konkursförvaltning. I övriga kro-

nofogdedistrikt torde det i allmänhet inte vara organisatoriskt möjligt att inrätta sådana tillsynsenheter. I möjligaste mån bör det emellertid ordnas så, att tillsynsuppgifterna fullgörs av en och samma grupp av tjänstemän och att dessa inte samtidigt har hand om borgenärsfunktionerna (jfr avsnitt 2.4.4.2). Tillsynsuppgifterna har sådan karaktär att de bör ankomma på juridiskt utbildade tjänstemän. Detta innebär att kronofogdepersonalen i princip bör handlägga dessa uppgifter.

De nya tillsynsuppgifterna kommer att kräva förstärkningar av kronofogdemyndigheternas resurser. Kommittén har inte ansett det ändamålsenligt eller nödvändigt att lägga fram några egna beräkningar i detta hänseende. Det bör kunna överlätas åt riksskatteverket att beräkna kostnaderna för kronofogdemyndigheternas tillsynsverksamhet. Till ledning för en sådan beräkning har kommittén i *Bilaga 2* ställt samman de arbetsuppgifter som kan ingå i tillsynen över konkursförvaltning. I detta sammanhang bör också beaktas den ökade belastning på kronofogdemyndigheterna som lönegarantiprövningen medför i de konkurser som nu handläggs i ordinär form men som enligt KL-förslaget skall handläggas enligt den enklare ordningen.¹

Även hos riksskatteverket föranleder den nya ordningen visst behov av personella förstärkningar. Sålunda behövs personal för de tidigare nämnda service-, informations- och utbildningsverksamheterna. Också denna fråga bör kunna anförtros åt riksskatteverket att överväga.

Som antytts i avsnitt 2.4.4.2 kan det antas att kostnaderna för den nya tillsynen i stort sett kommer att motsvara nuvarande kostnader för tillsyn, dvs. kostnaderna för konkursdomarnas och rättens ombudsmäns tillsynsverksamhet. Även om kommitténs reformförslag innebär att konkursdomaren frikopplas från tillsynen i såväl ordinära som mindre konkurser torde någon besparing på konkursdomarsidan inte vara möjlig. Som framgått i avsnitt 2.4.3 skall konkursdomaren nämligen överta rättens ombudsmans förlikningsuppgifter i bevakningstvister (jfr även avsnitt 4.4.4.).

En ungefärlig uppskattning av nuvarande kostnader för rättens ombudsmän kan göras med ledning av uppgifterna i *Bilaga 1* tabell 9 (jfr tabell 1). Med utgångspunkt i antalet under år 1976 avslutade ordinära konkurser – 993 stycken varav 852 avslutade genom slututdelning enligt 146 § KL² – och i genomsnittsarvodena för konkurser avslutade år 1974³ kan kostnaderna uppskattas till omkring 4,2 miljoner kr.⁴ För att få fram en rättvisande bild av kostnaderna måste man dock beakta att åtskilliga ordinära konkurser kommer att falla bort till följd av den nya förvaltningsordningen i mindre konkurser. Bortfallet har i propositionen (s. 147) uppskattats till en tredjedel.

Arvoden till rättens ombudsman utgår f. n. av boets medel. Kostnaderna för konkursdomaren behandlas som övriga domstolskostnader och betalas av statsverket.⁵

I huvudsaklig överensstämmelse med gällande ordning föreslår kommittén att kostnaderna för tillsynen över konkursförvaltningen skall tas ut ur konkursbona såsom konkurskostnader.

Enligt propositionen (s. 174 f och 223) skulle konkursdomaren inte pröva kronofogdemyndighets förvaltningskostnader utan dessa skulle fastställas i annan ordning. Det skulle ankomma på myndigheten att anmäla kostnadernas storlek hos konkursdomaren. Departementschefen ansåg åtskilligt

¹ Jfr propositionen s. 318 f.

² Enligt preliminära uppgifter från statistiska centralbyrån.

³ Se *Bilaga 1* tab. 9.

⁴ Vid denna uppskattning har hänsyn inte tagits till förändringar i penningvärdet.

⁵ Till tillsynen kan knappast hänföras konkursdomarens utgifter för kungörelser m. m. Dessa kostnader utgår ur boet. Se propositionen s. 223. Jfr 188 § andra st. KL.

tala för att myndighetens kostnad bestämdes enligt vissa schabloner.

Enligt kommitténs mening bör man beträffande tillsynskostnaderna välja samma ordning som var tänkt i fråga om kronofogdemyndighets förvaltningskostnader. Tillsynskostnaderna bör alltså inte prövas av konkursdomaren eller rätten. Ersättningen till staten för kostnaderna hos tillsynsmyndigheten bör i stället utgå enligt bestämmelser som regeringen meddelar (jfr 187 § första st. i prop.-förslaget). En reglering i enlighet med det nu anförda återfinns i 205 § i KL-förslaget.

Anmälan om tillsynskostnaderna bör alltid ske hos konkursdomaren. När utdelning kommer i fråga bör kostnaderna dessutom anmälas hos förvaltaren. En bestämmelse härom bör tas upp i KF.

Även om staten i undantagsfall till följd av regleringen i 188 § i prop.-förslaget kan få slutligt stå för tillsynskostnader, kommer staten i allt väsentligt att få täckning för tillsynskostnaderna genom att konkursbonas medel tas i anspråk. Ur statsfinansiell synvinkel torde reformen därför inte ha nämnvärd betydelse. Detta förutsätter givetvis att de berörda schablonbeloppen bestäms med den utgångspunkten att staten skall få full kostnadstäckning. Som framgått torde kostnaderna för den blivande tillsynen komma att i stort sett hålla sig på samma nivå som nuvarande tillsynskostnader. Någon större ökning av belastningen på konkursbona torde man därför inte behöva räkna med. En annan sak är att den förstärkta ställning och de vidgade uppgifter som förslaget medför för förvaltaren kan föranleda ökade kostnader för själva förvaltningen.

2.4.5 Granskningsmän

Enligt 46 § KL skall borgenärerna, om någon av dem begär det, sedan slutlig förvaltare utsetts på första borgenärssammanträdet välja granskningsmän med befogenhet att övervaka förvaltningen på borgenärernas vägnar. Antalet granskningsmän bestäms av konkursdomaren. I princip skall minst två utses.¹ Även suppleanter kan väljas. Paragrafen innehåller närmare regler om hur valet av granskningsmän och suppleanter skall gå till. Val av granskningsmän kan äga rum även efter första borgenärssammanträdet i samband med att ny slutlig förvaltare tillsätts. I mindre konkurser skall enligt prop.-förslaget granskningsmän inte förekomma.²

Granskningsmännens befogenheter finns särskilt angivna i KL. De kan göra framställning om ökning av antalet förvaltare (48 § andra st.) eller om delning av förvaltningen (52 § första st.). De skall ha tillgång till böcker och andra handlingar som rör boet samt får begära upplysningar av förvaltaren om boet och dess förvaltning (59 § andra st.). Vidare kan de hos konkursdomaren väcka fråga om inskridande mot förvaltare som handlar olämpligt (80 § första st.). Slutligen gäller att gäldenären är skyldig att lämna granskningsmännen de upplysningar om boet som de begär (89 § första st.). Se även 60 § andra stycket i KL-förslaget.

I praktiken utses granskningsmän sällan. Enligt kommitténs statistiska utredning förekom granskningsmän bara i 34 stycken eller 2,6 % av de under år 1974 avslutade ordinära konkurserna i landet.³ Advokatsamfundet har i sitt remissyttrande över KLK I påpekat att granskningsmännen knap-

¹ Jfr 1919 års betänkande s. 205 ff, Lawski s. 125 f och Welamson I s. 189 ff.

² Jfr KLK I s. 96 och propositionen s. 168.

³ Se Bilaga 1 tab. 7. Härav 31 konkurser vid tingsrätter i Södermanlands län. Jfr en äldre kartläggning i SOU 1940:13 s. 11 och 24.

past fyller någon praktiskt funktion i det nuvarande konkursförfarandet.

Uppdraget som granskningsman är ett förtroendeuppdrag som inte medför rätt till arvode ur konkursboet. Granskningsman anses däremot vara berättigad till ersättning av boet för kostnader som föranletts av uppdraget. I regel torde granskningsman få arvode av de borgenärer som utsett honom.⁴ Några kvalifikationskrav för uppdraget som granskningsman är inte föreskrivna.

Bestämmelserna om granskningsmän syftade ursprungligen till att ge en borgenärsminoritet, som blivit besegrad i förvaltarvalet, möjlighet att i stället bli företräd av granskningsman.⁵ Om konkursdomaren i enlighet med prop.-förslaget övertar borgenärernas uppgift att utse slutlig förvaltare, ändras i viss mån grunden för granskningsmännens funktion. Detta har emellertid inte hindrat att bestämmelserna om granskningsmän lämnats oförändrade i prop.-förslaget. Kommittén påpekade i KLK I (s. 178) att det fanns anledning att återkomma till granskningsmännen i samband med att frågan om kontrollen över förvaltningen skulle övervägas.

Mot bakgrunden av kommitténs förslag om samråd och information (avsnitt 2.3.2), om inrättande av en särskild tillsynsmyndighet (2.4.1–2.4.4) och om allmänt ombud för bevakning av arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen (2.4.6) kan det ifrågasättas, om en ordning med granskningsmän behövs i det blivande systemet. Borgenärerna, vilka enligt förslaget inte vidare skall kunna utöva beslutanderätt vid borgenärssammanträde (se avsnitt 2.3.2), kan likväl vilja ha möjlighet till den insyn i och ytterligare kontroll över förvaltningen som kan åstadkommas genom granskningsmän. Man kunde överväga att i stället utvidga borgenärernas befogenheter så, att de själva obegränsat skulle få tillgång till alla böcker och andra handlingar rörande boet. En sådan utvidgning skulle emellertid enligt kommitténs mening leda för långt, särskilt som någon lämplighetsprövning av borgenärerna inte gärna kan komma i fråga. Kommittén har sålunda ansett det motiverat att lägga fram förslag enligt vilket granskningsmän fortfarande skall kunna utses. Systemet med granskningsmän bör emellertid utformas på sådant sätt att det inte i onödan tynger förfarandet.

Det bör stå varje borgenär fritt att hos konkursdomaren begära att granskningsman tillsätts att med de i KL angivna befogenheterna övervaka konkursförvaltningen på borgenärens vägnar. En sådan ordning har släktskap med aktieägares rätt att medföra ett biträde – t. ex. en expert i affärsekonomiska eller juridiska frågor – vid bolagsstämma enligt 9 kap. 2 § andra stycket aktiebolagslagen (1975:1385).⁶

Lika litet som f. n. bör några skyldigheter för granskningsmännen föreskrivas i lagen. Samma borgenär bör inte kunna få mer än en granskningsman utsedd för sin räkning. Någon maximering av det antal granskningsmän som sammanlagt får förekomma i konkursen synes inte behöva föreskrivas. Flera borgenärer bör kunna göra framställning om gemensam granskningsman. Om flera granskningsmän utses, behöver de inte uppträda gemensamt utan var och en får handla självständigt.⁷

Det ligger i sakens natur att endast borgenärer med mera betydande anspråk i konkursen har intresse av att få granskningsman tillsatt. Trots att tillsynen över förvaltningen enligt förslaget skall ligga hos statlig myndighet kan även det allmänna någon gång tänkas vilja bli företrätt av gransknings-

⁴ Se KLK I s. 52 med not 7.

⁵ Se KLK I s. 52 och 177 med not 2.

⁶ Se prop. 1975:103 s. 389. Jfr i fråga om arbetstagar den insyn som tillförsäkrats dessa genom överenskommelsen 18.2.1975 mellan SAF, LO och Privattjänstemannakartellen (PTK) om bl. a. arbetstagar-konsulter.

⁷ Motsvarande enligt gällande ordning, se 1919 års betänkande s. 200, Lawski s. 127 och Welamson I s. 189 not 1.

man i konkursen. Länsstyrelsen i Södermanlands län har – dock med utgångspunkt i det nu rådande förvaltningssystemet – i remissyttrande över KLK I framhållit som angeläget att institutet granskningsman behålls för att man skall kunna bevaka statens olika ekonomiska intressen. Vad angår arbetsmarknads- och regionalpolitiska angelägenheter kan dessa enligt kommitténs förslag tillvaratas av det allmänna ombud som skall kunna utses i konkursen enligt 43 a §. Staten kan emellertid också ha andra slags ekonomiska intressen att bevaka och detta kan då vid behov ske genom granskningsman.

Vad gäller mindre konkurser har granskningsmän ansetts kunna avvaras i sådana konkurser enligt prop.-förslaget. Någon anledning att inta annan ståndpunkt till följd av kommitténs förslag i detta betänkande föreligger inte.

Granskningsman kan f. n. tillsättas bara i samband med att slutlig förvaltare i konkursen utses, dvs. tidigast vid första borgenärssammanträdet. Enligt kommitténs mening bör granskningsman kunna begäras och utses när som helst under konkursen, såväl före som efter första borgenärssammanträdet.

KL uppställer inte några särskilda kvalifikationskrav på granskningsman och det bör inte heller göras i en reviderad lag. Det bör räcka med en föreskrift att till granskningsman skall utses den som borgenären föreslår, om han är lämplig. Detta får han förutsättas vara så länge annat inte kan antas. Att vederbörande givetvis måste vara villig att åta sig uppgiften torde inte behöva föreskrivas uttryckligen.

Om det begärs, bör även ersättare för granskningsman kunna utses. Beträffande ersättare bör gälla detsamma som angående ordinarie granskningsman.

I det föregående har redogjorts för vad som nu gäller om ersättning till granskningsman för uppdragets fullgörande. Det skulle enligt kommitténs mening leda för långt att ge granskningsman rätt till ersättning som konkurskostnad ur konkursboet eller, i sista hand, av allmänna medel. En sådan ordning skulle kunna medföra oskäligt höga konkurskostnader till nackdel för konkursborgenärerna över lag. Den skulle också förutsätta att borgenärsbehov av granskningsman i varje särskilt fall underkastades prövning av konkursdomaren. En maximering av antalet granskningsmän skulle också bli nödvändig. Kommittén föreslår att ersättning till granskningsman – såväl arvode som kostnadsersättning – skall betalas av den borgenär som ansökt om hans tillsättande.⁸ Om flera borgenärer begärt gemensam granskningsman, bör de enligt allmänna principer ha solidariskt betalningsansvar.

Borgenär har inte rätt att ur konkursboet som massafordran ta ut vad han betalat i ersättning till granskningsman. Med hänsyn till innehållet i 100 § KL kan borgenären inte heller göra konkursfordran gällande.⁹

Grundläggande bestämmelser om granskningsmän upptas i 43 § i förslaget.

⁸ Jfr borgenärs kostnadsansvar enligt 13 § tredje st. KL och 14 a § första st. i förevarande KL-förslag. Betr. sistnämnda paragraf se nedan avsnitt 3.2.2.2.

⁹ Jfr däremot betr. kostnad enligt i föreg. not angivna lagrum U X s. 88 och 93. Se även 1919 års betänkande s. 206 och Welamson I s. 191 not 12.

2.4.6 Arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen

2.4.6.1 Olika samhällsintressen i företagskonkurser

I ett företags konkurs kan en rad olika samhällsintressen göra sig gällande. I flertalet fall har staten ställning som borgenär. Företagen har sålunda ofta skatteskulder i betydande omfattning. En särskild typ av fordran är regressfordringar enligt 10 § LGL. Vidare kan staten ge lån och/eller garanti till företag. Den statliga kreditgivningen till företag har på senare år fått ökad omfattning och betydelse, framför allt som ett led i den statliga regionalpolitiken. Ett mycket stort antal av landets industriföretag åtnjuter någon form av statligt stöd. Även kommunerna engagerar sig i växande omfattning i företag, ofta via kommunala industribolag.¹

När ett företag med många anställda går i konkurs är det viktigaste samhällsintresset att bereda arbetstagare fortsatt sysselsättning. Detta intresse är främst av social natur. Det inrymmer emellertid också en ekonomisk sida med tanke på de kostnader som vid en företagsnedläggning kan uppkomma för det allmänna.

I det följande lämnas en redogörelse för de *arbetsmarknadspolitiska* medel som kan utnyttjas vid en aktualiserad nedläggning. En del av dem är avsedda att sättas in i en krissituation. De flesta har emellertid en mer generell och långsiktig syftning men kan få betydelse i en akut situation. Vidare redovisas förekommande *regionalpolitiska* stödåtgärder. Regionalpolitiskt stöd kan redan ha lämnats företaget men kan också bli aktuellt som ett medel att bemästra ett nödläge. En orientering om *andra former* av krediter från det allmänna ges också.

Arbetsmarknadspolitiken

En av de viktigaste uppgifterna för arbetsmarknadspolitiken är att på olika sätt undanröja eller mildra negativa effekter för de anställda vid företag som hotas av nedläggning. Alla de åtgärder som står till förfogande för arbetsmarknadspolitiken kan i detta läge bli aktuella.

Av grundläggande betydelse är att samhället kan sätta in sina åtgärder på ett så tidigt stadium som möjligt. För det ändamålet finns bl. a. regler om varsel i samband med driftsinskränkning. Reglerna finns i lagen (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder och har delvis behandlats i avsnitt 2.3.2. Det åligger enligt denna lag arbetsgivare som avser att genomföra driftsinskränkning att inom viss tid, vars längd varierar beroende på hur många arbetstagare som berörs, före driftsinskränkningen skriftligen varsla vederbörande länsarbetsnämnd (1–3 §§). Har arbetsgivaren inte kunnat förutse de omständigheter varav inskränkningen beror, skall varsel i stället lämnas så snart det kan ske. Arbetsgivare som underlåter att varsla kan åläggas skyldighet att utge särskild varselavgift (17 §). Som nämnts i avsnitt 2.3.2 är konkursförvaltare, som underlåter att varsla inför driftsinskränkning, skyldig att utge varselavgift.

Den offentliga arbetsförmedlingen spelar en central roll när det gäller att få i gång de arbetsmarknadspolitiska insatserna. Arbetsförmedlingen sköts regionalt av länsarbetsnämnderna och lokalt av arbetsförmedlingskontoren. Verksamheten har tre uppgifter: att ge information, att förmedla

¹ Ang. praxis i fråga om kommunal affärsverksamhet och kommunalt stöd till det enskilda näringslivet se betänkandet (SOU 1971:84) Kommunal kompetens s. 86 ff och s. 206 ff samt Kaijser, Kommunallagarna II. 5 uppl., s. 51 ff.

kontakten mellan arbets sökande och arbetsgivare samt att vidta arbetsförberedande åtgärder i syfte att ge arbete åt den som inte direkt kan få anställning.

Till arbetsförmedlingens förfogande står olika *rörelsefrämjande hjälpmedel*. Finns ej möjlighet till arbete på hemorten, kan arbets sökande få ekonomiskt stöd i samband med flyttning, s. k. flyttningsbidrag. Sådant bidrag består av bl. a. starthjälp, ersättning för flyttningskostnader och respension. Behövs yrkesbyte, kan det bli aktuellt med omskolning och annan yrkesutbildning.

Om arbetstillgången totalt sett är knapp och de rörlighetsfrämjande åtgärderna därför inte räcker till, kan olika *sysselsättningsskapande åtgärder* sättas in. Här märks främst beredskapsarbeten i offentlig eller enskild regi. Allmänna beredskapsarbeten syftar till att bereda sysselsättning för konjunktur- eller säsongsmässigt arbetslösa, medan särskilda beredskapsarbeten är avsedda för personer som på grund av ålder, nedsatt arbetsförmåga eller andra skäl har svårt att oavsett det aktuella arbetsmarknadsläget få arbete. Andra möjligheter att hjälpa den svårplacerade arbetskraften ges genom skyddad sysselsättning, som förekommer i olika former, samt genom näringshjälp, bidrag till särskilda anordningar på arbetsplatsen m. m. Till de sysselsättningsskapande åtgärderna hör också de bidrag (detaljplaneringsbidrag) som kan ges till projektering av vissa kommunala eller statliga arbeten i syfte att öka beredskapen mot arbetslöshet.²

För att uppskjuta friställningen vid företag som hotas av nedläggning kan staten genom arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) lägga ut industribeställningar, s. k. rådrumsbeställningar. Statsbidrag kan även utgå till kommunala industribeställningar. Samma syfte har försöksverksamheten med statsbidrag för tidsbegränsad fortsatt drift som kan utgå enligt kungörelsen (1972:302) om statsbidrag till nedläggningshotade företag. Stödet kan endast utgå till företag som gått i konkurs eller trätt i likvidation. Som regel får endast företag med lägst 50 anställda komma i fråga. Stöd har hittills utgått i mycket liten omfattning.³

En annan möjlighet att ge arbetsmarknadsorganen behövlig tid för att förmedla nya anställningar m. m. åt arbetstagare vid företag, som står inför nedläggning, är att staten arrenderar företaget och svarar för driften av detta. Företagsarrende anses dock böra komma i fråga endast i rena undantagsfall.⁴

Innan sysselsättning kan ordnas förflyter ofta en tid varunder den arbetslöse behöver någon form av *arbetslöshetsersättning* för sin försörjning. Flertalet arbetslösa får stöd genom arbetslöshetsförsäkringen. Ersättning utgår via arbetslöshetskassorna, vilka erhåller statliga bidrag. Den som inte är medlem i arbetslöshetskassa kan erhålla statligt kontant arbetsmarknadsstöd. Beslut härom fattas av länsarbetsnämnden och utbetalning sker genom försäkringskassan.

Varje år anslås stora summor till arbetsmarknadspolitiken. Belysande är anslagen för budgetåret 1976/77. Följande (avrundade) belopp har anvisats: i anslag till arbetsförmedling och flyttningsbidrag m. m. 600 miljoner kr, till arbetsmarknadsutbildning 1 275 miljoner kr, till sysselsättningsskapande åtgärder (i huvudsak beredskapsarbeten) 1 250 miljoner kr, till särskilda åtgärder för arbetsanpassning (arkivarbeten, skyddad sysselsättning m. m.)

² Även det statliga stödet till lagerupbyggnad har till syfte att stimulera sysselsättningen. I samma syfte kan regeringen ge företagen rätt att ta investeringsfonderna i anspråk. Hit hör också tidigareläggning av statliga industribeställningar. Dessa åtgärder berörs dock ej närmare här.

³ Enligt uppgift i promemorian (Ds A 1977:1) med förslag rörande särskilt avvecklingsstöd för teko- och skoindustrin (s. 3) har statsbidrag på grund av kungörelsen hittills beviljats endast i två fall.

⁴ Se prop. 1972:64 s. 26 och InU 1972:12 s. 5.

1 080 miljoner kr samt till kontant stöd vid arbetslöshet omkring 870 miljoner kr.⁵

Statligt regionalpolitiskt stöd

Det regionalpolitiska stödet utgår huvudsakligen enligt kungörelsen (1970:180) om statligt regionalpolitiskt stöd. Målet för regionalpolitiken är att skapa en sådan geografisk spridning av tillgängliga resurser att människorna i de olika regionerna kan erbjudas likvärdiga sysselsättningsmöjligheter och likvärdig tillgång till social, kommersiell och kulturell service samt god miljö.⁶

För att styra det regionalpolitiska stödet till de mest angelägna områdena har statsmakterna inrättat ett allmänt stödområde som omfattar Norrland utom Gästrikland, största delen av Kopparbergs län, stora delar av Värmlands län, Öland, Gotland samt ytterligare vissa mindre områden i Västsverige. Inom det allmänna stödområdet finns ett inre stödområde som omspannar de inre delarna av skogslänen. Dessutom finns utanför stödområdet ett område som betecknas "gränsområdet till det allmänna stödområdet" eller "grå zonen".

Det regionalpolitiska stödet till företag utgår i form av lokaliseringsstöd, introduktionsstöd, utbildningsstöd och sysselsättningsstöd. Dessutom kan flyttningsstöd i vissa fall utgå till arbetstagare. Även kommun kan erhålla stöd i samband med verksamhet inom turistnäringen.

Den viktigaste stödformen är lokaliseringsstödet. Detta utgår till företag inom det allmänna stödområdet och som huvudregel även inom grå zonen.⁷ I övriga delar av landet utgår stödet endast i speciella fall till företag i områden med avsevärda sysselsättningssvårigheter eller i områden med ensidigt näringsliv eller isolerat läge. Lokaliseringsstöd utgår huvudsakligen i form av lokaliseringsbidrag, avskrivningslån, lokaliseringslån och lånegaranti.

En allmän förutsättning för att lokaliseringsstöd skall utgå är att verksamheten kan bedömas medföra varaktig sysselsättning och få tillfredsställande lönsamhet. Vidare krävs att orten har goda möjligheter för verksamheten. Lån och bidrag (avskrivningslån) utgår vid ny-, till- eller ombyggnad av lokaler och anläggningar. Dessutom kan lokaliseringslån utgå vid maskininvesteringar. För anskaffning av omsättningstillgångar i inledningskedet av främst verksamhet, för vilken annat lokaliseringsstöd utgår eller kunnat utgå, kan lånegaranti beviljas. Lånegaranti kan i vissa fall också beviljas för kostnader för marknadsföring. Lokaliseringsstöd kan beviljas för industriell och industriliknande verksamhet, industriserviceverksamhet,

⁶ Riksdagen har nyligen lagt fast de allmänna riktlinjerna för den framtida regionalpolitiken (prop. 1975/76:211, AU 1976/77:7, rskr 1976/77:79).

⁷ Introduktionsstöd och utbildningsstöd är i första hand inriktade på det allmänna stödområdet. Sysselsättningsstöd utgår däremot i princip endast till företag inom det inre stödområdet.

⁵ Se prop. 1975/76:100 Bil. 13, InU 1975/76:33 och rskr 1975/76:221. Kostnaderna för arbetsmarknadsutbildningen finansieras sedan 1.1.1976 genom en fond, arbetsmarknadsutbildningsfonden. Denna fond får en del av sina medel genom en särskild arbetsgivaravgift. Se härom lagen (1975:335) om arbetsgivaravgift till arbetsmarknadsutbildningen. Även arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet finansieras genom arbetsgivaravgifter, se lagen (1973:372) om arbetsgivaravgift till arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet. Till de angivna anslagen för arbetsmarknadspolitik kommer en finansfullmakt för regeringen på 1 500 miljoner kr, se prop. 1975/76:100 Bil. 1, finansutskottets betänkande 1975/76:20 och rskr 1975/76:173. – Betr. budgetåret 1977/78 hänvisas till prop. 1976/77:100, Bil. 2 s. 20 och 34 samt Bil. 15 s. 44, 81, 92, 129 och 160.

viss partihandel, uppdragsverksamhet och verksamhet inom turistnäringen. Hittills har huvuddelen av stödet lämnats till industriföretag. Särskilda regler gäller om maximering av lokaliseringsstöd.

Vissa ärenden om lokaliseringsstöd, t. ex. i fråga om särskilt omfattande stöd, skall alltid prövas av regeringen. Övriga ärenden skall i princip avgöras av AMS. Under perioden den 1 juli 1976 – den 30 juni 1978 pågår en försöksverksamhet med beslutanderätt för länsstyrelsen och länsarbetsnämnden i vissa ärenden om regionalpolitiskt stöd.

Ett mellan AMS och bankerna tecknat avtal innehåller bestämmelser om samarbete mellan de statliga organen och bankerna i samband med att ansökan om lokaliseringsstöd och utbetalning av stödbelopp m. m. görs.

Sedan lokaliseringsstöd den 1 juli 1965 började utgå och fram till den 30 juni 1976 har 1 311 företag fått lokaliseringsstöd. Härigenom har en systerföretagsökning med ca 38 000 arbetstillfällen blivit möjlig.⁸

För femårsperioden 1973/74 – 1977/78 har riksdagen fastställt en medelsram om 4 000 miljoner kronor för regionalpolitiskt stöd.⁹

Statligt kreditstöd m. m.

Kreditstödet till de mindre och medelstora företagen m. m. regleras i kungörelsen (1960:372) om statligt kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri. Kreditstödet kan ges i form av antingen statlig lånegaranti eller lån (hantverks- och industrilån). Kreditstöd lämnas för nybyggnader, ombyggnader och maskininvesteringar m. m.¹⁰ Vid sidan av kungörelsen förekommer även statliga garantier för lån till turisthotell.

Lånegaranti beslutas normalt av statens industriverk. I vissa fall skall dock avgörandet hänskjutas till regeringen. Lån för vilket garanti beviljats kallas industrigarantilån (eller hotellgarantilån). För sådant lån svarar staten som för egen skuld. Det ankommer på vederbörande företagareförening att verkställa den förberedande utredning som behövs. Föreningen tecknar också garantin på statens vägnar.

För budgetåret 1976/77 har medgetts att statsgaranti får beviljas intill ett belopp om 150 miljoner kr.¹¹ Att märka därvid är att den som har beviljat industrigarantilån för täckning av statens förluster med anledning av infriade garantier till staten skall betala en halv procent årlig ränta på industrigarantilånets utestående belopp.

Under år 1975 har nya regler – fristående i förhållande till nyssnämnda kungörelse – införts om lånegaranti för arbetsmiljöförbättringar. Lån för vilket garanti beviljas benämns garantilån för arbetsmiljön. Regleringen tar sikte på de mindre företagen och får ses som ett komplement till lagstiftningen om arbetsmiljöfonder. Garantin beviljas av företagareföreningen.¹²

Hantverks- och industrilån (s. k. direktlån) beviljas av regeringen i vissa fall till företag inom teko-branschen och i övrigt av vederbörande företagareförening. Lån till en och samma sökande till belopp överstigande 300 000 kr får inte utlämnas av företagareförening utan medgivande av industriverket.

Föreningarna får medel till utlåningen genom lån ur statens hantverks- och industrilånefond. Utlåningen från företagareföreningarna uppgick under år 1975 till ca 120 miljoner kr.¹³ På direktlånen skall företagareföreningarna avsätta ett belopp som motsvarar en halv procentenhet av utlåningsräntan.

⁸ Se AU 1976/77:7 s. 26.

⁹ Se prop. 1973:50 s. 118 ff. InU 1973:7, rskr 1973:248, prop. 1975/76:100 Bil. 13 s. 170 och 180, InU 1975/76:37 samt rskr 1975/76:250. Jfr prop. 1976/77:100 Bil. 17 s. 84.

¹⁰ Riksdagen har beslutat att en utvidgning av det statliga kreditstödet till tjänsteproducerande företag snarast bör ske. Se NU 1975/76:51 och rskr 1975/76:330.

¹¹ Se prop. 1975/76:100 Bil. 13 s. 178, NU 1975/76:51 samt rskr 1975/76:330. Betr. budgetåret 1977/78 se prop. 1976/77:100 Bil. 17 s. 354.

¹² Se lagen (1975:354) om beslutanderätt för företagareförening i fråga om kreditstöd för arbetsmiljöförbättringar och förordningen (1975:632) om lånegaranti för arbetsmiljöförbättringar. Jfr lagen (1974:325) om avsättning till arbetsmiljöfond.

¹³ Se prop. 1976/77:100 Bil. 17 s. 352.

Statliga krediter och bidrag förekommer dessutom i åtskilliga andra former. Som exempel kan nämnas de strukturgarantier som beviljas företag inom vissa industribranscher, bl. a. teko- och möbelindustrierna. Vidare bör i sammanhanget nämnas det stöd som lämnas av hel- eller halvstatliga kreditinstitut, t. ex. Norrlandsfonden, AB Industrikredit, AB Företagskredit och AB Företagskapital.

2.4.6.2 Uppföljning och bevakning av statens fordringar i företag som fått statligt stöd

Principerna för ställande av säkerhet vid statlig stödverksamhet medför inte sällan ett långtgående risktagande från statens sida. Ofta är det staten som står för toppkrediterna, dvs. de krediter som är minst skyddade. Även om någon drastisk ökning av antalet misslyckanden inte skett har dock den kraftiga utbyggnaden av framför allt det regionalpolitiska stödet medfört att statens förluster i absoluta tal ökat på senare tid.

Nu angivna förhållanden liksom intresset av att stödverksamheten verkligen ger önskade resultat i fråga om sysselsättning och regional utveckling utgör bakgrunden till det år 1973 införda nya systemet för uppföljning och bevakning av statens fordringar i stödföretag. Avsikten med den nya ordningen, som i vissa delar överensstämmer med förslag i 1968 års lokaliseringsutrednings betänkande (Ds In 1971:8) Om uppföljningen av stödföretag m. m.,¹ var att få till stånd effektivare och aktivare uppföljning och samtidigt bättre samordning mellan de olika statliga intressena i stödföretag.²

Den nya ordningen, som har försökskaraktär, innebär att en expertgrupp – expertgruppen för samordnings- och uppföljningsärenden (EFSU) – har inrättats inom regeringskansliet med uppgift att centralt samordna uppföljningen och bevakningen och arbeta fram förslag i enskilda ärenden. Ansvaret för den regionala uppföljnings- och bevakningsverksamheten har lagts på länsstyrelserna. I det nya systemet är AMS och industriverket, liksom tidigare, centrala organ på sina respektive områden. Den rutinemässiga uppföljningen i ärendena åvilar företagarföreningarna. Dessa kan sägas tjänstgöra som expertorgan för länsstyrelserna vid den företagsekonomiska uppföljningen.³

Allmänna riktlinjer i första hand för länsstyrelsernas handlande har getts i vissa av riksdagen godkända uttalanden av chefen för inrikesdepartementet i prop. 1973:50 (s. 56 f). Det ankommer sålunda på länsstyrelsen att bedöma de samhällsekonomiska följderna i de enskilda ärendena. Även statens intressen när det gäller indrivning av skatter och allmänna avgifter bör vägas samman med övriga samhälleliga intressen. Länsstyrelsen skall bedöma i vad mån särskilda åtgärder behövs för att åstadkomma en rekonstruktion av det aktuella företaget eller för att få till stånd en kontrollerad avveckling av företag, vilka bedöms sakna förutsättningar för att leva vidare.

Kungörelserna om statligt regionalpolitiskt stöd och om statligt kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri innehåller bestämmelser om uppföljningsverksamheten. I anslutning härtill har regeringen utfärdat föreskrifter för de myndigheter och organ som är verksamma vid uppföljningen.

Det allmänna har insyn i företag som åtnjuter lokaliseringsstöd i första hand genom att företaget utan anmaning vid bestämda tidpunkter skall

¹ Se prop. 1973:50 s. 54 ff, InU 1973:7 s. 45 f. Jfr prop. 1975:1 Bil. 13 s. 143 och prop. 1975/76:100 Bil. 13 s. 165.

² 1968 års lokaliseringsutredning hade föreslagit att en ny central förhandlingsmyndighet skulle inrättas för uppföljnings- och bevakningsverksamheten. Den nya myndigheten skulle inträda i AMS' resp. industriverkets ställe i större ärenden. Enligt utredningen borde den regionala uppföljningen förstärkas i första hand genom att företagarföreningarna fick vidgade uppgifter.

³ Företagarföreningsutredningen (A 1975:03) har i betänkandet (SOU 1977:3) Utbyggd regional näringspolitik lagt fram förslag till nya riktlinjer för och omorganisation av företagarföreningarnas verksamhet.

lämna länsstyrelsen och företagarföreningen redovisning för verksamheten. Vidare skall företagen underrätta dessa organ i god tid innan beslut fattas om större egendomsöverlåtelse, nedläggning av väsentlig del av verksamheten, väsentlig ändring i ägarförhållanden eller andra åtgärder av motsvarande betydelse. Företag som åtnjuter lokaliseringsstöd skall dessutom bereda AMS, länsstyrelsen eller föreningen tillfälle att granska verksamheten och lämna de uppgifter som begärs för granskningen.

Företagarföreningen skall vid uppföljningen inhämta uppgifter från berörda myndigheter, banker samt näringslivets och arbetsmarknadens organisationer. Den skall omedelbart göra anmälan till länsstyrelsen när påtaglig risk föreligger för att det regionalpolitiska syftet med beviljat stöd förfelas eller att statens ansvar som kredit- resp. garantigivare avsevärt ändrats jämfört med förhållandena vid tiden för stödbeslutet.

Länsstyrelsen skall i hänskjutet uppföljningsärende antingen själv besluta om åtgärd eller med eget förslag hänskjuta ärendet till arbetsmarknadsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut i uppföljningsärende skall tillställas AMS och EFSU.

Beredningen av uppföljningsärende hos länsstyrelsen skall göras av en särskild beredningsgrupp, vari även företrädare för länsarbetsnämnden och företagarföreningen skall medverka. Gruppen skall hålla löpande kontakt med vederbörande kronofogdemyndighet.

Ytterst är det AMS som skall se till att lokaliseringsstöd utnyttjas för avsett ändamål och i enlighet med föreskrivna villkor. AMS skall vidare besluta om åtgärd i uppföljningsärende som länsstyrelse hänskjuter till AMS. Om åtgärden kan påverka statens betalningsansvar för lämnat kreditstöd i form av industrigarantilån eller hantverks- och industrilån m. m., skall AMS samråda med industriverket. AMS får hänskjuta uppföljningsärende till regeringen. Vidare skall AMS efter samråd med industriverket och EFSU utfärda generella anvisningar för uppföljnings- och bevakningsverksamheten. Det ankommer till sist på AMS att vidta åtgärd för återkrav eller uppsägning av lån samt att bevaka statens rätt i ärende om återbetalning av lokaliseringsstöd.

Enligt det tidigare nämnda samarbetsavtalet mellan bankerna och AMS skall bank, som har förmedlat lokaliseringsstöd och får kännedom om förhållande som kan påverka statens kreditrisk m. m., underrätta AMS härom.

Vad beträffar insyn i företag som erhållit industrigarantilån gäller i stort sett samma ordning som i fråga om företag som erhållit lokaliseringsstöd. Redovisning och underrättelser skall dock lämnas enbart till företagarföreningen. Ifall fråga uppkommer om att bevaka eller skydda hantverks- och industrilån, skall föreningen vidta åtgärder för att undvika förlust (t. ex. föranstalta om utmätning). Föreningen får också agera för att möjliggöra verksamhetens fortbestånd. Samråd skall i dessa frågor ske med länsstyrelsen. Plan för rekonstruktion eller förvärv av förlustföretag måste godkännas av industriverket.

I övrigt är företagarföreningens och länsstyrelsens åligganden vid uppföljningen av industrigarantilån och hantverks- och industrilån desamma som beträffande regionalpolitiskt stöd. På central nivå ligger beslutanderätten i uppföljningsärende hos industriverket, som skall samråda med AMS när det är påkallat av regional- eller arbetsmarknadspolitiska skäl. Uppföljnings-

ärende kan av verket hänskjutas till regeringens avgörande. Generella anvisningar rörande uppföljningen meddelas av verket efter samråd med AMS och EFSU.

Industriverket skall bevaka statens rätt mot företag som fått industrigarantilån och kan därvid biträda ackord eller eljest efterge statens rätt på grund av industrigarantilån. I viktigare fall skall dock ärendet underställas regeringens prövning. Industriverket har tillsyn över företagarföreningarnas verksamhet i fråga om industrigarantilån samt hantverks- och industrilån.

2.4.6.3 Vissa reformönskemål

På senare tid har från olika håll hävdats att staten med hänsyn till de allt starkare samhällsintressena bör få större inflytande över och insyn i själva förvaltningen i företagskonkurser.

1968 års lokaliseringsutredning påpekade i det i föregående avsnitt berörda betänkandet att staten borde bättre bevaka sina intressen i olika konkurser och mer aktivt följa konkursförvaltningarnas åtgärder. Genom en ökad aktivitet från statens sida i pågående konkurser kunde en del onödiga förluster förhindras.¹

Frågan om ökat statligt inflytande över konkursförvaltningen har uppmärksamats i riksdagen vid ett par tillfällen under senare år. Enligt en motion vid 1972 års riksdag (nr 1328) borde behovet av information och inflytande för de anställda samt för staten och kommun uppmärksammas även i andra hänseenden än från borgenärssynpunkt. Det föreslogs att anställdas, stats och kommuns inflytande vid ackords- och konkursförfarande skulle utredas. Näringsutskottet avstyrkte motionen i betänkande 1972:59. Utskottet hänvisade till 1968 års lokaliseringsutrednings förslag om införande av en central uppföljningsmyndighet. Utredningens förslag överensstämde enligt utskottet med motionens önskemål om ökat inflytande för samhället och de anställda i samband med ackord och konkurs. Utskottet påpekade att de anställda självfallet hörde till de intressenter som uppföljningsmyndigheten skulle förhandla med.

I en motion vid 1974 års riksdag (nr 392) begärdes översyn av lagstiftningen om företagskonkurser. Motionärerna framhöll att det fanns exempel på att företagskonkurser lett till att det allmänna förlorat ansevärda belopp som getts till företaget som lokaliseringsbidrag. Genom att en företagare lagligen kunde skriva över sina tillgångar på anhöriga kunde han efter en konkurs åter i praktiken bli ägare av det företag som han tidigare hade ägt och i vilket stat och kommun och andra borgenärer satsat och förlorat stora belopp.

Lagutskottet (LU 1974:32) ansåg att det i motionen uttryckta reformönskemålet var angeläget. Utskottet fann dock den föreslagna utredningen f. n. ej vara påkallad. Härvid hänvisades till den då förestående reformen av den materiella konkursrätten och pågående översyn av konkursförfarandet. Vidare erinrades om de nya riktlinjerna för uppföljning och bevakning av statens fordringar. Riksdagen följde utskottet.

De samhälleliga intressena i konkurser har även berörts i flera *remissyttranden* över kommitténs förra betänkande KKL I, ehuru kommittén på

¹ Se Ds In 1971:8 s. 51 f.

det stadiet ännu inte hade tagit upp problematiken till närmare prövning (jfr nämnda betänkande s. 166 f).

Sålunda betonar *riksrevisionsverket* i sitt yttrande det angelägna i att frågan, hur arbetsmarknadspolitiska och andra samhällseliga synpunkter bör beaktas vid konkurs, snarast lösas. *Statens industriverk* påpekar att starka regional- eller sysselsättningspolitiska skäl många gånger talar för att konkursföretaget drivs vidare i en eller annan form. Särskilt i fall, då staten genom lokaliseringstöd, industrigarantilån och liknande insatser har betydande intressen av att rörelsen kan drivas vidare och samhällsekonomiska skäl talar härför, är det enligt verket angeläget att finna en lösning som utan förfång för övriga borgenärer möjliggör fortsatt drift. För sådana fall kan ifrågasättas, om inte en särskild medförvaltare bör förordnas för att tillgodose statens intressen.

Länsstyrelsen i Södermanlands län finner det synnerligen angeläget att det allmännas intressen i företagskonkurser tillgodoses vid pågående revision av KL. Det är önskvärt att det allmänna genom särskilt utsedda representanter ges möjligheter till insyn i förvaltningen för att därigenom bevaka att statens intressen inte blir åsidosatta. Möjligheter härtill finns genom att medförvaltare eller granskningsman förordnas. Härigenom torde det enligt länsstyrelsen vara möjligt att tillföra konkursföretagen upplysningar om förutsättningarna för statliga insatser för att rädda sysselsättningen samt att trygga rörelsens fortbestånd och därigenom tillvarata de arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressena. Länsstyrelsen omtalar att en tjänsteman vid länsstyrelsen sedan någon tid är förordnad att utföra de utredningar m. m. som anses påkallade för att effektivisera skatteindrivningen m. m. Det åligger denne tjänsteman bl. a. att åta sig uppdrag som granskningsman i konkurs, när sådan tillsätts på begäran av länsstyrelsen eller kronofogdemyndighet.² Liknande tankegångar återfinns i yttranden från *länsstyrelserna i Kalmar län* samt *Göteborgs och Bohus län*. Sistnämnda länsstyrelse anmärker att konkursens egentliga syfte – att tillförsäkra borgenärerna betalning – inte får åsidosättas.

Enligt *LO* bör frågan huruvida ett företag skall läggas ned eller inte avgöras även från arbetsmarknads- och regionalpolitiska synpunkter. Detta förhållande talar för att samhället ges en mer framträdande roll i företagskonkurser. *Svenska Metallindustriarbetareförbundet* framhåller att konkursförvaltaren vid sin bedömning, om ett företag skall läggas ned, f. n. endast skall beakta vad som är fördelaktigast för borgenärerna. Tyvärr brådskar beslutet och ibland fattas beslut om nedläggning av driften trots att det för alla parter egentligen är fördelaktigare att driften upprätthålls. Även om konkursförvaltaren bedömning att en nedläggning är det bästa för borgenärerna är riktig kan detta vara ett felaktigt beslut från de anställdas och det allmännas synpunkt. De samhällsekonomiska aspekterna måste kunna göras gällande. Förbundet förordar att staten skall få rätt till någon form av medförvaltning i sådana konkurser som inte endast är av ringa betydelse för det allmänna. Uppkommer delade meningar mellan den i vanlig ordning utsedde förvaltaren och statens företrädare om hur förvaltningen skall skötas, bör konflikten lösas i första hand genom de möjligheter statens företrädare har att ge ekonomiska utfästelser som kompenserar övriga borgenärer för t. ex. de risker som en fortsatt drift skulle medföra.

² Se även avsnitt 2.4.5 och Bilaga 1 tab. 7.

Slutligen anmärker utredningen om säkerhetsåtgärder m. m. i skatteprocessen i sitt remissyttrande att samhällsutvecklingen gått i den riktningen att grundsynen, att generalexekutionen är en borgenärernas ensak, måste ifrågasättas. Enligt utredningen kommer intresset av att sanera företag som ej är ekonomiskt livskraftiga givetvis alltid att vara vägande. Hur detta skall ske måste dock avgöras med hänsyn även till andra faktorer än borgenärernas krav, såsom sysselsättnings-, lokaliserings- och andra näringspolitiska aspekter.

2.4.6.4 Överväganden och förslag

Som framgått av den tidigare redogörelsen har samhället, betydande intressen att bevaka när ett företag hotas av nedläggning i samband med en konkurs. Redan statens engagemang som borgenär på grund av skattefordringar, regressfordringar på grund av lönegaranti och fordringar till följd av lokaliseringsslån m. m. är omfattande. Härtill kommer fordringar som olika hel- och halvstatliga kreditorgan har på många företag. Ofta är staten den största borgenären i konkursen. Staten får som långgivare i allmänhet de sämsta säkerheterna, vilket medför ökad risk för förluster. Det är vanligt att ett och samma företag för olika ändamål har fått flera statliga krediter, t. ex. lokaliseringsslån och direktlån från företagarföreningen. Även kommunerna har intressen i olika företag.

Bl. a. på grund av att stödverksamheten vidgats på senare tid har önskemålet att hålla de statliga förlusterna nere fått ökad aktualitet. De största kostnaderna för samhället vid en företagsnedläggning utgörs dock i regel inte av förluster på skatte- eller stödfordringar utan av kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska och andra sociala åtgärder. Vid sidan av de rent ekonomiska synpunkterna finns givetvis ett starkt samhällsintresse att upprätthålla en varaktig och regionalt väl fördelad sysselsättning.

När ett företag har gått i konkurs är det ofta för sent att rädda företaget. De ekonomiska resurserna kan då vara uttömda. Nyckelpersoner i företaget kan dessutom ha hunnit lämna detta. Därför är det av vikt att samhällsorganen får reda på svårigheterna i så god tid att insatser kan göras innan företaget kommer på obestånd. Det är betydelsefullt att samordningen mellan de olika samhällsorganen inbördes och deras bevakning av fordringar fungerar bra. En effektiv uppföljning gagnar också de intressen staten har som skatteborgenär. Det har tidigare brustit i samordningen och de statliga ingripandena har ofta kommit för sent. Ett nytt system för uppföljning – centralt och regionalt – av statliga fordringar på grund av lämnat regionalpolitiskt stöd m. m. har dock som framgått införts på försök år 1973. Försöksverksamheten uppges ha utfallit väl.

Under våren 1976 har en utredning om samordning av statliga åtgärder vid företags obestånd tillsatts.

Direktiven för denna utredning, Företagsobeståndskommittén (Fi 1976:03), lägger stor vikt vid de arbetsmarknads-, regionalpolitiska och andra samhällsekonomiska intressena, som sägs ha fått ökad betydelse under de senaste decennierna och ofta fordra en annan bedömning än den som görs utifrån borgenärsintressena.

Behovet av att samordna bevakningen av de statliga fordringarna och nå en samlad bedömning av lämpliga åtgärder i obeståndsfällen har enligt direktiven blivit allt större

med tiden. Det påpekas att central samordning och bevakning av skatte- och avgiftsfördringar inte förekommer f. n.

Enligt direktiven talar starka skäl för att uppföljningen och bevakningen av de statliga intressena vid företags obestånd samordnas. Utredningen skall ägna särskild uppmärksamhet åt hur samordningen bör byggas upp och verka. Det bör prövas om EFSU:s uppgifter kan samordnas med bevakning av skatte- och avgiftsfördringar. Vid en sådan samordning bör man kunna bygga vidare på EFSU:s erfarenheter.

Utredningen bör enligt direktiven beakta att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen bäst tillgodoses så länge företaget inte har försatts i konkurs. Det bör övervägas om och i vad mån man vid samordningen kan på ett aktivt sätt verka för att dessa intressen tillvaratas. Utredningens överväganden bör främst gälla företag som inte är försatta i konkurs. Direktiven nämner att konkurslagskommittén kommer att föreslå vissa åtgärder för att de arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressena skall bli bättre tillgodosedda i ordinära konkurser. I den mån vad som framkommer i utredningsarbetet motiverar åtgärder utöver vad konkurslagskommittén kan komma att föreslå får utredningen enligt direktiven också ta upp frågor som rör företag som är i konkurs. Vad gäller mindre konkurser erinras om prop.-förslaget enligt vilket förvaltningen i sådana konkurser skall ankomma på kronofogdemyndighet.¹ Antas detta förslag torde enligt direktiven kravet på samhällsinsyn vara uppfyllt och samhällsekonomiska intressen kunna tillgodoses på ett tillfredsställande sätt genom att förvaltningen i sådana konkurser skall anförtros åt kronofogdemyndighet.

Kommittén begränsar för sin del övervägandena till att avse konkurs-situationen. I första hand beaktas de samhälleliga intressen som inte direkt är beroende av att staten eller kommun har fordringar att bevaka.

Även när ett företag har gått i konkurs kan det finnas möjligheter att fortsätta verksamheten genom någon form av rekonstruktion. Företaget kan ha livskraft på längre sikt men ha fått tillfälliga svårigheter som kanske kan bemästras med olika åtgärder. Det kanske kan säljas helt eller delvis eller slås samman med annat företag. Inte sällan har försök att rekonstruera ett vacklande företag inletts men inte hunnit slutföras när konkurs beslutas. Från samhällets synpunkt är fortsatt drift ofta den bästa lösningen. En förutsättning för rekonstruktion kan dock vara att det allmänna – i första hand staten – vidtar särskilda åtgärder. Det kan vara fråga om eftergift av lån och andra fordringar eller om stödåtgärder i form av lokaliseringsstöd eller industrigarantilån. För att man skall få tid till att utreda rekonstruktionsmöjligheter m. m. kan tillfälliga arbetsmarknadspolitiska insatser, såsom extra industribeställningar eller bidrag till fortsatt drift, behöva göras. En rekonstruktion som ter sig motiverad med tanke på samhällsintressena torde i allmänhet även från borgenärssynpunkt vara att föredra framför en ren avveckling av företaget.

När ett konkursföretag saknar förutsättningar att leva vidare och en avveckling därför är oundviklig, är det angeläget att nedläggningen görs i sådan takt att samordning med arbetsmarknadspolitiska och andra sociala åtgärder hinner äga rum. Även i detta läge kan driften behöva hållas i gång tills vidare, eventuellt med statligt stöd. Erfarenheterna visar att arbetsmarknadsmyndigheterna kan ställas inför svårigheter i synnerhet när många arbetstagare berörs eller när företaget är det enda eller dominerande på sin ort. Om nedläggningen fördröjs av sociala skäl, kan det gå ut över borgenärernas intresse av att ytterligare värdeförstöring undviks.

¹ Se betr. prop.-förslaget avsnitt 6.1.2.

De arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen som det här gäller är av stor vikt för samhället, ehuru de inte har direkt samband med om staten eller kommun är borgenär i konkursen eller ej. I propositionen har också understrukits angelägenheten av att angivna intressen tillvaratas bättre i konkurser. Även i lagutskottets betänkande med anledning av propositionen framhävs samma intressen.²

I de flesta fall torde de arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressena tillvaratas väl av de myndigheter som i förekommande fall bevakar samhällets borgenärsintressen i konkursen. En förstärkning av den statliga bevakningen är att vänta när den samordning som skisserats i direktiven för företagsbeståndskommittén kommer till stånd. Vidare kan man räkna med att samhällsintressena beaktas även av konkursförvaltaren och tillsynsorganet och att dessa fortlöpande samråder med de organ som företräder de berörda intressena, t. ex. länsarbetsnämnden och företagarföreningen.

Trots det nu sagda torde det i en del konkurser, där betydande arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen står på spel, vara värdefullt om dessa intressen kan få en särskild företrädare i konkursförfarandet. Kommittén anser därför att en särskild funktionär med uppgift att i konkursen tillvarata arbetsmarknads- eller regionalpolitiska intressen vid behov skall kunna tillsättas. En sådan ordning ligger i linje med de överväganden som gjorts i direktiven för företagsbeståndskommittén.

Det är naturligt att reformen genomförs i anslutning till den nya ordning för konkursförvaltning och tillsyn som i övrigt föreslås i detta betänkande.

Det nya organ som sålunda bör tillskapas kan lämpligen benämnas allmänt ombud.³ Kommittén har övervägt huruvida möjligheten att tillsätta allmänt ombud bör uteslutas, när ett företag med fåtal arbetstagare gått i konkurs. Ett tänkbart minimum är t. ex. 25 arbetstagare.⁴ Det är dock inte omöjligt att allmänt ombud kan behövas även i konkurser som berör färre arbetstagare. Någon inskränkning av antytt slag bör därför inte göras. Inte heller bör möjligheten att tillsätta allmänt ombud vara beroende av om företaget erhållit stöd från det allmänna eller ej. Man kan emellertid räkna med att allmänt ombud kommer att behöva utses i ett mycket begränsat antal konkurser och att alltså det stora flertalet konkursförfaranden äger rum utan medverkan av sådant ombud.

I överensstämmelse med det sagda föreslår kommittén att ett allmänt ombud skall kunna tillsättas i alla konkurser, där gäldenären är näringsidkare. Syftet med det allmänna ombudet är, som redan framgått, i första hand att sådana arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen som inte grundas på fordringar hos konkursföretaget skall bli företrädade i konkursen. Ombudet skall alltså inte ha till uppgift att tillvarata statens eller kommuns borge-

³ Ett allmänt ombud förekommer redan enligt gällande lagstiftning i banks och försäkringsbolags konkurs. I sådana konkurser har ombudet ställning av medförvaltare. Se 158 § 2 mom. lagen (1955:183) om bankrörelse, 82 § 2 mom. lagen (1955:416) om sparbanker, 77 § lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen och 291 § lagen (1948:433) om försäkringsrörelse. Jfr KLK I s. 165 och 200. Se betr. allmänt ombud även 72 a § uppbördslagen (1953:272) och 50 § lagen (1968:430) om mervärdeskatt.

⁴ Jfr lagen (1976:351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar. Enligt 5 § i den lagen skall de anställda ha rätt att utse styrelseledamöter i företag med minst 25 arbetstagare.

² Se propositionen s. 135 ff och LU 1976/77:11 s. 36. Jfr prop. 1975:6 s. 114 f.

närsintressen. Att staten har stora fordringar i konkursen, t. ex. på grund av skatter eller lokaliseringsslån, är inte i och för sig skäl för att ett allmänt ombud skall tillsättas.

Uppgiften att utse allmänt ombud bör anförtros åt ett organ vid sidan av det egentliga konkursförfarandet. Kommittén tänker sig en statlig myndighet med särskilda förutsättningar för att pröva behovet av allmänt ombud och att finna lämplig person. I KL bör endast behöva föreskrivas att allmänt ombud skall tillsättas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Kommittén föreslår att den grundläggande bestämmelsen om allmänt ombud tas in i en ny paragraf, 43 a §. Där har i första stycket föreskrivits att i näringsidkares konkurs regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får förordna ett allmänt ombud med uppgift att verka för att arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen beaktas.

Det ligger i sakens natur att som allmänt ombud i första hand bör anlitas tjänsteman med kunskaper om och erfarenheter av arbetsmarknads- och regionalpolitiska frågor. Enligt kommitténs mening bör det dock inte möta något hinder att till allmänt ombud utses kvalificerade personer utanför den statliga eller kommunala förvaltningen.

Allmänt ombud kan utses när som helst under konkursen. I regel bör dock ombudet tillsättas snarast möjligt efter konkursbeslutet. Frågor som berör samhällsintressena, t. ex. huruvida företagets anställda skall sägas upp, måste ju avgöras redan i konkursens allra första skede.

Ombudet skall inte företräda konkursboet eller eljest ha förvaltaruppgifter. För att han skall kunna fullgöra sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt måste han likväl utrustas med befogenheter av skilda slag. Vad beträffar möjligheterna till insyn i förvaltningen bör ombudet ges samma rättigheter som en granskningsman. Häri ligger befogenhet att ta del av böcker och andra handlingar som rör boet och att på begäran erhålla upplysningar av förvaltaren och tillsynsmyndigheten om boet och dess förvaltning (60 § i förslaget) samt att hos konkursdomaren begära entledigande av försumlig förvaltare (80 § första st.). Ombudet får vidare hos konkursdomaren göra framställning om ökning av antalet förvaltare (47 § andra st.) eller om delning av förvaltningen mellan flera förvaltare (50 § första st.) och han är berättigad att erhålla upplysningar om boet av gäldenären (89 § första st.).

En föreskrift om att ombudet har samma befogenheter som granskningsman tas upp i 43 a § andra stycket i förslaget. Där görs också en hänvisning till bestämmelsen i 51 a § tredje stycket i förslaget enligt vilken förvaltaren skall höra ombudet. Samrådsskyldigheten har behandlats i avsnitt 2.3.2. Ombudet kan naturligtvis ta initiativ till överläggningar med förvaltaren. Vid behov bör ombudet lägga fram förslag till alternativa lösningar. Förvaltaren får sedan bedöma förslagen och fatta beslut. Som nämnts kan arbetet på rekonstruktion av företaget ha startat redan före konkursutbrottet. Ifall ombudet deltagit härvid, bör det åligger honom att sätta förvaltaren in i vad arbetet ditills lett till.

Den viktigaste uppgiften för ombudet blir att ge förvaltaren underlag för dennes ställningstaganden. Han bör upplysa förvaltaren om vilka problem som är aktuella t. ex. i fråga om arbetsmarknadsläget. Vidare kan han behöva informera förvaltaren om vilka möjligheter till statliga hjälpinsatser som

står till buds och vid behov förmedla dessa insatser. Ombudet får förutsättas vara väl insatt i det omfattande system av bestämmelser som finns i fråga om lokaliseringsstöd m. m. När det befins lämpligt bör han överlägga med tillsynsmyndigheten liksom med de anställda och deras företrädare.⁵ Ombudet bör självfallet hålla förvaltaren underrättad om vad som avhandlas vid sådana överläggningar.

Det grundläggande syftet med konkursinstitutet är att bereda en insolvent gäldenärs samtliga borgenärer möjlighet att få betalt ur hans egendom så långt denna förslår. Detta syfte kommer till uttryck bl. a. i 51 § i förslaget (likalydande med 53 § KL) där det sägs att förvaltaren skall iakta borgenärernas gemensamma rätt och bästa samt vidta alla åtgärder som främjar en förmånlig och snabb utredning av boet. Även det allmänna ombudet måste vid fullgörande av sitt uppdrag ha konkursens angivna syfte för ögonen. Det måste – vid behov genom tillskott av statliga medel – tillses att borgenärerna inte får sin utdelning i konkursen minskad till följd av att arbetsmarknads- eller regionalpolitiska intressen tillgodoses. Samhällsekonomiskt sett torde de kostnader som staten kan åsamkas härigenom vara av underordnad betydelse.⁶ Mot kostnaderna skall nämligen ställas de besparingar staten gör genom att andra arbetsmarknadspolitiska insatser inte behövs. I detta sammanhang kan nämnas att riksdagen uttryckligen slagit fast att en fortsatt tidsbegränsad drift vid nedläggningshotade företag med hjälp av det i avsnitt 2.4.6.1 berörda statsbidraget till sådana företag inte får försämra borgenärernas ställning.⁷

Det allmänna ombudet bör inte omfattas av det kontrollsystem som gäller för konkursförvaltaren utan stå under tillsyn av den myndighet som tillsatt honom. Innehar ombudet sitt uppdrag i egenskap av statstjänsteman, är han underkastad det ansvar och den offentliga kontroll som gäller beträffande all statlig verksamhet. Även om ombudet inte utövar uppdraget i tjänsten kan han, i den mån han genom fel eller försummelse förorsakat beslut eller åtgärd som t. ex. varit till förfång för det allmänna, enligt 20 kap. 1 § och 23 kap. 4 § BrB, ådra sig ansvar för medverkan till oriktig myndighetsutövning.⁸

Kostnaderna för det allmänna ombudets verksamhet bör inte belasta konkursboet – dvs. i realiteten borgenärerna – utan bör betalas av staten. En föreskrift om att ersättning till allmänt ombud skall utgå av allmänna medel enligt bestämmelser som regeringen meddelar tas upp i 43 a § tredje stycket i förslaget. För de fall då uppdraget som allmänt ombud anförtrots åt tjänsteman vid statlig myndighet som ett led i dennes tjänsteutövning blir särskild ersättning i regel inte aktuell. Annorlunda förhåller det sig när uppdraget utövats fristående från tjänsten eller innehafts av annan än statstjänsteman. Kostnaderna för de allmänna ombudens verksamhet, främst löner och arvoden, torde bli förhållandevis obetydliga.

Närmare föreskrifter om det allmänna ombudet bör – även i andra hänseenden än beträffande ersättningen till honom – meddelas på administrativ väg. Till administrativ reglering är bl. a. att hänföra frågorna vilka principer som skall gälla vid tillsättning av allmänt ombud och vilka underrättelser som skall skickas i hithörande sammanhang. Kommittén återkommer till dessa frågor i specialmotiveringen till 43 a §.

Vad nu sagts har i huvudsak tagit sikte på ordinära konkurser. Det bör

⁵ Jfr 51 b § i förslaget.

⁶ Företagsbeståndskommittén bör enligt sina direktiv söka utforma modeller för bestämning av det allmänna kostnader på grund av de arbetsmarknadsmässiga och socialpolitiska effekter som företagsnedläggelse orsakar.

⁷ Se InU 1972:12 s. 3 och rskr 1972:222.

⁸ Jfr prop. 1975:78 s. 141 ff. Staten är enligt skadeståndslagen skyldig att ersätta skada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning.

emellertid finnas möjlighet att tillsätta allmänt ombud även i mindre konkurser. En sak för sig är att det praktiska behovet är begränsat, eftersom arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen inte så ofta gör sig gällande där.

2.5 Specialmotivering

Den nuvarande rubriken till 3 kap. KL lyder "Förvaltning av egendom som ingår i konkurs". Med hänsyn till KLförslagets inriktning i denna del föreslår kommittén att rubriken ändras till "Förvaltning och tillsyn".

Åtskilliga ändringar är en följd av det i den allmänna motiveringen framlagda förslaget att slopa de nuvarande formerna för tillsynsorganets och borgenärskollektivets medverkan i den löpande förvaltningen. Förslaget innebär att gällande krav på samtycke m. m. av tillsynsorganet eller borgenärerna till olika förvaltningsåtgärder utgår. I stället skall den allmänna föreskriften i 51 a § första stycket om hörande av tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer gälla. Reglerna på olika håll i KL om gäldenärens hörande ersätts i förslaget av en generell bestämmelse i 51 a § andra stycket. Nu angivna frågor har behandlats närmare i avsnitt 2.3.2.

I övrigt föranleds förslagen till ändringar i 3 kap. KL i stor utsträckning av att rättens ombudsman föreslagits skola avskaffas som tillsynsorgan och ersättas av kronofogdemyndigheten. I den delen och beträffande tillsynens huvudsakliga utformning hänvisas till den allmänna motiveringen i avsnitt 2.4.

Ändringar har också förorsakats av att vissa bestämmelser i förslaget tagits upp under andra paragrafbeteckningar än deras motsvarigheter i gällande lag. Sådana ändringar torde inte kräva närmare motivering.

41 §

Första stycket i denna paragraf har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.5).

I första stycket första punkten har gjorts en närmast redaktionell ändring enligt vilken konkursboet skall stå under förvaltning av en eller flera förvaltare. Liksom enligt gällande lag företräder förvaltaren boet utåt.¹

Andra stycket innehåller den nyheten att tillsynsmyndigheten skall få tillfälle att yttra sig rörande antalet slutliga förvaltare. Se även den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4.2).

42 §

Beträffande denna paragraf, som kan sägas ersätta 44 § KL, kan hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitten 2.4.1–2.4.4).

Enligt 201 § KL kan en redan anhängig konkurs flyttas från konkursdomaren på en ort till konkursdomaren på en annan, om det föreligger synnerliga skäl. En följd av sådan överflyttning är att den domstol, där den nya konkursdomaren finns, i fortsättningen blir behörig konkursdomstol.¹ De beslut som meddelats och övriga åtgärder som vidtagits under

¹ Jfr KLK I s. 120.

¹ Jfr U X s. 85.

handläggningen på den tidigare orten har förutsatts skola gälla tills eventuellt annat beslut meddelas på den nya orten.²

Beslut enligt 201 § KL berör endast handläggningen vid konkursdomstolen. En överflyttning torde dock i allmänhet motiveras av att konkursförvaltningen bör bedrivas på annan ort. Med den föreslagna behörighetsregeln i förevarande 42 § kommer tillsynen att ligga kvar hos kronofogdemyndigheten på den gamla handläggningsorten. Detta kan medföra att avståndet mellan "förvaltningsort" och "tillsynsort" blir betydande.

Några större olägenheter av att en kronofogdemyndighet utövar tillsyn över en förvaltare på ort utanför myndighetens eget område behöver i regel inte befaras, även om avståndet är stort. Vid behov bör den kronofogdemyndighet som utövar tillsynen kunna få biträde av annan kronofogdemyndighet. På det specialexecutiva området finns bestämmelser om samverkan mellan kronofogdemyndigheter, se 65–75 §§ utsökningskungörelsen (1971:1098). Det kan övervägas om man inte efter mönster av dessa bestämmelser bör i KF föra in regler om samverkan mellan olika kronofogdemyndigheter i deras egenskap av tillsynsorgan i konkurs.

Vad beträffar det fallet att en konkurs flyttas över från en konkursdomare till en annan kan det – trots möjligheterna att upprätthålla en tillfredsställande tillsyn genom samverkan mellan olika kronofogdemyndigheter – vara påkallat att även tillsynen flyttas. En regel enligt vilken också tillsynen skall kunna flyttas bör med hänsyn härtill tas in i 201 § (se vidare kap. 7 nedan).

I KF bör föreskrivas att konkursdomaren skall underrätta tillsynsmyndigheten, när konkurs beslutas eller upphör.³

43 §

Paragrafen, som ersätter 46 § KL, har behandlats i den allmänna motiveeringen (avsnitt 2.4.5).

Tredje stycket innehåller bestämmelser om entledigande av granskningsman. Om denne vill slippa ifrån sitt uppdrag, bör det stå honom fritt att begära sitt entledigande hos konkursdomaren. Likaså bör borgenär, på vars ansökan granskningsmannen har utsetts, ha rätt att när som helst få denne skild från uppdraget. Om granskningsman skulle visa sig olämplig, uppfyller han inte det i första stycket andra punkten föreskrivna villkoret och bör följaktligen också kunna entledigas. Prövningen ankommer på konkursdomaren. I den mån någon lämplighetsprövning över huvud aktualiseras i här avsedda fall, torde detta ske först efter initiativ av gäldenären eller annan rättsägare.

Om granskningsman entledigas, bör konkursdomaren underrätta borgenären i fråga härom. Ny granskningsman behöver ej utses, om det inte begärs av borgenären.

Beslut om utseende eller entledigande av granskningsman länder omedelbart till efterrättelse, om inte annat förordnas. Se 210 § tredje stycket i förslaget.

Om granskningsmännen skulle anses böra utmönstras ur förslaget såsom obehövlige i det nya förvaltnings- och kontrollsystemet, kan detta lagtekniskt ordnas på följande sätt: 43 § i förslaget utgår. 43 a § får nummerbeteckningen 43 § (varvid hänvisningarna

² Se U X s. 70.

³ Jfr U X s. 101. Tillsynsmyndigheten bör lämpligen få del av konkurskungörelsens innehåll.

i 51 a § tredje st. och 185 a § tredje st. måste beaktas). 43 a § andra stycket i förslaget utgår. I 47 § andra stycket, 50 § första stycket, 60 § första och andra styckena, 80 § första stycket samt 89 § första stycket i förslaget ersätts "granskningsman" med "allmänt ombud".

43 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om allmänt ombud i näringsidkares konkurs. Den har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4.6). Som betonats där är bestämmelsen avsedd närmast för större företagskonkurser.

Termen näringsidkare skall i överensstämmelse med vad som är fallet i annan nyare lagstiftning omfatta varje fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk natur.¹

Enligt första stycket skall det ankomma på regeringen eller av regeringen utsedd myndighet att förordna allmänt ombud i konkursen. Myndigheten har att – eventuellt med ledning av föreskrifter som regeringen utfärdar – bedöma om det finns skäl att förordna allmänt ombud i en konkurs.

Sett på längre sikt kan det vara motiverat att anförtro uppgiften att förordna allmänt ombud åt ett organ som skall samordna statliga åtgärder och bevaka statliga intressen vid företags obestånd. Huruvida ett sådant organ kommer att införas är beroende av företagsobeståndskommitténs arbete. Man får räkna med att det kommer att dröja några år innan tanken på ett samordningsorgan kan realiseras. Som sagts i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4.6.4) bör man dock redan nu öppna möjlighet att tillsätta allmänt ombud i konkurser. Tills vidare bör den i den allmänna motiveringen (2.4.6.2 och 2.4.6.4) berörda expertgruppen (EFSU) inom regeringskansliet kunna få uppgiften att tillsätta allmänt ombud i konkurser.

De olika organ i vilkas verksamhet ingår att bevaka sådana samhälls-ekonomiska intressen som här kommer i fråga kan förutsättas anmäla till EFSU när behov av allmänt ombud föreligger. Det ligger även i konkursförvaltarens intresse att i förekommande fall göra sådan anmälan. Dessutom bör tillsynsmyndigheten vara skyldig att underrätta EFSU, om den anser att allmänt ombud behövs. Föreskrift om sådan skyldighet bör tas in i KF.

Mer än ett allmänt ombud kan inte tillsättas i en och samma konkurs. Det får förutsättas att ombudet erhåller rätt att påkalla biträde av de olika arbetsmarknads- och regionalpolitiska organ som berörs. På EFSU bör ankomma att, när skäl föreligger, entlediga ombudet och eventuellt förordna ett nytt samt att förordna ersättare vid förfall för det ordinarie ombudet. När EFSU har tillsatt allmänt ombud i en konkurs bör konkursförvaltaren, tillsynsmyndigheten och konkursdomaren utan dröjsmål underrättas.

Intresset av att allmänt ombud har insikter och erfarenheter av arbetsmarknads- och regionalpolitiken gör att det mera sällan torde bli aktuellt att utse enskilt verksamma personer till allmänt ombud. Som sagts i den allmänna motiveringen bör dock något formellt hinder mot att utse en sådan person inte föreligga. Någon gång kan det finnas skäl att anlita fristående experter för uppdraget. I allmänhet torde det vara lämpligast att utse en tjänsteman som redan har kännedom om företaget i fråga, t. ex. någon som har deltagit i tidigare försök att rädda företaget.

¹ Jfr exempelvis 1 § konsumentköplagen (1973:877) och 1 § bokföringslagen (1976:125).

Det allmänna ombudets verksamhet har inte sådan ingripande betydelse för vare sig förvaltaren, borgenärerna eller annan att beslut om tillsättande av allmänt ombud bör vara överklagbart.

Förutom i de hänseenden som redan har framgått behövs administrativa bestämmelser som närmare reglerar det allmänna ombudets uppgifter. Exempelvis bör föreskrivas skyldighet för ombudet att lämna rapporter om sitt arbete till EFSU och eventuellt också till andra myndigheter.

Enligt andra stycket i förevarande paragraf har det allmänna ombudet samma befogenheter som en granskningsman. Beträffande allmänt ombud gäller dessutom enligt 51 a § tredje stycket i förslaget att förvaltaren är skyldig att höra honom i där angivna frågor. Det har syntts lämpligt att i lagtexten särskilt erinra om den bestämmelsen.

Tredje stycket ger ombudet rätt till ersättning av allmänna medel enligt bestämmelser som regeringen meddelar. Denna rätt omfattar både arvode och gottgörelse för kostnader. Oftast torde uppdraget som allmänt ombud ingå som ett led i ombudets vanliga tjänsteutövning. Det blir då i regel ej aktuellt med särskild ersättning. Lämpligen bör det vara EFSU:s sak att pröva förekommande ersättningsyrkanden. Som framgått av den allmänna motiveringen skall ersättningen till ombudet inte belasta konkursboet såsom konkurskostnad utan stanna på statsverket.

44 §

I paragrafen, som överensstämmer med 42 § i prop.-förslaget, anges vilka kvalifikations- och behörighetskrav som skall gälla i fråga om konkursförvaltare. Beträffande motiveringen hänvisas till propositionen s. 181 ff, 192 och 307 f.

45 §

Paragrafen handlar om tillsättande av s. k. interimsförvaltare. Den överensstämmer med 43 § KL utom såvitt angår det föreslagna uttryckssättet "handha förvaltningen", vilket återfinns i 46 § i förslaget. Jfr i detta hänseende 41 § första stycket.

Se beträffande utseende av interimsförvaltare även under 46 §.

46 §

I denna paragraf anges hur slutlig förvaltare skall utses vid ordinär konkurs. Regleringen överensstämmer i sina huvuddrag med 45 § i prop.-förslaget (se propositionen s. 186 ff och 192 f).

Tillsynsmyndigheten bör ha rätt att närvara vid första borgenärssammanträdet. Föreskrift om att myndigheten skall kallas bör tas upp i KF (jfr betr. rättens ombudsman 12 § KF).

Som framgår av 46 § skall konkursdomaren samråda med – förutom borgenärerna – tillsynsmyndigheten innan slutlig förvaltare utses vid första borgenärssammanträdet. Samrådet behöver inte ske vid sammanträdet utan kan äga rum under hand före detta. Vad nu sagts gäller även när slutlig förvaltare skall tillsättas senare under konkursen (47 och 48 §§

i förslaget). Någon skyldighet för konkursdomaren att samråda med tillsynsmyndigheten när interimsförvaltare skall utses föreslås inte. Det ligger emellertid i sakens natur att konkursdomaren, när omständigheterna medger det, rådgör med tillsynsmyndigheten innan han utser interimsförvaltare.¹

47 §

I denna paragraf sägs f. n. att borgenär, som har utsetts till förvaltare eller granskningsman, inte får undandra sig uppdraget utan giltigt skäl. Enligt prop.-förslaget skulle bestämmelsen upphävas (se propositionen s. 193).

I KLförslaget har under paragrafen tagits in regler om utökning av antalet förvaltare under konkursens gång. Regleringen motsvarar 48 § i prop.-förslaget (se propositionen s. 193). Några justeringar har dock gjorts. Bl. a. har tillsynsmyndigheten trätt i rättens ombudsmans ställe i fråga om befogenheten att hos konkursdomaren påkalla ökning av antalet förvaltare.

48 §

Paragrafen motsvarar 49 § i prop.-förslaget (se propositionen s. 193).

Enligt 43 § i KLförslaget skall nya bestämmelser gälla om granskningsman och ersättare för granskningsman. Som berörts i motiven till samma paragraf behöver ny granskningsman efter avgången granskningsman utses endast på särskilt yrkande.

49 §

Paragrafen överensstämmer med 50 § i prop.-förslaget frånsett en redaktionell jämkning i andra stycket (se propositionen s. 193 f).

50 §

Paragrafen handlar om delning av förvaltningen mellan flera förvaltare och motsvarar 52 § KL.

I första stycket har tillsynsmyndigheten ersatt rättens ombudsman.

Av 52 § tredje stycket KL följer att, om flera förvaltare har utsetts i en konkurs och meningsskiljaktighet uppkommer mellan dem, rättens ombudsman kan få avgöra vilken av meningarna som skall gälla. Enligt det nya förvaltningssystemet bör motsvarande uppgift kunna anförtros åt tillsynsmyndigheten. I de speciella situationer som avses här kan en sådan ordning inte anses medföra några principiella betänkligheter. Det är att märka att tillsynsmyndigheten endast har att biträda någon av de meningar som finns företrädade bland förvaltarna. Det är således inte fråga om en självständig beslutanderätt för tillsynsmyndigheten i förvaltningsangelägenheter. Bestämmelse i ämnet återfinns i förslaget i tredje stycket i förevarande paragraf.

¹ Jfr KLK I s. 176 och 179 f.

51 §

Enligt paragrafens nuvarande lydelse skall förordnande för förvaltare utfärdas av konkursdomaren. Bestämmelsen skulle enligt prop.-förslaget utgå ur KL (se propositionen s. 194).

I 51 § enligt kommitténs förslag har bestämmelserna i 53 § KL om förvaltarens grundläggande skyldigheter tagits upp oförändrade. Av paragrafen framgår konkursinstitutets syfte att tillgodose borgenärernas gemensamma intressen.

51 a §

I första och andra styckena finns de regler om hörande av tillsynsmyndigheten, borgenärerna och gäldenären som har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.2). Dessutom ges i tredje stycket föreskrifter beträffande medverkan av sådant allmänt ombud som har utsetts enligt 43 a §.

Bland borgenärer som kan behöva höras märks nuvarande och förutvarande arbetstagare med fordringsanspråk i konkursen. I fråga om nuvarande arbetstagare gäller dessutom att samråd med vederbörande arbetstagarorganisation kan bli aktuellt på grund av den särskilda regel som finns i 51 b § första stycket i förslaget. De har även rätt till information enligt 51 b § andra stycket.

Samrådskyldigheten gentemot borgenär enligt förevarande paragraf har en annan innebörd än samråds- och informationskyldigheten enligt 51 b §. Borgenär skall höras i viktigare förvaltningsfrågor. 51 b § är därmedot tillämplig endast när åtgärd som väsentligt inverkar på arbetstagens anställning skall vidtas. Som framhållits i den allmänna motiveringen torde dock förevarande paragraf med hänsyn till den statliga lönegarantin inte så ofta ge anledning till samråd med arbetstagare i egenskap av löne- eller pensionsborgenärer.

Till skillnad mot vad som gäller enligt 51 b § i förslaget har här inte föreskrivits att arbetstagarorganisation skall höras i stället för enskild arbetstagare. Detta innebär ej att organisationerna utesluts från att bevaka medlems fordringsanspråk i konkursen. En organisation torde likväl inte vara behörig att disponera över medlems fordringsanspråk såvida inte klart stöd för en sådan behörighet finns i organisationens stadgar eller i särskilt bemyndigande.¹ Det kan tilläggas att arbetstagarorganisations förhandlingsrätt enligt medbestämmandelagen även omfattar frågor som rör förhållandet mellan förutvarande arbetstagare och arbetsgivare, t. ex. frågor om pension och kvarstående löneanspråk.²

När gäldenär som skall höras enligt andra stycket är juridisk person, får förvaltaren vända sig till behörig ställföreträdare för denna. Som berörts i avsnitt 2.3.2 finns särskilda regler om vem som är företrädare under konkurs i 13 kap. 20 § andra stycket i 1975 års aktiebolagslag och 93 § andra stycket lagen om ekonomiska föreningar. Förvaltaren bör inte behöva höra alla dem som formellt är ställföreträdare för gäldenären utan bör kunna inskränka sig till den eller dem som det befinns naturligast och lämpligast att höra i den aktuella angelägenheten. Någon särskild bestämmelse härom torde inte vara nödvändig. Beträffande hithörande

¹ Jfr SOU 1975:1 s. 313 f samt prop. 1975/76:105 Bil. 1 s. 370, 490 och 532.

² Se 10 § medbestämmandelagen, SOU 1975:1 s. 763 f och prop. 1975/76:105 Bil 1 s. 349.

frågor kan även hänvisas till till avsnitten 3.2.1 och 3.2.3 nedan.

De allmänna motiven anger en del förvaltningsfrågor som kan bedömas som "viktigare" och därför påkallar sådant samråd som föreskrivs i första och andra styckena. En fråga kan te sig viktig t. ex. i förhållande till tillsynsmyndigheten men ej till borgenärerna eller gäldenären. Som exempel kan nämnas fråga huruvida förvaltaren med stöd av 54 § i förslaget bör tillgripa grövre tvångsmedel. I andra fall kan det räcka med att höra gäldenären, exempelvis när det gäller att avgöra vilken egendom som i första hand skall tas i anspråk för betalning av utgifter för boet enligt 67 § första stycket i förslaget. Fall kan även tänkas då det framstår som tillräckligt att höra särskilt berörda borgenärer.

Bestämmelsen om samråd med allmänt ombud i tredje stycket har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.2). Förutsättningen att arbetsmarknads- eller regionalpolitiska intressen skall påverkas medför att samråd blir aktuellt endast i samband med mera betydelsefulla avgöranden.

51 b §

Denna paragraf innehåller bestämmelser enligt vilka förvaltaren i företagskonkurser skall höra vederbörande arbetstagarorganisation och informera de enskilda arbetstagarna, innan han vidtar åtgärd som väsentligt inverkar på arbetstagarnas anställning. Regleringen, som har berörts i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.2), kompletterar föreskrifterna i medbestämmandelagen om arbetsgivares förhandlings- och informationskyldighet gentemot arbetstagarorganisation.

Den grundläggande bestämmelsen om arbetstagares förhandlingsrätt finns i 10 § medbestämmandelagen. Enligt vad som sägs där har arbetstagarorganisation rätt till förhandling med arbetsgivare i fråga om förhållandet mellan arbetsgivaren och sådan medlem i organisationen, som är eller har varit arbetstagarare hos arbetsgivaren. Förhandlingsrätten gäller oberoende av om parterna står i kollektivavtalsförhållande med varandra eller ej. På denna allmänna förhandlingsrätt bygger reglerna i 11–13 §§ samma lag om skyldighet för arbetsgivare att förhandla innan han fattar eller verkställer beslut.

Genom 11 § medbestämmandelagen åläggs arbetsgivaren s. k. primär förhandlingsskyldighet gentemot arbetstagarorganisation i förhållande till vilken han är bunden av kollektivavtal. Arbetsgivaren är sålunda skyldig att ta initiativ till förhandling med arbetstagarorganisationen innan han beslutar om viktigare förändring av sin verksamhet. Detsamma gäller beträffande viktigare förändring av arbets- eller anställningsförhållanden för arbetstagarare som tillhör organisationen. Även i andra fall än som avses i nämnda 11 § föreligger enligt 12 § skyldighet för arbetsgivaren att förhandla innan beslut fattas. Förutsättning härför är att arbetstagarorganisationen påkallar förhandling och att det tilltänkta beslutet rör medlem i organisationen.¹

I ett avseende föreligger förhandlingsskyldighet enligt 11 och 12 §§ medbestämmandelagen även för arbetsgivare, som inte är bunden av kollektivavtal. Arbetsgivaren är nämligen enligt 13 § förhandlingsskyldig mot arbetstagarorganisation i förhållande till vilken han ej är bunden av kollektivavtal i fråga, som särskilt angår arbets- eller anställningsförhållandena

¹ Se ang. förhandlingsrätten prop. 1975/76:105 Bil. 1 s. 207 ff, 347 ff, 484 ff och 531 f.

för arbetstagare som tillhör organisationen.² Sådan arbetstagarorganisation har dessutom med stöd av 10 § rätt att anföra synpunkter och önskemål till arbetsgivaren.

I undantagsfall får arbetsgivare fatta och verkställa beslut innan förhandlingsskyldigheten har fullgjorts (11 § andra st. och 12 § andra p. i medbestämmandelagen).

Enligt 19 § i medbestämmandelagen har arbetsgivaren skyldighet att fortlöpande hålla arbetstagersidan underrättad om utvecklingen av arbetsgivarens verksamhet produktionsmässigt och ekonomiskt liksom om riktlinjerna för personalpolitiken. Denna informationsskyldighet skall fullgöras endast gentemot arbetstagarorganisation i förhållande till vilken arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal. Arbetstagarorganisationen skall dessutom beredas tillfälle att i den omfattning som behövs ta del av arbetsgivarens böcker, räkenskaper och andra handlingar som rör arbetsgivarens verksamhet.³ Anser arbetsgivaren att begärda uppgifter bör skyddas med tystnadsplikt, har han rätt till förhandling. Om parterna inte kan enas, kan frågan om tystnadsplikt hänskjutas till arbetsdomstolen (21 § medbestämmandelagen).

Förhandlings- och informationsskyldigheten skall i första hand fullgöras i förhållande till lokal arbetstagarorganisation, om sådan finns (se 14 och 20 §§ i medbestämmandelagen). Enligt 6 § andra stycket avses med lokal arbetstagarorganisation sådan sammanslutning av arbetstagare som är part i lokal förhandling med arbetsgivare.

I prop. 1975/76:105 har inte berörts frågan, om bestämmelserna i medbestämmandelagen skall tillämpas även i det fallet att arbetsgivaren har gått i konkurs och rörelsen drivs vidare enligt reglerna i KL. Den föreslagna regleringen synes inte på alla punkter vara så väl avpassad för konkursfallet. Varken lagtexten eller motiven till medbestämmandelagen gör emellertid undantag för konkurssituationen och man har därför att utgå från att medbestämmandelagen blir i princip tillämplig. Detta utesluter inte att tillämpningen av nämnda lag påverkas av konkursens speciella ändamål, nämligen att åstadkomma en avveckling som tillgodoser samtliga borgenärens intressen.

En tillämpning av de berörda reglerna i medbestämmandelagen innebär att en konkursförvaltare som – genast efter konkursutbrottet eller senare vid eventuell fortsättning av rörelsen – vill lägga ned verksamheten eller överlåta den eller del därav måste förhandla i första hand med vederbörande lokala arbetstagarorganisation, innan beslut fattas. Även när det enbart är fråga om att placera om någon arbetstagar föreligger i princip förhandlingsskyldighet mot arbetstagarorganisation. Att medbestämmandelagen är tillämplig i konkurssituationen innebär också att förvaltaren fortlöpande måste hålla lokal arbetstagarorganisation underrättad om sina planer rörande gäldenärens rörelse och i samband härmed låta organisationen ta del av olika handlingar som är av betydelse i sammanhanget.

Som nyss framgått föreligger förhandlings- och informationsskyldighet enligt medbestämmandelagen i huvudsak endast gentemot arbetstagarorganisation med vilken arbetsgivaren har kollektivavtal. Enligt 32 § medbestämmandelagen bör vidare kollektivavtal om medbestämmanderätt träffas, om arbetstagarerna begär det. Man kan därför utgå från att kollektivavtalen i fortsättningen kommer att ge arbetstagarerna större inflytande än vad som

² Betr. innebörden av uttrycket "särskilt angår" i 13 § se prop. 1975/76:105 Bil. 1 s. 360 f. Se även SOU 1975:1 s. 295 och Bergqvist-Lunning, Medbestämmande i arbetslivet s. 113 f.

³ Se ang. informationsrätten prop. 1975/76:105 Bil. 1 s. 231 ff, 365 ff, 488 ff och 532.

följer av själva medbestämmandelagen.⁴

Mot bakgrund av det sagda är det av vikt att slå fast att enligt rättspraxis (AD 1972 nr 12, jfr AD 1974 nr 9 och 10) ett konkursbo, som fortsätter gäldenärens rörelse enligt 60 § KL, i egenskap av arbetsgivare blir bundet av kollektivavtal som tecknats av gäldenären.⁵ Kommittén återkommer strax till frågan om vilken inverkan konkursituationen skall ha på boets förpliktelser enligt kollektivavtal.

Förevarande 51 b § handlar om samråd med och information till arbetstagarna. Bestämmelserna är avsedda att gälla även beträffande arbetstagare som konkursboet har anställt vid fortsatt drift av gäldenärens rörelse. Som framgått är det inte meningen att paragrafen vid konkurs skall ersätta reglerna i medbestämmandelagen utan att den skall vara ett komplement till dessa. Medbestämmandelagen skall med andra ord tillämpas även i konkursfallet.

Enligt första stycket skall förvaltaren, om i gäldenärens rörelse anställd arbetstagare tillhör arbetstagarorganisation, höra denna innan han vidtar åtgärd som väsentligt inverkar på arbetstagarens anställning. Typiska åtgärder som bör föregås av samråd är fortsättande, nedläggning eller försäljning av gäldenärens rörelse helt eller delvis liksom därav föranledda permitteringar och uppsägningar. Regleringen omfattar även åtgärder som avser enbart enskild arbetstagare eller viss grupp av arbetstagare.

Förvaltarens skyldighet skall fullgöras mot lokal arbetstagarorganisation, när sådan finns. Begreppet lokal arbetstagarorganisation avses ha samma innebörd som i medbestämmandelagen och betecknar alltså sammanslutning av arbetstagare som är part i lokal förhandling med arbetsgivaren. Härav följer att förvaltaren normalt skall vända sig till de lokala fackliga representanterna på arbetsplatsen, t. ex. verkstadsklubb eller tjänstemannaklubb. Finns det inte någon lokal organisation, kan förvaltaren exempelvis kontakta vederbörande centrala organisation. Även i andra fall kan en sådan kontakt ibland vara av värde. Förvaltaren är skyldig att höra arbetstagarorganisationen även om gäldenären ej är bunden av kollektivavtal med organisationen.

Enligt andra stycket av paragrafen skall förvaltaren underrätta arbetstagare innan han vidtar åtgärd som väsentligt inverkar på dennes anställning. Informationskyldigheten omfattar samma sorts åtgärder som avses med samrådsskyldigheten enligt första stycket. Även oorganiserad arbetstagare har rätt till information. Meningen är att arbetstagaren skall ha möjlighet att framföra synpunkter i frågan till förvaltaren. Denne bör därför informera arbetstagaren i så god tid som möjligt innan den tilltänkta åtgärden skall vidtas.

Närmare föreskrifter om hur informationen enligt KL-förslaget skall gå till torde inte behövas. Den får anpassas till omständigheterna i det föreliggande fallet. Att vederbörande arbetstagarorganisation har hörts utesluter inte informationsskyldigheten. Förvaltaren bör underrätta varje arbetstagare för sig eller, om det är lämpligt, informera arbetstagarna genom anslag eller vid särskilt anordnat möte.

Kommittén har mot bakgrunden av sina förslag om samråd och information inte ansett det vara praktiskt påkallat med en särskild bestämmelse enligt vilken konkursdomaren eller förvaltaren skall underrätta arbetstagarna

⁴ Se om s. k. medbestämmandeavtal prop. 1976/77:137. Jfr den mellan SAF, å ena sidan, samt LO och Privattjänstemannakartellen (PTK), å den andra, 18.2.1975 träffade överenskommelsen om ekonomikommitté och arbetstagar-konsulter.

⁵ Jfr SOU 1975:1 s. 338 och prop. 1975/76:105 Bil. 1 s. 376.

om när arbetsgivaren har försatts i konkurs. Vid denna bedömning har kommittén även beaktat den informationsskyldighet som åvilar kollektivavtalsbunden arbetsgivare enligt 19 § i medbestämmandelagen.

Som nämnts förut sträcker sig KL-förslaget i vissa avseenden något längre än medbestämmandelagen. Sålunda är samrådsskyldigheten enligt 51 b § första stycket ovillkorlig medan undantag från förhandlingsskyldigheten enligt medbestämmandelagen är möjliga, låt vara i extraordinära situationer. Vidare skall samråd enligt 51 b § första stycket ske med arbetstagarorganisation även om gäldenären inte står i kollektivavtalsförhållande till organisationen. Informationsskyldigheten enligt 51 b § andra stycket skall i princip fullgöras gentemot arbetstagarna personligen, varvid ingen skillnad görs mellan organiserad och oorganiserad arbetstagarorganisation. Enligt medbestämmandelagen kan endast arbetstagarorganisation hävda informationsrätt.⁶ Om man bortser från frågor som särskilt angår arbets- eller anställningsförhållandena för viss eller vissa arbetstagarorganisationer, gäller arbetsgivarens förhandlings- och informationsskyldighet enligt medbestämmandelagen endast gentemot arbetstagarorganisation i förhållande till vilken arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal.

Av det anförda framgår att KL-förslaget och medbestämmandelagen i stor utsträckning täcker varandra i konkursfallet. Som påpekats har kommittén emellertid ansett att man med tanke på själva konkursituationen bör gå något längre i fråga om samråd och information än som följer av de allmänna reglerna i medbestämmandelagen. I praktiken torde förvaltaren genom att iaktta medbestämmandelagens föreskrifter ofta kunna anses ha samtidigt fullgjort sina åligganden enligt 51 b § i förslaget.

En arbetsgivares konkurs medför inte utan vidare att föreliggande anställningsavtal upphör (se t. ex. AD 1974 nr 9). Konkursboet har emellertid – liksom även arbetstagarorganisationen – rätt att säga upp sådant avtal att upphöra efter skälig tid och är därvid i princip inte bundet av avtalad uppsägningstid.⁷ Vad som är att anse som skälig uppsägningstid, när uppsägningen skett på grund av konkurs, har brukat bedömas framför allt med utgångspunkt i anställningens längd och art. Till ledning för bedömningen har tjänat den allmänna uppsägningstid som kan ha föreskrivits i anställningsavtalet eller tillämpligt kollektivavtal. Avtalad uppsägningstid har ansetts böra godtas även i konkurs, om inte särskilda skäl talar däremot.⁸ Under alla förhållanden är arbetstagarorganisationen också i konkursituationen tillförsäkrade den uppsägningstid som föreskrivs i 11 § lagen om anställningsskydd.⁹

Arbetstagarorganisationens fordran på lön under uppsägningstid är en konkursfordran, förenad med förmånsrätt enligt 12 § FRL till en tid av sex månader från uppsägningen. Av nämnda lagrum framgår att fordringens karaktär av konkursfordran ej förändras av att arbetstagarorganisationen i enlighet med det med konkursgäldenären träffade anställningsavtalet har utfört arbete åt konkursboet.¹⁰ I den mån fordringen åtnjuter förmånsrätt är den med viss beloppsmaximering tryggad genom lönegarantilagen. Som berörts i avsnitt 2.3.6 är en arbetstagarorganisation skyldig att mot avtalad lön utföra arbete under uppsägningstid.

Konkursboet kan träda in i föreliggande anställningsavtal som självständig part på arbetsgivarsidan. Om detta sker, blir arbetstagarorganisationens löneanspråk för tiden därefter massafordran. Sådant fordran utgår med företrädesrätt framför

⁶ Mycket av den information som ligger inom ramen för 19 § medbestämmandelagen torde dock vidarebefordras till alla arbetstagarorganisationer och bland dem även sådana som inte tillhör kollektivavtalsbunden arbetstagarorganisation. Jfr SOU 1975:1 s. 786.

⁷ Se prop. 1973:129 s. 27, 33 och 36, U IX s. 149, Walin-Rydin s. 99, Luning s. 61 och Gustafsson, Trygghet i anställningen s. 54. Jfr även 7 § lagen om anställningsskydd.

⁸ Se prop. 1973:129 s. 36 och Walin-Rydin s. 99.

⁹ Jfr prop. 1974:88 s. 201. Se även 4 § lagen om anställningsskydd och Luning s. 44.

¹⁰ Se prop. 1975/76:12 s. 31 f och 39 f. Jfr samma prop. s. 90 f och prop. 1975/76:19 s. 68. Ang. frågan om arbetstagarorganisationens rätt att utanför konkursen få ut ersättning i vidare mån än för skälig uppsägningstid se NJA 1975 s. 444.

konkursfordran, se 125 § KL och 185 e § i förslaget.¹¹ Vill boet ta uppsagd arbetstagare i anspråk för fortsatt drift av rörelsen efter uppsägningstidens utgång, måste boet uppenbarligen träda in i avtalet. Sådant inträde kan tänkas äga rum även med verkan från tidigare tidpunkt än uppsägningstidens utgång, t. ex. om boet vill försäkra sig om fortsatt medverkan av arbetstagare som på grund av bestämmelserna i 12 § tredje stycket FRL saknar förmansrätt och därmed även rätt till lönegaranti.

En särskild fråga är vad som gäller angående uppsägningstider och andra anställningsvillkor när konkursboet anställer arbetstagare. Detta kan ske genom att boet antingen såsom nyss berörts träder in som part i tjänsteavtal med arbetstagare, som före konkursen har varit anställd i gäldenärens rörelse, eller anställer ny arbetskraft utifrån. Utgångspunkten bör naturligen vara att, om nytt anställningsavtal träffas, vad som följer av det avtalet skall gälla. Om rättsförhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare finns reglerat i lag, bör emellertid lagen gälla i tillämpliga delar även när arbetsgivaren är ett konkursbo. Exempel på sådan arbetsrättslig lagstiftning är lagen om anställningsskydd, vars föreskrifter om uppsägningstid m. m. alltså blir tillämpliga, och medbestämmandelagen. Vad nu sagts om tillämpligheten av arbetsrättslig lagstiftning i här avsedda fall bör i samma mån gälla beträffande kollektivavtal, som gäldenären varit bunden av som arbetsgivare (se de ovan angivna rättsfallen AD 1972 nr 12 samt 1974 nr 9 och 10). Förvaltaren får ta innehållet i gällande arbetsrättsliga lagregler och avtal med i beräkningen, när han tar ställning till om arbetstagare bör sägas upp på grund av konkursen eller om de bör anställas av boet för fortsatt drift av rörelsen.¹²

Arbetsdomstolen har i domen AD 1974 nr 9 uttalat att ett konkursbos principiella bundenhet av tjänsteavtal och kollektivavtal inte utesluter att boets förpliktelser mot de anställda och motparten i kollektivavtal kan röna inverkan av den särskilda ställning som konkursbo intar och boutredningens inriktning på att avveckla gäldenärens verksamhet. I AD 1974 nr 10 har på liknande sätt anmärkts att konkurssituationen kan inverka på konkursboets förpliktelser enligt kollektivavtal som gällt för konkursgäldenären.

Kommittén vill i linje med nyssnämnda båda rättsfall understryka att gällande arbetsrättsliga lagar och kollektivavtal bör tillämpas med beaktande av konkursboets särställning. Vad särskilt gäller medbestämmandelagens tillämpning i konkurs bör uppmärksammas att lagen i vissa fall ger möjlighet till undantag från de skyldigheter som åläggs arbetsgivaren (se t. ex. 33 och 34 §§). Även bortsett från dessa fall kan det på olika punkter sättas i fråga om medbestämmandelagen kan tillämpas fullt ut vid konkurs.

En särskild fråga är vad som i en konkurssituation skall gälla, om ett med stöd av 32 § medbestämmandelagen träffat kollektivavtal ger arbetstagarna rätt att fatta eller delta i beslut i s. k. företagsledningsfrågor.¹³ Man kan tänka sig att ett företag har gått i konkurs och att konkursens ändamål – nämligen att tillgodose alla borgenärens intressen – motiverar att viss förvaltningsåtgärd vidtas. Om man utgår från uttalanden i prop. 1976/77:137 om förhållandet mellan medbestämmandeavtal och tvingande lagregler, däribland sådana som har till syfte att skydda borgenärernas intressen i företag, får åtgärden vidtas även om arbetstagarna är emot den.¹⁴ Beträffande tillgodoseendet av arbetsmarknads- och regionalpolitiska intressen i samband med konkurser hänvisas till avsnitt 2.4.6.4 ovan.

¹¹ Ang. det fallet att konkursboet blir insolvent se KLK I s. 106 och propositionen s. 178 ff.

¹² Jfr uttalande i sådan riktning i AD 1972 nr 12 (s. 209 f).

¹³ I prop. 1976/77:137 har föreslagits ett tillägg till 32 § enligt vilket parterna i kollektivavtal om medbestämmanderätt kan, med beaktande av vad som är föreskrivet i 3 § samma lag, bestämma att beslut som annars skulle fattas av arbetsgivaren skall fattas av företrädare för arbetstagare eller av särskilt inrättat partssammansatt organ. Nämnda prop. har 31.5.1977 antagits av riksdagen (rskr 1976/77:319).

¹⁴ Se prop. 1976/77:137 s. 17 f, 25 f och 93 ff. Jfr Rodhe i SvJT 1977 s. 297.

Det kan diskuteras, om inte den speciella situation som råder när en arbetsgivare har gått i konkurs borde särskilt beaktas i den arbetsrättsliga lagstiftningen. Emellertid ligger det utanför kommitténs uppdrag att se över de allmänna bestämmelserna på arbetslivets område.

52 §

Enligt denna paragraf får förvaltaren vid behov anlita sakkunnigt biträde. Paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.6). Som framgår där kan den föreslagna regleringen ses som en utbyggnad av bestämmelsen i 54 § KL om anlitande av sakkunnigt biträde för bouppteckningsförrättningen.

I 84 § första stycket KL föreskrivs bl. a. att i den där avsedda arbetsredogörelsen skall anges, om förvaltaren för viss förvaltningsåtgärd – såsom förrättande av bouppteckning m. m. – anlitat annan och ersättning därför har tillgodoförts denne. Under förarbetena till KL berördes ersättningsfrågan för det fallet att förvaltaren anlitat sådant sakkunnigt biträde. Om förvaltaren hade betalat biträdet av egna medel, skulle ersättningen därför ingå i det allmänna förvaltararvodet på samma sätt som om den aktuella åtgärden hade utförts av förvaltaren själv. Hade biträdet åter fått ersättning ur boets medel, borde detta beaktas vid fastställandet av förvaltarens arvode. Förvaltarens arbetsredogörelse i samband med arvodesframställningen borde följaktligen innehålla upplysning om ersättning som tillgodoförts anlitat biträde.¹ De nu redovisade uttalandena har giltighet även i det fallet att förvaltaren anlitar sakkunnigt biträde med stöd av förevarande 52 § i förslaget.

53 §

Paragrafen reglerar vissa av förvaltarens skyldigheter i konkursens inledningsskede och överensstämmer i huvudsak med 54 § i prop.-förslaget (se propositionen s. 194 och 317 f).

Liksom enligt prop.-förslaget sägs i paragrafen att gäldenären skall vara tillstådes vid bouppteckningsförrättningen och uppge boet under edsförpliktelse. För det fallet att gäldenären är juridisk person med flera ställföreträdare under konkursen skall enligt förslaget sagda skyldighet inte gälla för sådan ställföreträdare vars uppgifter förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen. Beträffande skälen till denna reglering hänvisas till avsnitt 3.2.3.1 nedan.

Av 93 § andra stycket i förslaget följer att annan än gäldenären kan bli skyldig att avlägga bouppteckningsed. Detta medför att även upplysningar i samband med själva bouppteckningsförrättningen torde kunna påräknas från vederbörande.¹

Som angetts i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.6) medför bestämmelsen i 52 § i förslaget om anlitande av sakkunnigt biträde att den särskilda föreskriften i förevarande paragraf om sakkunnig för upprättande av bouppteckning blir överflödiga.

I andra stycket av paragrafen föreslås att konkursbouppteckningen resp. borgenärsförteckning skall tillställas såväl konkursdomaren som tillsyns-

¹ 1911 års betänkande s. 326, se även Lawski s. 169. Jfr Welamson I s. 636 där det påpekas att rätten enligt båda de angivna alternativen tydligen har i huvudsak samma möjlighet att sätta ned det av förvaltaren begärda arvodet på den grund att ersättningen för bitrådets arbetsinsats anses för hög.

¹ Jfr Welamson I s. 343 f.

myndigheten. Konkursdomaren behöver ha tillgång till dessa handlingar bl. a. för att kunna utfärda kallelser m. m. till borgenärerna enligt 12 och 13 §§ KF. Bouppteckningen kan också vara påkallad för underrättelser som avses t. ex. i 9 § första stycket 7 och 8 KF. Det är f. ö. naturligt att konkursbouppteckningen finns att tillgå för borgenärerna hos konkursdomaren. Tillsynsmyndigheten behöver ha bouppteckningen som underlag för kontrollen.

Om förvaltaren godkänner en till konkursdomaren förut ingiven bouppteckning, skall han enligt uttrycklig föreskrift göra anmälan härom inom en vecka från konkursbeslutet. Av sammanhanget torde vara tydligt att sådan anmälan skall göras både till konkursdomaren och till tillsynsmyndigheten. I KF bör föreskrivas att konkursdomaren i här avsedda fall skall tillställa tillsynsmyndigheten ett exemplar av bouppteckningen.

54 §

Denna paragraf, som saknar motsvarighet i gällande lag och i prop.-förslaget, har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.4).

Paragrafen ger förvaltaren befogenhet att vid behov använda tvång i vissa fall. Regleringen knyter närmast an till 53 § i förslaget, enligt vilken interimsförvaltaren skall ta hand om gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som rör boet samt förrätta bouppteckning. Omhändertagande av egendom kan aktualiseras även senare under konkursern, t. ex. om ytterligare tillgångar kommer i dagen eller egendom återvinns. Förevarande paragraf – som gäller såväl interimsförvaltaren som den slutlige förvaltaren – ger förvaltare rätt att tillgripa tvång för fullgörande av angivna uppgifter. Även i vissa andra fall då förvaltaren skall ta befattning med gäldenärens egendom kan tvång behöva tillgripas. Kommittén tänker här främst på att förvaltaren kan behöva tillträde hos gäldenären för att förevisa egendom för spekulanter. Även sådana fall omfattas av befogenheten att tillgripa tvång enligt förevarande 54 §. Beträffande användning av tvång vid omhändertagande av gäldenärens pass gäller 54 § enligt hänvisning i 88 § andra stycket i förslaget.

Rätt att utöva tvång tillkommer endast förvaltaren själv. En värderingsman som anlitats med stöd av 52 § i förslaget får t. ex. inte på egen hand bruka tvång för att bereda sig tillträde till lokaler där gäldenärens egendom förvaras. När förvaltaren kan förutse att tvång behöver användas kan det ibland vara lämpligt att han tar vittne med sig.

Tvång får tillgripas inte bara mot gäldenären utan också mot tredje man, som innehar gäldenären tillhörig egendom. En förutsättning är givetvis att tredje mannen inte har rätt att behålla besittningen till egendomen. Det kan tänkas att gäldenärens bokföring har skötts av en bokföringsbyrå, som har hand om böckerna och andra handlingar. Vägrar bokföringsbyrån att lämna ut bokföringen, kan förvaltaren tvinga till sig den med stöd av förevarande 54 §.

Enligt första stycket får tvång komma i fråga endast i den mån det med hänsyn till omständigheterna framstår som befogat.¹ Häri ligger bl. a. att det skall stå klart att gäldenären eller annan berörd person inte frivilligt kommer att låta förvaltaren företa den aktuella åtgärden, exempelvis ta

¹ Vad som sägs här och i det följande bygger delvis på U XII s. 546 f.

viss egendom i besittning. Hänsyn måste också tas till åtgärdens betydelse. Tvånget måste stå i rimlig proportion till vikten av den åtgärd som skall säkerställas.

Paragrafen ger möjlighet för förvaltaren att ta sig in i en låst lokal eller lägenhet och att öppna låst skrivbordslåda, kassaskåp eller andra tillslutna utrymmen, när det är nödvändigt för att komma i besittning av egendom som ingår i boet eller för att upprätta bouppteckning. Härvid kan låssmed behöva anlitas. Tvång får inte användas annat än om förvaltaren har anledning att anta att aktuell egendom finns i det låsta utrymmet. För tillträde till bostad i innehavarens frånvaro krävs enligt andra stycket i paragrafen att innehavaren underrättats om tiden för åtgärden och håller sig undan eller att eljest särskilda skäl föreligger. Ett sådant skäl kan vara att åtgärden är brådskande och därför inte lämpligen bör uppskjutas. Det kan exempelvis befaras att gäldenären ämnar skaffa undan tillgångar. Egendom får inte tillfogas skada annat än om det i undantagsfall är klart motiverat.

Även fysiskt tvång mot person får tillgripas. Härvid är dock särskild försiktighet påkallad och förvaltaren bör begära biträde av polismyndigheten. Förvaltaren får ta ifrån gäldenären egendom som denne bär på sig. I övrigt bör kroppsvisitation inte förekomma. Förvaltaren har rätt till nödvärn enligt allmänna regler.

Enligt 17 kap. 13 § andra stycket BrB kan den som vägrar förrättningsman inträde dömas för hindrande av förrättning till böter. Bestämmelsen är tillämplig bl. a. när utmätningsman (kronofogdemyndighet) skall ta sig in hos gäldenär i samband med utmätning, däremot knappast när konkursförvaltare vill ha tillträde.² Det synes följdriktigt att konkursförvaltares rätt till inträde i fall som avses i 54 § i förslaget tryggas genom straffsanktion. Kommittén föreslår därför att i 17 kap. 13 § andra stycket BrB görs ett tillägg enligt vilket även den som vägrar konkursförvaltare inträde som denne äger fordra enligt KL kan dömas för hindrande av förrättning. Se vidare avsnitt 8.3.

Innan tvång används bör vederbörande i förekommande fall upplysas om den berörda straffbestämmelsen.

Konkursgäldenär som förtiger tillgång kan enligt 11 kap. 1 § andra stycket BrB dömas för oredlighet mot borgenärer. Ansvar för sådant brott kan enligt tredje stycket i samma paragraf också komma i fråga, när konkursgäldenär undanhåller eller undandrar konkursförvaltningen tillgångar.³

Närmare föreskrifter om tillämpningen av bestämmelserna i 54 § kan i erforderlig utsträckning meddelas i administrativ ordning.⁴ Bl. a. bör tillses att förvaltaren får rätt att påkalla biträde av polismyndighet. Jfr i detta hänseende 9 § andra stycket kronofogdeinstruktionen (1965:687).

55 §

Paragrafen, som handlar om upprättandet av förvaltarberättelse, överensstämmer i huvudsak med prop.-förslaget (se propositionen s. 194 och 317 f).

Förvaltarberättelsen bör liksom enligt gällande lag om möjligt upprättas

² Se Welamson I s. 344 not 8.

³ Se Welamson I s. 361 f.

⁴ Jfr U XII s. 545.

av interimsförvaltaren. Om detta av en eller annan anledning möter hinder, kan uppgiften överlämnas åt den slutlige förvaltaren.¹ I praktiken torde berättelsens avfattande f. n. i stor utsträckning överlåtas åt denne. Som regel är interimsförvaltaren och den slutlige förvaltaren samma person.

Enligt förslaget har förvaltaren att upprätta förvaltarberättelsen på egen hand. Det är uppenbart att den skall skrivas under av honom och föreskriften härom i paragrafens nuvarande lydelse har därför utgått i förslaget såsom överflödig.

Berättelsen skall enligt förslaget tillställas både konkursdomaren och tillsynsmyndigheten. Konkursdomaren behöver berättelsen för att kunna fullgöra sin skyldighet att underrätta åklagaren om brottsmisstanke.² Det är också värdefullt att en så grundläggande handling som förvaltarberättelsen i likhet med konkursbouppteckningen finns att tillgå hos konkursdomaren. Ifall den föreligger vid första borgenärssammanträdet, kan den om så önskas därvid föredras i valda delar.³ Tillsynsmyndigheten måste självfallet få del av förvaltarberättelsen för att kunna utöva den erforderliga kontrollen.

Enligt andra stycket i lydelsen enligt prop.-förslaget skulle förvaltaren tillställa konkursdomaren avskrift av förvaltarberättelsen och hålla denna tillgänglig för borgenärerna. Borgenär äger dessutom på begäran mot ersättning för kostnaden få avskrift av berättelsen. Kommittén anser det vara rimligt att varje borgenär på begäran utan kostnad skall tillställas berättelsen i avskrift (fotokopia). KL-förslaget innehåller en föreskrift av denna innebörd. Även konkursdomaren och tillsynsmyndigheten skall enligt förslaget erhålla avskrift av berättelsen.

Det lär ibland förekomma att förvaltaren inte klart anger, om det finns skälig anledning att anta att gäldenären förfarit brottsligt. Det är emellertid förvaltarens skyldighet att ta ställning i detta hänseende. Han får inte vältra över uppgiften på konkursdomaren eller någon annan.

Förvaltarens skyldighet att i förvaltarberättelsen anmärka huruvida brottsmisstanke finns gäller endast gäldenärsbrott. I propositionen (s. 153) framhölls emellertid som självklart att en förvaltare har anledning att med all skärpa ingripa mot och söka neutralisera även vissa andra brottsliga förfaranden från gäldenärens sida. I första hand blir det därvid aktuellt med polisanmälan.

Det är angeläget att polis och åklagare får tillräckliga resurser för de komplicerade och tidskrävande utredningar som ofta behöver göras vid brottslighet i samband med konkurser.⁴

56 §

Förvaltarens halvårsberättelser skall enligt förslaget lämnas till tillsynsmyndigheten. Den nuvarande fristen fjorton dagar har bytts ut mot det numera gängse uttryckssättet två veckor.

Enligt gällande ordning skall halvårsberättelserna granskas av rättsens ombudsman, som skall vidarebefordra dem till konkursdomaren jämte eventuella anmärkningar. Som kommittén framhållit i det föregående (avsnitt 2.4.1) skall enligt KL-förslaget tillsynsmyndigheten självständigt svara för

¹ Se Lawski s. 134 och Welamson I s. 355 f. Jfr NJA II 1921 s. 492.

² Se 218 § KL. Denna paragraf skall enligt prop.-förslaget upphävas. Avsikten är att en motsvarande bestämmelse skall tas in i KF. Se kap. 7 nedan.

³ Jfr Welamson I s. 355.

⁴ Jfr KLK I s. 80.

kontrollen över förvaltarens verksamhet. Konkursdomaren behöver därför inte få del av berättelserna. Tillsynsmyndigheten skall givetvis granska halvårsberättelserna. Detta utgör ett naturligt led i tillsynen och behöver inte särskilt föreskrivas. Om granskningen ger anledning till anmärkningar eller påpekanden, får myndigheten vidta lämpliga åtgärder (jfr avsnitt 2.4.2).

57 §

Paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.7).

Av första stycket första punkten följer att förvaltarens bokföring i första hand skall vara så anordnad att erforderlig kontroll över förvaltningen möjliggörs. Som sagts i den allmänna motiveringen ankommer det närmast på tillsynsmyndigheten att övervaka att bokföringen bedrivs i enlighet med den föreslagna regleringen. Bokföringen skall även stå i överensstämmelse med god redovisningssed. Den innebörd som i framtida redovisningspraxis kommer att inläggas i detta begrepp får sålunda ytterst bestämma, hur bokföringen skall vara anordnad för att bokföringsskyldighetens angivna syfte bäst skall främjas. Det torde t. ex. med utgångspunkt i nämnda begrepp få avgöras inom vilka tidsramar affärshändelserna skall bokföras. En viktig uppgift för bokföringsnämnden blir att leda och övervaka utvecklingen på detta område.

Enligt första stycket andra punkten skall förvaltaren bevara räkenskapsmaterialet under minst tio år räknat från utgången av det kalenderår då konkursen avslutades.

Enligt paragrafens andra stycke skall den föreslagna regleringen inte medföra inskränkning i den bokföringsskyldighet som kan vara särskilt föreskriven för viss verksamhet. Bestämmelsen tar uteslutande sikte på de särskilda bokföringsregler som från andra än fiskaliska synpunkter syftar till kontroll över viss verksamhet, t. ex. handeln med explosiva varor. Tillsynsmyndigheten får se till att förvaltaren också iakttar nu berörda särskilda bokföringsbestämmelser.

Som tredje stycke har upptagits en erinran om att förvaltaren därutöver är skyldig att iaktta de särskilda bestämmelser som finns i skatteförfattningarna om skyldighet att sörja för underlag för deklarations- och uppgiftsskyldighet och för kontroll därav.

58 §

Genom föreskrift i första stycket enligt paragrafens lydelse i prop.-förslaget (se propositionen s. 194 f) skall pengar, som flyter in under förvaltningen, inom en vecka av förvaltaren sättas in på bank mot ränta på konkursboets räkning. Detta behöver dock inte ske i den mån pengar behövs till betalning av löpande utgifter. Denna ordning har behållits i kommitténs förslag. Där emot har i detta förslag inte upptagits någon föreskrift om att tillsynsmyndigheten skall medge vad som får hållas inne för betalning av löpande utgifter. Denna fråga får således i första hand bedömas av förvaltaren själv.

I paragrafens tredje stycke föreskrivs f. n. att förvaltaren, så länge konkursen pågår, inom en vecka efter utgången av varje kvartal skall till rättens ombudsman lämna räkning över boets inkomster och utgifter under det

gångna kvartalet. Om pengar under någon del av kvartalet stått inne på bank, skall vid räkningen fogas av banken bestyrkt uppgift om insättningar och uttag som förekommit under kvartalet. Enligt fjärde stycket gäller vidare att förvaltaren efter konkursens slut skall ha boets medel insatta på bank till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Förvaltaren skall underrätta konkursdomaren om i vilken bank medlen finns. Grunden till denna underrättelseplikt är att medel, som beräknats för utdelning, i vissa fall inte får lyftas förrän åtskillig tid efter konkursens slut. Det har då ansetts bereda den som är berättigad till medlen trygghet att kunna få upplysning hos konkursdomaren om i vilken bank de är insatta.¹ Förvaltaren skall dessutom inom en vecka från utgången av varje kalenderår till rättens ombudsman avge sådan redovisning som sägs i tredje stycket. När det inte längre finns några medel att lyfta, skall ombudsmannen anmäla detta till konkursdomaren.²

Sveriges grossistförbund har i remissyttrande över KLK I framfört önskemål om att tidsfristen för avlämnande av kvartalsräkningar utsträcks från en till två veckor. Därvid har åberopats att semestrar och andra liknande faktorer kan lägga hinder i vägen samt att det kan vara svårt att hinna få saldobesked från banker och andra penninginrättningar. Kommittén delar denna uppfattning och föreslår att den berörda tidsfristen förlängs till två veckor. Därigenom nås likformighet med vad som gäller beträffande halvårsberättelserna, se 56 § i förslaget. Motsvarande förlängning bör göras i fråga om sådan redovisning som avses i fjärde stycket av förevarande paragraf.

Som framgått tidigare har rättens ombudsman i det nya systemet ersatts av tillsynsmyndigheten.

Föreskriften i gällande tredje stycket att kvartalsräkningarna skall granskas av rättens ombudsman samt hållas tillgängliga för borgenärerna och gäldenären har inte någon motsvarighet i förslaget. Att räkningarna skall granskas av tillsynsmyndigheten följer utan särskild bestämmelse av myndighetens kontrollerande uppgifter.³ Handlingar som kommit in till tillsynsmyndigheten är i princip offentliga (jfr ovan avsnitt 2.4.4.6) och uttrycklig föreskrift om att kvartalsräkningarna skall hållas tillgängliga för borgenärerna och gäldenären behövs därför ej.

Vidare har i fjärde stycket gjorts den ändringen att förvaltarens under rättelse, i vilken bank medel står inne efter konkursens slut, skall lämnas till tillsynsmyndigheten och inte som enligt gällande lag till konkursdomaren. På motsvarande sätt skall även anmälan om att medel inte vidare finns att lyfta enligt förslaget göras av förvaltaren hos tillsynsmyndigheten.

Om överskott undantagsvis skulle uppstå i ett konkursbo, följer av bestämmelserna i första stycket av förevarande paragraf att sådant överskott skall stå inne på bank till det tas emot av gäldenären.⁴

59 §

Denna paragraf, som anger tillsynsmyndighetens grundläggande skyldigheter och befogenheter, har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4.2). Lagrummet har sin närmaste motsvarighet i 59 § första stycket i gällande lag.

¹ Se 1911 års betänkande s. 297.

² Ang. bakgrunden till sistnämnda båda bestämmelser se prop. 1941:46.

³ Jfr betr. halvårsberättelserna ovan vid 56 §.

⁴ Jfr 1919 års betänkande s. 212 och Lawski s. 137.

Som påpekats i de allmänna motiven har enligt förslaget tillsynsmyndigheten och inte konkursdomaren ansvaret för övervakningen av förvaltningen. Övervakningsplikten upphör inte i och med att konkursen avslutas utan omfattar även t. ex. kontroll av sådana förvaltaråtgärder som föreskrivs i 58 § fjärde stycket i förslaget.¹

Bland tillsynsmyndighetens uppgifter ingår att övervaka att förvaltaren så snart som möjligt kommer i gång med sin verksamhet samt att förvaltarberättelse (55 §), halvårsberättelser (56 §) och kvartalsräkningar (58 §) avlämnas i vederbörlig ordning. Myndigheten skall över huvud tillse att avvecklingen av konkursen bedrivs med den skyndsamhet som omständigheterna medger. En konkurs får inte förhållas i syfte att gäldenären skall hinna förvärva ytterligare egendom.²

I 58 § tredje stycket i förslaget finns ingen föreskrift om att förvaltaren vid kvartalsräkningarna skall föga verifikationer på de inkomster och utgifter som förekommit under den aktuella perioden. Inte heller har förvaltaren ålagts att förete utdelningsverifikationer t. ex. när han enligt 58 § fjärde stycket gör anmälan om att medlen tillställts borgenärerna eller att det inte vidare finns medel att lyfta. I båda nu nämnda hänseenden överensstämmer förslaget i princip med gällande lag. Så snart anledning förekommer bör tillsynsmyndigheten emellertid med stöd av förevarande 59 § fordra in bevis av förvaltaren angående uppgivna inkomster och utgifter resp. skedd utdelning.³

Det har ansetts att rättens ombudsman, om han inventerar konkursboets kassa och andra tillgångar, bör bereda eventuella granskningsmän tillfälle att närvara vid inventeringen.⁴ Detsamma bör gälla när tillsynsmyndigheten verkställer inventering enligt förslaget.

När revisor skall utses bör tillsynsmyndigheten i första hand begära biträde av revisor på länsstyrelsens skatteavdelning. Skyldighet för sådan revisor att mottaga förordnande som avses här bör föreskrivas i administrativ ordning.

Ersättning till revisor, som tillsynsmyndigheten enligt förslaget har utsett för granskning av förvaltningen, är att anse som en myndighetens kostnad. Den skall sålunda inte debiteras boet. En annan sak är att sådan kostnad kan påverka storleken av statens ersättning för tillsynskostnader enligt 205 § i förslaget. Dessa kostnader utgör konkurskostnader och skall följaktligen i första hand utgå ur boet (jfr 125 § KL och 188 § i förslaget).

¹ Konkursdomarens skyldighet att övervaka förvaltningen enligt rådande system upphör inte i och med konkursens avslutande. Detsamma torde gälla betr. rättens ombudsman. Se NJA 1939 s. 551 och Welamson I s. 437 med not 5.

² Se KLK I s. 77 (med not 5), 136 och 152.

³ Jfr Welamson I s. 423 och 437 not 3.

⁴ Jfr Lawski s. 138.

60 §

Paragrafen ersätter 59 § andra–fjärde styckena i gällande lag. Utbytet av rättens ombudsman mot en statlig myndighet – kronofogdemyndigheten – som tillsynsorgan kunde kanske motivera mer genomgripande jämkningar i nuvarande regler. Sålunda kan t. ex. ifrågasättas om det är nödvändigt med en uttrycklig föreskrift att tillsynsmyndigheten på begäran skall lämna upplysningar om boet och dess förvaltning till konkursdomaren. Kommittén har emellertid ansett att den nuvarande regleringen i detta och liknande hänseenden lämpligen kan behållas.

Som framhållits i avsnitt 2.4.4.5 behövs inte någon motsvarighet till be-

stämmelserna i 59 § tredje stycket KL när offentlig myndighet är tillsynsorgan.

Enligt 59 § fjärde stycket KL är tillsynsorganet och förvaltaren skyldiga att meddela upplysningar om boet och dess förvaltning på begäran av konkursdomaren, borgenär eller gäldenären. Kommittén föreslår att sådana upplysningar skall lämnas av tillsynsmyndigheten även på begäran av granskningsman.¹ Att granskningsman är berättigad till upplysningar av förvaltaren följer av den föreslagna paragrafens första stycke.

61 §

I 61 § första stycket i gällande lag föreskrivs att egendom i konkursboet med vissa undantag inte får säljas före första borgenärssammanträdet. Enligt kommitténs förslag till ändring av 62 § skall förvaltaren som regel sälja boets egendom så snart det lämpligen kan ske. Denna föreskrift avser även tiden före första borgenärssammanträdet. På grund av den nya regleringen, som har behandlats närmare i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.3), kan nuvarande 61 § första stycket utgå. Bestämmelserna i 61 § andra och tredje styckena i gällande lag ersätts i förslaget av 67 § första stycket.

Som 61 § tas i förslaget upp motsvarigheten till 60 § KL, där regler ges om fortsättande (eller återupptagande) av rörelse.¹ Om gäldenären har idkat rörelse, får denna enligt gällande lag drivas vidare för konkursboets räkning endast i den mån det är nödvändigt för en ändamålsenlig utredning av boet. Denna reglering är enligt kommitténs mening onödigt snäv. Som förutsättning för fortsatt drift bör det räcka med att föreskriva att det befins ändamålsenligt. Liksom i andra förvaltningsfrågor får bedömningen göras av förvaltaren efter de samråd varom bestämmelser finns i 51 a § i förslaget. Konkursinstitutets grundläggande syfte att så långt möjligt ge borgenärerna betalt ur gäldenärens bo blir härvid i första hand vägledande. Inom denna ram måste emellertid även de anställdas situation beaktas. Deras ställning i samband med konkurser har behandlats vid 51 b § ovan. Arbetsmarknads- och regionalpolitiska hänsyn kan också göra sig gällande. I sistnämnda avseende hänvisas till avsnitt 2.4.6 jämte specialmotiven till 43 a § och 51 a § tredje stycket i förslaget.

I här avsedda fall kan det bli aktuellt att tillämpa den i avsnitt 2.4.6 berörda kungörelsen (1972:302) om statsbidrag till nedläggningshotade företag. Enligt den kan statsbidrag på vissa villkor utgå till företag som är i konkurs för att ge rådrum för överväganden om fortsatt drift eller omplacering av de anställda.²

Sakliga ändringar har i övrigt föranletts av de förslag om utmönstring av krav på samtycke m. m. som redovisats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.2). Beträffande hörande av tillsynsmyndigheten, särskilt berörda borgenärer, gäldenären och – i förekommande fall – allmänt ombud ges föreskrifter i 51 a § i förslaget. Kommittén har ej ansett att begreppet ”rö-

¹ Jfr Welamson I s. 421 not 2.

² Betr. innebörden av gällande bestämmelser om fortsättande av rörelse under konkurs hänvisas till Welamson I s. 416 ff.

² Att KL:s bestämmelser måste iaktas vid konflikt mellan borgenärernas intressen och arbetsmarknadspolitiska hänsyn, se prop. 1972:64 s. 15 och 24 samt InU 1972:12 s. 3. Jfr 51 § i förslaget.

relse" i det sammanhang varom här är fråga bör bytas ut mot "näringsverksamhet".³

Enligt gällande ordning får gäldenärens rörelse inte fortsättas längre än ett år från första borgenärssammanträdet, om ej en kvalificerad majoritet av borgenärerna går med på det. Ettårsbegränsningen skall ses mot bakgrund av att varken borgenärerna eller gäldenären bör behöva finna sig i att konkursförbandet blir alltför långdraget.⁴ Enligt förslaget skall gäldenärens rörelse få fortsättas mer än ett år från första borgenärssammanträdet endast när det föreligger särskilda skäl. Det kan inskjutas att ovan berörda statsbidrag till företag i konkurs normalt kan utgå under högst sex månader, i undantagsfall upp till ett år. Ett särskilt skäl att fortsätta rörelsen längre än ett år kan t. ex. vara att det yppats möjligheter till en fördelaktig överlåtelse av rörelsen i dess helhet. Enligt 59 § i förslaget har tillsynsmyndigheten att övervaka att avvecklingen av en konkurs inte fördröjs i onödan.

62 §

Beträffande denna paragraf kan hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.3).

Som grundregel gäller enligt förslaget att konkursboets egendom skall säljas så snart det lämpligen kan ske. I huvudsaklig överensstämmelse med de undantag som f. n. föreskrivs i paragrafen skall avsteg från den nämnda regeln emellertid göras, om det föranleds av bestämmelserna i 61, 63 och 66 §§, 70 § andra stycket, 71 § femte stycket samt 149 § andra stycket i förslaget.

Enligt förarbetena till KL ankommer det på gäldenär, som med stöd av 63 § vill ha uppskov med försäljning, att visa att han i hovrätten har anfört besvär mot beslutet att försätta honom i konkurs.¹

(64 och 65 §§)

Enligt nuvarande lydelse av 62 § KL skall boets egendom i princip säljas snarast möjligt efter första borgenärssammanträdet. I 64 § finns vissa regler om uppskov med försäljningen. Väcker förvaltaren fråga om sådant uppskov eller gör borgenär eller gäldenären framställning därom hos rättens ombudsman, får ombudsmannen och förvaltaren besluta att försäljningen skall anstå viss tid, dock högst sex månader från första borgenärssammanträdet. Kan ombudsmannen och förvaltaren inte enas eller är borgenär eller gäldenären missnöjd med deras beslut eller har längre uppskov yrkats, skall borgenärerna sammanträda för att besluta i saken. Längre uppskov än ett år får ske endast under förutsättning att en kvalificerad majoritet bland borgenärerna är ense om det. Rättens ombudsman kan bestämma att för-

⁴ Jfr 1911 års betänkande s. 301 och 1919 års betänkande s. 214 f.

¹ Se 1911 års betänkande s. 304.

³ Annorlunda däremot betr. 43 a § i förslaget. Även i 199 a § KL talas om gäldenärens rörelse. Denna paragraf bör ändras till följd av bokföringslagen (1976:125). Förslag härom läggs dock ej fram i detta betänkande. Den i tilläggsdirektiven berörda frågan hur man från konkursrättsliga utgångspunkter kan motverka missbruk av konkursinstitutet kan komma att beröra 199 a §. Jfr betr. "rörelse" 11 kap. 3 och 5 §§ BrB samt 1 §, 12 § fjärde st. och 17 § första och andra st. bokföringslagen.

säljningen skall anstå till dess att frågan om uppskov avgörs. I 65 § ges vissa föreskrifter som knyter an till 64 §.

Med den nya reglering som kommittén i 62 § föreslagit rörande tidpunkten för försäljning av boets egendom (jfr avsnitt 2.3.3) blir de särskilda uppskavsbestämmelserna i 64 § och därtill anslutande 65 § obehövliga. På grund härav föreslår kommittén att 64 och 65 §§ i gällande lag upphävs.

66 §

Om gäldenären kommer in med ackordsförslag under konkursen, får enligt 66 § KL boets egendom inte utan samtycke av rättens ombudsman säljas innan ackordsfrågan avgjorts. Hinder mot försäljning föreligger dock ej, om den är förenlig med ackordsförslaget eller behövs för ändamål som anges i 171 §, dvs. för betalning av konkurskostnader eller massafordringar eller förmånsberättigade fordringar.

Av den angivna regleringen framgår att förvaltaren i två fall själv får bestämma om försäljning, när gäldenären kommit in med ackordsförslag men innan ackordsfrågan blivit avgjord. Förutom försäljning för ändamål som sägs i 171 § kan förvaltaren sålunda besluta om sådan försäljning som är förenlig med ackordsförslaget. Om det t. ex. är fråga om ett avvecklingsackord och den aktuella försäljningen framstår som ett naturligt led i avvecklingen, föreligger enligt förarbetena inte något hinder mot försäljningen. Är det däremot avsett att en pågående rörelse skall fortsättas efter ackord, har objekt som behövs för den fortsatta driften ansetts normalt inte böra säljas innan ackordsfrågan avgjorts.¹

I andra fall än de nu nämnda krävs samtycke av rättens ombudsman för att egendom skall få säljas trots att gäldenären har kommit in med ackordsförslag, som ännu ej prövats. Det ligger i linje med kommitténs förslag i övrigt att överlämna åt förvaltaren att avgöra även sådana fall där det f. n. fordras samtycke av rättens ombudsman. För att egendom skall få avyttras i andra lägen än där försäljning är förenlig med ackordsförslaget eller behövs för ändamål som avses i 171 § bör emellertid – såsom enligt förslaget – krävas att det föreligger särskilda skäl. En snabb försäljning kan exempelvis ibland vara mycket väsentlig för konkursboet och därför böra ske, trots att det strider mot syftet med ackordsförslaget. Situationen kan också vara den att försäljning redan har påbörjats när ackordsförslag kommer in och att det är mycket olägligt att stoppa den. I synnerhet om det finns små utsikter att uppnå ackord kan det vara olämpligt att fördröja avvecklingen av boet.² Om förvaltaren är tveksam rörande lämpligheten av försäljning, kan han med stöd av 51 a § första stycket i förslaget höra tillsynsmyndigheten i saken.

I motiven till gällande 66 § framhölls att gäldenärens mening i försäljningsfrågan borde beaktas. Det förutsattes att förvaltaren även utan uttrycklig föreskrift därom skulle inhämta gäldenärens åsikt beträffande mera betydelsefulla realisationsspörsmål, när det kunde ske.³ Att förvaltaren bör höra gäldenären i sådana frågor följer av 51 a § andra stycket i kommitténs förslag.

Ytterligare undantag från försäljningsförbudet enligt förevarande paragraf föreskrivs i 67 § första stycket i förslaget.

¹ Se U VII s. 138.

² De här angivna fallen har i U VII (s. 138) nämnts som exempel på försäljning som enligt gällande lag kan tänkas ske med samtycke av rättens ombudsman.

³ U VII s. 138.

67 §

I 61 § första stycket i gällande lag föreskrivs att försäljning av egendom i boet inte får äga rum före första borgenärssammanträdet utöver vad som kan föranledas av bestämmelserna i 23, 24, 60 och 73 §§. Andra och tredje styckena i nämnda 61 § föreskriver beträffande lös egendom vissa undantag från huvudregeln i första stycket. Enligt nuvarande 67 § första stycket skall vad som i 63, 64 och 66 §§ är föreskrivet om uppskov med försäljning av egendom inte utgöra hinder mot sådan försäljning som enligt 61 § får äga rum även före första borgenärssammanträdet.

Kommittén har i det föregående föreslagit att 64 § KL skall upphävas. Motsvarigheten till nuvarande 60 § har i förslaget upptagits som 61 § första stycket. Som framgått tidigare har gällande krav i KL på samtycke av rättens ombudsman utgått i förslaget. Av 62 § i förslaget följer att boets egendom som regel skall säljas så snart det lämpligen kan ske. Med beaktande av det nu anförda kan 67 § första stycket i förslaget sägas i sak motsvara regleringen i nuvarande 67 § första stycket jämfört med gällande 61 §.

F. n. föreskrivs i 61 § andra stycket att lös egendom, som gäldenären anvisar, såvitt lämpligt skall säljas i första hand för betalning av utgifter för boet i där avsedda fall. Vidare gäller enligt tredje stycket i samma paragraf att gäldenären, när det lämpligen kan ske, skall höras beträffande försäljning som avses i andra stycket. Den generella föreskriften i 51 a § andra stycket i förslaget är enligt kommitténs mening tillräcklig i nu berörda hänseenden.

I 67 § andra stycket har enligt förslaget inte gjorts annan ändring än som föranleds av att rättens ombudsman inte vidare skall förekomma. Bedömningen av förutsättningarna för anstånd i de fall som åsyftas i lagrummet bör kunna överlåtas åt förvaltaren.

(69 §)

I 69 § KL föreskrivs att förvaltaren skall underrätta rättens ombudsman, innan han efter första borgenärssammanträdet vidtar åtgärd för försäljning av egendom i boet. Bestämmelsen är tillämplig i de fall då förvaltaren enligt gällande lag inte är skyldig att begära samtycke av rättens ombudsman till försäljning. Ombudsmannen har nämligen ansetts böra hållas informerad om hur långt realisationsförfarandet fortskridit för att få tillfälle att framställa lämpliga erinringar angående tid och närmare anordningar för auktion m. m.¹

Med utgångspunkt i de principer angående förvaltarens ställning och tillsynens utövande som ligger till grund för kommitténs förslag i övrigt anser kommittén att någon motsvarighet till 69 § i gällande lag inte behövs i en reviderad lag. Härvid har beaktats förvaltarens skyldighet enligt 51 a § första stycket i förslaget att inhämta tillsynsmyndighetens mening i viktigare frågor.

¹ Se 1919 års betänkande s. 219, jfr Lawski s. 146 f och Welamson I s. 377 f. En av lagrådets ledamöter fann paragrafen obehövlig, se NJA II 1921 s. 502.

70 och 71 §§

Förslagen till ändringar i dessa paragrafer är i huvudsak en följd av att gällande krav på samtycke m. m. till vissa förvaltningsåtgärder enligt vad som framgått i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.2) skall upphävas.

Den genom 71 § första stycket reglerade formen för försäljning av lös

egendom har behandlats särskilt i de allmänna motiven (avsnitt 2.3.3).

Det kan erinras om att lagberedningen i Utsökningsrätt XIII (s. 66 f) föreslagit vissa ändringar i 71 §.

(72 §)

Om rättens ombudsman eller borgenärerna samtycker till underhandsförsäljning av fast eller lös egendom, när visst anbud inte föreligger och antas, skall enligt 72 § KL ges föreskrifter till förebyggande av försäljning till underpris. Som exempel på vad sådana föreskrifter kan gå ut på anges i paragrafen infor drande av anbud, lägsta försäljningspris och värdering av egendomen genom sakkunnig.

Enligt kommitténs förslag till ändringar i 70 och 71 §§ behöver förvaltaren i princip inte utverka något samtycke till att få sälja egendom under hand. Lös egendom vari borgenär har särskild förmånsrätt får dock enligt 71 § andra stycket inte utan dennes samtycke säljas annat än på auktion, om hans rätt är beroende av försäljningen (jfr visst undantag i tredje st.). Regleringen i 72 § torde knappast ta sikte på sådant samtycke som avses i 71 § andra stycket.

Av det sagda följer att bestämmelserna i 72 § inte vidare blir tillämpliga. Kommittén föreslår därför att paragrafen upphävs.

På grund av innehållet i 51 a § första stycket i förslaget kan förvaltaren vid underhandsförsäljning av mera omfattande egendom böra samråda med tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer om lägsta pris och andra villkor som är av betydelse i försäljningsfrågan.

76 §

Om konkursbos egendom skall säljas på auktion genom förvaltarens försorg, skall han enligt 74 § KL låta kungöra auktionen på sätt och inom tid som i UL föreskrivs för kungörande av auktion i motsvarande fall. Kungörelsen behöver dock inte föras in i Post- och Inrikes Tidningar eller i länskungörelserna. Lagberedningen har i Utsökningsrätt XIII (s. 68 och 198) föreslagit vissa ändringar i nämnda paragraf.¹

I 76 § KL föreskrivs att förvaltaren, om han finner kungörelsesättet enligt 74 § inte vara ägnat att ge kungörelsen nödig offentlighet, skall vidta de ytterligare åtgärder som kan anses behövliga. Skulle han i något fall – t. ex. på grund av egendomens ringa värde – anse det vara tillräckligt att auktionen kungörs i mindre utsträckning än som föreskrivs i 74 §, skall han begära samtycke till det av rättens ombudsman. Som berörts i avsnitt 2.3.2 får beträffande auktion på viss egendom inskränkning i kungörandet inte äga rum utan samtycke av gäldenären eller av borgenär med särskild förmånsrätt. I Utsökningsrätt XIII (s. 68 f) har föreslagits en mindre jämkning i 76 §.

Kommittén föreslår att förvaltaren i det nya förvaltningssystemet själv får bestämma om inskränkningar i kungörandet av auktion i de särskilda fall där sådan inskränkning f. n. kan ske först efter samtycke av rättens ombudsman. Vid behov kan förvaltaren höra tillsynsmyndigheten i frågan.

¹ Betr. länskungörelserna se även prop. 1976/77:63 s. 35, 192 och 386.

77 §

Enligt 77 § KL skall förvaltaren snarast möjligt vidta nödvändiga åtgärder för indrivning av boets utestående fordringar. Uppskov med indrivningen kan dock ske med tillämpning av bestämmelserna i 64 och 65 §§ om uppskov med försäljning av boets egendom. Om fordran inte kan indrivnas utan att rättegång eller lagsökning eller mål om betalningsföreläggande anhängiggörs eller skiljedom påkallas, gäller föreskrifterna i 79 §. Anhängiggörs inte rättegång etc. eller påkallas ej skiljedom och kommer inte heller förlikning till stånd, skall fordringen i princip avyttras som annan lös egendom.¹ Innebörden av 77 § är sålunda att utestående fordringar i första hand skall realiseras genom indrivning.

Som framgått vid 64 och 65 §§ ovan föreslår kommittén att de särskilda reglerna om uppskov med försäljning av boets egendom skall upphävas. Även motsvarande uppskavsregler i förevarande 77 § bör utgå. I likhet med vad som i 62 § föreslagits beträffande försäljning bör gälla att förvaltaren skall föranstalta om indrivning av boets fordringar så snart det lämpligen kan ske.

I det följande föreslår kommittén på närmare anförda skäl att även 79 § KL skall upphävas. Till följd därav föreslås här att hänvisningen i 77 § till sagda paragraf utgår.

I detta sammanhang vill kommittén ange några på den inom kommittén företrädda sakkunskapen grundade synpunkter på indrivning av konkursgäldenärs fordringar.

Det första ledet i indrivningsarbetet i en normal konkurs består i att samla ihop och gå igenom underlaget för fordringarna och att sända ut första kravbrev. Sedan följer uppföljningen i form av ytterligare kravbrev, uppgörelser, avbetalningsplaner samt, till sist, efterföljande rättsliga förfaranden och verkställighetsåtgärder.

Eftersom gäldenären oftast har inkasserat de säkra och otvistiga fordringarna, återstår vid konkurstillfället mestadels osäkra eller värdelösa, tvistiga eller kvittningsbara fordringar. Underlaget är ofta obefintligt eller ofullständigt. Försiktighet måste därför iaktas. Innan första kravbrev sänds ut bör en ej obetydlig utredning göras. En del av arbetet består i att få ofakturerade fordringar vederbörligen fakturerade. Det kan vara praktiskt att låta kraven anstå någon tid efter konkursutbrottet, så att normala betalningar hinner flyta in.

Erfarenheten visar att – framför allt när det gäller tvistiga eller osäkra fordringar – en snabb uppgörelse som innebär att ett engångsbelopp betalas kontant i många fall är till fördel för boet, även om fordringsbeloppet härigenom reduceras.

Under den tid rättsliga åtgärder pågår måste förvaltaren ha sådana kontorsrutiner att besked om gjorda betalningar omedelbart kan erhållas, varefter ingivna ansökningar om betalningsföreläggande m. m. genast kan återkallas helt eller delvis. Förnyad kontakt med vederbörande gäldenär, om denne inte har betalat ränta eller inkasso- eller rättegångskostnader, kan i anslutning härtill bli aktuell.

Över huvud förutsätter en effektiv indrivning att förvaltaren har en smidig organisation med noggrant utarbetade rutiner. Förvaltarens personliga insatser är dock av avgörande betydelse, när betalning inte sker frivilligt. Om det finns många fordringar, kan indrivningsarbetet bli snabbare och smidigare ifall det anförtros åt en inkassobyrå.

Även om kostnaderna för indrivningsarbetet i konkurs ibland kan synas höga i förhållande till influtna belopp, torde ett aktivt indrivningsarbete löna sig för boet.

I mera betydelsefulla fall bör samråd med bl. a. tillsynsmyndigheten ske enligt 51 a § i förslaget.

¹ Ang. tillämpningen av 77 § se Welamson I s. 408 ff.

78 §

Om förlikningsanbud har lämnats angående osäker eller tvistig tillgång och förvaltaren finner det fördelaktigt för boet att anbudet antas, skall han enligt 78 § KL begära samtycke därtill av borgenärerna, när tillgången utgörs av fast egendom, och annars av rättens ombudsman. Godkänner denne inte anbudet, får förvaltaren hänskjuta frågan till borgenärerna. När det lämpligen kan ske, skall förvaltaren höra gäldenären innan förlikning ingås. Motsätter sig gäldenären förlikningen och ställer han säkerhet för vad som bjuds, har han rätt att själv utföra tvisten.

Paragrafen torde gälla såväl processuell förlikning som förlikning utom rätta.¹

Med hänvisning till vad som anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.2) föreslår kommittén att kraven på samtycke till förlikning från borgenärernas eller tillsynsorganets sida utgår. Likaså föreslås att den särskilda föreskriften om gäldenärens hörande utmönstras. Till följd härav gäller enligt förslaget att förvaltaren i princip självständigt får avgöra, huruvida förlikningsanbud bör antas. Det bör emellertid erinras om de generella reglerna i 51 a § första och andra styckena i förslaget om hörande av tillsynsmyndigheten, särskilt berörda borgenärer och gäldenären.

Den nuvarande bestämmelsen om vad som skall gälla, om gäldenären motsätter sig förlikning, torde kunna stå kvar oförändrad (jfr avsnitt 2.3.2). Varken KL eller förslaget uppställer något ovillkorligt krav på gäldenärens hörande i här aktuella situationer.² I fråga om viktigare förlikningsfrågor bör gäldenärens mening enligt förslaget dock inhämtas, om det lämpligen kan ske. För tydlighets skull bör påpekas att gäldenären får motsätta sig förlikning oavsett om han har hörts eller ej.

(79 §)

Förvaltaren är behörig ställföreträdare för konkursboet som part i rättegång lika väl som han företräder boet i andra sammanhang. Detta gäller såväl interimsförvaltaren som den slutlige förvaltaren. Beträffande förvaltarens befogenheter ges emellertid i 79 § KL föreskrifter av huvudsaklig innebörd att han inte utan samtycke av rättens ombudsman får föra eller fullfölja talan för boets räkning. Detsamma gäller i fråga om lagsökning, betalningsföreläggande och skiljeförfarande. Paragrafen avser bl. a. talan om återvinning. Om förvaltaren underlåter att inhämta föreskrivet samtycke av rättens ombudsman, är det utan verkan på målet. Bristande samtycke av rättens ombudsman hindrar med andra ord inte processen. Förvaltaren ansvarar dock för kostnad och skada som kan uppkomma för boet.

I överensstämmelse med de principer för förvaltningens bedrivande som förordats i den allmänna motiveringen (avsnitten 2.3.1 och 2.3.2) föreslår kommittén att förvaltaren själv får bedöma, om talan i rättegång eller motsvarande bör föras eller fullföljas. Det är givet att han därvid enbart skall se till boets bästa. Han bör av kostnadsskäl inte inlåta sig i andra rättegångar än där det finns goda utsikter till framgång.¹ Även i detta sammanhang vill kommittén framhålla att förvaltaren i enlighet med 51 a § i förslaget kan bera samråda i frågan t. ex. med tillsynsmyndigheten.

¹ Se KLK I s. 134. Betr. tillämpning av paragrafen i övrigt se Welamson I s. 308 ff.

² Jfr U VIII s. 257 och 259.

¹ Jfr KLK I s. 135.

Med åberopande av det sagda föreslår kommittén att förevarande 79 § upphävs.

I 22 § KL finns regler för det fallet att rättegång pågår mellan gäldenären och tredje man vid tiden för konkursbeslutet.

Vad angår borgenärs talerätt gäller enligt 40 b § att han på eget kostnadsansvar kan föra talan om återvinning för den händelse förvaltaren inte vill föra sådan talan eller ingår förlikning i saken.

80 §

I denna paragraf finns bestämmelser om entledigande av förvaltare i ordinär konkurs. F. n. föreskrivs i första stycket att – om förvaltare visar motvilja, oskicklighet eller försummelse vid fullgörandet av sitt uppdrag – rättens ombudsman, granskningsman, borgenär eller gäldenären får göra anmälan om förhållandet hos konkursdomaren. Enligt andra stycket i gällande lydelse får konkursdomaren, om anmälan görs eller han eljest finner anledning till anmärkning mot förvaltare, tillhålla denne att fullgöra sina åligganden eller skilja honom från befattningen.

Det föreslagna första stycket ersätter de nuvarande första och andra styckerna. Enligt första punkten skall förvaltare på egen begäran entledigas av konkursdomaren, om han visar skäl till det. Konkursdomaren skall pröva om giltigt skäl föreligger för avsägelsen.¹ Det ligger emellertid i sakens natur att konkursboet i de flesta fall inte är betjänt av en förvaltare som är kvar mot sin vilja. I andra punkten, som har utformats efter förebild av 185 a § fjärde stycket andra punkten i prop.-förslaget (jfr 3 § fjärde st. AckL), föreskrivs att förvaltare som inte finnes vara lämplig eller av annan orsak bör skiljas från uppdraget skall entledigas av konkursdomaren.² Beslut om entledigande förutsätter dock att framställning härom har gjorts av tillsynsmyndigheten, granskningsman, borgenär eller gäldenären. Det ankommer på konkursdomaren att pröva om skäl till entledigande föreligger. På grund av bestämmelsen i 43 a § andra stycket i förslaget är även allmänt ombud behörigt att göra framställning om entledigande av förvaltare.

Det bör understrykas att konkursdomaren enligt förslaget inte skall kunna entlediga förvaltare av eget initiativ. Detta hänger samman med att konkursdomaren i det nya systemet inte längre skall svara för någon tillsyn (se avsnitt 2.4.1). Konkursdomaren skall alltså inte självant ingripa mot försumlig förvaltare och det åligger honom inte att fortlöpande hålla uppsikt över dennes verksamhet.

I det nya systemet är det tillsynsmyndighetens sak att tillhålla förvaltare, som inte utför sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt, att fullgöra sina åligganden. Någon särskild föreskrift på denna punkt torde inte behövas.

Andra stycket i den föreslagna lydelsen svarar mot tredje stycket i den gällande. Innan förvaltare entledigas skall konkursdomaren inhämta yttrande av tillsynsmyndigheten, förutsatt att denna ej själv gjort framställning i saken. Av allmänna regler följer att förvaltare inte får entledigas utan att först ha blivit hörd. En uttrycklig föreskrift härom i KF bör dock övervägas.³

Att borgenärerna i princip skall få tillfälle att yttra sig vid sammanträde inför konkursdomaren, innan slutlig förvaltare entledigas, ligger i linje med

¹ Jfr betr. boutredningsman 19 kap. 5 § första st. ÅB och Walin, Kommentarer till ärvdabalken, del II s. 69.

² Se propositionen s. 202, Jfr KKL I s. 124.

³ Jfr KKL I s. 124.

att de skall höras, innan sådan förvaltare utses (se 46 § i förslaget).⁴ Eventuellt utseende av ny förvaltare kan lämpligen bestämmas att äga rum vid samma sammanträde.⁵

Beslut om entledigande går enligt 210 § i förslaget i verkställighet utan hinder av att ändring söks, om ej annat bestäms.

Förvaltare som entledigas före konkursens slut skall enligt 189 § första stycket i förslaget ofördröjligen lämna redovisning för sin förvaltning.

I fråga om entledigande av förvaltare i mindre konkurs skall, enligt föreskrift i 185 a § fjärde stycket första punkten i förslaget, 80 § gälla i tillämpliga delar.

81 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om fördelningen av konkurskostnaderna på olika slags egendom i konkursboet. Reglerna torde böra tillämpas även på sådana kostnader som är att hänföra till massaskulder.¹

Kommittén har i KLK I (s. 155) uttalat sig för en ändring av paragrafen så, att vad som där sägs angående särskild förmånsrätt på grund av företagsinteckning även skall gälla beträffande särskild förmånsrätt för hyres- eller arrendefordran. Sådan ändring har numera föreslagits av lagberedningen i Utsökningsrätt XIII (s. 69 och 198 f, jfr betr. övergångsbestämmelse s. 70 och 200). Kommittén har i remissyttrande över nämnda betänkande tillstyrkt beredningens förslag på denna punkt. Med hänsyn till vad nu sagts har kommittén inte ansett sig böra utarbeta något eget förslag i ämnet.

Kommittén finner inte tillräcklig anledning att föreslå annan ändring i 81 § än som föranleds av att rättens ombudsman utmönstras.²

82–86 a §§

I dessa paragrafer har vad som f. n. föreskrivs om rättens ombudsman utgått.

Om förvaltare för viss förvaltningsåtgärd anlitat annan och ersättning därför tillgodoförts denne, skall enligt föreskrift i 84 § första stycket KL detta anges i förvaltarens arbetsredogörelse. Som exempel på sådan åtgärd nämns i lagrummet förrättande av bouppteckning, utförande av rättegång och hållande av auktion. Enligt 52 § i förslaget får förvaltaren vid behov anlita sakkunnigt biträde för viss förvaltningsåtgärd. Kommittén föreslår att exemplifieringen i 84 § utgår och att regleringen i stället knyts an till bestämmelsen om sakkunnigt biträde i 52 § i förslaget. I fråga om ersättning till sådant biträde kan i övrigt hänvisas till vad som ovan sagts i anslutning till sistnämnda paragraf. I den mån gäldenärens egen personal har utnyttjats för åtgärder som hänför sig till förvaltningen bör lämpligen även detta framgå av redogörelsen. Förvaltaren kan självfallet inte kräva arvode för sådant arbete.

Ändringarna i 85 § har i huvudsak behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3.8). Tidsangivelsen "minst tio dagar" i andra stycket första punkten har i förslaget bytts ut mot "i god tid". Därigenom nås överensstämmelse med motsvarande föreskrift i tredje punkten i samma stycke. Eftersom någon kungörelse enligt förslaget aldrig skall föregå rättens prövning av förvaltarens arvode, kan andra stycket sista punkten i nuvarande lydelse

⁴ Se 1911 års betänkande s. 321.

⁵ Se 1919 års betänkande s. 223.

¹ Jfr KLK I s. 155.

² Se närmare betr. paragrafen Elwing s. 103 ff, Welamson I s. 624 ff, 652 och 660 samt II s. 164 f.

av 85 § utgå.

Enligt 85 och 86 a §§ i förslaget skall tillsynsmyndigheten, liksom f. n. rättens ombudsman, höras över förvaltarens arvodesanspråk.

(87 §)

Förvaltaren är i viss omfattning personligen skadeståndsskyldig mot gäldenären, borgenär, konkursboet och tredje man för fel eller försummelser i samband med förvaltningen. Denna skadeståndsskyldighet regleras inte i KL utan följer av allmänna rättsregler i 1972 års skadeståndslag.¹ Skadeståndstalan mot förvaltare måste väckas inom den tid som enligt 191 § KL gäller för klander av slutredovisning. Detta torde dock inte gälla skadestånd på grund av brott.²

Ett indirekt uttryck för att skadeståndsskyldighet för förvaltaren kan uppkomma ges i 87 § KL. Där fastslås att, om flera förvaltare eller rättens ombudsman och förvaltare är ansvariga för skada, deras ansvar är solidariskt.

Den del av bestämmelsen som handlar om rättens ombudsman blir genom kommitténs förslag överflödig. Eftersom skadeståndslagen i 6 kap. 3 § innehåller en allmän bestämmelse om solidariskt ansvar när flera skall ersätta samma skada synes emellertid regleringen i 87 § i sin helhet kunna utgå.

Om tillsynsmyndigheten vid utövande av tillsynen gör sig skyldig till fel eller försummelse, kan som framhållits i avsnitt 2.4.4.3 staten bli ansvarig för därav föranledd skada i den utsträckning som följer av skadeståndslagen. Staten kan även bli ansvarig för förvaltares fel eller försummelse vid utövande av tvång med stöd av 54 § i förslaget, se avsnitt 2.3.4.

¹ Se skadeståndslagen 2 kap. 1 och 4 §§. Se även NJA II 1921 s. 522 ff, KLK I s. 97 och 179, Lawski s. 172, Welamson i SvJT 1952 s. 413 samt Welamson I s. 183 f och 433 f och II s. 55.

² Se Welamson I s. 435 f och II s. 195.

3 Gälldenärens skyldigheter m. m. (4 kap. KL)

3.1 Gällande rätt m. m.¹

I 4 kap. (88–99 §§) KL ges bestämmelser om gälldenärens skyldigheter under konkursen, om hans rätt till underhåll och om bouppteckningsed av annan än gälldenären.

Sedan konkurs beslutats är gälldenären enligt 88 § i prop.-förslaget underkastad vissa begränsningar i sin personliga rörelsefrihet. Under tiden fram till dess att han avlagt bouppteckningsed får han inte utan samtycke av förvaltaren lämna den ort där han är bosatt. Senare under konkursen får han inte utan förvaltarens medgivande bege sig längre bort från denna ort än att han inom en vecka efter kallelse kan infinna sig inom rättens domsaga. Han skall dessutom hålla förvaltaren underrättad om sin vistelseort och, ifall denna ligger utom domsagan, den person inom domsagan som kan ta emot kallelse för gälldenärens räkning. Gälldenär som är missnöjd med förvaltarens beslut får enligt 90 § första stycket i prop.-förslaget hänskjuta frågan till konkursdomarens prövning.

Några inskränkningar i gälldenärens rörelsefrihet under tiden mellan konkursansökningen och konkursbeslutet gäller inte enligt KL.

Enligt 89 § första stycket KL har gälldenären en allmän skyldighet att lämna konkursdomaren, rättens ombudsman, förvaltaren och granskningsman samt, vid borgenärssammanträde, borgenärerna upplysningar om boet.

Gälldenären skall enligt 89 § andra stycket i princip vara närvarande vid borgenärssammanträde. Om han vill utebli från sammanträdet, skall han inhämta samtycke av konkursdomaren eller, i fråga om sammanträde inför rättens ombudsman, av denne. Är förvaltaren eller gälldenären missnöjd med rättens ombudsmans beslut, får frågan enligt 90 § andra stycket i prop.-förslaget hänskjutas till konkursdomarens prövning. Gälldenärens utevaro från borgenärssammanträde utgör inte hinder för handläggningen av ärenden som skall förekomma där.

Som framgått i avsnitt 2.1.2 skall gälldenären närvara vid bouppteckningsförrättningen och uppge boet under ed. Enligt 91 § KL är han skyldig att beediga bouppteckningen inför konkursdomaren. Bouppteckningseden skall enligt 92 § normalt avläggas vid första borgenärssammanträdet. Om gälldenären har laga förfall eller bouppteckningen ännu ej kommit in till konkursdomaren, får eden avläggas senare. I speciella fall kan eden avläggas inför annan domstol än konkursdomstolen eller i hemmet. I fråga om edens avfattning gäller 36 kap. 11 § RB.² Gälldenär som har lämnat eller beedigat

¹ Ang. utländsk rätt se Bilaga 3.

² Se 23 § RB:s promulgationslag.

oriktiga uppgifter ådrar sig ansvar enligt BrB.

Av 93 § framgår att omyndig gäldenär som fyllt 15 år är skyldig att på särskilt yrkande avlägga bouppteckningsed. Paragrafen innehåller också bestämmelser om edgång av annan än gäldenären. Gemensamt för bestämmelserna är att edgång förutsätter yrkande av förvaltaren eller borgenär. Bland dem som kan åläggas bouppteckningsed märks i första hand gäldenärens make. Samma skyldighet åvilar även gäldenärens barn samt hans "husfolk och tjänare" under förutsättning att de kan antas äga kunskap om boet. Är gäldenären död, skall ed avläggas av dödsbodelägarna. Om någon utanför den krets av personer som nu nämnts har haft hand om egendom som hör till konkursboet, är han skyldig att uppge vad han omhänderhaft och bekräfta uppgiften med ed.

I 93 § ges regler om förfarandet när yrkande framställts om edgång av omyndig gäldenär eller annan än gäldenären.

I 94 § finns föreskrifter om tvångsmedel mot gäldenären. Gäldenär som undandrar sig att närvara vid bouppteckningsförrättning och där uppge boet (54 §), att underrätta förvaltaren om sin vistelseort (88 § enligt prop.-förslaget), att lämna upplysningar om boet (89 § första st.), att närvara vid borgenärssammanträde (89 § andra st.) eller att beediga bouppteckningen (91 § och 93 § första st. första p.) kan efter omständigheterna hämtas eller genom häktning tillhållas att fullgöra sin skyldighet. Detsamma gäller beträffande gäldenär som överträder reseförbudet enligt KL (88 §). Om annan än gäldenären undandrar sig edgång, kan förutom hämtning och häktning även vitesföreläggande komma i fråga. Kostnaden i samband med häktning betalas av allmänna medel.

Enligt 95 § skall konkursdomaren besluta om tvångsmedel och döma ut vite. Den som har häktats skall senast var fjortonde dag inställas för konkursdomaren.

Ingripande mot konkursgäldenär genom hämtning eller häktning kan också ske på grund av bestämmelser i 8 § LGL. Åtgärderna kan tillgripas mot konkursgäldenär/arbetsgivare som undandrar sig att lämna uppgifter om arbetstagares anställnings- och avlöningsförhållanden m. m. vid kronofogdemyndighets prövning av lönegarantianspråk. Beslut meddelas av konkursdomaren efter framställning av kronofogdemyndigheten. Kostnader för hämtning och häktning enligt LGL utgår av allmänna medel. I övrigt gäller 95 § KL i tillämpliga delar.

Har reseförbud meddelats gäldenär, förfaller detta enligt 96 § så snart han avlagt bouppteckningsed i konkursen.

I 97 och 98 §§ finns bestämmelser om beneficium och underhåll. Principen är att gäldenären äger av konkursboet få ut egendom som enligt 65 § UL inte är utmätningsbar. I fråga om underhåll gäller att, när annan möjlighet till försörjning saknas, nödigt underhåll får utgå till gäldenären och vissa närstående personer under en månad efter konkursutbrottet eller, om synnerliga skäl föreligger, under längre tid. I dödsbos konkurs tillkommer förmanerna den dödes efterlevande familj. Förvaltaren skall i samråd med rättens ombudsman bestämma vad som får utgå av boet. Tvist prövas av rätten enligt reglerna i 27 § fjärde stycket KL.³

Enligt 99 § är gäldenär berättigad till ersättning av konkursboet för resa och uppehälle vid föreskriven inställelse hos konkursdomaren eller annor-

³ I U XIII (s. 69 f och 200) har föreslagits vissa av UBförslaget förändrade ändringar i 97 §.

städes. När gäldenären måste resa från ort utom rättens domsaga, skall ersättning beräknas som om han inställt sig från sin senaste vistelseort inom domsagan.

Av 185 § andra stycket i prop.-förslaget framgår motsättningsvis att bestämmelserna i 4 kap. KL i princip skall gälla i mindre konkurser. Vad som sägs om rättens ombudsman och borgenärssammantråde blir dock inte tillämpligt vid sådana konkurser.

3.2 Allmän motivering

3.2.1 Inledande anmärkningar

Bestämmelserna i 4 kap. KL om gäldenärens skyldigheter under konkursen är tillämpliga vare sig gäldenären är fysisk eller juridisk person.¹ Kommittén förslår inte någon ändring i detta avseende.

När gäldenären är juridisk person uppkommer frågan, vilka ställföreträdare som omfattas av föreskrifterna om gäldenärens skyldigheter. Under förarbetena till KL uppmärksammade lagrådet att med gäldenären inte alltid avsågs den gäldbundne själv. Enligt lagrådet måste i vissa fall, när gäldenären var juridisk person eller eljest lagligen företrädades av annan, bestämmelserna om gäldenären tillämpas på gäldenärens representant. I vilken utsträckning detta var möjligt var emellertid tveksamt i åtskilliga fall. Att fullständigt undanröja oklarheten ansågs "vålla tämligen vidlyftiga stadganden, vilka måhända kunna umbäras".²

Vad angår aktiebolag har man att utgå från 13 kap. 20 § andra stycket i 1975 års aktiebolagslag, enligt vilket aktiebolag i egenskap av konkursgäldenär under konkursen företräds av styrelsen och verkställande direktören.³ Om bolaget är försatt i likvidation, företräds det av likvidatorerna. Liknande reglering gäller beträffande ekonomiska föreningar bortsett från att det i sådan förening inte finns någon verkställande direktör, se 93 § andra stycket i 1951 års lag om ekonomiska föreningar. På grund av de nämnda bestämmelserna är samtliga styrelseledamöter i ett aktiebolag eller ekonomisk förening – i aktiebolag även verkställande direktören – rätteligen underkastade de föreskrifter som finns i KL om gäldenärens skyldigheter.⁴

Det danska propositionsförslaget och det norska kommittéförslaget innehåller föreskrifter som närmare anger den krets av ställföreträdare på vilken bestämmelserna om gäldenärs ställning skall tillämpas. Enligt 105 § i det danska förslaget skall, när gäldenären är bolag, förening eller annan organisation, reglerna om gäldenärens upplysningsplikt tillämpas på den som är eller tidigare har varit medlem av direktion eller styrelsen. Skifteretten kan bestämma att reglerna om inskränkningar i gäldenärens rörelsefrihet också skall tillämpas på sådan person. I 105 § i det norska förslaget till lag om gjeldsforhandling og konkurs föreskrivs att, när gäldenären är en sammanslutning eller stiftelse, bestämmelserna om gäldenärens ställning med vissa inskränkningar skall ha motsvarande tillämpning på den som är eller har varit "personlig ansvarlig deltager i, forretningsfører eller styremedlem" i sammanslutningen.⁵

Enligt kommitténs mening är det för svenskt vidkommande inte påkallat

¹ Bestämmelserna om beneficium gäller däremot inte gäldenär som är juridisk person utom dödsbo. Se Welamson I s. 137. Betr. dödsbo se även 97 § tredje st. KL.

² Se NJA II 1921 s. 529. Jfr Welamson I s. 144 f.

³ Motsvarande bestämmelse i 1944 års aktiebolagslag (169 § andra st.) har i rättsfallet NJA 1975 s. 566 ansetts inte vara tillämplig i fråga om talan mot beslut om aktiebolags försättande i konkurs.

⁴ I en promemoria (Ds Ju 1976:11) har lagts fram förslag till ny lag om ekonomiska föreningar. Enligt förslaget (5 kap. 3 §) skall verkställande direktör utses i större föreningar. En föreskrift som svarar mot 93 § andra st. i gällande lag finns i 10 kap. 20 § andra st. i förslaget.

⁵ Se den danska propositionen s. 13 och 36 f och NOU 1972:20 s. 178 ff och 398. Jfr det danska betänkandet 1971:606 s. 18 och 196.

eller lämpligt att vid sidan av bestämmelserna i aktiebolags- och föreningslagarna ge särskilda föreskrifter i KL om vilken av flera ställföreträdare som skall fullgöra gäldenärens skyldigheter i olika hänseenden.⁶ Man bör fortfarande hålla fast vid att alla ställföreträdare i konkursen i princip omfattas av de bestämmelser som gäller i fråga om gäldenärens skyldigheter. En oinskränkt tillämpning av denna ståndpunkt kan emellertid leda för långt. Såvitt angår medverkan vid bouppteckningsförrättningen enligt 53 § och skyldigheten att avlägga ed enligt 91 § i förslaget anser kommittén praktiska skäl motivera att undantag från den nyss angivna principen möjliggörs genom särskild reglering. Se härom avsnitt 3.2.3.1 i det följande. I övrigt torde det utan olägenhet liksom f. n. kunna överlåtas åt de tillämpande organen att, när sakliga skäl talar för det, modifiera principen t. ex. i fråga om inskränkningar i rörelsefriheten.⁷

3.2.2 *Gäldenärens rörelsefrihet*

3.2.2.1 Under konkursen

Gällande bestämmelser om gäldenärens personliga rörelsefrihet under konkursen innebär att gäldenären är underkastad ett legalt reseförbud. Något särskilt beslut om reseförbud behöver sålunda inte meddelas. Skillnad görs mellan tiden innan bouppteckningsed avlagts och tiden därefter.

Före edsavläggelsen får gäldenären inte utan tillstånd av förvaltaren bege sig från den ort där han är bosatt. Detta innebär att gäldenären exempelvis är förhindrad att tillfälligt resa till en närbelägen ort utan förvaltarens samtycke. Sedan gäldenären har avlagt bouppteckningsed vidgas hans rörelsefrihet avsevärt. Reseförbudet innebär då bara att han inte utan tillstånd av förvaltaren får bege sig längre bort från bosättningsorten än att han inom en vecka kan infinna sig inom rättens domsaga. Som regleringen är utformad torde förvaltaren inte kunna förbjuda gäldenären att resa utomlands.¹

Bestämmelser som inskränker gäldenärens rörelsefrihet under konkursen är nödvändiga med tanke på hans skyldighet att medverka i konkursutredningen. Gäldenären skall exempelvis delta vid upprättandet av konkursbouppteckning och beediga denna samt lämna upplysningar i övrigt, bl. a. i fråga om möjligheterna att återvinna egendom till konkursboet. Genom inskränkningarna ges viss garanti för att han finns till hands för att fullgöra sina skyldigheter. Den nuvarande regleringen är dock inte tidsenligt utformad. Den synes dessutom vara onödigt sträng mot gäldenären i konkursens första skede medan den å andra sidan ger honom för stor rörelsefrihet därefter. Beträffande möjligheterna att ingripa mot en gäldenär som misstänks för brott finns särskilda regler utanför KL. Det kan erinras om att vissa ändringar i BrB:s bestämmelser om gäldenärsbrott har genomförts år 1976.²

En reform bör i första hand inriktas på att minska risken för att gäldenären avviker utomlands. Kommittén föreslår att gäldenären underkastas ett generellt förbud att utan särskilt tillstånd bege sig från riket. Intresset av att hindra gäldenären från att avvika utomlands är starkare före edsavläggelsen än efter. Gäldenären bör dock normalt stå till förfogande för upplysningar m. m. även efter edsavläggelsen, exempelvis vid förvaltarens granskning

⁶ Motsvarande problem vid utmätning har i kortet berörts av lagberedningen i U XII i anslutning till reglerna i UBförslaget om gäldenärs upplysningsplikt och hans inställelse till förhör hos kronofogdemyndighet. Enligt lagberedningen blir det behörig ställföreträdare för gäldenären som har att lämna upplysningar osv. Se U XII s. 231.

⁷ Frågan om ställföreträdarens rörelsefrihet berörs nedan i avsnitt 3.3 vid 88 §. Jfr avsnitt 2.5 betr. tillämpningen av 51 a § andra st. i förslaget.

¹ Det har under hänvisning till 94 § KL gjorts gällande att gäldenären inte heller efter edsavläggelsen har rätt att bege sig utomlands. Se Petrén, Om offentligrättslig användning av våld mot person s. 116 not 31. Jfr Olivecrona, Konkursrätt, 10 uppl. s. 35.

² Betr. gällande regler i UL och RB om reseförbud för säkerställande av fordran se avsnitt 3.3 vid 96 §.

av bevakningar. Förbudet att utan tillstånd lämna landet bör därför i princip gälla under hela konkursen. Angelägenheten att hålla kvar gäldenären förlöpande under konkursen eller under vissa perioder av denna är beroende av de närmare omständigheterna i det aktuella fallet. Dessa får beaktas vid tillståndsprövningen.

I fråga om resor inom landet finns det inte anledning till samma återhållsamhet. Det bör dock ges möjlighet att inskränka gäldenärens rörelsefrihet även inom landet, när förhållandena påkallar det. Enligt kommitténs mening bör gäldenären kunna särskilt förbjudas att lämna den ort där han är bosatt. Ett sådant förbud torde inte behöva utfärdas annat än i speciella situationer. Det får utformas på det sätt som motiveras av omständigheterna i det enskilda fallet. Inte heller i fråga om gäldenärens rörelsefrihet inom landet bör i lagen göras skillnad mellan tiden före och tiden efter boupp-teckningsedens avläggande.

Enligt 88 § i prop.-förslaget är det förvaltaren som skall lämna erforderliga samtycken. Även i det nu föreslagna systemet bör det kunna överlåtas på honom att bestämma i första hand. Det bör sålunda ankomma på förvaltaren att på gäldenärens begäran pröva, om denne skall få resa utomlands. Likaså bör det vara förvaltaren som i förekommande fall skall förbjuda gäldenären att lämna sin bostadsort. Gäldenär som är missnöjd med förvaltarens beslut kan enligt 90 § i KL-förslaget få frågan prövad av konkursdomaren, som skall höra tillsynsmyndigheten i ärendet.

Kommittén föreslår sålunda att gäldenären under konkursen inte får bege sig från riket utan samtycke av förvaltaren. Han får inte heller bege sig från den ort där han är bosatt, om förvaltaren förbjuder det.

Om förvaltaren vägrar att ge gäldenären tillstånd att resa till utlandet eller förbjuder honom att lämna bosättningsorten bör han vara skyldig att meddela sitt beslut skriftligen med angivande att gäldenären enligt 90 § kan hänskjuta frågan till konkursdomarens prövning.³ En uttrycklig bestämmelse härom bör lämpligen tas in i KF.

Genom 88 § i prop.-förslaget åläggs gäldenären att under tiden efter edsavläggelsen hålla förvaltaren underrättad om var han uppehåller sig. Enligt den nya ordningen bör gälla att gäldenär, som byter vistelseort under konkursen, skall uppges för förvaltaren var han vistas. Någon föreskrift rörande anvisning av viss person som kan motta kallelse på gäldenären torde inte behövas.

Bestämmelser i enlighet med det nu anförda upptas i 88 § första stycket i kommitténs förslag.

Reseförbudet bör liksom gällande förbud kombineras med bestämmelser om hämtning och häktning (se härom avsnitt 3.2.4). Vad beträffar förbudet att lämna landet uppkommer fråga huruvida efterlevnaden även bör säkerställas genom möjlighet att ta hand om gäldenärens pass, när giltigt sådant finns. Justitieombudsmannen (JO) har betecknat det som en lucka i gällande lagstiftning att passbestämmelserna inte beaktar behovet av att kunna hindra en konkursgäldenär att lämna landet.⁴ Vid remissbehandlingen av KLK I har kronofogdeföreningen föreslagit att förvaltaren skall ges befogenhet att ta ifrån gäldenären hans pass.

Som framgått ger gällande lagstiftning inte någon möjlighet att ta hand om en konkursgäldenärs pass enbart på grund av konkurstillståndet. Reg-

³ Jfr KLK I s. 185.

⁴ SE JO:s beslut 10.4. 1970, Dnr 2240 och 2249/69.

lerna om utfärdande och återkallelse av pass finns i kungörelsen (1940:471) om utfärdande inom riket av pass åt svensk medborgare för utrikes resa (passkungörelsen). Reglerna innebär i korthet följande. Passmyndigheten, dvs. länsstyrelsen eller i vissa fall polismyndigheten, utfärdar och återkallar pass. Ansökan om pass får inte bifallas i vissa särskilt angivna situationer, bl. a. när passmyndigheten känner till att rätten meddelat sökanden reseförbud enligt 25 kap. RB eller när denne ådömts frihetsberövande påföljd. Om förhållande som utgör hinder mot nytt pass uppkommer, skall gällande pass i regel återkallas. Återkallelse kan ske tills vidare (provisorisk återkallelse). Uppdagens förhållande som utgör grund för återkallelse, får polismyndigheten i vissa fall ta hand om passet, om det är fara för att passinnehavaren reser ur landet innan återkallelse hinner ske. Passmyndigheten skall i sådana fall skyndsamt ta ställning till om passet skall återkallas eller återställas till passinnehavaren. Beslut om återkallelse av pass går omedelbart i verkställighet utan hinder av att besvär anförs.⁵

Gäldenärens möjligheter att lämna landet i strid mot det föreslagna reseförbudet i KL bör så långt möjligt begränsas. Härvid bör uppmärksammas att en konkursgäldenär, som lämnat landet trots reseförbudet, kan utlämnas hit endast om han misstänks för brott av viss svårhetsgrad.

Med hänsyn till det sagda föreslår kommittén att en rätt att ta hand om gäldenärens pass under konkursen införs. Avsaknaden av pass hindrar visserligen inte gäldenären att resa till något av de övriga nordiska länderna. Detta har emellertid inte så stor praktisk betydelse bl. a. i betraktande av innehållet i lagen (1934:67) med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge.

En förutsättning för omhändertagande av pass bör vara att det skäligen kan befaras att gäldenären utan förvaltarens samtycke lämnar landet. Som exempel kan nämnas att det kommit till förvaltarens kännedom att gäldenären har vidtagit åtgärder som tyder på att han förbereder avresa. Situationen kan vara den att han kort före konkursen har fört över betydande penningbelopp till utlandet.

Det bör ankomma på förvaltaren att ta hand om gäldenärens pass. Detta är en naturlig följd av att han i första hand skall avgöra frågorna om gäldenärens rörelsefrihet. Genom det av rikspolisstyrelsen förda centrala passregistret kan förvaltaren få uppgift om huruvida pass har utfärdats för gäldenären (jfr 12 § passkungörelsen). Om gäldenären är missnöjd med förvaltarens åtgärd att ta hand om passet, kan han enligt 90 § i förslaget få saken prövad av konkursdomaren, som skall höra tillsynsmyndigheten.

Om gäldenären vägrar att lämna ifrån sig sitt pass, bör förvaltaren ha rätt att använda tvång på samma sätt som enligt 54 § i förslaget. Gäldenärens vägran kan – ensamt eller i förening med andra omständigheter – tyda på fara för att han avviker utomlands. Detta kan tänkas motivera häktning enligt 94 § första stycket andra punkten i förslaget.

Bestämmelser i enlighet med vad som sagts ovan upptas i 88 § andra stycket första och andra punkterna i förslaget.

I vissa fall kan det vara av värde att förutvarande ställföreträdare för gäldenär som är juridisk person medverkar vid boutredningen under konkurs. En sådan ställföreträdare kan t. o. m. tänkas vara den som är mest förtrogen med boet. Bestämmelserna i 88 § bör därför enligt kommitténs

⁵ Förslag till ny passlagstiftning har nyligen lagts fram i promemorian Ds Ju 1977:3.

mening i viss omfattning göras tillämpliga även på sådana ställföreträdare. Kretsen bör lämpligen begränsas till styrelseledamot, verkställande direktör eller likvidator, som har avgått eller entledigats senare än ett år före dagen då konkursansökan kom in till konkursdomaren (jfr 13 kap. 20 § andra st. i 1975 års aktiebolagslag). Bestämmelser av denna innebörd upptas i 96 § i förslaget.

De föreslagna reglerna om gäldenärens rörelsefrihet under konkursen och om omhändertagande av hans pass avses bli tillämpliga oavsett i vilken form konkursen blir handlagd.

Den nu föreslagna ordningen i fråga om gäldenärens rörelsefrihet ansluter sig nära till vad som föreslagits i Danmark och Norge. Enligt det danska propositionsförslaget får gäldenären inte lämna landet utan skifterettens tillstånd. Skifteretten får förbjuda gäldenären att ändra hemvist eller uppehållsort, om det är nödvändigt för bobehandlingen. Vidare får skifteretten ta gäldenärens pass i förvar, om det finns grund att befara att han utan lov tänker lämna landet.⁶ Enligt det norska kommittéförslaget får gäldenären inte utan samtycke av skifteretten lämna landet eller i strid mot förbud av skifteretten lämna domkretsen eller ett närmare angivet område kring denna. I skifterettens allmänna befogenhet att besluta om frihetsinskränkningar mot gäldenären avses ligga rätten att besluta om beslag av dennes pass.⁷

3.2.2.2 Före konkursen

Varken gällande KL eller den av kommittén ovan föreslagna regleringen ger möjlighet att redan före konkursen inskränka gäldenärens rörelsefrihet genom reseförbud eller genom omhändertagande av hans pass. Beträffande gäldenärens rätt att råda över sin egendom gäller att denna rätt upphör först när konkursen beslutas, se 20 § KL. Lagberedningen har emellertid i betänkandet Utsökningsrätt X föreslagit att gäldenärens rådighet skall kunna inskränkas redan när konkursansökan gjorts. Sålunda skall konkursdomaren eller rätten få befogenhet att, om konkursansökan inte genast bifalls, på begäran av borgenär förordna om skingringsförbud avseende gäldenärens egendom eller viss del därav. För att sådant förbud skall få meddelas krävs att det föreligger särskilda skäl.¹ Motsvarande bestämmelse har sedermera tagits upp i lagberedningens förslag till ändring i KL enligt Utsökningsrätt XIII. Detta förslag skiljer sig från det tidigare i huvudsak genom att kvarstad har trätt i stället för skingringsförbud.²

I prop. 1975:6 (s. 123) har departementschefen framhållit att frågan om införande av möjlighet att provisoriskt inskränka en gäldenärs rätt att förfoga över sin egendom före konkursen bör prövas i ett senare sammanhang. Någon reglering i enlighet med lagberedningens nyssnämnda förslag i Utsökningsrätt X togs därför t. v. inte upp.

Kommittén har i 14 a § i förslaget utan saklig prövning tagit upp den i Utsökningsrätt X föreslagna bestämmelsen om möjlighet att, sedan konkursansökan gjorts, förordna om skingringsförbud på gäldenärens egendom. Det kan påpekas att gäldenär som, när konkurs är förestående, för bort tillgång av betydelse ur landet kan ådra sig ansvar för oredlighet mot borgenärer enligt 11 kap. 1 § tredje stycket BrB.

⁶ Den danska propositionen s. 13 (101 och 102 §§). Jfr det danska betänkandet 1971:606 s. 18 (97 och 98 §§) och 194 f.

⁷ Se NOU 1972:20 s. 174 och 397 (99 och 102 §§).

¹ Se 14 § i förslaget till lag om ändring i KL enligt U X (s. 15 och 91 ff).

² Se U XIII s. 64 f och 196 f. Jfr U XII s. 110 och 455.

Handläggningen av en konkursansökan som har gjorts av borgenär kan ibland dra ut på tiden t. ex. på grund av delgivningssvårigheter. I vissa lägen kan det befaras att gäldenären avviker utomlands. I syfte att säkerställa gäldenärens medverkan i utredningen vid konkursen bör enligt kommitténs mening införas möjlighet att redan när konkursansökan har gjorts förbjuda gäldenären att lämna landet eller – i yttersta fall – häkta honom. Mot möjligheten till reseförbud eller häktning under ansökningstiden skulle kunna invändas att gäldenärer, som har för avsikt att bege sig i väg ur landet, ofta kan misstänkas för brott och att man då i stället kan inskrida med straffprocessuella tvångsmedel. Inte sällan kan emellertid brottsmisstanken underbyggas först i samband med konkursutredningen.³ I det norska förslaget ges skifteretten befogenhet att redan när konkursansökan gjorts ingripa med reseförbud och frihetsinskränkningar mot gäldenären, om det finns risk för att han förfogar över sin egendom till skada för borgenärer eller i övrigt försvårar ett efterföljande konkursförfarande.⁴

Förutsättningen för reseförbud och häktning under konkursansöknings-tiden bör vara att det är sannolikt att gäldenären under en konkurs kommer att undandra sig skyldighet eller överträda förbud som föreskrivs i KL samt att särskilda skäl för åtgärden föreligger. Häktning bör dock få ske endast när reseförbud befinns vara uppenbart otillräckligt för att hindra gäldenären från att avvika. Av dessa dubbla förutsättningar för att häkning skall kunna äga rum följer att häktning under ansökningsstadiet får tillgripas bara i verkligt kvalificerade fall.

Det bör ankomma på konkursdomaren eller, när målet hänskjutits till rätten, på denna att på begäran av borgenär meddela reseförbud eller förordna om häktning. Borgenär bör vara behörig att göra framställning om sådant ingripande även om konkursansökan inte gjorts av honom utan av annan borgenär eller av gäldenären. Som framgår i det följande skall åtgärd som avses här hävas, om konkursansökningen återkallas. Den som vill skydda sig mot att annans konkursansökan återkallas med påföljd att t. ex. ett reseförbud hävs får själv söka gäldenären i konkurs.

I kravet på särskilda skäl för reseförbud eller häktning före konkursen ligger att gäldenärens medverkan i den kommande konkursen skall framstå som speciellt viktig t. ex. därför att betydande värden står på spel. Vidare måste det kunna antas att konkursansökningen leder till bifall. Slutligen måste det föreligga påtaglig risk för att gäldenären lämnar landet.

Det ankommer på den borgenär som har begärt reseförbud eller häktning att visa att förutsättningar för den begärda åtgärden föreligger.

Om reseförbud meddelas bör konkursdomaren eller rätten samtidigt få förordna att gäldenären skall lämna ifrån sig sitt pass till konkursdomaren, när detta motiveras av omständigheterna. Någon särskild begäran av borgenär i den delen bör inte krävas. Vägrar gäldenären att lämna ifrån sig passet, bör konkursdomaren få anlita biträde av polismyndighet. Bestäm-melse härom bör tas in i KF.⁵

Den föreslagna ordningen ger möjlighet att besluta om häktning även när det, sedan reseförbud meddelats, framgår att gäldenären inte ämnar rätta sig efter förbudet. Som exempel kan nämnas att han vägrar att lämna ifrån sig sitt pass.

Beträffande här föreslagna åtgärder bör RB:s allmänna regler om hand-

³ I prop. 1975/76:82 s. 27 understryks det nära sambandet mellan konkurslagstiftningen och reglerna om gäldenärsbrott.

⁴ Se NOU 1972:20 s. 142 och 393 (72 § fjärde st.).

⁵ Jfr betr. biträde av polismyndighet avsnitt 2.5 vid 54 §.

räkning i 15 kap. 5 § och 6 § första stycket tillämpas. Detta innebär bl. a. att den borgenär som har begärt reseförbud eller häktning i princip skall ställa säkerhet men att vissa undantag gäller. Vidare skall ett reseförbud eller häktningsbeslut omedelbart upphävas, om skäl för åtgärden ej längre föreligger eller om konkursansökningen återkallas. Gäldenären bör dock inte ha möjlighet att avvärja reseförbud eller häktning genom att ställa säkerhet.

Konkursdomaren eller rätten skall vid konkursansökningsmålet avgörande pröva, om ett meddelat reseförbud fortfarande skall bestå. Beslutas konkurs, behövs dock inget ställningstagande i saken. Reseförbudet gäller endast i avvaktan på prövningen av konkursansökningen. Konkursbeslutet medför att förbudet att lämna riket enligt 88 § första stycket i förslaget automatiskt träder i funktion. Ogillas däremot konkursansökningen, måste saken prövas. Befinns frågan huruvida gäldenären skall sättas i konkurs vara särskilt tveksam, kan det finnas skäl att låta reseförbudet bestå i avvaktan på att beslutet om avslag på konkursansökningen vunnit laga kraft.⁶

Bifalls konkursansökningen, måste konkursdomaren ta ställning till om det finns skäl till fortsatt häktning enligt reglerna om häktning under konkursen (se 94 § i förslaget). Ogillas däremot ansökningen, bör gäldenären regelmässigt friges.

Om konkurs beslutas och gäldenären fått ge ifrån sig sitt pass, bör konkursdomaren lämna detta till förvaltaren så snart denne utsetts. Föreskrift om skyldighet för konkursdomaren att lämna över passet upptas i 88 § andra stycket tredje punkten i förslaget. Förvaltaren har att pröva, om det finns skäl att ta hand om passet under konkursen enligt de regler som behandlats i avsnitt 3.2.2.1.

Vissa förutvarande ställföreträdare för gäldenär som är juridisk person skall enligt 96 § i förslaget vara underkastade bestämmelserna om reseförbud (88 §) och tvångsmedel (94 §) under konkursen. I linje härmed bör ges möjlighet att redan när konkursansökan har gjorts ingripa med reseförbud och, i yttersta fall, häktning mot nu berörda ställföreträdare.

Bestämmelser om reseförbud, omhändertagande av pass och häktning på konkursansökningsstadiet upptas i 14 b § i förslaget.

3.2.3 *Bouppteckningsed*

3.2.3.1 Obligatorisk edgång

Den i 91 § KL föreskrivna skyldigheten för gäldenären att avlägga bouppteckningsed gäller utan att yrkande om edgång framställs. Eden är obligatorisk i motsats till den ed som enligt 93 § kan krävas av omyndig gäldenär och annan än gäldenären.

När gäldenären är juridisk person åvilar gäldenärens skyldigheter den som i konkursen är behörig ställföreträdare. Det har antagits att denna princip gäller även beträffande edgångsskyldighet enligt 91 §. Till stöd för detta har åberopats att ställföreträdare för juridisk person, fränsett dödsbo, inte tagits upp bland dem som är skyldiga att på yrkande avlägga bouppteckningsed enligt 93 §. Om edgångsskyldigheten enligt 91 § inte hade varit tänkt för samtliga ställföreträdare, borde lagen ha berett möjlighet att åtminstone på yrkande tvinga fram edgång av ställföreträdare.¹

⁶ Jfr U X s. 94.

¹ Se Welamson I s. 345 f.

Vid bedömning av frågan om edgångsplikt enligt 91 § i juridisk persons konkurs bör skillnad göras mellan å ena sidan aktiebolag och särskilt bildade juridiska personer i övrigt samt å andra sidan dödsbon. En tillämpning av den nyss angivna principen beträffande aktiebolag och andra särskilt bildade juridiska personer leder till att edgångsskyldighet enligt 91 § åvilar var och en som ensam eller tillsammans med annan är ställföreträdare för den juridiska personen i konkursen. I ett aktiebolag skulle alltså samtliga styrelseledamöter och verkställande direktören vara skyldiga att avlägga ed.² Detta är många gånger en opraktisk ordning. Vid kommitténs enkät har också framgått att de flesta konkursdomare i aktiebolags konkurser gör avsteg från denna princip. Praxis varierar dock. Det vanligaste är att edgång krävs enbart av verkställande direktören och/eller någon styrelseledamot.

När gäldenären är dödsbo ligger det f. n. måhända närmast till hands att – i enlighet med vad som gäller beträffande övriga juridiska personer – anta att samtliga dödsbodelägare har edgångsskyldighet. 93 § andra stycket KL innehåller emellertid en bestämmelse att, när gäldenären är död, dödsbodelägare kan åläggas bouppteckningsed på yrkande av förvaltaren eller borgenär. Bestämmelsen synes avse både det fallet att gäldenären från början är ett dödsbo och det fallet att gäldenären dött under konkursen. Som påpekats i litteraturen skulle regleringen kunna tas till intäkt för att edgång i dödsbos konkurs över huvud endast kan ske på yrkande enligt 93 §.³

Kommitténs enkät har omfattat frågan om edgång i dödsbokonkurser. Även i detta avseende varierar praxis. Klart vanligast är dock att konkursdomarna begär edgång endast av den som har uppgett boet.

Kommittén har funnit det motiverat att föreslå en regel som är mer anpassad till nuvarande praxis. En sådan regel bör utformas så, att den kan tillämpas även på dödsbon.

Regleringen bör utgå från principen att alla ställföreträdare är skyldiga att avlägga ed men samtidigt ge möjlighet till undantag. En lämplig ordning synes vara att, om det finns flera ställföreträdare, den eller de vilkas edgång saknar betydelse för boutredningen befrias från skyldigheten att avlägga ed. Det bör läggas i förvaltarens hand att avgöra, om viss ställföreträdare kan undgå edgångsskyldighet. Ställning till frågan bör helst tas före första borgenärssammanträdet. Förvaltaren kan behöva rådgöra i saken med tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer. Om någon borgenär förklarar sig önska att viss ställföreträdare skall avlägga ed, bör detta i regel tillgodoses.

Genom en reglering av sagda innehåll ges lagligt stöd åt det i praxis tillämpade bruket att från edgång befria sådan ställföreträdare som inte är närmare insatt i den juridiska personens verksamhet.

Vad angår dödsbo torde det förordade systemet i allmänhet medföra att endast den som har uppgett boet behöver avlägga ed.

I enlighet med vad som nu sagts föreslår kommittén att till 91 § fogas ett andra stycke enligt vilket, när gäldenären är juridisk person, bouppteckningsed inte behöver avläggas av sådan ställföreträdare vars edgång förvaltaren anser sakna betydelse för boutredningen. Regleringen avser inte att ge möjlighet att befria samtliga ställföreträdare för gäldenären från ed enligt 91 §.

I rättspraxis har antagits att endast den som är ställföreträdare vid tid-

² Jfr Stenbeck m. fl., Aktiebolagslagen, 6 uppl., s. 423.

³ Se Welamson I s. 346 f.

punkten för konkursutbrottet kan åläggas bouppteckningsed enligt 91 §.⁴ Detta bör enligt kommitténs uppfattning fortfarande gälla. Frågan kommer dock framdeles att få mindre betydelse, eftersom även styrelseledamot som har avgått kan förpliktas att avlägga bouppteckningsed till följd av 93 § andra stycket i förslaget.

En särskild fråga är vem som skall fullgöra gäldenärens skyldigheter, när ett aktiebolag som har trätt i likvidation går i konkurs. Till följd av regleringen i 13 kap. 20 § andra stycket i 1975 års aktiebolagslag bör i princip endast likvidator vara skyldig att avlägga ed enligt 91 §. Kommitténs enkät har emellertid visat att även förutvarande styrelseledamöter och verkställande direktör vid sidan av likvidatorn ibland har ålagts edgång i likvidationsfallet. Man bör hålla fast vid att obligatorisk ed enligt 91 § endast får avkrävas likvidator. Förutvarande styrelseledamot eller förutvarande verkställande direktör bör dock vara skyldig att avlägga bouppteckningsed på yrkande av förvaltaren eller borgenär. 93 § andra stycket i förslaget ger möjlighet att kräva ed av person som nu sagts. Förvaltaren har anledning att framställa yrkande om edgång när likvidatorn uttrycker önskemål därom.

Frågan om gäldenärens skyldighet att avlägga bouppteckningsed enligt 91 § har nära samband med hans skyldighet att enligt 53 § första stycket i förslaget närvara vid bouppteckningsförrättningen och därvid uppge boet under edsförpliktelse. Det synes konsekvent och lämpligt att även ge föreskrifter i fråga om vilka ställföreträdare för en juridisk person som skall medverka vid bouppteckningen. Regleringen bör kunna utformas i överensstämmelse med den nyss föreslagna bestämmelsen i 91 § andra stycket. Prövningen bör alltså även i det nu avsedda fallet i princip ankomma på förvaltaren. Som redan har framgått i avsnitt 2.5 föreslår kommittén att en föreskrift i ämnet tas in i 53 § första stycket.

Tillämpningen av de båda nya bestämmelserna i 53 § första stycket och 91 § andra stycket torde i regel leda till att samma ställföreträdare medverkar vid bouppteckningen och avlägger bouppteckningsed. Det kan dock tänkas fall då det är motiverat att låta en ställföreträdare som inte har deltagit vid bouppteckningen avlägga bouppteckningsed. Å andra sidan kan det hända att, om flera ställföreträdare har lämnat uppgifter vid bouppteckningen, inte alla dessa behöver avlägga sådan ed.

Regleringen i 91 § är tillämplig även i mindre konkurser. För det fallet att gäldenären är ett dödsbo och förvaltare ej har utsetts (se 185 a § andra st. i prop.-förslaget) ges en särskild föreskrift i 185 d § första stycket i KL-förslaget.

3.2.3.2 Fakultativ edgång

I 93 § KL ges föreskrifter om fakultativ edgångsskyldighet. Till följd av regleringen, som är tillämplig oavsett i vilken ordning konkursen handläggs, är omyndig gäldenär som har fyllt 15 år samt bl. a. gäldenärs make, barn, husfolk och tjänare skyldiga att på yrkande av förvaltaren eller borgenär och under olika förutsättningar avlägga bouppteckningsed.

Även andra än gäldenären och nyss angivna personer är edgångsskyldiga enligt 93 §. Om någon har haft hand om egendom som ingår i boet, är han sålunda skyldig att på yrkande av förvaltaren eller borgenär uppge vad han har haft hand om och beediga denna uppgift. Det är här inte fråga

⁴ Se NJA 1967 s. 585. Jfr dock ang. skyldigheten att närvara vid bouppteckningsförrättning i konkurs högsta domstolens beslut 15.10.1976 nr SÖ 1704.

om att beediga bouppteckningen. Uppgifts- och edgångsskyldighet i nu aktuellt hänseende har i rättsfallet NJA 1969 s. 512 ansetts åvila styrelseledamot som har avgått kort före konkursen, oberoende av om han deltagit i förvaltningen av bolagets angelägenheter eller ej. I rättsfallet påtalade advokatsamfundet i avgivet yttrande det otillfredsställande i att en styrelseledamot i ett aktiebolag genom att avgå strax före konkursutbrottet kan undgå den mer omfattande edgångsplikt som åvilar en konkursgäldenär enligt 91 §. Den avgångne styrelseledamoten kan då endast med stöd av 93 § åläggas att beediga uppgift om egendom som han har haft hand om, däremot inte uppgift om exempelvis skulder i boet. När bolaget bara har haft en enda styrelseledamot, vilket enligt samfundet är synnerligen vanligt, blir bouppteckningens riktighet aldrig bestyrkt genom ed.

Kommittén anser att det fortfarande bör ges möjlighet att föranstalta om edgång av omyndig gäldenär som har fyllt 15 år.

Reglerna om edgångsskyldighet för annan än gäldenären bör enligt kommitténs mening göras mera vidsträckta och flexibla än f. n. Sådan person bör generellt vara skyldig att på yrkande av förvaltaren eller borgenär avlägga bouppteckningsed eller beediga viss uppgift i bouppteckningen, om det kan antas att sådan edgång är av betydelse för boutredningen. Något krav på att vederbörande har haft hand om egendom som ingår i konkursboet bör inte uppställas.

I 93 § andra stycket i förslaget upptas regler i enlighet med det anförda.¹ Samtidigt föreslås att nuvarande särbestämmelse i första stycket rörande edgång av gäldenärens make utgår.

I kategorin annan än gäldenären ingår bl. a. förutvarande ställföreträdare för juridisk person, t. ex. avgången styrelseledamot, verkställande direktör eller likvidator. Särskilt beträffande den som nyligen har avgått kan det ofta förutsättas att hans edgång är av betydelse för boutredningen. Skyldighet att avlägga ed enligt 93 § kan vidare tänkas bli aktuell framför allt för anställda hos gäldenären. Edgång av make eller annan närstående till gäldenären kan också vara av intresse. I dödsbos konkurs kan edgång av förutvarande boutredningsman och av sådan bouppgivare som inte är dödsbodelägare ibland vara påkallad.² Dessa är inte edgångspliktiga enligt 91 §.

Den som yrkar edgång enligt 93 § andra stycket i förslaget har att förebbringa utredning som gör det antagligt att edgången är av betydelse för boutredningen. Förfarandet när yrkande om fakultativ edgång framställts framgår av 93 § tredje stycket.

3.2.4 *Tvångsmedel*

Enligt 94 § KL kan gäldenären hämtas eller häktas, om han överträder föreskrifterna i 88, 89, 91 eller 93 §. Hämtning eller häktning kan också äga rum, om han åsidosätter den i 54 § föreskrivna skyldigheten att närvara vid bouppteckningen och där under edlig förpliktelse uppge boet. Samma tvångsmedel kan tillgripas, när annan än gäldenären undandrar sig edgång enligt 93 §. I detta fall kan även vitesföreläggande komma i fråga.

Av 95 § framgår att det är konkursdomaren som beslutar om tvångsåtgärderna. JO har understrukit angelägenheten av att en framställning enligt 94 § behandlas utan onödigt dröjsmål. Beslut bör emellertid enligt JO såvitt

¹ Den föreslagna ordningen har likheter med det system som gällde enligt 1862 års konkurslag. Se 1911 års betänkande s. 333 f. Jfr Welamson I s. 347 f. – Enligt 199 § i det danska propositionsförslaget kan skifteretten kalla in var och en att avge vittnesförklaring i konkursen. På detta sätt kan t. ex. en anställd höras i konkursen. Jfr det danska betänkandet 1971:606 s. 29, 196 och 267 f.

² Enligt 19 kap. 7 § ÄB förfaller förordnande för boutredningsman, om dödsboet försätts i konkurs. Se betr. bouppgivare 20 kap. 6 § första st. ÄB.

möjligt fattas först sedan gäldenären fått tillfälle att yttra sig. Handläggningen måste därför i regel inledas med att konkursdomaren låter gäldenären få del av framställningen med föreläggande att yttra sig inom viss kort tid.¹

Bestämmelserna i 94 och 95 §§ är tillämpliga vare sig fråga är om ordinär konkurs eller om mindre konkurs enligt prop.-förslaget.

Kommittén har i sin enkät hos konkursdomarna ställt frågor rörande tillämpningen av reglerna om tvångsmedel. Av svaren framgår att hämtning av konkursgäldenär förekommer i begränsad omfattning. Häktning är sällsynt. Konkursdomarna ansåg allmänt att reglerna var behövliga som påtryckningsmedel.

På senare tid har framförts önskemål om effektivare ingripanden mot konkursgäldenärer som motarbetar konkursförfarandet. Sålunda har JO uttalat att det måhända i rättstillämpningen behövs en skärpning av praxis vid användande av de medel som står till förfogande för att förmå en konkursgäldenär att fullgöra sina plikter.² LO har i remissyttrande över KKL I påpekat att de regler som finns om ingripanden mot tredskande konkursgäldenärer inte synes vara tillräckligt effektiva. Dröjsmål i avvecklingen föranleds enligt yttrandet i många fall av att gäldenären vägrar att medverka vid boutredningen eller att infinna sig till edgångssammanträde. Advokatsamfundet har i remissvar över betänkandet Utsökningsrätt XII framhållit att det är angeläget att införa ett effektivare hämningsförfarande eller förbättra det hämningsförfarande som nu tillämpas bl. a. i samband med konkurs. Enligt samfundet synes den effektivitet som här krävs inte kunna uppnås genom ekonomiska påföljder utan genom faktiska ingripanden mot tredskande gäldenärer, där själva ingripandet knappast kan anses vara av sådan art att gäldenären bör särskilt skyddas.³

Genom kommitténs förslag i avsnitt 3.2.2.1 begränsas gäldenärens rörelsefrihet under konkursen (88 §). Vidare föreslås i avsnitt 3.2.2.2 att möjlighet införs att redan på konkursansökningsstadiet meddela gäldenären reseförbud eller häkta honom (14 b §). Reglerna föreslås skola tillämpas även på vissa förutvarande ställföreträdare för gäldenär som är juridisk person. Enligt förslag i avsnitt 2.3.4 skall dessutom förvaltaren utrustas med rätt att använda tvång mot gäldenär i vissa fall (54 §). Dessa i förhållande till gällande lag utvidgade möjligheter till ingripanden ligger i linje med önskemålen om effektivare åtgärder mot tredskande konkursgäldenärer. Kommittén anser dock att det krävs ytterligare skärpningar, särskilt i fråga om möjligheten att hämta gäldenären under konkursen.

Att döma av svaren vid kommitténs enkät utnyttjas i KL föreskrivna möjligheter att hämta gäldenären inte i tillräcklig omfattning. Detta kan bl. a. bero på att man drar sig för att begära hämtning, även när sådan tvångsåtgärd är befogad. Enligt kommitténs mening kan effektivare ingripanden mot tredskande gäldenärer göras redan genom ändamålsenlig tillämpning av gällande regler.

Det är emellertid nödvändigt att även öppna möjlighet till tidigare ingripanden mot tredskande gäldenärer. För att t. ex. hämtning skall få tillgripas krävs nu att gäldenären undandrar sig sina plikter. En presumerad fara för att sådant undandragande skall ske är inte tillräcklig. Detta kan medföra att tvångsåtgärden sätts in för sent och blir verkningslös, t. ex. genom att gäldenären avviker utomlands. Beslut om hämtning eller häktning

¹ JO 1970 s. 65.

² Se det beslut som angetts i avsnitt 3.2.2.1 not 4.

³ Se TSA 1974 s. 171. Jfr U XII s. 539.

av en konkursgäldenär är inte verkställbart utomlands. Enligt kommitténs mening bör det erbjudas möjlighet att förordna om hämtning eller häktning redan på grund av föreliggande risk att gäldenären drar sig undan sina plikter. Härvid bör krävas att det är sannolikt att gäldenären kommer att undandra sig sina skyldigheter eller överträda förbud som gäller mot honom och särskilda skäl till hämtning eller häktning föreligger. Om gäldenären t. ex. notoriskt underlåter att fullgöra vad som åligger honom eller om han har gjort förberedelser för att ge sig i väg ur landet, kan ett ingripande vara påkallat. Detta är fallet om betydande värden står på spel i konkursen och gäldenärens uppgifter har avgörande betydelse.

Kommittén föreslår att i 94 § första stycket införs en bestämmelse i enlighet med det nu sagda.

Kommitténs förslag i denna del kan jämföras med reglerna om tvångsmedel mot konkursgäldenär i det norska kommittéförslaget. Skifteretten har där tillerkänts befogenhet att förordna om frihetsinskränkningar mot gäldenären, när det finns skäl att anta att han skall undandra sig sina skyldigheter i olika hänseenden.⁴

I sådana fall då konkursgäldenären är misstänkt för brott kan även reglerna om olika straffprocessuella tvångsmedel tillämpas.⁵

Som framgått bör enligt uttalande av JO en gäldenär i regel få tillfälle att yttra sig över framställning om hämtning eller häktning. Det ligger emellertid i sakens natur att gäldenären normalt inte behöver höras, när det är fråga om hämtning eller häktning av gäldenär som befaras ämna undandra sig sina skyldigheter.

Vad som sagts hittills har gällt tvångsmedel mot gäldenären själv. Såvitt angår annan än gäldenären finns i 94 § andra stycket KL bestämmelser om tvångsmedel mot den som undandrar sig att fullgöra edgång. Dessa avser bl. a. förutvarande ställföreträdare för juridisk person.

Vissa förutvarande ställföreträdare är enligt 96 § första stycket i förslaget underkastade samma regler om reseförbud och upplysningsplikt som gäller för gäldenären. Reglerna om tvångsmedel i 94 § första stycket bör i tillämpliga delar gälla även nu åsyftade ställföreträdare. Föreskrift härom uppstas i nämnda 96 § andra stycket.

I 95 § KL ges regler om förfarandet i samband med häktning i konkurs. Någon maximitid för gäldenärens kvarhållande i häkte finns inte föreskriven. Enligt 36 kap. 21 § RB är den tid varunder ett vittne kan hållas i häkte begränsad till tre månader. Vid RB:s tillkomst övervägde man att föra in motsvarande tidsgräns bl. a. beträffande häktning i konkurs. Tillräckliga skäl för sådan begränsning ansågs dock inte föreligga.⁶ Enligt kommitténs mening bör emellertid även häktningstiden i konkurs begränsas. Kommittén föreslår därför ett tillägg till 95 § enligt vilket ingen får hållas häktad längre tid än tre månader under konkursen.

Som nämnts i avsnitt 3.1 finns enligt LGL möjlighet att hämta eller häkta arbetsgivare/gäldenär som undandrar sig att lämna upplysningar till kronofogdemyndigheten. Meningen är att tvångsåtgärder enligt LGL skall samordnas med motsvarande åtgärder enligt KL.⁷ Den av kommittén föreslagna möjligheten att ingripa redan vid fara för att gäldenären undandrar sig sina plikter torde dock inte behöva införas i LGL.

⁴ Se NOU 1972:20 s. 176 f och 397 (102 §).

⁵ Sakkunniga ser över bestämmelserna om de personella tvångsmedlen i straffprocessen (utredningen ang. översyn av häktningsbestämmelserna). Enligt direktiven för utredningen (se 1975 års kommittéberättelse Ju:70) kan det finnas skäl att effektivisera tvångsmedlen i sådana fall där det föreligger en påtaglig flyktfara, t. ex. om någon genom skattebrott undandragit det allmänna betydande belopp och man har anledning befaras att medlen placerats utomlands.

⁶ Se SOU 1944:10 s. 277. Jfr Welamson I s. 133 not 17.

⁷ Se prop. 1975/76:19 s. 20 f, 56 f och 74.

3.2.5 Ersättning för inställelse

Av 99 § första stycket KL följer att gäldenären är berättigad till ersättning av konkursboet för resa och uppehälle – men ej för tidsspillan – med anledning av sådan inställelse hos konkursdomaren eller annorstädes som åligger honom enligt lagen. Ersättning utgår sålunda bl. a. för inställelse till bouppteckningsförrättningen. Om gäldenären har rest från ort utanför domsagan, skall ersättningen beräknas som om resan hade skett från hans senaste vistelseort inom domsagan.

Enligt 19 kap. 11 § i UBförslaget kan part eller annan som har inställt sig till förhör hos kronofogdemyndighet i utmättningsärende tillerkännas ersättning av allmänna medel för sin inställelse. Part är dock inte berättigad till ersättning för tidsspillan.¹

Endast gäldenären är f. n. berättigad till ersättning enligt KL. Om gäldenären är juridisk person, kan även förutvarande ställföreträdare som avses i 14 b § andra stycket i förslaget ha att inställa sig hos konkursdomaren eller annorstädes. Detta följer av 93 § andra stycket (edgång) och 89 § första stycket (upplysningsplikt) jämfört med 96 § första stycket i förslaget. Sådan förutvarande ställföreträdare bör ha samma rätt till ersättning av konkursboet för inställelse som gäldenären. En regel med denna innebörd har tillagts i första stycket av 99 §.

Enligt kommitténs mening bör andra än gäldenären och nyssnämnda förutvarande ställföreträdare tillerkännas rätt till skälig ersättning av konkursboet för inställelse enligt 93 § andra stycket i förslaget. Ersättningen bör i detta fall avse även tidsspillan. Det bör ankomma på konkursdomaren att bestämma vad som skäligen bör utgå i ersättning som nu nämnts. En regel i ämnet har tagits upp i ett nytt tredje stycke i 99 §.

Kostnad som konkursboet åsamkas enligt 99 § bör räknas som konkurskostnad (jfr 188 § i prop.-förslaget).

3.3 Specialmotivering

Rubriken till 4 kap. KL har i förslaget ändrats från nuvarande ”Om gäldenärs skyldigheter under konkursen samt rätt till underhåll, så ock om bouppteckningsed” till ”Gäldenärens skyldigheter m. m.”

88 §

I paragrafen, som har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.2.1), föreskrivs inskränkningar i gäldenärens personliga rörelsefrihet under konkursen.

I överensstämmelse med 88 § i prop.-förslaget (se KLK I s. 184 f och propositionen s. 195) är det förvaltaren som skall ta ställning i frågor som avser gäldenärens rörelsefrihet.

Gäldenären är enligt KLförslaget så snart beslut om konkurs meddelats underkastad förbud att bege sig från Sverige utan samtycke av förvaltaren. Förbudet gäller även om konkursbeslutet överklagas (se 25 § första st. KL). Vad angår resor inom landet gäller att gäldenären får lämna bosättningsorten för sådana resor så länge förvaltaren inte särskilt förbjudit det. Om gäldenären

¹ Se U XII s. 74 och 539 f.

byter vistelseort, skall han uppge för förvaltaren var han vistas. Med vistelseort menas här ort där gäldenären mera stadigvarande uppehåller sig. Vid bedömningen av hithörande frågor kan förvaltaren ibland böra samråda t. ex. med tillsynsmyndigheten (se 51 a § första st. i förslaget).

I motsats till vad som gäller f. n. görs ingen skillnad mellan tiden till dess att gäldenären har avlagt bouppteckningsed och tiden därefter. Allmänt sett torde emellertid i tillämpningen större restriktivitet vara motiverad under konkursens tidigare skede. Att gäldenärens närvaro kan vara särskilt påkallad när förvaltarberättelse eller, i mindre konkurs, förvaltaruppgift skall upprättas är uppenbart. Mot slutet av konkursen – när i stort sett endast utdelningen återstår – finns det i regel inte skäl att inskränka gäldenärens rörelsefrihet.

Tillstånd för gäldenären att lämna landet får avpassas efter de föreliggande omständigheterna. Det kan avse utlandsresor över huvud eller begränsas till viss resa eller till resor under viss tid. Alla ställföreträdare för en juridisk person behöver inte behandlas lika. En styrelseledamot i ett aktiebolag, vilken inte kan förväntas tillföra utredningen och avvecklingen av boet några uppgifter av betydelse, bör exempelvis kunna tillåtas resa utomlands redan vid konkursens början.

Som sagts i den allmänna motiveringen bör förbud för gäldenären att lämna bosättningsorten meddelas endast i speciella situationer. Det kan exempelvis tänkas fall då gäldenären fortlöpande måste stå till förvaltarens förfogande i samband med en rörelses avveckling. Förvaltaren bör utforma förbudet så, att det inte blir mer ingripande än nödvändigt. Så snart anledning till förbudet inte längre föreligger skall det upphävas.

Förbudet för gäldenären att lämna landet avses inte utgöra hinder för honom att vid behov erhålla nytt pass. Det skall inte heller medföra att gällande pass återkallas. Den omständigheten att gäldenärens pass tagits om hand enligt andra stycket av förevarande paragraf avses inte vara anledning till återkallelse av passet.

Har förvaltaren tagit hand om gäldenärens pass, skall det återställas så snart grund för omhändertagandet inte vidare föreligger och senast vid konkursens slut.

Förvaltarens åtgärd att ta hand om passet kan av gäldenären hänskjutas till konkursdomarens prövning, se 90 § i förslaget. I avvaktan på att frågan prövats av konkursdomaren skall förvaltaren behålla passet.

Om gäldenären vägrar att lämna ifrån sig sitt pass, får förvaltaren använda tvång enligt vad som sägs i 54 § i förslaget. Beträffande den närmare innebörden av den paragrafen hänvisas till avsnitten 2.3.4 och 2.5.

Enligt 14 b § första stycket i förslaget kan gäldenären åläggas att lämna ifrån sig sitt pass till konkursdomaren. I andra stycket tredje punkten i nu förevarande paragraf föreskrivs att pass som gäldenären sålunda lämnat ifrån sig skall av konkursdomaren överlämnas till förvaltaren så snart sådan utsetts. Regleringen innebär att konkursdomaren efter konkursbeslutet skall behålla passet till dess förvaltare hunnit utses.

89 §

Första stycket innehåller bestämmelser om gäldenärens upplysningsplikt. De innebär enligt paragrafens nuvarande lydelse bl. a. att gäldenären skall

vid borgenärssammanträde lämna borgenärerna de upplysningar om boet som de begär. Rätten att erhålla upplysning tillkommer borgenärerna samfällt. Enskild borgenär är således inte berättigad att ställa frågor till gäldenären rörande boet.¹

Enligt kommitténs mening bör gäldenärens upplysningsplikt mot borgenärerna kunna slopas i det nya förvaltningssystemet. Skälen härtill är att borgenärerna enligt förslaget inte har någon beslutanderätt i förvaltningsfrågor och att borgenärssammanträden skall förekomma endast i begränsad omfattning.² Vidare bör beaktas att tillsynsmyndigheten och förvaltaren enligt 60 § andra stycket i förslaget är skyldiga att på begäran lämna borgenär upplysningar om boet.

Första stycket i förevarande paragraf har ändrats i enlighet med det sagda. Dessutom har i första och andra styckena i förslaget vidtagits ändringar som är föranledda av att rättens ombudsman skall avskaffas.

90 §

Kommittén har som 90 § tagit upp 90 § första stycket i prop.-förslaget med vissa ändringar (betr. prop.-förslaget se KLK I s. 185 och propositionen s. 195 f). Med kommitténs förslag kan förvaltarens åtgärd att ta hand om gäldenärens pass underställas konkursdomarens prövning. Innan konkursdomaren beslutar i frågan skall han höra tillsynsmyndigheten. Beträffande fullföljd mot konkursdomarens beslut m. m. se 210 § i förslaget.

90 § KL, som motsvarar andra stycket i paragrafens lydelse enligt prop.-förslaget, har blivit överflödig till följd av att rättens ombudsman skall avskaffas.

91 §

Första stycket överensstämmer i sak med nuvarande 91 § och ansluter sig nära till 25 § första stycket AckL.

Regleringen i andra stycket har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.3.1). Om man t. ex. beträffande ett aktiebolag kan räkna med att flera ställföreträdare har i stort sett samma kunskap om bolagets verksamhet, bör inte samtliga av dem behöva avkrävas edgång.

92 §

Paragrafens första stycke överensstämmer med gällande lydelse frånsett att underrättelse skall lämnas till tillsynsmyndigheten i stället för rättens ombudsman.

Andra stycket har ändrats så, att det överensstämmer med 25 § andra stycket i AckL.

93 §

Beträffande första och andra styckena i denna paragraf kan hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.3.2). För tydlighets skull bör påpekas

¹ Se 1911 års betänkande s. 331.

² Se avsnitt 5.1.

att uttrycket "annan än gäldenären" i andra stycket inte omfattar gäldenärens ställföreträdare i konkursen. Ställföreträdarens skyldighet att avlägga ed regleras uteslutande genom 91 § i förslaget.

Skäl att kräva bouppteckningsed enligt 93 § torde ofta föreligga i fråga om förutvarande ställföreträdare för gäldenären. Beträffande andra personer kan det räcka med att vissa uppgifter i bouppteckningen beedigas.

Om den som skall avlägga ed enligt andra stycket vill göra tillägg till eller ändringar i bouppteckningen, skall detta ske i anslutning till edsavläggelsen (jfr 91 § första st. i förslaget).

Den som avlägger ed enligt andra stycket är berättigad till ersättning för inställelsen. Se 99 § första stycket andra punkten och tredje stycket i förslaget.

I tredje stycket har nuvarande bestämmelse om underrättelse till rättens ombudsman ersatts med en föreskrift om underrättelse till tillsynsmyndigheten.

94 §

Det föreslagna tillägget i första stycket har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.4). Som följer av lagtexten får tvångsmedel endast undantagsvis tillgripas vid föreliggande risk för att gäldenären kommer att undandra sig sina förpliktelser eller att överträda här aktuella förbud. Möjligheten till häktning är avsedd främst för det fallet att gäldenären kan befaras åsidosätta förbudet att lämna landet enligt 88 § första stycket i förslaget.

Konkursdomaren kan besluta om hämtning eller häktning av gäldenären även med stöd av 8 § LGL. Till skillnad från vad som gäller i fråga om tvångsåtgärder enligt 94 § KL får konkursdomaren enligt LGL ej fatta beslut om tvångsåtgärd självmant. Beslutet förutsätter nämligen yrkande av kronofogdemyndigheten. Det är viktigt att hämtning enligt 8 § LGL samordnas med hämtning med stöd av 94 § KL så att inte gäldenären i onödan utsätts för hämtning flera gånger. För att möjliggöra samordning har i 13 a § KF föreskrivits att konkursdomaren vid beslut om hämtning av gäldenären enligt 94 § KL skall underrätta kronofogdemyndigheten om åtgärden. Innan konkursdomaren bestämmer tid för hämtning bör han samråda med samtliga berörda.

Hämtning går i allmänhet till så att gäldenären genom polismyndighets försorg inställs till rättens kansli. Hämtning kan emellertid ske även till annan plats, exempelvis förvaltarens kontor, när det är lämpligt.

Enligt tredje stycket skall häktningskostnad betalas av allmänna medel. Någon bestämmelse om kostnad för hämtning finns inte i KL. Hämtningskostnaden bör enligt kommitténs mening ses som en konkurskostnad, som i första hand skall utgå ur boet. Om boet är otillräckligt, kan kostnaden enligt 188 § i prop.-förslaget i sista hand tas ut av allmänna medel.¹ Kostnaden för hämtning enligt LGL skall utgå av allmänna medel. Detta torde gälla även när förvaltaren drar nytta av gäldenärens framtvingade inställelse, t. ex. genom att gäldenären lämnar uppgifter för bouppteckningen.

¹ Jfr Lawski s. 179 samt Welamson I s. 133 och 352 not 2. Betr. hämtning till utmätningsed se SvJT 1962 rf s. 81.

95 §

Paragrafen har i förslaget delats upp i två stycken (jfr hänvisning i 14 b § tredje st.). I övrigt kan hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.4).

96 §

I 96 § KL föreskrivs att reseförbud som har meddelats gäldenären förfaller så snart han har avlagt bouppteckningsed. Bestämmelsen torde syfta endast på sådant reseförbud som har meddelats enligt UL eller RB för säkerställande av fordringsanspråk.¹ Om bestämmelsen i 96 § inte fanns, skulle ett reseförbud enligt UL eller RB förfalla i och med konkursen.² Med hänsyn till det legala reseförbud för gäldenären som föreligger enligt 88 § KL kan det synas som om det inte borde vara någon olägenhet att reseförbud enligt UL och RB faller i och med konkursbeslutet.

Av förarbetena till 96 § KL framgår emellertid att syftet med föreskriften är att hindra att gäldenär, som redan vid konkursbeslutet har häktats på grund av överträdelse av tidigare meddelat reseförbud enligt UL eller RB, försätts på fri fot och därigenom får möjlighet att överträda bestämmelserna i 88 § KL.

Enligt kommitténs förslag (94 §) finns det möjlighet att häkta gäldenären redan på grund av föreliggande risk att han kommer att undandra sig sina skyldigheter eller överträda förbud som gäller mot honom. Med hänsyn härtill bör regleringen i 96 § KL kunna avvaras.³

Av 96 § första stycket i förslaget följer att – om gäldenären är juridisk person – styrelseledamot, verkställande direktör eller likvidator, som har avgått eller entledigats senare än ett år före dagen då konkursansökan kom in till konkursdomaren, är underkastad bestämmelserna i 88 och 90 §§ om inskränkningar i konkursgäldenärs rörelsefrihet och i 89 § första stycket om gäldenärs upplysningsplikt. Att ed kan avtvingas sådan ställföreträdare följer av 93 § i förslaget (se avsnitt 3.2.3.2).

Det kan tänkas att ställföreträdare som nu sagts avgår under konkursen (jfr 13 kap. 20 § andra st. i 1975 års aktiebolagslag). Även sådan ställföreträdare omfattas av regleringen i 96 § första stycket.

Att 88 § skall tillämpas innebär bl. a. att sådan ställföreträdare som avses här inte får lämna landet utan tillstånd av förvaltaren, vilken kan ta hand om hans pass, samt att förvaltaren kan förbjuda ställföreträdaren att lämna sin bosättningsort. I fråga om förutvarande ställföreträdare torde förhållandena i allmänhet vara sådana att skäl saknas till inskränkningar i rörelsefriheten. Om ställföreträdaren är missnöjd med vad förvaltaren bestämmer, kan han hänskjuta frågan till prövning av konkursdomaren.

Enligt 96 § andra stycket i förslaget gäller att den som avses i första stycket av paragrafen genom hämtning eller häktning får tillhållas att fullgöra skyldighet som följer av paragrafens första stycke, dvs. skyldighet som sägs i 88 § eller 89 § första stycket i förslaget. Härvid har 94 § första och tredje styckena samt 95 § motsvarande tillämpning.

¹ Jfr KLLK I s. 185 och U XIII s. 199.

² Jfr Welamson I s. 334 ff och II s. 109 samt NJA II 1921 s. 531.

³ Lagberedningen har i U XIII föreslagit att reseförbud enligt UL eller RB till säkerhet för fordran skall utmönstras och som en följd därav även lagt fram förslag om att 96 § KL skall upphävas. Se U XIII s. 64 och 199. Jfr U XII s. 109 f och 455 f samt U XIII s. 21 f och 130 f.

98 §

Enligt nuvarande lydelse av paragrafen skall förvaltaren i samråd med rättens ombudsman handlägga frågor som avses i 97 § KL, dvs. frågor om gäldenärens beneficium och underhåll m. m. Paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4.4.6).

Enligt förslaget skall frågor om beneficium och underhåll prövas av tillsynsmyndigheten på ansökan av gäldenären eller underhållsberättigad. Förslaget stämmer i stort sett överens med den ordning som föreslås beträffande fråga som avses i 27 § i förslaget (se härom avsnitt 2.4.4.6 och 7 kap. nedan).

Prövningen skall följa bestämmelserna i 27 § tredje och fjärde styckena i förslaget.

Paragrafen är liksom 4 kap. i övrigt tillämplig i mindre konkurser. Detta följer av 185 § andra stycket i förslaget.

99 §

Tillägget i första stycket och det nya tredje stycket har motiverats i det föregående (avsnitt 3.2.5).

4 Tvistiga fordringar

4.1 Inledning

I 5 kap. KL ges regler om vilka fordringar som får göras gällande i konkurs (100 och 100 a §§) samt om bevakning av sådana fordringar och anmärkning mot bevakning (101–107 §§ och 123 § första st.), förlikning i uppkomna tvistefrågor (108 och 110 §§), rättslig prövning av tvistiga fordringar (109 och 113–115 §§), efterbevakning (111 och 112 §§), borgenärsed (116–120 och 122 §§ samt 123 § andra och tredje st.), kvittning under konkurs (121 och 121 a §§) och avskrivning av konkurs när inte någon fordran har bevakats (124 §).

De förslag som i detta betänkande läggs fram beträffande 3 kap. KL föranleder vissa följdändringar i andra delar av KL. Bl. a. måste rättens ombudsman ersättas av annat organ för förlikning av tvistiga fordringar i konkurs. I det följande lägger kommittén fram förslag som har samband med förlikningsverksamheten. Dessutom föreslås en del smärre ändringar som en följd av att rättens ombudsman avskaffas. Översynen av 5 kap. i övriga delar anstår till fortsättningen av kommitténs arbete.

I mindre konkurser skall något bevakningsförfarande och vad som har samband därmed inte förekomma. De ändringar som nu föreslås i 5 kap. KL berör sålunda endast ordinära konkurser.

4.2 Gällande rätt

Borgenär som önskar utdelning i konkurs skall enligt 101 § första stycket KL bevaka sin fordran. Gör han anspråk på förmånsrätt för bevakat belopp, skall han yrka detta i bevakningsinlagan. Det sagda gäller dock ej undantagslöst. Panthavare behöver sålunda enligt 123 § första stycket inte bevaka sin fordran för att få betalt ur panten.¹ Om panthavaren vill få utdelning ur annan egendom än panten, måste han dock bevaka sin fordran i vanlig ordning. Även borgenär som står i skuld till gäldenären och vill kvitta sin fordran är enligt 121 a § andra stycket befriad från bevakningstvång. För utdelning av belopp varmed borgenärs fordran överstiger skulden krävs dock bevakning.²

Bevakning görs skriftligen hos konkursdomaren inom viss tid som denne bestämmer. Bevakningstiden skall enligt 19 § första stycket vara minst fyra

¹ På samma sätt som pantfordran behandlas fordran på grund av retentionrätt (195 §) och redovisningsfordran (194 a §).

² Ännu ett undantag från bevakningsregeln följer av 3 § fjärde st. lagen (1956:217) om vissa kreditinrättingars konkurs.

och högst tio veckor från dagen för konkursbeslutet.

En specialreglering gäller i vissa fall beträffande fordran som omfattas av den statliga lönegarantin. När förvaltaren lämnar underrättelse till länsstyrelse om klar fordran enligt 6 § första stycket LGL åligger det honom att samtidigt för arbetstagarens räkning bevaka fordringen. Bevakning sker enligt samma paragraf tredje stycket genom att förvaltaren tillställer konkursdomaren två kopior av underrättelsen med angivande av att denna avser bevakning.³

Borgenär förlorar ej rätten till utdelning genom att försitta bevakningstiden. Enligt 111 § är nämligen efterbevakning tillåten. Borgenär som efterbevakar fordran är i vissa avseenden sämre ställd än den som bevakat inom utsatt tid.⁴ Förfarandet vid efterbevakning är i huvudsak detsamma som vid vanlig bevakning.

Den som vill angripa gjord bevakning kan framställa anmärkning däremot hos konkursdomaren. Rätt att göra anmärkning tillkommer förvaltaren, borgenär som bevakat fordran i konkursen och gäldenären. Förvaltaren är skyldig att granska bevakningarna och, när anledning finns, framställa anmärkningar mot yrkade betalnings- och förmånsrättsanspråk (se 104 § första och andra st.). Gjord anmärkning gäller enligt 105 § till förmån för övriga anmärkningsberättigade.

Anmärkningstiden fastställs av konkursdomaren. Den skall enligt 103 § andra stycket bestämmas till minst två och högst fyra veckor från bevakningstidens utgång. När det prövas oundgängligen nödvändigt, får dock längre anmärkningstid bestämmas.

Borgenär mot vars bevakning anmärkning ej har framställts i föreskriven ordning skall enligt 106 § åtnjuta den betalnings- och förmånsrätt han har yrkat. Denna regel har dock två undantag. Underlåtenhet att anmärka får ej gå ut över borgenär med särskild förmånsrätt. Vidare skall förmånsrättsyrkande som ej avser någon i lag föreskriven förmånsrätt vara utan verkan även om anmärkning inte görs.

Twistefrågor som har uppkommit genom att anmärkningar framställts mot gjorda bevakningar skall enligt 108 § handläggas vid borgenärssammanträde inför rättens ombudsman, s. k. förlikningssammanträde. Detta hålls enligt 103 § andra stycket tidigast två och senast fyra veckor efter anmärkningstidens utgång. Vid förlikningssammanträdet får förvaltaren, borgenärerna och gäldenären föra talan. De borgenärer mot vilkas bevakningar anmärkning har gjorts bör ge in skriftliga svaromål och bifoga de handlingar som styrker deras talan. Förvaltaren skall vara närvarande vid sammanträdet men hans utevaro hindrar inte ärendets handläggning.

Rättens ombudsman skall genom förhör med de närvarande försöka utreda twistefrågorna och åstadkomma förlikning. Om alla närvarande medger att anmärkning förfaller eller inskränker denna, får den som uteblivit inte föra talan däremot. Närvarande rättsägare kan överklaga beslutet enligt allmänna regler om fullföljd mot beslut vid borgenärssammanträde.

Om förlikning inte kan träffas, skall twistefrågan hänskjutas till rätten. Denna skall pröva kvarvarande twistefrågor i s. k. jävsprocess.

Mål om twistiga fordringar skall enligt 103 § tredje stycket av konkursdomaren sättas ut till viss dag inom fjorton dagar från förlikningssammanträdet. Om det i särskilt fall anses nödvändigt, får handläggningen ske senare.

³ Se även 101 § fjärde st. KL.

⁴ Se Welamson I s. 556 ff och II s. 153 samt Elwing s. 130 f.

Tvistefrågorna skall enligt 109 § såvitt möjligt avgöras i ett sammanhang. Behövs ytterligare tid för utredning av vissa fordringar, skall dock rätten döma särskilt över de tvistefrågor som kan avgöras tidigare. Handläggningen skall ske skyndsamt. Muntlig förberedelse är enligt 211 § andra stycket KL obligatorisk. Om samtliga närvarande samtycker eller saken befinns uppenbar, får huvudförhandling hållas i omedelbart samband med förberedelsen. Föreligger ej någon av dessa förutsättningar, skall rätten sätta ut särskild huvudförhandling. Uteblir part eller annan som får komma tillstådes, utgör det ej hinder för målets handläggning och avgörande.

Konkursdomarens beslut i fråga om anmärkningstid och tid och plats för förlikningssammanträdet skall enligt 103 § fattas utan dröjsmål efter bevakningstidens utgång samt efter samråd med förvaltaren och rättens ombudsman. Om det lämpligen kan ske, får beslut i dessa frågor och i fråga om dag för sammanträde för prövning av tvistiga bevakningar fattas redan innan bevakningstiden gått ut.

Av 115 § följer att en dom i jävsprocess har begränsad rättsverkan. Genom sådan dom avgörs endast vilken rätt den ifrågavarande fordringen har i konkursen.

Enligt särskilt föreskrift i 110 § kan förlikning om anmärkning mot bevakad fordran ej ingås på annat sätt än som anges i 108 §, om inte alla vilkas rätt är beroende av förlikningen samtycker därtill.

Om efterbevakning har skett, skall samma förfarande äga rum som när vanlig bevakning har gjorts. Kungörelse om efterbevakning skall innehålla meddelande om anmärkningstid, förlikningssammanträde och dag för prövning av eventuella tvistiga fordringar.

Även arbetsrättsliga fordringar kan prövas i jävsprocess. Lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister skall visserligen enligt huvudregeln i 1 kap. 1 § tillämpas i tvister om kollektivavtal och andra tvister rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, s. k. arbetstvister. Enligt 2 kap. 1 och 4 §§ skall sålunda arbetsdomstolen som första och enda domstol avgöra tvister om kollektivavtal och annan arbetstvist som avses i medbestämmandelagen samt övriga arbetstvister mellan arbetsgivare eller arbetsgivarorganisation och arbetstagarorganisation eller medlem i sådan organisation. Och av 2 kap. 2-4 §§ följer att andra arbetstvister än som nu nämnts, t. ex. rörande oorganiserade arbetstagare, skall prövas av tingsrätt som första och arbetsdomstolen som andra och sista instans.⁵ Enligt särskild bestämmelse i 1 kap. 2 § första stycket 2 gäller emellertid lagen om rättegången i arbetstvister inte beträffande mål som skall handläggas av tingsrätt med tillämpning av KL, exempelvis jävsprocess. En sak för sig är att, om parterna vill få en fullständigare prövning av tvistig fordran i den ordning som föreskrivs i lagen om rättegången i arbetstvister, de kan inleda särskild rättegång om fordringen enligt den lagen. I jävsprocessen skall fordringen då enligt 109 § KL fastställas till det belopp som kan komma att bestämmas i den särskilda rättegången.⁶

⁵ Riksdagen har beslutat om ändringar i reglerna om arbetsdomstolens och tingsrätts behörighet att avgöra arbetstvister. Ändringarna träder i kraft 1.7.1977. Se prop. 1976/77:141 och rskr 1976/77:328.

⁶ Se prop. 1974:77 s. 65 och 101 ff.

4.3 Statistiska uppgifter

Förlikningsverksamheten har en betydelsefull funktion i konkursförfarandet. Fordringsförhållandena saneras dock i stor utsträckning före förliknings-sammanträdet inför rättens ombudsman. Kommittén har gjort en särskild undersökning av bevaknings- och anmärkningsförfarandet i de ordinära konkurser som år 1974 avslutades vid Stockholms, Göteborgs och Malmö tingsrätter. Enligt undersökningen förekom vid nämnda tingsrätter sammanlagt 7 158 bevakningar. Av dessa blev 1 138 (15,9 %) föremål för anmärkning. Antalet bevakningar som återkallades efter anmärkning eller beträffande vilka anmärkning godkändes var 492 (6,9 %). Antalet bevakningar beträffande vilka gjorda anmärkningar återkallades var 241 (3,4 %). Vad angår de 405 (5,7 %) twistiga fordringar som handlades vid förlikningssammanträde inför rättens ombudsman åstadkoms förlikning i 237 fall, medan återstående 168 fall hänsköts till rättens prövning.

Om man utgår från antalet gjorda anmärkningar, dvs. 1 138 stycken, gäller att 83 (7,3 %) av dessa förföll på grund av att bevakningen återkallats, 241 (21,2 %) återkallades, 409 (35,9 %) godkändes, 237 (20,8 %) förliktes och 168 (14,8 %) hänsköts till rätten.¹

4.4 Allmän motivering

4.4.1 *Inledning*

Twistefrågor rörande fordringar i en konkurs kan bringas ur världen genom att uppgörelse träffas. Detta är i allmänhet ett enklare och billigare alternativ än att låta fordringarna prövas av domstol. Enligt kommitténs mening bör man sträva efter att öka förutsättningarna för att åstadkomma förlikning.¹ I första hand bör man då underlätta för förvaltaren att klarlägga fordringsbilden och att träffa uppgörelser med berörda borgenärer. Detta gäller så mycket mera som någon rättens ombudsman enligt förslaget inte skall finnas i fortsättningen.

4.4.2 *Anmärkningstiden*

Som ett led i de angivna strävandena föreslås att de tidsfrister som gäller för framställande av anmärkning mot bevakade fordringar mjukas upp. F. n. skall anmärkningstiden bestämmas till minst två och högst fyra veckor från bevakningstidens utgång. Om konkursdomaren finner det oundgängligen nödvändigt, kan han fastställa längre anmärkningstid. I omfattande och invecklade konkurser kan det ibland vara en fördel, om förvaltaren får längre tid än fyra veckor på sig för att ta ställning till inkomna bevakningar. Om han hinner utreda fordringsförhållandena mera grundligt, kan kanske en del anmärkningar undvikas. Det kan också tänkas att borgenär efter kontakter med förvaltaren vill ta tillbaka sin bevakning eller avstå från för-månsrätt eller sätta ned sin fordran. En något längre anmärkningstid kan alltså vara gynnsam från förlikningssynpunkt. En noggrannare utredning

¹ Att anmärkning godkänns torde i verkligheten ofta vara ett resultat av förlikningsverksamhet. Motsvarande gäller de fall då bevakning eller anmärkning återkallas.

¹ Vid en omfattande enkät som lagberedningen gjorde år 1962 framkom önskemål om ökade förlikningsmöjligheter i fråga om twistig fordran i konkurs. Se U VII s. 115.

av bevakade anspråk är värdefull även om någon förlikning inte kommer till stånd.

På grund av vad nu sagts föreslår kommittén viss uppmjukning av undantagsregeln i 103 § andra stycket KL. Förslaget innebär att en längre anmärkningstid än fyra veckor får fastställas, när det är erforderligt med hänsyn till förhållandena i konkursen. Av 103 § första stycket i förslaget framgår att det är konkursdomaren som i samråd med förvaltaren skall bestämma anmärkningstidens längd. En allmän strävan bakom KL-förslaget har varit att handläggningstiderna i konkurser skall hållas nere. Längre anmärkningstid än fyra veckor bör därför inte bestämmas i andra fall än som verkligt föranleds av omständigheterna. En väl tilltagen anmärkningstid kan dock i vissa fall leda till förenkling och förkortning av förfarandet. Den föreslagna undantagsregeln kan vara till nytta framför allt i konkurser med omfattande eller komplicerade fordringsförhållanden.

4.4.3 Ökade befogenheter för förvaltaren

Förvaltaren bör ges ökade möjligheter att sluta förlikning på borgenärernas vägnar. Av 108 § KL följer att, om alla närvarande vid förlikningssammanträde medger att anmärkning får förfalla eller att den inskränks, det även binder den som är frånvarande.

Enligt 110 § KL kan förlikning beträffande anmärkning mot bevakad fordran ej ingås på annat sätt än som sägs i 108 §, om inte alla vilkas rätt är beroende av förlikningen samtycker till det. För att förlikning skall kunna slutas efter förlikningssammanträdet krävs sålunda ofta samtycke av ett betydande antal rättsägare.

Genom 1970 års AckL erhöll gode mannen bättre förlikningsmöjligheter i samband med ackordsförfarandet. I 31 § andra stycket i AckL – som innehåller regler om förlikningssammanträde vid ackord – föreskrivs bl. a. att, om alla närvarande uppdrar åt gode mannen att sluta förlikning med den borgenär vars rösträtt är tvistig, det gäller även för den som uteblivit. Motsvarande bestämmelse infördes samtidigt beträffande ackord i konkurs, se 158 § fjärde stycket KL.¹ Ehuru förlikningen i ackordssammanhang endast gäller borgenärs rösträtt medan det i nu avsedda fall är fråga om borgenärens betalningsrätt i konkursen, anser kommittén att samma ordning bör kunna tillämpas i detta sammanhang. Efter förebild av nyss angivna båda lagrum föreslår kommittén sålunda att i 108 § tredje stycket upptas en bestämmelse av innehåll att, om alla som är närvarande vid förlikningssammanträdet medger att anmärkning förfaller eller inskränker den eller uppdrar åt förvaltaren att sluta förlikning med borgenär mot vars bevakning anmärkning gjorts, det gäller även för den som har uteblivit.

Beträffande den situationen att borgenär och borgensman eller likställd inte kan enas i fråga som avses i 108 § tredje stycket andra punkten i förslaget kan hänvisas till 108 a § i förslaget jämte specialmotivering (avsnitt 4.5).

4.4.4 Förlikningssammanträde

Det förlikningssammanträde som avses i 108 § KL hålls enligt nuvarande ordning inför rättens ombudsman, som skall söka utreda förekommande

¹ Betr. förarbetena se U VII s. 114 f och 143.

twistefrågor och åstadkomma förlikning. Enligt vad kommittén har föreslagit i avsnitt 2.4.3 skall någon rättens ombudsman inte förekomma i det nya förvaltningssystemet. Att låta förvaltaren vara ordförande vid förliknings-sammanträdet kan inte komma i fråga. Han är i egenskap av anmärkande i regel part i målet. En sak för sig är att förvaltaren vid sin utredning av fordringsförhållandena i konkursen bör undersöka förutsättningarna för frivilliga uppgörelser och verka för att sådana kommer till stånd. Han kan t. ex. förmå borgenär att sätta ned sitt fordringsanspråk till godtagbar nivå.

Det ligger inte heller i linje med tillsynsmyndighetens uppgifter i förfarandet i övrigt att ägna sig åt förlikningsverksamhet.

Den enda utväg som återstår är att anförtro förlikningsuppgiften vid sammanträdet åt konkursdomaren. Det innebär principiellt sett inte någon nyhet att förlägga förlikningsverksamheten till domstol. I 42 kap. 17 § RB föreskrivs sålunda beträffande tvistemål att rätten, om det befinns ändamålsenligt, under förberedelsen bör söka förlika parterna i fråga varom förlikning är tillåten.¹ Enligt 6 § andra stycket i lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden skall rätten i sådant mål söka förlika parterna om inte särskilda skäl föranleder annat. Förlikningsverksamheten inför rätten har såvitt angår sistnämnda lag tillmätts stor betydelse. Det förenklade förfarandet skall i högre grad än som gäller i allmänhet inriktas på förlikning.² I praktiken torde förlikningsinstitutet spela en framträdande roll i de mindre tvistemålen.

I samband med att den nuvarande ackordslagstiftningen infördes år 1970 lades vissa förlikningsuppgifter på konkursdomaren. Sålunda föreskrivs i 31 § andra stycket AckL att, om utgången av röstning om ackordsförslag vid borgenärssammanträde är beroende av om fordringen skall beaktas eller ej, konkursdomaren skall söka få förlikning till stånd. Beträffande ackord i konkurs finns en motsvarande bestämmelse i 158 § fjärde stycket KL. Förlikningsverksamheten i samband med ackord är såtillvida av begränsad räckvidd som den bara är av betydelse för röstningen i ackordsfrågan. Förlikning under bevakningsförfarandet avser fordrans rätt till utdelning i konkursen, däremot inte fordringens rätt därutöver (jfr 115 § KL).

Möjligheten att låta konkursdomaren leda förlikningssammanträdet diskuterades under förarbetena till KL. Såsom ett av de viktigaste skälen mot en sådan ordning angavs risken för att den opartiska ställning, som konkursdomaren borde inta när han sedermera hade att i rätten bedöma twistiga fordringar, kunde sättas i fråga. Det framhölls att konkursdomaren vid förlikningssammanträdet inte kunde underlåta att inta en bestämd position till varje twistefråga och meddela parterna sin uppfattning.³ Frågan kom år 1957 upp till förnyad diskussion i samband med införandet av nuvarande regel i 211 § andra stycket KL om obligatorisk muntlig förberedelse i bl. a. mål om twistiga fordringar. Härvid kom möjligheten att låta förberedelsen ersätta förlikningssammanträdet på tal. Tanken avvisades dock bl. a. med hänvisning till de skäl som vid KL:s tillkomst anförts mot att lägga förlikningsuppgifter i konkursdomarens hand. Man anförde också att rättens ombudsman – genom att han aldrig kom i den ställningen att han i rätten skulle bedöma den föreliggande twistefrågan – hade andra möjligheter än konkursdomaren att åstadkomma förlikning och därigenom minska rätstens arbete och påskynda konkursutredningen.⁴

¹ Ang. sådan förlikning se SOU 1938:44 s. 437 och Gärde m. fl., Nya rättegångsbalken s. 599 f.

² Se prop. 1973:87 s. 152 f, 162 f och 182.

³ Se 1919 års betänkande s. 196 f. Jfr 1911 års betänkande s. 278 ff.

⁴ Se prop. 1957:35 s. 17 f. Jfr Welamson I s. 534.

De farhågor som yppades vid KL:s tillkomst och i samband med 1957 års lagändring grundades på att konkursdomaren, om förlikningsförsöket misslyckas, sedermera deltar i rättens handläggning av de tvistiga fordringarna. En sådan ordning synes i betraktande av de praktiska fördelarna dock vara ofrånkomlig. Kommittén anser inte att konkursdomarens möjligheter att åstadkomma förlikning vid förlikningssammanträdet nämnvärt minskas genom att han kan komma att delta i en eventuell handläggning i rätten. För ett system med konkursdomare som förlikningsorgan kan bl. a. åberopas den utveckling som har ägt rum i fråga om tvistemålsprocessen och ackordsförfarandet. Genom att förlikningsverksamheten skall ske inför konkursdomaren får den en mer officiell prägel än f. n., vilket i åtskilliga fall kan inverka fördelaktigt på förlikningsmöjligheterna.

På grund av det anförda föreslår kommittén att förlikningssammanträdet enligt 108 § KL skall hållas inför konkursdomaren och att han därvid skall utreda tvistefrågorna och söka åstadkomma förlikning.

Enligt motiven till RB har rätten förutsatts spela en förhållandevis passiv roll vid försök att förlika parterna i vanliga tvistemål. Bl. a. har det ansetts att domaren bör avhålla sig från att lägga fram förslag eller eljest närmare ange riktlinjerna för en kompromisslösning. Vad beträffar lagen om rättegången i tvistemål om mindre värden har rättens förlikningsverksamhet, som nyss berörts, beretts större utrymme. Enligt förarbetena bör domaren därvid vara oförhindrad att lägga fram konkreta förlikningsförslag. Han bör emellertid klargöra för parterna att en eventuell dom i saken kan komma att avvika från förlikningsförslaget. Saknar parterna uppenbarligen intresse för att träffa uppgörelse eller framstår det som helt klart vilken av parterna som skall vinna målet vid en saklig prövning, har handläggningen ansetts i regel ej böra inriktas på medling.

Enligt kommitténs mening bör konkursdomarens förlikningsverksamhet kunna sträcka sig längre än vad som gäller enligt RB. I stort sett bör samma principer kunna råda som i fråga om förlikning i tvistemål om mindre värden. För den mera vittgående förlikningsverksamheten talar bl. a. det förhållandet att prövningsförfarandet i konkurser är tämligen summariskt och att rättsverkningarna endast avser rätten till utdelning i den föreliggande konkursen. Domen saknar med andra ord rättskraft utanför konkursen.

Förlikningsverksamheten kräver omdöme, kunskaper och erfarenhet. Kommittén vill därför betona vikten av att konkursdomaren har tillräckliga kvalifikationer för sin uppgift.⁵ De nya förlikningsuppgifterna kan på sina håll medföra viss ökning av den totala arbetsbördan för konkursdomarna även om dessa samtidigt befrias från tillsynsuppgifterna.

4.4.5 Rättens handläggning av hänskjutna tvistefrågor

Förvaltare som på grund av den i avsnitt 4.4.3 föreslagna regleringen har fått befogenhet att ingå förlikning med bevakande borgenär kan behöva tid på sig för att undersöka förutsättningarna för förlikning. F. n. skall mål om prövning av tvistiga fordringar enligt konkursdomarens bestämmande förekomma vid rätten inom fjorton dagar från förlikningssammanträdet. När det i särskilt fall befinns nödvändigt, kan målet utsättas till senare tidpunkt.

⁵ Jfr kommitténs uttalanden härom i KKK I s. 97 f samt propositionen s. 169

En ordning, som innebär att de twistiga fordringarna alltid skall behandlas sedan viss tid förlutit efter förlikningssammanträdet, kan i många fall vara opraktisk och medföra att proceduren fördröjs i onödan. När förlikningssammanträdet avslutas kan det ofta stå klart att kvarvarande tvistefrågor eller åtminstone en del av dem är tämligen enkla och inte kräver ytterligare utredning. Läget kan också vara det att förutsättningar för förlikning saknas. Det synes inte praktiskt att vänta med rättens handläggning av sådana tvistefrågor. Det skulle göra förfarandet snabbare och bespara berörda rättsägare onödigt besvär, om rätten kunde pröva tvistefrågorna i omedelbar anslutning till förlikningssammanträdet. Kommittén föreslår därför att rättens sammanträde för handläggning av twistiga fordringar, när det är möjligt, skall hållas i omedelbar anslutning till förlikningssammanträdet. Regleringen bör ge utrymme för att en del tvistefrågor handläggs omedelbart medan återstående frågor uppskjuts till särskilt sammanträde senare.

F. n. skall rättens sammanträde normalt äga rum senast fjorton dagar efter förlikningssammanträdet. Då förlikningssammanträdet genom kommitténs förslag i avsnitt 4.4.3 kommer att få större praktisk betydelse än nu, ter sig normaltiden i vissa lägen för kort. En förlängning av tiden skulle gagna förlikningsverksamheten. Kommittén föreslår att fjortondagarstiden sträcks ut till fyra veckor. Meningen med förslaget är inte att i jämförelse med nuvarande ordning åstadkomma en allmän senareläggning av rättens sammanträden, i den mån särskilda sådana behöver hållas. Möjligheten att dröja med rättens handläggning avses skola utnyttjas endast när förvaltaren behöver extra tid för att få till stånd förlikning i kvarstående tvistefrågor. I speciella fall – främst i större konkurser med stort antal tvistefrågor – kan det finnas skäl att sätta ut mål om twistiga fordringar till senare tidpunkt än fyra veckor efter förlikningssammanträdet. Kommittén föreslår att möjlighet härtill skall finnas, om särskilda skäl föreligger.

Det bör ankomma på konkursdomaren att avgöra om det finns förutsättningar för omedelbar handläggning i rätten. Innan han beslutar om tidpunkt för rättens sammanträde bör han lämpligen inhämta synpunkter i frågan från förvaltaren och de rättsägare som är närvarande vid sammanträdet. Någon bestämmelse härom synes inte behövlig.

Förslaget att rättens prövning skall kunna ske i omedelbar anslutning till förlikningssammanträdet har betydelse för frågan, när konkursdomaren skall bestämma tid för rättens sammanträde. I princip vet ju konkursdomaren först vid förlikningssammanträdet slut, om tvistefrågorna kan prövas omedelbart av rätten eller ej. Härav följer att bestämmandet av tidpunkten för rättens prövning inte, såsom föreskrivs enligt nuvarande ordning (103 § första och fjärde st. KL), kan ske redan vid bevakningstidens utgång eller ännu tidigare utan måste anstå till förlikningssammanträdet.

I en del konkurser torde man redan på ett tidigt stadium kunna slå fast att tvistefrågorna inte kan handläggas i omedelbar anslutning till förlikningssammanträdet. För sådana fall kunde man tänka sig att behålla gällande ordning, dvs. att konkursdomaren senast vid bevakningstidens utgång sätter ut rättens sammanträde. En reglering som beaktar dessa fall blir emellertid onödigt invecklad. Ett annat skäl för att konkursdomaren i alla konkurser först vid förlikningssammanträdet slut skall besluta om tidpunkt för rättens sammanträde är att han först då har den överblick över tvistefrågorna som

behövs för att rättens handläggning skall kunna planeras på ett ändamålsenligt sätt.¹ Kommittén föreslår sålunda att beslut om tidpunkten för rättens sammanträde alltid skall fattas vid förlikningssammanträdet slut.

I kommitténs förslag har bestämmelser om tidpunkt för rättens sammanträde tagits in i 108 § fjärde stycket. Regleringen ersätter delvis nuvarande föreskrift i 103 § tredje stycket KL, som utmönstrats i kommitténs förslag.

F. n. gäller på grund av föreskrift i 211 § andra stycket KL att mål om tvistiga fordringar och mål om klander mot utdelningsförslag inte får företas till huvudförhandling utan att sammanträde för muntlig förberedelse har hållits. Sådan förberedelse är alltså obligatorisk. Förslaget att rättens handläggning av mål om tvistiga fordringar skall kunna äga rum i omedelbart samband med förlikningssammanträdet aktualiserar frågan, om förberedelse alltid är nödvändig.

Nuvarande reglering infördes som förut berörts (avsnitt 4.4.4) genom lagändring år 1957.² Tidigare skulle jävs- och utdelningsmålen liksom övriga konkursmål avgöras utan förberedelse. Det hade dock i praktiken ofta visat sig svårt att handlägga och avgöra målen utan förberedelse. Detta gällde särskilt mål om tvistiga fordringar. Under förarbetena till lagändringen diskuterades möjligheten att införa fakultativ förberedelse i mål om tvistiga fordringar. Denna tanke förkastades dock med hänsyn till att konkursdomaren senast vid bevakningstidens utgång, dvs. innan behovet av förberedelse kunde bedömas, skulle fastställa dagen för målets handläggning. Man valde därför att införa en regel om obligatorisk förberedelse. Något hinder att införa fakultativ förberedelse i utdelningsmålen fanns ej men det ansågs inte vara skäl att för dessa mål ha andra regler än för mål om tvistiga fordringar. Samtidigt infördes en regel om huvudförhandling i omedelbart samband med förberedelsen i överensstämmelse med vad som gäller enligt RB.

I de fall då tvistefrågor i enlighet med vad kommittén har föreslagit handläggs omedelbart efter förlikningssammanträdet torde det i de flesta fall ej föreligga något behov av muntlig förberedelse, utan huvudförhandling kan äga rum direkt. Även när rättens sammanträde i jävsmål hålls vid ett senare tillfälle kan förberedelse ibland vara obehövlig. Detsamma gäller beträffande mål om klander mot utdelningsförslag. Nu angivna synpunkter tillgodoses med en reglering som ger möjlighet att avstå från muntlig förberedelse, när sådan inte är behövlig. Muntlig förberedelse bör med andra ord vara fakultativ. Det under förarbetena till 1957 års lagändring åberopade hindret mot fakultativ förberedelse föreligger ej i och med att tidpunkten för rättens handläggning enligt kommitténs förslag skall bestämmas först vid förlikningssammanträdet slut.

På grund av det anförda förslår kommittén att ett system med fakultativ muntlig förberedelse införs i mål om tvistiga fordringar och i mål om klander mot utdelningsförslag. Förslaget föranleder ändring i 211 § andra stycket KL.

När konkursdomaren meddelar beslut om tid för rättens handläggning bör han samtidigt tillkänna, om handläggningen skall inledas med förberedelse eller om huvudförhandling skall hållas direkt.

Beträffande rättens sammansättning i mål om tvistiga fordringar och om

¹ Jfr Welamson I s. 537 not 3.

² Se prop. 1957:35 s. 16 ff och 26.

klander mot utdelningsförslag är reglerna i 1 kap. 3 § och 42 kap. 20 § andra stycket RB tillämpliga. Det innebär att rätten är domför med en lagfaren domare vid huvudförhandling som hålls i omedelbart samband med förberedelse och att det vid särskild huvudförhandling krävs tre lagfarna domare. Enligt kommitténs förslag skall nu avsedda mål kunna företas till huvudförhandling och avgöras utan att förberedelse ägt rum. Av RB:s regler följer att rätten i sådant fall skall bestå av tre lagfarna ledamöter. En sådan ordning står emellertid i strid mot syftet att skapa ett snabbare och smidigare konkursförfarande.

Av 211 § första stycket första punkten KL framgår att i andra konkursmål än sådana som gäller twistiga fordringar och utdelningsklander huvudförhandling skall äga rum utan förberedelse. I denna grupp ingår mål om försättande i konkurs (16 § KL), arvoden (85 §), fakultativ edgång (93 §) och ackord (164 §). I mål om försättande i konkurs och om arvoden är rätten enligt särskild föreskrift i 211 § första stycket tredje punkten domför med en lagfaren domare.

Samma domförhetsregel som gäller för konkursmål enligt 16 eller 85 § KL bör enligt kommitténs mening införas beträffande mål om twistiga fordringar och utdelningsklander. Rätten bör med andra ord vara domför med en lagfaren domare i dessa mål. Anledning saknas att behålla ordningen med tre lagfarna domare i konkursmål enligt 93 eller 164 § KL. Följden av det anförda är att rätten bör vara domför med en lagfaren domare vid huvudförhandling i samtliga konkursmål. Kommittén föreslår att en bestämmelse härom tas in i ett tredje stycke av 211 §. Nuvarande föreskrift i 211 § första stycket tredje punkten KL blir därigenom överflödig.

När rättens sammanträde hålls i omedelbar anslutning till förlikningssammanträdet bör rätten naturligen utgöras av konkursdomaren.

Enligt 13 § KF skall gäldenären och de som enligt 12 § i samma förordning skall erhålla kallelse till första borgenärssammanträdet underrättas om dag för rättens handläggning av twistiga fordringar. Enligt sistnämnda paragraf skall sådan kallelse utgå till gäldenärens make om gäldenären är gift, varje känd borgenär och känd solidariskt ansvarig medgäldenär, förvaltaren och rättens ombudsman. Enligt vad kommittén förut förordat skall kallelse till första borgenärssammanträdet utgå till tillsynsmyndigheten i stället för rättens ombudsman. I det nya systemet torde inga andra än tillsynsmyndigheten behöva särskilt underrättas om tidpunkten för rättens handläggning, när denna inte sker i anslutning till förlikningssammanträdet. Berörda borgenärer som har intresse av saken torde vanligtvis komma att närvara vid förlikningssammanträdet och där få besked om tidpunkten. I underrettelsen till tillsynsmyndigheten bör anges om muntlig förberedelse skall äga rum eller inte. Saken får regleras i administrativ ordning.

4.5 Specialmotivering

102 §

De uppgifter som enligt paragrafen f. n. åvilar rättens ombudsman skall enligt förslaget ankomma på förvaltaren.

103 §

Enligt första stycket första punkten i den föreslagna lydelsen skall konkursdomaren i viss ordning bestämma anmärkningstid, plats där bevakningshandlingarna skall hållas tillgängliga för granskning samt tid och plats för förlikningssammanträde inför konkursdomaren enligt 108 §. Avgörandet i dessa frågor skall träffas utan dröjsmål efter bevakningstidens utgång. Om det lämpligen kan ske, får enligt andra punkten beslutet fattas dessförinnan. Sistnämnda bestämmelse ersätter föreskriften i nuvarande fjärde stycke.

Avgörandet i fråga om anmärkningstid m. m. skall enligt gällande lydelse föregås av samråd med rättsens ombudsman och förvaltaren. Enligt förslaget skall konkursdomaren samråda med förvaltaren. Något behov av samråd med tillsynsmyndigheten i hithörande frågor finns inte. Genom samrådet med förvaltaren kan konkursdomaren få upplysning om förhållanden som påverkar anmärkningstidens längd.¹

Ändringen i andra stycket har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.4.2).² Som framgått där är undantagsbestämmelsen om längre anmärkningstid än fyra veckor avsedd främst för konkurser med omfattande eller komplicerade fordringsförhållanden.

Regleringen om bestämmande av tid för rättsens handläggning av tvistiga fordringar i tredje stycket i nuvarande lydelse har i förslaget förts över till 108 § fjärde stycket.

Av 13 § första punkten KF framgår att underrättelse om vad konkursdomaren enligt 103 § KL har bestämt om anmärkningstid, plats för bevakningshandlingarnas tillhandahållande, tid och plats för förlikningssammanträdet och dag för handläggning av mål om tvistiga fordringar skall tillställas gäldenären och dem som enligt 12 § KF skall kallas till första borgenärssammanträdet, dvs. i första hand alla kända borgenärer. Denna punkt måste jämkas med hänsyn till att – som framgått ovan i avsnitt 4.4.5 – endast tillsynsmyndigheten behöver underrättas om beslut som konkursdomaren vid förlikningssammanträdets slut har fattat om tid för rättsens handläggning.

I 13 § andra punkten KF sägs att underrättelsen om möjligt skall utfärdas samtidigt med kallelsen till första borgenärssammanträdet. Det förutsätts alltså att undantagsregeln i 103 § fjärde stycket KL (jfr första st. andra p. förslaget) är tillämplig.

F. n. är det vanligt att konkursdomaren i stället för att sända ut särskild underrättelse om anmärkningstid m. m. tillämpar undantagsregeln i 103 § KL och anslutande föreskrift i 13 § KF. Detta innebär att besked som avses i nämnda 103 § tas in i kallelsen till första borgenärssammanträdet. Denna praxis ligger i linje med tillämpningen av de bestämmelser som gällde före den 1 juli 1975 och som i sak överensstämde med nuvarande regler i 103 §. Mot äldre praxis har anförts betänkligheter som motiveras bl. a. av att grundvalen för bestämmande av lämplig anmärkningstid ofta blir betydligt säkrare sedan bevakningstiden gått ut.³

107 §

I gällande lydelse av paragrafen föreskrivs att konkursdomaren skall överlämna det ena exemplaret av inkommen anmärkningsskrift till rättsens om-

¹ Jfr Ekdahl s. 43.

² Ang. möjligheten att förlänga redan beslutad anmärkningsfrist se Welamson I s. 524.

³ Se Welamson I s. 524.

budsman och att denne skall sända avskrift därav till den borgenär mot vars bevakning anmärkning har gjorts med samtidig erinran om förliknings-sammanträdet. Paragrafen har i förslaget ändrats som en följd av att rättens ombudsman skall avskaffas. Uppgiften att översända avskrift av anmärkningskriften till berörd borgenär skall ankomma på konkursdomaren.

108 §

Paragrafen handlar om förlikningssammanträdet. Kommitténs förslag att konkursdomaren i stället för rättens ombudsman skall leda detta sammanträde har föranlett jämkningar i första och femte styckena.

Tredje stycket gäller handläggningen vid sammanträdet. Enligt förslaget skall konkursdomaren vid sammanträdet utreda tvistefrågorna och söka åstadkomma förlikning. Dessutom har gjorts ett tillägg av innebörd att de som är närvarande vid förlikningssammanträdet får genom enhälligt beslut uppdra åt förvaltaren att träffa förlikning med borgenär mot vars bevakning anmärkning har gjorts. Ett sådant beslut binder frånvarande rättsägare. Allmän motivering till detta förslag har lämnats i avsnitt 4.4.3. Det ligger i sakens natur att den borgenär mot vars bevakning anmärkning har framställts inte skall delta i beslutet.¹

Den nya bestämmelsen kan göra nytta i olika situationer. Man kan tänka sig att förlikningsförhandlingar inleds vid sammanträdet men inte kan fullbordas på grund av någon ofullständighet i utredningen. Bevakningen skall då visserligen hänskjutas till rätten. Om förvaltaren får i uppdrag att träffa förlikning, är det emellertid möjligt att en prövning i rätten blir obehövlig.

Av dem som är berättigade att föra talan vid förlikningssammanträdet – förvaltaren, gäldenären och borgenärerna – är det endast förvaltaren som är skyldig att närvara vid sammanträdet.² Borgenär som har gjort anmärkning får sålunda utebli. Även om detta i princip inte hindrar att de närvarande beslutar exempelvis att inskränka anmärkningen kan givetvis hans utevaro i praktiken inverka menligt på förlikningsmöjligheten. Och om bevakande borgenär – som inte heller är skyldig att inställa sig – uteblir, spolieras möjligheterna till förlikning vid sammanträdet.³ Genom att förvaltaren kan erhålla uppdrag att även efter sammanträdet få till stånd förlikning är det också i dessa fall tänkbart att en onödig jävsprocess kan undvikas. För att regleringen skall göra praktisk nytta är det angeläget att förvaltaren får fria händer att träffa den förlikning som han kan finna fördelaktigast.

Om förvaltaren träffar förlikning med bevakande borgenär i enlighet med sitt uppdrag, blir förlikningen bindande för samtliga rättsägare vare sig de har deltagit i förlikningssammanträdet eller ej. Detta innebär ett undantag från den i 110 § KL fastslagna principen att förlikning utom förlikningssammanträdet förutsätter medgivande av samtliga rättsägare. Om inte annat sägs när förlikningsuppdraget lämnas, har uppdraget giltighet tills tvistefrågan slutgiltigt avgjorts.

Beslut att lämna förlikningsuppdrag till förvaltaren kan överklagas i likhet med vad som f. n. gäller i fråga om beslut att inskränka eller frånfalla anmärkning. I 207 § i förslaget upptas en regel om fullföljd mot här avsedda beslut.⁴

Träffar förvaltaren förlikning med stöd av lämnat uppdrag, bör han snarast

¹ Jfr betr. ackord U VII s. 115.

² Förvaltarens utevaro är dock ej hinder för ärendets handläggning.

³ Jfr Welamson I s. 534 och II s. 151.

⁴ Se närmare avsnitt 5.3.2 vid (183 §) och kap. 7 vid 207 §. Jfr Ekdahl s. 67 ff och Welamson I s. 536.

anmäla detta till rätten. Denna har då att inställa utsatt sammanträde och avskrika målet i den del förlikningen avser. Särskilda föreskrifter härom torde inte behövas.

Vad angår själva förlikningsverksamheten kan möjligheterna att åstadkomma förlikning vid sammanträdet bli bättre, om förberedande kontakter tas före sammanträdet. F. n. lär rättens ombudsman på detta sätt ofta samråda med närmast berörda parter.⁵ Det är dock inte meningen att konkursdomaren skall utöva en sådan förberedande förlikningsverksamhet. I gengäld har förvaltaren förutsättningar att åstadkomma uppgörelse förbättrats genom kommitténs förslag. I praktiken förekommer inte sällan att förlikningssammanträde ajourneras.⁶ Skälet härtill kan vara att det behövs ytterligare förhandlingar eller utredningar. Ehuru KL ej förutsätter att ajournering av förlikningssammanträdet kan ske, kan någon erinran knappast riktas mot förfarandet. Detta har den fördelen att hänskjutande till rätten inte behöver ske, om förlikning kan träffas vid fortsatt sammanträde.

Fjärde stycket, som delvis motsvarar 103 § tredje stycket i gällande lag, har berörts i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.4.5). I samband med hänskjutandet av de tvistefrågor i vilka förlikning inte kunnat träffas skall konkursdomaren meddela beslut om tidpunkten för handläggningen vid rätten. Som nyss framgått skall hänskjutande till rätten ske även beträffande tvistefrågor som omfattas av uppdrag, vilket lämnats vid förlikningssammanträdet enligt tredje stycket i denna paragraf. Om tvistefråga hänskjuts, bör konkursdomaren vid behov ge de närvarande en redogörelse för det fortsatta förfarandet vid rätten.⁷

Som framgått i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.4.5) är det inget som hindrar att en del tvistefrågor handläggs omedelbart i anslutning till förlikningssammanträdet medan resterande frågor, i vilka ytterligare utredning behövs, behandlas vid ett senare tillfälle. Principen bör vara att alla frågor som vid förlikningssammanträdets slut är klara för avgörande behandlas genast. Bedömningen av om en tvistefråga är klar för avgörande måste ske i belysning av att avgörandet har verkan endast i fråga om rätten till utdelning i konkursen.

Något formellt förbud mot att hålla muntlig förberedelse, om rättens handläggning sker genast, finns inte. Det får emellertid förutsättas att i praktiken bara sådana tvistefrågor som i och med förlikningssammanträdet är klara för avgörande behandlas omedelbart.

För rättens handläggning gäller föreskrifter i 109 § KL. Där föreskrivs att tvistefrågorna skall avgöras ofördröjligen och på en gång.⁸ Om vissa fordringar kräver längre tid än andra för att utredas och styrkas, får dock dömas separat i de frågor som kan avgöras tidigare. Vad nu sagts har praktisk betydelse endast för de tvistefrågor som sätts ut till handläggning vid ett senare tillfälle. I den mån särskild huvudförhandling behövs får denna ej dröja längre än som oundgängligen erfordras.⁹

Uppdrag som har lämnats förvaltaren enligt tredje stycket andra punkten skall enligt femte stycket redovisas i protokollet över förlikningssammanträdet.

⁵ Jfr Welamson I s. 535.

⁶ Se Welamson I s. 535. Jfr Ekdahl s. 62 f.

⁷ Se prop. 1957:35 s. 20 f och 26.

⁸ Betr. kravet på snabb handläggning av mål om tvistiga fordringar jfr JO 1975/76 s. 112 ff.

⁹ Jfr Welamson I s. 537 f.

108 a §

Paragrafen, som är ny, knyter an till 108 § tredje stycket andra punkten i förslaget och tar sikte på det fallet att både borgenär och borgensman eller likställd vill ta del i avgörande av fråga som avses i nämnda lagrum, dvs. fråga om frånfallande eller inskränkning av anmärkning eller om uppdrag för förvaltaren att ingå förlikning. I saklig överensstämmelse med 182 § andra ledet KL föreskrivs att borgenärens mening skall gälla, om inte de andra löser ut honom eller ställer betryggande säkerhet för fordringen. Jfr 30 § AckL.

111 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om efterbevakning. Enligt 108 § fjärde stycket i förslaget skall beslut om rättens handläggning av twistiga fordringar, som har bevakats i vanlig ordning, fattas vid förlikningssammanträdet. Samma ordning bör gälla beträffande tvistefrågor som avser efterbevakade fordringar. Detta har medfört att sista ledet i andra stycket enligt nuvarande lydelse av paragrafen har utgått. I femte stycket ges en hänvisning till vad som gäller i fråga om vanlig bevakning. Genom denna hänvisning blir bestämmelserna i 108 § i förslaget tillämpliga både i fråga om tidpunkten för rättens handläggning och om själva handläggningen av tvistefrågor vid förlikningssammanträdet.

Övriga ändringar i paragrafen beror på att rättens ombudsman avskaffas.

(112 §)

I denna paragraf anges i vad mån efterbevakad fordran kan beaktas vid borgenärssammanträde inför rättens ombudsman. Paragrafen blir överflödig om, såsom har föreslagits, rättens ombudsman inte vidare skall finnas.

113 §

Paragrafen innehåller regler om fullföljd mot dom varigenom anmärkning mot bevakning har ogillats. Nuvarande hänvisning till föreskriften i 79 § om skyldighet för förvaltaren att från rättens ombudsman inhämta samtycke till överklagande har utmönstrats.

118 §

I förslaget har förvaltaren övertagit rättens ombudsmans uppgifter i samband med borgenärsed.

120 §

I paragrafens nuvarande lydelse anges i andra stycket i vad mån en fordran som omfattas av ansökan om borgenärsed får beaktas vid borgenärssammanträde, som hålls inför rättens ombudsman efter utgången av den för ingivande av edgångsbevis föreskrivna tiden. Detta stycke har utgått i förslaget.

123 §

Enligt föreskrift i andra stycket i nuvarande lydelse förfaller yrkande om borgenärsed, om inte bevis om edgångsföreläggande före viss tidpunkt kommer rättens ombudsman till handa. I förslaget har förvaltaren här ersatt rättens ombudsman.

5 Borgenärssammanträden

5.1 Inledning

Enligt KL har borgenärerna samfällt rätt att besluta eller yttra sig i vissa frågor. Denna beslutande- eller yttranderätt utövas vid borgenärssammanträden, varom allmänna regler finns i 8 kap. KL.

Beslutanderätt tillkommer borgenärerna till en början i fråga om tillsättande av granskningsmän. Enligt 46 § i prop.-förslaget får borgenärerna vid första borgenärssammanträdet välja granskningsmän, om någon borgenär begär det.

Som framgått i avsnitt 2.1.2 krävs för en del förvaltningsåtgärder att borgenärerna lämnar sitt samtycke eller fattar eget beslut i saken. Detta gäller i vissa lägen beträffande fortsättande eller återupptagande av rörelse, försäljning av egendom, indrivning av utestående fordringar och förlikning angående osäker eller tvistig tillgång. Se 60, 64, 65, 70-72, 77 och 78 §§ KL.

Även i fråga om inskränkning av anmärkning mot bevakad fordran m. m. (108 § tredje st. andra p. KL) och antagande av ackordsförslag (154 §) ligger avgörandet hos borgenärerna samfällt.

Yttranderätt för borgenärskollektivet föreligger i fråga om tillsättande av slutlig förvaltare vid första borgenärssammanträdet enligt 45 § i prop.-förslaget och vid senare hållet sammanträde enligt 48 och 49 §§ i samma förslag (motsvaras av 47 och 48 §§ i KL-förslaget). Borgenärerna har vidare enligt 80 § KL rätt att yttra sig i fråga om entledigande av förvaltare.

Kommitténs förslag i avsnitt 2.3.2 innebär att borgenärskollektivet inte längre skall ha någon beslutanderätt i förvaltningsfrågor. Förvaltaren skall emellertid enligt 51 a § första stycket i förslaget samråda med borgenärerna i viktigare frågor som särskilt berör dem. Vidare förutsätter enligt förslaget vissa åtgärder liksom f. n. samtycke av speciella grupper av borgenärer (se 71 § andra st. och 76 §). I det föreslagna förfarandet behövs inga borgenärssammanträden i nuvarande mening för behandling av förvaltningsfrågor. Den reglering i 8 kap. KL som behandlar sådana frågor kan följaktligen utgå.

I den nya ordningen kommer borgenärerna att ha formlig beslutanderätt endast i fråga om inskränkning av anmärkning m. m. och om antagande av ackordsförslag. Den yttranderätt som enligt KL resp. prop.-förslaget tillkommer borgenärerna t. ex. i fråga om utseende eller entledigande av förvaltare kvarstår. I nu angivna hänseenden har alltså borgenärssammanträden

betydelse även i fortsättningen. Härav följer att en del av föreskrifterna i 8 kap. bör finnas kvar. Förslaget att rättens ombudsman skall avskaffas medför dock behov av vissa ändringar i den kvarstående regleringen.

5.2 Gällande rätt m. m.

5.2.1 *Översikt över borgenärssammanträden enligt KL*

Man kan skilja mellan borgenärssammanträden där konkursdomaren är ordförande och sammanträden som sker under ordförandeskap av rättens ombudsman. Enligt 175 § KL är konkursdomaren ordförande vid borgenärssammanträde, när detta särskilt har föreskrivits. I övrigt är rättens ombudsman ordförande.

Konkursdomaren är ordförande vid första borgenärssammanträdet och vid sammanträde enligt 48, 49, 80, 154, 161, 166 eller 183 § KL.

Första borgenärssammanträdet äger rum tidigast tre och senast fem veckor efter konkursbeslutet (19 § i prop.-förslaget). Vid första borgenärssammanträdet skall slutlig förvaltare utses (45 § i prop.-förslaget).

Vid första borgenärssammanträdet skall borgenärerna, om någon av dem gör framställning därom, välja granskningsmän (46 § i prop.-förslaget).

Finner konkursdomaren efter första borgenärssammanträdet erforderligt att antalet förvaltare ökas, skall han kalla borgenärerna att sammanträda inför honom. Härvid skall konkursdomaren efter borgenärernas hörande utse det antal förvaltare som behövs ytterligare (48 § i prop.-förslaget).

Avgår förvaltare efter första borgenärssammanträdet eller avgår granskningsman för vilken suppleant inte finns, skall konkursdomaren kalla borgenärerna att sammanträda inför honom. Vid sammanträdet skall konkursdomaren efter borgenärernas hörande utse efterträdare (49 § i prop.-förslaget). Efterträdare behöver dock inte utses, om flera förvaltare eller granskningsmän finns och det inte anses nödvändigt att annan utses i den avgångnes ställe.

Efter första borgenärssammanträdet får förvaltare inte entledigas förrän borgenärerna vid sammanträde inför konkursdomaren fått tillfälle att yttra sig i ärendet (80 § tredje st. KL).

Om av gäldenär bjudet ackordsförslag tas upp skall konkursdomaren, sedan gäldenären avlagt ed, genast kalla borgenärerna till sammanträde inför honom för att besluta över förslaget (154 § KL). Med konkursdomarens medgivande får gäldenären ändra ackordsförslaget. Prövningen av ackordsförslaget får då skjutas upp till fortsatt sammanträde inför konkursdomaren (161 §). Vägras fastställelse av ackordet, skall borgenärerna under vissa förutsättningar på nytt pröva ackordsfrågan och sammanträde utsättas för detta (166 §).

Som framgår nedan i avsnitt 5.2.2 får besvär i vissa fall anföras över beslut av borgenärerna. Om beslutet har fattats vid sammanträde inför rättens ombudsman, skall talan föras hos konkursdomstolen och besvären inges till konkursdomaren. Denne skall vid behov förordna att övriga rättsägare vid borgenärssammanträde får del av besvären för att avge förklaring däröver inför rätten (183 § andra st.).

Rättens ombudsman är ordförande vid borgenärssammanträden enligt 108 och 111 §§ KL (förlikningssammanträde) och vid borgenärssammanträden där borgenärerna har att fatta beslut med stöd av 60, 64, 65, 70, 71, 77 eller 78 § KL.

Vid förlikningssammanträde skall rättens ombudsman utreda tvistefrågor med anledning av anmärkningar och söka åstadkomma förlikning.

Om gäldenären har drivit rörelse, får förvaltaren under närmare angivna förutsättningar och med rättens ombudsmans samtycke fortsätta rörelsen för konkursboets räkning. Vägrar rättens ombudsman sitt samtycke eller yrkar någon borgenär eller gäldenären att rörelse som med ombudsmannens samtycke fortsätts skall läggas ned, skall borgenärerna kallas till sammanträde för att besluta i ärendet (60 §).

Efter första borgenärssammanträdet skall boets egendom enligt 62 § i regel säljas så snart som möjligt. Rättens ombudsman och förvaltaren får dock besluta om uppskov med försäljning. Ifall ombudsmannen och förvaltaren inte kan enas eller någon borgenär eller gäldenären är missnöjd med deras beslut, skall borgenärerna kallas till sammanträde för att besluta i ärendet (64 §).

Har borgenärerna beslutat om anstånd viss tid med försäljning av egendom i boet men finner rättens ombudsman och förvaltaren att försäljning bör ske före den bestämda tidens utgång, skall frågan huruvida anståndet skall upphöra hänskjutas till borgenärernas prövning (65 §).

Förvaltaren får sälja fast egendom i boet dels i den ordning som gäller för utmätt sådan egendom, dels i annan ordning om förvaltaren finner det fördelaktigare för boet och rättens ombudsman samtycker därtill. Vägrar ombudsmannen bifall, skall förvaltaren inhämta borgenärernas samtycke (70 § första st.).

Försäljning av lös egendom under hand som inte sker genom fortsättande av gäldenärens rörelse kräver i regel särskilt samtycke av rättens ombudsman eller, om han vägrar, av borgenärerna (71 § första st.).

Förvaltaren är skyldig att så snart som möjligt driva in utestående fordringar. Uppskov kan dock beslutas under samma förutsättningar som gäller beträffande försäljning (77 §).

Om förlikningsanbud har lämnats angående osäker eller tvistig tillgång och förvaltaren finner fördelaktigt för konkursboet att anbudet antas, skall han inhämta samtycke därtill av borgenärerna i fråga om fast egendom och i övrigt av rättens ombudsman. Godkänner inte denne anbudet, får förvaltaren hänskjuta frågan till borgenärernas prövning (78 §).

5.2.2 Bestämmelserna i 8 kap. KL

8 kap. (175–184 §§) KL innehåller vissa allmänna regler om borgenärssammanträden.

175 § har berörts i närmast föregående avsnitt.

Enligt 176 § första stycket skall kallelse till borgenärssammanträde utfärdas av rättens ombudsman, om ej uppgiften på grund av särskild föreskrift ankommer på konkursdomaren.¹

I övrigt innehåller 176 § närmare bestämmelser som utlysande av borgenärssammanträde. De är bara delvis tillämpliga på sammanträden i sam-

¹ Konkursdomaren utfärdar kallelse till de sammanträden som leds av honom och till förlikningssammanträde.

band med ackord och inte alls på första borgenärssammanträdet och förlikningssammanträde.²

Enligt 176 § andra stycket skall kallelse till borgenärssammanträde innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet och om vilka ärenden som skall förekomma. Tredje stycket föreskriver att kallelse skall kungöras i allmänna tidningarna, dvs. Post- och Inrikes Tidningar, och i den eller de ortstidningar som har bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen.³ Kungörelsen skall i regel införas minst tio dagar före sammanträdet. I fjärde stycket föreskrivs att förvaltaren och gäldenären samt, när konkursdomaren utfärdar kallelse, rättens ombudsman skall särskilt underrättas om borgenärssammanträdes utlysande.

Enligt 177 § skall ordföranden vid borgenärssammanträde föra protokoll och, om rättens ombudsman är ordförande, denne jämte en eller flera justeringsmän skriva under protokollet.

I 178 § anges hur man skall bestämma vilken mening som skall utgöra borgenärernas beslut i frågor som rör boets förvaltning, när särskilda omröstningsregler inte finns på andra håll i KL.⁴ Som borgenärernas beslut skall gälla den mening varom bland närvarande borgenärer de förenar sig, vilkas fordringar tillsammans uppgår till största beloppet. Dessutom krävs att dessa borgenärer utgör minst en fjärdedel av de röstande. Om beslut inte kan åstadkommas på detta sätt, gäller den mening som rättens ombudsman biträder.

I 179 och 180 §§ ges regler om rätten för borgenär att föra talan vid borgenärssammanträde. Enligt 179 § första stycket gäller att den som vill föra talan i fråga om boets förvaltning skall uppge beloppet och beskaffenheten av sin fordran samt såvitt möjligt förete de handlingar på vilka fordringen grundas. I andra stycket sägs att talan inte får föras för fordran, som uppenbarligen är ogrundad.

Enligt 180 § första stycket får borgenär inte föra talan i frågor rörande förvaltningen i den mån hans rätt i konkursen uppenbarligen inte är beroende av frågans utgång. I andra stycket föreskrivs att borgenär inte själv eller genom ombud eller såsom ombud för annan borgenär får delta i behandling av fråga rörande avtal mellan honom och konkursboet. Enligt samma lagrum får borgenär inte heller delta i behandling av fråga om avtal mellan konkursboet och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse som kan vara stridande mot konkursboets.

Enligt 181 § får förvaltaren inte för egen del, om han själv är borgenär, eller såsom ombud för annan delta i val av granskningsman.

Reglerna i 179 § om rösträtt vid borgenärssammanträde skall tillämpas oberoende av yrkande. Detsamma gäller 181 §. Bestämmelserna i 180 § om

² Se betr. sammanträden i samband med ackord 154 § andra st., 161 § tredje st. och 166 § fjärde st. KL samt i fråga om första borgenärssammanträdet och förlikningssammanträde 19, 103 och 111 §§ KL samt 7 och 11–13 §§ KF.

³ I fråga om utbyte av kungörelse mot kallelse se 203 § andra st.

⁴ Särskilda omröstningsregler i förvaltningsfrågor finns betr. val av granskningsman (46 § i prop.-förslaget), fortsättande av gäldenärens rörelse (60 § KL) samt uppskov med försäljning av boets egendom (64 §) och indrivning av dess fordringar (77 §). Är fråga om fortsättande av rörelse eller om uppskov under kortare tid än ett år efter första borgenärssammanträdet, gäller dock bestämmelserna i 178 §.

rösträtt i viss fråga tillämpas däremot bara på begäran av borgenär, förvaltare eller gäldenären.

Om både borgenär och borgensman eller annan som förutom gäldenären ansvarar för borgenärens fordran har bevakat fordringen och vill rösta för denna, har de enligt 182 § tillsammans en röst. Kan de inte enas skall borgenärens mening gälla, om inte de andra löser ut honom eller ställer full säkerhet för fordringen.

183 § innehåller allmänna bestämmelser om talan mot beslut vid borgenärssammanträde. Enligt första stycket får borgenär och gäldenären anföra besvär mot beslut, som borgenärerna fattat, på den grund att det inte har tillkommit i laga ordning. Gäldenärens behörighet att överklaga förutsätter dock att hans rätt kan vara beroende av beslutet. I princip kan inte skäligheten eller ändamålsenligheten av borgenärsbeslut omprövas. Som ett undantag från denna princip gäller enligt 183 § tredje stycket att på gäldenärens talan kan prövas, huruvida konkursutredningen oskäligt förlängs genom beslut om fortsättande av gäldenärens rörelse längre än ett år från första borgenärssammanträdet eller om uppskov utöver nämnda tid med försäljning eller indrivning.

Besvärsförfarandet är enligt 183 § andra stycket olika utformat beroende på om beslutet har fattats vid sammanträde inför rättens ombudsman eller inför konkursdomaren. I förra fallet skall besvären ges in till konkursdomaren som har att under närmare angivna förutsättningar förordna om borgenärssammanträde. Har beslutet fattats inför konkursdomaren, gäller samma regler som beträffande talan över dennes beslut.

Enligt 183 § fjärde stycket går borgenärsbeslut i verkställighet utan hinder av klagan, om inte förbud däremot meddelas av konkursdomaren i fall då besvären getts in till honom eller av den rätt där målet är anhängigt.

Om borgenärer har fattat beslut i ärende vari de inte får besluta eller om de i annat ärende överskrider sin beslutanderätt, är beslutet enligt 184 § ogiltigt.

5.3 Kommittén

5.3.1 Inledning

De i avsnitt 5.1 berörda förslagen medför att huvuddelen av bestämmelserna i 8 kap. KL kan utmönstras. Detta bör enligt kommitténs mening leda till att 8 kap. i sin helhet upphävs och att de föreskrifter däri som bör finnas kvar förs över till andra ställen i regelsystemet.

5.3.2 8 kap. KL

(175 och 177 §§)

De borgenärssammanträden som skall förekomma enligt kommitténs förslag hålls inför konkursdomaren. Beträffande dennes protokollföring gäller reglerna i RB och protokollskungörelsen (1971:1066).¹ Med hänsyn till det nu sagda bör bestämmelserna i 175 och 177 §§ utgå.

¹ Se Welamson I s. 157 not 6. Jfr Lawski s. 267.

(176 §)

Avskaffandet av rättens ombudsman föranleder att nuvarande första stycket slopas.

Övriga bestämmelser i 176 § har fortsättningsvis betydelse för de borgenärssammanträden som avses i 47, 48 och 80 §§ i förslaget och för borgenärssammanträden i samband med ackord i konkurs. Regleringen är av sådan art att den bör ha sin plats i KF. På grund härav föreslås att 176 § upphävs.

(178 §)

Borgenärerna har enligt kommitténs förslag bara en rådgivande funktion i förvaltningsfrågor. Omröstningsregeln i förevarande paragraf avser endast beslut i sådana frågor och blir därför överflödiga.

(179 och 180 §§)

Genom kommitténs förslag försvinner borgenärernas beslutanderätt i förvaltningsfrågor. Den som uttalar sig vid borgenärssammanträde i fråga om tillsättande eller om entledigande av förvaltare kan inte anses "föra talan" i saken.¹ Vad gäller 179 § bör beaktas att ackordsfråga inte är att anse som förvaltningsfråga.² På grund av det sagda har 179 § och 180 § första stycket fått utgå i förslaget.

Jävsbestämmelserna i 180 § andra stycket är, såsom framgår av förarbetena, avsedda enbart för förvaltningsfrågor.³ De är inte heller aktuella beträffande borgenärs rätt att yttra sig vid borgenärssammanträde. På dessa skäl kan 180 § andra stycket utmönstras. Upphävandet av första och andra styckena i 180 § medför att även tredje stycket i paragrafen kan utgå.

(181 §)

Eftersom val av granskningsman inte skall förekomma enligt förslaget (jfr 43 §) har paragrafen utmönstrats.

(182 §)

Paragrafen innehåller bestämmelser om rösträtt för borgensmän och likställda. Regleringen är tillämplig vid borgenärssammanträde i samband med ackord vid sidan av de för ackord särskilt avsedda rösträttsbestämmelserna i 158 § KL.¹ Andra punkten torde också vara tillämplig när det skall bedömas, om enighet uppnåtts vid förlikningssammanträde (se 108 § tredje st. andra p. i förslaget). Av det anförda framgår att vad som sägs i 182 § inte kan fränkännas viss betydelse även i fortsättningen. Kommittén föreslår att en reglering i saklig överensstämmelse med 182 § i fråga om röstning i samband med ackord tas in i en ny paragraf, 159 §, och att en bestämmelse i enlighet med 182 § andra ledet införs i en ny 108 a §.

¹ Se KLK I s. 178. Jfr Welamson I s. 160 ff.

² Se Lawski s. 299 och Ekdahl s. 197.

³ Se 1919 års betänkande s. 245. Jfr dock Welamson I s. 719 och Ekdahl s. 197 f.

¹ Se Welamson I s. 719. Jfr 30 § AckL.

(183 §)

Paragrafen innehåller bestämmelser om besvär mot beslut som fattas av borgenärerna vid borgenärssammanträde. De enda borgenärsbeslut som i fortsättningen har intresse i detta sammanhang är beslut vid förliknings-sammanträde om inskränkning av anmärkning m. m. (108 § tredje st. andra p. i förslaget) och beslut att förkasta av gäldenären bjudet ackord (154 § KL).¹ Nämnade beslut skall kunna överklagas, vilket medför att regleringen i 183 § till en del måste finnas kvar. Denna del har i förslaget förts över till 207 §.

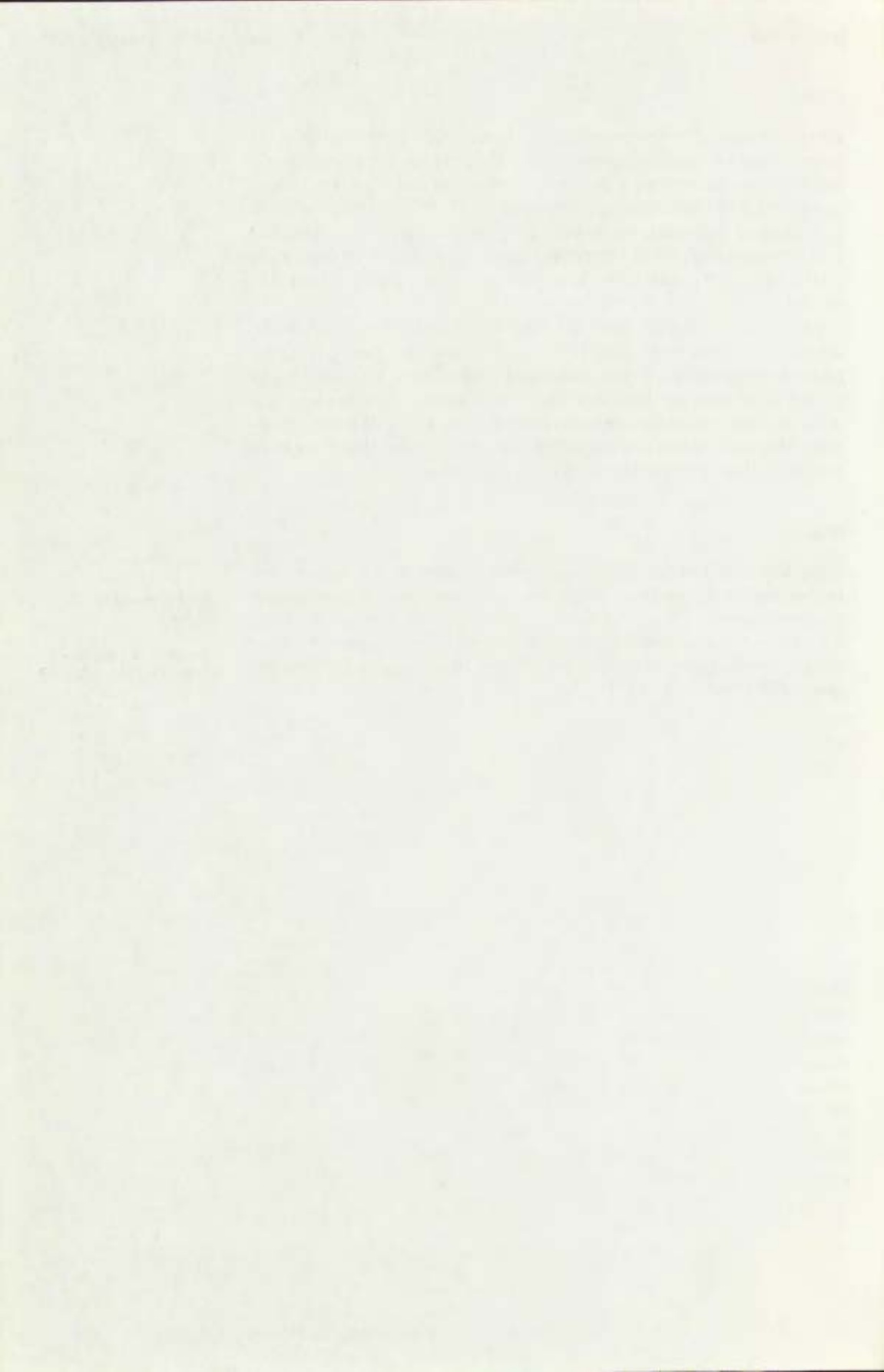
Vissa delar av 183 § har ingen betydelse för nyssnämnda borgenärsbeslut och kan alltså som överflödiga avskaffas. Det sagda har tillämplighet beträffande andra stycket – med undantag för tredje punkten – samt tredje stycket andra punkten. Bestämmelsen i fjärde stycket har visserligen teoretisk betydelse beträffande de borgenärsbeslut som kan förekomma i framtiden. Med tanke på den utomordentligt ringa praktiska betydelsen har kommittén emellertid ansett att föreskriften kan utmönstras.

(184 §)

Paragrafen innehåller bestämmelser om när borgenärsbeslut är ogiltigt. Med kommitténs förslag har borgenärerna inte någon beslutanderätt i andra frågor än de som avses i 108 § tredje stycket andra punkten i förslaget och 154 § KL. Även utan regleringen i förevarande paragraf torde beslut av borgenärerna i andra än nu nämnda frågor komma att vara ogiltiga. Paragrafen synes därför obehövlig och har fått utgå.¹

¹ Jfr Welamson I s. 536 och 740 f.

¹ Se betr. 184 § KL Welamson I s. 166 och II s. 52 not 6.

6 Mindre konkurser

6.1 Inledning

6.1.1 Gällande rätt

Enligt KL skall ett summariskt konkursförfarande, som brukar kallas fattigkonkurs, tillgripas när tillgångarna i ett konkursbo inte räcker till betalning av konkurskostnaderna och säkerhet för dem ej ställs. När konkurs handläggs som fattigkonkurs, skall vid behov en god man förordnas. Gode mannens viktigaste uppgift är att upprätta bouppteckning i konkursen. Han har i övrigt endast begränsade skyldigheter och rättigheter. Förfarandet avslutas i regel genom beslut om avskrivning sedan gäldenären har avlagt bouppteckningsed. Om det under förfarandet kommer fram tillgångar som täcker konkurskostnaderna eller om säkerhet ställs för dessa, skall konkursen emellertid i fortsättningen handläggas i ordinär form. Blir det i en ordinär konkurs uppenbart att tillgångar saknas till betalning av konkurskostnaderna och ställs inte säkerhet, skall konkursen avskrivas efter ett särskilt förfarande som ibland kallas efterföljande fattigkonkurs.

Beträffande det närmare innehållet i gällande rätt såvitt angår fattigkonkurser kan hänvisas till KLK I s. 53 ff och propositionen s. 39 ff.

6.1.2 Prop.-förslaget

I propositionen har föreslagits en ny ordning för handläggning av mindre konkurser. Förslaget bygger i huvudsak på kommitténs förslag i KLK I. Bestämmelserna återfinns i 9 kap. (185–188 §§) i prop.-förslaget (se Bilaga 4 till detta betänkande).

Det i propositionen föreslagna handläggningssystemet skall tillämpas, om det finns anledning att anta 1. att gäldenärens bo inte räcker till betalning av de konkurskostnader som skulle följa med ordinär handläggning eller 2. att boet med hänsyn till dess omfattning och övriga förhållanden är av enkel beskaffenhet och att konkursen med fördel kan genomföras utan att bevakningsförfarande anordnas. Denna reglering innebär att handläggningsformen skall användas i de konkurser som enligt nu gällande ordning handläggs som fattigkonkurser och dessutom i en betydande del av sådana konkurser som f. n. behandlas i ordinär form.

Konkursdomaren skall i samband med att konkursbeslutet meddelas pröva hur konkursen skall handläggas. Behövs ytterligare utredning för denna

prövning kan konkursdomaren uppdra åt kronofogdemyndigheten att inom viss kortare tid komma in med sådan utredning. Någon möjlighet för borgenär att genom ställande av säkerhet få konkursen handlagd som ordinär konkurs finns inte. Övergång från mindre till ordinär konkurs kan inte äga rum.

I de mindre konkurserna – med undantag för en del dödsbokkonkurser – skall en förvaltare alltid utses. Till skillnad mot vad kommittén föreslog skall kronofogdemyndigheten normalt vara förvaltare. Om det av särskild anledning är olämpligt att förvaltningen utövas av myndigheten kan emellertid annan förordnas. I vissa fall kan myndigheten på egen begäran under konkursens gång bytas ut mot annan förvaltare.

Förvaltarens åligganden i mindre konkurser stämmer i stort sett överens med vad som f. n. gäller beträffande förvaltare i ordinära konkurser. Bl. a. skall förvaltaren undersöka om det finns förutsättning för återvinning och om anledning att misstänka gäldenärsbrott föreligger. Någon rättens ombudsman skall inte finnas i mindre konkurser utan förvaltningen – vare sig den utövas av kronofogdemyndighet eller av annan – skall stå under tillsyn av konkursdomaren. Borgenärssammanträden förekommer ej. Borgenärernas intresse av insyn i och inflytande på konkursförvaltningen tillgodoses genom en allmän skyldighet för förvaltaren att i viktigare frågor samråda med borgenärer som berörs av förvaltningen.

Förvaltaren skall utreda vilka fordringar som kan göras gällande i konkursen. Han skall inom en månad upprätta och tillställa konkursdomaren bouppteckning. Om boet saknar tillgångar som räcker till betalning av konkurskostnader och massaskulder, skall konkursen avskrivas i anslutning till att bouppteckningsed avläggs.

Någon bevaknings- och anmärkningsprocedur skall inte förekomma i mindre konkurser.

Förvaltaren skall sälja egendomen så snart som möjligt. Sedan all egendom har förvandlats till pengar skall han upprätta utdelningsförslag. Förslaget skall jämte förvaltningsredogörelse ges in till konkursdomaren. Denne prövar förslaget och fastställer utdelningen i konkursen efter ett kungörelseförfarande.

Konkursdomaren får entlediga annan förvaltare än kronofogdemyndighet, om denne är olämplig eller av annan orsak bör skiljas från sitt uppdrag. När konkursen avskrivas skall förvaltaren avge redovisning till konkursdomaren. Redovisning skall även lämnas när förvaltaren avgår före konkursens slut. Redovisningen kan klandras på samma sätt som slutredovisning i ordinär konkurs. Förvaltaren är skyldig att lämna upplysningar till konkursdomaren, borgenär och gäldenären.

Prop.-förslaget innefattar också reglering av ansvaret för konkurskostnaderna. Dessa skall såvitt möjligt tas ut ur boet. Om boet inte räcker, skall borgenär på vars ansökan gäldenären har försatts i konkurs stå för kostnaderna intill ett belopp som motsvarar en tiondel av basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. Kostnad som inte kan tas ut ur boet eller av borgenär skall betalas av staten. Konkurskostnaderna skall utgå ur boet före massafordringar.

Prop.-förslaget har föregåtts av lagrådsgranskning.

6.1.3 Kommitténs överarbetning av prop.-förslaget

Enligt tilläggsdirektiven skall kommittén ytterligare pröva frågan om förvaltningen i mindre konkurser. Prövningen skall samordnas med kommitténs arbete på förslag till nya regler om förvaltning och tillsyn i ordinära konkurser. I tilläggsdirektiven påpekas att de bärande principerna i propositionens förslag om en ny och enklare handläggningsform för mindre konkurser – bortsett från förvaltarfrågan – har lämnats utan erinran vid riksdagsbehandlingen. Departementschefen säger sig dela riksdagens mening att det från skilda utgångspunkter föreligger betänkligheter mot att låta kronofogdemyndigheten handha konkursförvaltningen. Kommittén bör alltså utgå från att förvaltningen i princip skall ankomma på advokat eller motsvarande. Enligt direktiven ger ett annat synsätt i fråga om förvaltningsorgan anledning att se över vissa andra sakliga lösningar i propositionen. Direktiven anger särskilt fyra frågor. De avser 1. tillämpningsområdet för det enklare förfarandet, 2. underlag för konkursdomarens val av handläggningsform, 3. övergång från mindre till ordinär konkurs samt 4. taxesättning av förvaltarens arvode.

Kommittén har i enlighet med tilläggsdirektiven att utgå från att förvaltaren i mindre konkurser i princip skall vara advokat eller motsvarande. I den allmänna motiveringen (avsnitt 6.2) tar kommittén först upp frågan, om denna utgångspunkt föranleder ändring av den i prop.-förslaget gjorda gränsdragningen mellan mindre och ordinär konkurs (6.2.1). Därefter behandlas frågan om förvaltningsorgan i mindre konkurser (6.2.2). Sedan följer spörsmålet hur handläggningsformen skall bestämmas (6.2.3). I samband därmed upptas också frågan om övergång från mindre till ordinär konkurs. Avsnittet därpå gäller utformningen av förvaltningen och tillsynen i mindre konkurser (6.2.4). Till sist redovisar kommittén sina överväganden beträffande taxesättning av förvaltararvoden i mindre konkurser (6.2.5). Specialmotivering till föreslagna bestämmelser följer i ett särskilt avsnitt (6.3).

Med undantag för de ändringar som föranletts av tilläggsdirektiven och av de lösningar som kommittén i det föregående har föreslagit beträffande ordinära konkurser har kommittén i KL-förslaget utan förnyad prövning tagit upp de förslag som – på grundval av KKK I – lagts fram i propositionen i fråga om 9 kap. KL.

6.2 Allmän motivering

6.2.1 Gränsdragningen mellan mindre och ordinär konkurs

Som framgått skall en konkurs enligt 185 § i prop.-förslaget handläggas som mindre konkurs, om det finns anledning att anta 1. att gäldenärens bo inte räcker till betalning av kostnaderna för en ordinär konkurs eller 2. att boet med hänsyn till dess omfattning och övriga förhållanden är av enkel beskaffenhet och att konkursen med fördel kan genomföras utan bevakningsförfarande enligt 5 kap. KL.¹ Den enklare handläggningsformen har i propositionen beräknats komma att omfatta ungefär 80 % av alla konkurser.

¹ Se närmare propositionen s. 142 ff. Jfr 185 § i kommitténs förslag i KKK I.

Enligt vad som sägs i tilläggsdirektiven har prop.-förslaget på denna punkt utformats mot bakgrund av att kronofogdemyndigheten skall vara förvaltare i flertalet mindre konkurser. Om man väljer att låta förvaltnings- och tillsynsfrågorna få en i princip likartad lösning för alla konkurser, kommer enligt samma direktiv spörsmålet om tillämpningsområdet för det enklare förfarandet i ett nytt läge beträffande konkurser där det med hänsyn till tillgångarnas storlek finns utrymme för val mellan konkursformerna. Frågan är nu, om förutsättningarna för att det enklare förfarandet skall få användas bör revideras med tanke på det nya läget.

Kommittén föreslår i det följande (avsnitt 6.2.2) att förvaltaruppgiften i mindre konkurser såsom i ordinära konkurser som regel skall handhas av advokater. Även i de mindre konkurserna skall kronofogdemyndigheten vara tillsynsorgan. I grova drag skall förvaltningen och tillsynen över denna bedrivas på samma sätt i de båda konkursformerna. Åtskilliga olikheter mellan mindre och ordinära konkurser kommer dock att finnas. Skillnaderna, som i huvudsak redovisas nedan, är betingade av att de ordinära konkurserna är avsedda för större förhållanden.

I ordinär konkurs skall borgenärerna vid första borgenärssammanträdet höras om vem som bör utses till slutlig förvaltare (46 § i KLförslaget). Motsvarande ordning gäller ej i mindre konkurs. I ordinär men ej i mindre konkurs finns möjlighet att förordna flera förvaltare (41 § jämförd med 185 a §). Granskningsman kan tillsättas i ordinär konkurs (43 §) men inte i mindre konkurs. Den förvaltarberättelse som skall avges i ordinär konkurs (55 §) är mer omfattande än den skriftliga uppgift som förvaltaren i mindre konkurs skall lämna (185 b §). Förvaltare i ordinär konkurs skall upprätta halvårsberättelser (56 §) och avge kontinuerlig redovisning i form av kvartalsräkningar (58 §). Sådan skyldighet gäller inte för förvaltare i mindre konkurs. Arvodesprövningen är mer ingående i ordinär än i mindre konkurs (82–86 a §§ jämförda med 187 §). Borgenär som vill få del av boets tillgångar skall vid ordinär konkurs i princip bevaka sin fordran. Bevakad fordran kan bli föremål för anmärkning, särskilt förlikningsförfarande och domstolsprövning. I mindre konkurs skall förvaltaren utan föregående bevakningsprocedur utreda vilka fordringar som kan göras gällande. Vid ordinär konkurs kan i motsats till vad som är fallet vid mindre konkurs interimisutdelning till borgenärerna och förskottslyftning äga rum (126 och 143–145 §§ KL). Slutligen kan nämnas att reglerna i 7 kap. KL om förlikning och ackord inte är tillämpliga i mindre konkurs (185 § andra st. KLförslaget).

Enligt kommitténs mening bör den i propositionen föreslagna gränsdragningen mellan mindre och ordinär konkurs, som sakligt sett ligger nära vad kommittén föreslog i KLK I (s. 18 f, 71 ff och 114 ff), kunna upptas oförändrad i KLförslaget.

6.2.2 Förvaltningsorgan i mindre konkurser

6.2.2.1 Vem skall vara förvaltare?

Kommittén föreslog i KLK I att uppdraget som förvaltare i mindre konkurser skulle anförtros åt någon som uppfyllde samma kvalifikations- och behörighetskrav som skulle gälla beträffande förvaltare i ordinära konkurser.¹

¹ Betr. motiven hänvisas till KLK I s. 92 ff, 167 ff, och 179 f.

Detta innebar att advokater i allmänhet skulle utses. Liksom i ordinära konkurser skulle företrädesvis advokater med särskild inriktning på affärsjuridik och med konkursförvaltning som specialitet anlitas. Det skulle dock vara möjligt att för vissa förvaltaruppdrag använda bl. a. advokater vid de allmänna advokatbyråerna.

En av kommitténs ledamöter reserverade sig och föreslog kronofogdemyndigheterna som förvaltare i de mindre konkurserna (KLK I s. 206 ff). Kommitténs majoritet avvisade en sådan lösning. Det ansågs bl. a. möta principiella betänkligheter att som konkursförvaltare anlita ett organ som samtidigt företrädde staten såsom borgenär i konkursen (KLK I s. 87 ff).

Prop.-förslaget innebar att kronofogdemyndighet i regel skulle vara förvaltare i mindre konkurser. I undantagsfall kunde dock annan förvaltare förordnas. Några principiella betänkligheter på grund av kronofogdemyndighetens övriga uppgifter ansågs inte föreligga. För kronofogdemyndigheten som förvaltare åberopades främst statens dominerande ekonomiska engagemang i flertalet mindre konkurser jämte praktiska skäl och kostnadsynpunkter (propositionen s. 161 ff).

Lagutskottet fann i sitt av riksdagen godkända betänkande LU 1976/77:11 det tveksamt om kronofogdemyndighet som regel borde förordnas till förvaltare i mindre konkurser. Utskottet hänvisade till kommitténs väntade förslag att göra kronofogdemyndigheterna till organ för tillsyn över konkursförvaltningen. Ett genomförande av prop.-förslaget och kommitténs förslag skulle innebära att kronofogdemyndighet i vissa konkurser skulle vara förvaltare och i andra tillsynsorgan. Utskottet fann en sådan ordning mindre tillfredsställande. Detta gällde särskilt i konkurser där kronofogdemyndighet från början varit förvaltare men sedermera ersatts av annan förvaltare. Även från andra principiella utgångspunkter framstod det enligt utskottet som mindre lämpligt att kronofogdemyndighet hade hand om förvaltningen. Vidare befanns det önskvärt att förfarandereglerna beträffande mindre och ordinära konkurser blev så enhetliga som möjligt.

Enligt tilläggsdirektiven skall kommittén pröva frågan om förvaltningen i mindre konkurser med beaktande av vad lagutskottet har anfört i nämnda betänkande. Departementschefen säger sig dela riksdagens mening att det från skilda utgångspunkter föreligger betänkligheter mot att anlita kronofogdemyndigheten som förvaltare. Kommittén bör därför enligt direktiven utgå från att förvaltningen i princip skall ankomma på advokat eller motsvarande.

På grundval av riksdagens ställningstagande och den principiella ståndpunkten i tilläggsdirektiven föreslår kommittén – i överensstämmelse med vad kommittémajoriteten anförde i KLK I – att till förvaltare i mindre konkurser skall utses någon som uppfyller de kvalifikations- och behörighetskrav som enligt 44 § i KL-förslaget gäller för förvaltare i ordinära konkurser. Dessa krav medför att advokater med speciell inriktning på ekonomiska frågor och konkursförvaltning i allmänhet skall anlitas. – En fråga som kan diskuteras i sammanhanget är, om förvaltare behövs i alla mindre konkurser. Denna fråga behandlas i nästa avsnitt.

I propositionen har utvecklats vad de nu nämnda kraven beträffande förvaltare skulle innebära, när prop.-förslagets möjlighet att i vissa fall utse annan förvaltare än kronofogdemyndighet utnyttjades. Det sägs ligga i sa-

kens natur att kraven i mindre konkurser emellanåt kan ställas något lägre än när det gäller större konkurs. Enligt propositionen bör det, även om samma kvalifikationskrav formellt bör gälla i de båda situationerna, vara möjligt att i en mindre konkurs anlita t. ex. advokat eller annan jurist som inte är specialinriktad på affärsjuridik eller har särskild erfarenhet av konkursfrågor. Något villkor att förvaltaren har en väl utvecklad kontorsorganisation till sitt förfogande bör enligt propositionen inte heller ställas i sådana fall. Se propositionen s. 184.

Uttalandena i propositionen innebär att även allmänpraktiserande jurister i viss omfattning kan anlitas som förvaltare i mindre konkurser. Detta bör dock enligt kommitténs mening i princip gälla endast beträffande sådana konkurser där tillgångarna kan antas inte räcka till betalning av konkurskostnaderna (jfr de nuvarande fattigkonkurserna). Allmänpraktiserande jurist på orten bör i sådana konkurser kunna utnyttjas, när det skulle vara förenat med oproportionerligt stora kostnader för resor att anlita en specialist från annan ort. I den mån allmänpraktiserande jurister anlitas som förvaltare bör också de allmänna advokatbyråerna komma i fråga. Enligt gällande 4 § instruktionen (1973:249) för de allmänna advokatbyråerna bör tjänsteman i vissa fall åta sig uppdrag som god man vid fattigkonkurs.

Beträffande taxesättning av förvaltararvodet i vissa fall hänvisas till avsnitt 6.2.5 nedan.

6.2.2.2 Behövs förvaltare i alla mindre konkurser?

I överensstämmelse med prop.-förslaget föreslår kommittén att i mindre dödsbokkonkurser förvaltare skall utses endast om särskilda skäl föreligger.

Enligt KL-förslaget skall i övrigt förvaltare utses i alla mindre konkurser.

I konkurser där tillgångar helt saknas består förvaltarens uppgifter normalt sett i att förrätta bouppteckning samt att utreda frågorna om möjligheten till återvinning och om galdenärsbrottslighet. Det kan finnas anledning att ta upp frågan, om särskild förvaltare kan avvaras i de uppenbart tillgångslösa konkurserna (utöver dödsbokkonkurserna). I gällande rätt finns inte något ovillkorligt krav på att god man skall tillsättas i fattigkonkurs (se 185 § KL). God man utses dock i det stora flertalet fattigkonkurser.¹

Enligt det danska propositionsförslaget och det norska kommittéförslaget finns det möjlighet att i vissa enklare konkurser underlåta att utse förvaltare. I sådana konkurser skall förvaltaruppgifterna ankomma på skifteretten. Denna kan utse en medhjälpare att utföra förvaltarssysslor. Till sådan medhjälpare får enligt det danska förslaget inte utses någon beträffande vilken det på grund av hans intresse i saken eller andra skäl är tvivel om hans opartiskhet.²

Kommittén föreslår i detta betänkande att förvaltningen såväl i ordinära som i mindre konkurser skall stå under tillsyn av kronofogdemyndigheten. Det kan övervägas, om man kan överlåta åt tillsynsmyndigheten att i vissa mindre konkurser fullgöra de åligganden som ankommer på förvaltare. Tanken att anlita kronofogdemyndigheten som förvaltare i en del konkurser berördes av kommittémajoriteten i KLK I (s. 89 ff). Ett diskuterat alternativ var att myndigheten skulle ha hand om förvaltningen i de konkurser där konflikt mellan statens och andra borgenärs intressen inte kunde tänkas, t. ex. när staten ensam var borgenär. Denna lösning avvisades emellertid

¹ Jfr KLK I Bil 1 tab. 7 a.

² Se betr. det anförda 112, 117 och 197 §§ i det danska propositionsförslaget (jfr 66 och 80 §§ i gällande dansk lag) och 138 § i det norska förslaget (jfr 112–114 §§ i gällande norsk lag).

på närmare angivna grunder. Bl. a. påpekades att det i de flesta konkurser förelåg konkurrens mellan statliga och andra fordringar och att det ofta kunde vara svårt att få en klar uppfattning av skuldsidan, innan förvaltningen kommit i gång.

En annan möjlighet som kommittémajoriteten förde fram var att kronofogdemyndigheten skulle utses till förvaltare, när misslyckat utmätningsförsök hade föregått konkursen och konkursboet saknade tillgångar. I sådana fall kunde det te sig rationellt att anlita kronofogdeorganisationen. De principiella betänkligheter som föranleddes av kronofogdemyndighetens ställning som företrädare för statens borgenärsintressen gjorde sig dock gällande även i sådana fall. Det var enligt kommittémajoriteten ett grundläggande krav att förvaltarens opartiskhet inte kunde sättas i fråga. Detta gällde i princip vare sig konkursboet räckte till utdelning eller ej, ehuru framför allt i det förra fallet. Kommittémajoriteten ville därför inte heller förorda denna lösning.

Genom att kronofogdemyndigheterna enligt kommitténs förslag skall anlitas som tillsynsorgan i konkurser är utgångspunkterna delvis ändrade. Att låta kronofogdemyndighet i egenskap av tillsynsmyndighet handha vissa begränsade förvaltaruppgifter i tillgångslösa konkurser kan medföra vissa praktiska och kostnadsmässiga fördelar särskilt i fall då ett resultatlost utmätningsförfarande har föregått konkursen. Utmättningsförsöket har ju gjorts av kronofogdemyndigheten.

Som nysst framgått kan med hänsyn till kronofogdemyndighets ställning som företrädare för statens borgenärsintressen principiella betänkligheter göra sig gällande även om kronofogdemyndighet får fullgöra förvaltaruppgifter bara i tillgångslösa konkurser. Saken skulle emellertid kunna ordnas så, att möjlighet att utse särskild förvaltare finns både vid konkursens början och senare under konkursens gång, om t. ex. risk för intressekonflikt visar sig föreligga.

En reglering med nu antydda innebörd kunde tas in i 185 a § i KL-förslaget och få ungefär följande utformning:

Är det uppenbart att gäldenärens bo saknar tillgångar, behöver förvaltare utses endast om särskild anledning föreligger. När förvaltare ej utses, skall tillsynsmyndigheten fullgöra de uppgifter som ankomma på förvaltare. Uppkommer i fall som nu sagts under konkursen särskild anledning, får konkursdomaren på begäran av tillsynsmyndigheten eller borgenär utse förvaltare.

Mot det nu framlagda alternativet kan emellertid även göras invändningar.

Om förvaltare utses senare i konkursen, uppstår problem av principiell natur. Dessa hänger samman med att tillsynsmyndigheten vid sin kontroll av förvaltningen kan få ta ställning till sina egna tidigare förvaltningsåtgärder. Lagutskottet uppmärksammade i sitt betänkande en likartad situation. Enligt prop.-förslaget kunde sålunda kronofogdemyndighet, som vid konkursens början hade förordnats till förvaltare, senare under konkursens gång ersättas av annan förvaltare. Ett genomförande av prop.-förslaget och av kommitténs förslag att kronofogdemyndighet skulle utöva tillsyn över enskild förvaltare skulle enligt utskottets uppfattning medföra en mindre tillfredsställande ordning. Kronofogdemyndigheten skulle då kunna få pröva riktigheten och lämpligheten av sina egna tidigare åtgärder.³ Över huvud var det enligt

³ Jfr även KLK I s. 92.

utskottets mening mindre tillfredsställande att kronofogdemyndighet i vissa konkurser skulle vara förvaltare och i andra tillsynsorgan.

Ett system där förvaltare som regel inte tillsätts i de tillgångslösa konkurserna skulle vidare motverka möjligheterna att upprätthålla en kår av advokater och andra personer med speciell inriktning på konkursförvaltning.⁴ Enligt en av kommittén tidigare gjord undersökning utgjorde de tillgångslösa konkurserna nästan hälften av de fattigkonkurser som avskrevs åren 1970 och 1971.⁵

En lösning med tillsynsmyndigheten som handläggare av förvaltaruppgifter i vissa konkurser skulle komplicera regelsystemet. Bl. a. skulle gränsdragningsproblem föranledas av att man fick laborera med tre slags konkurser: mindre konkurs utan förvaltare, mindre konkurs med förvaltare och ordinär konkurs. Den antydda ordningen skulle också stå i motsättning till lagutskottets önskemål att förfarandereglerna beträffande mindre och ordinära konkurser blir så enhetliga som möjligt.

En ordning, som innebär att förvaltare i regel inte utses i uppenbart tillgångslösa konkurser och att tillsynsmyndigheten i stället fullgör förvaltaruppgifterna i sådana konkurser, är emellertid tekniskt möjlig att genomföra. Kommittén redovisar utan närmare ställningstagande denna lösning som ett tänkbart alternativ till förslaget att förvaltare skall utses i alla mindre konkurser (utom betr. vissa dödsbon). Den alternativa lösningen torde förutsätta en eller annan följdändring bl. a. i KL. Kommittén har inte ansett det nödvändigt att utarbeta förslag till sådana följdändringar.

Om tillsynsmyndigheten skulle anförtros förvaltaruppgifter i de här avsedda konkurserna, bör kostnaderna för fullgörandet av dessa uppgifter lämpligen tas ut i samma ordning som skall gälla beträffande tillsynskostnader (jfr avsnitt 2.4.4.7).

Ledamoten *Gabrielsson* – som i KLK I med instämmande av experterna *Eneström* och *Wilhelmsson* förordat kronofogdemyndigheten som förvaltningsorgan i mindre konkurser – anser för sin del att förvaltare inte behöver utses i uppenbart tillgångslösa konkurser. Enligt *Gabrielsson* väger de praktiska och kostnadsmässiga fördelarna med en sådan ordning klart över de invändningar som kan göras. Eftersom kommittén emellertid lämnat frågan öppen anser *Gabrielsson* sig kunna godta vad kommittén har anfört på denna punkt. *Eneström* och *Wilhelmsson* är av samma uppfattning som *Gabrielsson*.

6.2.3 *Bestämmande av handläggningsform*

Den gränsdragning mellan mindre och ordinär konkurs som har gjorts i prop.-förslaget och som behålls i kommitténs förslag (se avsnitt 6.2.1) innebär att konkursdomaren i samband med konkursbeslutet först skall – såsom enligt gällande lag – bedöma om konkursboets tillgångar kan antas räcka till kostnaderna för en ordinär konkurs. Befinns detta inte vara fallet, skall konkursen handläggas som mindre konkurs. Anses tillgångarna vara tillräckliga för betalning av konkurskostnaderna, skall konkursdomaren pröva om det finns anledning anta att boet är av enkel beskaffenhet och att konkursen med fördel kan genomföras utan bevakningsförfarande. Ifall dessa båda förutsättningar föreligger, skall konkursen också handläggas som mindre konkurs.

⁴ Jfr KLK I s. 93.

⁵ Se KLK I Bil. 1 tab. 10 a och b.

Kommittén föreslog i KLK I en liknande gränsdragning mellan de båda konkursförfarandena och uppehöll sig i samband härmed (s. 74 ff) vid frågan, hur konkursdomaren skulle kunna bedöma om förutsättningarna för förenklad handläggning var uppfyllda. Därvid diskuterades olika möjligheter att ge konkursdomaren underlag för bedömning av handläggningsfrågan. Kommittén ansåg att det inte kunde komma i fråga att låta konkursbeslutet anstå i avvaktan på närmare uppgifter om beskaffenheten av gäldenärens bo. Vidare avvisades en ordning som innebär att alla konkurser skall behandlas lika fram till första borgenärssammanträdet och att konkursdomaren då tar ställning till om konkursen skall handläggas i den ena eller den andra formen. Härvid hänvisades till att det i de flesta fall från början står klart vilken handläggningsform som bör väljas. Kommittén tog även upp möjligheten att låta bevakningstid m. m. börja löpa först sedan det vid första borgenärssammanträdet avgjorts, om ett ordinärt konkursförfarande skall genomföras eller ej. Med tanke på den fördröjning som skulle bli följden i de fall då ordinär konkurs verkligen kommer till stånd förkastade kommittén även denna tanke. Ytterligare lösningar diskuterades. Kommittén stannade vid att man kunde behålla nuvarande ordning med viss påbyggnad.

Enligt kommitténs förslag i KLK I (s. 149 ff) skulle övergång från mindre till ordinär konkurs kunna ske, om det visade sig att förutsättningar för förenklad handläggning inte längre fanns.

Vid remissbehandlingen av KLK I invände många remissinstanser att konkursdomaren inte skulle få tillräckligt underlag för sitt val av handläggningsform genom kommitténs förslag på den punkten. Några remissorgan ansåg att konkursdomaren borde kunna få hjälp av borgenärerna, däribland kronofogdemyndigheten (se propositionen s. 99 ff, jfr s. 143).

I propositionen (s. 144) fann departementschefen övervägande skäl tala för att konkursdomarens ställningstagande till lämplig handläggningsform skjuts upp en kort tid, när ovisshet råder om vilket förfarande som bör tillämpas. Enligt prop.-förslaget (18 a och b §§) skall konkursdomaren vid behov i samband med konkursbeslutet kunna uppdra åt kronofogdemyndighet att inom viss kortare tid, i regel en vecka, utreda frågan hur konkursen skall handläggas. Under utredningsstadiet får enligt prop.-förslaget kronofogdemyndighet vidta förvaltningsåtgärd, som inte kan skjutas upp utan allvarlig olägenhet.

I tilläggsdirektiven framhålls att det i propositionen föreslagna särskilda utredningsförfarandet genom kronofogdemyndighet bygger på att myndigheten i flertalet fall också skall bli förvaltare i konkursen. Om regelmässigt annan än kronofogdemyndighet skall vara förvaltare, försvinner enligt direktiven flera av fördelarna med ett sådant utredningsförfarande. Onödigt dubbelarbete kan bli följden och brådskande förvaltningsåtgärder kan i vissa fall fördröjas. Kommittén har därför att undersöka även andra möjligheter att ge konkursdomaren ett tillfredsställande underlag för valet av handläggningsform i tveksamma fall.

Prop.-förslaget ger inte möjlighet till övergång från mindre till ordinär konkurs. Detta har samband med att man genom utredningsförfarandet sökt skapa garantier för att det skall ges tillräckligt underlag för valet av handläggningsform (jfr propositionen s. 146 f). Kommittén bör enligt tilläggsdirektiven med hänsyn till det nya läget överväga, om möjlighet bör

finnas till övergång mellan handläggningsformerna.

Som påpekats i tilläggsdirektiven är det inte lämpligt att förena ett utredningsförfarande genom kronofogdemyndigheten med ett system där kronofogdemyndighet regelmässigt inte är förvaltare. Värdet av en särskild utredningsprocedur i handläggningsfrågan är f. ö. tveksamt oberoende av vem som är utredare. Att konkursdomarens beslut om handläggningsform dröjer i avvaktan på utredningens resultat kan vara ofördelaktigt i de fall då förvaltningen av boet bör komma i gång genast. Utredningstiden måste naturligen sättas kort men detta kan medföra att utredningen om boet inte blir tillförlitlig. Nya omständigheter kan inträffa som gör att den vid utredningen rekommenderade enklare handläggningsformen inte längre är lämplig. Tillgångar av sådan omfattning att ett bevakningsförfarande är motiverat kan t. ex. tillfalla boet genom återvinning eller på annat sätt. Komplikationer med boets avveckling kan också tillstå. Enligt kommitténs mening bör man begagna sig av andra medel än ett omständligt utredningsförfarande för att förbättra konkursdomarens provningsunderlag.

Kronofogdemyndighet har i många fall goda förhandskunskaper om gäldenärens ekonomi (jfr propositionen s. 164). Det gäller framför allt när konkursansökningen har gjorts av myndigheten själv. Man kan räkna med att kronofogdemyndigheten kommer att uppträda som konkurssökande i minst hälften av de mindre konkurserna.¹ Kronofogdemyndigheten bör i sin konkursansökan lämpligen lämna uppgifter om sådana för myndigheten kända förhållanden som kan antas vara av betydelse för konkursdomarens val av handläggningsform. En föreskrift härom bör meddelas i lämplig författning.

Även när gäldenären eller annan borgenär än kronofogdemyndigheten är sökande bör denna myndighet kunna lämna upplysningar av betydelse för valet av handläggningsform. Konkursdomaren bör därför, om det behövs och lämpligen kan ske, rådfråga kronofogdemyndigheten innan han fattar sitt beslut. En föreskrift härom bör tas in i KF. Rådfrågningen bör kunna göras per telefon, om det befinns lämpligt. Vid gäldenärs ansökan torde telefonkontakter i regel vara det enda möjliga med hänsyn till den korta tid som står till buds, innan konkursdomaren skall besluta i saken. Ibland kan det vara lämpligt att konkursdomaren i mån av möjlighet även skaffar upplysningar från ackordscentralen eller av borgenär som kan antas vara informerad i frågan. Den presumtive förvaltaren kanske också kan ge vägledning.

I de fall då borgenär har gjort konkursansökan bör gäldenären föreläggas att i samband med sin förklaring över ansökningen lämna en kortfattad redogörelse för sin ekonomi. Kommittén föreslår att en föreskrift med sådan innebörd tas in i KL (se 13 § i KL-förslaget).²

Gäldenär som själv gör konkursansökan bör enligt gällande 8 § KL bifoga förteckning över boets tillgångar och skulder med närmare uppgifter om borgenärerna. Till dödsbos eller dödsbodlägares ansökan beträffande boet skall i princip fogas bouppteckning efter den döde. I denna reglering föreslås inte någon ändring.

Med konkursdomarens nu redovisade möjligheter att få upplysningar om gäldenärens ekonomi torde antalet konkurser, där tveksamhet om handläggningsformen kan råda, bli tämligen begränsat.

¹ Enligt den i KLK I redovisade statistiken (Bil. 1 tab. 4 a och b) var staten konkurssökande i ungefär 3/4 av fattigkonkurserna.

² Jfr motsvarande förslag i KLK I s. 75 f.

Mot bakgrund av det sagda föreslår kommittén en ordning, som innebär att beslut om handläggningsform liksom f. n. skall meddelas i samband med konkursbeslutet men att i gengäld övergång från mindre till ordinär konkurs vid behov skall kunna äga rum. Remissinstanserna godtog allmänt kommitténs förslag i KLK I om möjlighet till övergång från den enklare till den ordinära handläggningsformen. Lika litet som enligt KLK I och prop.-förslaget bör det däremot vara möjligt att gå över från ordinär till mindre konkurs (se KLK I s. 98 och propositionen s. 147). En annan sak är att en ordinär konkurs liksom f. n. bör kunna avskrivas efter ett enkelt anmälningsförfarande (se 186 § i förslaget).

Bestämmelser om övergång från mindre till ordinär konkurs har tagits upp i 185 h § i KL-förslaget.

I tveksamma fall bör konkursdomaren som princip välja handläggningsformen mindre konkurs. Olägenheten av att senare eventuellt behöva gå över till ordinär konkurs är i flertalet fall utan större betydelse. En förvaltare i mindre konkurs har i huvudsak samma ställning och i inledningsskedet samma uppgifter – bortsett från bevakningsförfarandet – som en förvaltare i ordinär konkurs. I nu aktuella konkurser torde vanligen anlitas samma kategori av förvaltare som tjänstgör i ordinära konkurser. Något personbyte med därav föranledda kostnader behöver då inte komma i fråga vid övergång.

Förvaltaren och tillsynsmyndigheten får vara uppmärksamma på om det finns anledning att gå över till ordinär konkurs. Det inledande skedet av förvaltningen i en mindre konkurs kan i förekommande fall samtidigt ses som ett i konkursen inbyggt utredningsstadium. Förvaltaren är enligt 185 h § i KL-förslaget skyldig att ta initiativ till övergång, om förutsättningarna för den enklare handläggningsformen brister. Tillsynsmyndighetens allmänna åliggande enligt 59 § i förslaget att tillse att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt i överensstämmelse med KL innefattar också skyldighet att ge akt på den nu aktuella frågan. Konkursdomaren kan självant ta upp frågan om övergång, när anledning till det har framkommit.

Vad som i första hand kan föranleda övergång till ordinär konkurs är att utdelning visar sig kunna ske till så många borgenärer att bevakningsförfarande bör anordnas. Även andra omständigheter – oförutsedda komplikationer vid förvaltningen m. m. – kan motivera övergång till ordinärt förfarande. Men tanke på det väl utbyggda förvaltnings- och tillsynssystemet även i mindre konkurser torde likväl övergång inte behöva aktualiseras så ofta. En grundförutsättning för övergång är att boets tillgångar räcker till betalning av kostnaderna för handläggning i ordinär form och av förekommande massaskulder.

6.2.4 Förvaltning och tillsyn

Det nya förvaltningssystem som kommittén föreslår för ordinära konkurser får återverkningar på de mindre konkurserna. Sålunda bör förvaltarens vidgade befogenhet att anlita sakkunnigt biträde (52 § i förslaget) och hans rätt att använda tvång för att ta hand om gäldenärens bo m. m. (54 §) gälla också i mindre konkurs. Förvaltaren i sådan konkurs bör vara skyldig att i viktigare förvaltningsfrågor höra bl. a. tillsynsmyndigheten, särskilt berörda borgenärer och gäldenären (51 a § första och andra st.). Som nämnts i avsnitt

2.4.6 bör det även i mindre konkurser finnas möjlighet att tillsätta allmänt ombud (43 a § och 51 a § tredje st.).

Enligt kommitténs förslag (avsnitt 2.4.1) skall konkursdomaren vara befriad från tillsynsuppgifter både i ordinära och i mindre konkurser. Konkursdomaren skall dock kunna på yrkande entlediga försumlig förvaltare. Vidare skall prövningen av arvodesanspråk göras av konkursdomstolen eller, i mindre konkurser, konkursdomaren.

I ordinära konkurser skall enligt kommitténs förslag kronofogdemyndigheten vara tillsynsorgan. Samma ordning föreslås för de mindre konkurserna (avsnitt 2.4.4.2). Tillsynen skall då utövas ungefär på samma sätt som i ordinära konkurser. Kvartalsräkningar och halvårsberättelser behöver dock inte upprättas av förvaltaren.

Enligt prop.-förslaget skall förvaltarens redovisning i mindre konkurser lämnas till konkursdomaren. Klandertiden räknas från det att redovisningen kom denne till handa. Övervägande skäl talar enligt kommitténs mening för att denna ordning behålls, trots att konkursdomaren genom kommitténs förslag upphör att vara tillsynsorgan. Det är en fördel för berörda rättsägare att ha tillgång till redovisningen hos konkursdomaren. Denne skall emellertid såsom kommitténs förslag är utformat inte granska redovisningshandlingarna i kontrollsyfte. Redovisningen bör självfallet avges till tillsynsmyndigheten som har att granska den. Myndigheten är enligt 191 § andra stycket i förslaget behörig att klandra redovisningen.

Bouppteckning och uppgifter enligt 185 b § i prop.-förslaget om orsakerna till gäldenärens obestånd och om misstanke att gäldenärsbrott begåtts m. m. skall enligt samma förslag tillställas konkursdomaren. Anledning saknas att ändra på denna ordning. Emellertid bör bouppteckningen och uppgifterna dessutom tillställas tillsynsmyndigheten såsom underlag för tillsynen.

Utdelningsförslag och förvaltningsredogörelse bör liksom enligt prop.-förslaget (185 f §) ges in till konkursdomaren. Det kan vara en fördel vid tillsynens utövande att inte bara förvaltningsredogörelsen utan också utdelningsförslaget lämnas till tillsynsmyndigheten.

Enligt kommitténs förslag skall övergång från mindre till ordinär konkurs kunna äga rum när någon av förutsättningarna för den enklare handläggningen brister. Normalt torde sådan övergång aktualiseras på grund av anmälan av förvaltaren. Lämpligen bör tillsynsmyndigheten höras över sådan anmälan, innan konkursdomaren vidtar åtgärder med anledning av den. Som kommittén framhållit i avsnitt 6.2.3 är det en viktig uppgift för tillsynsmyndigheten att se till att övergång kommer till stånd när omständigheterna påkallar det.

Anmälan av förvaltaren enligt 186 § KL görs f. n. hos konkursdomaren. Vid sådan anmälan skall redovisning vara fogad. Rättens ombudsman skall höras över anmälan. Prop.-förslaget gör ingen ändring i denna ordning. Kommittén anser att tillsynsmyndigheten liksom f. n. rättens ombudsman bör få yttra sig över förvaltarens anmälan.

6.2.5 *Taxor i mindre konkurser*

I propositionen förutsattes att statens ersättning för kostnaderna för kronofogdemyndighets förvaltning av konkursbo skulle bestämmas enligt vissa

schabloner. Någon prövning av dessa kostnader skulle inte äga rum hos konkursdomaren (propositionen s. 174 f och 319). Meningen var att frågan rörande taxesättning skulle undersökas närmare i samband med att det nya förvaltningssystemet sattes i kraft.

I tilläggsdirektiven betonas angelägenheten av att konkurskostnaderna hålls nere, framför allt när det gäller mindre konkurser. Kommittén bör enligt direktiven utreda i vilken omfattning en taxesättning av bl. a. förvaltararvoden är möjlig vid ny lösning av förvaltarfrågan i mindre konkurser.

Vad angår kostnaderna för kronofogdemyndighetens tillsyn i ordinära och mindre konkurser har kommittén i det föregående föreslagit att dessa kostnader skall utgå ur konkursboet utan prövning från konkursdomarens sida och att de skall bestämmas enligt vissa schabloner. Något närmare förslag om taxesättning av tillsynskostnaden läggs inte fram utan kommittén förutsätter att ersättningsfrågorna blir föremål för prövning i anslutning till att det nya systemet för tillsyn sätts i kraft.

Enligt 187 § i KLförslaget skall konkursdomaren efter hörande av tillsynsmyndigheten bestämma arvode till förvaltaren. Detta utgör en spär mot oskäligen arvoden. Även andra vägar bör emellertid sökas att hålla kostnaderna nere. En metod, som kommittén berörde redan i KLK I (s. 95), är att låta förvaltararvoden i viss omfattning utgå enligt fastställda taxor. Ett taxesystem skulle dessutom underlätta konkursdomarens hantering av arvodesfrågorna.

Inom området för den allmänna rättshjälpen förekommer taxor för bestämmande av ersättning till offentlig försvarare samt till biträde enligt rätts-hjälpslagen i mål om äktenskapsskillnad efter gemensam ansökan.

I prop. 1972:4 med förslag till rättshjälpslag m. m. framhölls (s. 275 ff) att man i fråga om arvodesprövningen borde sträva efter ett system som ålade den som begär ersättning att visa att det av honom yrkade arvodet är skäligt och att taxorna borde ses som utgångspunkter eller riktpunkter för arvodesprövningen. Avvikelse borde kunna ske såväl i höjande som i sänkande riktning. Härigenom borde den enskildes arbetsinsats kunna förenas med principen om skälig ersättning för utfört arbete.

I samma proposition diskuteras tre slags taxor, nämligen sak-, värde- och tidstaxor. Med saktaxor avses att normalarvoden bestäms för sådana grupper av mål och ärenden som normalt kräver en tidsmässigt begränsad och på förhand förutsebar arbetsinsats av biträdet. Värdetaxor innebär att arvodet ställs i relation till den rättssökandes, dvs. huvudmannens, ekonomiska intresse av sakens utgång. Genom tidstaxor beräknas arvodet efter tidsåtgången i det enskilda fallet.

Inom den kategori av mindre konkurser som avskrivs enligt 185 d § i KLförslaget torde förhållandena och de arbetsuppgifter som förvaltaren ställs inför vara ganska likartade och mera sällan av invecklad beskaffenhet. Förvaltarens arbetsuppgifter i dessa konkurser kan åtminstone i grova drag förutses. Han skall kontakta gäldenären, ta hand om dennes bo och bokföring, upprätta bouppteckning, anmäla förefintlig löne- eller pensionskund till kronofogdemyndigheten, utreda orsakerna till gäldenärens obestånd och återvinningsmöjligheterna samt undersöka om anledning att misstänka gäldenärsbrott föreligger. Bouppteckning och skriftlig uppgift om orsakerna till obestånd m. m. skall tillställas konkursdomaren och tillsynsmyndighe-

ten, varefter gäldenären har att vid edgångssammanträde avlägga bouppteckningsed. Vid sammanträdet bör förvaltaren närvara.

I nu berörda konkurser, dvs. de som avskrivs enligt 185 d § i KL-förslaget, torde förvaltarens uppgifter ofta kräva en tidsmässigt begränsad och på förhand någorlunda förutsebar arbetsinsats. Ett taxesystem i dessa konkurser synes därför kunna prövas. En taxesättning av förvaltararvodena bör då bygga på en saktaxa, varigenom man får en bestämd riktpunkt för arvodesprövningen. För att avvikelser från taxan skall få ske har förvaltaren att visa att den aktuella konkursen inte är ett genomsnittsfall utan att den har medfört väsentligt mer arbete än normalt eller varit särskilt komplicerad.

I den grupp av mindre konkurser som avskrivs enligt 185 f § i KL-förslaget kan varierande och i olika grad krävande arbetsuppgifter aktualiseras. Här kan uppkomma frågor t. ex. om fortsättande eller återupptagande av gäldenärens rörelse, indrivning av fordringar och förlikning angående osäker eller tvistig tillgång. Förhållandena kan växla starkt. Generellt sett gäller att alla i ordinär konkurs förekommande arbetsuppgifter – med undantag av sådana som har samband med bevakningsförfarandet – kan bli aktuella i de mindre konkurser som inte avskrivs enligt 185 d § i KL-förslaget. Med hänsyn härtill är det svårt att förutse den arbetsinsats som följer med förvaltaruppdraget. Vad som utgör skäligt arvode är beroende på förhållandena i det särskilda konkursfallet.

För mindre konkurser som avskrivs enligt 185 f § i KL-förslaget kunde man tänka sig att ha någon form av partiell taxesättning. Den skulle innebära att man fastställde en taxa för de vanligaste förvaltaruppgifterna, som normalt kan förutses. Andra uppgifter skulle falla utanför det taxesatta området. Ett sådant system medför emellertid vanskligheter. Blir taxornas tillämpningsområde för vidsträckt måste ständiga avvikelser från normalbeloppen göras. Taxornas värde minskar då avsevärt.

Hitills har det varit fråga om taxesättning av förvaltarens arvode.¹ Ersättning för kostnad som förvaltaren har haft, t. ex. utlägg för resa, lämpar sig inte för taxesättning. På rättshjälpsområdet förekommer inte heller taxor i fråga om utlägg.

En taxa för arvoden i konkurser som avskrivs enligt 185 d § i KL-förslaget bör bestämmas med utgångspunkt i den arbetstid som en förvaltare har att lägga ned på en genomsnittskonkurs.² Denna arbetstid torde få beräknas med hjälp av särskilda undersökningar. I KLK I (s. 254) finns ett schema där det framgår vilka arbetsuppgifter en förvaltare i mindre konkurs normalt får fullgöra och hur lång tid som normalt kan behövas för varje uppgift. Vid utformningen av taxor kan viss ledning hämtas från detta schema.

När skälig ersättning per timme bestäms får man utgå från den genomsnittliga kostnaden per timme för advokatverksamheten. Av betydelse är här samtliga kostnader för verksamheten med undantag för de direkta utlägg som görs i den enskilda konkursen.³

Sammanfattningsvis anser kommittén att ett taxesystem bör kunna införas för bestämmande av arvode till förvaltare i sådana mindre konkurser som avskrivs enligt 185 d § i KL-förslaget. En reglering i ämnet bör tas in i 187 § tredje stycket.

¹ Ersättning för tidsspilan bör ingå i arvodet. Jfr Welamson I s. 636.

² Ang. bestämmelsen i 82 § tredje st. KL att arvode inte får räknas efter tid se Welamson I s. 620 f.

³Jfr prop. 1972:4 s. 278.

6.3 Specialmotivering

185 §

Första stycket, som är likalydande med prop.-förslaget, anger i vilka fall konkursdomaren skall bestämma att konkurs skall handläggas som mindre konkurs. Principerna för gränsdragningen mellan de båda handläggningsformerna har behandlats i propositionen s. 145 ff, jfr s. 300 f och 309.

Frågan hur valet av handläggningsform skall gå till har kommittén behandlat i avsnitt 6.2.3 ovan. Angående spörsmålet hur värdet av tillgångar och storleken av konkurskostnaderna skall uppskattas kan hänvisas till propositionen (s. 197 f). Så kan även ske beträffande möjligheten att överklaga konkursdomarens beslut om handläggningsform (s. 199, 304 och 315).

Av andra stycket framgår i vilken utsträckning reglerna i övriga kapitel i KL är tillämpliga vid mindre konkurser. Stycket har samma lydelse som enligt prop.-förslaget bortsett från en justering, som föranletts av att 8 kap. KL skall upphävas enligt kommitténs förslag (se avsnitt 5.3.1). Regleringen innebär att föreskrifterna om handläggning av konkurs i 3 och 5–7 kap. KL skall ha tillämpning i mindre konkurser endast om det är särskilt angivet i 9 kap. KL. 4 kap. i KL-förslaget blir i princip fullt ut tillämpligt i mindre konkurser. Av regleringen följer motsättningsvis att de materiella bestämmelserna i KL skall tillämpas även i sådana konkurser (jfr propositionen s. 199 f).

185 a §

Paragrafen handlar om förvaltare och tillsyn över förvaltningen i mindre konkurs.

I första stycket anges att konkursdomaren skall utse en förvaltare i mindre konkurs. I fråga om förvaltare gäller de i 44 § i KL-förslaget uppställda kvalifikations- och behörighetskraven. Vad detta närmare innebär har behandlats i avsnitt 6.2.2.1. Se även propositionen s. 181 ff och 192. Ibland kan det finnas anledning för konkursdomaren att höra tillsynsmyndigheten, innan han utser förvaltare (jfr betr. interimsförvaltare i ordinär konkurs avsnitt 2.5 vid 46 §).

Mer än en förvaltare får inte utses i mindre konkurs. I frågan huruvida förvaltaren får sätta ombud i sitt ställe för vissa åligganden hänvisas till propositionen s. 201.

När gäldenären är dödsbo behöver enligt andra stycket, som överensstämmer med prop.-förslaget, förvaltare utses endast om bouppteckning enligt 20 kap. ÄB inte har upprättats eller särskilda skäl eljest föreligger. Se härom avsnitt 6.2.2.2 ovan och propositionen s. 150 f och 201.

Enligt tredje stycket skall 42, 59 och 60 §§ i KL-förslaget ha motsvarande tillämpning beträffande tillsyn över förvaltningen i mindre konkurser. Innebörden av hänvisningen till 42 § är att förvaltningen skall stå under tillsyn av kronofogdemyndigheten i den ort där gäldenären har att svara i tvistemål som angår gäld i allmänhet. Flyttas handläggningen till annan konkursdomare, kan med stöd av 201 § i KL-förslaget även tillsynen flyttas. I 59 § ges föreskrifter om tillsynsmyndighetens allmänna uppgifter och befogenheter. Bl. a. skall myndigheten se till att avvecklingen av konkursen inte

fördröjs i onödan. I vissa fall får myndigheten utse revisor för genomgång av förvaltningen. 60 § ger tillsynsmyndigheten rätt att få del av handlingar som rör boet och ålägger förvaltaren skyldighet att på begäran lämna tillsynsmyndigheten upplysningar om boet och dess förvaltning. Enligt 60 § skall tillsynsmyndigheten också på begäran lämna konkursdomaren, borgenär eller gäldenären upplysningar. I övrigt kan hänvisas till avsnitten 2.4.1, 2.4.2 och 2.5 ovan.

Tredje stycket upptar också en bestämmelse om allmänt ombud i mindre konkurser. Som framgår av vad kommittén har anfört i avsnitt 2.4.6.4 blir möjligheten att utse allmänt ombud i mindre konkurser endast i undantagsfall aktuell. På grund av hänvisningen till 43 a § i förslaget får det allmänna ombudet i mindre konkurs samma ställning som sådant ombud i ordinär konkurs. Detta innebär bl. a. att ombudet har de befogenheter som en granskningsman har i ordinär konkurs, givetvis med den begränsning som följer av att konkursen handläggs som mindre konkurs.

Regleringen i fjärde stycket motsvarar bestämmelserna i 185 a § fjärde stycket andra punkten och femte stycket i prop.-förslaget. Enligt kommitténs förslag skall i fråga om entledigande av förvaltare i mindre konkurs 80 § gälla i tillämpliga delar. Detta innebär att konkursdomaren inte självmant utan endast på framställning kan entlediga förvaltare. Vad angår dem som enligt 80 § första stycket är behöriga att göra framställning bör erinras om att granskningsman inte kan tillsättas i mindre konkurs. I övrigt kan hänvisas till avsnitt 2.5 vid 80 § ovan och till propositionen s. 202 f.

Fjärde stycket innehåller också en föreskrift enligt vilken, om förvaltaren avgår innan konkursen avskrivs, redovisning för förvaltningen snarast skall tillställas konkursdomaren och tillsynsmyndigheten (jfr propositionen s. 310).

185 b §

Paragrafen innehåller bestämmelser om förvaltarens åligganden. Paragrafen överensstämmer i stora delar med prop.-förslaget och kommittén hänvisar till motiveringen i propositionen s. 148 ff och 203 ff.

I första stycket anges vad som av förvaltarens allmänna åligganden och verksamhet i övrigt i ordinära konkurser skall gälla för förvaltare i mindre konkurser. Sakligt sett innehåller den av kommittén föreslagna regleringen i förhållande till prop.-förslaget vissa ändringar. Dessa innebär till en början att de nya bestämmelserna i 51 a § om samråd med tillsynsmyndigheten, särskilt berörda borgenärer, gäldenären och allmänt ombud skall tillämpas i mindre konkurser.

Även 51 b § i KL-förslaget blir tillämplig. Detta innebär att förvaltaren i mindre konkurs är skyldig att samråda med och lämna information till arbetstagarna i enlighet med vad som sägs där.

De av kommittén föreslagna nya bestämmelserna i 52, 54 och 57 §§ om anlåtande av biträde, användande av tvång samt bokföring blir också tillämpliga i mindre konkurser. Till följd av hänvisningen till 60 § andra stycket i förslaget är förvaltaren i mindre konkurs skyldig att på begäran lämna upplysningar om boet och dess förvaltning till konkursdomaren, borgenär eller gäldenären. Av hänvisningen i 185 a § tredje stycket i förslaget följer

att föreskrifterna i 60 § första stycket om förvaltarens upplysningsplikt gentemot tillsynsmyndigheten gäller även i mindre konkurser.

Enligt föreskrifter i andra och fjärde styckena i förevarande paragraf skall förvaltaren lämna uppgifter om orsakerna till gäldenärens obestånd m. m. till konkursdomaren och tillsynsmyndigheten samt tillstålla dem bouppteckningen.

185 c §

Paragrafen handlar om försäljning av boets egendom och överensstämmor med prop.-förslaget, bortsett från vissa jämkningar i andra stycket till följd av det ändrade förvaltningssystemet i ordinära konkurser. I övrigt hänvisas till propositionen s. 154 f och 205 ff.

185 d §

Paragrafen innehåller bestämmelser om gäldenärens edgång och om avskrivning av konkurser i vilka utdelning inte kan ske. Regleringen överensstämmor – utom i de hänseenden som berörs nedan – med prop.-förslaget och har behandlats i propositionen s. 209 ff.

Bestämmelserna i 91 § i förslaget gäller även i mindre konkurser. Tillämpning av andra stycket i nämnda paragraf om befrielse för ställföreträdare att avlägga ed i juridisk persons konkurs förutsätter att förvaltare har utsetts. När gäldenären är dödsbo och konkursen handläggs som mindre konkurs, behöver emellertid förvaltare tillsättas endast om bouppteckning enligt 20 kap. ÄB inte har upprättats eller eljest särskilda skäl föreligger (se 185 a § andra st. i KL-förslaget). Kommittén föreslår att konkursdomaren i dödsbokkonkurser, där förvaltare inte har utsetts, skall göra den prövning som enligt 91 § andra stycket ankommer på förvaltaren. Föreskrift härom upptas som en andra punkt i första stycket av förevarande paragraf.

När konkursen avskrivs skall enligt andra stycket redovisning tillställas såväl konkursdomaren som tillsynsmyndigheten.

185 e §

I paragrafen finns de grundläggande reglerna om utdelning i mindre konkurs. De överensstämmor med prop.-förslaget. Paragrafen har motiverats i propositionen s. 212 ff.

185 f §

Paragrafen handlar om fastställande av utdelning och överensstämmor med prop.-förslaget, bortsett från att utdelningsförslag, förvaltningsredogörelse och redovisning skall tillställas – förutom konkursdomaren – även tillsynsmyndigheten. Se propositionen s. 170 ff, 214 ff, 310 ff och 316 f.

Det bör erinras om att konkursdomaren enligt förslaget inte vidare skall ha till uppgift att kontrollera förvaltarens verksamhet. Att t. ex. förvaltarens redovisning skall ges in till konkursdomaren har sin betydelse för den som kan vilja klandra redovisningen.

185 g §

I första stycket anges hur utdelning i mindre konkurs skall verkställas. I andra stycket behandlas det fallet att nya medel blir tillgängliga för utdelning efter det att konkursen avskrivits. Regleringen överensstämmer med prop.-förslaget (se propositionen s. 217 ff och 312). Anmälan om att utdelningen tillställts borgenärerna skall dock enligt förslaget göras hos både konkursdomaren och tillsynsmyndigheten.

185 h §

Paragrafen handlar om övergång från mindre till ordinär konkurs och har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 6.2.3). I gällande rätt finns en motsvarighet i 185 § 5 KL. Någon bestämmelse om övergång till ordinär konkurs fanns inte i prop.-förslaget men däremot i förslaget enligt KKK I (186 §). Vad som sägs i det följande i anslutning till paragrafen är i huvudsak hämtat från specialmotiveringen i KKK I (s. 149 ff).

Övergång till ordinär konkurs skall ske, om det under den enklare handläggningen visar sig att förutsättningar för denna konkursform inte längre föreligger. Övergång kan aktualiseras i skilda situationer. De antaganden om tillgångarnas storlek eller boutredningens beskaffenhet, vilka har legat till grund för valet av handläggningsform, kan visa sig felaktiga. Nya omständigheter kan också inträffa. Tillgångar av betydande omfattning kan t. ex. tillfalla boet genom återvinning, arv eller gåva. Som framgår av den allmänna motiveringen bör man ofta kunna låta den enklare handläggningen fortsätta även om de nya omständigheterna skulle ha föranlett beslut om ordinär handläggning, ifall de hade varit kända vid konkursens början. De väl utbyggda förfarandereglerna i mindre konkurs gör att handläggningen många gånger kan slutföras inom ramen för sådan konkurs.

För övergång till ordinär konkurs fordras att tillgångarna räcker till betalning av de konkurskostnader som följer med ordinär konkurs och av eventuella massaskulder. Lika väl som framdeles uppkommande konkurskostnader skall tas med i beräkningen skall även framtida massaskulder, som är möjliga att förutse, beaktas. Om tillgångarna i boet inte anses räcka till de konkurskostnader och massaskulder som kan uppkomma vid ordinär handläggning, får konkursen bringas till slut som mindre konkurs.

Förvaltaren i mindre konkurs har regelmässigt de bästa förutsättningarna att bedöma, om konkursen bör övergå till ordinär konkurs. Enligt första stycket i paragrafen skall förvaltaren, om han finner att i 185 § första stycket 2) angivna förutsättningar för handläggning i den enklare ordningen inte föreligger, genast anmäla detta till konkursdomaren. Det räcker med att ettdera av enkelhets- och bevakningsrekvisiten brister. Anmälningen bör motiveras. Som ytterligare förutsättning för sådan anmälan gäller att boet räcker till betalning av de konkurskostnader som följer av en ordinär handläggning och av massaskulder.

Konkursdomaren skall höra tillsynsmyndigheten över förvaltarens anmälan. Frågan, om övergång skall ske, får normalt anses vara en sådan viktigare förvaltningsfråga vari samråd skall ske enligt 51 a § i förslaget. Om tillsynsmyndigheten vid sådant samråd tillstyrker att övergång sker,

bör detta lämpligen dokumenteras vid förvaltarens anmälan. Myndigheten får då anses vara hörd i saken.

Om konkursdomaren finner anmälningen vara befogad, skall 19 § i förslaget ha motsvarande tillämpning. Kungörelse i enlighet med vad som gäller vid ordinär konkurs skall således genast utfärdas.

Konkursdomaren kan även självant föranstalta om övergång till ordinär konkurs, om det på annat sätt än genom anmälan av förvaltare har framgått att övergång är påkallad. Tillsynsmyndigheten, borgenär eller gäldenären kan t. ex. ha gjort konkursdomaren uppmärksam på omständigheter som ger anledning att gå över till ordinär konkurs. Det ligger i sakens natur att konkursdomaren samråder med förvaltaren och tillsynsmyndigheten innan han av eget initiativ beslutar om övergång. Förvaltaren bör i sin tur höra särskilt berörda borgenärer (jfr 51 a § första st. i förslaget).

Förordnande om övergång till ordinär konkurs bör upptas i särskilt beslut, som kan överklagas.¹ Även det fallet att konkursdomaren finner anmälan från förvaltaren vara obefogad bör komma till uttryck i särskilt beslut.

Beträffande kungörelsen av övergång till ordinär konkurs föreskriver förslaget att de tider, som enligt 19 § skall räknas från det beslutet om konkurs meddelades, i stället skall räknas från dagen för utfärdandet av den här avsedda kungörelsen. Konkursdomaren bör inte bestämma längre tider än vad som motiveras av omständigheterna i det föreliggande fallet. I fråga om kungörelsens offentliggörande gäller bestämmelserna i 18 a § andra stycket i förslaget. Kungörelse, som utfärdas under konkursens fortsättning, skall införas i den eller de ortstidningar som konkursdomaren enligt 18 a § första stycket andra punkten har bestämt i samband med att konkursbeslutet meddelats.

I regel bör det ganska snart efter det att konkursförvaltningen kommit i gång stå klart, om övergång till ordinär konkurs är påkallad. Förslaget utgår emellertid från att konkursdomaren kan besluta om övergång till ordinär konkurs så länge den mindre konkursen inte avskrivits (jfr KLK I s. 150). Kommittén räknar med att övergång skall behöva äga rum endast i ett ringa antal fall.

Rättshandlingar som förvaltaren i behörig ordning har företagit på konkursboets vägnar under den mindre konkursen, t. ex. försäljning av egendom, förblir efter övergång till ordinär konkurs bindande.

I andra stycket sägs att konkursen även i övrigt skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet om konkurs.

Den som utses till förvaltare i mindre konkurs kommer enligt förslaget att i stor utsträckning också vara kvalificerad att ha hand om förvaltningen i ordinär konkurs. I sådant fall behöver något förvaltarbyte inte göras vid övergång från mindre till ordinär konkurs. Man bör normalt kunna räkna med att konkursen inte har komplicerats i så hög grad att den ursprungliga förvaltaren inte kan fortsätta åtminstone som interimförvaltare i den ordinarie konkursen. Med hänsyn till det sagda har i andra stycket av förevarande paragraf upptagits en bestämmelse enligt vilken förvaltaren vid övergång skall anses vara utsedd enligt 45 § i förslaget, dvs. till interimförvaltare.² När det påkallas av omständigheterna kan annan person utses till slutlig förvaltare vid första borgenärssammanträdet. Om det i undantagsfall blir nödvändigt, kan interimförvaltaren entledigas enligt 80 § i för-

¹ Se SvJT 1969 rf s. 6, jfr SvJT 1973 s. 134. Jfr även NJA 1940 s. 95.

² Interimförvaltarens namn och adress bör lämpligen framgå av kungörelse i anledning av övergång. Jfr KLK I s. 180.

slaget och vid behov ersättas med annan interimsförvaltare.³

Arvode till förvaltaren kommer efter övergång att bestämmas i den ordning som föreskrivs beträffande ordinär konkurs, se 82–86 a §§. Därvid skall förvaltarens insatser under den mindre konkursen självfallet beaktas.⁴

I och för sig föreligger inget hinder mot att flera förvaltare utses, sedan övergång till ordinär konkurs ägt rum (se 41 § KL, jfr 50 § i förslaget).

Enligt föreskrift i andra stycket behöver bouppteckning inte upprättas på nytt i den ordinära konkursen. Skulle den mindre konkursen övergå till ordinär konkurs redan innan någon bouppteckning hunnit upprättas, måste – som också följer av lagtexten – bouppteckning givetvis upprättas efter övergången enligt föreskrifterna i 53 § i förslaget.

När övergång till ordinär konkurs äger rum, har förvaltaren regelmässigt redan tagit hand om gäldenärens bo. Särskilda åtgärder i detta hänseende blir då inte aktuella. Däremot måste förvaltaren bl. a. upprätta sådan berättelse som sägs i 55 § i förslaget. Vissa av de uppgifter som denna berättelse skall innehålla har visserligen lämnats redan på grund av bestämmelserna i 185 b § andra stycket i förslaget. De förut lämnade uppgifterna kan likväl behöva förnyas eller kompletteras och det finns knappast tillräcklig anledning att befria förvaltaren från samma uppgiftsskyldighet i den ordinära konkursen. De tidigare uppgifterna blir emellertid till hjälp vid upprättandet av förvaltarberättelsen. Ibland kan det räcka med att de återges i berättelsen eller bifogas denna.

Gäldenären eller annan som har avlagt bouppteckningsed eller beedigat viss uppgift i bouppteckningen behöver inte på nytt fullgöra sådan edgång. Det är uppenbart att sådan erinran som föreskrivs i 19 § tredje stycket KL beträffande gäldenärens skyldighet att avlägga bouppteckningsed inte behöver göras, när eden redan har avlagts.

186 §

Här ges regler om avskrivning av ordinära konkurser på grund av brist på tillgångar i boet. Paragrafen överensstämmer i princip med 186 § i prop.-förslaget, som i sin tur i huvudsak ansluter sig till 186 § KL. Se propositionen s. 175, 221 ff och 312.

Enligt förslaget skall i första stycket avsedd anmälan, åtföljd av redovisning, göras hos konkursdomaren och tillsynsmyndigheten. I övrigt innebär förslaget att tillsynsmyndigheten har trätt i rättens ombudsmans ställe i den procedur som skall följa sedan anmälan gjorts.

187 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur ersättningen till förvaltaren skall fastställas i mindre konkurs. Ersättning till staten för kostnader hos tillsynsmyndigheten regleras genom 205 § i förslaget.

Enligt första stycket skall, när konkursen avskrivs enligt 185 d, 185 f eller 186 §, konkursdomaren efter hörande av tillsynsmyndigheten bestämma arvode till förvaltaren och ersättning för kostnad som uppdraget har medfört. Den föreslagna regleringen står i saklig överensstämmelse med 187 § andra stycket i prop.-förslaget. Se härom propositionen s. 223 f. Tillsynsmyndig-

³ Om första borgenärs-sammanträdet är nära förestående kan det vara onödigt att utse ny interimsförvaltare. Se Lawski s. 129 och Welamson I s. 179.

⁴ Betr. det fallet att interimsförvaltare även förordnats till slutlig förvaltare se NJA 1944 s. 524 och SvJT 1946 rf s. 33. Jfr Lawski s. 168 och Welamson I s. 640.

hetens mening bör kunna inhämtas på ett informellt sätt (t. ex. genom telefon), när så anses lämpligt.

I 81 § KL finns bestämmelser om hur konkurskostnader i vissa fall skall fördelas på olika slags egendom i konkursboet. Enligt andra stycket i förevarande paragraf, vilket motsvarar 187 § tredje stycket i prop.-förslaget, gäller bestämmelserna i 81 § även beträffande kostnader för mindre konkurser.

Tredje stycket handlar om den i allmänna motiveringen (avsnitt 6.2.5) förordade taxan för bestämmande av arvode till förvaltaren i mindre konkurser, som avskrivs enligt 185 d § i förslaget. Det skall ankomma på regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att fastställa taxan. Inom området för den allmänna rättshjälpen har domstolsverket utarbetat taxor. Det synes lämpligt att domstolsverket också får fastställa den taxa som åsyftas här. Domstolsverket bör därvid samråda med riksskatteverket i dess egenskap av centralorgan för exekutionsväsendet samt med företrädare för advokatväsendet.

Enligt 82 § andra stycket KL får arvode till förvaltaren inte sättas högre än som med hänsyn till det arbete uppdraget krävt, den omsorg och skicklighet varmed det utförts samt boets omfattning kan anses utgöra skälig ersättning. Dessa riktlinjer är enligt första stycket andra punkten i förevarande paragraf tillämpliga även i fråga om förvaltararvode i mindre konkurser och bör vara vägledande vid taxans utformning. Taxan utgör ett normalarvode som kan höjas eller sänkas. Om förvaltaren t. ex. varit oskicklig eller försumlig, bör alltså taxan kunna underskridas. Enbart den omständigheten att bobehandlingen varit påtagligt enkel bör inte föranleda avvikelse från taxan. Har förhållandena i konkursen varit sådana att förvaltaren måste lägga ned avsevärt mer arbete än normalt, bör han kunna tillerkännas ersättning utöver taxan.

Taxesättningen skall endast gälla arvode och således inte förvaltarens utlägg. Ersättning för utlägg skall alltid föregås av en prövning i det enskilda fallet.

Även om förvaltararvodet skall utgå enligt fastställd taxa skall konkursdomaren höra tillsynsmyndigheten över förvaltarens ersättningsanspråk. Tillsynsmyndigheten får då tillfälle att i förekommande fall ta ställning till om skäl till avvikelse från taxan föreligger och kan också ge sin syn på den ersättning för kostnader som förvaltaren begär.

188 §

Paragrafen överensstämmer med prop.-förslaget. Beträffande motiven se propositionen s. 175 ff och s. 224 f.

7 Övriga ändringar i KL

I detta kapitel behandlas de paragrafer i KL-förslaget till vilka specialmotivering inte har lämnats i det föregående.

13 §

Den föreslagna ändringen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 6.2.3). Som framgår där syftar ändringen till att i de fall som paragrafen avser ge konkursdomaren fylligare underlag för prövningen av handläggningsform.

14 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om skingringsförbud. Den överensstämmer med 14 § i lagberedningens förslag till lag om ändring i KL enligt Utsökningsrätt X. Jfr ovan avsnitt 3.2.2.2.

14 b §

Allmän motivering till denna paragraf har lämnats i avsnitt 3.2.2.2.

Enligt första stycket kan konkursdomaren eller rätten förbjuda gäldenären att lämna landet eller häkta honom. Sådan åtgärd förutsätter begäran av borgenär och kan inte vidtas innan konkursansökan har gjorts. Borgenärens fordran behöver inte vara förfallen till betalning. I förening med reseförbud kan gäldenären förpliktas att lämna ifrån sig sitt pass till konkursdomaren. För beslut i fråga om pass krävs inte särskild begäran av borgenär.

När gäldenären är juridisk person, kan åtgärd som avses i första stycket av paragrafen vidtas mot den som enligt allmänna regler är behörig ställföreträdare för gäldenären under konkursen. Enligt en särskild bestämmelse i andra stycket kan emellertid även vissa förutvarande ställföreträdare förbjudas att lämna landet eller häktas. Regleringen anknyter till 96 § i förslaget enligt vilken bl. a. föreskrifterna om reseförbud under konkursen i 88 § skall tillämpas på samma krets av förutvarande ställföreträdare. Häktning av sådan ställföreträdare kan enligt 96 § andra stycket också ske under konkursen.

I fråga om reseförbud och häktning har enligt föreskrift i tredje stycket av förevarande paragraf 15 kap. 5 § och 6 § första stycket RB motsvarande tillämpning.¹

Av hänvisningen till 15 kap. 5 § RB följer till en början att förbud att

¹ I U XIII har föreslagits ändringar i 15 kap. RB, vilka bl. a. hänger samman med att institutet reseförbud föreslås utmönstrat i civilprocessen. Se U XIII s. 21 ff och 130 ff. Om man utgår från lydelsen av 15 kap. RB enligt U XIII, bör hänvisningarna i 14 b § KL-förslaget avse 5–7 och 9 § § i samma kap.

lämna landet eller beslut om häktning inte får meddelas utan att gäldenären har fått tillfälle att yttra sig i saken. Föreligger fara i dröjsmål, får dock konkursdomaren eller rätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla till dess annorlunda förordnas. I de fall som avses här torde sådant interimistiskt förordnande i regel vara påkallat. Att gäldenären inte har fått del av reseförbud som utfärdats med stöd av förevarande 14 b § hindrar ej att förbudet kan tillämpas mot honom, om han försöker lämna landet.² Underrättelse om utfärdat reseförbud bör sändas till passmyndigheten. Denna bör i sin tur underrätta konkursdomaren, om nytt pass eventuellt utfärdas för gäldenären. Föreskrifter om sådana underrättelser bör utfärdas i administrativ ordning.

På grund av hänvisningen till 15 kap. 5 § RB gäller vidare att gäldenären inte får förbjudas att lämna landet eller häktas utan att den borgenär som begärt åtgärden har ställt pant eller borgen för skada, som gäldenären kan tillfogas. Staten är dock fritagen från skyldigheten att ställa säkerhet. Borgenär som är ur stånd att lämna säkerhet kan befrias från detta, om synnerliga skäl för konkursansökningen – vare sig den gjorts av honom eller av annan – föreligger. Beträffande pant och borgen gäller bestämmelserna i UL (se 48 §).³ Regeln i 15 kap. 6 § första stycket RB att säkerhetsåtgärd skall hävas, om pant eller borgen ställs, skall enligt uttrycklig bestämmelse i förevarande paragraf inte gälla i detta sammanhang. En sak för sig är att själva konkursen i vissa fall kan avväjas genom att sådan säkerhet ställs, se 5 § KL.

Om borgenär som skall ställa säkerhet åtnjuter allmän rättshjälp, får rätts-hjälpsnämnden utfärda ansvarsförbindelse på statens vägnar med stöd av 10 § rättshjälpslagen (1972:429) enligt den lydelse som kommittén föreslår nedan i avsnitt 8.8.

Genom hänvisningen till 15 kap. 6 § första stycket RB ges möjlighet att besluta om här aktuella åtgärder i samband med målets avgörande.

I tredje stycket hänvisas beträffande häktning dessutom till 94 § tredje stycket och 95 § andra stycket i förslaget. Hänvisningen till sistnämnda lagrum medför bl. a. att det – även om konkursansökningsmålet har hänskjutits till rätten – är konkursdomaren som beslutar om gäldenärens frigivande.

Konkursdomarens eller rättens beslut om reseförbud eller häktning kan – liksom beslut om skingringsförbud enligt 14 a § i förslaget – överklagas till hovrätten genom besvär.⁴ Sådant beslut går omedelbart i verkställighet.⁵

18 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad konkursdomaren skall iakta, när beslut om konkurs meddelas.

Enligt första stycket, som bortsett från en redaktionell jämkning överensstämmer med prop.-förslaget, skall konkursdomaren i samband med konkursbeslutets meddelande bestämma om konkursen skall handläggas i ordinarie ordning eller med tillämpning av de särskilda bestämmelserna i 185 a–185 g §§ i KL-förslaget, dvs. som mindre konkurs. Principerna för gränsdragningen mellan de båda handläggningsformerna har behandlats i avsnitt 6.2.1. Vad angår det underlag som står konkursdomaren till buds vid valet av handläggningsform kan hänvisas till avsnitt 6.2.3.

² Betr. reseförbud enligt UL jfr Hassler s. 391 not 21.

³ Ang. skyldighet att ställa säkerhet för skada vid reseförbud enligt UL eller RB se Hassler s. 374 f och 391 samt Ekelöf, Rättegång III 3 uppl. s. 11.

⁴ Jfr 49 kap. 4 § RB och U X s. 94.

⁵ Se 17 kap. 14 § RB, jfr U X s. 93.

Första stycket innehåller dessutom en föreskrift om att konkursdomaren skall bestämma den eller de ortstidningar i vilka kungörelser om konkursen skall införas. Se beträffande första stycket även propositionen s. 304 ff och 315.

Andra stycket handlar om kungörande av konkursbeslut och handläggningsform och överensstämmer i huvudsak med 18 a § tredje stycket i prop.-förslaget (se propositionen s. 305).

I prop. 1976/77:63 har föreslagits ett nytt system för kungörande av beslut m. m. Förslaget innebär för KL:s del i korthet att beslut om försättande i konkurs och beslut om att fattigkonkurs skall övergå till att handläggas som ordinär konkurs skall kungöras enligt en "bred ortstidningsprincip", dvs. i alla lokala dagstidningar som har en spridning av någon betydelse inom orten. När beslut enligt KL i övrigt skall kungöras behöver kungörelsen införas endast i ett begränsat antal ortstidningar, vilka bestäms av konkursdomaren i samband med konkursbeslutet. Kungörande skall dessutom alltid ske i Post- och Inrikes Tidningar, vilket uttryck genomgående skall träda i stället för "allmänna tidningarna".¹

En tillämpning av det föreslagna systemet på KL-förslaget skulle innebära att den breda principen skall gälla i fråga om alla konkursbeslut och i samband härmed meddelade beslut om handläggningsform. Om konkursen skall handläggas i ordinär ordning, skall vad konkursdomaren enligt 19 § bestämmer i fråga om tid för borgenärssammanträde m. m. kungöras på samma sätt. Likaledes skall den breda principen tillämpas i fråga om beslut om övergång från mindre till ordinär konkurs enligt 185 h §. Med utgångspunkt i vad som sagts i prop. 1976/77:63 (s. 191) blir slutligen den breda principen tillämplig vid kungörande angående upprättande av utdelningsförslag i mindre konkurs enligt 185 f §.

Om riksdagen godtar vad som i prop. 1976/77:63 har föreslagits beträffande kungörande, medför detta att ett antal paragrafer i KL-förslaget behöver justeras för att anpassas till det nya systemet.

Enligt nämnda prop. (s. 189 f) kan det övervägas om inte nuvarande ordning med kungörelser under konkurs kan ersättas med ett mer nyanserat system, som i större utsträckning bygger på direkta underrättelser till berörda intressenter. En sådan mer omfattande omreglering sägs böra ske först i samband med det fortsatta reformarbetet inom konkursrätten.

Frågor angående behovet av vissa kungörelser under konkursförfarandet torde komma att aktualiseras under kommitténs fortsatta arbete.

19 §

Paragrafen upptar bestämmelser om vad konkursdomaren skall göra, när han bestämt att konkursen skall handläggas i ordinär ordning.

Första stycket är likalydande med prop.-förslaget (se propositionen s. 307).

Enligt andra stycket skall vad konkursdomaren har bestämt enligt första stycket tas in i kungörelse som avses i 18 a § andra stycket. Besked om tidpunkten för första borgenärssammanträdet och om bevakningstiden skall således kungöras gemensamt med konkursbeslutet (jfr propositionen s. 307).

Om konkursdomaren beslutar att en mindre konkurs skall övergå till

¹ Se prop. 1976/77:63 s. 188 ff och 386 f. Jfr 3 § i den i samma prop. föreslagna kungörandelagen

ordinär konkurs, skall enligt 185 h § första stycket i förslaget 19 § ha motsvarande tillämpning.

27 §

I paragrafen, som har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4.4.6), anges vilken egendom som skall räknas till konkursboet. Gälldenären får behålla avlöning och annan arbetsinkomst som står inne vid konkursbeslutet samt arbetsinkomst som förvärfvas efter konkursens början, allt i den mån inkomsten inte efter skatteavdrag uppenbart överstiger vad som går åt till hans och hans familjs försörjning samt till fullgörande av annan underhållsskyldighet. Gälldenären skall underrätta förvaltaren om inkomst som här nämnts. Vill förvaltaren göra anspråk på inkomsten, skall han underrätta arbetsgivare eller annan som skall utge förmånen.

I kommitténs förslag motsvaras tredje stycket av tredje och fjärde styckena i nuvarande lydelse. Fjärde och femte styckena i förslaget har ingen motsvarighet i gällande lag.

Twist huruvida någon del av gälldenärens inkomster skall tillkomma konkursboet prövas f. n. av rätten. Genom kommitténs förslag flyttas prövningen över på tillsynsmyndigheten, dvs. kronofogdemyndigheten i den ort där gälldenären har att svara i tvistemål som angår gäld i allmänhet.

Förslaget innebär vidare att förfarandet ändras något. Boet kan få del i gälldenärens inkomster endast efter beslut av tillsynsmyndigheten. Bara förvaltaren får påkalla myndighetens prövning. Nuvarande konstruktion, som knyter an till att twist föreligger, har alltså slopats.

Enligt gällande ordning skall rätten inhämta yttrande av rättens ombudsman och förvaltaren, om denne ej är sökande, samt skyndsamt sätta ut tid och plats för rättens sammanträde och härom underrätta dem som berörs av tvisten. I kommitténs förslag har denna reglering ersatts med en bestämmelse om att tillsynsmyndigheten skall inhämta yttranden i den omfattning som anses behövlig för prövningen. De som kan behöva höras torde i huvudsak vara desamma som när fråga om utmätning eller införsel i lön är aktuell hos kronofogdemyndigheten. Eftersom prövning enligt förevarande paragraf torde bli ganska sällsynt, saknas anledning att reglera saken mera utförligt. Det får förutsättas att förfarandet vid utmätning och införsel i lön i tillämpliga delar får komma till användning också i konkurs-sammanhanget. Huruvida och i vilken mån det behövs tillämpningsföreskrifter som motsvarar dem som finns för specialexecution (20–33 §§ utsokningskungörelsen 1971:1098) får övervägas i samband med arbetet på den administrativa reglering som förslaget föranleder.

Gälldenärens beneficium vid löneutmätning och vid konkurs är lika stort. Löneutmätning kan dock aldrig förekomma under konkurs på grund av det allmänna utmätningförbudet i 23 § KL. Skulle förvaltaren inte göra anspråk på gälldenärens lön, inverkar detta alltså inte på möjligheten till löneutmätning.

Den omständigheten att boet kan få del i gälldenärens arbetsinkomst får inte föranleda att avvecklingen av konkursen fördröjs.

Tillsynsmyndighetens beslut skall lända till efterrättelse även om talan förs däremot. Beslutet får ändras när anledning förekommer. På dessa punk-

ter motsvarar förslaget gällande ordning med det undantaget att omprövning får ske utan att ansökan görs.¹

I tredje stycket enligt förslaget har tagits upp en bestämmelse enligt vilken tillsynsmyndighetens beslut skall delges med arbetsgivare eller annan som utger förmån, som avses här. Bestämmelsen har viss motsvarighet i 27 § KL tredje stycket andra och tredje punkterna. Inte heller här torde närmare reglering behövas i KL utan tillämpningen får – eventuellt med stöd av särskilda föreskrifter – anpassas till vad som gäller i liknande situationer vid specialexekution. Se 13 § införsellagen och 51 § utsökningskungörelsen med därtill fogad tabell.

I fjärde stycket ges regler om fullföljd mot tillsynsmyndighetens beslut. Att beslutet kan överklagas innebär undantag från principen att fullföljd mot tillsynsmyndighetens beslut inte är tillåten (se 209 § i förslaget). I fråga om fullföljdsrätten föreskrivs att den vars rätt berörs av tillsynsmyndighetens beslut får överklaga detta. Fullföljdsrätt tillkommer sålunda förvaltare, gäldenären, underhållsberättigad och borgenär. I fråga om besvärstalan hänvisas till reglerna om klagan över utmätning av avlöning. Innebörden härav är bl. a. att överklagandet skall ske hos överexekutor och att klagan inte är inskränkt till viss tid (jfr 201 § tredje st. UL). Enligt UL har gäldenären och borgenär besvär rätt. Som nyss framgått är kretsen av taleberättigade här en annan.

Enligt femte stycket får regeringen eller av denna utsedd myndighet meddela föreskrifter för tillsynsmyndighetens prövning. Kommittén förutsätter att riksskatteverket får i uppdrag att utfärda sådana bestämmelser. Riksskatteverket utfärdar liknande föreskrifter för kronofogdemyndigheterna i fråga om löneutmätning och om kvittning enligt lagen (1970:215) om arbetsgivares kvittningsrätt.

Bestämmelserna i 27 § tredje och fjärde styckena har enligt 98 § i förslaget motsvarande tillämpning vid prövning av frågor om vad gäldenären äger få ut av konkursboet.

Reglerna i 27 § gäller i princip även i mindre konkurser, dvs. konkurser som handläggs enligt 185 a–185 g §§ i förslaget. Detta följer indirekt av 185 § andra stycket i förslaget.

I vissa fall kan tillsynen över konkursförvaltningen flyttas till annan kronofogdemyndighet i samband med att handläggningen hos konkursdomaren flyttas, se 201 § i förslaget. Den prövning som avses i 27 § kommer då att fullgöras av myndigheten på den nya handläggningsorten.

40 b §

Paragrafen innehåller de processuella reglerna om återvinning och är likalydande med prop.-förslaget. Enligt gällande rätt krävs att borgenär skall ha bevakat sin fordran för att ha rätt att föra återvinningstalan. Genom prop.-förslaget slopas detta krav (se propositionen s. 191 f).

126 och 127 §§

I 126 och 127 §§ KL ges bestämmelser om när utdelning i konkursen skall äga rum. Som regel ankommer det på förvaltaren ensam att med iakttagande

¹ Jfr 12 § första st. införsellagen.

av föreskrifterna i 6 kap. KL bestämma tidpunkten (se 126 § första st.). I ett par fall har emellertid rättens ombudsman ett avgörande inflytande. Finns tillgångar till betalning av tio procent av oprioriterade bevakade fordringar, skall enligt 126 § andra stycket utdelning (interimsutdelning) ske för dessa fordringar såvida inte ombudsmannen samtycker till att utdelningen anstår. Om ackordsförslag är beroende på prövning kan förvaltaren, i den mån det föranleds av sagda förslag, enligt 127 § låta anstå med utdelning till dess ackordsfrågan blivit avgjord under förutsättning att rättens ombudsman lämnar sitt samtycke.

I det föreslagna nya förfarandet bör förvaltaren ensam inom de gränser som lagen uppställer bestämma, när utdelning skall ske. Det bör beaktas att förvaltaren enligt 51 a § första stycket i förslaget i viktigare frågor skall höra tillsynsmyndigheten och särskilt berörda borgenärer. I tillsynsmyndighetens uppgifter ingår att övervaka att utdelning kommer till stånd i enlighet med KL:s föreskrifter.¹ I fall som avses i 126 § andra stycket bör krävas att särskilda skäl föreligger för att förvaltaren skall få låta utdelning anstå. Sådana skäl kan t. ex. vara att de med utdelningen förenade kostnaderna är stora i förhållande till det utdelningsbara beloppet eller att slututdelning beräknas kunna äga rum inom en inte avlägsen framtid.²

128 §

När utdelning skall ske åligger det enligt 128 § första stycket KL förvaltaren att i samråd med rättens ombudsman upprätta utdelningsförslag. Uppstår skiljaktiga meningar mellan ombudsmannen och förvaltaren, skall förslaget upprättas efter ombudsmannens mening.

Utdelningsförslag grundar sig i första hand på resultatet av bevaknings- och anmärkningsförfarandet och på avgöranden som kan ha träffats i jävsprocess.

Rättens ombudsmans medverkan vid utdelningsförslagets upprättande och – vid meningsskiljaktighet mellan honom och förvaltaren – hans avgörande inflytande på förslagets utformning hänger samman med de uppgifter han har vid bevaknings- och anmärkningsförfarandet och med den ställning han intar i förvaltningsorganisationen enligt KL.¹ Bl. a. ankommer det enligt 102 § KL på ombudsmannen att upprätta och bevara förteckning över gjorda bevakningar och han är ordförande vid förlikningssammanträden enligt 108 och 111 §§ KL. Nu nämnda uppgifter skall – sedan rättens ombudsman enligt förslaget har avskaffats – enligt 102, 108 och 111 §§ i förslaget ankomma på förvaltaren resp. konkursdomaren. Anledning att vid utdelningsförslagets upprättande koppla in tillsynsmyndigheten föreligger inte.²

129 §

De uppgifter som rättens ombudsman f. n. har enligt 129 § i samband med framläggande av utdelningsförslag skall enligt kommitténs förslag övertas av förvaltaren.

Av 189 § i förslaget framgår att tillsynsmyndigheten skall granska bl. a. slutredovisning som förvaltaren avger i samband med att slututdelningsförslag läggs fram. Redovisningen och tillsynsmyndighetens utlåtande där-

¹ Jfr betr. gällande rätt 1919 års betänkande s. 234.

² Jfr Welamson I s. 576 f och II s. 157 f.

¹ Jfr 1919 års betänkande s. 234.

² Jfr betr. klander mot utdelningsförslag avsnitt 2.4.4.4.

över skall enligt samma paragraf vara att tillgå för granskning från och med samma dag och på samma ställe som utdelningsförslaget. Underrättelse härom skall tas in i den kungörelse som utfärdas av förvaltaren enligt 129 §. Med hänsyn till vad nu sagts bör förvaltaren samråda med tillsynsmyndigheten, innan han bestämmer när och var slututdelningsförslaget jämte förvaltningsredogörelsen skall vara tillgängligt för granskning. En bestämmelse om sådant samråd har därför tagits in i första stycket av förevarande 129 §.

För att tillsynsmyndighetens insyn i och kontroll över förvaltningen skall underlättas föreskrivs i andra stycket att förvaltaren skall tillställa även tillsynsmyndigheten ett exemplar av utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen. Det är till fördel vid granskningen av förvaltarens redovisning, om tillsynsmyndigheten då har tillgång till slututdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen. Förvaltaren bör därför så tidigt som möjligt efter vederbörligt samråd utfärda den i första stycket avsedda kungörelsen, var-efter förslaget jämte redogörelsen kan tillställas – förutom konkursdomaren – tillsynsmyndigheten.

Förvaltaren skall enligt tredje stycket tillställa även tillsynsmyndigheten ett exemplar av de tidningar där kungörelsen har varit införd samt enligt fjärde stycket underrätta jämväl myndigheten om när kungörelse om slututdelning utfärdas.

130 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om klander mot utdelningsförslag. Eftersom tillsynsmyndigheten bör hållas informerad om konkursens förlopp, bör konkursdomaren särskilt underrätta myndigheten om att sådant klander har upptagits till prövning och om dagen för målets handläggning vid rätten. Andra stycket av förevarande paragraf har ändrats i enlighet härmed. Underrättelseskyldighet föreligger även om konkursen enligt 146 § första stycket i förslaget skall anses avslutad. Skäl att i paragrafens tredje stycke föreskriva att myndigheten – såsom enligt gällande lydelse rättens ombudsman – bör närvara vid målets handläggning finns inte.

De handlingar som behövs för klandertvisten kommer enligt kommitténs förslag att finnas hos förvaltaren. Ändringen i fjärde stycket är föranledd härav.

132 §

Enligt 111 § i förslaget skall konkursdomaren, när efterbevakning har skett, överlämna ett exemplar av bevakningshandlingarna till förvaltaren (jfr 102 §). Detta påkallar ändring i förevarande paragraf som gäller utdelning för efterbevakad fordran.

137 §

Enligt kommitténs förslag skall bevis om att sådan borgenärsed som avses i 116 eller 123 § KL har avlagts överlämnas av konkursdomaren till förvaltaren (se 118 § andra st. och 123 § andra st. i förslaget). Ändringen i första stycket av förevarande paragraf är en följd härav.

140 §

I andra stycket har hänvisningen till den numera upphävda 1921 års lag om ackordsförhandling utan konkurs bytts ut mot en hänvisning till gällande ackordslag (1970:847).

144 §

Förmånsberättigad borgenär har enligt 143 § KL under vissa förutsättningar rätt till förskottslyftning för sin fordran. Enligt förevarande 144 § första stycket i nuvarande lydelse gäller bl. a. att lyftning enligt 143 § ej får medges annan borgenär än staten, om han inte ställer borgen för att medlen återbärs för den händelse det visar sig att han inte är berättigad att i utdelning behålla vad han har fått lyfta. Förvaltaren får dock med samtycke av rättens ombudsman efterge borgen om skäl därtill finns.

Enligt den föreslagna ändringen i första stycket skall förvaltaren ensam avgöra huruvida borgen skall efterges eller ej. Han får bedöma frågan från fall till fall. Förhållandena kan vara sådana att förvaltaren, innan han fattar beslut i saken, bör samråda med tillsynsmyndigheten i enlighet med 51 a § första stycket i förslaget.

145 a §

Paragrafen överensstämmer med prop.-förslaget. Detta innebär att den i paragrafen avsedda underrättelseskylldigheten flyttas över från rättens ombudsman till förvaltaren (se propositionen s. 196 f).

146 §

I den föreslagna lydelsen har vad som sägs om rättens ombudsman utgått.

148 §

Denna paragraf innehåller regler om utdelning efter konkursens avslutande (efterutdelning). Sålunda gäller enligt den nuvarande lydelsen bl. a. att vanliga bestämmelser om utdelning och om redovisning vid slututdelning då har motsvarande tillämpning. Efter framställning av rättens ombudsman och förvaltaren får emellertid konkursdomaren, om han med hänsyn till kostnaderna finner utdelning inte lämpligen böra äga rum, förordna att medlen i stället för att delas ut skall överlämnas till gäldenären.

I den föreslagna lydelsen har vad som föreskrivs om rättens ombudsman utgått. Frågan, huruvida framställning bör göras till konkursdomaren om att medlen i stället för att delas ut skall överlämnas till gäldenären, torde regelmässigt vara av sådan vikt att förvaltaren bör samråda med tillsynsmyndigheten i enlighet med 51 a § första stycket i förslaget.

149 §

Här ges regler om förlikning i konkurs. Enligt nuvarande lydelse av paragrafen skall konkursdomaren höra rättens ombudsman och förvaltaren,

innan han med anledning av gäldenärens ansökan meddelar beslut om nedläggning av konkursen. I förslaget har tillsynsmyndigheten ersatt rätts ombudsman.

Motsvarighet till 61 § andra stycket KL återfinns i 67 § första stycket andra och tredje punkterna i förslaget.

152 §

Enligt gällande lydelse av paragrafen skall konkursdomaren höra rätts ombudsman och förvaltaren i frågan, huruvida ingivet ackordsförslag bör föreläggas borgenärerna. Det kan mot bakgrund av det föreslagna förvaltningssystemet inte anses behövt att konkursdomaren i sådan fråga inhämtar yttrande av tillsynsmyndigheten.

159 §

I paragrafen regleras borgensmans och därmed likställd persons rösträtt vid ackord i konkurs. Bestämmelsen motsvarar i sak 182 § KL, som har behandlats i avsnitt 5.3.2. En reglering som svarar mot förevarande 159 § i förslaget finns i 30 § AckL.

189 §

Paragrafen innehåller huvudbestämmelserna om förvaltares skyldighet att avge slutredovisning i ordinär konkurs. Regleringen innebär att redovisning skall avges när förvaltaren avgår under konkursen, när förslag till slututdelning läggs fram eller när egendomen i konkursboet vid ackord återställs till gäldenären. Förvaltarens redovisning skall enligt förslaget granskas av tillsynsmyndigheten. I övrigt ankommer det på tillsynsmyndigheten att bl. a. avge utlåtande över granskningen och att föranstalta om kungörelse. De uppgifter som här läggs på myndigheten utförs enligt gällande ordning av rätts ombudsman.

I första och andra styckena har i överensstämmelse med prop.-förslaget markerats att regleringen endast gäller vid ordinär konkurs (se propositionen s. 225). Den nya paragrafnumreringen i KL-förslaget har medfört att hänvisningarna i första stycket måst ändras i förhållande till prop.-förslaget.

190 §

Enligt första stycket i nuvarande lydelse är förvaltaren redovisningsskyldig när konkursbeslutet upphävt av högre rätt, när ordinär konkurs avskrivits enligt 124 § KL eller nedlagts enligt 149 § eller när medel som blivit tillgängliga efter konkursens slut skall överlämnas till gäldenären i enlighet med konkursdomarens förordnande enligt 148 §. Redovisningen skall i dessa fall avges till gäldenären. I överensstämmelse med prop.-förslaget har regleringen kompletterats med en föreskrift om det fallet att konkursdomaren, sedan en mindre konkurs har avslutats, enligt 185 g § andra stycket i KL-förslaget förordnat att konkursboet tillhöriga medel skall överlämnas till gäldenären (se propositionen s. 225 f). Vidare skall enligt förslaget redovisning i samtliga nu angivna fall avges även till tillsynsmyndigheten.

Enligt tredje stycket, som överensstämmer med prop.-förslaget, gäller förvaltarens redovisning i mindre konkurs som slutredovisning (se propositionen s. 226).

191 §

Paragrafen handlar om klander av slutredovisning. I första stycket, som överensstämmer med prop.-förslaget, regleras gäldenärens och borgenärs klander. Gäldenären är klanderberättigad i samtliga fall av redovisning, medan borgenärs klanderrätt är begränsad på så sätt att redovisning i fall som avses i 190 § första och andra styckena inte får klandras. Klandertidens längd är densamma, tre månader, för alla redovisningsfall ehuru den tidpunkt från vilken tiden skall räknas varierar. I mindre konkurser räknas klandertiden från det redovisningen kom in till konkursdomaren (se propositionen s. 226).

I det av kommittén föreslagna nya andra stycket har upptagits en bestämmelse som ger tillsynsmyndigheten rätt att klandra redovisning (se den allmänna motiveringen avsnitt 2.4.4.4). Tillsynsmyndigheten har liksom gäldenären klanderrätt i samtliga fall då förvaltaren skall avge redovisning. Myndighetens klandertalan skall enligt huvudregeln följa de bestämmelser som i första stycket ges om tid och sätt för gäldenärens klander i olika fall. Tiden för myndighetens klander av redovisning som avses i 190 § första stycket skall dock räknas från det att redovisningen tillställdes myndigheten.

(197 §)

I 197 § KL anges inom vilken tid talan mot rättens ombudsman om ersättning för skada, för vilken han är ansvarig, får väckas. Eftersom rättens ombudsman enligt förslaget skall slopas, har paragrafen fått utgå. Beträffande det allmännas skadeståndsansvar för fel eller försummelse vid tillsynsmyndighetens verksamhet hänvisas till avsnitt 2.4.4.3.

(199 §)

I överensstämmelse med prop.-förslaget har paragrafen fått utgå (se propositionen s. 226).

200 §

Enligt nuvarande lydelse av denna paragraf skall föreskrift i KL att förvaltningsåtgärd ej får vidtas, om inte gäldenären har lämnat samtycke eller fått tillfälle att yttra sig, inte tillämpas när gäldenären rymt eller eljest ej kan anträffas med kallelse.

I 51 a § andra stycket i förslaget sägs att förvaltaren bör i viktigare frågor inhämta gäldenärens mening, när det lämpligen kan ske. Bestämmelsen ersätter de föreskrifter i KL enligt vilka gäldenärens hörande beträffande viss förvaltningsåtgärd fordras (se avsnitt 2.3.2). Något ovillkorligt krav på att gäldenären skall höras finns således inte enligt förslaget. Förevarande paragraf har ändrats med anledning härav.

Krav på gäldenärens samtycke kvarstår enligt förslaget i två hänseenden. Enligt 71 § sjätte stycket KL fordras sådant samtycke för att in-tecknings-handling, som innehas av gäldenären och för vilken han är personligen ansvarig, skall få säljas med bibehållande av hans ansvarighet.¹ Och enligt 76 § tredje punkten KL krävs gäldenärens medgivande för att kungörande av auktion på fast egendom och registrerat skepp m. m. skall få inskränkas.

201 §

Enligt 201 § KL kan handläggningen av en konkurs flyttas från en konkursdomare till en annan. Möjligheten att flytta över en konkurs är – som framgår av paragrafens lydelse – inskränkt till rena undantagsfall.

I kommitténs förslag har paragrafen kompletterats med en bestämmelse om överflyttning av tillsynen över konkursförvaltningen. Bestämmelsen gör det möjligt att, när handläggningen av konkurs flyttas till annan konkursdomare, flytta över tillsynen till kronofogdemyndigheten på den nya handläggningsorten. Som utvecklats i specialmotiveringen till 42 § (avsnitt 2.5) kan det dock ofta tänkas att en ändamålsenlig tillsyn kan upprätthållas av kronofogdemyndigheten på den gamla handläggningsorten. För att även tillsynen skall flyttas krävs enligt förslaget att en sådan åtgärd skall finnas påkallad av omständigheterna.

Beslutanderätten i frågan, huruvida handläggningen av en konkurs skall flyttas, ligger enligt 201 § KL hos konkursdomaren. Samråd skall ske med konkursdomaren på den tilltänkta nya handläggningsorten. Även beträffande överflyttning av tillsynen skall enligt förslaget den ursprunglige konkursdomaren besluta efter sådant samråd. Att berörda tillsynsmyndigheter också bör höras i saken torde inte behöva särskilt föreskrivas. Föreskrift om att tillsynsmyndigheterna i fråga skall underrättas om beslut om överflyttning bör däremot tas in i KF.

202 §

Enligt KL-förslaget ankommer det i vissa fall på förvaltaren eller tillsynsmyndigheten att utfärda kungörelse (se 129 § första st. resp. 189 § tredje st.). Ändringen i första stycket av förevarande paragraf är föranledd härav.

203 §

Enligt paragrafens första stycke bör konkursdomaren, när borgenärerna skall kallas till rättens handläggning av konkursmål, tillämpa annat kallelsesätt än genom kungörelse om det kan ske utan att kallelsekostnaderna ökas. Beträffande utbyte av kungörelse mot särskilda kallelser gäller även vissa andra i samma stycke angivna förutsättningar. Enligt andra stycket i gällande lydelse skall reglerna i första stycket ha motsvarande tillämpning på kallelse till borgenärssammanträde, som hålls efter bevakningstidens utgång och inte gäller prövning av ackordsförslag.

Grundläggande bestämmelser om utlysande av borgenärssammanträde finns f. n. i 176 § KL. Kommittén har i avsnitt 5.3.2 föreslagit att regleringen i nämnda paragraf – som fortsättningsvis har betydelse för de borgenärs-

¹ Bestämmelsen gäller endast betr. skuldebrev till säkerhet för vilket in-teckning beviljats enligt lagen (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg. Jfr 91 § andra st. andra p. UL och U XII s. 366 f. Utredningen (Ju 1972:05) ang. inskrivning av rätt till luftfartyg m. m. har i betänkandet (SOU 1976:70) Rätt till luftfartyg m. m. föreslagit att 71 § sjätte st. KL skall upphävas.

sammanträden som avses i 47, 48 och 80 §§ i förslaget och i viss mån även för borgenärssammanträden i samband med ackord i konkurs – förs över till KF och att 176 § upphävs. Även frågan hur kallelse skall ske bör regleras i KF. I kommitténs förslag har andra stycket av förevarande paragraf därför fått utgå.

205 §

I 205 § KL föreskrivs att rättens ombudsman skall anmäla gäldenärens nya hemvist till konkursdomaren, om gäldenären byter hemvist under konkursen. Enligt prop.-förslaget skulle föreskriften upphävas (se propositionen s. 226 f).

I 205 § i KL-förslaget har tagits upp ett bemyndigande för regeringen att meddela bestämmelser om den ersättning som skall utgå till staten för kostnader hos tillsynsmyndigheten. Ersättningen skall således fastställas i administrativ ordning. Detta har behandlats i avsnitt 2.4.4.7. För tydlighets skull har i paragrafen införts en uttrycklig föreskrift om att tillsynskostnader utgör konkurskostnader. De skall alltså i första hand utgå ur konkursboet (se 188 § i förslaget). Regleringen avser såväl ordinär som mindre konkurs.

Av paragrafen framgår inte vilket statligt organ som skall debitera ersättning för tillsynsmyndighetens kostnader eller efter vilka normer ersättningsbeloppet skall bestämmas. Om tillsynsmyndigheten själv skall fastställa ersättningsbeloppet, uppkommer frågan om överklagande av beslutet. Det bör vara tillåtet att anföra besvär i sådant fall. Besvärsförfarandet kan regleras i anslutning till de administrativa föreskrifter som påkallas till följd av paragrafen (jfr lagrådet i propositionen s. 312 f).

206 §

Paragrafen anger f. n. hur man skall förfara med konkurshandlingar som har överlämnats till rättens ombudsman. Regleringen fyller enligt KL-förslaget inte längre någon funktion och har därför fått utgå. I paragrafen har i stället tagits in föreskrifter om arkivering av *konkursgäldenärens* räkenskaper m. m.¹ Frågan om arkivering av *konkursboets* räkenskapsmaterial regleras i 57 § första stycket andra punkten i förslaget.

Enligt 22 § i 1976 års bokföringslag skall räkenskapsmaterial förvaras under tio år. Arkiveringsskyldigheten åvilar den bokföringsskyldige. Den omfattar inte bara själva bokföringsmaterialet utan även avtal och andra handlingar av särskild betydelse för att belysa rörelsens ekonomiska förhållanden. Bestämmelser om arkivering av bokföring finns också i vissa taxeringsförfattningar. Som exempel kan nämnas föreskriften i 20 § tredje stycket taxeringslagen (1956:623) om skyldighet att under sex år bevara underlag för fullgörande av föreskriven deklara-tions- och uppgiftsskyldighet.

Interimsförvaltare skall enligt 53 § i förslaget (som motsvarar 54 § KL) i konkursens början ta hand om gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar som rör boet. Att konkursförvaltningen får tillgång till gäldenärens bokföring är en grundläggande förutsättning för en tillförlitlig utredning av frågor om återvinning och gäldenärsbrott. Om till slutlig förvaltare utses annan än interimsförvaltaren, skall den senare givetvis överlämna

¹ Kommittén har betr. arkivering av konkursgäldenärens bokföring sam-rätt med riksarkivet.

de omhändertagna handlingarna till den slutlige förvaltaren. När konkursen avslutats är gäldenären enligt gällande rätt i princip berättigad att få tillbaka dem av förvaltaren. Förutsättning härför torde vara att handlingarna inte är underkastade beslag i samband med brottsutredning eller skatterevision.² Undantag från den angivna principen kan förledas av att materialet har betydelse för någon konkursåtgärd efter konkursens slut. Om förvaltaren vid utredning av gäldenärens bo har funnit skäligen anledning att anta att gäldenären gjort sig skyldig till brott mot sina borgenärer, bör konkursförvaltaren – i den mån beslag ej redan verkställts – hos vederbörande myndighet höra efter om sådan åtgärd är aktuell, innan materialet återställs.

I vissa fall kan det omhändertagna materialet inte återställas till gäldenären, trots att något formellt hinder av angivet slag inte finns. Här åsyftas i första hand det fallet att konkursgäldenären är en juridisk person som har upphört att existera i och med konkursens avslutande. Se t. ex. 13 kap. 19 § 1975 års aktiebolagslag. Även sådana fall då konkursgäldenären inte är anträffbar eller vägrar att återta bokföringen hör hit. Enligt gällande rätt torde förvaltaren i dessa fall – där fysiskt hinder mot återlämnande föreligger – vara skyldig att bevara räkenskapsmaterialet under den tid som föreskrivs i bokföringslagstiftningen eller annan lagstiftning.³ Arkiveringskostnaden är att anse som en konkurskostnad, vars storlek får uppskattas på förhand vid slutredovisningen.

Förvaltaren skyldighet att i vissa fall bevara gäldenärens bokföring efter konkursens slut medför praktiska problem. Materialet är ofta mycket omfattande och förvaringen medför dryga kostnader för boet.

I förevarande paragraf har tagits upp en bestämmelse som reglerar hur man vid konkursens avslutande skall förfara med gäldenärens böcker och andra handlingar, när hinder föreligger mot att återlämna dem till gäldenären. Med hinder avses här inte att handlingarna är underkastade beslag.

Enligt förslaget skall förvaltaren i nu åsyftade fall överlämna de omhändertagna handlingarna till tillsynsmyndigheten, om han inte anser att han själv bör bevara dem. Handlingarna skall bevaras i enlighet med de föreskrifter som i det enskilda fallet gäller om arkivering av gäldenärens räkenskapsmaterial och andra handlingar.

Utgångspunkten för regleringen i förevarande paragraf är att den som egentligen är arkiveringsskyldig, nämligen konkursgäldenären, är ur stånd att fullgöra eller undandrar sig denna skyldighet. Frågan vem som i detta läge – tillsynsmyndigheten eller förvaltaren – skall handha arkiveringen bör avgöras efter vad som är mest praktiskt. Enligt kommitténs mening har tillsynsmyndigheten i allmänhet större möjligheter än en enskild förvaltare att anordna en rationell och inte så dyr förvaring av bokföringsmaterialet. Emellertid kan förhållandena vara sådana att det är lämpligast att förvaltaren efter konkursens avslutande behåller gäldenärens räkenskapsmaterial eller delar därav hos sig under kortare eller längre tid. Det tidigare berörda fallet att viss handling har betydelse för någon konkursåtgärd efter nämnda tidpunkt är exempel på en sådan situation. Läget kan också vara det att förvaltaren vid fullgörandet av konkursboets bokföringsskyldighet har fortsatt redovisningen av affärshändelserna i gäldenärens bokföring (se avsnitt 2.3.7.3). Att i dessa fall åtskilja gäldenärens och konkursboets bokföringsmaterial kan vara mindre lämpligt, varför gäldenärens bokföring bör

²Se betr. beslag i samband med skatterevision bevisäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen.

³Se Welamson I s. 359 f. Jfr häremot Hesser i TSA 1972 s. 213 f.

förvaras hos förvaltaren. Enligt kommitténs mening bör det kunna överlåtas åt denne att avgöra vem som lämpligen bör svara för förvaringen.

Vare sig arkiveringen sker i förvaltarens eller i tillsynsmyndighetens regi skall vanliga regler i bokförings- och taxeringslagstiftningen gälla. Detta innebär till en början att endast räkenskapsmaterial och andra handlingar som omfattas av nämnda lagstiftning behöver bevaras. Vidare följer av regleringen bl. a. att, när konkursgäldenären varit bokföringsskyldig enligt bokföringslagen, en tioårig arkiveringstid – enligt 22 § i 1976 års bokföringslag räknad från utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades – skall iakttas. Se även 12 § jordbruksbokföringslagen (1951:793). Att räkenskapsmaterial under vissa betingelser kan mikrofilmas eller kopieras framgår av 22 § bokföringslagen. I den mån andra arkiveringsbestämmelser (se t. ex. 24 § i 1968 års lag om mervärdeskatt) inte är tillämpliga gäller den i 20 § taxeringslagen föreskrivna sexåriga arkiveringstiden. Arkiveringen bör vara ordnad så, att materialet är lätt tillgängligt. Konkursgäldenärs bokföring, som i enlighet med den föreslagna regleringen har överlämnats till tillsynsmyndigheten, kan inte anses komma att tillhöra dennas arkiv. De för statliga myndigheter i allmänhet gällande arkiveringsbestämmelserna behöver således inte iakttas av tillsynsmyndigheten.⁴

Behovet av att behålla gäldenärens bokföring efter konkursen är i regel inte så stort. De ändamålssynpunkter som motiverar arkivering av räkenskapsmaterial i vanliga fall – nödvändigheten av revision och intresset av en effektiv skattekontroll – är mera sällan tillämpliga här.⁵ Ibland kan det dock tänkas att materialet kan få betydelse i fortsättningen, främst i taxeringssammanhang. Mot bakgrund av det sagda har kommittén övervägt en föreskrift enligt vilken gäldenärens bokföring kan gallras före arkiveringstidens utgång. En sådan reglering har emellertid med hänsyn bl. a. till svårigheterna att avgöra vilka handlingar som framdeles kan vara av betydelse i t. ex. taxeringssammanhang och till de med regleringen förenade kostnaderna inte ansetts motiverad.

Kommittén har i avsnitt 2.4.4.5 berört frågan om konkurshandlingars offentlighet hos kronofogdemyndighet i dess egenskap av tillsynsmyndighet. Vad som sagts där bör gälla även det räkenskapsmaterial som enligt 206 § förvaras av tillsynsmyndigheten.

När tillsynsmyndigheten ombesörjer arkiveringen skall kostnaderna för denna i första hand betalas av myndigheten. Konkursboet skall emellertid bära sådana kostnader genom den ersättning som enligt 205 § i förslaget skall utgå till staten för tillsynsmyndighetens verksamhet.

207 §

Till följd av att rättens ombudsman föreslagits skola avskaffas blir föreskriften i 207 § KL om protokoll vid borgenärssammanträde inför ombudsmannen överflödig. I stället har i paragrafen tagits in bestämmelser delvis motsvarande regleringen i 183 § KL, som har upphävts i förslaget. Som framhållits i avsnitt 5.3.2 behövs föreskrifter om fullföljd mot borgenärsbeslut endast i fråga om beslut enligt 108 § tredje stycket andra punkten i förslaget och beslut enligt 154 § KL, varigenom av gäldenären erbjudet ackord förkastas. Behörighet att anföra besvär över dessa beslut bör till-

⁴ Se bl. a. allmänna arkivstadgan (1961:590). Jfr även kungörelsen (1953:716) angående utgallring av handlingar hos vissa statsmyndigheter.

⁵ Jfr avsnitt 2.3.7.2 betr. arkivering av konkursboets bokföring.

komma borgenär. Gälldenärens rätt kan påverkas av beslut om förkastande av ackordsförslag men inte av beslut enligt 108 § tredje stycket andra punkten i förslaget. Gälldenären bör därför få överklaga endast förstnämnda beslut.

Regler om besvärsmät i enlighet med det sagda återfinns i första och andra styckena i förevarande paragraf.

Av tredje stycket framgår att fullföljd i fall som avses i de båda tidigare styckena skall följa reglerna i 210 § om klagan mot konkursdomarens beslut.

208 §

Tidigare gällande 208 § KL har upphävts genom SFS 1975:244.

Den föreslagna paragrafen upptar en bestämmelse om jäv mot tjänsteman vid tillsynsmyndigheten. Frågan om jäv vid tillsynens utövande har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4.4.5). Regleringen i förevarande paragraf står i saklig överensstämmelse med den bestämmelse om jäv vid kronofogdemyndighets förvaltning som prop.-förslaget upptog i 185 a § tredje stycket (jfr propositionen s. 202).

209 §

Paragrafen innehåller f. n. regler om att konkursdomaren i vissa fall kan handla trots att han är jävlig. Enligt prop.-förslaget skulle dessa regler upphävas (se propositionen s. 227). I stället skulle i paragrafen upptas en föreskrift om att beslut, som kronofogdemyndighet fattar enligt KL, inte får överklagas (se propositionen s. 303, 313 och 316).

I 209 § KL-förslaget har intagits ett förbud att föra talan mot beslut som tillsynsmyndigheten meddelar enligt KL. Förbudet har behandlats i avsnitt 2.4.4.4.

Från fullföljdsförbudet gäller två undantag. Enligt 27 § fjärde stycket i förslaget får tillsynsmyndighetens beslut i fråga huruvida del av gälldenärens arbetsinkomst skall tillkomma konkursboet överklagas. På grund av hänvisning i 98 § i förslaget gäller detsamma beträffande myndighetens beslut om gälldenärens beneficium och underhåll till denne m. fl. I 209 § har intagits en erinran om dessa båda fall.

210 §

Enligt första stycket får konkursdomarens beslut överklagas i hovrätten. Från denna regel görs f. n. undantag i fråga om beslut om entledigande av rättens ombudsman och beslut varigenom förvaltaren tillhålls att fullgöra sina åligganden. Enligt kommitténs förslag skall rättens ombudsman slopas. Det skall vidare inte ankomma på konkursdomaren att tillse att förvaltaren fullgör sina uppgifter (se 80 § i förslaget). Den berörda undantagsbestämmelsen har därför utgått i förslaget.

I tredje stycket anges vissa beslut av konkursdomaren som skall lända till omedelbar efterrättelse, om inte annat förordnas. Till denna grupp av beslut har i förslaget fogats utseende eller enledigande av förvaltare enligt 185 a § (jfr 210 § tredje st. i prop.-förslaget och propositionen s. 227 och 313).

210 a §

Enligt paragrafen, som är ny, har tillsynsmyndigheten rätt att föra talan mot vissa av konkursdomarens beslut. Regleringen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4.4.4). Tillsynsmyndighetens talerätt avser beslut i fråga om utseende eller entledigande av förvaltare, om antalet förvaltare, om delning av förvaltningen mellan flera förvaltare eller om arvode eller kostnadsersättning till förvaltare enligt 187 § första stycket i förslaget.

Huvudbestämmelserna om utseende av förvaltare i ordinär konkurs finns i 45 § (interimsförvaltare) och 46 § (slutlig förvaltare) i förslaget. Dessutom finns i 47 och 48 §§ regler om utseende av förvaltare i speciella situationer. Enligt 80 § första stycket i förslaget kan konkursdomare entlediga förvaltare i ordinär konkurs. Sistnämnda bestämmelse har motsvarande tillämpning i mindre konkurs (185 a § fjärde st. i förslaget).

Tillsynsmyndigheten har enligt kommitténs förslag rätt att yttra sig i fråga om utseende av slutlig förvaltare och entledigande av förvaltare. Sådan rätt föreligger inte beträffande utseende av interimsförvaltare i ordinär konkurs och av förvaltare i mindre konkurs. Kommittén har emellertid ansett att besvärsrätten bör omfatta även dessa fall. Rätten att överklaga beslut om tillsättande av interimsförvaltare har givetvis liten praktisk betydelse.¹

Vad beträffar beslut i fråga om antalet förvaltare berörs endast ordinära konkurser, eftersom flera förvaltare inte kan förekomma i mindre konkurser. Frågan om antalet förvaltare kan komma upp när interimsförvaltare skall utses vid konkursens början (45 § i förslaget), när slutlig förvaltare skall utses vid första borgenärssammanträdet (46 §) och när det är aktuellt att öka antalet förvaltare (47 §) eller att utse efterträdare när en av flera förvaltare har avgått (48 §). I samtliga fall skall tillsynsmyndigheten höras.

Delning av förvaltningen mellan flera förvaltare kan beslutas av konkursdomaren enligt 50 § första stycket i förslaget. Beslutar konkursdomaren att förvaltningen skall delas, skall han samtidigt besluta efter vilka grunder delningen skall ske. Tillsynsmyndigheten har här initiativrätt enligt 50 § i förslaget. Genom förevarande paragraf får myndigheten även rätt att överklaga konkursdomarens beslut.

Konkursdomarens beslut i fråga om arvode eller kostnadsersättning till förvaltare enligt 187 § första stycket i förslaget meddelas när konkurs avskrivs enligt 185 d, 185 f eller 186 §. Tillsynsmyndighetens befogenhet att överklaga rättens avgörande i mål om arvode till förvaltare i ordinär konkurs regleras genom 211 a § i förslaget.

211 §

Enligt kommitténs förslag (avsnitt 2.4.4.6) skall tillsynsmyndigheten och inte rätten pröva frågor som avses i 27 och 98 §§. Hänvisningen till dessa paragrafer i första stycket av förevarande paragraf har därför utgått.

Första stycket innehåller i nuvarande lydelse även en hänvisning till 183 §. Hänvisningen rör mål som uppkommer vid rätten när klagan förs mot beslut vid borgenärssammanträde inför rättens ombudsman. Som framgått förut (avsnitt 5.3.2) föreslår kommittén att 183 § upphävs. En motsvarighet till 183 § finns i kommitténs förslag i 207 §, som innehåller bestämmelser om talan mot beslut vid förliknings- eller ackordssammanträde. Sådan talan

¹Se KLK I s. 164.

följer samma regler som gäller i fråga om klagan över konkursdomarens beslut. Några besvärsmål skall sålunda inte längre förekomma vid rätten. Med hänsyn till det anförda har hänvisningen till 183 § i förevarande paragraf utmönstrats utan att ersättas av hänvisning till 207 § i förslaget.

Motsvarighet till regleringen i första stycket tredje punkten i nuvarande lydelse finns i tredje stycket i förslaget (se nedan).

Allmän motivering till ändringarna i andra stycket har lämnats i avsnitt 4.4.5. Enligt förslaget skall förberedelse i mål om tvistiga fordringar eller om klander mot utdelningsförslag inte längre vara obligatorisk. Huvudförhandling skall föregås av förberedelse endast när det är behövt. Om så ej är fallet får här åsyftade mål – liksom övriga konkursmål – företas till huvudförhandling direkt. Bakgrunden till denna nya ordning är att genom 108 § fjärde stycket tredje punkten i förslaget införs möjlighet för rätten att handlägga mål om tvistiga fordringar i omedelbar anslutning till förlikningsammansättningsrådet. I de enkla och klara fall som denna möjlighet är avsedd för kan förberedelse undvaras.

Av 42 kap. 9 § RB följer att förberedelse undantagsvis får vara skriftlig. Genom 42 kap. 12 § tredje stycket RB ges möjlighet att, när muntlig förberedelse har hållits, fortsätta förberedelsen genom skriftväxling t. ex. för att ge parterna tillfälle att komma in med bevisuppgift.¹

Om ett mål vid huvudförhandling – vare sig förberedelse har föregått eller ej – sätts ut till fortsatt eller ny huvudförhandling, kan det kanske någon gång vara påkallat att hålla förberedelse under mellantiden för att målet skall kunna slutföras vid den fortsatta eller nya huvudförhandlingen. Enligt uttrycklig föreskrift i första stycket av förevarande paragraf beträffande där avsedda mål får rätten i motsvarande situation förordna om förberedelse. I fråga om de mål som avses i 109 eller 130 § KL medger den föreslagna regleringen i andra stycket att förberedelse hålls i nu nämnda situation och någon särskild föreskrift behövs inte.²

Förslaget ger liksom gällande lag möjlighet att låta muntlig förberedelse övergå till huvudförhandling omedelbart.

I andra stycket tredje punkten föreskrivs f. n. att vid muntlig förberedelse närvarande personer med känd adress skall särskilt underrättas om huvudförhandling som ej hålls i omedelbart samband med förberedelsen, om ej besked därom har lämnats under förberedelsen. Bestämmelsen synes överflödigt och har utgått i förslaget. Beträffande underrättelse om rättens handläggning sedan förlikningsammansättningsrådet har hållits hänvisas till avsnitt 4.4.5.

Tredje stycket upptar en bestämmelse enligt vilken rätten vid huvudförhandling i mål som avses i förevarande paragraf, dvs. samtliga konkursmål, är domför med en lagfaren domare. Beträffande mål, som åsyftas i 16 eller 85 § och som enligt första stycket i förevarande paragraf alltid skall företas till huvudförhandling direkt utan förberedelse, innebär bestämmelsen ingen nyhet. Detta är däremot fallet med övriga konkursmål, dvs. mål som avses i 93, 109, 130 eller 164 § KL. I mål enligt 93 eller 164 § skall huvudförhandling äga rum direkt (första st.). Vad gäller mål enligt 109 eller 130 § (mål om tvistiga fordringar resp. om klander mot utdelningsförslag) är bestämmelsen föranledd av att sådana mål enligt förslaget skall kunna avgöras utan förberedelse. Utan den nya föreskriften skulle det krävas att tre lagfarna domare deltar i avgörandet, när huvudförhandling

¹ Se betr. gällande ordning prop. 1957:35 s. 19.

² Jfr 43 kap. 12 § RB.

i sådana mål äger rum direkt. Vad beträffar huvudförhandling som hålls i omedelbart samband med muntlig förberedelse följer f. n. redan av RB:s regler att rätten är domför med en lagfaren domare. Bestämmelsen i tredje stycket täcker både sådan huvudförhandling och huvudförhandling som hålls särskilt efter muntlig förberedelse. För det sistnämnda fallet bör beaktas att mera omfattande och krävande mål bör handläggas i ordinär sammanläggning, dvs. med tre lagfarna domare.³

Som fjärde stycke har i förslaget upptagits tredje stycket i gällande lydelse.

I femte stycket, som motsvarar nuvarande fjärde stycket, har andra punkten utmönstrats som en följd av att där åsyftad talan inte längre skall kunna föras. Se 207 § i förslaget och avsnitt 5.3.2.

211 a §

I paragrafen, som är ny, ges en bestämmelse enligt vilken tillsynsmyndigheten får föra talan mot avgörande i mål som avses i 85 § i förslaget, dvs. mål om arvode till förvaltare i ordinär konkurs. De överväganden som ligger till grund för denna reglering framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4.4.4). Kommittén har inte ansett det påkallat att tillerkänna tillsynsmyndigheten rätt att klaga över konkursdomarens beslut om förskott till förvaltaren enligt 86 a § i förslaget.

(214 §)

Enligt 214 § KL straffas den som på borgenärssammanträde i fråga, som rör boets förvaltning, utövar rösträtt för fordran med vetskap om att den uppgivna fordringen är oriktig. Eftersom borgenärernas beslutanderätt i förvaltningsfrågor försvinner genom kommitténs förslag, behövs bestämmelsen inte längre.

(218 §)

Paragrafen reglerar konkursdomarens skyldighet att underrätta åklagare, när misstanke om gäldenärsbrott föreligger.

I överensstämmelse med prop.-förslaget har paragrafen fått utgå. I propositionen (s. 227) framhålls att motsvarande bestämmelse i fortsättningen bör utfärdas av regeringen.

219 §

Ändringen i paragrafens första stycke är en följd av att 214 § upphävs.

³Se betr. huvudförhandling i mål enligt 16 eller 85 § KL prop. 1973:30 s. 88.

8 Övergångsbestämmelser till KLförslaget och följdändringar i vissa andra lagar

I detta kapitel behandlas i avsnitt 8.1 övergångsbestämmelserna till KLförslaget och i avsnitten 8.2–8.8 följdändringar i andra lagar än KL. I KLK I (s. 199 ff) redogjorde kommittén för viss lagstiftning i vilken ändring till följd av den då föreslagna ordningen för handläggning av konkurs i förenklad form inte ansågs påkallad. Kommittén kan nu inskränka sig till en hänvisning till vad som då sades om behovet av att i angivna lagstiftning beakta reglerna för handläggning i den enklare konkursformen.

8.1 Övergångsbestämmelser till KLförslaget

Punkt 1. Här upptas föreskrift om tidpunkt för förslagets ikraftträdande.

Punkt 2. Enligt denna punkt skall äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före dagen för ikraftträdandet.

Bestämmelserna i 14 a och 14 b §§ i förslaget om skingrings- och reseförbud m. m. avser tiden från det att konkursansökan har gjorts fram till konkursbeslutet och omfattas ej av punkt 2. De skall tillämpas från och med den dag som anges i punkt 1, även om konkursansökan har kommit in före den dagen.

Punkt 3. Denna punkt överensstämmer med punkt 3 i övergångsbestämmelserna till prop.-förslaget (se propositionen s. 228). Här skall endast framhållas att, om en mindre konkurs övergår till ordinär konkurs enligt 185 h § KLförslaget, detta inte bör medföra att ny tid börjar löpa från tiden för första borgenärssammanträdet.

Punkt 4. På flera håll i lagstiftningen ges regler för det fallet att konkursgäldenären är gift och äldre giftermålsbalken är tillämplig på makarnas förmögenhetsförhållanden. Här avses äktenskap som har ingåtts före den 1 januari 1921 och på vilka gällande giftermålsbalk inte gjorts tillämplig.¹ Konkurs i samband med äldre äktenskap omfattar alltid båda makarnas egendom.

I 7 § lagen (1921:226) om nya konkurslagens införande och vad i avseende därå skall iakttagas föreskrivs vissa avvikelser från KL, när gäldenären är gift och äldre giftermålsbalken gäller i fråga om makarnas förmögenhetsförhållanden. Punkt 5 i nämnda 7 § berör den situationen att gäldenärens hustru har sökt undanskiftande. Rättens ombudsman skall då ofördröjligen efter utfärdandet av den i 129 § KL avsedda kungörelsen om utdelnings-

¹ Betr. antalet äktenskap på vilka äldre giftermålsbalken är tillämplig se KLK I s. 199.

förslag sända meddelande om innehållet i kungörelsen till hustrun eller till den gode man som konkursdomaren förordnat för henne enligt punkt 4 i samma 7 §.

Lagen (1898:64 s. 10) om boskillnad gäller fortfarande i fråga om äldre äktenskap. Den torde dock numera tillämpas ytterst sällan.² I lagen ges särskilda regler om förfarandet vid bl. a. undanskiftande i sammanhang med konkurs. Framställs jäv mot makes ansökning om undanskiftande, skall rättens ombudsman enligt 28 § andra stycket ofördröjligen till sökanden översända en avskrift av jävsskriften och meddelande om tid och plats för det borgenrössammanträde som avses i 108 § KL. En bestämmelse av motsvarande innehåll finns i 7 § 7 mom. femte stycket lagen (1933:315) angående införande av lagen om boutredning och arvskifte.

Lagen (1948:433) om försäkringsrörelse innehåller särbestämmelser för det fallet att ömsesidigt försäkringsbolag kommit i konkurs. När förslag till slututdelning i sådant bolags konkurs upprättas skall, om brist för borgenärerna uppstår, konkursförvaltningen enligt 202 § första stycket också upprätta förslag till uttaxering hos delägarna. Underrättelse om förslagets upprättande skall enligt andra stycket av samma paragraf upptas i den kungörelse som utfärdas angående utdelningsförslaget samt av rättens ombudsman meddelas delägarna.

De åtgärder som enligt ovan nämnda lagrum f. n. ankommer på rättens ombudsman bör enligt kommitténs mening framdeles i stället vidtas av förvaltaren (jfr 108 och 129 §§ i KL-förslaget). En sådan ordning åstadkommes genom punkt 4 i de föreslagna övergångsbestämmelserna.

Punkt 5. Under denna punkt föreskrivs på sedvanligt sätt att, om i lag eller annan författning förekommer hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, den nya bestämmelsen i stället skall tillämpas.

Om bankaktiebolag, sparbank eller centralkassa för jordbrukskredit har försatts i konkurs, gäller bl. a. att bankinspektionen skall förordna ett allmänt ombud att som konkursförvaltare delta i konkursboets förvaltning med den eller de förvaltare som har utsetts enligt KL. Enligt 158 § 2 mom. andra stycket lagen (1955:183) om bankrörelse äger ombudet bl. a. att beträffande medförvaltare göra sådan "anmälan" som sägs i 80 § KL. En motsvarande bestämmelse finns i 82 § 2 mom. andra stycket lagen (1955:416) om sparbanker och i 77 § andra stycket lagen (1956:216) om jordbrukskasserörelsen.

I försäkringsbolags konkurs skall enligt 291 § lagen om försäkringsrörelse försäkringsinspektionen vid behov förordna ett allmänt ombud. Detta ombud har samma befogenheter som allmänt ombud i bankkonkurs, dvs. bl. a. att beträffande medförvaltare göra "anmälan" enligt 80 § KL.

I 80 § KL-förslaget har "anmälan" ersatts av "framställning". I och för sig bör detta leda till att de ovan redovisade bestämmelserna om allmänt ombud jämkas. Med hänsyn till den föreslagna regleringen under förevarande punkt 5 kan en sådan jämkning lämpligen anstå till dess andra ingrepp skall göras i de berörda lagarna.

² Se KLK I s. 199. Jfr prop. 1975:6 s. 150.

8.2 Jordabalken

Kommittén har i 12 kap. 31 § jordabalken tagit upp den ändring som föreslagits i propositionen. Beträffande de överväganden som ligger till grund för regleringen hänvisas till propositionen s. 228 ff.

8.3 Brottsbalken

Enligt 17 kap. 13 § andra stycket BrB kan den som vägrar förrättningsman inträde, som han äger fordra, dömas för hindrande av förrättning till böter.

I 53 § KL-förslaget föreskrivs att interimsförvaltaren så snart som möjligt skall ta hand om gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar, som rör boet, samt förrätta bouppteckning. Omhändertagande av egendom kan aktualiseras även senare under konkursen, t. ex. om ytterligare tillgångar kommer i dagen. Av 54 § i KL-förslaget framgår att såväl interimsförvaltaren som den slutlige förvaltaren får tillgripa tvång mot gäldenären för att ta hand om eller eljest ta befattning med dennes bo. Vidare följer av 185 b § första stycket i förslaget att samma rätt tillkommer förvaltare i mindre konkurs.

Konkursförvaltare torde inte kunna hänföras till förrättningsman i BrB:s mening. Kommittén föreslår ett tillägg till 17 kap. 13 § andra stycket BrB som gör det möjligt att även den som vägrar konkursförvaltare inträde, som han äger fordra enligt KL, skall kunna dömas för hindrande av förrättning till böter. Konkursgäldenär eller annan kan således enligt kommitténs förslag ställas till ansvar t. ex. om han genom att regla en dörr eller genom att vägra att öppna en låst dörr hindrar förvaltaren att komma in i lägenhet eller lokal, där egendom som ingår i konkursboet finns.

8.4 Lagen (1921:244) om utmättningsed

Kommittén har här tagit upp det förslag till ändring i 13 § lagen om utmättningsed som lagts fram i propositionen s. 230.

8.5 Lagen (1956:217) om vissa kreditinrättingars konkurs

Som en följd av ändringar som genom SFS 1975:244 gjordes i 19, 20 och 103 §§ KL har 3 § lagen om vissa kreditinrättingars konkurs justerats i kommitténs förslag. Sålunda har nuvarande första stycket samt nuvarande första och andra punkterna i femte stycket utmönstrats. I anslutning härtill har också tredje punkten i sistnämnda stycke jämkats. Jfr 7, 12 och 13 §§ KF.

Enligt paragrafens tredje stycke skall styrkt avskrift av förteckning över de borgenärer, som enligt kreditinrättingens räkenskaper har fordran hos demna på grund av insättning på räkning eller enligt sparbanksbok, under de trettio sista dagarna före bevakningstidens utgång för envar som vill ta del av förteckningen hållas tillgänglig hos konkursdomaren och rättens

ombudsman samt vid alla kreditinrättningens kontor. Vidare får enligt femte stycket – utan hinder av föreskrifterna i 129, 155, 161 och 189 §§ KL om utsändande av meddelanden samt utskrifter av ackordsförslag och yttranden – innehållet i dessa bringas till ifrågasvarande borgenärens kännedom i annan ordning som bestäms av konkursdomaren efter samråd med förvaltarna och rättens ombudsman. Underrättelse om vad sålunda har bestämts skall genom rättens ombudsmans försorg kungöras i bl. a. allmänna tidningar, dvs. Post- och Inrikes Tidningar.

Meddelanden enligt 189 § KL skall enligt KLförslaget utsändas av tillsynsmyndigheten i konkursen. I fall då 189 § är tillämplig bör konkursdomaren därför samråda med denna. I övrigt bör de uppgifter som enligt det anförda f. n. åvilar rättens ombudsman i stället ankomma på förvaltarna. Tredje och femte styckena av förevarande 3 § har ändrats i enlighet härmed.

I 4 § ges f. n. en särbestämmelse om beslut av borgenärerna i fråga om uppskov med försäljning av boets egendom eller med indrivning av dess fordringar. Med hänsyn till att borgenärerna enligt KLförslaget saknar beslutanderätt i förvaltningsfrågor har paragrafen fått utgå.

Övergångsregleringen är lika med punkterna 1 och 2 i övergångsbestämmelserna till KLförslaget.

8.6 Lagen (1970:741) om statlig lönegaranti vid konkurs

En översikt över lönegarantisystemet vid konkurs har lämnats i KLK I (s. 190 f) och i propositionen (s. 46 ff).

Utformningen av lönegarantisystemet vid ordinära konkurser berörs inte av KLförslaget. Den föreslagna ordningen med mindre konkurser kräver däremot vissa jämkningar.

Enligt den i propositionen (s. 154 och 230 ff) förordade ordningen skulle kronofogdemyndigheten ha hand om prövningen av lönegarantifrågorna i alla mindre konkurser. Kommittén framhöll i KLK I (s. 192 f) som sin mening att det är mest ändamålsenligt att kronofogdemyndigheterna i alla konkurser som handläggs i den enklare ordningen får i administrativ ordning avgöra, om betalning enligt lönegarantin skall utgå för fordran i konkursen. Någon anledning att nu inta annan ståndpunkt föreligger inte.

Av det sagda följer att det i propositionen framlagda förslaget till ändringar i LGL kan läggas fram ånyo med de jämkningar som föranleds av att kronofogdemyndighet inte skall vara förvaltare i mindre konkurser.

En del mindre följdändringar behöver göras i kungörelsen (1970:745) om statlig lönegaranti vid konkurs (jfr betr. tidigare lydelse av kungörelsen KLK I s. 194).

8.7 Lagen (1971:494) om exekutiv försäljning av fast egendom och lagen (1971:500) om exekutiv försäljning av luftfartyg m. m.

Här har de i propositionen föreslagna ändringarna upptagits. Beträffande motiveringen för dessa hänvisas till propositionen s.232 f.

8.8 Rättshjälpslagen (1972:429)

Skall en rättssökande ställa säkerhet för att få till stånd kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning enligt RB eller UL, får rättshjälpsnämnden, om den beviljat allmän rättshjälp, enligt 10 § första stycket rättshjälpslagen utfärda ansvarsförbindelse på statens vägnar.

Om en konkursansökan inte genast bifalls, kan konkursdomaren eller rätten enligt 14 a § första stycket i KLförslaget på begäran av borgenär förbjuda gäldenären att sälja eller skingra sin egendom eller viss del därav, när särskilda skäl föreligger till sådant förbud. Därvid skall vad som enligt 15 kap. RB gäller om skingringsförbud i rättegång ha motsvarande tillämpning. Är det sannolikt att gäldenären under en konkurs kommer att undandra sig skyldighet eller överträda förbud som föreskrivs i KL och föreligger särskilda skäl, kan konkursdomaren eller rätten enligt 14 b § första stycket på begäran av borgenär även förbjuda gäldenären att i avvaktan på prövning av konkursansökningen bege sig från riket eller, om sådant förbud befinnas uppenbart otillräckligt, häkta honom. Beträffande reseförbud och häktning äger enligt 14 b § tredje stycket bestämmelserna i 15 kap. 5 § och 6 § första stycket RB motsvarande tillämpning.

Hänvisningarna i 14 a resp. 14 b § i KLförslaget till 15 kap. RB innebär bl. a. att skingringsförbud, reseförbud eller häktning inte får beviljas, om ej borgenär som har begärt åtgärden ställer säkerhet för skada som kan tillfogas gäldenären. Är borgenären ur stånd att ställa säkerhet, kan han dock befrias därifrån. För detta krävs emellertid att han har visat synnerliga skäl för sin talan.

I mål om gäldenärs försättande i konkurs får allmän rättshjälp lämnas såväl gäldenären som borgenär. Om borgenär som åtnjuter allmän rättshjälp skall ställa säkerhet för att få till stånd säkerhetsåtgärd enligt 14 a eller 14 b § i KLförslaget, bör staten – på samma sätt som f. n. gäller beträffande den som begär kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning enligt RB eller UL – kunna ställa sig som garant för den skada som genom åtgärden kan tillfogas motparten. Genom ett tillägg i första stycket av förevarande paragraf i rättshjälpslagen blir detta möjligt.

Bilaga 1 Statistisk undersökning av ordinära konkurser

Inledning

Kommittén har i denna etapp av sitt arbete gjort en statistisk undersökning av alla ordinära konkurser som har avslutats under år 1974.¹

Undersökningen, vid vilken juris kandidaten Matti Laakso biträtt kommittén, har utförts på följande sätt. Önskade uppgifter – vilka hämtats ur diariet och konkursakter – har antecknats på särskilda av kommittén iordningställda formulär. Detta arbete har i Stockholms, Göteborgs och Malmö tingsrätter utförts av Laakso och i övriga tingsrätter av personalen där. Statistiska centralbyrån (SCB) har svarat för den statistiska bearbetningen i form av stansning och framställning av råtabeller m. m. På grundval av SCB:s bearbetning har kommittén upprättat de tabeller som läggs fram i det följande. En del av dessa har redovisats i prop. 1975/76:210 s. 269 ff.

Vidare har kommittén gjort en särskild undersökning i fråga om bevakningar, anmärkningar och förlikningar i konkurser vid Stockholms, Göteborgs och Malmö tingsrätter. Resultatet framgår i avsnitt 4.3 i betänkandet.

Undersökningarna har företagits under våren 1975. Parallellt härmed har kommittén gjort en enkät hos konkursdomarna vid samtliga tingsrätter. Enkäten har inte varit begränsad endast till konkurser som avslutats år 1974. De inkomna svaren redovisas i betänkandet i anslutning till kommitténs behandling av de olika sakfrågor som berörts av enkäten.

¹ Jfr undersökningen av fattigkonkurser m. m. i KLK I s. 219 ff.

Tabell 1. Antalet ordinära konkurser som avslutats år 1974 och deras fördelning efter olika avslutningsformer

Tingsrätt	Konkursen avslutad genom												
	Slututdelning enligt 146 § KL		Avskrivning enligt 186 § KL		Avskrivning enligt 124 § KL		Nedläggning enligt 149 § KL		Ackord		Konkurs- beslutets hävande (26 § KL)		Totalt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	
Stockholms	85	89,5	7	7,4	0	0,0	3	3,1	0	0,0	0	0,0	95
Göteborgs	57	87,7	7	10,8	0	0,0	1	1,5	0	0,0	0	0,0	65
Malmö	43	95,6	2	4,4	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	45
Övriga	1 018	90,3	88	7,8	4	0,4	16	1,4	0	0,0	1	0,1	1 127
Samtliga	1 203 ^a	90,3	104	7,8	4	0,3	20	1,5	0	0,0	1	0,1	1 332 ^b

^a I en del av dessa konkurser har utdelningen angetts till 0 i slututdelningsförslaget. Till 146 §-konkurser har även förts ett fåtal konkurser som avslutats, sedan slutredovisning med uppgift om att boet saknar medel till utdelning, gets in till konkursdomaren. Nu angivna konkurser, som alltså inte gett någon utdelning, uppgår till 63 (5,2 % av 146 §-konkurserna). Av dessa har en avslutats vid Göteborgs tingsrätt, två vid Malmö tingsrätt och resten vid "övriga tingsrätter".

^b Enligt Rättsstatistisk årsbok 1975 avslutades under år 1974 1 362 ordinära konkurser. Motsvarande antal för år 1975 är enligt preliminära uppgifter från SCB 1 172 (varav 1 039 genom slututdelning). I nämnda siffror ingår inte de konkurser som har avslutats till följd av hävt konkursbeslut.

Tabell 2. Konkursernas genomsnittliga varaktighet i månader och överskjutande dagar^a

Tingsrätt	146 §	186 §	124 §	149 §	26 §	Samtliga
Stockholms	25 m 25 d	22 m 23 d	–	11 m 28 d	–	21 m 20 d
Göteborgs	19 m 20 d	10 m 6 d	–	10 m 4 d	–	18 m 10 d
Malmö	27 m	17 m 7 d	–	–	–	26 m 17 d
Övriga	20 m 19 d	14 m 11 d	4 m	10 m 24 d	2 m 26 d	19 m 28 d
Samtliga	21 m 6 d ^b	14 m 22 d	4 m	10 m 28 d	2 m 26 d	20 m 14 d

^a 30 dagar har räknats som en månad.

^b Medianvärdet för samtliga 146 §-konkurser är 18 månader. 13,0 % av dessa konkurser hade en varaktighet av mer än tre år.

Tabell 3. Konkurserna fördelade m. h. t. antalet samtidigt förekommande förvaltare enligt 45 § KL (slutlig förvaltare)

Tingsrätt	En förvaltare		Två förvaltare		Mer än två förvaltare		Totalt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	
Stockholms	95	100,0	0	0,0	0	0,0	95
Göteborgs	65	100,0	0	0,0	0	0,0	65
Malmö	43	95,6	2	4,4	0	0,0	45
Övriga	1 114	99,6	5	0,4	0	0,0	1 119
Samtliga	1 317	99,5	7 ^a	0,5	0	0,0	1 324 ^b

^a I ett fall har konkursdomaren förordnat om delning av förvaltningen enligt 52 § KL.

^b Åtta konkurser har avslutats innan slutlig förvaltare har utsetts.

Tabell 4. Den slutliga förvaltarens yrke i konkurser med en förvaltare

Tingsrätt	Advokat		Jur. kand.		Annat yrke		Totalt
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	
Stockholms	94	98,9	1	1,1	0	0,0	95
Göteborgs	53	81,5	6	9,2	6	9,2	65
Malmö	40	93,0	1	2,3	2	4,7	43
Övriga	895	80,3	182	16,4	37	3,3	1 114
Samtliga	1 082	82,2	190	14,4	45	3,4	1 317

Tabell 5. Rättens ombudsmans yrke

Tingsrätt	Advokat		Annat yrke		Totalt
	Antal	%	Antal	%	
Stockholms	95	100,0	0	0,0	95
Göteborgs	40	61,5	25	38,5	65
Malmö	45	100,0	0	0,0	45
Övriga	802	71,2	325	28,8	1 127
Samtliga	982	73,7	350 ^a	26,3	1 332

^a Denna grupp utgörs till större delen av pensionerade tjänstemän, däribland främst domare, högre polistjänstemän, kronofogdar och åklagare. Bland övriga yrken som fanns företrädda kan nämnas kommunalborgmästare, hypoteksdirektör och ombudsman.

Tabell 6. Förvaltarens och rättens ombudsmans yrken i konkurser med en förvaltare

	Antal	%
Förvaltaren advokat – rättens ombudsman advokat	798	60,6
Förvaltaren jur. kand. ^a – rättens ombudsman advokat	129	9,8
Förvaltaren annat yrke – rättens ombudsman advokat	42	3,2
Förvaltaren advokat – rättens ombudsman annat yrke	284	21,5
Förvaltaren jur. kand./annat yrke – rättens ombudsman annat yrke	64	4,9
Totalt	1 317	100,0

^a Torde i de flesta fall vara biträdande jurist på advokatbyrå.

Tabell 7. Konkurserna fördelade m. h. t. om granskningsmän har utsetts eller ej

Tingsrätt	Har utsetts		Har ej utsetts		Totalt
	Antal	%	Antal	%	
Stockholms	0	0,0	95	100,0	95
Göteborgs	0	0,0	65	100,0	65
Malmö	0	0,0	45	100,0	45
Övriga	34 ^a	3,0	1 093	97,0	1 127
Samtliga	34	2,6	1 298	97,4	1 332

^a Varav 31 i konkurser vid olika tingsrätter i Södermanlands län.

Tabell 8. Gemomsnittligt förvaltararvode i kr^a

Tingsrätt	146 §	186 §	124 §	149 §	26 §	Samtliga
Stockholms	10 185	4 458	–	–	–	9 990
Göteborgs	17 626	4 331	–	–	–	16 755
Malmö	13 951	10 045	–	–	–	13 863
Övriga	16 777	5 487	1 590	9 717	3 900	16 266
Samtliga	16 251 ^b	5 426	1 590	9 717	3 900	15 767

^a Här anges vad som sammanlagt utgått i arvode till interimförvaltare och slutlig förvaltare. Redovisade värden grundas på sammanlagt 1 260 konkurser. En del av de arvoden som redovisas för konkurser avslutade genom avskrivning enligt 124 eller 186 § eller genom nedläggning enligt 149 § har sannolikt inte fastställts av rätten. I 72 konkurser (i huvudsak konkurser avslutade enligt 186 §) har uppgift om arvode inte kunnat erhållas.

^b Medianvärdet betr. förvaltararvode i samtliga 146 §-konkurser är 9 202 kr. Högre förvaltararvode än 20 000 kr förekom i 21,5 % av dessa konkurser.

Tabell 9. Genomsnittligt arvode till rättens ombudsman i kr^a

Tingsrätt	146 §	186 §	124 §	149 §	26 §	Samtliga
Stockholms	2 551	1 167	–	–	–	2 503
Göteborgs	3 716	1 171	–	–	–	3 543
Malmö	2 881	3 675	–	–	–	2 899
Övriga	4 593	1 412	300	1 112	1 000	4 444
Samtliga	4 346	1 415	300	1 112	1 000	4 211

^a Redovisade värden grundas på samma 1 260 konkurser som i tab. 8 (se nämnda tab. not a).

Tabell 10a. Genomsnittligt utdelningsbelopp och total utdelning i konkurser avslutade enligt 146 § KL

Tingsrätt	Genomsnittligt utdelningsbelopp i kr ^a	Utdelningen totalt i kr
Stockholms	113 839	9 676 274
Göteborgs	195 074	11 119 230
Malmö	159 106	6 841 551
Övriga	261 840	266 552 822
Samtliga	244 547 ^b	294 189 877

^a Jfr tab. 1 not 1. Konkurser med 0 i utdelning ingår i underlaget för beräkningen.

^b Utesluts de utdelningslösa konkurserna stiger genomsnittsvärdet till 258 061 kr. Medianvärdet för alla 146 §-konkurser är ca 32 000 kr.

Tabell 10b. Fördelning av konkurser avslutade enligt 146 § KL med hänsyn till utdelningens storlek

Tingsrätt	Utdelning (i kr)												
	0		1-10000		10001-20000		20001-30000		30001-40000		40001-50000		50001-
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal
Stockholms	0	0,0	17	20,0	20	23,5	7	8,2	3	3,5	5	5,9	3
Göteborgs	1	1,8	10	17,5	12	21,1	5	8,8	3	5,3	6	10,5	2
Malmö	2	4,7	6	14,0	5	11,6	5	11,6	3	7,0	2	4,7	0
Övriga	60	5,9	226	22,2	139	13,7	72	7,1	70	6,9	56	5,5	48
Samtliga	63	5,2	259	21,5	176	14,6	89	7,4	79	6,6	69	5,7	53

Tabell 11a. Förhållandet (i procenttal) mellan utdelning och konkursens varaktighet i 146 §-konkurser^a

Konkursens längd i månader	Utdelning (i kr)				
	0	1- 50 000	50 001- 100 000	100 001- 150 000	Mer än 150 000
T. o. m. 6 m	5,6	85,2	3,7	1,9	3,7
12 m	5,3	69,7	12,0	3,9	9,2
18 m	4,5	60,7	11,2	4,9	18,7
24 m	6,8	54,1	13,5	5,3	20,3
30 m	3,0	45,2	24,4	3,0	24,4
36 m	3,0	33,0	22,0	10,0	32,0
42 m	1,4	40,6	11,6	7,2	39,1
48 m	17,1	45,7	5,7	5,7	25,7
Mer än 48 m	9,6	30,8	19,2	11,5	28,8

^a Procentsiffrorna anger fördelning m. h. t. utdelningens storlek i varje tidsskikt. Av tabellen framgår exempelvis att 33,0 % av alla konkurser som varat längre än 30 månader (2 1/2 år) och längst 36 månader (3 år) gett en utdelning på högst 50 000 kr.

60001-70000		70001-80000		80001-100000		100001-150000		150001 och mer	
Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
4	4,7	2	2,4	3	3,5	7	8,2	14	16,5
2	3,5	3	5,3	2	3,5	3	5,3	8	14,0
5	11,6	0	0,0	0	0,0	4	9,3	11	25,6
28	2,8	17	1,7	50	4,9	49	4,8	203	19,9
39	3,2	22	1,8	55	4,6	63	5,2	236	19,6

Tabell 11b. Förhållandet (i procenttal) mellan utdelning och förvaltararvode i 146 §-konkurser^a

Förvaltararvode (i kr)	Utdelning (i kr)				
	0	1- 50 000	50 001- 100 000	100 001- 150 000	Mer än 150 000
T. o. m. 5 000	10,2	84,2	3,3	1,0	1,3
10 000	6,0	75,3	10,9	3,2	4,6
15 000	2,3	48,0	27,4	8,6	13,7
20 000	0,9	28,4	28,4	8,6	33,6
25 000	4,3	26,1	23,2	8,7	37,7
30 000	4,2	18,8	27,1	16,7	33,3
35 000	2,9	5,9	17,6	8,8	64,7
40 000	0,0	25,0	0,0	12,5	62,5
45 000	0,0	6,3	0,0	0,0	93,8
50 000	0,0	0,0	20,0	0,0	80,0
55 000	0,0	0,0	14,3	0,0	85,7
60 000	0,0	7,7	7,7	7,7	76,9
Mer än 60 000	0,0	3,4	3,4	13,8	79,3

^a Endast konkurser med en förvaltare. Procentsiffrorna anger fördelning m. h. t. utdelningens storlek i varje arvodeskikt. Av tabellen framgår exempelvis att 48,0 % av alla konkurser, där förvaltararvodet uppgått till mer än 10 000 men högst 15 000 kr, har gett en utdelning på högst 50 000 kr.

Tabell 12. Genomsnittlig och total utdelning i kr till borgenärer utan förmånsrätt i 146 §-konkurser^a

Tingsrätt	Genomsnittligt utdelningsbelopp i samtliga konkurser	Genomsnittligt utdelningsbelopp i de konkurser där borgenärer utan förmånsrätt fått utdelning	Total utdelning
Stockholms	11 317	73 996	961 949
Göteborgs	17 692	252 105	1 008 418
Malmö	15 187	108 837	653 021
Övriga	10 780	69 453	10 973 624
Samtliga	11 303 ^b	75 122	13 597 012

^a Utdelning till oprioriterade borgenärer har ägt rum i 181 konkurser (15,0 %). Av dessa konkurser har 13 (15,3 %) avslutats i Stockholms, 4 (7,0 %) i Göteborgs, 6 (13,9 %) i Malmö och 158 (15,5 %) i övriga tingsrätter.

^b Utesluts de utdelningslösa konkurserna blir genomsnittet 11 927 kr.

Tabell 13. Utdelningsprocenten för borgenärer utan förmånsrätt^a

Tingsrätt	Under 1 %		1-20 %		21-40 %		41-60 %		61-80 %		81-100 %		Totalt		
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	
Stockholms	1	7,6	6	46,2	3	23,1	3	23,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	13
Göteborgs	0	0,0	2	50,0	2	50,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	4
Malmö	0	0,0	2	33,3	1	16,7	1	16,7	0	0,0	2	33,3	2	33,3	6
Övriga	2	1,3	94	59,5	36	22,8	13	8,2	7	4,4	6	3,8	6	3,8	158
Samtliga	3	1,6	104	57,5	42	23,2	17	9,4	7	3,9	8	4,4	8	4,4	181

^a Den genomsnittliga utdelningsprocenten (summan av procentalen dividerad med antal fall där utdelning till prioriterade borgenärer ägt rum) var i Stockholms 3,5 %, i Göteborgs 1,3 %, i Malmö 6,7 %, i övriga 3,5 % och i samtliga tingsrätter 3,5 %.

Tabell 14. Antalet borgenärer enligt konkursbouppteckningen och antalet borgenärer med eller utan förmånsrätt som fått utdelning

Tingsrätt	Borgenärer enligt bouppteckningen		Borgenärer som fått utdelning ^a	
	Genomsnitt	Totalt	Genomsnitt	Totalt
Stockholms	44	3 746	11	931
Göteborgs	56	3 174	12	705
Malmö	79	3 415	14	580
Övriga	56	57 165	14	14 249
Samtliga	56 ^b	67 500	14	16 510

^a I de fall staten enligt 10 § LGL har trätt i löneborgenärernas ställe och erhållit utdelning kan man på en del håll felaktigt ha redovisat löneborgenärerna bland de borgenärer som fått utdelning.

^b Utesluts de utdelningslösa konkurserna blir genomsnittet 58.

Tabell 15. Vissa uppgifter angående konkurser som avslutats genom slututdelning, fördelade med hänsyn till hur många borgenärer som fått utdelning^a

Antal borgenärer som fått utdelning	Antal konkurser		Genomsnittligt antal borgenärer enligt konkursbouppteckningen	Genomsnittlig utdelning i konkursen (i kr)	Härav genomsnittlig utdelning till borgenärer utan förmånsrätt (i kr)
	Antal	Procent			
1	198	17,4	24	20 099	81
2	149	13,1	37	43 706	3 386
3	123	10,8	39	83 254	1 376
4	87	7,6	41	59 902	2 808
5	58	5,1	44	163 963	13 638
6	43	3,8	49	153 362	2 277
7-10	134	11,8	55	200 860	2 370
11-20	153	13,4	61	603 617	15 959
Fler än 20	195	17,1	132	681 403	46 229

^a Här utesluts alltså de 63 konkurser där utdelning inte förekommit.

Bilaga 2 Tillsynsmyndighetens uppgifter enligt KLFörslaget¹

Ordinära konkurser

Tillsynsmyndigheten skall

1. pröva hur mycket av gäldenärens arbetsinkomst som skall tillkomma konkursboet (27 §)
2. yttra sig om antalet förvaltare (41 § andra st. och 48 §)
3. yttra sig i fråga om utseende av slutlig förvaltare (46 §) och entledigande av förvaltaren (80 §)
4. göra framställning om delning av förvaltningen (50 § första st.)
5. avgöra vilken mening som skall gälla om flera förvaltare utsetts i en konkurs och majoritet för viss mening inte föreligger (50 § tredje st.)
6. ge förvaltaren råd i förvaltningsfrågor (51 a § första st.)
7. granska bouppteckningen (53 §), förvaltarberättelsen (55 §) samt halvårs- och kvartalsräkningar (56 och 58 §§)
8. löpande övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt i överensstämmelse med KL och andra författningar, särskilt tillse att avvecklingen av konkursen inte fördröjs i onödan samt, i förekommande fall, inventera konkursboets tillgångar och fordra redovisning av förvaltaren (59 § första st.)
9. genom råd och upplysningar främja en riktig och enhetlig tillämpning av gällande föreskrifter som rör konkursförvaltning (59 § andra st.)
10. lämna konkursdomaren, borgenär, gäldenären, granskningsman och allmänt ombud upplysningar om boet och dess förvaltning (60 § andra st., jfr 43 a § andra st.)
11. i förekommande fall hos konkursdomaren göra framställning om entledigande av olämplig förvaltare (80 §)
12. yttra sig över förvaltarens arvodesanspråk (85 § tredje st.)
13. yttra sig över förskott till förvaltaren (86 a §)
14. yttra sig när gäldenären har påkallat konkursdomarens prövning av förvaltarens beslut beträffande bl. a. gäldenärens rörelsefrihet under konkursen (90 §)
15. avgöra frågor om gäldenärens beneficium och underhåll till honom m. fl. (98 §)
16. samråda med förvaltaren i fråga om tid och plats för utdelningsförslagets offentliggörande (129 § första st.)
17. yttra sig över ansökan om konkursens nedläggande (149 §)

¹ En del av uppgifterna aktualiseras endast i undantagsfall. – Tillsynsmyndigheten förutsätts också få vissa uppgifter genom föreskrifter i administrativ författning (konkursdomaren skall t. ex. kunna rådfråga myndigheten om lämplig handlägningsform).

18. yttra sig över förvaltarens anmälan att anledning finns till antagande att tillgångarna i boet inte räcker till konkurskostnaderna m. m. (186 § andra st.)
19. granska och yttra sig över förvaltarens redovisning (186 och 189 §§, jfr 190 §) samt i vissa fall kungöra var och när redovisningshandlingarna finns tillgängliga och sända underrättelser om kungörelsens innehåll (189 §)
20. i förekommande fall klandra förvaltarens slutredovisning (191 §)
21. förvara gäldenärens bokföring efter konkursen (206 §)
22. i förekommande fall föra talan mot konkursdomarens beslut (210 a §) och mot rättens beslut om arvode till förvaltaren (211 a §)

Mindre konkurser

Tillsynsmyndigheten skall

1. pröva hur mycket av gäldenärens arbetsinkomst som skall tillkomma konkursboet (185 § andra st. jfrt med 27 §)
2. yttra sig när gäldenären har påkallat konkursdomarens prövning av förvaltarens beslut beträffande bl. a. gäldenärens rörelsefrihet under konkursen (185 § andra st. jfrt med 90 §)
3. avgöra frågor om gäldenärens beneficium och underhåll till honom m. fl. (185 § andra st. jfrt med 98 §)
4. löpande övervaka att förvaltningen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt i överensstämmelse med KL och andra författningar, särskilt tillse att avvecklingen av konkursen inte fördröjs i onödan samt, i förekommande fall, inventera konkursboets tillgångar och fordra redovisning av förvaltaren (185 a § tredje st. jfrt med 59 § första st.)
5. genom råd och upplysningar främja en riktig och enhetlig tillämpning av gällande föreskrifter som rör konkursförvaltning (185 a § tredje st. jfrt med 59 § andra st.)
6. lämna konkursdomaren, borgenär, gäldenären och allmänt ombud upplysningar om boet (185 a § tredje st. jfrt med 60 § andra st., se även 43 a § andra st.)
7. yttra sig i fråga om entledigande av förvaltaren (185 a § fjärde st. jfrt med 80 §)
8. granska förvaltarens slutredovisning (185 a § fjärde st., 185 d § andra st. och 185 f § första st.)
9. ge förvaltaren råd i förvaltningsfrågor (185 b § första st. jfrt med 51 a § första st.)
10. granska förvaltarens uppgift om orsakerna till gäldenärens obestånd m. m. (185 b § andra st.) och bouppteckningen (185 b § fjärde st.)
11. yttra sig över förvaltarens anmälan att konkursen bör handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs (185 h § första st.)
12. yttra sig över förvaltarens arvodesanspråk (187 § första st.)
13. i förekommande fall klandra förvaltarens slutredovisning (191 §)
14. förvara gäldenärens bokföring efter konkursen (206 §)
15. i förekommande fall föra talan mot konkursdomarens beslut (210 a §)

Bilaga 3 Gälldenärens skyldigheter enligt vissa utländska konkurslagar¹

Danmark²

Sedan konkurs beslutats får gälldenären inte utan skifterettens tillstånd lämna rättens domkrets. Han har en allmän skyldighet att ge skifteretten och förvaltaren alla de upplysningar om boet som han är i stånd till. Därutöver finns bestämmelser om upplysnings- och närvaroplikt i olika sammanhang. Sålunda föreskrivs att han till skifteretten skall ge in en skriftlig förteckning över bl. a. boets tillgångar och skulder samt de böcker som han har fört. Vidare åligger det gälldenären att – om skifteretten förordnat därom – närvara vid registrering av boet och att därvid lämna alla nödiga upplysningar. Han skall även lämna förvaltaren alla de uppgifter denne behöver för att kunna utarbete en fullständig och nöjaktig översikt över boets ställning (bouppteckning). Gälldenären är dessutom skyldig att närvara vid första borgenärssammanträdet.

Kan det antas att gälldenären står i begrepp att frångå boet egendom kan skifteretten häkta honom. Detsamma gäller om han underlåter att iakttä sina skyldigheter enligt konkurslagen eller om han utan skifterettens tillstånd lämnar eller försöker lämna domkretsen. Häktningstiden får vara sex månader sammanlagt.

Finland³

Gälldenären är skyldig att biträda konkursförvaltningen vid utredningen av boet. Det åligger honom att vid egen konkursansökan bifoga en förteckning över boets tillgångar och skulder. Om någon bouppteckning inte upprättats av gälldenären utan detta ombesörjs av annan eller om det eljest befins påkallat, är gälldenären skyldig att på kallelse omedelbart inställa sig inför rätten eller annorstädes för att lämna upplysningar om boet.

Gälldenären skall närvara vid borgenärsförhöret och därvid beediga bouppteckningen. Därutöver är han skyldig att närvara vid det sammanträde som hålls på den s. k. inställeledagen.

I och med konkursbeslutet får gälldenären i princip inte bege sig från sitt hemvist. Vid gälldenärens egen konkursansökan inträder förbudet redan när ansökningen kommit in till rätten. Sedan gälldenären fullgjort sin edgångsplikt är han inte längre underkastad samma stränga reseförbud. Under

¹ Redogörelsen har utarbetats av kommitténs biträdande sekreterare. Jfr KLK I Bil. 3.

² Se Munch-Petersen, Skifteretten, Köpenhamn 1956, Harbou-Munch, Konkursloven og tvangsakkordloven, Köpenhamn 1962, Munch, Tillægg till konkursloven, Köpenhamn 1972, och det danska betänkandet (1971:606) Konkurs og tvangsakkord.

³ Se Granfelt, Grunddragen av Finlands konkursrätt, Helsingfors 1950.

den fortsatta handläggningen av konkursen får han dock inte bege sig längre bort än att han kan infinna sig inför rätten eller annorstädes inom domsagan inom åtta dagar efter det han eller av honom angiven, inom domsagan bosatt, person blivit underrättad om nödvändigheten av hans närvaro.

Om gäldenären underlåter att inställa sig, kan han hämtas till förrättningen. Överträder han reseförbudet kan han häktas. Detsamma gäller om han av tredska orsakat att en fullständig bouppteckning inte kunnat upprättas till borgenärsförhöret eller om han vägrar att beediga bouppteckningen. Häktingen får inte vara längre än två månader.

På yrkande av borgenär är också gäldenärens hustru, barn och tjänare och över huvud envar, som helt eller delvis har haft hand om gäldenärens egendom, skyldiga att med ed bekräfta bouppteckningens riktighet. Efterkommer de inte yrkandet kan samma tvångsmedel tillgripas mot dem.

*Norge*⁴

Konkursgäldenären får inte utan skifterettens medgivande lämna domkretsen. Han har en allmän skyldighet att lämna de upplysningar om boet som utredningen av detta nödvändiggör. Sålunda är han skyldig att till skifteretten ge in en skriftlig förteckning över boets tillgångar och skulder och förvaltaren kan avkräva honom alla de upplysningar och all den hjälp som han kan ge. Därutöver föreskrivs skyldighet för gäldenären att på förvaltarens eller skifterettens anmodan närvara vid uppteckning av boet (registreringsforretning) och vid denna lämna alla nödvändiga upplysningar. Vidare åligger det gäldenären att vara förvaltaren och borgenärsutskottet (kreditorudvalget) behjälplig vid upprättandet av översikten över boets ställning samt att lämna skifteretten råd huruvida hans rörelse bör fortsättas.

Gäldenären skall närvara vid samtliga borgenärssammanträden och därvid besvara frågor rörande boet och konkursens orsaker.

Gäldenären kan häktas, om skifteretten finner anledning till antagande att han har för avsikt att avvika eller att han står i begrepp att frånhända boet egendom, om han underlåter att till skifteretten inge förteckning över boets tillgångar och skulder eller i övrigt är ovillig att lämna upplysningar eller om han utan skifterettens tillåtelse lämnar domkretsen eller på annat sätt inte efterkommer konkurslagens föreskrifter. Häktingen är inte tidsbegränsad utan kan pågå så länge konkursutredningen främjas därav. Gäldenären förlorar dessutom möjlighet att erhålla tvångsackord om han inte iakttar sina skyldigheter.

*England*⁵

Gäldenär vars egendom enligt meddelat beslut skall ställas under offentlig förvaltning (receiving order) skall närvara vid första borgenärssammanträdet för att lämna upplysningar om boet. På bl. a. konkursdomstolens eller den offentlige förvaltarens (official receiver) föranstaltande åligger det honom vidare att närvara även vid andra sammanträden, att upprätta en förteckning över sina tillgångar och skulder samt att över huvud i skäligen omfattning bistå förvaltningsorganen med utredning av boet och utdelning av dess avkastning till borgenärerna.

⁴ Se Brækhus, Konkursrett, utvalgte emner, Oslo 1970, och det norska betänkandet (NOU 1972:20) Gjeldsforhandling og konkurs.

⁵ Se Williams' Law and practice in bankruptcy, London 1968.

På förvaltarens yrkande kan konkursdomstolen för högst tre månader åt gången förordna att gäldenärens post skall sändas till förvaltaren. Övergår insolvensförfarandet till regelrätt konkurs är gäldenären skyldig att hjälpa till med avvecklingen av sina tillgångar. Överträdelse av vad sålunda åligger honom eller underlåtenhet att till den offentlige förvaltaren eller annan av domstolen därtill utsedd person överlämna egendom, som hör till boet, medför straffansvar.

Även annan än gäldenären är skyldig att bistå vid boutredningen. Sålunda åligger det var och en som kan antas lämna upplysningar om gäldenären, hans affärsverksamhet eller egendom att inför konkursdomstolen göra detta och att bestyrka uppgifternas riktighet med ed.

Såväl personella som reella tvångsmedel kan tillgripas mot gäldenären på olika stadier av insolvensförfarandet. Detta kan inledas med att konkursdomstolen på begäran av borgenär utfärdar en betalningsanmaning (bankruptcy notice). Redan när en sådan utfärdats eller konkursansökan gjorts kan gäldenären häktas och hans egendom tas i beslag. Härför krävs att han avvikit eller står i begrepp att avvika i syfte att undandra sig betalningsanmaningen eller undandra sig eller försvåra ett efterföljande konkursförfarande. En förutsättning för att häktningsbeslutet skall få verkställas är dock att – om detta fattats redan vid betalningsanmaningens utfärdande – denna delges gäldenären senast när han grips. Samma tvångsmedel kan användas mot honom om det sedan konkursansökan gjorts finns skäl原因 anledning misstänka att han ämnar avhända sig egendomen i syfte att hindra att denna tas om hand eller om han gömt eller ämnar gömma eller förstöra egendom. Efter det att gäldenären delgetts konkursansökningen eller beslut om offentlig förvaltning av boet meddelats kan tvångsmedlen användas mot honom, om han utan den offentlige eller slutlige förvaltarens medgivande bortför egendom till ett värde av fem pund.

Gäldenären kan dessutom häktas och hans egendom tas i beslag om han utan laga förfall uteblir från sammanträde (undersökning) som konkursdomstolen beslutat om. Även annan än gäldenären som enligt ovan är skyldig att bistå vid boutredningen kan häktas.

*Frankrike*⁶

Oavsett om insolvensförfarandet inriktas på ackord (règlement judiciaire) eller på konkurs i egentlig mening (liquidation des biens) får gäldenären inte resa bort utan tillstånd av rättens ombudsman (juge-commissaire). Han är skyldig att efterkomma kallelser att inställa sig hos denne eller förvaltaren (syndic) och lämna alla nödiga upplysningar om boet. I konkursdomstolens beslut varigenom insolvensförfarandet sätts i gång kan föreskrivas att gäldenären tillhörig egendom skall förseglas. Vid bouppteckningsförrättningen är gäldenären i princip skyldig att närvara.

Om insolvensförfarandet sker enligt reglerna för "liquidation des biens" skall gäldenärens post tillställas förvaltaren. Sådan post som är av rent personlig art skall denne dock överlämna till gäldenären.

Någon möjlighet för konkursdomstolen att häkta gäldenären föreligger inte enligt den nya franska konkurslagen, som trädde i kraft den 1 januari 1968.

⁶ Se Ganshof, *Le droit de la faillite dans les Etats de la communauté économique européenne*, Bryssel 1969, och Guyénot, *Règlement judiciaire et liquidation des biens. Faillite personnelle et infractions spéciales*, Paris 1968.

Under hela insolvensförfarandet, vare sig detta sker såsom "règlement judiciaire" eller "liquidation des biens", kan konkursdomstolen förordna om personlig konkurs (faillite personnelle) beträffande gäldenär som är köpman eller – om gäldenären är juridisk person – beträffande den eller dem som har en ledande ställning i denna. Personlig konkurs har karaktären av en sanktion som skall sättas in vid vissa närmare angivna fall av oredlighet och allvarliga brott mot handelsregler. Personlig konkurs har bl. a. till följd att gäldenären inte får delta i politiska val eller driva affärsverksamhet vare sig personligen eller i annan form, t. ex. genom aktiebolag. Vid mindre grava missförhållanden – gäldenären har t. ex. endast visat uppenbar inkompetens – kan domstolen inskränka sig till att förbjuda honom att driva affärsverksamhet. När insolvensförfarandet avslutats skall konkursdomstolen häva det personliga konkurstillståndet eller nämnda förbud. Under vissa närmare angivna förutsättningar kan sådant beslut fattas även dessförinnan.

Västtyskland⁷

Gäldenären har en allmän skyldighet att ge förvaltaren, borgenärsutskottet (Gläubigerausschuss) och, på rättens föranstaltande, borgenärssammanträdet (Gläubigerversammlung) alla nödiga upplysningar för förvaltningens bedrivande. Det åligger honom i princip att närvara vid bouppteckningsförrättningen samt att på yrkande av förvaltaren eller borgenär inför konkursdomstolen beediga bouppteckningen. Konkursdomstolen kan förordna att post- och telegrafanstalt skall överlämna gäldenärens post till förvaltaren. Gäldenären har sedan rätt att av förvaltaren få ut den post som saknar betydelse för konkursen.

I och med konkursbeslutet är gäldenären underkastad ett legalt reseförbud, som innebär att han inte utan rättens medgivande får bege sig från bostadsorten. Om han överträder förbudet eller i övrigt inte fullgör de skyldigheter som åvilar honom enligt konkurslagen eller om det visar sig nödvändigt för att säkerställa boet, kan konkursdomstolen låta hämta eller häkta honom.

Tvångsmedel mot gäldenären kan tillgripas före beslutet om konkurs. Sålunda kan konkursdomstolen redan när konkursansökan inkommit låta hämta eller häkta honom och i övrigt meddela alla beslut, som har till syfte att säkerställa boet. Särskilt kan nämnas möjligheten att förordna om allmänt avyttringsförbud för denne. Om konkursansökningen ogillas förfaller de säkerhetsåtgärder som domstolen beslutat.

USA⁸

Gäldenären har en allmän skyldighet att rätta sig efter konkursdomstolens beslut. Därutöver är han skyldig att närvara vid första borgenärssammanträdet och det sammanträde som hålls före ett eventuellt beslut om hävande av de inskränkningar i gäldenärens ekonomiska frihet, som är en följd av konkursen (hearing upon objections to his discharge). Det åligger gäldenären att lämna alla upplysningar som behövs för utredningen av boet. Om det är nödvändigt kan han häktas. Domstolen kan förordna att gäldenären skall

⁷ Se Ganshof, a. a. samt Lent-Jauernig, Zwangsvollstreckungs- und Konkursrecht, München och Berlin 1966.

⁸ Se MacLachlan, Handbook of the law of bankruptcy, St. Paul, Minnesota 1956, och Moore-Laube, Bankruptcy Act, New York 1964.

närvara och lämna uppgifter även vid andra sammanträden än de nyss nämnda liksom föreskriva att gäldenärens handlingar skall utlämnas. På anmodan av konkursdomstolen skall han vidare upprätta en detaljerad förteckning över sina tillgångar. Om boets förvaltning anförtros åt förvaltare skall gäldenären på olika sätt bistå denne. Han skall sålunda gå igenom och kontrollera de krav som riktas mot boet och i förekommande fall uppmärksamma förvaltaren på felaktiga krav. Även i övrigt är gäldenären skyldig att göra förvaltaren uppmärksam på varje försök från borgenärernas sida att kringgå lagens regler. Om gäldenären har egendom utomlands skall han verka för att förvaltaren får tillgång till den.

Är gäldenären juridisk person, t. ex. ett aktiebolag, får de skyldigheter som åvilar gäldenären fullgöras av bolagets ställföreträdare eller aktieägare. Ytterst är det konkursdomstolen som avgör vem som skall ha ifrågavarande plikter.

Bilaga 4 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1921:225) enligt prop. 1975/76:210 (prop.-förslaget)

Härigenom föreskrives i fråga om konkurslagen (1921:225),
dels att 47, 51, 199, 205 och 218 §§ skall upphöra att gälla¹,
dels att 19, 40b, 42, 45, 46, 48–50, 54, 55, 58, 88, 90, 145a, 183, 185–191,
209 och 210 §§ samt rubriken till 9 kap. skall ha nedan angivna lydelse,
dels att i lagen skall införas nio nya paragrafer, 18a, 18b, 185a, 185b, 185c,
185d, 185e, 185f och 185g §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 a §

Meddelas beslut om konkurs skall konkursdomaren i samband därmed pröva, om konkursen skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs eller om den enligt 185 § första stycket skall handläggas med tillämpning av de särskilda bestämmelserna i 185a–185g §§. Konkursdomaren skall därjämte bestämma den eller de ortstidningar i vilka kungörelser om konkursen skola införas.

Beslut i frågan om handlägningsformen skall såvitt möjligt meddelas genast. Behöver frågan utredas närmare, skall konkursdomaren i stället genast uppdraga åt kronofogdemyndigheten i den ort, där gäldenären bör svara i tvistemål som angå gäld i allmänhet, att verkställa sådan utredning. Beslut om handlägningsformen skall i så fall meddelas senast en vecka från dagen för konkursbeslutet, om ej synnerliga skäl föreligga. Konkursdomaren äger utsätta sammanträde för frågans prövning.

Konkursbeslutet jämte vad konkursdomaren i samband därmed be-

¹ Senaste lydelse av 199 §
1975:244

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

stämt om handläggningsformen eller eljest enligt första och andra styckena kungöres i Post- och Inrikes Tidningar och i ortstidning som avses i första stycket.

18 b §

När uppdrag har meddelats enligt 18a § andra stycket, skall kronofogdemyndigheten upprätta en översiktlig redogörelse för gäldenärens tillgångar och skulder. Av redogörelsen bör även framgå vilken eller vilka borgenärer som kan beräknas få utdelning i konkursen samt övriga omständigheter som äro av betydelse för prövningen av frågan på vilket sätt konkursen skall handläggas. Redogörelsen skall ges in till konkursdomaren senast en vecka från dagen för konkursbeslutet.

Kronofogdemyndigheten skall omhändertaga gäldenärens bo och, om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, i omhändertaget räkenskapsmaterial göra anteckning om dagen för omhändertagandet.

Om förvaltningsåtgärd ej utan allvarlig olägenhet kan uppskjutas till dess konkursdomaren har meddelat beslut om handläggningsformen, får åtgärden vidtagas av kronofogdemyndigheten. Myndigheten skall dessförinnan samråda med konkursdomaren och med de borgenärer som särskilt beröras av förvaltningsåtgärden.

Vid tillämpning av bestämmelse i 4 kap. skall vad som sägs där om förvaltaren och rättens ombudsman i stället gälla kronofogdemyndigheten.

19 §²

Meddelas beslut om konkurs skall konkursdomaren genast utsätta första borgenärssammanträdet att hållas inför konkursdomaren tidigast tre och senast fem veckor från dagen för konkursbeslutet. Sam-

beslutas att konkursen skall handläggas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs, skall konkursdomaren genast utsätta första borgenärssammanträdet att hållas inför konkurs-

² Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

manträdet får dock hållas senare än som har sagts nu, om det är nödvändigt med hänsyn till konkursboets omfattning och beskaffenhet. Konkursdomaren skall även bestämma den tid, minst fyra och högst tio veckor från dagen för konkursbeslutet, inom vilken bevakning av fordran skall äga rum. *Han skall därjämte bestämma den eller de ortstidningar i vilka kungörelser om konkursen skola införas.*

Konkursbeslutet jämte vad konkursdomaren bestämt enligt första stycket kungöres i Post- och Inrikes Tidningar och i ortstidning som avses i nämnda stycke.

Gäldenären skall kallas till första borgenärssammanträdet och därvid erinras om sin skyldighet enligt 92 § att vid sammanträdet avlägga bouppteckningsed. I fråga om delgivning av kallelsen gäller vad som är föreskrivet om stämning i tvistemål.

Föreslagen lydelse

domaren tidigast tre och senast fem veckor från dagen för konkursbeslutet. Sammanträdet får dock hållas senare än som har sagts nu, om det är nödvändigt med hänsyn till konkursboets omfattning och beskaffenhet. Konkursdomaren skall även bestämma den tid, minst fyra och högst tio veckor från dagen för konkursbeslutet, inom vilken bevakning av fordran skall äga rum.

Vad konkursdomaren har bestämt enligt första stycket skall kungöras på det sätt som sägs i 18a § tredje stycket. Därvid skall även konkursdomarens beslut om handläggningsformen kungöras, om det ej redan skett.

40 b §³

Återvinning påkallas av förvaltaren genom väckande av talan vid allmän domstol, genom anmärkning mot bevakning eller genom invändning mot annat yrkande som framställes mot konkursboet. Om förvaltaren icke vill påkalla återvinning och ej heller ingår förlikning i saken, får borgenär som bevakat fordran i konkursen påkalla återvinning genom väckande av talan vid allmän domstol. För återgång av förmånsrätt som vunnits genom utmätning är särskild åtgärd ej behövlig.

Talan vid allmän domstol väckes inom ett år från fristdagen. Dock får talan väckas inom tre månader från det att anledning därtill blev känd för konkursboet. Har gäldenären avhänt sig fast egendom eller är fråga om återgång av bodelning, kan talan även väckas inom tre månader från den dag då lagfart söktes eller bodelningshandlingen ingavs till rätten.

Borgenär som för talan svarar för rättegångskostnaden men har rätt att få ersättning därför av boet, i den mån kostnaden täckes av vad som kommit boet till godo genom rättegången.

Återvinning påkallas av förvaltaren genom väckande av talan vid allmän domstol, genom anmärkning mot bevakning eller genom invändning mot annat yrkande som framställes mot konkursboet. Om förvaltaren icke vill påkalla återvinning och ej heller ingår förlikning i saken, får borgenär påkalla återvinning genom väckande av talan vid allmän domstol. För återgång av förmånsrätt som vunnits genom utmätning är särskild åtgärd ej behövlig.

³ Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

42 §⁴

I fråga om utseende av konkursförvaltare gälla, att den eller de, åt vilka förvaltningen anförtros, skola äga sådan insikt och erfarenhet, som med hänsyn till boets omfattning och beskaffenhet erfordras för förvaltningens behöriga handhavande.

Konkursförvaltare må ej den vara, som står under förmynderskap eller är i konkurstillstånd; ej den, som är förklarad ovärdig att vidare nyttjas i rikets tjänst eller eljest på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning; ej den, som genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till straffpåföljd, varom sist förmäles, eller som är under framtiden ställd för brott, vilket kan medföra sådan påföljd; ej heller den, som blivit dömd ovärdig att föra annans talan inför rätta.

Den som är anställd vid domstol må ej förordnas till konkursförvaltare.

Konkursförvaltare skall ha den insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, åtnjuta borgenärernas förtroende samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget.

Den som är anställd vid domstol få ej vara förvaltare.

45 §

Vid första borgenärssammanträdet välje borgenärerna förvaltare att i stället för den enligt 43 § utsedde förvaltaren omhändervarva konkursboet. Har konkursdomaren efter vad i 52 § är stadgat förordnat, att konkursboets förvaltning skall vara delad, skall förvaltare väljas särskilt för varje del av förvaltningen. Såsom borgenärernas beslut gälla den mening, varom bland närvarande borgenärer de förena sig, vilkas fordringar sammanräknade utgöra största beloppet, så framt dessa borgenärer därjämte utgöra minst en tredjedel av de röstande. Kan beslut på sådant sätt ej åstadkommas, gälla den mening konkursdomaren biträder.

Vid första borgenärssammanträdet skall konkursdomaren, sedan han hört närvarande borgenärer, utse förvaltare att i fortsättningen omhändervarva konkursboet. Har konkursdomaren efter vad i 52 § är stadgat förordnat, att konkursboets förvaltning skall vara delad, skall förvaltare utses särskilt för varje del av förvaltningen.

⁴ Senaste lydelse 1970:848.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Konkursdomaren skall tillse, att icke någon, på vilken borgenärernas val fallit, är obehörig att vara förvaltare jämlikt 42 § andra eller tredje stycket eller i saknad av sådan insikt och erfarenhet, som avses i 42 § första stycket, eller eljest icke lämplig att handhava förvaltningen. Där sådant fall föreligger, åligger det konkursdomaren att utse annan förvaltare i stället för den av borgenärerna valde.

Kommer icke någon borgenär tillstädes, varde förvaltare tillsatt av konkursdomaren.

46 §

Sedan förvaltarevalet ägt rum, skola borgenärerna å första borgenärssammanträdet, så framt någon av dem gör framställning därom, välja granskningsmän att med den befogenhet i denna lag sägs å borgenärernas vägnar övervaka förvaltningen. Granskningsmännens antal bestämmes av konkursdomaren. Valet skall ske så, att en var av de närvarande borgenärerna röstar å en granskningsman. Till granskningsmän anses valde, i första rummet den, om vilken borgenärer, vilkas fordringar sammanräknade utgöra största beloppet, förenat sig, och därefter den eller de, som efter huvudtalet erhållit de flesta rösterna.

Sedan förvaltare utsetts enligt 45 §, skola borgenärerna å första borgenärssammanträdet, så framt någon av dem gör framställning därom, välja granskningsmän att med den befogenhet i denna lag sägs å borgenärernas vägnar övervaka förvaltningen. Granskningsmännens antal bestämmes av konkursdomaren. Valet skall ske så, att en var av de närvarande borgenärerna röstar å en granskningsman. Till granskningsmän anses valde, i första rummet den, om vilken borgenärer, vilkas fordringar sammanräknade utgöra största beloppet, förenat sig, och därefter den eller de, som efter huvudtalet erhållit de flesta rösterna.

För varje granskningsman äge de borgenärer, med vilkas röster han valts, utse en suppleant. Rösterna beräknas vid val av suppleant för den i första rummet utsedde granskningsmannen efter fordringsbeloppen och vid val av suppleant för annan granskningsman efter huvudtalet.

Erhålla vid val, som i denna paragraf sägs, två eller flere lika röstetal, skilje lotten dem emellan.

Har val av granskningsmän ej skett å första borgenärssammanträdet och utses därefter förvaltare jämlikt 48 eller 49 §, må å det sammanträde, å vilket förvaltare tillsättes, val av granskningsmän äga rum efter ty ovan är stadgat.

48 §

Finner konkursdomaren efter första borgenärssammanträdet er-

Finner konkursdomaren efter första borgenärssammanträdet er-

Nuvarande lydelse

forderligt, att antalet förvaltare ökas, skola borgenärerna av konkursdomaren kallas att sammanträda inför honom *för att utse* det antal förvaltare, som ytterligare erfordras; och skall därvid vad i 45 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Rättens ombudsman, förvaltare, granskningsman eller borgenär äge hos konkursdomaren göra framställning om ökning av antalet förvaltare.

Föreslagen lydelse

forderligt, att antalet förvaltare ökas, skola borgenärerna av konkursdomaren kallas att sammanträda inför honom. *Vid sammanträdet skall konkursdomaren utse* det antal förvaltare, som ytterligare erfordras; och skall därvid vad i 45 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

49 §

Avgår förvaltare efter första borgenärssammanträdet eller avgår granskningsman, för vilken suppleant ej finnes, skall konkursdomaren kalla borgenärerna att sammanträda inför honom *för att utse* efterträdare till den avgångne, och skola därvid i fråga om val av förvaltare bestämmelserna i 45 § och i fråga om val av granskningsman bestämmelserna i 46 § om val av suppleant för granskningsman äga motsvarande tillämpning.

Vad sålunda är stadgat gälle dock ej, där flere förvaltare eller granskningsmän äro och någon av dem avgår samt konkursdomaren efter rättens ombudsmans hörande finner det ej vara nödigt, att annan utses i den avgångnes ställe.

Avgår förvaltare eller granskningsman sedan fråga uppkommit om avskrivning av konkursen enligt 186 §, skall borgenärssammanträde som avses i första stycket ej utsättas, så länge frågan är under prövning.

50 §

Har förvaltare avgått och skall efterträdare åt honom utses, äge konkursdomaren, där så erfordras, förordna om befattningens upprätthållande tills *nytt val ägt rum*.

Har förvaltare avgått *efter första borgenärssammanträdet* och skall efterträdare åt honom utses, äge konkursdomaren, där så erfordras, förordna om befattningens upprätthållande tills *ny förvaltare utsetts i föreskriven ordning*.

Nuvvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Har förvaltare laga förfall eller är han efter ty i 80 § tredje stycket stadgas försatt ur tjänstgöring, må konkursdomaren utse annan att under tiden fullgöra hans åligganden.

54 §⁵

Den enligt 43 § utsedde förvaltaren skall så snart ske kan *ej mindre* omhändertaga gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar, som röra boet, samt, där gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, i *hans handelsböcker* å lämpligt ställe göra anteckning om dagen för omhändertagandet, *än* även förrätta uppteckning av tillgångar och skulder i boet med uppgift å varje borgenärs namn, boningsort och postadress, *så ock* å nämnda böcker och handlingar. Där så finnes nödigt, må förvaltaren för bouppteckningsförrättningen anlita sakkunnigt biträde. I bouppteckningen skola tillgångarna upptagas till de värden, som de efter noggrann uppskattning prövas äga. Vid bouppteckningsförrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet. Har av gäldenären under edsförpliktelse underskriven bouppteckning förut ingivits till konkursdomaren och finner förvaltaren densamma tillförlitlig, vare upprättande av ny bouppteckning ej av nöden.

Den enligt 43 § utsedde förvaltaren skall så snart ske kan omhändertaga gäldenärens bo med de böcker och andra handlingar, som röra boet, samt, där gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, i *omhändertaget räkenskapsmaterial* å lämpligt ställe göra anteckning om dagen för omhändertagandet. *Förvaltaren skall* även förrätta uppteckning av tillgångar och skulder i boet med uppgift å varje borgenärs namn, boningsort och postadress *samt* å nämnda böcker och handlingar. Där så finnes nödigt, må förvaltaren för bouppteckningsförrättningen anlita sakkunnigt biträde. I bouppteckningen skola tillgångarna upptagas till de värden, som de efter noggrann uppskattning prövas äga, *och beträffande skulderna angivas, i vad mån de avse lön eller pension.* Vid bouppteckningsförrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet. Har av gäldenären under edsförpliktelse underskriven bouppteckning förut ingivits till konkursdomaren och finner förvaltaren densamma tillförlitlig, vare upprättande av ny bouppteckning ej av nöden.

Då bouppteckning upprättas av förvaltaren, skall ett exemplar därav tillställas konkursdomaren inom en vecka från det beslutet om konkurs meddelades. Möter i något fall hinder härför, åligge förvaltaren att inom nämnda tid tillställa konkursdomaren förteckning å borgenärerna, upptagande varje borgenärs namn, boningsort och postadress, samt att därefter så snart ske kan inkomma med bouppteckningen. Godkänner förvaltaren till konkursdomaren förut ingiven bouppteckning, göre anmälan därom inom tid, som nyss sagts.

⁵ Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

55 §⁶

Förvaltaren skall under rättens ombudsmans inseende så snart ske kan upprätta skriftlig berättelse om boets tillstånd, så ock om orsakerna till gäldenärens obestånd, så vitt de kunnat utrönas. I berättelsen skall upptagas en översikt över tillgångar och gäld av olika slag ävensom särskilt anmärkas, huruvida skälig anledning förefinnes till antagande, att gäldenären gjort sig skyldig till brottsligt förhållande mot sina borgenärer. Förefinnes anledning till antagande, som nyss sagts, skall grunden därför angivas. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, varde i berättelsen tillika anmärkt, *vilka handelsböcker han hållit och huru de blivit förda*; och skall i sådant fall vid berättelsen fogas den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen. Berättelsen skall underskrivas av förvaltaren.

Förvaltaren skall under rättens ombudsmans inseende så snart ske kan upprätta skriftlig berättelse om boets tillstånd, så ock om orsakerna till gäldenärens obestånd, så vitt de kunnat utrönas. I berättelsen skall upptagas en översikt över tillgångar och gäld av olika slag ävensom särskilt anmärkas, *huruvida egendom frångått gäldenären under sådana förhållanden att återvinning till konkursboet kan ske och huruvida skälig anledning förefinnes till antagande, att gäldenären gjort sig skyldig till brottsligt förhållande mot sina borgenärer. Förefinnes anledning till antagande, som nyss sagts, skall grunden därför angivas. Om gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökningen varit bokföringsskyldig, varde i berättelsen tillika anmärkt, vilket bokföringssystem han har tillämpat och hur bokföringsskyldigheten har fullgjorts*; och skall i sådant fall vid berättelsen fogas den av gäldenären senast uppgjorda balansräkningen. Berättelsen skall underskrivas av förvaltaren.

Avskrift av berättelsen med den balansräkning, som må vara därvid fogad, skall av förvaltaren utan dröjsmål tillställas konkursdomaren ävensom hållas tillgänglig för borgenärer, som vilja taga del av densamma; och äge varje borgenär, som det begär, att mot ersättning för kostnaden få avskrift av berättelsen sig tillsänd.

58 §⁷

Penningar, som inflyta under förvaltningen av konkursbo, skola, i den mån de icke äro erforderliga till bestridande av löpande utgifter, av förvaltaren inom en vecka från det de influtit å konkursboets räkning mot ränta insätas i bank, *som av rättens ombudsman godkännes*. Till bestridande av löpande utgifter må ej mer innehållas än av *ombudsman*nen medges.

Penningar, som inflyta under förvaltningen av konkursbo, skola, i den mån de icke äro erforderliga till bestridande av löpande utgifter, av förvaltaren inom en vecka från det de influtit å konkursboets räkning mot ränta insätas i bank. Till bestridande av löpande utgifter må ej mer innehållas än av *rättens ombudsman* medges.

⁶ Senaste lydelse 1975:244.

⁷ Senaste lydelse 1975:646.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Försummar förvaltaren att inom ovan föreskrivna tid insätta influtna medel, vare han skyldig att å belopp, som obehörigen innehållits, erlägga ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den dag insättning bort ske.

Så länge konkursen pågår, avlämna förvaltaren inom en vecka från utgången av mars, juni, september och december månader varje år till ombudsmannen räkning över boets inkomster och utgifter i penningar under det gångna kvartalet. Har under någon del av kvartalet penningar innestått i bank, skall vid räkningen fogas av banken till riktigheten bestyrkt uppgift å de insättningar och uttagningar, som må hava under kvartalet förekommit. Räkningarna skola av ombudsmannen granskas åvensom hållas tillgängliga för borgenärerna och gäldenären.

Även efter konkursens avslutande skall förvaltaren hava boets medel insatta i bank, till dess lyftning påkallas av därtill berättigad borgenär. Förvaltaren skall underrätta konkursdomaren, i vilken bank medlen innestå, och inom en vecka från utgången av varje kalenderår till rättens ombudsman för granskning avgiva redovisning som i tredje stycket sägs. När medel ej vidare finnas att lyfta, skall ombudsmannen göra anmälan därom hos konkursdomaren.

88 §

Gäldenär må ej efter det beslut om hans försättande i konkurs meddelats och innan han avlagt den i 91 § föreskrivna bouppteckningsed utan samtycke av *rättens ombudsman* begiva sig från den ort, där han är bosatt. Senare under konkursen må gäldenären ej utan samtycke av *ombudsmannen* begiva sig längre bort än att han kan en vecka efter kallelse personligen infinna sig inom rättens domsaga å ort, där hans närvaro påkallas; vare ock gäldenären skyldig att för *ombudsmannen* och förvaltaren uppgiva stället, där han vistas, och, om det är utom domsagan, viss därinom bosatt person, till vilken kallelse å honom må lämnas.

Gäldenär må ej efter det beslut om hans försättande i konkurs meddelats och innan han avlagt den i 91 § föreskrivna bouppteckningsed utan samtycke av *förvaltaren* begiva sig från den ort, där han är bosatt. Senare under konkursen må gäldenären ej utan samtycke av *förvaltaren* begiva sig längre bort än att han kan en vecka efter kallelse personligen infinna sig inom rättens domsaga å ort, där hans närvaro påkallas; vare ock gäldenären skyldig att för förvaltaren uppgiva stället, där han vistas, och, om det är utom domsagan, viss därinom bosatt person, till vilken kallelse å honom må lämnas.

90 §

Är gäldenären missnöjd med förvaltarens beslut i fall, som avses i 88 §, får frågan hänskjutas till konkursdomarens prövning. Innan konkursdomaren meddelar beslut, skall han höra rättens ombudsman.

Nuvarande lydelse

Innan rättens ombudsman meddelar beslut i fall, som i 88 och 89 §§ avses, skall han över gäldenärens framställning höra förvaltaren. Nöjes ej förvaltaren eller gäldenären åt ombudsmannens beslut, må frågan hänskjutas till konkursdomarens prövning.

Föreslagen lydelse

Innan rättens ombudsman meddelar beslut i fall, som i 89 § avses, skall han över gäldenärens framställning höra förvaltaren. Nöjes ej förvaltaren eller gäldenären åt ombudsmannens beslut, må frågan hänskjutas till konkursdomarens prövning.

145 a §⁸

Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, skall *rättens ombudsman*, sedan tiden för klander mot framlagt utdelningsförslag gått till ända eller väckt klander avgjorts genom beslut som vunnit laga kraft, göra anmälan därom till *inskrivningsdomaren* och därvid insända utdelningsförslaget eller annan handling som visar fördelningen. Kan det antagas att ytterligare betalning kommer att tilläggas inteckningshavaren, skall dock med anmälan anstå till dess det blivit avgjort, om sådan betalning skall utgå.

Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, skall *förvaltaren*, sedan tiden för klander mot framlagt utdelningsförslag gått till ända eller väckt klander avgjorts genom beslut som vunnit laga kraft, göra anmälan därom till *inskrivningsmyndigheten* och därvid insända utdelningsförslaget eller annan handling som visar fördelningen. Kan det antagas att ytterligare betalning kommer att tilläggas inteckningshavaren, skall dock med anmälan anstå till dess det blivit avgjort, om sådan betalning skall utgå.

När innehavare av inteckning som avses i första stycket lyfter betalning, skall anteckning härom göras på inteckningshandlingen.

183 §⁹

Menar någon borgenär, att omröstning rörande val av *förvaltare* eller granskningsman eller suppleant för granskningsman icke lagligen skett eller att beslut av borgenärerna i annan fråga, vars avgörande på dem ankommer, icke lagligen tillkommit, äge han däröver anföra besvär.

Menar någon borgenär, att omröstning rörande val av granskningsman eller suppleant för granskningsman icke lagligen skett eller att beslut av borgenärerna i annan fråga, vars avgörande på dem ankommer, icke lagligen tillkommit, äge han däröver anföra besvär.

Är beslut, varöver enligt första stycket klagan må föras genom besvär, fattat vid sammanträde inför rättens ombudsman, skall klagan föras hos den rätt, där konkursen är anhängig. Besvären skola i sådant fall inom fjorton dagar ingivas till konkursdomaren; och förordne han, där det prövas nödigt, att övriga rättsägare skola vid borgenärssammanträde erhålla del av besvären för att å viss dag avgiva förklaring däröver inför

⁸ Senaste lydelse 1967:144.

⁹ Senaste lydelse 1970:848.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

rätten vid äventyr, att målet ändock företages. Har beslutet fattats vid sammanträde inför konkursdomaren, gälla i fråga om klagan däröver vad om klagan över konkursdomarens beslut är stadgat.

Vill gäldenären föra klagan i fall, där det enligt vad ovan stadgas är borgenär medgivet, have lov därtill, så framt hans rätt kan vara beroende av beslutet. Anser gäldenären, att genom borgenärernas beslut om fortsättande av gäldenärens rörelse längre än ett år från första borgenärssammanträdet eller om uppskov utöver nämnda tid med försäljning av boets egendom eller med indrivning av dess fordringar konkursutredningen oskäligt förlänges, äge han ock över sådant beslut föra klagan. I fråga om klagan, varom i detta stycke förmäles, skall vad ovan är föreskrivet om klagan av borgenär äga motsvarande tillämpning.

Borgenärsbeslut gånge utan hinder av klagan i verkställighet, där ej förbud däremot meddelas av konkursdomaren, då besvären ingivits till honom, eller av den rätt, där målet är anhängigt.

9 kap.

*Huru förfaras skall, då konkurs- Särskilda bestämmelser om
ej förslår till bestridande av handläggning av mindre konkurser
konkurskostnaderna*

185 §¹⁰

Finner konkursdomaren, då beslut om konkurs meddelas, anledning till antagande, att gäldenärens bo icke förslår till bestridande av konkurskostnaderna, och ställes ej genast säkerhet för sagda kostnader, skall vad förut i denna lag är stadgat om vittagande av åtgärder då konkurs uppstått icke äga tillämpning, utan gälla vad här nedan föreskrives:

1) Konkursdomaren skall om konkursen genast utfärda kungörelse med uppgift om dagen, då konkursansökningen ingivits; och varde i kungörelsen dessutom anmärkt, att anledning finnes till sådant antagande, som ovan sagts. Kungörelsen skall ofördröjligen anslås i rättens kansli samt genast eller nästa postdag avsändas för att en gång införas i allmänna tidningarna ävensom en eller två tidningar inom orten; varjämte konkursdomaren har att om konkur-

Konkurs skall handläggas enligt 185a–185g §§, om det finnes anledning antaga

1) att gäldenärens bo ej räcker till betalning av de konkurskostnader som eljest skulle följa, eller

2) att boet med hänsyn till dess omfattning och övriga förhållanden är av enkel beskaffenhet och att konkursen med fördel kan genomföras utan att bevakningsförfarande enligt 5 kap. anordnas.

När konkurs handlägges enligt vad som sägs i första stycket, skola föreskrifterna om handläggning av konkurs i 3 och 5–8 kap. äga tillämpning endast om det särskilt anges i detta kapitel.

¹⁰ Senaste lydelse
1975:1263.

Nuvarande lydelse

sen genast underrätta allmänna åklagaren i orten samt, om gäldenären är ämbets- eller tjänsteman, hans närmaste förman.

2) Konkursdomaren skall, där det prövas erforderligt, förordna en god man att taga vård om gäldenärens bo. Har icke till konkursdomaren ingivits av gäldenären under edsförpliktelse underskriven förteckning över hans tillgångar och skulder med uppgift om dels varje borgenärs namn och postadress, dels i vad mån skuld avser lön eller pension och dels de böcker och andra handlingar, som röra boet, skall god man alltid förordnas. Det åligger i sådant fall gode mannen att ofördröjligen upprätta och till konkursdomaren inkomma med förteckning, som nyss sagts, samt att så snart kunskap vunnits om löne- eller pensionsskuld genast anmäla detta till kronofogdemyndigheten i gäldenärens hemortskommun. Finnes ej löne- eller pensionsskuld skall detta anmärkas i förteckningen. Vid boupp-teckningsförrättningen skall gäldenären vara tillstädes och under edsförpliktelse redligen uppgiva boet.

Föreslagen lydelse

185 a §

Beslutas att konkursen skall handläggas enligt 185a-185g §§, skall konkursdomaren genast till förvaltare i konkursen utse kronofogdemyndigheten i den ort, där gäldenären bör svara i tvistemål som angå gäld i allmänhet. Om det av särskild anledning är olämpligt att kronofogdemyndighet handhar förvaltningen, får konkursdomaren utse annan till förvaltare. I fråga om förvaltare i sådant fall gäller 42 §.

Är gäldenären dödsbo, behöver förvaltare utses endast om boupp-teckning enligt 20 kap. ärvdabalken ej har upprättats eller eljest särskilda skäl föreligga.

Mot kronofogde eller annan tjänsteman som hos kronofogdemyndighet har att vidtaga förvaltningsåtgärd i konkursen gälla samma jäv som i 4 kap. rättegångsbalken föreskrivas i fråga om domare. Sådän tjänsteman skall dock ej anses jävig därför att han på tjänstens vägnar har vidtagit exekutiv åtgärd eller tagit befattning med indrivning hos gäldenären eller därför att gärning har förövats mot honom i eller för hans tjänst.

Om kronofogdemyndighet har utsetts till förvaltare och det av särskild anledning finnes olämpligt att myndigheten svarar för förvaltningen, får konkursdomaren på begäran av myndigheten utse annan att i stället vara förvaltare. Annan förvaltare än kronofogdemyndighet kan av konkursdomaren entledigas, om han finnes icke vara lämplig eller av annan orsak bör skiljas från uppdraget.

Avgår förvaltaren innan konkursen avskrivs, skall redovisning för förvaltningen snarast avgivas till konkursdomaren.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

185 b §

I fråga om förvaltarens allmänna åligganden äga 53 §, 54 § första stycket, 57 §, 58 § första och andra styckena samt 59 § fjärde stycket motsvarande tillämpning. Vad som föreskrives där om krav på medverkan av rättens ombudsman gäller dock ej. I viktigare frågor skall förvaltaren höra sådana borgenärer som särskilt beröras av förvaltningen.

Förvaltaren skall lämna konkursdomaren skriftlig uppgift om orsakerna till gäldenärens obestånd, såvitt de kunnat utrönas. Samtidigt skall anmärkas, om egendom har frångått gäldenären under sådana förhållanden att återvinning till konkursboet kan ske och om det finnes skälig anledning antaga att gäldenären gjort sig skyldig till brott mot sina borgenärer. Finnes anledning till sådant antagande, skall grunden därför angivas.

Har annan än kronofogdemyndigheten utsetts till förvaltare skall denne, så snart kunskap har vunnits om löne- eller pensionsskuld, genast anmäla detta till kronofogdemyndigheten. Finnes ej löne- eller pensionsskuld skall förvaltaren anmärka detta i bouppteckningen.

Bouppteckningen skall jämte uppgifter i de hänseenden som anges i andra stycket tillställas konkursdomaren snarast och senast en månad från konkursbeslutet. När särskilda omständigheter föreligga, får konkursdomaren bevilja uppskov.

185 c §

Om ej annat är föreskrivet skall egendom som finnes i boet säljas så snart det lämpligen kan ske.

Beträffande försäljning av egendom, fortsättande eller återupptagande av rörelse, indrivning av fordringar och förlikning angående

Nuvarande lydelse

3) Framgår ej av bouppteckningen, att tillgång finnes till bestridande av konkurskostnaderna, kalle konkursdomaren genast gäldenären att inställa sig för att fästa bouppteckningens riktighet med sådan ed, som i 91 § sägs. Edgången må ej utsättas att äga rum tidigare än en vecka efter det beslutet om konkurs meddelades. Har konkursansökningen gjorts av borgenär, varde underrättelse om tiden för edgången med posten översänd till honom.

Edgångsyrkande, varom stadgas i 93 §, må jämväl i fall, varom nu är fråga, av borgenär framställas.

Vad 4 kap. i övrigt föreskriver i avseende å edgång likasom ock vad i samma kapitel stadgas om påföljd för gäldenär av tredska att vid bouppteckningsförrättning vara tillstädes och uppgiva boet skall i fall, som här avses, äga motsvarande tillämpning.

4) Varder ej genom tillägg vid bouppteckningens beedigande eller eljest ådagalagt, att tillgång finnes till bestridande av konkurskostnaderna, och ställes ej heller säkerhet för sagda kostnader, meddele konkursdomaren beslut om avskrivning av konkursen. Innan gäldenären beedigat bouppteckningen eller annan fullgjort edgång, som må

Föreslagen lydelse

osäker eller tvistig tillgång under konkursen gälla 60, 63, 67, 70, 71 och 73–78 §§ i tillämpliga delar. Vad som föreskrives där om krav på medverkan av rättens ombudsman eller borgenärerna gäller dock ej. Vidare skall fordran som kan göras gällande i konkursen anses som bevakad fordran. Den tid av fyra veckor som enligt 73 § första stycket skall räknas från första borgenärssammanträdet skall i stället räknas från konkursbeslutet.

185 d §

Så snart bouppteckning har tillställts konkursdomaren skall denne kalla gäldenären att inställa sig för att avlägga sådan ed som avses i 91 §. Edgången får ej äga rum tidigare än en vecka från konkursbeslutet.

Finner konkursdomaren, sedan bouppteckningen har beedigats, att tillgångarna ej räcka till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig, skall han besluta om avskrivning av konkursen. Sådant beslut får dock ej meddelas förrän förvaltaren har fullgjort vad som åligger honom enligt 185b § andra stycket. Avskrivs

Nuvarande lydelse

hava förelagts honom, må konkursen ej avskrivas, där ej hinder föreligger för edgångs fullgörande inom skälig tid och konkursdomaren finner anledning saknas till antagande, att genom edgången tillgång till kostnadernas bestridande skulle yppas.

5) Finnes boet förslå till konkurskostnadernas bestridande eller ställes säkerhet för desamma, skall konkursdomaren iakttaga vad som omförmäles i 19 §, därvid likväl de tider, som enligt sagda paragraf skola räknas från det beslutet om konkurs meddelades, i stället skola räknas från dagen för utfärdandet av kungörelse enligt paragrafen. Med konkursen skall jämväl i övrigt så förhållas som i allmänhet är beträffande konkurser föreskrivet; dock att, där bouppteckningsed redan avlagts, det ej åligger gäldenären eller annan, som gått eden, att ånyo fullgöra sådan edgång.

Föreslagen lydelse

konkursen, skall förvaltaren snarast avge redovisning för förvaltningen till konkursdomaren.

Föreligger hinder mot att bouppteckningsed avlägges av gäldenären eller annan inom skälig tid och saknas anledning antaga att genom sådan edgång skulle yppas tillgång till betalning av kostnader och skuld som sägs i andra stycket, äger vad som föreskrives där motsvarande tillämpning trots att edgång som sagts nu icke har fullgjorts.

185 e §

Avskrives ej konkursen enligt 185d § skall boets medel, sedan all tillgänglig egendom har förvandlats till pengar, delas ut till borgenärerna i den mån medlen ej behövas för betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig. Utdelningen skall äga rum i enlighet med den rätt till betalning som tillkommer borgenärerna. I fall som avses i 70 § andra stycket eller 71 § femte stycket utgör den omständigheten, att där avsedd egendom icke har blivit såld, ej hinder för utdelning.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Förslag till utdelning upprättas av förvaltaren. Förslaget skall för varje däri upptagen borgenär ange beloppet av hans fordran med den ränta varpå utdelning skall beräknas, den förmånsrätt som följer med fordringen och den utdelning som belöper på denna. Vid förslaget skall fogas sådan förvaltningsredogörelse som sägs i 128 § tredje stycket.

Vid tillämpning av 138 eller 139 § skall vad som sägs där om den dag, från vilken tiden för klander mot utdelningsförslag är att räkna, i stället avse dagen för utdelningsförslagens upprättande.

185 f §

Förvaltaren skall genast tillställa konkursdomaren utdelningsförslaget och förvaltningsredogörelsen. Han skall samtidigt avge redovisning för förvaltningen till konkursdomaren och därvid bifoga de handlingar som kunna vara av betydelse för kontroll av redovisningen.

Konkursdomaren skall genast på det sätt som sägs i 18a § tredje stycket kungöra att utdelningsförslag upprättats. Den som vill framställa invändning mot utdelningsförslaget skall göra detta hos konkursdomaren senast två veckor efter det att kungörelsen var införd i Post- och Inrikes Tidningar.

Sedan tiden för invändning mot utdelningsförslaget har utgått, skall konkursdomaren fastställa utdelning i konkursen enligt förslaget, om det ej genom invändning eller på annat sätt framgår att fel eller brist som inverkat på någons rätt föreligger. Finner konkursdomaren sig icke böra fastställa utdelning enligt förslaget, skall han antingen göra behövliga ändringar i det och fastställa utdelning enligt det sålunda ändrade förslaget eller återförvisa ärendet till förvaltaren. Mot beslut om återförvisning får särskild talan

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

ej föras. Att nytt utdelningsförslag har upprättats skall kungöras endast om skäl äro därtill.

När beslut om fastställelse av utdelning meddelas, skall konkursdomaren samtidigt besluta om avskrivning av konkursen.

185 g §

Sedan beslut om fastställelse av utdelning i konkursen har vunnit laga kraft, skall förvaltaren snarast tillstålla borgenär de medel som tillkomma denne. Detta gäller dock ej beträffande fordran som är beroende av villkor, som avses i 136 §, eller är föremål för rättegång. Borgenär är berättigad till den ränta som har upplupit på medlen från dagen för utdelningsförslaget upprättande. När medlen ha tillställts borgenärerna, skall förvaltaren anmäla det hos konkursdomaren. Har betalning utfallit på kapitalbeloppet av fordran, till säkerhet för vilken företagsinteckning meddelats, gäller 145 a §.

Bli medel tillgängliga för utdelning sedan konkursen avskrivits, skall förvaltaren utdela dem till borgenärerna och avge redovisning för förvaltningen av medlen. Bestämmelserna i 185 e och 185 f §§ om utdelning och redovisning skola därvid tillämpas. Att nytt utdelningsförslag har upprättats skall kungöras endast om skäl äro därtill. Om konkursdomaren med hänsyn till de med en utdelning förenade kostnaderna finner att sådan icke lämpligen bör ske, äger han efter framställning av förvaltare förordna att medlen i stället för att utdelas skola överlämnas till gäldenären.

186 §

Varder efter utfärdandet av den i 19 § omförmälda kungörelsen uppenbart, att tillgång ej finnes till

Finner förvaltare som har utsetts enligt 45 § anledning antaga att tillgångarna i boet ej räcka till betal-

Nuvarande lydelse

bestridande av konkurskostnaderna, åligge förvaltaren att utan dröjsmål göra anmälan därom hos konkursdomaren. Vid sådan anmälan skall fogas redovisning för förvaltningen.

Finnes konkursdomaren efter rättens ombudsmans hörande anmälningen vara befogad, låte han kungöra densamma en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen. Ställes inom trettio dagar från det kungörelsen infördes i allmänna tidningarna säkerhet för konkurskostnaderna, vare anmälningen förfallen. Vill borgenär eller gäldenären annorledes visa, att tillgång finnes till bestridande av sagda kostnader, göra anmälan därom hos konkursdomaren inom tid, som nyss nämnts, och äge konkursdomaren giva honom det rådrum, som prövas nödigt. Där säkerhet ej ställes eller anmälan, som sist sagts, ej föranleder till antagande, att medel till gäldande av nämnda kostnader finnas, meddele konkursdomaren beslut om avskrivning av konkursen.

Föreslagen lydelse

ning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig, skall han genast göra anmälan därom hos konkursdomaren. Vid sådan anmälan skall fogas redovisning för förvaltningen.

Finnes konkursdomaren efter rättens ombudsmans hörande anmälningen vara befogad eller har han annan grund för antagande att tillgångarna är så otillräckliga som sägs i första stycket, skall han kungöra detta på det sätt som angives i 18a § tredje stycket. Vill borgenär eller gäldenären visa att tillgång finnes till betalning av nämnda kostnader och skuld, skall han anmäla detta hos konkursdomaren inom en månad från den dag då kungörelse var införd i Post- och Inrikes Tidningar. Konkursdomaren äger ge borgenären eller gäldenären behövt rådrum. Föranleder anmälan som sagts nu eller annan inträffad omständighet ej antagande att tillgång finnes till betalning av konkurskostnaderna och annan skuld som boet har ådragit sig, skall konkursdomaren besluta om avskrivning av konkursen. Har förvaltaren icke avgivit redovisning för förvaltningen, skall konkursdomaren infordra sådan redovisning och höra rättens ombudsman över den innan beslut om avskrivning meddelas.

187 §

Avgår förvaltare eller granskningsman sedan jämlikt 186 § anmälan skett därom att tillgång ej finnes till bestridande av konkurskostnaderna, skall borgenärssammanträde, som omförmäles i 49 § ej utsättas, så länge anmälningen är beroende på prövning.

Har kronofogdemyndighet varit förvaltare i konkurs, utgår ersättning till staten för kostnaderna hos myndigheten enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Har annan än kronofogdemyndighet varit förvaltare i konkursen och avskrivs konkursen enligt 185d, 185f eller 186 §, skall konkursdomaren samtidigt bestämma arvode till förvaltaren samt när konkurs avskrivs enligt 186 § även till

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

rättens ombudsman. I fråga om sådant arvode äga 82 och 83 §§, 84 § första stycket samt 86 § motsvarande tillämpning. Ersättning för kostnad som uppdraget har medfört skall på samma gång prövas av konkursdomaren. Beträffande arvode och kostnadsersättning till förvaltaren i fall som avses i 186 § skall konkursdomaren inhämta yttrande av rättens ombudsman.

I fråga om kostnader för konkurs som har handlagts enligt 185 a — 185 g §§ gäller 81 § i tillämpliga delar.

188 §

Varder konkurs, som uppstått efter ansökning av borgenär, avskrivna jämlikt 185 §, vare borgenären pliktig att vidkännas de av förfarandet föranledda kostnaderna, däri inbegripen gottgörelse, efter konkursdomarens beprövande, till god man, som omförmäles i nämnda paragraf under 2). Beslutet om konkursens avskrivande skall innehålla åläggande för borgenären att gälda nämnda kostnader, därvid varje kostnadsbelopp skall särskilt angivas.

Har konkurs upphört annorledes än genom slututdelning, äge konkursdomaren, i den mån konkursboet ej lämnar tillgång till gäldande av vad konkursdomaren förskjutit för kungörelser, kallelser och underrättelser, som bort gäldas av boet, och kostnaderna ej heller kunnat uttagas av borgenär, vilken jämlikt första stycket är ansvarig för desamma, att av allmänna medel undfå ersättning för vad sålunda förskjutits.

Kostnaderna för konkurs som har avskrivits enligt 185 d § skola utgå ur konkursboet framför annan skuld som boet har ådragit sig. Har konkursen uppstått på ansökan av annan borgenär än staten och kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet, skall borgenären betala dessa, dock högst ett belopp som motsvarar en tiondel av det vid tiden för konkursbeslutet gällande basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Äro flera borgenärer betalningsskyldiga, svara de solidariskt. Beslutet om avskrivning skall, i den mån boet befinnes otillräckligt, innehålla åläggande för ansvarig borgenär att betala kostnaderna med angivna begränsning. Kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet eller av borgenären, skola de utgå av allmänna medel.

Kostnaderna för konkurs som har avskrivits enligt 186 § skola utgå ur konkursboet framför annan skuld som boet har ådragit sig. Kunna konkurskostnaderna ej uttagas ur boet, skola de utgå av allmänna medel.

Har konkurs upphört på annat sätt än som har angivits i första eller andra stycket, äger andra stycket motsvarande tillämpning.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

189 §

Avgår förvaltare före konkursens avslutande, skall redovisning för förvaltningen, evad denna handhafts av den avgående ensam eller av honom jämte annan, ofördröjligen avgivas. Har förvaltningen varit delad, såsom i 52 § första stycket är stadgat, skall redovisningen avse allenast den del av förvaltningen, som varit åt den avgående förvaltaren uppdragen.

Då förslag till slututdelning framlägges eller, där ackord kommit till stånd, egendomen i boet återställes till gäldenären, skall ock redovisning för förvaltningen av boet avgivas.

Avgår förvaltare som har utsetts enligt 43 eller 45 § före konkursens avslutande, skall redovisning för förvaltningen, evad denna handhafts av den avgående ensam eller av honom jämte annan, ofördröjligen avgivas. Har förvaltningen varit delad, såsom i 52 § första stycket är stadgat, skall redovisningen avse allenast den del av förvaltningen, som varit åt den avgående förvaltaren uppdragen.

Då förslag till slututdelning framlägges enligt 129 § eller, där ackord kommit till stånd, egendomen i boet återställes till gäldenären, skall ock redovisning för förvaltningen av boet avgivas.

Rättens ombudsman har att granska redovisning, varom ovan förmäles, och däröver avgiva utlåtande. Redovisningen och nämnda utlåtande skola därefter hållas tillgängliga för dem, som önska taga del av handlingarna. Avgives redovisning i sammanhang med framläggande av förslag till slututdelning, skola redovisningshandlingarna vara att tillgå för granskning från och med samma dag och å samma ställe som utdelningsförslaget; och varde underrättelse därom intagen i den kungörelse, som omförmäles i 129 §. Då redovisning eljest avgives, äge ombudsmannen efter samråd med förvaltaren bestämma ställe, där redovisningshandlingarna skola hållas tillgängliga; låte ock en gång i allmänna tidningarna och den eller de ortstidningar, som bestämts för offentliggörande av kungörelser om konkursen, kungöra, från och med vilken dag samt var handlingarna komma att hållas tillgängliga.

I kungörelse angående redovisningsframläggande skall ock nämnas, att den, som vill klandra redovisningen, har att anhängiggöra sin talan på sätt och inom tid, som stadgas i 191 §.

Då kungörelse, som ovan sägs, utfärdas, skola redovisningshandlingarna i styrkt avskrift genom ombudsmannens försorg tillställas konkursdomaren för att hos honom vara att tillgå; äro räkenskaper eller andra handlingar, som bifogats redovisningen, av vidlyftigare beskaffenhet, vare dock ej nödigt, att avskrifter därav överlämnas. Det åligger därjämte ombudsmannen att ofördröjligen efter kungörelsens utfärdande till gäldenären och varje borgenär, som i konkursen bevakat fordran men icke erhållit full betalning och vars adress är känd, med posten översända meddelande om innehålllet i kungörelsen angående redovisningen; dock att, där ackord kommit till stånd, dylikt meddelande ej skall avsändas till borgenär, som för sin bevakade fordran icke äger förmånsrätt.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

190 §¹¹

Varder beslut om konkurs upphävt av högre rätt eller varder konkurs avskriven jämlikt 124 § eller nedlagd jämlikt 149 §, skall förvaltaren ofördröjligen till gäldenären avgiva redovisning för förvaltningen av boet. Har konkursdomaren jämlikt 148 § förordnat att konkursboet tillhöriga medel skola överlämnas till gäldenären, skall ock redovisning ofördröjligen avgivas till honom.

Varder beslut om konkurs upphävt av högre rätt eller varder konkurs avskriven jämlikt 124 § eller nedlagd jämlikt 149 §, skall förvaltaren ofördröjligen till gäldenären avgiva redovisning för förvaltningen av boet. Har konkursdomaren jämlikt 148 § eller 185 g § *andra stycket* förordnat, att konkursboet tillhöriga medel skola överlämnas till gäldenären, skall ock redovisning ofördröjligen avgivas till honom.

Avskrivs konkurs enligt 186 §, gälle den redovisning, som enligt samma paragraf skall avgivas av förvaltaren, såsom slutredovisning.

Redovisning som skall avges av förvaltaren enligt 185 a, 185 d eller 185 f § gäller som slutredovisning.

191 §

Vill gäldenären klandra redovisning, varom stadgas i 189 eller 190 §, eller vill i fall, som avses i 189 §, borgenär, vars rätt kan vara beroende av redovisningen, klandra densamma, skall talan instämmas till den rätt, där konkursen är eller varit anhängig, inom tre månader, räknat i fall, som avses i 189 §, från den dag, då redovisningen enligt vad kungjort blivit först varit för granskning tillgänglig, i fall, som avses i 190 § första stycket, från det redovisningen tillställdes gäldenären *och* i fall, som i 190 § andra stycket sägs, från det beslutet om avskrivning av konkursen vann laga kraft.

Vill gäldenären klandra redovisning, varom stadgas i 189 eller 190 §, eller vill i fall, som avses i 189 § eller 190 § *tredje stycket*, borgenär, vars rätt kan vara beroende av redovisningen, klandra densamma, skall talan instämmas till den rätt, där konkursen är eller varit anhängig, inom tre månader, räknat i fall, som avses i 189 §, från den dag, då redovisningen enligt vad kungjort blivit först varit för granskning tillgänglig, i fall, som avses i 190 § första stycket, från det redovisningen tillställdes gäldenären, i fall, som i 190 § andra stycket sägs, från det beslutet om avskrivning av konkursen vann laga kraft *och i fall, som avses i 190 § tredje stycket, från det redovisningen inkom till konkursdomaren.*

209 §¹²

Konkursdomaren äge, ändå att han är jävig, meddela de beslut eller vidtaga de åtgärder, som omförmälas i

Mot kronofogdemyndighets beslut enligt denna lag får talan ej föras.

¹¹ Senaste lydelse 1975:244.

¹² Senaste lydelse 1975:244.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 § tredje stycket, 7 och 10 §§, 12 § andra stycket samt 13, 15, 19 och 201 §§; finner konkursdomaren, då konkurs uppstått, anledning till antagande, att gäldenärens bo icke förslår till bestridande av konkurskostnaderna, äge han ock, utan hinder av jäv, vidtaga de åtgärder, som för sådant fall föreskrivas i 185 § under 1) och 2). Är konkursdomaren av jäv hindrad att utse konkursförvaltare enligt 43 §, skall han uppdraga åt lämplig person att taga vård om boet intill dess förvaltare varder av ojävig domare utsedd.

210 §¹³

Över beslut, som konkursdomaren meddelat i fall, där sådant enligt denna lag på honom ankommer, må klagan föras i hovrätten; dock må ej klagas däröver att rättens ombudsman entledigats eller att förvaltare tillhållits att fullgöra sina åligganden.

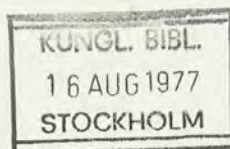
Vill någon klaga däröver att konkurs blivit nedlagd jämlikt 149 §, varde tiden för besvärs anförande räknad från det kungörelsen om konkursens nedläggande infördes i allmänna tidningarna.

Beslut av konkursdomaren i *frågor, som omförmåles* i 3, 4 eller 6 kap., eller om förordnande eller entledigande av tillsynsman enligt 171 b § länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas; dock att vad sålunda stadgats icke skall äga tillämpning å beslut, varigenom förelagt vite utdömts.

Beslut av konkursdomaren i *de hänseenden som avses* i 3, 4 eller 6 kap., eller om förordnande eller entledigande av tillsynsman enligt 171 b § *eller om utseende eller byte av förvaltare enligt 185a §* länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas; dock att vad sålunda stadgats icke skall äga tillämpning å beslut, varigenom förelagt vite utdömts.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 1977.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om konkurs, i vilken konkursbeslutet meddelats före ikraftträdandet.
3. Förekommer i annan lag eller författning bestämmelse om att åtgärd skall ha vidtagits viss tid efter första borgenärssammanträdet i konkurs eller att viss rättsverkan skall inträda viss tid efter detta sammanträde skall, om konkursen handlägges enligt 185a–185g §§, fristen i stället räknas från tidpunkten för konkursbeslutet.

¹³ Senaste lydelse 1970:848.

Kronologisk förteckning

1. Totalförsvaret 1977-82. Fö.
 2. Bilarbetstid. K.
 3. Utbyggd regional näringspolitik. A.
 4. Sjukvårdsavfall. Jo.
 5. Kvinnlig tronföljd. Ju.
 6. Översyn av det skatteadministrativa sanktionssystemet 1. B.
 7. Rätten till vapenfri tjänst. Fö.
 8. Folkhögskolan 2: U.
 9. Betygen i skolan. U.
 10. Utrikeshandelsstatistiken. E.
 11. Forskning om massmedier. U.
 12. Kommunal och enskild väghållning. K.
 13. Sveriges samarbete med u-länderna. Ud.
 14. Sveriges samarbete med u-länderna. Bilagor. Ud.
 15. Handelsstålsindustrin inför 1980-talet. I.
 16. Handelsstålsindustrin inför 1980-talet. Bilagor. I.
 17. Översyn av jordbrukspolitiken. Jo.
 18. Inflationsskyddad skatteskala. B.
 19. Radio och tv 1978-1985. U.
 20. Kommunernas ekonomi 1975-1985. B.
 21. Svensk undervisning i utlandet. U.
 22. Arbete med näringshjälp. A.
 23. Psykiskt avvikande lagöverträdare. Ju.
 24. Näringsidkarens avbetalningsköp m. m. Ju.
 25. Båtliv 2. Registerfrågan. Jo.
 26. Kvinnan och försvarets yrken. Fö.
 27. Revision av vattenlagen. Del 4. Förslag till ny vattenlag. Ju.
 28. Kortare väntetider i utlänningsärenden. A.
 29. Konkursförvaltning. Ju.
-

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- Kvinnlig tronföljd. [5]
- Psykiskt avvikande lagöverträdare. [23]
- Näringsidkarens avbetalningsköp m. m. [24]
- Revision av vattenlagen. Del 4. Förslag till ny vattenlag. [27]
- Konkursförvaltning. [29]

Utrikesdepartementet

- Biståndspolitiska utredningen. 1. Sveriges samarbete med u-länderna. [13] 2. Sveriges samarbete med u-länderna. Bilagor. [14]

Försvarsdepartementet

- Totalförsvaret 1977-82. [1]
- Rätten till vapenfri tjänst. [7]
- Kvinnan och försvarets yrken. [26]

Kommunikationsdepartementet

- Bilarbetstid. [2]
- Kommunal och enskild väghållning. [12]

Budgetdepartementet

- Översyn av det skatteadministrativa sanktionssystemet 1. [6]
- Inflationsskyddad skatteskala. [18]
- Kommunernas ekonomi 1975-1985. [20]

Utbildningsdepartementet

- Folkhögskolan 2. [8]
- Betygen i skolan. [9]
- Forskning om massmedier. [11]
- Radio och tv 1978-1985. [19]
- Svensk undervisning i utlandet. [21]

Jordbruksdepartementet

- Sjukvårdsavfall. [4]
- Översyn av jordbrukspolitiken. [17]
- Båtliv 2. Registerfrågan. [25]

Arbetsmarknadsdepartementet

- Utbyggd regional näringspolitik. [3]
- Arbete med näringshjälp. [22]
- Kortare väntetider i utlänningsärenden. [28]

Industridepartementet

- Handelsstålsutredningen. 1. Handelsstålsindustrin inför 1980-talet. [15] 2. Handelsstålsindustrin inför 1980-talet. Bilagor. [16]

Ekonomidepartementet

- Utrikeshandelsstatistiken. [10]

LiberFörlag
Allmänna Förlaget

ISBN 91-38-03123-X
ISSN 0375-250X